

Förord.

Detta är en utskrift av 10 st dagböcker som är skrivna av min far Hugo Hammar under åren 1921 till 1938 och 1946.

Det är mest anteckningar från resor och semestrar men ibland anteckningar om tiden före och efter, och möten med många intressanta människor och miljöer.

Det börjar med en resa 1921 till England. Holland och Tyskland och 1922 en resa till Ems för att dricka brunn och en resa genom det krigshärjade Europa till Paris och Biarritz, och sedan 1924 en lång resa med den på Göteverken byggda båten "City of Panama" från Göteborg till San Francisco och sedan hem igen tvärs över den Amerikanska kontinenten med tåg till New York och sedan hem till Göteborg med båt över England. Här är många synpunkter på spritförbudet i USA och Hotell Rits och Standard Oil.

Bok nr 4 beskriver sjösättningen av Axel Johnsaon och hans sista möte med Dan Broström. (1925)

Bok nr 5 är en semester och 65-årsdag på Madeira 1929 och 1930 en hälsoresa till Egypten som avslutas med ett intressant kapitel med en industrimans synpunkter på ett turistland och dess förutsättningar.

Bok nr 6 är 1931 och en kryssning i Caribiska sjön med såväl Drottningholm, Kungsholm som Gripsholm, och 1932 är semester på Mallorca men resan dit går över Newcastle och London för affärer och sedan över Paris, Barcelona till Mallorca. Här sol och bad och utflykter.

För oss, som kan flyga till Mallorca på 3 timmar, är det intressant att läsa om Palma - Barcelona med båt, tåg över Toulous, Paris och Antwerpen och sedan hem med båt. En resa på minst 5 dagar.

Bok nr 7 omfattar åren 1933, 1934 och 1935. Dagböckerna är nu tjockare och mera tätskrivna, eftersom de nu är skrivna med resevoarpenna och inte som tidigare med stålpena och bläck. Det intressanta är att här beskrivs mer om tiden före och efter själva semesterresan.

1933 är vi tillbaka i Caribiska sjön med besök på Havanna och "Sloppy Joe's Bar" med Gripsholm

1934 är det en kryssning i Medelhavet med den på Götaverken byggda "Stella Polaris". Här är det besök i Jerusalem, Jerico, Betlehem och alla de

heliga platserna och andra turistmål i Medelhavet. Kommer hem med en fot som får gipsas efter att ha dansat i lite dåligt väder.

1935 är semestern en resa med M.S. Kaaparen till Sydafrika med lastning och lossning i många intressanta hamnar och möten med många intressanta människor.

Bok nr 8 (1936) är en tre månaders lång resa med M.S. Annie Johnson till Los Angeles och ett besök på Honolulu och tillbaka med Annie Johnson till London. Denna resa gjordes tillsammans med Axel Kromnow, AB Nordstjernen, på uppdrag av Axel Ax:son Johnson för studier av rederiets möjligheter att finna utökade och nya marknader för rederiet. Boken avslutas med en sjösättning i Hamburg med Hitler som gäst.

Bok nr 10 första delen 1937 är en resa som går till Santos i Sydamerika med en av de nya snabba fruktexpressbåtarna "British Columbia Express". Här fick Hugo resa ensam och fick hemlängtan och klädbekymmer.

Bok nr 9 heter "Sista halvåret vid Götaverken" och är en verkligt intressant läsning om bekymmer och glädjeämnen på ett storvarv. Det blir även tid för en månads semester denna gång till Taormina på Sicilien.

Särskilt intressant här är hemfärden genom Europa, som är en enda affärs- och studieresa och hans synpunkter på Italien 1938 under Mussolino och besök i Wien under "Anschluss" till Tyskland, samt marintekniska diskussioner som till slut framförs till Per Albin Hansson.

Vad vi, som läser detta nu och vet hur det gick, skall tänka på är att detta är skrivet 1938, då man på sin höjd kunde ana framtiden.

Sista sjösättningen och de sista kontrakten och sista dagen på jobbet är väl beskrivet. Härtill har jag velat taga med en artikel skriven för publikationen "Götaverken", som är ett tack för beställarnas förtroende och speciellt ett tack till alla medarbetar på Götaverken.

Sista kapitlet är från 1946 och heter "1:sta resan till Södersol efter kriget". En kryssning med Svenska Lloyds M.S. Saga till London, Casablanca, Cadix m.m. Det blev den sista resan.

Det har varit en mycket intressant läsning för mig och att på detta sätt lära känna min far på ett annat sätt, än vad jag hann med innan han dog. Han var 63 år när jag föddes och jag var 20 år då han dog.

Det som fövånar mig mest var hans stora intresse för växter och fåglar och att göra intressanta iakttagelser i sin omgivning, stöta ihop med intressanta människor och få dom att berätta och nerteckna detta.

Han måste ha haft en enorm energi och förmåga att hinna med allt och alla. Hur skulle vi ha känt oss efter fyra nätter på rad i sovvagn mellan Göteborg och Stockholm ? På varje resa semester eller ej togs alla tillfällen i akt att

besöka tilltänkta kunder eller studiebesök. T.o. m. i faraonernas gravkammare kunde han studera egyptiernas skeppsbyggnadskonst för 4000 år sedan.

På vardagar och då hellst efter att ha slutat på Götaverken försökte han komma hem i god tid före maten och då gå ut i trädgården och hugga ved, som jämte långa promenader var hans motion, härfter en stund mellan lakan i sängen och sedan omklädsel för middag. Middagen bestod nästan alltid av sill och potatis och en snaps som förrätt. Därefter varmrätt mestadels fisk och grönsaker eftersom han hade slutat att äta kött. Därefter en efterrätt och sedan kaffe och tidningsläsning i biblioteket. Efter nyheterna kl 19,00 drog sig damerna och barnen undan och far ägnade sig åt arbete till 10 nyheterna då han lade en paciens och sedan var det tid för sänggående.

Söndagar var det nästan alltid tal om långpromenader och sträckor på 1-2 mil kunde förekomma som mellan Aspen till Hindås eller Floda till Lerum, Aspen. Skidskoåkning på Hinstholmsviken eller på Delsjön kunde förekomma.

1944 i augusti var far gast på vår segelbåt Hai Hing, en 25 kvm koster, på en resa från Fiskebäckskil till Marstrand. Den resan tog 5 timmar och det var ett rekord på denna sträckan. Det var en resa som han uppskattade mycket. Han saden en gång senare att de pengar han hade lagt ut på Hai Hing var en av de bästa inversteringar han hade gjort, ty det hade lärt pojarna att taga vara på sig själva och att umgås med hav och vind.

Så överlämnar jag nu dagböckerna till de som är intresseade och hoppas att Ni finner något av intresse i dem.

Lund den 17 oktober 1994

Nils G. Hammar.

Hugo Hammars Dagböcker 1921 till 1946.

(Renskrivna av Nils G. Hammar).

Bok 1.1	Reseanteckningar från England, Holland och Tyskland.	1921	Sid
1.2	Resa för hälsans skull till Ems, Paris och Biarritz.	1922	Sid
1.3	Resa till Spanien med David och Augusta Blidberg.	1926	Sid
Bok 2.1	Med M.S. City of Panamy från Göteborg till Cristobal	1924	Sid
2.2	Från Cristobal till San Franciscos	1924	Sid
Bok 3.3	Med tåg över Amerikanska kontinenten till New York	1924	Sid
3.4	samt med T.S Dorie till Liverpool, tåg till New Castle och med S.S. Balder åter till Göteborg.	1924	Sid
Bok 4.	Dillner 50 år. Sjösättning av Axel Johnson. Resa till London. Sista mötet med Dan Broström och resa till London och New York.	1925	Sid
Bok 5.1	Semester Madeira, med 65-årsdag	1929	Sid
5.2	Hemresan från Madeira	1929	Sid
5.3	Hälsoresa till Egypten	1930.	Sid
5.4	Intryck från Egypten	1930	Sid
Bok 6.1	Med Drottningholm göteborg - New York	1933	Sid
6.2	Kryssning med Kungsholm i Caribien	1933	Sid
6.3	Hemresa med Gripsholm	1931.	Sid
6.4	Semester på Mallorca	1932	Sid
Bok 7.1	Kryssning med Gripsholm i Caribien	1933	Sid

7.2 Kryssning med Stella Polaris i Medelhavet 1934 Sid .

7.3 Efter kryssningen med Stella Polaris	1934	Sid
7.4 Med M.S.Kaaparen till Sydafrika.	1935	Sid
7.5 Hemresa med Kaaparen	1935	Sid

Bok 8.1 Resa med M.S.Annie Johnsson till

Los Angeles	1936	Sid
8.2 Los Angeles till Honolulu tur och retur	1936	Sid
8.3 San Fransisco till England	1936	Sid

8.4 Flyg till Malmö direkt till Stockholm

samt till Tyskland och en sjösättning med Hitler.	1936.	Sid
--	-------	-----

10.1 Resa med M.S.British Columbia Express till Santos.	1937.	Sid
10.2 Santos och Rio med många möten.	1937	Sid
10.3 Santos till Le Havre och genom Tyskland till Malmö	1937	Sid

Bok 9.1 Sista halvåret vid Götaverken. 1 Januari - 2 Mars	1938	Sid
--	------	-----

9.2 Semester Taumina, Cecilien

3 Mars - 31 Mars	1938	Sid
------------------	------	-----

9.3 Hemresa genom Europa.

1 April - 25 Maj	1938	Sid
------------------	------	-----

9.4 Sista Månaden.

26 Maj - 30 Juni	1938	Sid
Handelstidningen 30/6 1938		Sid
Aftonstämning. "Götaverken" 26/6 1938		Sid

10.4 1:sta Resan tillsödersol efter Kriget.

Kryssning med M.S. Saga 1946.	1946	Sid
-------------------------------	------	-----

HUGO HAMMAR DAGBOK Nr 1

Kap 1

12 Maj till 7 Juni 1921

RESEANTECKNINGAR. England, Holland, Tyskland.

Torsdagen 12 Maj nattresa till Stockholm för sammanträden i arbetsgivarfrågor.

Lördagen 14 Maj. Återkom med nattåget som var 1 timme försenat o således ankom först kl. 8,45. Telefonbud mötte att S.S. "Thule" avgick till London kl .10,30 f.m.

Pass hade uttagets för mig o Cissy för resa England, Frankrike, Holland, Tyskland, Danmark, svårigheter hade visat sig att få passen viserade för Belgien o Bayern. Avresan försiggick i det härligaste väder.

Medpassagerare var många så att även befälshytterna voro fyllda med passagerare. Vid befälhavaren, Kapten Blomgrens bord voro placerare Löjtnant Broström med sin unga fru samt Häradshövding De Maré med fru samt vi båda.

Vid Skagern låg havet som en spegel och samtliga passagerare voro på däck. Middagen blev animerad, vin vid de flesta borden. Vi drucko champagne. Efter middagen kom en sjöman som spelade dragklaver och så började dansen, som varade till dess vi passerat Hanstholm.

Söndagen 15:de vaknade på Doggers bank just vid det fyrlys som markerade gränsen för det minfält, som ännu ej blivit minsvept och ränsat efter kriget. Dagen var lika vacker som föregående dag och tillbragtes på samma sätt.

Måndagen 16 Maj vaknade i Thamesfloden. Befälhavaren meddelade att vi voro i Tillbury Dock redan vid 10 tiden och kunde beräkna visering och förtullning fullgjord redan kl. 11. Något tåg till London kunde dock ej fås före kl. 8 e.m. alldenstund dagen var bankholyday. Bilar eftertelegraferades. Vi lyckades få en bil som tog vårt bagage och även en fröken Ekerman (Astrid, dotter till Gustaf) Vi kommo till Carlton Hotel kl. 1 just lagom för lunch.

Passviseringen och förtullningen försiggick mycket enkelt och fort, men det tog en hel timma att förmå motormannen (chauffören) att köra. Han påstod sig vänta besked om att höra från Mr "Morris", vilket gjorde Cyssan så nervös och förargad att jag befarade att hon skulle ta ratten från honom och köra. Resan upp kostade £ 1 per person. Bilen var dålig men vägen utmärkt.

Efter lunchen gingo vi att se på staden och de vackra byggnaderna kring Westminster. Vi tillbragte nästan en timme i kyrkan med de många ståtliga gravmonumenten.

Pelle Welin som var målet för vår resa bodde på samma hotell. Vi åto middag med honom på Frascati, som hade mycket dålig mat, många rätter men god champagne.

Tisdagen 17 Maj. Försökte telefonera till Miss Detwold men hon kunde ej höra ett ord av vad jag sade. Cyssan tog då telefonen och klarade upp samtalet på utmärkt sätt samt stämde möte med Miss Detwold i Hammersmith, dit hon begav sig ensam. Bra gjort första dagen i London.

Vi lunchade med Welins på Carlton men voro för oss själva på aftonen då vi togo en enkel kopp te med lite kallskuret kött och så gingo vi på "Chew Ching Chow" ett vackert och stämningsfullt utstyrelstycke, men en förskräcklig teater kall och dragig.

Onsdagen den 18 Maj.

Foro till The National Physical Laboratory, Teddington. Där vi studerade tanken och sågo modellförsök m.m.

De anläggningar, som där äro gjorda för teknisk vetenskaplig forskning, äro ansedda vara de förnämsta i världen. De hava särskildt blivit förstörade och utbyggda under kriget. Den minst intressanta avdelningen var för mek. tek. forskning. Förbränningsmotorer, ångmaskiner och i allmänhet värmeteknisk och bränslebesparande undersökningar förekommer ej, men att ekonomisera hemmets "fire side" intresserade dem och funnos en del goda resultat härav i marknaden.

En väldig karusell med tunga hjul anordnade med fjädrande belastning fanns för avprovning av asfaltvägarne. Hjulen voro ordnade så att de förskjöts sig sidvägen några tum under vandringen för att på så sätt få hårdast möjliga påkänning på vägen.

En underjordisk tunnel var under byggnad för ballistiska undersökningar med anordningar för fotografering av kulan under dess väg etz.

Lunch intogo vi på Teddington Hotel, kallt och under stora svårigheter med flickan som passade upp. Middag på Savoy god o glad dans efteråt. Trevligt, äldre damer och herrar deltog med liv och lust i dansen.

Torsdagen 19 Maj.

Glenwalker bjöd på bilfärd genom Richmond park ut till hotellterassen med den härliga utsikten över Thamesdalen, sedan foro vi genom Kingstone, där de gamla saxiska kungarnas kröningssten pryder torget.

Gammal hemtrevlig stad dit man gott kunde fly några dagar från London. Därifrån till Hampton Court den gamla engelska kungaborgen där Henrik VIII hade sina äventyr med sina olyckliga drottningar.

Nu var allt så hemtrevligt och inbjudande att slottet mera påminde om ett verkligt gott vilohem, vilket det även är för gammal militär av högre rang och deras änkor, än om de engelska öarnas "rough story", som just här funnits scener av de mest dramatiska innehåll. En gammal vinstock fingo vi se mot extra avgift, den uppgavs vara planterad 1765 och hade förra gången lämnat en skörd av 600 kg druvor.

Nu lämnade vi den leende Thamesdalen och körde genom en mindre plats Walton och så rätt ut i en ödslig vild slätt med kärr och moras, Ashley Gatland och Burwood, vilken senare ligger på ett högland där tall och rododendron växa höga och kraftiga.

Vi passera en station Weybridge Surrey och svänga så in i en stor egendom, S:t Georges Hill Estate, som styckats upp till en väldig villastad med vägar, vattenledning, elektriskt ljus and all modern improvements. Vi stanna vid "Glen Lodge" en villa byggd i tallskogen i engelsk bondgårdsstil med lite blommor framför trappan, men annars vildmark runt om. Framför villan ligger delar av en av Englands ryktbaraste golfplan, med all den omväxling av slätt och tätt klippta gräsmattor, sandgropar, snår, strävgräsfält etz som kan göra en golfspelares fröjd och förtvivlan. Planen kan ej spelas på kortare tid än 2 timmar och 15 min. Resan dit hade tagit oss något över 2 timmar i en god bil.

Mrs Glenwalkers vänliga hälsning och goda te samt hemtrevliga och verkligen vackra hem piggade upp oss. Tre rara flickor mellan 16 och 6 år ökade charmen. Alla togo vi nu en promenad i skogen och över golffälten. Rododendron växte i väldiga massor och så tätt att då t.ex. herrarna kommo på ena sidan ett sådant snår och damerna på den andra kunde höra varandra, men ej se varandra under en 10 min. promenad varefter en glänta öppnade sig så att vi kunde förenas, snåret fortsatte långt fram genom skogen.

Blommorna började spricka ut här och var givande landskapet en sällsam charm från de skära och lilafärgade fläckarna på de ljusa nyutsprungna rododendronbladen under de morska furorna allt i en härligaste aftonbelysning. Det gamla Romarefästet som låg högt uppe på berget dominerande hela landskapet.

Klockan 8 voro vi åter hemma hungriga och intresserade för matsalens njutningar. Först en cocktail och så "broth" kokt lax, färsk potatis, kotletter, sparris, frukt kompott. Sherry serverades men dracks ej. Jag och

Cyssan drucko röd bordeaux, värden vit bordeaux och värdinnan en lättare röd bordeaux.

Till frukten bjöds portvin på gammalt engelskt maner. Duken togs ej av. Kaffet togs i salongen. Matsalen hade blott en dörr, serveringen skedde genom en lucka i väggen. Två jungfruar stod hela tiden inne och skötte serveringen.

Hemresan gjordes i samma bil på ungefär en timma.

Fredagen den 20 Maj

Lloyds hela dagen. Lunchade med Sir John Luscomb m.fl. av Lloyds Committy. Dessa ansåg att reparationsarbete på fartygen skulle behandlas som export och beläggas med samma avgifter som all annan export. Tyskland.

Cyssan och Pelle Welin besågo sjömanshemmet. Det kallas Svenska Sjömanshemmet, men är fullständigt internationellt. Cyssan fann det mycket bra och hade en god och angenäm lunch.

På aftonen åt vi middag hos Sir Westcot Abell i hans hem i Kensington en stadsdel med förtjusande trädgårdsanläggningar. Middagen bestod av broth följt av torsk kokt i flottyr, kyckling, sparris, jordgubbar i frusen gräde, en särrätst, katrinplommon invirat i bacon stekt, lagt på en tryffelskiva av en 5 öres storlek, allt på en liten skiva rostat bröd. Härpå kom frukt och sötsaker. Herrarna sutto kvar och fick kaffe och te vid bordet, damerna i salongen. En stund före uppbrottet sutto vi även i salongen.

Konversationen gällde mest Sverige. Såväl värdfolket, som Mr o Mrs Kite hade besökt Sverige. Mr Kite hade bl.a. varit över i Danmark som åklagare mot Alberta, som han ansåg vara en av världens största skurkar. Han använde mycket starka ord.

Lördagen den 21 Maj

Jag hade endast två affärsbesök att göra varför vi gladde oss åt att få gå shopping. Men därav vardt intet. Regent street stängdes kl. 1 e.m, så vi togo oss en lätt lunch i "Imperial" ölrestaurang med många artister.

Besökte National Art Galleri där vi sågo engelska målarkonstens mästerstycken, såsom Gainsborough, Hogart, Romney. Den senares mästerstycken Emma Hamilton funnos ej där, endast en liten skiss. För att förhindra att Emma kom i närheten av hjälten från Aboukir o från Trafalgar måste galleriet avvara det härligaste, som engelsk målarkonst någonsin producerat.

På aftonen åto vi middag i "Villa Villa", en italiensk bohemerestaurang. Jag frågade vaktmästaren efter en dansklubb. Han rekommenderade Doretts, som han förklarade mycket förstklassig varpå hustru min invände: "No not first class, second class is better". Efter många äventyr kommo vi in på "Moody" på Tottenham Court roaden. Rätt så städad och tråkig. Två fulla amerikaner gavo lite liv åt tavlan. Då de blevo anmodade att lämna lokalen ville de nödvändigt ha Cyssan med. Jag frågade henne om det var "2:nd class enough" för henne.

Lördag 22 Maj

Saint Pauls Cathedral på morgonen. Därifrån i bil till Cewgarden där vi lunchade och promenerade kring blomster. Sedan gjorde vi visit hos familjen Detwolds.

Dressed for dinner which we had at Pallas Hotel, Regent Street, where there was dance afterwards.

Måndag 23 Maj

Cyssie shopping, I paid visit for business.

Dined with Gunnar Carlsson who gave a splendid dinner at the Ciroclub for us and Mr and Mrs Magnus (Tomten). Danced after the dinner. Later in the evening we visited the Merensclub night cabaret and dancing place, where we danced until 1,30 a.m. Gunnar and I had a whiskey soda in the hotel before going to bed.

Tisdag 24 Maj

I was in Lloyds discussing the plans of a 8000 tons ore steamer. Dined with Palmquist at the Picadilly Hotel.

Onsdag 25 Maj.

Cyss and I were looking round in town and shopping. Lunched with Mr Fotheringham in the City. Visited the Tower.

Took the S:S. Balavia II from Tillbury to Rotterdam.

Torsdag 26 Maj.

Vaknade utanför Rehnmyningen. Inseglingen in till Rotterdam mycket intressant. Resan från båten till Hotel Weimar 2 min, kostade 3 gulden. Portien en snattrade viktigpetter. Hotellet är dåligt och staden smutsig.

Reste till Hagne för att söka ministern. Lunchade där på ett gammalt verkligt förnämligt hotel, Vieno Doelan. Diplomaternas tillhåll.

Endast en dräng fanns på Svenska legationen. Han trodde att legationsrådet skulle komma kl. 4. Vi gingo då ner till havsstranden. Härlig strand och frisk vind. Jag gick barfota där och njöt som en pojke av sand sol och vatten.

Kl. 4 var vi åter på legationen för att få veta att legationsrådet rest till Bryssel. Minister Westman var i Stockholm.

Reste åter till Rotterdam. Träffade Pelle Welin junior som åt middag med oss.

Följande dag **Fredag 27 Maj** besökte jag på morgonen d.s.k. Furness Yard. Nyanlagd rymlig men rätt skräpig. Därefter for jag till Smoulders Yard. Mycket elegant med utmärkt ordning. Jag sökte få avtal med offert på en hamnkran (flytande) De hade flera färdiga till mycket höga priser. På e.m. voro vi tillsammans inne på verket och sågo den stora 200 tons kranen arbeta. Reste på e.m. till Amsterdam.

Lördagen den 28 Maj

Besökte Verkspoor och Metaalbond. Verkspoor är ett framstående maskinföretag med mångsidig verksamhet. Deras dieselmaskiner äro väl kända, lättare och billigare än våra, men ej så goda. De har en 5000 hästkrafters kolfmaskin i arbete, ävenså ångturbin maskineri om 60,000 EHK.

De har organiserat en Comittie of Workman, vald bland firmans arbetare. Denna får taga upp alla frågor till behandling, som kunna beröra arbetets "moral and material intrests of course in connection with the intrests of the firmes". Committen är ej endast rådgivande, den förhandlar även direkt med såväl direktionen som arbetarna. Möten hålles när så finnes nödvändigt men minst en gång i kvartalet. Mötena hålls utanför arbetstiden.

Werkspoor betalar till varje arbetare som är council member (charman, secrataire, or commissary) 2,50 Ft per week and to ordinary members 2,50 per month.

Hotel Amstel var ett utmärkt hotel. Staden trevlig. God middag efter vilken vi voro på utställning, vilken dock ej var något att se. Sedermera voro vi på gatorna för att studera nattlivet. Alla små butiker voro öppna till midnatt. Familjen skötte dem och ingen lag kunde hindra dem från att hålla öppet.

Söndagen 29 Maj.

Reste till Essen.

Den tyska gränsvisitationen var som vanligt dum och småaktig. Cyssan måste kroppsvisiteras för att hon ej skulle smugla cigaretter.

I Essen sökte vi få rum på mitt gamla stamhotell Kaiserhof, som fortfarande har sin stora kejsartavla av Wilhelm II. En elektrikerkongress hade just kommit och fyllt hela huset så vi kunde ej få plats. De skaffade oss rum på Könighen Hof. Där låg smutsen i högar överallt. Uppassningen under all kritik. Dricks för varje liten tjänst.

Den 30 Maj 1921.

På morgonen fick vi inbjudan att bo på det gamla ryktbara Krupphotellet "Essenhof" vilket verkligen var förnämligt. I matsalen sutto vi vid ett bord som låg i omedelbar närhet av Engelska generalkommissionens bord. Engelsmännen föreföllo att vara gentlemen och den bästa stämning rådde.

Vid middagen fingo vi en underbar mosel, så god att vi drucko två hel-flaskor, jag och Cyss. Något kraftigt kan det förefalla men det smakade bra och bekom mig ej mera än en grogg.

Den 31 Maj och 1:ste Juni reste vi till Düsseldorf för att handla och bese den vackra staden. Ett särdeles obehagligt minne har jag av att se den franska militären som behärskade staden.

Cyss fick ej röka på ett boulevardkafé, då rökande damer nedsatte deras an-seende.

Den 2 Juni hade Schiffbaustahl middag för oss på Kaiserhof. Dagen var glad.

Fredagen den 3 juni.

Besök i Gute Hoffnungshüttes gruva. Man måste helt klä om sig i gruv-arbetarkläder.

Efter gruvbesöket måste man bada och i varje avklädningsrum uti den stora gruvhallen funnos badkar.

På e.m. voro vi bjudna till Thüssen på hans slott på 5 o'clock tea. Det dröjde till kl. 9 innan vi fingo någon förfriskning alls och då inget te utan bredda smörgåsar och bål. Cyssan sade att det var den godaste bål hon nå-gonsin fått.

Lördagen den 4:de Juni voro vi inbjudna att resa i bil från Essen genom Düsseldorf till Köln, där lunch intogs. Dohmen och Kölnervattenbutiken besågs.

Resan fortsatte med bilen längs Rhein genom Bonne och därifrån över på den östra sidan fram till Königswinter ovanför vilken ligger det berömda

Petteroberg med utsikt över Drackenfels m.fl. saker som kunna läsas om i turistböckerna. Vi fingo där härliga rum, och en utomordentlig middag. Cyssan fick en äkta geschäftstysk på ena sidan och något dumma svenskar på den andra. Trötthet m.m. gjorde att hon bröts ner och fick gå och lägga sig.

Söndagen den 5:te var dimmig så vi sågo ingenting av omgivningen.

Svenskarna hade middag för tyskarna där gammal fransk champagne flöt i strömmar. Middagen kostade 1700 Rm. = något över 1200 kr, även för svenska förhållanden en rätt dyrbar lunch för c:a 20 personer.

Efter middagen foro vi i bil till Bonn och Köln. Fingo tåg i Köln till Essen och där vårt bagage. Hunno göra ett kort besök på Elektriska utställningen innan vi gingo in på en ölstuga där vi fingo fläsklägg och surkål med brännvin och öl, vilket allt smakade gott efter allt kalasande.

På nattåget förklarade konduktören att sovplatser ej funnos för oss, men då vi nämnde att vi voro Krupps gäster var detta det Sesam som ögonblickligen öppnade sovvagnskupeer för oss alla.

Måndagmorgon den 6:te voro vi krya och glada i Berlin. Togo där en vagn till Adlon Hotel där vi fingo en god frukost, skinka, ägg, kaffe, rolls, marmelad. Mycket för 50 mark/person = 3,50 kr.

Fortsatte omedelbart med dagtåget till Sassnitz. Ville ej gå i restaurangvagnen utan köpte oss korv i Pasewalk av "das schöne Mädchen" som jag nu köpt korv av i 21 år, så nu var hon ej så ung och vacker. Fröken Engström kom från Frankrike och hade inga pengar men några smörgåsar och bad att få några korvar med mot sina smörgåsar. Jag fick en flaska mosel och så hade vi en verkligen glad och trevlig lunch i kupén.

Pass och bagageviseringen i Sassnitz var som vanligt illa ordnad. Då Cyssan skulle viseras funno de 800 mark i svenska pengar i hennes bagage. Då det just då var förbjudet att ha mera än 200 kr gjorde man ett stort nummer av denna mängd pengar. Men fröken Engström och en dam till som saknade kassa förklarade att de hade del i denna gemensamma kassa som således delad på 3 damer och mig blev rätt belopp. I min plånbok fann man endast några smärre sedlar. Själv visste jag intet om hela denna historia och ingen frågade mig, ty då hade jag måst uppgiva att jag hade 1000 kronor i stora facket till min plånbok. som ingen observerat vid undersökningen.

Hela historien är löjlig, ty det kunde väl ej vara annat än till fördel för tyskarna att deras sedlar komma ut ur landet mot goda pengar och varor.

Jag lyckades att sälja sedlarna sedan jag kommit hem innan de fallit lägre än till 6 öre, så förlusten begränsades till c:a 100 kr. Det kunde ha blivit

500 kr om jag dröjt några månader. Jag förstår ej varför tyskarna vill hindra en så pass god export på papper.

På färjan fingo vi smörgåsbord och snaps, glädje och fröjd. Kommo på aftonen till Malmö och med nattåget hem **den 7:de juni 1921.**

HUGO HAMMAR DAGBOK NR 1

Kap 2

RESA EMS - PARIS - BIARRITZ - LONDON

16 MAJ till JULI 1922

Den 16 Maj 1922.

Vid provtur med Amerikaångaren Drottningholm blev jag förkyld, som visade sig i en elakartad halskatarr, som ej ville ge sig. Jag blev därför av Dr Erik tillrådd att resa till Ems för en rationell vattenkur. Emellertid låg en hel del oavgjorda affärer i vägen.

- 1) Kompromissen med K.M.T.V. angående ersättning för lidna förluster vid byggandet av P.B. Drottning Victoria. 2) Uppgörelse med Trafik AB Grängesberg Oxelösund angående nybyggena Nr 361 o 362.

Torsdagen den 8 Juni reste jag till Stockholm för att ordna dessa saker och lyckades verkligen så att jag kunde få nattåget på lördagsaftonen till Malmö. Var då mycket medtagen. Cyssan hade rest till Malmö samtidigt som jag rest till Stockholm och så träffades vi på bangården efter en hel del svårigheter och fingo ta det sista tåget ner så att vi kommo bland de sista ombord.

Fartyget var packfullt av resande, ingen plats att sitta, regn, rusk o blåst. Vi fingo meddelande om att platsbiljetter på tåget till Berlin ej stodo att få, men jag lyckades genom befälhavaren säkra mig om sådana, så vi fingo 1:sta klass platser. I kupén fanns förutom oss två, General von Rosen med Grevinna.

Någon mat fingo vi ej på tåget. Vi hade ätit lunch ombord på båten, men kunde ej få tillfälle till matrast förr än framme i Ems.

I Pasewalk köpte jag 8 korvar o två bröd o så tog vi fram smörgåsar som vi fått i Malmö o fingo köpa en flaska vin i restaurangvagnen. Av detta blev en ganska god måltid. Vi framkom till Berlin en 30 min. försenade så vi

hade något över en halv timme för att få vårt bagage till Potsdamer Bahnhof. Vi lyckades där komma in i vår sovvagn just 10 min. innan tåget gick, men hade då ej tid för några förfriskningar. Konduktören kunde ge oss vatten och lovade att följande morgon kl. 8 ordna frukost för oss.

Måndag morgon den 12 Juni vaknade vi vid 7 tiden och funno oss då vid Lakus övre lopp, en vacker trakt med gamla borgar och kloster. Vid 8 tiden hade konduktören kokat en svart blandning, som han kallade kaffe och så hade han keks, vilket blev vår frukost.

Vi voro snart framme och funno en bärare vid stationen som upplyste om att det gamla välkända "Hotel Englischer hof" bytt namn och kallades "Fürstenhof". Vi kallade det "Hostenhof" på grund av de många hostande patienter som bodde där.

En läkare kallades för att ge mig råd angående kurer. Kl. 6,20 uppstigning, kl. 7 vid brunnen där jag skulle gå in i ett inferno som kallades gurgelrum, Där låter det som om en massa människor som blivit sjösjuka. Deras stönande och rosslande accompanjerades av gurglarnas läten som påminde om ett grodträsk i New Jersey på vårsidan.

Därefter vattendrickning 2 ½ glas och för gurglingen 3 a 4 glas således en 7 glas jumb vatten i mun före kl. 8. Sakta gång hem och frukost. Efter frukost, 30 min. inhalation och efter den 30 min. i dimman. Där var så fuktigt att en tidning var genomvåt på 20 min. Därefter vattendrickning igen och så en idog måltid. En utflykt till någon punkt i närheten och så kl. 5,30 vattendrickning igen. Varje vattendrickning tog mellan 40 till 60 min.

Hotelldrängen skaffade kort för vattendrickning för Kurhausavgift m.m. vilket gick till 1000 mark ink dricks till honom. Inhalationen kostade 20 mark per gång. Kolsyrebad kostade 35 mark per gång. härtill riklig dricks om man ville bli väl uppassad.

På Fürstenhof gjorde vi upp om pension ett för allt, 1200 mark om dagen för oss båda, med alla "stenar" och omkostnader men exkl. dricks.

Maten var vällagad och varierad och hotellet rent och propert. Det största och prydligaste hotellet på platsen är Stat Kurhaus Hotel, som har något lägre priser än Fürstenhof och ligger bekvämt till för kurbehandling m.m. och torde passa svenskarna i allmänhet bättre. I staden finnas en hel mängd hotell av olika slag. Bäst vore nog att hyra rum o så äta frukost hemma och övriga mål var man fann bäst.

Tisdagen 13 Juni

Med bergbanan till Malberg och en tråkig skogsrest 400 m högt. Ett "denkmal" över Kaiser W.II uppsökte vi men funno det förstört, d.v.s. bilderna var borttagna o inskriptionen bortmejslad. På den tomma

pedestalen funnos en del i blyerts gjorda inskriptioner om fransmännens förträfflighet.

Onsdagen 14 Juni.

Promenad till en liten by, Fachbach och vidare till ett 2 kilometer längre ned vid Laken beläget järnverk. I Fachback funno vi ett enkelt hus, på vilket en skylt visade att det var borgmästarens bostad, men som man såg att massor av härliga "Kirchenberer" voro salubjudna i fönstret så stego vi in för att handla. Borgmästarfrun mötte oss i tamburen med skurbaljan, hon hade nämligen rengöring den dagen.

Vi blevo inbjudna att stiga in i borgmästarrummet som var fyllt med böcker i bokhyllor runt väggarna. På bord och på golvet stod fullt med korgar fulla med bär. Med var sin ½ kg påse a 10 mark vandrade vi vidare.

På kvällen skulle vi festa på sparris som beställdes till extrarätt. Vi fingo vänta på vår kötträtt förfärligt länge vilket förargade Hugo och när den kom så serverades sparrisen med, vilket förargade Cyssan, som förklarade att det var min skyldighet att göra klart för en tysk "ober" hur sparris skall ätas, vilket jag förklarade vara mig omöjligt. Och så fann Cyssan vilken odåga till man hon hade.

På kvällen var bal i Kurhaussalen så vi skyndade oss att gå dit. Där voro vi tvungna att köpa vin. Det blir för mycket av det goda att dricka mosel eller renvin lunch middag och afton.

Franska officerare voro där. En fransk off.fru vann Cyssans beundran för en lång vit klänning som jag tyckte var förskräcklig. Jag fasar för det mode som tar bort den korta klädsamma klänningen. Då hon dansade såg hon ut som en marionette med den långa kjolen som flaxade upp o ned. Vi dansade endast en vals och så gingo vi hem.

Torsdagen den 15 var helgdag. Nedanför hotellet hade man byggt ett altare dekorerat med grönt och blommor och så massor av ljus. Långa processioner av barn passerade sjungande o strödde blommor. Till sist kom översteprästen under en tronhimmel buren av officianter i lysande dräkter med en stor kör. Gudstjänsten hölls inför altaret, vackert och stämningsfullt i den härliga midsommardagen.

Efter lunchen hyrde vi en vagn som förslog mig att för 400 mark köra oss till en by som heter Kemmenau och ligger nästan 500 meter över havet. Det var en brant och besvärlig väg. På höjderna hade man en härlig utsikt. Häruppe arbetades det överallt med lantbruket.

Kemmenau var en fattig by, ungefär som ett svensk fiskeläge byggdt utan plan. Husen var av sten och mycket smutsiga. Man kunde då få köpa i butiker o då vi anmärkte på att de arbetade förklarade de att de voro evangelister och ej alls katoliker.

Det var således för deras frihet Gustav II Adolf hade slagits. Gästgivargården var rätt trevlig och man gav oss ett gott öl där.

Fredagen den 16:de.

Hade för första gången fått sova utan att besväras av min halskatarr.

Lördagen den 17:de Juni.

Beslöt att använda min återvunna hälsa på bästa sätt att bl.a en biltur. Vi bestämde oss först för Weisbaden, men då vi hunnit ned till Rhen önskade vi se Cobleug och Ehrenbreitstein och så skulle vi se Moseldalen, med dess vingårdar. Vi foro längs dalen beundrande bergsidorna på båda stränderna klädda med vin nästan till enformighet. Anlände till ----- köpte vi oss en flaska av det bästa som skulle finnas i hela Moseldalen till ett pris 300 mark, vilket dock ej imponerade på oss något särskilt. Vi reste hem över höglandet. En stor sandslätt med råg och potatis alldeles som hemma i våra magra landskap.

Söndagen den 18:de Juni promenerade vi upp för höjderna bakom Kurhaus. På 1:sta avsatsen var ett minnesmonument rest över de som fallit i 1870-71 års krig. På detsamma monumentet hade samtliga de franska regementerna och regementsöverstar låtit hugga in sina bedrifter och fältslag under förra kriget. Monumentet därovan var förfallet och tråkigt liksom restaurangen överst.

Måndagen den 19:de träffade vi en skånsk familj Stolltz. Fru och två döttrar. Ganska hyggligt folk men klena.

En s.k. engelsman, mig föreföll han vara jude från Riga, som hela tiden exelerade i att beställa fin o dyr mat, fick flytta intill vårt bord. Hans snoriga sätt att äta gjorde att vi förlorade aptiten och vägrade att äta när han satt i närheten. Snuskens fula försök att så försöka förstöra ett anseende hos en nation som verkligen har kultur framför allt vid bordet.

Tisdagen den 20:de

Vi voro på aftonen på operan och sågo hur Verdi lät folk halshuggas, ta gift och brännas etz och allt under de mest förtjusande mazurkamelodier. Efter operan gingo vi ett slag upp i spelsalen som ådrog sig Cyssans stora beundran o levande intresse.

Onsdagen den 21 var Cyssan på spelsalen för att vinna pengar och förlorade 300 mark likaså dagen därpå.

Torsdagen den 22 Juni.

Vi önskade visa familjen Stoltz en liten uppmärksamhet med att ordna extra smörgårdsbord m.m.. Vi fingo för aftonen använda ett hörn av salen och hade där själva låtit framställa Bismark Herring och en annan sill och så korb och kallskuret och snaps m.m. Härligt smörgåsbord. Cyss var lite missnöjd med att smörgåsmaten stod på småbord vid sidan och ej allt samlat på vårt bord framför oss. Jag överlät åt henne att ordna med "ober" och sen fick det vara. Vi hade en förtjusande supé. Massor med rosor på bordet. Hela tiden i Ems har jag firat min fru med blommor framför allt rosor som jag köpt till 3 mark stycket ej fullt 4 öre för de mest utvalda rosor.

Blomsterflickan i Kuthausparken där jag om morgnarna gjort mitt val anmärkte just att jag plockade ut hennes vackraste. Mosel, Kaffe m.m. gjorde kvällen fullständig.

Fredagen den 23.

Midsommarafton togo vi bil till Koblenz för att få Rheinbåten till Köln o göra den beryktade Rhenfärden. Under färden längs Rhen i bilen följde vi den stora timmer "Mosa" minst 100 meter bred och 200 meter lång. Den hade en mängd hus i vilka bodde dels turister som följde med den ned, samt naturligtvis modig besättning. Den tycktes ständigt ha en bogserbåt i assistans men då den skulle genom broarna vid Koblenz tillkallades ytterligare 3 a 4 bogserbåtar. Passerandet gick flott.

Vi ordnade oss på däck fast det var blåsigt och fingo Rheinwein och gåsleverpajer o sparris m.m. som dock ej gjorde oss så värst glada. Mest gladde det oss att höra våra landsmän från Värmland o Skåne glädja sig åt den underbara Rheinfärden.

Framkomna fingo vi en bärare som för 120 mark tog våra saker till Hotel de Nord. Ett hotell som gav en dyster bild av vad Tyskland nu går igenom. För mig var hotellet okänt. Det rekommenderades av portieren på Fürstenhof och stod i min gamla 1907 års Bedecker som det förnämsta på platsen med # stjärna. Men hur såg det ut ? Jo smutsigt och trasigt. Cyssan var missnöjd med mitt dåliga val av hotell. Vägrade att äta på det stället.

Vi gingo därför ut i staden att finna något bättre. Mitt gamla hotel "Ernst Exelsior" som det heter hade engelsmännen tagit. Jag slapp in i hallen där en tysk upplyste mig om att det var med straff belagt att servera i det hotellet.

Vi gingo till en gammal restaurang ----- som jag besökt förut men funno att den var "Cantin" för de allierades trupper. Till sist hamnade vi på Fisher, en gammal verkligt god restaurang där Cyss och jag hade en god midsommaraftonsvard med korv och surkål och öl m.m, som kan fröjda en resande.

Lördagen den 24 Juni.

Gingo vi från vårt hotell till Dohm Café som Cyss hade sett på kvällen vara så trevligt med engelska officerare uti, men det var numera engelsk klubb så där fanns ej frukost att få.

På Dohmhotellet fingo vi frukost och även löfte om rum, om vi behövde. Hotellet var sedan några dagar fritt från militärbeslag.

Besökte sen den oförgätligt härliga "Dohmen" som är det mest upplyftande jag vet.

Skulle så skaffa pengar vilket ej var lätt. Cox gav mig 50,000 mark i 5 st sedlar. Av dessa tog Cooks resebyrå en som likvid för resan till Paris. En växlade jag där i franska pengar men det blev så lite att jag visste ej hur jag skulle reda mig i Paris och så sökte jag få växlat en 10,000 marksedel till , men detta var omöjligt. Ingen ville sälja sina franska pengar. Rothenaus mord, som just då stod att läsa i telegram, ansågs ha del häri.

Jag beslöt att köpa en del småsaker för resan och badorten men fann att människor vägrade att ta en 10,000 marksedel ehuru de betraktade den med stort intresse, som alldeles ny, Ingen ville tro på att den skulle gälla mer än några veckor. Till sist lyckades jag få den växlad på en bank och så lät Cox mig få ytterligare några 100 franc.

Nu var tiden inne att tänka på midsommarfirandet. Vi köpte sardeller, smör, bröd, sardiner, gåslever m.m. goda saker o reste ut i Zoologische garten, där vi fingo oss en trevlig plats invid en bier kneip och så åto vi vår lilla midsommarpicknick med en sejdell mörkt öl.

Senare på aftonen fingo vi "Mocka", och en likör på stora huvudrestaurangen. Den var ganska öde och tom numera. För fyra år sedan hade jag varit där då den var full av käck tysk militär och deras familjer och vänner . Den tyska adeln invid fronten. Vem kunde då tänka sig att sammanbrottet stod så nära o att det skulle bli så allvarligt.

Söndagen den 25 Juni.

Frukost i Dohmhotellet. Mässan i Dohmen och så räkningen på Du Nord varefter vi i god tid voro vid Bahnhof. Vi förvånade oss över den livliga trafiken. Tusentals människor strömmade fram och tillbaka.

Inne på bangården träffade vi Generaldir. Granholm, som reste till London via Paris. Där fanns telegram till vederbörande järnvägspersonal att se till att han fick sig en god sittplats reserverad och erbjöd han sig att låta oss få samma förmån, vilket emottogs med tacksamhet. Platsbiljetter kunde nämligen ej köpas.

I Liege fingo vi 2 timmar att vänta. I sällskap med Granholm reste vi runt staden som var lik alla andra städer. Mense rann genom den och var ganska torr. Av kriget och de stora striderna där syntes ej ett spår. En del förstörda fabriker. Då vi kommo innanför Franska gränsen så började man se allt flera förstörda byar och städer. De nybyggda byarna voro tråkiga o enformiga.

Då vi reste genom de värst förstörda städerna o byarna vaknade Cyssans harm mot tyskarna för att denna ohyggliga skadegörelse. Jag fäste hennes uppmärksamhet vid att skog och träd redan vuxit upp och att om ett par år skulle ej spåren av härjandet utplånats av naturen. Att husen och fabriker byggdes större o bättre än de varit och att kostnaderna härför lätt kunde täckas.

Krigets värsta följder voro hat och oförlåtelse och nedrivande av samhällsordningen i hela övriga Europa. Dessa följder skulle vara till människosläktets men under generationer då man för länge sedan glömt och förlåtit den förödelse som nu väcker vår harm.

I Paris kl. 11.20 lyckades vi få ut vårt bagage ur tullen med hjälp av en utmärkt "porteur" och voro i Hotel Chatham redan vid 12 tiden. Uppackningen m.m. tog lite tid så vi kommo till ro först vid halv 2 tiden. Sängarna utmärkta o hela hotellet väl hållet.

Måndagen den 26 Juni. stego vi tidigt upp, intogo frukost i matsalen, som var tom och dragig. En promenad för att orientera oss från Operan till Louvern och Tullerierna.

Tog sedan en spårvagn till Bastiljeplatsen. Därifrån till Hotel de Ville o så Notre Dame, där Cyssan skulle se skatterna, som ej roar mig ett dugg. Gick bakom kyrkan för att se la Morgne, där alla som hittas i Seinen bevaras för indentifikation. Paris tragedier utspelas här var dag.

Vi behövde d'ejeuner och skulle ha en bil som förde oss ut till Bois de Bologne då Cyssan springer i famnen på Granholm som tog oss att se Napoleons grav och en del sevärdheter varefter vi hamnade på Café Weber. Därifrån gick jag på banken och som dagen var regnig gingo Cyssan och jag shopping. Vi var först i de stora Magasine, som hade lika mycket skräp som alla andra magasin och sen gingo vi i specialaffärer.

På aftonen klädde vi oss fina och gingo till "Café de Paris" där all elegans skulle vara samlad. Mycken målad elände. God mat. Skönt komma därifrån

gingo vi på Café de la Paix där Granholm mötte och så fingo vi en grogg tillsammans.

Tisdagen den 27 juni togo vi frukost på rummet och hade en bil för ett par besök i Paris och så foro vi genom Sevres till Versailles där besåg allt som står beskrivet i resehandböckerna.

Fältmarskalken Luckner, stamfar till den tyske sjörövaren under sista kriget, hängde bland de förnämligare männen i bataljsalen. Men Maintenau hade fått plats i Drottningens enskilda rum. Om någon drottning gjort detta eller vem som hittat på skämtet kunde man inte få reda på. Annars sågs intet av de som verkligen regerat Frankrike. Maitrasserna voro undanstökade i en avdelning som hölls stängd.

Vi åto i slottsrestaurangen som var verkligt förnämlig i alla avseende. Voro vid Eiffeltornet och funno att ju högre vi kommo ju mindre sågo vi. Jag var glad att få komma ner till tåget och få vår trånga kupé till havet.

Onsdagen den 28 Juni.

Efter att ha stångkat i den kvava kupen och svurit på ren svenska på konduktören äro vi nu på Hotel Calton på Biarritz med det härliga havet rytande sina eviga toner under vårt fönster.

Varje timma i Paris är bortkastad så länge havet, sanden, himlen, bergen, grönskan allt är så härligt här nere.

“Hur fan kan man gå och se på tavlor då man kan få komma ut i en sådan natur. Tavlor borde användas för straffångar för att låta dem få en aning om vad de förlorat”.

Efter kaffet voro vi nere vid stranden för att se, se och se. Där växte kaktus på strandbergen och härliga cedrar och lager och framför allt hortensia i en yppighet och färgprakt, som kom oss att skrika av förtjusning. Vi funno på ett litet kafé “de Paris” med utsikt över havet, god mat och trevlig uppassning. Det gjordes till vårt stamlokus.

Efter lunchen gingo vi längs norra stranden till fyren och vidare på landborgen norrut tills vi funno en väg ned till stranden. Platsen där hette “Chambore d’Amore” och vi måtte sett ut som om vi sökte oss något sådant ty ett sällskap fransmän som vi mötte skämtade härom med oss.

Sandstranden var stor lång o bred med stora “dyner” be vuxna med för mig helt nya strandväxter. En här mycket allmän tistel har jag träffat i Falsterbo. Den blommade här med blå blommor. På den äldre torraste sanddynerna växte en vit lilja saftig o präktig som om den varit driven o vattnad i en trädgård.

Här funno vi ett badhus "Bains de Soleilla" som vi sökte upp. Framför detsamma stod ägaren som tydligen hade varit ute i världen, men ej till sin fördel. Hela anläggningen verkade "wild West" och som tagen ur en Nick Carter historia. Vi fingo en kopp te som kostade mer än vad vi förut betalt för te någonstans.

En otrevlig man visade sig på ett obehagligt sätt intresserad i Cyssan så vi drogo oss därifrån beslutande att se om vi ej skulle kunna finna en trevlig strandplats.

Hemkomna klädde vi om oss i smoking etz för att äta i hotellets matsal. Där fanns endast 6 bord. Vid dessa sutto förskräckligt målade gamla damer med sina kavaljerer och vi funno det hela tråkigt, så vi beslutade lägga om vår plan så att vi fingo äta ett mål ute på stranden, "picknick", och så endast ett på restaurangen.

Då vi kommo in i vårt rum funno vi moskitonät draget över sängarna. Cyss förklarade att hon skulle kvävas under ett sådant nät och så skulle vi ha dörrarna öppna för att höra havet och få in den härliga havsvinden. Det dröjde ej länge förrän vi funno det nödvändigt att dra nätet runt sängarna för att skydda oss mot moskitos vars bett på Cyssan gjorde henne hart när förtvivlad.

Det härliga havet blev oss även allt för bullersamt. Vi måste stänga dörrarna och föra till vadderade innerdörrar och tunga draperier för att få så pass tyst att vi kunde sova och så gick den första dagen i Biarritz.

Den 29 Juni fingo vi vår kaffebrus på rummet o så togo vi våra badlakan och badkläder med oss gingo in till hökaren och köpte gammal god Bordeaux och matsäck och så till torget och fingo frukter härliga frukter av alla slag. Sedan gingo vi söder ut längs stranden. Skönt, skönare än förra dagen och bättre publik. Under ett gammalt franskt slott, som hängde på en klippa över havet slog vi oss ned och badade samt åto lunch och sovo och hade det underbart gott i solen.

Vi vände hem vid sextiden men voro nära att bli inestängda av tidvattnet vars vandringar upp och ned vi ej ännu hunnit komma underfund med. Hugo var törstig och fann på vägen hem ett kaffé. Jo, jo vad den whisky-groggen smakade. Så gingo vi till Café de Paris för att få middag.

Jag lyckades göra upp en meny som "garceon" gillade. Jag fäste mig mycket vid att ej bli betraktad som barbar, den där ej förstår sig på mat och vin.

Så gingo dag efter dag på ovan beskrivna sätt sol, värme och havsluft i rikaste mått. Termometern stod stadigt på +24 ° C och Cyssan trodde att termometrarna i den stan voro målade eftersom de ej ändrade sig med dygnets olika timmar.

Hemfärden måste helt oförberett tagas över London för B. & W. affärens skull. Den togs över Paris - Calais. På Channalbåten önskade jag växla mina 60,000 tyska mark som jag tagit ut i Köln innan vi gåvo oss av till Frankrike men man svarade i växelkontoret då jag tog fram sedlarna "This is no curiosity shop" På den tid vi varit borta hade dessa pengar fallit i värde från 70 kr pr tiotusen till kuriosavärde. Rathenau sköts den dagen vi lämnade Tyskland och här såg man första resultaten.

Vi fördrev tiden bra i London med besök på olika håll. Billy höll oss sällskap och vi roade oss bra. Jag gjorde avtal med Babcox & Willcox om pannleveranser och så reste vi hem med Patricia.

HUGO HAMMAR DAGBOK Nr 1

Kap 3 OBS År 1926

Resa till Spanien med David och Augusta Blidberg.

4 Mars till 21 Mars 1926.

Den 4 Mars 1926 firades i hemmet med mor och pojkarna i stilla trevnad.

Den 5 Mars vilade jag förberedande mig på växlande arbeten och resor för Götaverkens räkning.

Den 6 Mars sjösatte vi M.S. Bianea. En stor samling norrmän voro närvarande och flera tal hölls som refererades i Norsk Handels och Sjöfartstidning.

På morgonen samma dag hade M.S. Raila gått ut på prov och leveransresa. Efter lunchen gingo vi i bogserbåt ut till Raila då vi funno allt i bästa trevnad, sedan vi sagt vännerna farväl fortsatte fartyget ned till sundet för att göra prov med full last vid distansen på Hven.

Vi återvände hem för att delta i "röda stjernans fest" där vi voro samlade 36 st norska vänner och gäster vid en glänsande fest.

På natten kl.1 reste jag med tåget ned till Helsingborg med fruarna Heiberg Lexow och Stephanson Smith.

Den 7 Mars på morgonen voro vi i Helsingborg där M.S. Raila låg färdig att möta på redan. Heden och Tullan, som hade följt med gingo i land och vi stego ombord. Fartyget började omedelbart sina provturer som gick storartat.

Vid 4 tiden kastade vi ankar på Landskrona redd; där vi togo rum på Stadshotellet. På aftonen superade vi 12 st på hotellet och dansade och hade rätt så gemytligt.

Följande morgon den 8 Mars skulle M.S. Saga sjösättas i Landskrona på Öresundsvarvet. Fru Heiberg Laxon döpte båten, men den vägrade länge att gå. Scheel anmärkte att det var helt naturligt att båten dröjde så länge som möjligt hos en så vacker gudmor. Vid kl. 2,30 gled hon ut. Vi voro då rätt så hungriga . Varvet gav lunch på Stadshotellet och snart blev stämningen god. Emellertid skulle Scheel och jag resa hem över Helsingborg så vi måste ge oss i väg. Ankomna dit funno vi att deras Stora Hotell skulle invigas och alla Helsingborgs skeppsredare o andra vänner voro i frack och eleganta. Vi fick ej vara med. Hade en god måltid på det gamla god Mollberg. Så hem och på verket.

Den 9:de, 10:de och 11:te förberedelser för den stora resa som började den 12 kl.10 e.m. med stor middag som vännerna gåvo för mig och Cyssan på Grand Hotell . Kl 1 på tåget.

Den 13 Mars voro Daily, Lave, Jan och Gustav vid stationen i Malmö för att säga farväl.

På färjan gick allt ganska bra för att vara i tysk regim. I Sazznits kom tullen in och bråkade för vi stodo på sofforna och plockade ner vårt bagage. Men som sofforna voro svenska bådo vi dem spara på sin viktighet. I Hamburg skulle vi byta tåg och hade 1 ½ timme på oss . Överlämnade bagaget till en bärare och gingo till Jalant där vi fingo dåliga ostron för högt pris.

14 Mars vaknade vi i Köln. Fingo kaffe på stationen och så iväg till Belgiska gränsen och Liege där tåget stod 1 ½ timme men vi måste stanna och vakta vårt bagage. Här började vårtecknen med blommande körsbärsträd. Det sönderskjutna landet var nu rätt så bra reparerat med nya vackra stationshus och stora tomma fabrikskomplex.

Anlände till Paris kl. 6. Bärare och tull voro hyggliga jämfört med tyskarna.

David och Augusta Blidberg mötte oss på Grand. Vi fingo rum där för 200 fr per dag. Klädde om oss och gingo på restaurang Prunier, där David bjöd på en utomordentligt god middag och så gingo vi till en danslokal där jag dansade med en av dansflickorna och så gingo vi hem.

Den 15:de Mars besökte vi Louise Dreyfus & Co, 4 Rue de la Bank, som var rätt så intresserade för en 10,000 tons båt till billigt pris.

Kl 8,45 gick vårt tåg så vi lämnade Grand efter en gemensam skäligen tråkig table d'hôte middag. Vi måste polletera en del gods, fransmannen lurade mig att assurera vilket kostade mig 200 francs.

Den 16 måste vi byta vagn i Bordeaux, men kunde ej få någon frukost där. Vi handlade oss ett par bröd och några apelsiner och så foro vi vidare till Hendaye. På vägen passerade vi de gamla välkända trakterna omkring Biarritz. Rosor och syrener höllo på att slå ut, våren stod fager.

I Hendaye måste vi ta ut allt bagaget och låta franska tullen titta på det, även polleterat och sedan föra det tillbaka i vagnen, varefter den sköts över gränsen till Irun där bagaget skulle ut igen och så förtullades. Här fingo vi ett par timmar på oss för vår första måltid på dagen (mellan 2 - 4 e.m.) och vår första spanska måltid som ej var vidare uppmuntrande. Vid en station, Miranda, stog tåget ½ timma så vi fingo te och upphandlade några apelsiner. Vi måste helt reda oss med parlören i våra underhandlingar.

Den 17:de Mars sågo vi Sierra Nevadas snöklädda toppar från vårt kuffönster och närmast sommarvegetation.

Framkomna till Madrid fingo vi våra rum på Hotel Palace ett mycket elegant och snyggt hotell som tillhörde Carlton Ritz gruppen väl lagt på uppskjörtning. Vi badade och skötte oss och så lunchade vi i grillen, rätt bra.

På e.m. besågo vi staden i bil och Zoologiska have m.m. Middagen intogo vi table d'hôte i blå salen.

Följande dag 18:de Mars reste vi till Escorial, Philip II:s dumma skapelse, gravkammarna voro verkligen imponerande i sin rena vackra glans med god luft och gott ljus. Philip II:s privatvåning gav på mig ett gott intryck. Det gav en stämning av enkel hemtrevnad, som denne olycklige monark skaffat sig mitt i denna massa av sten och bortkastade millioner. Vi åto middag på Ritz, Madrids snobbigaste restaurang.

Den 19 Mars användes för visiter. 1) ASEA där vi träffade ing. Pontus Bergström gammal Lerumsgosse som lovade att följa oss till Toledo följande dag. 2) Svenske ministern, son till generalkonsul Danielson. Han var rätt så bekymrad för Genoabråket, som gjort honom allvarliga besvär de sista dagarna.

Vi besågo Prado och en del andra sevärdheter, på e.m. en tjurfäktning Hästslakten är otrevlig och kunde man ta bort den ifrån föreställningen så skulle jag med nöje se hur matadorerna stack ner tjuren på öppna fältet. Det blev ju då en fair fight. Efter 2 dödade tjurar och 4 upprivna hästar måste damerna gå och vi följde dem ut till närmast krog för att få var sin konjak.

Den 20:de Mars reste vi med morgontåget till Toledo och besågo där allt vad Bedecker bestämmer och köpte de obligatoriska Toledosakerna. Grecko's tavla den döende hertigen tilltalade mig verkligen.

Då vi på aftonen kommo åter skulle vi ha mat utan omklädsel och uppsökte en tysk ölrestaurang. Kyparen förklarade att vi skulle gå ned i nedre våningen där svenskarna voro. Hustru min och Bergström gingo ned och kommo ej upp igen, så vi följde efter för att finna svenska kolonin med minister Danielson samlade till en gemensam supé. Handelsrådet Bergius var den ledande i föreningen och tog Blidberg och mig till bords under det att ministern tog hand om damerna.

Svensk supé med brännvin och öl smakade bra och vid kaffet tal och så skulle vi bliva korresponderande medlemmar i den spanska föreningen.

Så hem för att **följande morgon den 21 Mars** med dagtåg fortsätta till Sevilla. Resan gick bra och vi hade godt tillfälle att studera den spanska högslätten med sina vinstockar som just höll på att slå ut i sina första blad och så långa rader av olivträd. Vi kommo ej mer än en ½ timme försenad till Sevilla och fingo ta in på var sitt hotell.

Jag bodde på Hotel Inglaterra i övre våningen med utsikt åt skorstenarna som voro dekorativa med blommande pelargonier, ljust och bra rum där vi trivdes godt fastän vi saknade bad. Publiken var engelsk och amerikansk och rätt så trevlig. David hade tagit in på Hotel de Madrid ett ombyggt gammalt kloster.

Här slutar denna dagbok hastigt och jag har ännu inte funnit någon fortsättning på den.

HUGO HAMMAR DAGBOK Nr 2 och 3

7/10 - 31/12 1924.

Resa med MS "CITY OF PANAMA" på hennes jungfruresa från Göteborg genom Panamakanalen till San Francisco. Därefter med tåg över amerikanska kontinenten till New York, samt med TS Dorie till Liverpool, tåg till Newcastl och med SS Balder åter till Göteborg.

Kap 1.

Göteborg till Christobal 7/10 - 26/10 1924

7 oktober 1924. Togs allt bagage om bord.

8 oktober 1924. Meddelade man oss att båten skulle gå redan kl 2 e.m. så jag telefonerade härom till Cyssan, som bad att få ut bilen omedelbart. Hon, Lill Hugo och moster Daily kom in kl 12 då Cyssan omedelbart började packa upp och ordna så att allt skulle vara på sina resp. platser, även om hon skulle ligga sjösjuk en längre tid, ja hela resan.

Under tiden studerade Lill Hugo skeppsbyggnadeskonst.

Pappren voro klara kl 4 då vi kastade loss, Kl 4.12 första maskinmanöver. Förutom närmaste vänner voro endast några av verkstadens personal närvarande, Heden, Heuman o Billwall gåvo oss nejlikor.

Kontorspersonalen en praktfull bukett skära chrysantemer, Verkmästaren do. gula, Bildt do, Ellen W s nejlikor etc, Gullan H-n böcker och choklad, Kajsa och Tat frukt och böcker m.m. allt värmande vänlighet.

Götaverkens alla flaggor hälsade liksom Eriksbergs do och Stockholms m.fl då vi passerade.

Det regnade och blåste.

Sedan lotsarna lämnat oss vid Vinga sutto vi på verandan och såg hur Vinga fyr försvann. Vid Skagern gingo vi till kojs.

9/10.

Uppvaknandet var skönt. Jag hade sovit gott. Övre fönsterhalvan släppte in den härliga saltmättade doften från Nordsjön. Bädden kändes utmärkt. Hyttens väggar med sin ljusgrå lackering och mörka mahognyornering de tunga sidenfodrade gardinerna och draperierna av silkesammet verkade så förnämligt, liksom hela den rymliga hytten gav mig en känsla av komfort.

Jag erinrar mig min första resa i dessa vatten, juni 1887, då en skrubb längst akter ut övre propellern, hälften så stor som denna hytt, med 4 kojer, utan ljus eller ventilation, var min glädje ty i den skulle jag komma ut till Havre de Graee och börja se på världen.

Den tiden stod nu klart för mig hur jag då satte som mitt mål att få en hytt för mig själv, ja jag menar ett rum eller skrubb vad som helst blott jag slapp att dela rum med andra. En enda liten vrå i den stora världen där jag kunde få vara för mig själv.

Nu har jag denna härliga hytt. Genom passagen förbi badrummet såg jag en lika stor och vacker hytt, som även tillhörde mig. Kvinnan som sov där tillhörde mig, var min i går när jag somnade och skall vara min för livet.

I däckshytten ovanpå kanske ändå vackrare men med dusch i stället för bad bodde Olof, som nu följde med ut i världen. Nog var jag i dag på solsidan av livet trots av att Nordsjön visade sin dystraste min.

Då jag drog undan spalljerluckan såg jag hur böljorna vräkte med vitskummande kammar mot "City of Panama", som dock tog mycket lite intryck av sjön..

Många gånger har jag farit i dessa vatten med olika fartyg av ungefär samma storlek men aldrig på ett bättre och sjövärdigare skepp. "City of Panama" dansade på vågorna som i den moderna valsen lätt och behagligt utan störande hopp, en i sanning rytmisk promenad, oberörd av yttre störningar.

Cyssan vaknade förvånad över att ej vara sjuk. Vi beställde frukost in i hennes hytt. Kaffe, bröd och smör samt kokta ägg, vilket smakade bra.

På grund av det hårda vädret hade maskinen måsts saktas ned till halv kraft. Vi gjorde 8 knop, vilket var en missräkning för mig som tänkt mig 12 knop i Nordsjön och 13 i Atlanten.

Cyssan måste ge igen sin frukost och beslöt stanna i sängen tills vidare. Hon tänkte dock ej mest på sin egen sjösjuka utan mest på Fritz och Mike, de båda Schäferhundarna som Kapten Holland tagit med. Frits "was all right" men stackars Mike var "very bad"

Cyssan fick även lunchen i sängen, försökte stiga upp till middagen men fann det klokast att stanna. Jag lade mig tidigt.

10/10 -24

Solen bröt fram då och då, annars mörkt och motvind.

Cyssan steg upp för lunch och sedan sutto vid aktersalongen på s.k. verandan.

Nu skulle det va skönt att få sträcka ut sig i skeppsstolar, men vilka stolar vi fått, Fina bokträskonstruktioner eleganta att se på, svåra att sitta på och omöjliga att ligga på. Så mycket bortkastade poänger. En enda sådan stol kostade lika mycket som 5 st dukstolar, som man verkligen kan ligga i. Billwall! Billwall! vi gjorde du oss detta! Timmermannen och jag ändrade en stol så att man kunde ligga i densamma. Sitta går ju inte, men det kan vi göra då vi kommer hem.

Under tiden närmade vi oss kanalen. Ett fyrskepp Galloper och så Godroinds saunds. Middag och så mörkt. Vi sutto dock uppe till kl 10 för att se ljusen från båda sidor kanalen. Skada att vi ej fingo den delen av resan med dagsljus. Världens livligaste trafikled passerade vi sovande.

11/10 -24

Vi hade lämnat kanalen och voro nu tvärs "The Cascet". Vi sågo några klippöar en med ett fyrorn på. Annars bara hav, Atlantens milda ljusgröngrå yta. Vinden hade mojnät, ett tungt långsamt svall rullade in mot oss och förorsagade lite rörelse i "The Good Ship City of Panama".

Stor däcksspolning, vilket är mycket välbehövligt då verkstadssmutsen legat kvar på däcken ända sedan proturen.

En läcka upptäcktes vid skylightet. Det befanns vara färskvatten och väl ej från spolningen. Den läckan oroar mig mycket. Ty om den inte tätas kommer den att förstöra den vackra inredningen.

En torpedjagare gick förbi oss samt en P & O båt stort vackert fartyg. Annars går vi förbi alla. Farten är i dag 12,6 knop, om ett par dagar hoppas vi på att få 13. Får se hur det går med förhoppningarna.

Innan vi lämnar Engelska öarna för långt bort vill jag gärna sända ett trådlöst hem till Götaverken och vännerna där hemma.

Gnistmannen en gentleman från New York, som äter med i salongen, förklarade att han var främmande för Europeiska förhållanden, och ej visste med vilken station han skulle sätta sig i förbindelse. Han hade ej kunnat ta emot något meddelande, som jag antar av samma skäl, att han ej kände till dem som sänder dem.

Dimman kommer på, det är disigt och dystert. I natt kl 11 äro vi utanför linjen Bretange och Cornwall d.v.s i Atlanten och snart på 15000 fots djupt vatten. Hoppas vi då slippa regndis och snart kunna få den sol som ger en förkänning av banandoften.

12/10 -24.

Natten har varit orolig och skeppet har arbetat våldsamt i dyningarna. Ett slag hoppade hon upp på vågorna så vi hörde tre våldsamma slag som om hon hade ränt på klipporna.

Jag sa till Mojan att nu hoppa utför höjderna från 300 fot djupt vatten till 15000 fts djup. Det är en i sanning intressant formation när man på en distans av 3,5 min = 21000 ft får en ändring av vattendjupet av så genomgripande art. Ej under att dessa vatten här är kända att vara särdeles svåra.

Vinden kommer nu från Biarritz direkt på oss. Jag säger att det är en hälsning till Cyssan från de gamla trevna ställerna där borta under Pyreneerna. Cyssan tyckte att hälsningen kunde vara lite mindre våldsam. Hon har god aptit men vill ej gå i matsalen, äter på däck i dag.

Har i dag fått följande telegram:

Prefix Rdo no 1 words 12 Radio FF4 Data 10/10.

London 11.45 A.M.

Hammar Passenger M/S City of Panama.

Ushant Island.

Hope you are having a pleasant trip. Holloway Eyre.

Towhill I replied.

Holloway Eyre. Theonged London.

Most enjoyable time. Tanks your good arrangements and one excellent seaboat. Complements Tree Hammars and Holland.

A 2:nd telegram sent

Götaverken Gothenborg.

12 knots against hard winds . exelent seaboat. complements Hammar.

Kl 4 em. Vi ha just nu en extra by över oss så det visslar i tåg och knakar i skrov, men “ shee is an exelent ship”. Solen bryter fram i sydväst och lovar en klar natt.

3 st små fåglar följer oss. Jag känner dem ej. De tycks vara grågröna med gulaktiga vingkanter. Fladdrar mot vinden ibland som läderlappar, seglar stundtals men då alltid uppåt annars påminner de i flykten om lärkan när hon drillar i skyn. De följa vågorna mycket nära långa stunder, som om de sökte något och slå ibland ner i vattnet.

De första tumlarna visade sig nu.

Efter middagen hade vi det mest bedårande månsken på verandan, men min Cyssa gick och la sig så jag har suttit och pratat med Oa, och nu kl 9 är det regn och vind igen.

Motoraxeln till bilge- och sanitetspump sprang i dag.

13/10-24.

Vädret är värre än någonsin, regnet öser med och tränger in genom ytterdörrarna in i trapphuset. Stormen viner i tackel och tåg, de väldiga sjöarna kastar skum över hela fartyget som blandar sig med regnet att jag knappast vet om det mesta vattnet kommer under eller ovanifrån.

Cyssan ligger och väntar på bättre väder, som säkert kommer inom en vecka lovar kaptenen. Jag tror före, ty vinden håller på att svänga mot norr och barometern, som i går föll häftigt börjar stiga.

Elektriska ljuset slocknade . En skarp vissling hördes i hela fartyget och så stoppade maskineriet. Blott för ett par minuter. Den automatiska urkopplare för elmaskinerna fungerade något väl tidigt och rätt så obehagligt i en sådan storm i “midocean”, om fem minuter gick allt sin gilla gång igen.

Fartyget arbetar mjukt i den upprörda sjön och visar sig fortfarande vara en ypperlig sjöbåt, vilket bl.a. bevisas av att jag kan sitt och skriva så lugnt mitt i de rasande elementen. Nu skall jag gå på bryggan och se hela skådespelet.

Chief Eng. Lindqvist önskade sända telegram om den brutna motoraxeln och medan jag höll på skriva detta i Musiksalongen kom en störsjö över hela fartyget, gick genom “torpedventilerna” och gallret under taket in som ett vattenfall sprutande in i salongen. I Olofs hytt som låg en våning högre hände det samma. Fartygets hela akterskepp låg som ett skummande skär för våra ögon.

En vinddriven duva har sökt sin tillflykt på backen, där hon söker skydd mot vädret under ankarspelet.

14/10-24

Ovädret har lagt sig igen. Atlanten är stilla, endast en sakta svall påminner om gårdagens storm. Solen söker bryta fram genom det tunna diset och lyser här och var på vattnet. Inte ett segel, intet liv, nu äro vi på havet det stora ödsliga. Duvan har gett sig iväg.

Solen lyckades ej komma fram. Regndis hela dagen. Vid middagen mistluren i gång.. Luften mild och skön så vi promenerade på däck utan överrock. Cyssan la sin patiance och så till kojs kl 9.

15/10-24

Regn o dis håller i sig och atlantersvallen kommer sakta rullande in.

Vi är nu c:a 125 mil från Asorerna. Om de alltid ha sådan dimma där så komma vi ej att söka oss dit. Nu längtar vi mer än någonsin efter sol. Temperaturen är 18 ° i såväl luften som vatten, rätt så behagligt.

“The navigating officer” Mr Cahil är den intressante här ombord. Han verkar mer kulturell än övriga och anser sig själv vara “the Gentleman”. Han använde flera dagar hemma i Gbg. att räkna ut en båge, som skulle vara den kortaste vägen fram till Cristobal. Han är mycket stolt över denna kurva. Jag har dock börjat tvivla på hans matematik. Första dagen kl 12 hade vi gått 197 miles på 19,6 timmar vilket han hade räknat ut till 8,675 knop. Jag sa något förvånad att jag kunde räkna i huvudet att det skulle bli 10 knop, varför han började räkna om igen. “ Well 9,99 knot, you figuer very well in the head”.

I måndags kväll rapporterade han att vi hade gått en tredjedel av vägen och skulle således göra resan på 15 dar, vilket var tack vare hans underbara kurva. Dagen därpå funno vi att han räknat längden mellan Cristobal och Gbg 4200 mil istället för 5200 mile som ingen kurva i världen kan förkorta, så äro vi glada om vi komma fram på 18 dagar liksom “City of San Francisco.”

Nog hade det enligt mitt enkla begrepp varit bättre att ta kurvan mera sydlig. Förr hade vi kommit in i passaden och förr in i södern och bort från den ruggiga Norvästatlanten som vi nu dras med.

Vi har sett en haj, i går såg jag en s.k “Portoguse man of war”. I dag se vi svalor eller någon fågel förvillande lik svalan.

För varje timme har temperaturen stigit särskilt i vattnet. Maskinrummet rapporterar att vattnet är 22° redan vid middagstiden. Det är golfströmmen. Dimmorna komma och gå. Stundomtals bryter solen fram härligt, varmt och segerviss och så komma dimmorna i ständig följd. Kampen mellan ljus och mörker. Ljuset skall vinna ty “City of Panama” styr rakt på solen. Då solen bryter igenom går hon som i ett Guldhav såsom solstrålarna bryter

sig i bogvågen. Det är varmt och gott på däck. Jag har vita skor och går i skjortärmarna. I morgon är vi nere i Södern.

Ett femtiotal svalor ha följt oss hela dagen. Vid 3 tiden e.m hade vi massor av sjöfågel, en måsart svart eller mörkgrå ovan till samt vit undertill.

16/10-24

I natt hörde vi mistluren mellan kl 2 -3 am. I morse gick stor svell. Regnet öser ner. Cyssan föreslog att vi skulle frukostera i matsalen i stället för i hytten som föregående morgnar. Hon är nu fullkomligt återställd från sjökänningen. Swellen var så stark att förskeppet slog våldsamt mot sjöarna.

Vid 10 tiden klarnade det så vi sitter i solen och gassar oss. Vi har fullt av alger i vattnet här vilket lär bevisa golfströmmen. Jag väntar Zaragassosjön med sin "skeppens döda ö". Tumlare leka i massor.

Hela dagen har hon (C of Panama) arbetat mot hög svell. Vi går mot Golfströmmen hela dan. Solen har lyst för det mesta . Det är varmt och gott. Efter middagen hade vi konsert, två dragspel och en fiol. De sutto på luckan akter om verandan. Kojade redan kl 9.

17/10-24

Natten har varit orolig , båten har arbetat tungt i swellen. Vi är fortfarande i golfströmmen. Cyssan , som är lömsk på Navigating officer för den nordliga kurs han tar, sa till kapteneni dag : "Golvström, Golvström vad menar ni med det. Detta är minsann inte som att gå på ett golv inte". Mulet och disigt som varje morgon hitills, dock ej dimma som förut. 23° i vattnet 24° i luften.

Jag såg en flygfisk i morse , annars inget liv.

En flygfisk kom ombord och stötte mot trappan till bridge så hon stukade hela nosen. Foto togs. Hon ser ut som en makrill som fått vingar. Haj-stjärt och ovanligt bred i ryggen. Men kanske denna var ovanligt fet.

Dagen har varit mulen, med tropiska regnbyar allt emellanåt, solen som visar sig endast ett par korta stunder är nu på väg att gå ned i strålande prakt.

Telegrafisten vet att telegram ligger för oss, men han kan inte ta emot det. Jag är rädd för telegram nu. Måtte det ej ha hänt något hemma.

18/10-24

Fortfarande regn och blåst . " Headwind and a choppy sea". Mistvisslan gick mellan kl 2 -3 i morse, så vinden torde ha kommit med soluppgången, Telegrammet låter fortfarande vänta på sig.

Hela förmiddagen öser regnet ner. Kaptenen lovar bananväder i morgon. Cyssan har banankläder på i dag. Vi går fortfarande i golfströmmen. Jag ser massor av den vegetationen i vattnet och så länge vi ser den får vi nog ej bananvädret.

kl 12 strax innan vi fingo besked om lunch började vinden tjuta och skummet yrde från alla håll och så kastade vinden om från sydsydväst till nordlig. Det hela skedde på mindre än 5 min. Nu länsar vi undan med 13,5 knops fart. Loggen visar 14,25 knop.

Navigating off. som i dag firar årsdagen av bröllopet sitt fick ett porträtt av sig själv som ett erkännande för att han vände vinden.

19/10-24

Söndag morgon.

Solen gick upp strålände. Havet är blått och plant med en lätt krusning. Vi ha båda banankläder på och ha solat och varmt oss i gasset på läsidan före frukost.

Telegrammet låter fortfarande vänta på sig. Mr Cahil säger att båten går för fort så radion kan ej hinna oss.

Cyssan tycker att vi ska inte överanstränga honom. Han lämnade ju ett telegram i söndags och då kan man väl inte begära att få något så snart som följande söndag. Varannan söndag blir lagom.

Vi har gått 312 mil detta dygnet. Dagen är underbart skön.

Cyssan har inspekterat hela båten från för till akter och så har vi fotograferat.

Jag har läst 2 st mycket intressanta böcker: "Personlig kultur" C. Lambek samt "Allt mänskligt vetande i sammanhang" eller "Var och en sin egen gentleman och professor". De är verkligen bra båda och man kan ju instämna med T F-t i D.N. som säger om Lambek "Där finnes en ärlighet och finhet i tankegången som verkar sympatiska och där finns djup och äkta känsla - etz etz och den svenska allmänheten har anledning att med glädje uppskatta densamma".

Om Wallengren (Falstaff Fakir) säger Fil dr I Landquist " Han är en utmärkt skriftställare.—Det är många fina och kloka anmärkningar han fäller över själslivet och kulturproblemet. Just det närliggande som är allra svårast att iakttaga ser han med friskt och skarpt öga och över välbekanta ting gör han nya reflektioner".

Oh. je! Jag ser att jag har kastat om referaten, det första gäller Falstaff Fakir och det andra rektor C. Lambek. För mig gäller de bra nog lika, ehuru jag tror jag föredrar Lambek ty omedveten humor har alltid roat mig

mer än t.ex Falstaff Fakirs humor som liksom av ansträngning tröttar något. Jag skulle därför föredra Lambek om han inte verkade så förskräckligt självgod magasyra, då föredrar jag Fakirens kopparslagare, drägligare.

Vi sutto lugnt på verandan pratade och hade det ljuvligt. Till middagen tog av banankläderna och satte på mig den blå kostymen ty det var svalare. Temperaturen hade varit 26° i luften och 25° i vattnet. Nu är det 23° i luften sedan solen gått ner. Akter på luckan spelar de fiol och dragspel. Förut vid skansen sjunger en tenor sina smältande hymner. En verkligt härlig dag i midatlanten.

Kaptenen hade sett en valfisk, men ej nämnt det för oss så vi gingo miste om detta.

En fågel stor som en stare, svart och brun, hade slagit sig ned på verandan under lunchen, men gav sig iväg då Cyssan kom.

20/10-24

Natten har varit härlig lugn och morgonen ljuvlig. Ej fullt solsken som i går. Mycket gräs på vattnet. Flygfiskarna är det enda liv vi ser.

Telegrammet har vi ej fått fastän vi är endast 500 mil från Bermudas. En liten gulsiska kom därifrån med hälsningar. Hon har varit på akterdäck hela eftermiddagen. Om torsdag e.m beräknar vi passera Haiti. Kapten Holland har lovat låna radiomannen sin megafon så han kan komma i förbindelse med världen och vi få våra telegram.

Temperaturen 26° i luft och vatten enl. ropport. Jag tror vi ha mer i luften.

21/10-24

Det har varit varmt i natt. Mot morgonen blåste det upp så jag trodde det var passadvinden som kom. Men döm om min förvåning att finna vinden tvärsen mot sydväst i stället för den efterlängttade nordosten. Vi är nu på lat. 26° och på 25° skall den blåsa enligt alla läro- och navigationsböcker. Får se om Cyssan kan hålla oss med motvind hela vägen ner. Stark är hon, men så mycke energi att hon kan vända passadvinden tvivlar jag på.

Solen strålar varm, havet är blått och de silverskimrande flygfiskarna förtjusande att se.

Lat. 26° och long. 59° i dag kl 12. Vid 5 tiden passera vi vändkretsen. Hoppas vi då får medvind. Fritz och Cyssan ha i dag tvättat håret. Fritz fotograferade jag men Cyssans toalett passade ej för fotos.

22/10-24

Inte har vi fått medvind inte. I stället för passaden N.O. blåser det sydlig med all tropikens värme på oss. Natten har varit mycket varm. Vi har legat

nakna vid öppet fönster. Cyssan har dessutom haft "fan" som fläktat på henne hela natten. Hon säger att "fanen" räddat hennes lif. Ty utan den hade hon varit död.

Vattnet visar samma gräs och samma flygfiskar. d.v.s. fiskarna bli mindre och mindre ju närmare vi komma Euqvatorn. Jag har vaktat dem i dag. Deras flykt är mycket intressant. De ha samma färdighet att höja o sänka sig som aeroplan, likaså styra de i cirklar och S-bukter så som de tyckas vilja.

I natt kom en örn och slog sig ner på förmastens salning. Vid 10 tiden gav den sig helt hastigt iväg och kretsade runt fartyget samt slog sig ned på Navigationshytten med en liten fågel, som han tydligen sett före oss och fångat. Jag försökte fotografera honom men misslyckades ty medan jag skulle sätta på mig brillorna för att kunna se honom så flög örnen upp i salningen där han var fri från min kamera.

Mojan var ledsen för sin Calle så far måste skalda följande:

Mojan är Mojan är ej så rar
Ty hon far, ty hon far bort med far
Bort till Califonien
Men hon längtar hem igen
Till sin vän till sin Callevän o vän.

#

Det är Carl, Det är Carl Calleman
Ingen kan, ingen kan såsom han
Tjusa till sin hjärtevän
Så hon kommer nog igen
Till sin Carl från det Califonien

#

Vacker gåva mycket fin mycket rar
underbar, underbar, då hon har
Till sin lille Callevän
Då hon kommer snällt igen
Till sitt hem till sin Callevän o vän.

23/10-24

Natten har ej varit fullt så varm vinden har gått mera på öster motsols. Vi är nu 100 miles från land.

Flygfiskarna förekomma nu i stora stim.

En kanariefågel flyger runt bogen. Förskräckta se vi efter örnen men den är borta. Om en 20 min kom han igen och störtar efter vår lille Canarievän. Det är kusligt att tänka på den då de försvinna i luften att den lilla fågens kamp är hopplös. Enda räddningen hade varit att flyga in i en hytt eller salong. Men på det stora havet måste hon förr eller senare bli örnen's rov, för så vitt hon ej föredrar att dyka i havet.

Efter en halv timma kommer örnen med henne och sätter sig på salningen att äta frukost. Fjädrarna ryka. Jag försöker ett kameraskott, få se om det lyckas.

Dagern är gudomligt skön, havet blått platt med en svag krusning. På vindsidan i skuggan finns lagom svalka att sitta och läsa. Vi vänta på att få se Porto Ricos klippor dyka upp i horisonten.

Kl.4 kommer de i sikte och kl 5 passerar vi en 715 ft hög klippö som lär heta Kokosön, kanske på grund av att en stor vacker kokosnöt flöt förbi oss på vattnet när vi såg den, och att detta även inträffade då Columbus kom seglande här.

Det är precis 11 dagar sedan vi sågo den sista skymten av en klippa vid "Ushant". Härliga dagar. I kväll ska vi ta det 1:sta glaset champagne sedan vi lämnade Sverige. Solen gick ned i åskmoln. Med ett färgspel som det vi hade här i solnedgången har jag aldrig sett och ej trott det kunde finnas. Alla färgskalans nyanser. Vid solnedgången brandrött med mörkgråblå molngubbar i hela horisonten. Zenit vita moln med purpurreflexer och mellan dem asurblå himmel och så en kalott marinblå som tonade av sig mot Kokosön. Vi kunde ej slita oss från tavlan utan gingo till middagen ½ timma senare än vanligt.

Jag skulle naturligtvis råda alla att resa hit till "Monsundet" för att få se en sådan solnedgång. Men det vore kanske lika klokt som att råda varvsdirektören att resa hit för att få se sina sista skapelser.

I väster eller nordväst d.v.s. strax norr om den rödglödgade

eldkulan som hängde kvar efter solens försvinnande reflex av solen sågo vi en stor motorbåt, som jag snart kände igen som M.S. "Nuolja". Jag sände ett telegram: "Nuolja Compliments Hugo Hammar." och fick till svar: "Direktör Hugo Hammar City of Panama. Thanks and best regards . Degerholm".

Så gingo vi till middagen, efter att ha crossat Atlanten och vin skulle vi ha i dag. Vi ha varje dag haft en flaska Bordeaux, som vi delat och spätt ut med vatten, men i dag skulle vi ha Champagne. Stewarden gjorde följande menu som bifogas i original. Buljong med grönsaker, stekt färsk lax, lammkotletter, blomkål etz. etz.

Jämför deta med beskrivningarna om de gamla Atlanterfararna "Kalmar Nyckel", "Charitas", "Fauna", "Svanen", "Gyllene Hajen" för att ej tala om den olyckliga "Katten". Vad ingenjörsskap dock uträttat särskilt kylmaskineri. Tänk t.ex så fin grädde till kaffet. Mojan beställde "Rödgröt med Flöde" av Stewart som är dansk.

Hela kökspersonalen är dansk därför att den svenska Union satte så oförskämda villkor att rederiet fann sig nödsakad att vända sig till Danskarna. Kökshjälpen är danska bönder, som aldrig varit till sjöss och nu egentligen äro maskerade emigranter från Danmark. Däckspersonalen är nog detsamma. "Union" gjorde där även svårigheter men det fanns gott om svenska fiskare och andra som ville över, så där slapp man gå till Danmark.

Båtsman är från Klädesholmen, en ovanligt vacker typ av fiskare och sjöman, han har en son i U.S.A. som han skall besöka.

Timmermannen ser ut som en en smälänning, tunn och mager med en halmhatt som vi brukade ha som pojkar. Han är rätt så bortkommen ombord. Jag tror han har varit lagårdsdräng. I går höll han på hela dagen att sätta träproppar i barrierstöttornas hål för barrierkättingen. Antagligen så att den skulle sitta väl fast och stadigt. I dag har han kommit underfund med att pluggarna hindra att slacka kättingen för att kasta loss hakarna då barrieren skall tas bort för lastningsarbetet. I dag har han fullt jobb med att ta bort propparna. Det ger honom sysselsättning men inte befodrar arbete av detta slag välstånd. Jag tvivlar på att det ens befodrar hälsan och ej tillfällen till synd, åtminstone ej för dem som se på. Jag svär närmst över att han ej använder sin tid till att sätta "maringlue" i alla nåt, ty de öppnar sig förskräckligt i värmen, vilket förorsakar läckor och bekymmer för mig, men ej några söndagstankar.

24/10-24

Nu är vi ute i Caribiska havet. Medvind ljust samma fart som båten så vi ha "an frisk storm" röken står rätt upp. Man måste i badet först men där satt en fågel som i går afton landade på däck. Hon var stor som en vipa med samma huvud men dubbelt så lång näbb, långa vingar svart ovan till och vit undertill. Hon hade simfenor så vi fyllde badkaret för att hon skulle få lämplig vila. Olof hade dessutom ett livbälte i badkaret o där kröp hon upp på och där hade hon haft det bra. Jag sände henne ut till sjöss och tömde karet för att göra i ordning mitt bad. Hon flög som en tärna.

Vi sitta nu på verandan som i den akterliga vinden är enda platsen. Det är 30° i luften och 28° i vattnet. Cyssan försöker tänka i värmen och har

kommit till den uppfattningen att värmeledning är onödigt i båten så det kan G.V. spara hädanefter..

Det har varit en kvävande het dag mulen regndiger och då fartyget gått lika fort som vinden stilla. Cyssans kärlek till mig upphör vid 25° fast hon själv påstår att den håller i sig till 28 ° men som i dag är den omöjlig.

25/10-24

I dag är Lill Hugo 21 mån. Det var åska och blixtnått då vi vaknade vid 6 tiden då det är dagsljus fast genommulet . Solen går upp kl 6 och ner kl 6, kl 6,30 är det mörkt. Det är lite svalare i dag och börjar bli livligare. Vi möter en båt på väg till Jamajca och ha en ångare förut som vi hinn upp framåt kl 11. Det var "Regna" från Xania. Vi vinkade till dem och en liten skär norska med vita strumpor.

Just nu kom en liten gröngul fågel in på verandan väldigt orädd. Cyssan gav henne chokolad.

Billwall, Billwall vi gjorde du mig så ont i ä-n! Jäkla stolar.

Vi börja nu få massor av små gröngula fåglar. En intresserar mig ty hon verkar vara en unge och kan tydligen ej flyga. Vi äro fortfarande 300 miles från land så hon har ej kunnat ta sig hit själv. Enda förklaringen är att hon förlorat sin svans här och därför ser så bortkommen ut då hon ej kan lyfta. Som väl är är örnen borta nu.

En svärdfisk stack upp huvudet för att titta på mej eller för att visa sin pampiga nos med svärdet.

I kväll är det sista dagen på havet då vi ej kunna se land. Vi komma ännu flera dagar att stanna ombord kanske en hel månad, men hela tiden så att vi kunna se land och komma i kontakt med världen. Nu har vi varit skilda från den övriga världen i snart 3 veckor. Har något hänt och vad? Sitter Mc Donald kvar? Har Trygger avgått? Ha vi fått jagaren och framför allt hur är det med våra pojkar. Gud give att de äro i gott behåll. Hjärtat blöder då jag tänker på dem, måtte ej något särskilt ha hänt. Jag nästan fruktar morgondagens telegram meddelanden.

26/10-24

" Godmorgon my Darling". Havet som en spegel, solen tränger fram och belyser Columbias höjder. Vi är nu i Södern. En "tanker" passerar på väg till Europa. De höga bergtopparna med sina i vinden fladdrande molnslöjor

utgöra en storartad förevisning av Guds fagra natur. Jag undrar om hela Sydamerika kan vara så storslaget.

Christobal gör på mig ett starkt intryck. Vi ha nyss kastat ankare och jag ser platsen endast från däck. Läkaren är här för att titta oss i ögonen. Bolagets agent kom nu med telegram. "Everything well at home" How happy I am.

Vi gjorde oss iordning att gå i land men fingo en regnby som öste ned likt ett Niagara ur en aldrig sinande källa. Kl 10,15 tröttnade vi att vänta och gingo till kojs.

HUGO HAMMARS DAGBOK Nr 2.

Kap 2.

Christobal till San Francisco. 27/10 - 26/11 1924

27/10-24

Vår bröllopsdags morgon. Hur glada äro vi att ha varandra, och hur gärna vi förnya löftena. Vi gingo till staden i värmen och funno den mycket angenäm. Jag köpte mig en panamahatt utan att pruta vilket anses vansinnigt här där man skall bjuda 1/3 a 1/5 av vad de begära. (\$ 7)

Underbart med de höga kokospalmerna. De ser nästan teatergjorda ut. Kungspalmerna ändå mera.

Vi hade glömt nyckeln i låset och vågade därför ej stanna ute. Återvände till lunchen samt satt sedan och arbetade på verandan samt studerade niggers arbete. De arbetade verkligen storartat. Synd om oss ifall alla svarta visa sådan arbetsintensitet som de svarta i Christobals dockor.. En av dem fick järn "tubben" på sin tå, som krossades. Befälet skrattade åt honom och frågade om tån var för lång eftersom han ville slå av den en bit, men han sa att så var ej förhållandet det var hans "olycka" sa han. Cyssan tog bandage och salvor och smorde och förband honom och det var hans lyckligaste stund.

Så gingo vi i land för att fira bröllopsdagen. Jag kom överens med en negro att köra oss till Hotell Washington för 25 ct, men då vi kommo dit så hade han varit lite döv och sa att uppgörelsen var 45 ct. Jag gav honom 35 ct. Så hade vi the på terrassen med fri utsikt över havet och studerade folk och natur. Härlig tropisk natur, vackra blommor. Kl 7 mötte Olof oss och hade vi middag, utmärkt sådan, en cocktail och en "Gul Änka" satte oss i god

stämning. Matsalens gäster voro mest amerikanska officerare och affärsmän. Det hela mycket förstklassigt. Mojan fick en bukett de härligaste gula "Mandelblommor" Sen gick vi på Strangers Club där vi blevo medlemmar för två veckor. Där var tyst och stilla. Vi hade en whisky o soda och så gingo vi hem.

Där var fortfarande arbete och liv. Samma negrer höllo på med lossningen. De skulle arbeta till kl 1 midnatt d.v.s 16 tim och så ska de börja kl 7 i morgon bittida.

Tredje styrman skämde ut det svenska namnet ned att uppträda full. Det är för sorgligt med torrlagda platser. Christobal står under U.S. moraliska totalförbud. Därför var lotsen som mötte oss full och höll på att ränna i kajen. Alla måste förfriska sig här där det var förbjudet, så en del blevo överförfriskade.

28/10-24

Härlig sol och värme. Negroes äro i arbete så ivrigt som någonsin. Mojan tycker det är för varmt. En skonare har just nu lyckats att komma in efter att ha blivit ramponerad i en av de stormarna som vi seglat igenom så jag tog ett foto av kamraten.

Vi har haft 35° Cel. vilket är varmt nog. Efter lunchen reste vi till slussarna. Bolaget hade ordnat en bilfärd. Det var underbart att resa genom denna vegetation där varje planta tillhör vad vi har i växthusen och att växa vilt som ogräs och snår. Om kanalen och slussarna skall jag skriva en särskild historia.

På aftonen gingo vi upp på Strangers Club för att få en cooling drink. Den ligger med verandor över havet där man alltid kan få en bris. Klubbhuset är nytt, något över ett år gammalt. Det invigdes med att bl.a. bränna ned det gamla som låg just på lagom avstånd att bli en vacker "bonfire" för festens förhöjande och så var det det billigaste sättet att kunna bli av med det .

Bränsle har inget eller lite värde här. El kraften kommer från Kanalen och värme hade nog av. Sedan vi suttit och pratat en timmas tid så kommer en left. Kennedy USN. upp o presenterar sig. Det hade glatt honom så mycket att se oss sitta där och "make love" Nu ville han se oss på en High Bowl. Mojan o jag trodde han var nån sorts klubbmaster så vi tackade och sa ja. Så började han predika för oss om kärleken på jorden och i himmelen och om människor av olika slag " My forefathers were sons of Kings but I have to work as hard as any nigger etz, etz."

Så var han o hämtade sin kamrat leftenant Jones, men de vackra damerna som han hade med hämtade han inte och Cyssan unnade mig ej att få gå dit och så gingo vi hem och så var den dagen slut.

29/10-24

Vi hade biljetter att resa till Panama. Kapten Holland skulle följa med som ciceron. Det regnade så vi tvekade något, men kl 8,40 klarnade det upp det så vi kunde bege oss iväg. Den järnvägsresan utmed "the Gatun Lake" denna kostgjorda sjö --- area och ända till 90 ft djup, är ytterst intressant. Jungeln har blivit dränkt och över stora sträckor ser man de döende trädens toppar och stammar på vilka ny vegetation spirar här och var. Stora sträckor se ut som om elden härjat skogen och så hade vattnet kommit och hejdat densamma. Vi så en ny och för oss underbar djur och växtvärld. Jungeln med sin oändliga mångfald av arter, och främst bland dem bananen, kokospalmen, mandelträdet etc.

En svart fågel med kroknäbb som en papegoja, lång svans och av en kontrasts storlek är särdeles allmän, den räknas till asfåglarna (seavengens) enl. kapten H-s uppgift. En rödgrå fågel av en lärkas form men något större så vi på de torrare platserna. Hennes färg är lik den röda markens

Panama är en gammal stad med krokiga gator. Vi gå genom infödingarnas, negers o kinesernas kvarter hän mot de vitas och stanna på torget med den berymkade katedralen mitt emot vilken ligger vad jag vill kalla "Stadskällaren" Där stanna vi och få oss en cooling drink, varefter vi promenera bort till Presidentens palats vars bortre halva är en riktig teater. Den har ett utmärkt läge över Stilla havet, som i dag i sanning gör skäl för sitt namn. Strax bortom med om möjligt än bättre läge är Panamas gamla befästning, numera användt som fängelse för förbrytare, som straffas med 5 år eller kortare tid.

Vi gå över de gamla vallarna mot sjön bort till en hög minnespelare rest av fransmännen över deras inlägg i Panamakanalens byggande. Det gav ett rätt så egendomligt intryck att se den gamla borggården där på norra sidan låg fängelseflygeln med sina vaktposter med gevär, på östra sidan monument omkring vilken man ställt upp byster av en del ingejörer och andra fransmän som invecklats i Panamaskandalen.

Bland dessa gick en man i fångdräkt, som vi började språka med om minnestavlorna som funnos omkring monumenten. Han sålde oss en översättning på vad som stod på spanska på tavlorna mot 10 cent och så berättade han att han hade fått fem års fästning, bara för att han hade slagit ihjäl en enda person och "den var skyldig mig pengar som han ej ville betala."

Vi tog oss sedan en god lunch på Stadskällaren och en flaska Mumm extra dry. Himlens portar öppnades just då. Ett sådant regn . Vi sågo det över en öppning till en bakgård där kom ned över hustaket som ett vattenfall. Vi ämna spara resa till Niagara för det kan ej vara mer vatten i det än här Källarmästarens rödhåriga fru glädde oss mycket, ej för att hon ville ge

mig en tidning istället för min Panama Guide som jag köpt för 1 dollar, utanför sitt underbart lysande röda hår, det lönar sig att resa till Panama för att se karmosinfärgade eldsflammar i olika skiftningar på en gammal fransyskas huvud.

Efter lunchen hade vattenfallet upphört o så fingo vi en bil för att fara ut till "Old Panama" den gamla rika handelsstaden, som 1671 plundrades av Henry Morgan, som för sitt sjöröveri blev Sir Henry.

Vägen gick genom Panamanians lantställe, verkligen vackra sommarnöjen. De bo där under den kalla tiden d.v.s. Dec - April och borde kunna trivas där. Efter att ha tagit nödiga fotos av denna turistplats reste vi tillbaka till staden för att se deras sjukhus vilka äro underbart fina. Det skulle nästan vara ett nöje att få bo där en tid.

Det gamla sjukhuset i Balboa som tillhör U.S ligger på en höjd med den mest bedårande park av allt vad tropisk växtlighet som finns i hela världen, träd, plataner, buskar och blommor av mest utsökta slag.

Vi gjorde en tur genom Arme- och Flottbefälets stadsdel samt ut till de befästa öarna. Allt av intresse, och allt visande Yaankees rationalism, renlighet och ordningssinne. Så sökte vi upp en bar och fingo oss några härliga kalla "schooners" of beer medan vi studerade folket. Kapten Holland var mycket noga med att påpeka alla damer som var "större" som han uttryckte sig. Mojan och jag tog det som en tröst för Mojan att det fanns "större", och så reste vi hem och gingo på Strangers Club för att få en smörgås innan vi kojade. Deras ordinarie matsedel upptog soppa och "baked snook" men som Madamen ej ville ha någotdera togo vi en biffstek.

30/10-24

Natten var rätt orolig. De växlade en vagn utanför hytten och loket förde mycket oväsen och så känns det ej vidare skönt att höra lok stå utanför fönstret och pusta ånga då man ligger naken och svettas i sin koj. Vi beslöt att försöka bo i land några dagar och gingo till Hotel Washington för att se om det skulle bli svalare och lugnare. Rum fingo vi med utsikt över havet. Detta var efter lunchen. Jag ville att vi skulle flytta omedelbart, men Mojan skulle vänta för att se om det skulle regna. Oh, regnet kom och regnade gjorde det ordentligt. Nu ville jag vänta till framåt kl 5 för då borde regnet vara slut. Bjöd Mojan "to bet a dollar on that" men hon vägrade och reste till båten. Jag kom dit kl 5 våt och glad att Mojan ej tagit vadet. Sparade ju pengarna.

Mojan hade packat och så åto vi middag, fingo en niggerkusk och åkte iväg till Hotel Washington, men hejdades av frihamnens vakter som ej kunde släppa igenom bagaget då överinspektören hade gått kl 6. Till sist kommo vi överens om att få d.sk toalettväskan med och lämna de två övriga. Vi

kommo således till hotellet med rakdon, tandborste, konjak, cigarrer etz etz men utan nattskjortor eller pyjamas med det var ju ej så farligt då de senaste nätterna varit så varma att vi ej kunnat ha något på oss. Vad som värre var att vi ej hade något byte till morgonen.

Rummet var ett av deras bästa med badrum och wc av prima slag. I rummet fanns två sängar med särskilda och hängande resår madrasser, 2 byråer med spegel ett bord allt av allra enklaste slag. Stolarna voro korgstolar. Golvet tegelsten väl glacerad med runda hörn mot väggarna. Cyssan tycker det verkar sjukhus. En stor rymlig garderob i vilken en elektrisk lampa alltid lyser. På förfrågan få vi veta att detta är för att ej kläderna ska mögla. Förskräckta skyndade vi oss ombord för att undersöka våra kläder där och funno att möglet redan börjat angripa en del, läder o ylle. Kaptenen säger att siden är mycket farligt att ha.

31/10-24

Vi vaknade på hotellet redan kl 6 vid att grannarna började bada. Jag steg upp badade, frukosterade och reste till tullen för att hämta bagage, som Mojan hade kl 8 och kunde således börja göra sig i ordning. Hon fick frukost på rummet. Olof som kom vid 11 tiden hade försovit sig och åt lunch i stället för frukost med oss.

Vi gingo ut och fotograferade och så skulle jag bada. Satte på mig min gamla baddräkt som tjänstgjort i Frankrike, England o Sverige men förklarades vara osedlig. En anständig baddräkt i detta landet skall ha kjol och jag måste skaffa en sådan och sen fick jag ligga i vattnet hur lagligt som helst. Landets lag var följd.

Foto togs på båda så att jag må kunna visa hur nödvändig sedlighets- och förbudslagstiftning kan vara. Efter badet klädde vi oss till middagen som var god och trevlig. Jag hade min fina flanellkostym och vit silkeskjorta, svart halsduk och Mojan sin bästa blåsa för det var Allhelgonaafton och bal på hotellet. Den var ordnad som en uppslupen sydländsk marknad med alla sorters kostymer och kläder. Kl 8 spelade musiken och strax var golvet fullt och glädjen högt i tak, Kl 11 blåstes fanfarer och så hölls tal om de döda och erinrades om att aftonens fest var en föreningsfest för de levande och de dödas själar. Jag har klippt talet ur tidningen då det verkade mycket underligt på mig för att vara ett maskeradtal. Sedan fortsatte dansen vildare än någonsin. Kl 12 var det slut.

Förfriskning var isvatten med citronsaft i. Några överförfriskade borde således ej funnits, men tyvärr medför förbud smygsupande så att en del ungdomar enl. vad jag kunde se, tyskar samt några yngre officerare U.S.

uppträdde berusade. En flygofficer var så obehagligt full att jag förvånade mig över att det högre befälet eller kamraterna ej förde bort honom.

För mig gav festen i övrigt att angenämt helhetsintryck och C som förut ej tålt vissa maskerader gillade denna. En stor fördel var att man kunde ha vad dräkt som helst från smoking, parad vita, bruna, gula o alla sorter ned till en skjorta och ett par byxor o skor.

1/11-24

För att få ordna något lite med våra kläder etz åkte vi ned till "docken" på förmiddagen och lunchade ombord. Gäster voro Coopers samt Lloyds agent Webster (en Bülovtyp) något drucken och otrevlig. Han är "steam navigations" agent i Christobal.

I dockan såg jag de nya lyft och transportanordningarna från "Yale" de voro ytterst händiga och väl använda. Se särskild beskrivning.

På e.m. badade jag och beundrade den högt utvecklade konstskickligheten i hopp och dykning som presenteras här. Efter en timma gick jag upp att hämta Cyssan och fann då vi kommo ned samma personer som höll på att öva sig. Tacka för att U.S. kan prestera underverk i sådana saker då som jag finner här att folk håller på året om att öva sig i konsthopp etz flera timmar om dagen. Det ljumma vattnet och milda klimatet gör detta helt lätt.

På Stangers Club var stor fest varför vi gingo dit att få vår middag. Det var svårt att få bord alldenstund alla voro upptagna. Mot en handtryckning fingo vi dock ett som Cyssan förklarade sig missnöjd med vilket förargade mig och delvis förstörde kvällen.

I allmänhet var publiken och dräkterna bättre än på gårdagens fest. Till vår överraskning var även denna fest en maskerad, Den var om möjligt gladare än gårdagens, ehuru vi tyckte att de gingo väl långt då de kastade bröd på varandra t.o.m sparris. Några druckna sågo vi ej, men här var intet spritförbud utan vin på varje bord. Vi gingo hem 11,30 på natten.

2/11-24

Natten var rätt så varm. Vid 6 tiden bullrade det förskräckligt. det var en 2 mastad skonare med en tändkulemotor som väckte staden med sina smällar.

Jag steg upp och rakade mig samt gick ned i badet där jag stannade $\frac{3}{4}$ timme. Det var skönt. Vid min återkomst kl 7,30 sov Cyssan ännu varför

jag även lade mig och somnade. Vi väcktes kl 9 av negressen, som ville städa för att få bli fri sedan. Vi gävo henne fritt för att få en lugn frukost och söndag f.m. Beställde kaffe, bröd, papaya o grapefrukt. Så frukosterade vi och tog det lugnt till lunch. På em. badade vi igen och gick sedan på "The dansant" på Stangers Club och överraskade niggern och publiken med att dricka the, alla andra drucko wiskey, vin eller porter.

Vi hade en utmärkt middag på hotell W. som måste anses som på det hela välskött fullt jämförbart med våra svenska hotell och ungefär samma priser. Direktören för restaurangen är en herr Carlström från N.Y född Halmstabo enl. vad man berättat.

3/11-24

Republikens födelsedag 21 år sedan de avskuddade sig Columbias ok för att bli fria Panamas under U.S. Programmet var mycket fullständigt från arla morgonstund med parader etz. Jag tog en scoutparad. Vi fingo höra att båten skulle gå redan tisdag morgon varför vi foro ner till båten för att ordna med flyttning ombord. Vi kommo lagom till lunchen där vi träffade kapt. Lindström, kanallots och hans vackra fru ,Wienerdam.

Vi beslutade flytta ombord omedelbart på em. På vägen upp till hotellet hörde vi oss för vid frihamnsvakten om där skulle vara några formaliteter eller svårigheter att få sakerna igenom. men fingo till svar "If a nice women coms with the luggage we will pass nothing" vilket gjorde Mojan mycket mallig. .

Vi packade och så reste jag ned med bagaget. Kunde dock ej få någon besättningsman att ta sakerna ombord. De hade kommit underfund med att det var holiday i Colon och då skulle de ha holiday. Sorgligt detta rättshaveri, som våra fackföreningar ha tagit till norm, att aldrig tänka på sina skyldigheter utan endast på alla tänkbara möjligheter till rättigheter. Deras uppträdande i dag gjorde ett pinsamt intryck på alla och på mig verkade det ytterst beklämmande. Svenskens anseende föll många pinnhål den gången i synnerhet som yankees började förlöjliga dem.

Jag hade bjudit Kaptenen och off. på middag till Hotel Washington kl 7. De voro där mycket punktligt och vi hade en angenäm och mycket god middag. Under tiden kom telefon att vi skulle skifta till Oljedocken redan kl 10 men återvända för att ta komplettering följande dag. Vi kunde sålunda ha bott kvar, men bröto upp och följde med ombord. Det var med en viss trevnad vi packade upp våra grunker igen.

4/11-24

Förmiddagen voro vi ute och shoppade och efter lunchen tog jag en bil

för att bese dockan och reparationsverkstaden och så reste vi till Cvedsolo U.S. Flottstation där nere. Den låg i en swamp. Jag undrar ej på att gossarna ej trivs där.

På e.m. badade vi innan vi gingo hem för middag. Vi kojade tidigt då ju båten skulle gå redan kl 6 på morgonen.

5/11-24 Genom Panamakanalen.

City of Panama kastade loss punktligt kl 6 a.m. och jag klädde mig för att kunna vara på däck så fort som möjligt och njuta av denna en den underbaraste och intressantaste resor som kunna komma ifråga. Kameran hade jag igång hela tiden men kunde ej ta mer än en bråkdel av vad jag hade önskat. Jag tog bananplantger, med deras enkla bostäder, kanal och slussbilder. "The Seewater Service" (en nigger med en stor isvattenapparat på huvudet med två muggar, en för vita och en för svarta, vattnet är gratis här som överallt i America.

Den franska kanalens 1:sta sluss tog jag även då vi gingo rätt över den gamla Franska begravningsplatsen för döda i gula febern. Så tog jag den döende djungeln av viken jag även fick en vy då jag sökte ta "Tropical biological reservationes" eller vad dessa reservationer heta för experiment och studier för tropisk växtlighet, Balboa, m.m.

Kl 1 voro vi framme vid oljedocken o fingo olja. Den var ej stort bättre än den som fanns på andra sidan. Vi skulle ligga där en timma och jag och Doktor Nithdell togo bil in till stan för inköp av bl.a tidningar. Vi ville veta hur Presidentvalet utfallit i U.S.A. Bilringen brast och vi måste stanna för reparation mitt i ett negerkvarter. Cyssan beundrade den fina rena tvätten där, men så gick reparationen för långsamt, så tog vi en annan bil och voro i god tid vid båten.

Passagerarna ha nu ökats till : Doktor Moller., Doktor --, Sjuksköterska, Mr --. Mr --, Mr -- .

Middagen åto vi väl till sjöss och voro alla till bords itrots av att **Stilla Oceanen** ej motsvarade sitt namn och sitt rykte. Efter middagen sutto vi på verandan och sågo på regnet. Det formligen öste ned. Det var svalt så att vi alla hade tagit på mocka rockar och då vi närmade oss Lat. 7° som är det närmsta vi komma equatorn funno vi att vi ej kunde se den på grund av snöstorm.

Vi gingo tidigt till kojs. Det hade varit en händelserik dag, skada bara att den ej kunnat bättre avtecknas än som skett här.

Vi sågo förutom förut omnämnda fåglar, pelikaner i massa. En trana "hög o grå", en hel del aigrettes, svarta papegojor, 2 alligators, en simfågel som endast visade huvudknoppen över vattnet.

6/11-24

Hav vatten o vind, nu från b.b. Vi kunna ej se någon skillnad från vad vi sett i Atlanten. Jo, land skymtar därborta i horisonten och sjöfågel kretsar omkring oss. Solen kommer fram, det lovar bli en vacker dag. En och annan regnby som ett avsked till "The wet season".

En "boby", mörk, stor och vacker fågel med rak näbb svävar omkring fartyget. Vi sågo en hammarhaj. Jag trodde först att det var det stora sjödjuret som rörde upp vattnet så våldsamt. Kl 8 passerade vi Mariato point, det sydligaste land som vi passerat. Jag tog ett foto av en ö strax utanför Jicaron 1375' hög. Bakom ligger Panamas straffö "Oluibo" eller Coiba med fångar.

Vi styra nu på Monkey Island. Det har regnat och varit så kallt att jag en stund svepte mig i ulstern och så kommo vi överens om att equatorn skymdes av snöstorm. Vi seglade förbi ett par stora sköldpaddor, men jag såg dem ej. En skock tumlare hoppade högt i skyn, de voro betydligt mindre än de vi sågo på atlantersidan.

Middagen var, som vanligt lite originellt arrangerad, särskilt matsedeln. Vi fingo efter soppan, "Stopped hart" som de flesta åto som lammstek, det var fyllt hjärta. Jag tänkte på kylan o snöstormen "Fall lätta snöflock fall och bädda graven kan ett stoppat hjärta då ej mera börjar slå". Vi fingo sedan "Orange Fromage" som var blamange med apelsiner i. Häromdagen då vi hade gäster serverades brännvin, som kallades "Auquavit". Nog trodde jag en dansk kunde stava till Akvavit.

7/11-24

Pauntareuas, Costa Rico i en av höga bergstoppar omgiven vik som verkade underbar i morgonsolen med dimmorna här och där hängande på en bergstopp eller klängande sig fast vid trädtopparna i en dalgång. Vi gingo i land på en mahognybro och så vandrade vi upp i staden med hus av mahogny men grå och smutsiga så ingen kunde se vad de äro gjorda av. Foto togs, vykort köptes och postades. Vi träffade en Mr Brewer från Wannamaker som hade sålt schalar där från Borås (Carlström?). Han ville så gärna komma med oss till Corinto. Vi besökte de finare affärerna men allt verkade vara billiga tyska varor så vi gjorde inga köp. Jag besökte Grase Broth representant, Felipe Alvarado y Co, som torde vara en förnämlig Agentur. Amerikanska konsuln var även norsk, svensk funno vi ingen.

Gatorna voro smutsiga utan stenläggning. "Kalkongamar", bussard, höll rent på gatorna d.v.s. åt upp allt avskräde som kastades ut på gator och gårdar. Vi voro färdiga med lasten kl 3 tiden, Olof kom ej förr än framåt 4

vilket oroade mig mycket. Papperen kom dock ej förr än kl 5. "Any man can go in anchor and throw a few hundred tons cargo ashore, but it taks a real good man to wait for the papers".

8/11-24

San Juan del Sur Nicaragua. Vaknade vid dawningen och tittade ut genom ventilen ser jag ett Bohuslänskt fjäll alldeles intill klätt med "röd ljungr". Jag tog en vy med kameran. Badade och klädde mig fort. Cyssan likaså. Vi voro förankrade inne i hamnen innan jag var klädd. Efter frukost foro vi till staden. På kajen stod ett skjul vid sidan av detta en "stenkran". En talja från denna halades av oxar. Staden var mycket idyllisk och vi besågo hem, skola, kyrka etz, som allt var enkelt men mycket trevligt. I husen fanns ej golv annat än tilltrampad jord, väggarna voro av mahogny och cederträ, och taken av korrugerad plåt. Ibland fann man tegel i vilken alltid fanns mycken växtlighet. Glas finnes ingenstädes.

Vi besökte Carolus Hofmann som var Grace Agent. En 92 årig tysk med 3:dje generationen nästan vuxen. En gosse bland dessa hade helt nyligen blivit tagen av en haj nere vid docken. Vi gingo inåt landet för att se människor och vegetation. Endast en väg finnes, och var byggd av Van der Bilt då ångbåtlinjen öppnades. Den var dålig. Dragarna voro oxar i 4-spann. Vi stannade hos sockerbagaren vars fruntimmer uttryckte sin glädje över att Cyssan hade klätt sig i Nicaraguas flagga, blått, vitt randigt. Vi köpte lite av varje och foto togs samt återvände kl 12 för lunchen.

Ombord fiskade man. Det var lätt att få napp, men svårare att hala in bytet då fiskarna i allmänhet voro för stora och gingo med krok och bete. Jag skaffade mig extra grejor för se hur det kan gå. Fästningen som låg på kullen t.v. hade de stulit så den kunde vi ej se.

9/11-24

I **Corinto's** inlopp låg vi till ankars för att invänta dawningen. Solen gick upp storartat, i den röda morgonrodnaden syntes vulkankäglorna som jättepyramider. Ur den nordligaste steg en tjock rökpelare som först var svart men som solen kom upp och belyste densamma blev den vit nästan som ånga eller ett vitt moln. Den hängde länge över berget men försvann mot aftonen.

I Corinto var liv och rörelse i trots av söndag och den tidiga timmen. Kl 7 gick vi in i staden och fann kontoren i verksamhet. Staden kan sägas vara ett mellanting mellan de två Puntarena och San Juan. Gatorna voro gräsbevuxna och framför husen låg trätrottoiren ibland cement och tile. Husen var ej på pelare som i Panama. Golven voro av hårt trä eller tiles, det senare finast såsom mest hygieniskt. Husen voro ofta utan fönster men med stora dörrar i vilka man satt grindar för att hindra obehöriga besök. En del hus

verkade förnämliga med sina rymliga gemensamhetsrum. men möbler sågo vi få, mest gungstolar, de finaste av polerad mahogny, de enklare wienerstolar. Piano stod ofta mitt på golvet. Bord funnos men ej byråer.

Hotellet Continental verkade rent, ordentligt och var nog mycket förstklassigt. Resanderummen låg öppna mot hallen. De kunde stängas men de flesta hade blott en grind som var satt så pass hög att ingen kunde se in, men de måste höra allt. Golven voro vacker tiles och allt trä ceder och mahogny, vilket var imponerande på mig.

Efter middagen gingo vi i kyrkan, som i all sin enkelhet verkade pompös med sina valv av cederträ, pappersdekoration och färgade glas. Som pendang till Maria med barnet stod "svarte Kristus" som de kallade honom, en svartmålad negerfigur med herdestaf i handen. Jag antar det var deras helgon. Alla kvinnorna hade schalar svarta eller vita, som de drogo över huvudet då de stego in i kyrkan. Ceremonielen var den vanliga katolska, med negerfantasiens och negerextasens regi.

Vi gingo ned till Continental för en "wisky and soda and cafe´negro". Där kom hela M/S C. o. P. besättning och officerare förbi i grupper och kottier, som skulle ut och fröjda sig. Vi hade inget intresse för nöjeskvarteren utan gingo hem, där vi funno kaptenen H. och sköterskan på däck på väg att gå i land. Vi slog oss ned i ett par bekväma stolar för att sitta o svalka av oss före läggdags och se på spanska flickor, som kom ombord för att se fartyget. Vi hade knappast slagit oss ned förrän två sinories kom och slog sig ned hos oss och började "habla espanol". Jag svarade på svenska och vi skrattade alla gott. Emellertid hämtar jag mitt lexikon och så hjälpa vi oss fram med någon sorts konversation. Jag blir dock förvånad att alltid bli kallad "Are".

En undersökning visade att en av damerna lånat mitt lexikon just som jag slog upp ordet "skepp" ,"navio" längre ned står "-are", "kapitano" och då hon anser mig hava denna höga syssla så får jag titeln "Are" (ej skeppare) enl. lexikonet. Olof och de båda doktorerna kommo och övertog konversationen.

Jag gick till Musiksalongen där fem unga signoritas regerade. Två spelade och ville jag skulle dansa med dem, varför jag svarade med ett litet tal, som tycktes fägna dem mycket. Jag sa nämligen sanningen oförminskad "Nog ä ni Dj-gt fula allihop, men glada och unga så jag ska dansa med den fulaste", vilket hon tog som en särskild ära. Deras kavaljer tog en av dem med sig på däck och satt där ensam med henne och stirrade på månen i minst 2 timmar, för när jag lade mig vid 10 tiden sutto de kvar som ett par duvor utanför min hytt. De störde mig ej.

Jag sov den rättfärdiges sömn, men Mojan, som druckit "Coffe´ negro" somnade ej så fort. Vid 11 tiden hör hon hur besättningen kommer hem och bråkar. Stiger upp för att ta reda på vad som står på. Där är polisen och vill ha en motorman och en annan som varit i slagsmål. En del äro fulla. Alla får sig en läxa av Mojan. " Det är en skam av er" säger hon till dem,"att jag ska skämmas för er i hamnarna" etz och så droppar polisen och alla besättningskarlarna var och en till sitt.

Historiens början var att "Jäärj Jånsån" (Georg Jonson) som organiserade strejken i Cristobal för firandet av infödingarnas frihetsdag, den 3 nov 1903, då Franska och Amerikanska kapitalister tog hand om dem, hade nu kommit underfund med att den danska kökspersonalen egentligen voro strejkrytare då de tagit hyra till lägre pris än vad den svenska fackföreningen dikterat. Detta krävde stryk, vilket även gavs i små portioner med löfte om mer. Men den danske generalen, "Head steward" kallad, tänker bättre förekomma stryk varför han underrättar polisen och får dem att utan vidare häkta "Jäärj" vilket sker på en bar just som han ska svälja sin 10:de drink. Detta ger signal till allmän batalj, där svenskarna finna för gott att dra sig tillbaka till båten dit de anländer fulla och sönderslagna men utan ledare, både Jäärj och pugilisten har polisen fått. Denna saken vill polisen fullfölja med att arresteras alla för danskarne misshaglige ombord, då Cyssan i sista ögonblicket ordnar upp det hela. Polisen ger sig i väg o var en går till sitt.

10/11-24

Dagen är varm. Vi stego upp tidigt för att se vulkanen och ha sedan vaktat arbetet ombord och diskuterat gårdagens händelser. Beslut är att Jäärj kan sitta kvar där han är till dess vi äro färdiga. Vi behöva ingen strejk mer här.

Vi har flera stora hajar omkring båten och även småfisk d.v.s stora som lax, vilka ej tycks vara rädda för hajen. Vi ha hajkrok med fläsk på ute. De andra fiska vi på kokt kött.

Huvudläkaren för Roekefellow inst. för sjukdomars bekämpande var här ombord med sin assist. Det var underbart att höra dessa 4 läkare tala om kampen mot moskitos. Hur de fått studera deras liv och vanor etz. Gula feberns moskit trivs endast i rent vatten, vilket lett till de mest märkliga överraskningar. I Corinto t.ex ansåg man sig böra vara fri från den, då alla brunnar voro cementerade och höllos rena o inga surpölar funnos. I trots därav hade den varit svårare där än annorstädes till dess att R.F.inst. började lära folket att stänga sina brunnar hermetiskt och att noga sluta alla vattenkärl. Under huvudläkaren sorterar en massa underläkare, under dem inspektörer och under dem infödingar upplärda och tränade att söka larver. De måste gå hänsynslöst tillväga o röna därför motstånd från befolkningen.

En inspektör som uppträtt alltför negativt fann man en morgon med hjärtat utslitet.

En gång hade de haft en moskitoshärd i själva hospitalet där överläkaren logerade, vilket generade honom mycket och som var omöjlig att finna, till dess han en dag gick genom verkmästarens verkstadsrum där han observerade en liten slipsten. “ Använder ni vatten till den ?” “Jo” “ Var förvaras det?” “ Här” säger verkmästaren och tar ner en liten kanna från ett skåp ovanför och i den låg pesthärden.

I morgon kommer vi till San Salvador som är förklarad smittad av Gula feber. Dit skola läkarna !

Vi lågo kvar till klockan 2 innan lossningen var färdig. Jag använde tiden till midnatt att söka sälja en elektrisk dieselkraftcentral.

11/11-24

Vaknade i Honduras i inloppet till **Amapala Liania**. Inseglingen påminner något om Oslofjorden. Ett undantag var den stora vulkanen San Miguel, som blåste ut massor av rök.

Vi gingo i land med kaptenen. Staden är en liten hamnplats, den enda Honduras har på Pacificsidan. Liten med stensatta gator. Vi voro på tullkammaren och köpte frimärken och så på posten och lämnade breven. Postmästaren har ej förtroendet att sälja frimärken. Torget med kärror, barn, hundar och papegojor var förskräckligt. Fru Westin var rätt så intressant. Hon är av kines/indian korsning men mycket intelligent. Hon har byggt upp sin mans hela förmögenhet sköter den fortfarande . Då jag framkastade att Westin skulle bli en lämplig svensk konsul svarade yankien “Yes, and mrs. Westin american consul.”

Vi hade nöjet se deras hem och voro överraskade att märka hur hennes smak var bestämmande i allt. Ej en detalj som minde om Sverige. Olof påstår sig ha funnit “Svenska Bilder” bland böckerna.

Fästningen ligger på krönet av Napoleons Hatt. Den var byggd av småsten och trä, som ej hade något värde. Som fästningen på San Juan så behövdes den även för en av tronpretendenterna. Republiken har nämligen tre stycken presidenter f.n. som ha lika många vapen och soldater och därför ej kan få rätt någon. Kommendanten i Amapala hade gjort sig själv till president i republiken Amapala. Det är smittosamt att bo på Napoleons Hatt.

Vi lämnade staden efter middagen och seglade i det underbaraste månsken och stodo på däck beundrande scenerierna i den ljumma sommarnatten och kaptenens förmåga att navigera i denna trånga och farliga skärgård

utan en enda fyr eller lysboj eller annan ledning än öarnas och vulkanernas konturer. Vi gingo fram på backen för att se bättre och beundrade bogskummets glittrande i månskenet. Tänk vår överraskning att se en stor ståtlig fisk som simmade framför bogen som om han visade vägen eller kanske bättre drog båten. Han stegrade sig ibland då vi såg halva kroppen ur vattnet först huvud så stjärt. Det gjorde sig storartat i månljuset där vi sågo hela fisken då han sänkte sig ner något.

Det var som en saga att se min vitklädda maka i bogen på City of P. Jag tyckte jag såg tömmarna som hon höll i handen säkert och bestämt ledande tumlaren att dra oss till en ny hamn och till den tredje republiken som vi skulle skåda i dag, nämligen Salvador.

12/11-24

La Union är en betydande lossningshamn för republiken Salvador. Den har en utmärkt pir av betong med varuskjul av corrugerad plåt och järnväg, i övrigt ej något.

Läkaren som varit i land säger att det är en utmärkt plats att undvika, små lerkojor och mycket fattigt.

En stor kommission med inrikesministern i spetsen kommo ombord för att bese fartyget. Jag fick följa dem överallt. Då vi kommo till rökrummet frågade de efter baren och funno den tom så blev missräkningen stor. De bådo om vatten och kaptenen sa att det hade han men ingen betjäning varför de fingo gå till vattenkällan och hjälpa sig själva. Fartyget hade sedan inget intresse för dem.

Efter kl 4 då solen kommit ner något gick jag till La Union som ligger 2 ½ km från piren. Det var en intressant promenad genom djungeln. En underbar vegetation av kaktus, mandelträd, konvaljer etz. I La Union voro de flesta husen av lera. Gatorna voro en sorts stensatta diken djupast på mitten där allt avfall låg. Svin, höns och ungar tumlade om varandra. Hundar och katter voro för medtagna de lågo och pustade. Doktor N sade i dag att de flesta hundarna ha hoskworu. Obs. Järnvägen tillhör United Fruit Co.

13/11-24

La Libertad. Ankaret gick i botten kl 6,30 och jag i badkaret samtidigt. Efter frukost tog Kapten H. oss i land på en särdeles intressant biltur till San Salvador. (Lavastaden skulle jag kalla den för liksom för övrigt hela landet för Lavalandet). Lavaaskan ryker in överallt t.o.m. här på båten som ligger 1 ½ km från land är allt överaskat.

Färden gick i ständiga kurvor o på 1 ½ timme slingrade vi oss upp --- fot över havet. I den kuperade terrängen blev den yppiga växtligheten särdeles

praktfull. Ovan 1500 ft funno vi kaffeplantager. Socker-, majs-, bananplanteringar träffade vi på hela vägen.

San Salvador var som huvudstad rätt så intressant, svalt var där också i höjden. Vi besökte marknaden och sågo deras produkter bl.a sköldpadd-sägg i massor. Cyssan köpte frukt, jag och Olof vyer och togo fotos.

Middagen togo vi Hotel Norvo Mundo, soppa, kräftsallad (god), ris med bräckta ägg, köttbullar med mannagryn, biffstek med potatis o stekta plantaner, papaya, bananer, apelsiner och kaffe a \$1 per person. Dollar U.S. och deras egna Colon = 50 cent går om vartannat.

Hemresan gick bra o var om möjligt vackrare än uppresan då belysningen kom mera från sidan. Vi stannade hos en inföding, som låg bra till för belysningen, och tog fotos av familjen och huset. Vi hunno ned innan mörkret kom på, vilket var skönt alldenstund det är besvärligt att komma i båten som ligger en 8 meter under pirens däck. Vi firas ned med kran i en dubbelstol, vilket Cyssan dock ej fann så farligt som att sedan färdas ut i en kanot till fartyget. Allt gick bra.

14/11-24

Jag hade gjort fiskegrejorna i ordning för att söka få en "red snapper" stora som ordentliga laxar på morgonen, men fick endast kattfisk. En sådan rackare råkade stinga mig på långfingersknogen vilket värkte svårliga. I soluppgången kommo visserligen snappers, men de slet av koppartråden som jag hade mellan kroken och reven o så värkte fingret så jag gick hem till Cyssan och fick henne att förbinda mig. Hon la på Burowssalva vilket tycktes göra gott. Vi ha vädrat kläder och vilat i dag. I natt kl 1 skola vi lätta ankar för Acajutla.

Strax nordväst om vår ankarplats se vi ett underligt monument i havet. Kapten berättar att det är en Counpoundmaskin, tillhörig ett fartyg "San Blas" som gick på där för några år sedan. Styrman hade bröllop, Kaptenen hade en god vän och en flaska "Champangewater" och Quatermastern, som var ensam på bryggan bad om råd då han hade några ljus tvärs, som han trodde vara La Liebertad. Styr dit då sa kapten, vilket även skedde med den påföljd att båten rände upp på klippan, gick i två delar som sjönk och lämnade ångmaskinen kvar som en prydnad för kusten och kanske en varning.

Piren här i La Libertad tillhör regeringen som lägger stora summor på att hålla den i ordning, men aldrig synes något därav på piren. För ett par år sedan kontrakterades det om att förlänga densamma 100 meter. Kontraktören røjde upp och betonerade 100 meter på landsidan och folk skällde, men han fick sina pengar. Nu är ett nytt kontrakt tecknat att för-

länga den åt sjösidan. Det skall bli intressant att höra hur det går. Pelarna äro 8” solida järnstänger. Det börjar bra.

15/11-24

Acajutla. Kl 6,05 gick ankaret i botten. Den uppgående solen belyste de vackra vulkanerna, varav en av dem var i verksamhet.

Vi reste med Kapten i land för att bese en sockerplantage med bruk. Den gamle ägaren bodde ensam i sitt tegelhus och drev sin fabrik själv, som disponent och verkmästare. Han har 600 människor i sin tjänst. För 36 år sedan slogo bröderna Moisanet sig ned här för att bryta mark och göra plantage. Sockerfabriken var försedd med goda maskiner. Den var “selv-kontained” på så sätt att sockerrören, som matades in i en kross där sockervattnet pressades ur, gingo med en transportör till pannan som drev det hela. Fuktigheten i bränslet var då 50% . Civilingenjören var nöjd!

Sockret renades ej utan gick ut i marknaden smutsigt som det kom fram, så som vi sett det i hundrade butiker och salustånd, svartklumpar likadana som den svarta såpan de sålde. Säsongen började just nu, men fabriken kunde ej leverera vad som efterfrågades. Förutom socker fanns stora kaokaoplanteringar, 75000 träd, även kaffe ehuru det ansågs för dåligt då plantagen inte låg högt nog. Socker växer ej gärna bra på lägre höjd än 2000 ft över havet. Det fanns även stor svinavel. Han påstod sig ha svin som vägde upp till 1000 pounds och visade oss en best om 900 pund. Svinen voro röda svin. Efter att ha besett fabriken fingo vi lunch, men då han själv aldrig åt något fast foder och vi ej voro väntade så fick hans negress något besvär att laga mat medan vi läskade oss med en cocktail.

Mr Moisant lever på te och rostat bröd till frukost och så en cocktail till lunch. Middagen består av 3 till 7 äggulor vispade väl i frusen grädde och så wisky tillsats för att göra det smakligt. Detta enligt hans egen uppgift. Faktum är att han deltog intresserat i cocktailen, men ej i lunchen, som bestod av salt kokt vatten med flott och vermicella i. Cyssan vägrade att äta den “ för värmens skull” men Lindqvist sa gång på gång ifrån att den var för salt, vilket ej alls intresserade Mr Moisant. Vi fingo sedan tomater på vilka han kryddade något och så tjock grädde på. Detta smakade utmärkt. Även köttet var bra med stuvade bönor till. Så fingo vi apelsiner som Moisant själv skalade åt oss och bananer allt från hans egen trädgård. Han serverade allt själv och var gång på gång ute i köket, som låg intill matsalen med dörren öppen så att vi hela tiden kunde se vad som försiggick där, och ordnade med negressen.

Huset var svalt och bekvämt inrett för varmt klimat. Arkitektur och inredningen som i södra Europa, men utan ett spår av kultur ej en tavla annat än ett stilleben i färgtryck (något man träffar överallt här och på hotell), ett

överkast av skinn allt enfärgat tråkigt. En svensk kvinna kunde gjort detta hem till att "dockehjem" och här lever en mångmiljonär ungefär som den fattigaste arbetare hemma.

Cyssan blev mycket trött av järnvägsresan och allt dammet från vulkanen på vars sluttning sockerbruket låg. Hon önskade komma ombord med det samma, men Kapten skulle tala med kontoret 5 minuter, som blev 95 min. Det var en lång väntan i skjulet. Kaptenen hade blivit inbjuden till kommandanten. Generalen skulle själv föra oss ut, en artighet som vi kunnat undvara. Vi voro ej vidare älskvärda och sågo långt ifrån förtjusta ut då de kommo och låto oss firas ned i kommandantens barkass.

Vatten i alla former för in och utvärtes bruk var vad som krävdes. Efter tvagningen vilade vi och på aftonen var det skönt och gott att sitta på däck och vakta lastning och lossning. Arbetare som fiskade på lediga stunder fingo en så stor fisk att vi måste använda vinchen för att få upp den. Det var en haj.

16/11-24

San Jose´ de Guatemala. Precis kl 6 då den uppgående solen belyser de höga vulkanernas toppar. Dessa skjuter 15000 ft i höjden. Vi får ej gå i land för att gula febern går i Salvador och vi vilja ej för att kopporna härjar här. Vi vakta landskapet från däck. Fram på e.m. blevo vi lite ledsna och oroliga över att ej ha något telegram så Kapten lovade följa med och höra hur det kunde vara.

Vi funno ett telegram till mig men under adress Goagolfo istället för Guatemala med det goda ordet "HOM". Jag sände telegram till G.V. men fick ej svara HOM då det var kode.

Solnedgången belyste höjderna och luften på ett underbart vackert sätt. Färgspelet påminde något om Monpassage aftonen.

Kl 10 gick maskintelegrafen och då lade jag bort min bok och vaknade först då jag hörde maskintelegrafen igen. Då var kl 6 f.m.

17/11-24

Champeries. Ankaret rutschade i botten och så gick solen upp och så skulle vi börja lasta. Det var gassande sol och alldeles vindstilla så vi beslöt oss för att stanna på båten. Platsen var lik föregående och såg väldigt varm ut.

Platsen var en besvärlig plats för lossning. Kaptenen kunde inte komma till uppgörelse med folket i land och så så lossade han med eget folk och några främmande karlar.

Hajar simmade ikring fartyget och sågo vi ända till 4 st på en gång i det klara vattnet. Fram på e.m. försvann de, då stora granna tumlare började leka omkring fartyget.

Kl 9 gick maskintelegrafan och jag lade mig till ro.

18/11-24

Då jag vaknade blåste en frisk bris in i hytten, solen höll just på att krypa upp bakom de Mexikanska fjällen. Det var svalt och skönt så jag låg till kl 7,30 då jag även väckte Mojan. De hade satt klockan tillbaka $\frac{1}{4}$ så vi fingo $\frac{3}{4}$ timme på oss för morgontoaletten. Det är ljuvligt och svalt i dag att sitta på däck och se skiftningarna på bergen. De höga topparna verkade snötäckta, så tätt svepte de vita molnen efter deras former. Kaptenen sa att det betyder hård vind som kommer att vara till kl 8 i e.m., vilket också stämde, vinden ökade hela dagen till fram mot solnedgången då man ej kunde vara på vindsidan. Det blev så svalt att vi satte ytterplagg på och till middagen hade jag yllekostym med väst.

Det är vinden från Mexikanska gulfen som kan stryka rätt över landet och det smala näset och så kasta sig över Stilla Oceanen för att göra den till en så där kokande gryta liksom Atlanten är. Det lyckas endast mitt för detta hålet och håller man väl upp mot land så märks det föga, 100 mil ut har vinden rört upp havet så pass att navigeringen försvåras. Kl 8 voro vi i lä igen och kl 9 voro vi så sömniga att vi ej intresserade oss för om "China man" vann eller förlorade så vi gingo till kojs.

19/11-24

Havet lika härligt som i går men med en lätt bris emot, just lagom svalka. Det Mexikanska landet med sina fjäll och laguner ligger fagert glittrande i solskenet. Jag sitter i min stol och drömmer "Där är varenda sten av silver eller guld". En verklig vilodag.

20/11-24

Do, Do ingen förändring. Någon sorts underliga blötdjur finnas i massor ute i havet, de se ut som jätte kålmaskar, gulaktiga punkter ända till 20 st punkter, långa ibland blott 3 a 6. alla lika stora.

Så kommer fåglarna seglande på var sin sköldpadda. Det var verkligen intressant och roligt att se sköldpaddorna, stora klumpiga bestar som kom en efter en. En sköldpadda utan en fågel på ryggen var en enslig stackare i den stora oceanen.

Många hundra tumlare hade sedan förevisning. De kommo i stor trupp rusande mot fartyget. Jag var rädd att de skulle skada sig men de som ej vände döko nog under då vi ej kunde se några skadade.

En stor val kom seglande efter och gjorde vattenkonster så nog ha vi haft föströelse i dag, en av de underbaraste och härligaste dagar man kan tänka på denna sjudande stilla ocean.

21/11-24

Betydligt svalare. Jag sätter på mig tunna silkesunderkläder efter att en hel månad ha gått i endast ett par korta kalsonger av tunnast tänkbara tyg och en silkesskjorta. Havet lika vackert som förut. En och annan sköldpadda seglar förbi och så ser vi en sorts ormar ungefär som våra huggormar i färg och storlek, men med mindre huvud, troligen en sorts vattenödlå, som de vi ha hemma i sanden. En jättestor rocka förekommer här mycket ymnigt just omkring Point Corinto eller inseglingen till Califoniagulfen. Hon var lustig att se i morgonsolen då hon gjorde dubbla saltomotaler i vattenytan med hela kroppen ovan vattnet och den vita buken lysande i solen. Ryggen var mörk. Kaptenen kallade henne "Blanket fish".

Cyssan har en liten grön fågel i sin hytt, stor som en gärdessmyg med näbb och huvud som en flugsnappare. Hon var så sällskaplig och hemmastadd men fick för mycket socker.

22/11-24

Vi väcktes av mistsignalen men lyckades vara i hamn kl 8 f.m. då det klarnade och vi sågo **Magatlan** en vacker stad med lite skärgård av röda klippor bevuxna av kaktus.

Vi följde kapten H. in till staden, som var mera spansk än centralamerikansk. Det är den största hamnstaden vi sett sedan vi lämnade Panama.

Den tyska källarmästaren Louis på Hotel France rekommendera sina cocktails särskilt "The Irish Rose", som vi försökte. Så hade vi lunch; soppa, fisk, pannkaka med grönsaker i, grisfot med tomatos, biffstek och stekta äpplen av vilket det senaste var det bästa, allt för \$1 ½ ds. 1,80 pr man inkl. dricks. Hotellet var gammalt men mycket hemtrevligt med sin öppna gård och välordnade växtlighet.

Det största och förnämsta hotellet var stängt. Vi besåg det. Det var verkligen storartat, med sin stora vackra trädgård etz, och matsal vettande mot havet. Vi sågo i trädgården en väldig boa constrictor som låg o sola. Vi fingo veta att de hade två sådana som huskatter att ta råttor. De förklarades vara alldeles ofarliga, men det var med en viss känsla som vi gingo honom till räckligt nära för att rikta kameran på honom.

Vi träffade en svensk kemist, Karlsson med fru, som varit där ett par år i tvätt o parfymbranchen. De ville ha punch men fingo brännvin då punchen var slut. Vi gingo ombord kl 5, då de höll på att lasta silvertackor d.v.s. det

sista. Kl 8 lyfte vi ankare för att stäva mot San Francisco. Vi hade fått Handelstidningen för 10 dagar vilket tog hela aftonens intresse.

23/11-24

Morgonen, som en Califoniamorgon skall vara, ljuvlig o sval. Höjderna på Sydkalifornien avtecknade sig först. Kl 12 passerade vi fyrtornet på S:t Luear, skiljepunkten mellan tropiskt och tempererat klimat. Vi sträva nord-vart och möta den svala nordvästliga vinden, som dock var frisk och härlig. S:t Lueas fyr måtte vara världens ödsligaste punkt på en klippa i sanden, aldrig en regndroppe. Dagen gick stilla och härlig.

24/11-24

Do. Do. California sol i salt vatten frisk bris och god fart.

25/11-24

Mojan försov sig och fick frukost på sängen, själv sov jag längre än jag hade tänkt. Det var svalt och dock så pass varmt att vi gå utan överrock i lätta sommarkläder. Söka dock den härliga Californiasolen. 17° i skuggan.

Cyssan skrev i dag flaskpost, Lat 30°, Long 117°, för utforskande av havsströmmarna. Hoppas vi får svar på brevet om några år från Indien eller Japan. Dagen var härlig något sval efter middagen så vi satte på oss ytterplagg.

26/11-24

Vackrare än någonsin, men badet var svalt. Det bet i skinnet så man hade brått upp igen. Vi hade nu San Miguel tvärs med vraket efter S.S. Cuba, som sattes där av Kapt Holland på väg till Golden Gate. Även inspekterade vi platsen där de 7 jagarna rände fast vid samma tillfälle.

Eftermiddagen var så solig och skön att det var med största tvekan som vi vid 4,30 gingo ned i maskinrummet för att se och visa maskinerierna för Mr Gravat och skyndade oss upp för att se den sista solnedgången i den härliga underbara Stilla Oceanen.

Extra Thanksgivningdinner med viner avslutade dagen och så gingo vi till kojs, med en vemodig känsla att nu var det slut med att resa i egen privat-lustjakt. Emellertid kom just då i sista minuten havets farligaste och otrevligaste fiende, tjockan, så vi hade mistsignalen till kl 3 då vi fingo lite sömn för att väckas igen kl 6 då visslan kallade på lotsen. Vi voro således utanför "The Golden Gate" målet för vår sjöresa. Upp och lägg sista hand vid packningen och så ut att se det underbart vackra inloppet till **San Francisco** och den mångbeprisade gyllene porten, som nu gav gott skäl för sitt namn i morgnens solens glöd som förgyllde bergtoppar o moln.

Sedan vi passerat utposterna verkade de höga stränderna med sina byggnader som inloppet till Stockholm vilket jag just fäste Cyssans uppmärksamhet vid och vari hon fullt instämde, då "boxaren" och en annan besättningskarl kom på däck och anmärkte "de här ä la som Göteborg ser du Masthuggsbergen och kyrkan där".

Läkaren förklarade oss friska nog att få komma in i "The States" och immigrationsagenten gillade Olof, men fordrade att hustru min skulle resa hem samtidigt med mig. Jag kunde ej garantera detta sa jag, hon kanske kunde finna en Yankey, som hon hellre vill resa med, vilket allt förorsakade lite diskussion och oreda till dess att Mojan resolut klippte av med att lova följa mig ut ur landet, vilket klarade upp svårigheten och så fingo vi landstiga.

Mr Mann hade vänlighet nog, samt Mr Reed, att möta oss, ordna med bagaget, bil etz och föra oss till hotellet, vilket var mycket skönt. Vi hade nu blott att säga farväl till de vännerna som vi lärt känna.

Min broder Olof som var med på resan och hade följande kommentar då han läst boken:

"Det var intressant läsning. Många minnen återkom.

Att Kapten Holland kunde visa på vraket av en båt han satt på grund, utan att han gjort något fel, berodde på en jordbävning i Stilla Havet.

I Stilla Havet rammade vi en haj. Den låg vikt över stäven ett dygn.

I San Juan del Sur, Nicuragua, ägdes hamnen av en tysk 97 år gammal. Han frågade mig om skjutsväsendet i Sverige var lika bra som när han hade varit där c:a 1840.

Det ovanstående är några saker som ej stod i dagboken"

HUGO HAMMARS DAGBOK Nr 3.

Kap 3.

San Fransisco - New York 27/11 - 19/12 1924

Den 27 nov landstego vi i förbudslandet och fingo våra rum på Palace Hotel. Rum med bad, för \$10, var ej oskäligt. Därtill kom telefon och lite dricks till personalen som skulle tilldelas dem för varje tjänst och ej vid avskedet såsom hemma.

Vi togo lunch på hotellet och så begåvo vi oss ut till "The Cliffs" där vi sågo sjölejonen sola sig på klipporna eller plumsa omkring i vågorna.

Hela stranden där var full av badande och sig solande helgdagsmänniskor. En verklig sommartavla. Vi sågo än en gång solen sjunka i Stilla Havet lugna yta, såsom nu en månad varje kväll, och så begavo vi oss hem i spår-vagnen och upptäckte den trängsel som alltid förekommer en söndagsafton i närheten av en storstad.

Det var verkligen på tiden att fara hem alldenstund vi voro i lätta sommarkläder, som passade utmärkt för Califoniasolen men ej alls då densamma försvunnit. Det blev svalt med detsamma.

Vi klädde om oss för att äta Thanksgivingdinner i festsalen på Palace och fingo bord med någon svårighet. Där var dans och festklädda människor i massa, men vin fanns ej att få. Lappar lågo på alla bord med uppmaning att ej bryta mot förbudsbestämmelserna vilket föraledde mig att fråga hovmästaren var det var tillåtet att få sig en "pick me upp", då han upplyste om att i översta våningen på hotellet funnos alla möjligheter.

Följande **morgon den 28/11** gick jag till Grace & Co för att söka Mr Mann och tacka för all gästfrihet. Han meddelade att Mr Ford önskade äta lunch med mig och så hamnade vi i hans kontor Kl 12. Därifrån foro vi i hiss upp i takvåningen till s.k styrelserummet. Där var fullständig bar, där vi samlades för att få vår "aperitif" av whisky i olika former, och kl 1 voro vi klara att gå till klubben ----- , uppe på höjden med en magnifik utsikt över staden. En av de elegantaste klubbar jag sett. Då jag råkade nämna detta bad Ford mig komma och luncha med honom nästa måndag på "The Bohemian Club" vilket jag antog.

Vid lunchen träffade jag Mr Tyman, chefen för Bethlehems varven. Han inbjöd mig att följande morgon se varvet, det gamla Union Ironworks, vilket jag med glädje antog. På e.m. gjorde jag visit hos Konsul Wallerstedt och då hade Cyssan gjort visit hos Mr Hawkinson (Håkanson), som på Svenska Klubbens vägnar hade sänt oss en storartad bukett rosor.

Thanksgivingdagen hade jag sänt Cyssan ett dussin rosor från hennes vän "Lave" så nu hade vi rummet fullt.

På e.m. läste vi alla tidningar som intervjuat mig om allt, mest om båten och sjöfarten, flottan, flyget etc. Elva stycken notiser förekomma i de dagliga tidningarna. Fackpressen kommer senare.

På kvällen klädde vi oss och gingo på Francis Hotel för middag. Hotellet var flott och elegant, men publiken var en grad lägre än Palace så vi trivdes ej så bra. Gingo ned till Palace där vi togo oss en dans.

Lördagen den 29 nov. Kl 8 på morgonen hämtade Tyman Jr mig och Olof med sin bil och förde oss till det gamla Union Ironworks nuvarande Bethlehem. Verkstäderna gävo ett dystert intryck. De hade under kriget sysselsatt 25000 man o hade nu i allt knappast 2000. Det hela gav intryck av en hopplös kamp. Dockorna voro bra o väl ordnade samt borde ge goda förtjänster, med de bekväma kommunikationerna som fanns med land och verkstäder. De stora fasta dockorna däremot "The biggest in the world" förefaller ohanterliga för mindre fartyg och ligger allt för långt från verkstäderna för att ett reparationsarbete må kunna utföras i detsamma.

Tyman var mycket tillmötesgående med alla upplysningar och gav sig mer tid med mig än vad jag hade tid att stanna. Han engagerade Olof att arbeta där i verkstäderna och hela morgonen gick åt för besöket.

Efter lunchen besökte jag Mr Crowley, som har Launell and Tugboat Co på pier 14, San Francisco. Han och hans bror voro mycket intresserade i Ouleangear för sina bogserbåtar. Den hade vanl. tändkulemotorer med friktionskoppling och omkastning. Maskinisten kunde ej nog berömma maskinerierna. Han tog mig tydligen för en kund.

Då jag gick Mr Crowley närmare in på livet så fann jag att de voro mycket missnöjda med hela anordningen och ville partout ha bättre maskinerier. Tändkulemotorerna hade dåligt anseende härute, vilket är skada då de borde ha god användning på kusten. Bergsund ha nedlagt ett stort arbete här, om deras maskin är värd detta vet jag ej. Vi får hoppas det bästa.

Kl 4 e.m. skulle Kapt. Holland hämta oss för att föra oss hem till sitt nya hem. Han sände bud att han var förhindrad lämna båten. Besättningen skulle sändas hem och detta medförde många kompliceringar och svårigheter. Vid ½ 6 tiden kommo vi iväg och reste genom de vackra Frisco-parkerna och utsikterna till Hollands trevna hem. Gumman H. var öländska av det bastanta slaget och måltiden var också bastant och vällagad. Vi reste efter middagen åter in till staden och dansade på Palace och så blev det läggdags den dagen.

Söndagen 30 Nov. 1924.

Vi hade nätt opp fått vårt kaffe och klätt oss då Hawkinson kom med sin stora kraftiga Cadillac för att hämta oss ut till de stora skogarna med jät-

teträden. Vi sågo några av skogens under. Dessa ha dock visats i så många bilder, att beskrivning är onödig. Dessa s.k. jättar bildas av en ring skott som skjuter upp omkring en döende stam och sedan växa samman till en enda stam, ihålig och jättegrov. Redwoods voro dock mäktiga utan detta d.v.s. var för sig och i vilken form de torde vara lämpligast för timmerhandeln. Den ligger dock ej för skogarna här utan långt längre norr.

Vi slingrade oss upp för bergen och genom de märkliga skogarna in i en väldigt gammal skog med en bäck långt ner i en ravin. Vid randen av ravinens låg "Pioneer" Hawkinsons lanthydda byggt av timmer, en storstuga med öppen spis, en diskvrå med spis för matlagning samt en veranda hängande över ravinens bäcken långt inunder. Vi släpade in barr och bark och annat lätt brännbart för att få en brasa i stugan och så dukades på verandan matsäck, nubbe, rött och vitt vin. Det var kalas. D.v.s. sådant vankades på alla bjudningar i detta torrlagda land, men så här i skogen var det särskilt festligt med "rött vin och pimpinella". Tiden gick allt för fort, vi måste bryta upp för att hinna hem till Konsulns middag som var kl 6 e.m. och var god och glad

Måndagen 1 Dec. måste vi **lämna San Francisco**, där vi gärna stannat längre, men plikterna kallade mig till Östern. Vi hade fått biljetter till New York med compartment för oss själva hela vägen. Tåget gick kl 11,30 e.m. o färjan 10,30 e.m.

Jag hade många besök att göra, hade en känsla av att jag lämnade för tidigt. Där voro så många som jag skulle se, och så var det så mycket vackert i Califonien, som vi skulle njuta av. Vi enades om att "life is too short to see and enjoy everything so we had to be thankfull for what we had seen".

Dagen användes uteslutande till affärsvisiter bl.a. Arthur E. Moncaster, Pacific Mail ss Co, Pier 46, San Francisco. samt Georg D. Zek, Manager of Transportation Associated Oil Company, San Francisco.

Mr Ford hade en underbar lunch på Bohemian Club, med en del framstående affärsmän allt mycket intressant. The Mathsonline people voro alla borta för att beställa den nya båten, som ju ej intresserade mig ett dugg.

Äntligen kl 12 kunde jag krypa upp i min hyttkoj i pullmanvagnens salongsavdelning, som var rätt bra. Det var med visst vemod jag somnade ty jag ville så gärna sett mer av detta underbara fagra land som heter Californien.

2 Dec. 1924.

Då vi tittade ut sågo vi väldiga vingårdar, bomullsfält, oljekällor m.m. sådan rikedom,

Frukost var ordnad vid en station där Harris utomordentliga spisordning vann vårt fulla gillande. Vi hade god tid att äta och se på stationen etz o så bar det iväg genom ett underbart landskap, som jag skulle kallat en öken om man ej sett fält av bomull, majs etz här och där alltid tillsammans med konstgjord bevattning. Dessa platser blevo allt mer sällsynta och så sågo vi miltals långa torra sjöar och där de slutade i torra floder allt sand, sand, sand, men så intressant och så vackert med de underbara färgspelen mot snöklädda bergtoppar långt bort i horisonten.

I Barstow skulle vi byta tåg, Stinsen där hade fått order att hjälpa oss. Han var en ovanligt angenäm och bildad man, som levt många år i denna sandöken och kände den, och älskade den. Jag skulle gärna bo här för en semester i det utmärkta Hotellet "Casa del Deserta" Men kanske det gick med mig som med skotten jag mötte där, som hade samlat en förmögenhet här och reste hem till Scotland för att njuta av densamma i hembygden, men återvände efter ett år då han fann denna sandöken vara den enda plats där han kunde trivas.

Stinsen och jag gåvo oss ut på vandring för att se öknen men fingo infallet att besöka skolan först. 70 st barn undervisades där. Den hade klass i spanska fullsatt, likaså i sång och musik. Piano funnos överallt. 35 elever hade frivilligt anmält sig till piano, men inga till köket och kokkonsten, så dessa rum användes till pianolektioner. Undervisningen i kemi o fysik var mera värderad och föreföll praktisk och bra. Vad som tilltalade mig mycket var naturvetenskap, där de hade en utmärkt samling av alla djur som funnos i öknen, tarantela och skorpion, skallerorm, råttorm, ödlor etz, samt alla mineralier, bergarter såsom natrontvål, borax, silver och guldförande bergarter, petrificater av olika slag bl.a av trädstammar allt från trakten i närheten d.v.s. inom några mil från skolan.

Skolan gav mig intrycket av att fostra människor för det levande livet i trots av att matlagningen ej var populärt, men när var det detta då folk fingo frihet att välja.

Vi gingo sedan långt ut på kullarna i sandöknen. Stinsen visade bergen med de olika mineralerna och den "torra" floden där vattnet fanns från 2 till 20 ft under ytan. Det gälde blott att borra brunn o pumpa upp vattnet och låta det rinna över sanden så blev den bördig.

Den intressanta promenaden måste sluta ty tåget skulle gå kl 4 e.m. Då sutto vi igen i vårt compartment och tittade ut över sanden och läto tankarna fara till de flydda tider då endast den äventyrligaste utvandrande lyckoriddaren sökte dolda skatter gömda i dessa öde öknar. Nu sågo vi fordbilar rusa över sanden i olika riktningar för att föra sina ägare till de små planteringar här och var i sanden som "indikerade" odling. Mycket var det ej. Kan manne detta bli vidder för tusende att leva på ?

Solen sjönk och rödfärgade sandslätten i tusenden skiftningar och så bådo vi tågstewarden om att få äta vår middag för oss själva i vårt compartment. En tenderloinstek med goda grönsaker, en wiskygrogg smakade utomordentligt gott och kommo oss att helt glömma öknen till dess att vi vaknade följande morgon.

Den 3:dje December på väg till Grand Canyon. Landskapet hade ändrat sig något så tillvida att tall växte här och var och samlade sig till skogsdungar, som blevo större och mäktigare allt intill stationen.

Vi vandrade upp till "El Tovar" det stora turishotellet som var mycket "first class" men lika gärna kunde varit i Norge som här på högslätten. Vi köpte biljetter till de olika utflykterna "The Hermit Ring Drive" som gav oss ett begrepp om Canyons mäktighet och formation. Så hade vi lunchrast då vi gjorde små expeditioner i närheten av El Tovar och fingo en del vackra vyer och utsikter. Därefter gjorde vi den långa färden ut till "The Painted Dessert" som skall ses i solnedgång, då den i sitt färgspel är något alldeles underbart, något som det verkligen lönar sig att resa för. Det var en lång bilfärd, på den hade vi stannat vid flera intressanta punkter men "The Painted Dessert" var klimax. Hemresan gjordes så snabbt som möjligt ty mörkret kom på hastigt.

Framkomna till El Tovar gingo vi in i indianlägret för att se deras handarbeten. De hade musik och indiandanser av olika slag. Hopi, indianhövdingen ledde och förklarade ceremonierna. Vid middagen serverades vi av en gotlandsflicka. Vi måste snart lämna detta turisthotell för att söka upp vårt compartment och så bar det iväg igen.

På morgonen den 4;de voro vi åter i sandslätten. Vi passerade bl.a. "The Death Valley" d.v.s. ej tvärs över utan ett hörn så vi kunde blicka bort över den och låta tankarna och fantasin måla de tavlor som ungdomsböcker och äventyrsromaner rullade upp för våra minnen. Några vittrade ben i sanden här och där gav liv åt tavlan.

Så småningom sågo vi stora hjordar av får och getter med sina indianvaktare och längre fram cowboys, med nötboskap, dock mest indianer ännu så länge.

I Albugnergre stannade tåget ett par timmar så där fick Cyssan tillfälle att se och köpa indianernas konstalster av olika slag.

Så var det natt och så gingo vi till kojs för att **vakna den 5:te** på Kansas fruktbara slätter. Järnvägen följde länge Arkansawriver dalen, som har namn om sig att vara ett av världens fruktbaraste jordområden. Snö hade fallit under natten, men kreaturen gingo ute. Vi sågo inga ladugårdar att tala om. Det föreföll som om bönderna endast hade ett litet boningshus och några små skjul för bilar etz, men att spannmålen tröskas av på fältet,

kreaturen fingo förse sig själva ur halmstackarna bäst de kunde och söka skydd bäst de gitte. I sanning billigt jordbruk på världens rikaste mylla. Ju längre österut vi kommo ju bättre och solidare blevo husen.

Mot aftonen voro vi i Kansas City där vi hade en 40 min rast som vi använde för en promenad för att sätta ned Harrys utmärkta middag, som han hade ordnat speciellt för oss i vårt compartment, och som hade fröjdat vår gom. Laxöringen var verkligen den första riktigt njutbara fisk som vi fått sedan vi lämnat gamla Sverige. Den var nydragen, ofrusen och välstekt och gjorde sig bra till wiskygroggen. Steken och glassen var även bra. Med ett sådant kök kan en måltid smaka även på tåget.

Morgonen den 6:te Dec. sågo vi Illinois nordiska landskap som mera minner om oss därhemma, och den svenska emigrationen.

Chicago.

Jag hade telegraferat till min kusin, som för 40 år sedan emigrerat ut till U.S. och nu bodde som redaktör för "Svensk Amerikanska Posten" i Minneapolis. Han hade gjort den långa resan till Chicago för att möta mig där. Vi möttes på La Salle Hotel för att använda en dag tillsammans. Vi hyrde en bil för \$ 4 i timmen att köra oss omkring så vi kunde bese staden medan vi pratade. Körsvennen berättade om allt som vi passerade men ingen av oss lyssnade, vi hade så mycket att säga varandra så när vi rest 2 ½ timme så hade vi sett "stockyards" tror jag och något som tillhörde Pullman etz, men inte var det \$ 10 värde och vår körsven hade för länge sedan tystnat då han fann att vi ej lyssnande. Vid Linnee' statyn hade vi lyssnat och stigit av bilen men ej vid Armorners palats och det kunde han ej förstå så "He gave us up"

Vi lunchade i en "Cafeteria", en sorts automat, rätt så bekväm och billig och maten var utmärkt. På e.m. promenerade vi på de förnämliga köpmangatorna och tog oss fram "throly the buisiest corner in the world" och så hade Emil Meurling beslutat bjuda på middag på Svenska Sällskapet. Ingen av oss tillhörde detsamma men vi reste dit anmälde oss som svenskar och beställde middag, smörgåsbord, biffstek etz snaps, pilsner, verkligt kanadensiskt öl, kaffe munk och all glädje och så reste vi till stationen för att fortsätta till New York. Emil följde oss till tåget och så var den dagen och detta återseendet slut.

Alla stora städer äro tråkiga och Chicago "takes the price, biggest in the world, yes the silliest place", men det var verkligen uppfriskande att få vara en dag med gamla Emil och leva om igen i ungdomens minnen från det lilla Öland i världsstaden..

I western äro människorna så vänliga, glada och hjälpsamma. Här i Chicago fanns minsann ej någon Califoniasol att göra människorna glada och goda. De voro kärva och nästan hånfulla då man frågade om något. Tågpersonalen på det här tåget var rent drummelaktig. En stor skillnad mot vad vi erfarit på resan från Frisco och österut.

Den 7:de Dec. Väcktes vi i god tid inne i Canada innan tåget hann fram till Niagara, där vi fingo stiga av för att beskåda vattenfallen.

Sedan gick färden genom Buffalo och alla N.Y. städerna Schenertad, Albany etz ned till N.Y. Central där vi landade kl 7 e.m. efter att ha bott på tåg 6 nätter och mycket intressanta dagar.

Vi tog oss bekvämt fram till Hotel Ritz, som ligger strax intill, men detta är enda fördel detta hotell har, om det skall vara en fördel att ligga mitt i den brådaste stadsdelen.

Deras priser voro ruinerande och deras sätt att sköta kunderna förskräckligt. Trappor funnos ej, utan är man hänvisad till hissluskarna, som voro väldigt guldsmidda och hade fordringar på att man skulle konversera med dem och ge dem dricks, vilket ej roade oss så värst mycket. Det var skada ty mera fulländade experter att konversera väder och vind måste man söka efter.

De riktiga amerikanerna anförtrodde dem även sina familjeförhållande så man kunde få höra rätt så uppbyggliga överläggningar mellan de pudrade och målade damerna och de guldsmidda lakejerna om barnens vård och uppfostran.

Amerikanaren skall visa sina gentlemannaegenskaper i hissen genom att ta av sig hatten så snart en dam kommer in. Detta gäller huvudsakligen i hotellhissar, med starkt parfymerade damer. Ju mer dom luktar ju mera artighet fordras dem. Affärskvinnor däremot ska man ej visa någon som helst uppmärksamhet. Att lyfta på hatten för en dam i en affärshiss downtown är ju rena löjligheten.

Det är rätt svårt att lära sig levnadsvett. Jag var för kort tid i N.Y. för att kunna tala om hur det skulle vara.

Då vi anlände till hotellet hade vi en stark känsla av att få bada o byta. En hel vecka utan bad och ombyten och en hel vecka på tåg därtill gjorde att detta föreföll oss det ljuvligaste som kunde finnas. För att få klart för oss lämplig dräkt för kvällen frågade vi var man skulle äta middag en söndagsafton, varpå hotellbetjäningen förklarade att på söndag fanns ej annan plats än hotellet. Vi klädde oss alltså i smoking och uringat såsom krävs å ett förstklassigt New Yorkhotell, men då vi äntligen kommo ner färdiga och tvagna för mat var kl 10 och all servering upphörde kl 9, så vi hade att gå upp på rummet och festa på vad som fanns i rese-matsäcken och så la vi

oss och sov mycket gott. Det var verkligen skönt att sova i en säng som stod stilla.

På morgonen voro vi klädda i god tid o gingo ner i frukostmatsalen för att få vårt kaffe. Kostnaden härför var 30 cent för platsen, 40 cent för bröd, 90 cent för kaffe d.v.s. \$ 1,60 = kr 5,90 för kaffe, härtill frukt o bacon och ägg o drickspengar \$ 4,60 för första frukost.

Jag väntade en hel del post från G.V. för att göra några affärsbesök vid min genomresa, men inga funnos på hotellet ehuru jag hade telegraferat till Konsulatet att sända min post till Ritz Hotel. Förvånad ringde jag upp till konsulatet och fick det överraskande svaret att de fått min post, men att det var så mycket så den kunde ej sändas. Jag tog en bil och åkte runt om hörnet och fick min post och förde den hem och var snart färdig för mina besök som all lågo downtown.

Mitt 1:sta besök gällde "Graceline", Mr Gale Carter var en mycket angenäm man "cosy going med pipan i mun" uttryckte han sin glädje över att se mig där och ville att jag skulle ordna mig att stanna länge, då de hade stora skepp att tala om och många typer. Han ville föra mig samman med de ledande i firman men som Grace själv var upptagen så skulle vi träffas följande dag.

Jag använde tiden att besöka Blidberg & Rothchild, med vilka verkstaden korresponderade om ett sammanträffande för byggandet av en liten båt för aluminiummalm (Bouxit)

Mr Stuart som är president i bolaget, som arbetar i N.Y. men sover i Philadelphia, fingo vi träffa kl 2. Han satt sedan till kl närmare 5 förhörande mig om olika projekt och fartyg vilket summerades upp i 3 olika typer, som jag skulle lämna anbud på med alternativ för 2 olika farter, således 6 projekt. Det blev göra det för en gammal verkstadsgubbe, som ej hade några siffror från hemmet och som saknade deras offerter till firman.

Jag satte mig att räkna och hade snart några förslag färdiga så att jag kunde sända en offert.

Jag var mycket trött då jag kom hem varför vi ej klädde om utan endast snyggade upp mig och så gingo vi till Svenska Restaurangen på hörnet av 48:the Street o Broadway. Här fick vi smörgåsbord och snaps och god mat och jag kryade till mig så att vi beslutade resa och se Svenska Ingenjörsklubben i Brooklyn, Hickstreet, vilket även lyckades.

Här visade klubbmästaren Borgström mig hela huset, som var mycket trevligt och så hade vi en grogg. Priset på whisky var alldeles samma som i San Francisco \$ 4 per flaska. De hade pålitlig och god leverantör så groggen smakade bra och så reste vi hem och kojade,

Den 9:de Dec. skulle jag besöka Grace. De bjödo på lunch i "Indiahouse", som var deras gamla kontor, som ändrats till klubb för sjöfartsmän. Den var mycket bra med massor av gamla minnen och bilder från de stora dagarna i Amerikansk sjöfart. Det är underbart, vad alla utövare av yrken i samband med sjöfarten älska allt som minner om sjön.

De voro många och lika många meningar och så förelade man mig en del frågor och utredningar, så nog borde jag ha sysselsättning nu alltid med alla de projekt jag hade att räkna ut. Onsdagen skulle vara fri för detta, så jag föreslog Mojan att pigga upp oss lite med en eveningdressafton. Vi gingo således ned i eveningdressmatsalen, som var rätt så fin, men dyr av bara fan. Sedan gingo vi in i danssalen "The Christal salon". Vi beundrade en del smarta toiletter, Cyssan förklarade att det var detsmartaste vi sett i Staterna.

Så sågo vi hur herrarna ställde sina whiskyflaskor på bordet och förfriskade sig mellan danserna. Vi som ingen whisky hade beslutade att betala den flaska vatten som vi haft. Räkningen lydde på \$ 7,50 o så 50 cent dricks. Hade vi varit hemma så hade nog kvällen kostat lika mycket, men då hade vi haft champagne, här betalar vi champagnepris för en enda flaska apol-linaris. Priset för vattnet som vi brukade ta på rummet var endast 80 cent, men här i danssalen var det så mycket pålagt.

Vi funno vårt hotell väl dyrt och enades om att söka ordna oss på billigare sätt, men det är svårt att ängra adress så där på ett kort besök.

Onsdagen 10 Dec. Följde Cyssan ned downtown för att få se den. Jag bjöd Rothchild på lunch i den gamla Francis Taverna och Cyssan fann den trevlig. Jag sökte Emil F. Johanson men kunde ej finna honom. Han har tydligen sitt kontor väl gömt.

På kvällen skulle vi roa oss orientaliskt. Vi sågo en stor strålande skylt "D'or Orientale" där många väl målade damer gingo ut och in med sina kavalerer. Vi begåvo oss dit och fingo bord i en stor dunkel sal där några par dansade på en plan mitt i salen. En kines serverade en dålig middag, allt var halvmörkt och dystert, dansen och musiken slutade när vi kommo in, vi voro glada att komma därifrån. Så fingo vi nog av orienten.

Torsdagen 11 Dec. hade Lundbeck bjudit mig på lunch i en affärsklubb takvåningen i Nr 1 Broadway, härligt läge och flott klubb.

Jag lämnade samma dag mitt anbud till Lewis Bros of Aluminium Comp, och enades vi om ny konferens.

På aftonen sågo vi Geishan samt "movies", den gamla operetten med sin dans etz. Det roade mig mycket.

Fredagen 12 Dec lång konferens med Mathieson and Gale Carter. Den förre ville med all makt förhindra mig att fortsätta förhandlingarna med Carter. Han hade ett förslag till båt uppgjort med Sultzer motor och avsett för Fairfield. Detta gjorde mig så mycket mera beslutsam att stanna och avvakta vad som skulle ske sedan Mathieson rest. Ej heller ville jag lämna några data för än han hade lämnat då man kunde tänka att han läte engelsmännen få en aning om desamma. Jag inbjöd Mathieson med fru och dotter att äta middag med mig på Ritz, vilken var mycket god och angenäm.

Efter middagen kom Mr Todd min gamle kamrat från Navyyard tiden och hälsade på mig. Han var en stor man i American shipping. Han och Tyman anses för de enda gamla verkliga skeppsbyggarna i U.S.A. De är båda s.k. "Boilermakers" d.v.s de ha börjat sin bana som plåtslagare. Todd var nog Tyman överlägsen. Han äger och leder själv sin stora affär med 27000 arbetare, då Tyman blitt en tjänsteman hos Bethlehem Steel Corporation.

Lördagen 13 Dec.

Besök hos Standard Oil Co i deras väldiga byggnad på Brodway. Det har övergått från att vara en affär till en institution. Jag hade introduktionsbrev till ett par av cheferna, men ingen av de många vaktmästarna i nedre hallen kunde upplysa mig om var de voro tillfinnandes. Jag sändes upp i våning 17 och så ned i 12 och så till sist kommo vi på den kloka iden att gå på postkontoret. Affären har nämligen eget postkontor, dit alla brev samlas och fördelas. Där hade man alla adresser och så fick jag nummret på min ene man, den andre var bortrest.

Så småningom kom jag till Mr Hague, The head of the shipping department och han kallade in sin Navel Architekt, med tillhörande organisation lik Kungl. Svenska Marinförvaltningen. För dessa herrar gällde lägsta priset som bestämmande. G.V. skulle gärna få vara med i konkurrensen och i nästa vecka kunde jag få hämta ritningar och spec.

Så var den visiten slut, men i mitt sinne står outplånligt inristat den känsla av opersonlighet som låg över denna massa människor, vaktmästare, hissynglingar, informationsfröknar, avdelningschefer etz, allt byggt på vartannat våning efter våning 46 våningar högt. Det var ett beklämmande intryck att titta ned på de små krypen till människor som krälade i Brodway. Från höjden verkade de som myror och jag förstå de mäktiga magnater, som sitter däruppe och beskattar dem, för honom kunna de ej vara annat än de obetydliga kryp de synes vara.

Se Standard Oils mäktiga spira hur blott den tornar upp över molnen. Hur var den gamla teorin om den Gothiska kyrkspiran som skulle peka uppåt och rikta tanke och blick mot de högre målen. Trinity Church med sin

vackra spira ligger vid foten av skyskrapan, dold som om hon gömde sig. Vad har hon här vid foten av Wall Street att göra, och dock då man kommer ner på Wall Street och tittar österut så ser man den vackra kyrkspiran, visserligen inbäddad bland skyskrapor, men man blir glad att se henne stå där trygg mitt i vimlet. Skall hon någonsin flyttas, jag tror det inte, varken börsnagaten eller bolsjeviken skulle våga försöket.

På kvällen var jag inbjuden till Svenska Ingenjörsklubben, där professor Emerson höll föredrag om sin organisation för effecincy var verkligen intressant och farligt bestickande. Man måste ta alla sådana där organisationdoktorer med stor försiktighet, skulle man låta sig entusiasmeras av deras projekt så kan man bli sjuk ordentligt. Jag njöt dock ofantligt av hans beskrivning på arbetarnas prestationsförmåga från 10% upp till 200%, 100% är uppsatt som normalprestation d.v.s. ungefär hälften av vad den bästa kan prestera som då blir 200%.

Hans föredrag kommer att sändas mig. Vill här dock anteckna att en prestation enligt E:s åsikt där alla ger 200% är ett musikband som spelar rätt tillsamman, även om en och annan ej arbetar hela tiden utan avvaktar rätta ögonblicket att gripa in.

Efter föredraget hade vi sexa med snaps och öl och sedan kaffe och punch. Vid den senare tog ordföranden vid som toastmaster och bad mig säga några ord och så blev Emil F. anmodad att tala för mig etz.etz. Klockan blev över 1 innan vi bröt upp och över 2 innan jag hann hem. Ordf. Löf som skötte det hela utmärkt och med stort intresse kom hem först kl 4 ehuru han och jag hade sällskap till Grand Central. Det är rätt arbetsamt i så stor stad som N.Y. Kommen ut på gatan vid 42:dra Street slog det mig att se så många druckna personer något som jag aldrig kunde erinra mig från den gamla tiden med de många barerna. Man sade då att i Amerika vågade man ej supa sig full av fruktan för "natthökarne" som voro på rov överallt. De måtte försvunnit med spritförbudet.

Söndagen 14 Dec.

Kl 11 f.m. hämtade Lundbeck oss i sin bil. Vi stannade på vägen för att hämta Sv. Handerskammarens sekr. Lundelius med fru och så foro vi till Lundbecks trevna hem vid Riverside Drive för frukost. Det var riktig frukost med smörgåsbord och cocktails sillgrateng och Canada pilsner och varmrätter med goda viner. Vem kan tänka sig allt detta i förbudslandet. Vid kl 4 på e.m. tyckte jag att vi behövde luft efter all maten och övrig förfriskning, så jag bad att få låna bilen ett par timmar.

Vi sågo först den vackra Riverdrive med Grants monumentet m.fl. sevärdheter o så reste vi till Brooklyn. Jag ville se 6:th street 42 där jag satte

bo första gången för 31 år sedan. Åren har gått och mycket har ändrat sig men gamla 6:th street föreföll mig lika hemtrevlig som då den var platsen för mitt första hem. Så besågo vi Prospect Park, där jag såg tillbaka på så många lediga stunder.

Vid 8 tiden kommo vi hem och voro verkligen glada att få lägga oss efter att ha druckit en kopp te. Middag eller supé efter den söndagsfrukosten var otänkbar.

Måndagen 15 Dec.

Breven från Götaverken angående New Engl. Oilboats och Aluminium båten, som av misstag blivit sända till San Francisco, hade nu anlänt varför jag kunde göra upp ett bättre program för mina arbeten.

Jag stannade hemma och arbetade med uppgifterna och så med utredningar för Grace båda stora pass. båtar.

På kvällen kom Emil F och hämtade oss till Scandia Rest. där Fröken Simonson förplägade oss med gammal svensk middag med smörgåsbord snaps etz. Kaffe och avec intogo vi hemma hos Emil F. där hans båda döttrar voro värdinnor. Hildegard låg sjuk och kunde ej se oss.

På Tisdagen 16 Dec. skulle jag lämna mina förslag till Grace & Co. Emellertid hade Cyssan en böld på handen, som hon gärna ville ha öppnad och hon hade för sig att hon skulle se Svenska Hospitalet fast det var långt ut i Brooklyn. Vi kunde därför ej gå den dagen utan måste uppskjuta till följande. Jag inbjöd Mrs Sistla Motorskip till lunch i Frances Taverna varefter jag sökte Grace och hade mina överläggningar med dem om fartygets storlek typ och fart. Nästa överläggning skulle ej ske förr än på Fredag e.m. och på Torsdagen skulle Aluminium båten åter diskuteras varför **Onsdagen 17 Dec.** var jämförelsevis fri.

Vi beslöt att använd förmiddagen till besök på Swedish Hospital och sedan ville jag komma ned till Cony Island eller Brighton Beach och få en lunch vid strandhotellen.

Vi ringde till Hospitalet och funno att läkaren skulle vara att träffa kl 11 vid vilken tid vi voro där för att få veta att doktorn ej ännu kommit, att man ej visste när han skulle komma och att när han kom så skulle han först göra rondan och möjligen senare se till oss. Någon tid fanns ej alls.

Vi stannade dock för att studera folk och förhållande. En hel del herrar och yngre läkare kommo den ena efter den andre och rökte en cigarett och skrev sitt namn i en liggare avsedd för "Board of Directors", pratade rökade och gingo igen. De fyllde rummen nog bara med rök. Någon som inresserade sig för patienterna syntes ej. En äldre herre uppenbarade sig så

småningom. Han hade hand om barnbördsfall och intresserade sig ej för något annat

Äntligen efter 2 timmars väntan fingo vi en herre som följde Cyssan in till doktorn, som skulle öppna bölden. Han kom tillbaka till sina cigarettökande vänner och hade mycket roligt åt damen som hade en böld på fingret och ville ha en doktor att skära den. Vännerna funno även detta löjligt, men Cyssan fann det mindre löjligt. Hade hon vetat hur smutsigt och ohygieniskt det gick till i doktorernas klinikrum så hade hon öppnat bölden själv, då hon kunnat göra det bättre och renligare hemma. Men hade enl. gammal svensk ide ansett sig böra föredraga en ordentlig läkare för att ej ta någon risk med blodförgiftning.

Ävgiften var rimlig endast \$ 1 för första besöket o 50 ct för andra. Vi sparade det andra besöket, då Cyssan ansåg sig kunna lägga förband lika bra och säkert som de så skulle vi slippa vänta ett par timmar. Cyssan hade fått sitt intresse "for the Swedich Hospital" fullt tillfredställt. No more of that.

Som jag nu var ledig och ett gott styck uti Brooklyn så föll det mig in att vi skulle fara till Brighton Beach och luncha på något av hotellen där. För att få se något av bebyggelsen där beslöto vi att ta spårvagnen, vilket vi ej skulle ha gjort ty visserligen fingo vi se bebyggelsen men den var jäkligt enformig, små hus tätt tillsammans just lagom att låta vinden dra igenom men ej långt nog för att man skulle känna sig bo i ensamt hus, men spårvagnen gick långsamt och landade oss på en plats där hotellen ej voro i sikte annat än mycket dåliga och stängda.

Jag ville promenera ned åt Brighton Beach eller Cony Island men Mojan var hungrig och beslöt att vi skulle gå in i första bästa spishål vi kunde finna där vi hade en kopp the och att par smörgåsar och så iväg till Ritz.

Lundius hade varit vänlig nog att be oss till middag den dagen och så kom Captain L. själv med bil och hämtade oss och körde oss genom hela staden och Brooklyn bort till Flushing där vi besågo Yachtclubbens lokaler m.m. och sen läto oss en god och vällagad middag men cocktail och champagne väl smaka.

Torsdagen den 18 Dec 1924.

Vi reste downtown rätt tidigt för att ordna med biljetter och resepermit etz, vilket allt ordnades utan svårigheter tack vare vännen Lundbecks tillmötesgående och goda hjälp. Så var jag uppe hos Mr Hague, Standard Oil Co och fick deras volymer av spec och ritningar på 12000 tons tankbåtar och är således nu godkänd leverantör till denna mäktiga stat i staten. Spec.äro

förskräckligt omständiga och detaljerade, så nog får jag lektyr på hemfärden alltid.

Därefter hade Mojan och jag vår lunch på en s.k. Cafeteria där man serverade sig själv. Det hela var snyggt och propert och utmärkt då man vill ha en bit mat utan ceremonier och uppspassning.

Sedan hade jag mina överläggningar med Mr Lewis om Aluminium båtarna. Han hade en Mr Fornroth N.A. från ingenjörfirman Cox & Stevens som sin rådgivare. Denne var mycket imponerad av Burmeister & Wains konstruktör, som förlade wattenhålens centrum 2% för om midskepps. Dessutom ville han ha grövre spant och plåt för större spant distans och ingen isterwood för lastbåtar, varom vi båda blevo eniga.

Nu skulle vi få en ny förfrågan på det 3:dje alternativet som jag gjort upp med 10 knots fart. Få se hur mina kalkyler stämmer då jag kommer hem. Mr Lewis lovade mig dock att vi skulle få företräde vid lika pris. Frågan är nu om vi kunna komma med lika pris som Tyskar och Danskar.

Så reste jag hem, trött och ledsen att ej ha någon beställning. Det föreföll mig som mina dagar i New York voro bortkastad tid.

Vi beslutade att muntra upp oss på Metropolitan Operan och klädde om oss mycket hastigt fingo en kopp the med smörgåsar och så i väg, där vi fingo de 2 enda lediga platserna i orkesterhaus utmärkta. Den var som alla andra operor med över 100 man i orkestern och hästar på scenen och 5 rader fullsatta, så nog var den stor alltid.

På raderna sutto folk med särdeles välklädda fruntimmer så under mellanakten gick jag upp att studera och fann namnplåtar på alla logerna med finansvärldens och börsens mest kända namn.

De gåvo "Jenufa" och Martin Öhman hade den manliga huvudrollen, vilket fröjdade svenska hjärtan och så gingo vi på Scandia för att få svenskt smörgåsbord med snaps och biff etz, så jag kände mig lite mera nöjd med världen då vi vid kl ettiden kröpo till kojs.

Fredagen den 19 Dec hade jag min sista överläggning med Grace o Co om de olika projekt som jag hade gjort. Denna skulle vara på eftermiddagen så jag hade antagit en inbjudan att äta lunch med en del skeppsbyggare och sjöfartsmän på Enginers Club. Denna club är en anslutning till de stora Am. ingenjörföreningarnas sammanslutning. Dessa har sitt stora hus på 39:th Street, mitt emot en genomgång i en bakgård ligger klubben med sin 16 vån. fasad mot 40:th Str. och en öppen square. Ett utmärkt läge.

Medlemmar av Klubben måst vara medlemmar av någon av de stora ingenjörföreningarna. men dessa föreningars medlemmar äro långt ifrån självskrivna till klubben. De skola väljas till ett begränsat antal och där

finns alltid 100:de tals in expectan. Klubben är därför mycket eftersökt och förtjänar att vara det.

Captain Lundin var värd för dagen och hade bjudit Steventon Taylor f.d. president of the club, vilken var mig kärt att möta då han var en av de ledande i på 90 talet då Soc.of Navel Arch. and Marin eng. bildades, där jag var en intresserad medlem och med stort nöje brukade lyssna till den gamle (som jag då tyckte) ingenjörens inlägg i olika frågor.

Så träffade jag Captain Gaterwood för shippingboard som just nu lämnat ut de stora kontrakten för omändring av turbinbåtar till dieselbåtar och som hade mycket att tala om. Mr Todd var förhindrad men sände upp Lunkans broder Jenson. Feuch för Lloyds var där, Hague för Standard Oil, Harraden för Grace & Co:s bankintressen, verkligen alla män som jag hade nöje av att träffa.

Vid champagnen höll Taylor tal för mig på vilket jag svarade på stående fot, så vitt jag kunde förstå till allmän belåtenhet. Jag talade dels om gamla tider och om hur jag nu såg New York och hur staden hade ändrats sig så hade Taylor förblivit densamme. De 30 åren hade gått honom spårlöst förbi. Han tömde då sitt glas för 3:dje gången i botten o sa: "That comes from my Temperans" vilket väckte allmän munterhet. Så talade jag om de nya drivkrafter för framdrivande av fartyg och vad som var gjort hemma och lite om vad som kunde göras..

Mr Gatewood talade i smickrande ordalag om skandinavernas ingenjörs- skap och om hur hans shippingboard tänkte sig utvecklingen. I allt en mycket intressant lunch, skada bara att vi alla måste Downtown.

Där träffade jag Gale Carter, som nu hade nya ideer om de små båtarna d.v.s. han ville ha en båt som Kornholm, men så fort den hade blivit diskuterad i styrelsen så blev det i stället något i stil med de nya Johnsonbåtarna. Emellertid tillade han : "We talk a hell of a lot here before we order a boat or make up our minds of a boat, but when we find what we want, we order in a hell of a hast. Pleased to have seen you here because we are very consertive and would not leave you without an order or rather wish to place our order wich you if you can meet us in price". Allt lovande d.v.s jag hade fågeln i skogen men ingen i handen.

Jag gjorde en del avskedsvisiter hos Todd, Gleason, Rothchild, Ruspini italienaren och så begav jag mig iväg hem för att träffa Mojan och ge henne lit mat. Vi gingo till en italiensk restaurang "Chez Maurice" där vi fingo en god och billig middag och en utmärkt "cocktail Marino". Vi kunde få Bordeaux också, men jag tycker ej om det vinet i kaffekopp, och så gjorde vi oss i ordning att segla följande dag med Doria.

Mojan hade packat det mesta , för mig återstod endast att ordna mina papper så att jag kunde få de jag önskade under resan.

HUGO HAMMAR DAGBOK Nr 3

Kap 4.

New York - Göteborg. 20/12 - 31/12 1924

Lördagen den 20 Dec. stego vi tidigt upp och voro färdiga lämna rummet kl 9 då vi även hade frukosterat.

Jag hade många brev och reklamskrivelser som skulle sändas till vänner och affärsbekanta som jag tog med ned i hotellhallen och frågade Hotelclerken om porto. Han kallade ett bud som skulle gå till posten och fråga, men då gav jag dem rent besked på världens dyraste Hotell. Att de ta betalt för rum ordentligt är ju resandes ensak, han kan ju välja andra hotell med lägre taxa, men att använda alla medel till att skörta upp allmänheten är opassande, som t.ex detta fallet då ett brev skall postas så skall särskilt gångbud skickas och debiteras på räkningen med \$ 1, ett allt för drygt pålägg på portot.

Vi voro glada att lämna Ritz Hotel och kommer nog aldrig att söka oss dit igen. Det ligger för övrigt för långt ner i stadens centrum bland alla bilångorna. Cyssan led förskräckligt av dem hela tiden och även mig generade de.

Nästa gång ska vi söka oss upp till Placa eller Savoy eller kanske högre upp i Central Park där priserna äro betydligt billigare.

Nästa gång skrev jag! Uppriktigt sagt fasar Cyssan och jag för att behöva resa till New York igen. Det var ej några angenäma dagar vi hade där och staden är tråkig med sin lyx och sitt lönnkrögeri och de oändliga bilarna. Ej för att det var nämnvärt farligt att gå på gatorna för bilarna. Tvärtom var risken att bli överkörd i de mest trafikerade delarna i staden mindre än hemma i Lerum. Trafikanordningarna voro utmärkta och jag skulle med minst lika stort lugn fört en barnvagn genom New York trafiken som hemma på landsvägen.

Det var dofterna från dessa tusen sinom tusen bensinmotorerna, som ständigt puffar ut i luften, som gjorde att man ständigt led av den dåliga atmosfären och längtade hän till renare luft.

New York kan ej heller kallas smutsig. Tvärtom gör staden ett rent och propert intryck. Jämfört med för 30 år sedan var förändringen slående. Då låg papper och hästlort överallt på gatorna, nu sågs intet därav. Den svarta

fuktiga asfalten med sin mjuka yta verkade elegant gumminatta på vilken bilar och människor gled fram på det mest angenäma sätt. Bättre gator och vägar har jag ej sett.

City eller Downtown som det kallas var även det en enda stor angenäm överraskning för mig. Jag hade tänkt höga morska skyskrapor med soten och smutsen hängande ned över en myllrande människomassa och finner skyskraporna så visst, men fördelade så att luft kom ned emellan dem överallt. Faktiskt var luften mycket bättre här i City än i de förnämliga stadsdelarna och betydligt bättre på Citykontoren än i mitt hotell.

Husen voro byggda av ljus vacker sten och gavo intryck av prydlighet och renhet. Affärskontoren voro rymliga och ljusa allt en rak motsats till vad man ser i Londons City. Trafiken på gatorna omkring nedre Broadway, Wall Street etz var minimalt, man kunde gå obehindrat i alla riktningar, för mig var det oväntat lite trängsel. Det var rymligt och bilarna voro så få vilket var orsaken till den bättre luften, förutom naturligtvis att City ligger på en udde ute i havsbandet kan man nästan säga, då man ju från skyskrapornas fönster ser Atlanten och för övrigt såväl Hudson som Eastriver, Båda har en anseelig bredd då de mötas här vid Manhattans sydspets..

Det var med glädje i själ och hjärta som vi åkte in på White Starlines pier för att gå ombord på T.S Dorie. Ceremonierna med pass etz voro enklast möjliga för oss. Annars tyckes U.S. vara rätt så besvärlig om han miss-tänker någon att ha tjänat pengar i landet. Då skall han ha sin procent i skatt. Cyssan förklarade att vi bott på Ritz Hotel två av de tre veckorna vi varit i landet då myndigheten förklarade att det nog ej fanns mer att ta.

DORIE är en s.k. "Cabin båt" för trafiken mellan England och Dominions, men som Halifax är fruset nu har hon fått göra julresan, då ju inga passagerare kunde beräknas. Vi äro endast ett 60 tal och alla ha goda platser. 1:sta och 2:dra klass äro här sammanslagna till en s.k. Cabinclass vilket förefaller mig på det hela mycket bra.

Salongerna äro mycket trevliga lika bra som på ett första klass hotell, matsal, lounge o salong äro alla vita men i nätt arkitektur med dörrar och fönster av valnöt Jag skulle knappast trivas med mera lyx. Bokhyllorna är helt i valnöt.

Vi hade en rymlig bra hytt med badrum och toalett. Stor garderob, byrå m.m. fullt ut lika bra som på Ritz hotel. Rummet är lite mindre men luften så mycket bättre. Stora härliga fönster ordnade så att man kan ha dem öppna precis som man vill, och vi ha alltid lite luft på natten in genom fönstret. Den härliga saltmättade Atlanterluften är verkligen något att ta vara på.

Kl. 12 kastade vi loss. Vi sågo Aurania före och undrade om hon skulle hinna in till Liverpool före oss. Men det förklarade alla vara otänkbart. Det var mig ett nöje att stå på däck och se stränderna, Staten Island och Fort Hamilton men då var kl redan 1 så vi måste ner och luncha. Vi fingo sitta hur som helst, till middagen skulle vi placeras. Jag o Cyssan fingo ett bord för oss själva vilket var mycket angenämt.

Lördagen den 21 Dec. lågo vi och fingo kaffe på sängen och tog det lugnt till lunchdags. Det var verkligen skönt att vara på väg hem och i så pass trevligt fartyg.

Till middagen klädde jag mig i smoking och Cyssan därefter, vilket tycktes väcka ett vist uppseende, vi avstod härifrån de följande dagarna undantagandes juldagen.

Vi hade ordnat vår tid så att då hornet går kl 8 stiga vi upp och kläda oss så att kl 9,30 äro vi färdiga med frukost. Så läser vi och skriver till kl 11, då buljong serveras, vilket dock ej intresserar oss. Musiken spelar då en stund, vart efter vi tar vår däckspromenad till lunchdags kl 1, därefter vila vi en timma a 1 ½ och så sätter jag mig att skriva, läsa el dyl. Kl 4 serveras the, kl 5 tar jag min promenad minst en timme och så så ett salt bad, varpå vi klä oss till middag kl 7 e.m. Därefter pratar vi, lägga patiensen till kl 10 då musiken upphör och vi går till kojs. Så går dag efter dag.

För oss var den 24 Dec lite olika då julaftonen förde tankarna hem till våra pojkar och så till alla vännerna och anhöriga. Ombord gjordes ej något alls för julafton. Vi togo buljong den dagen och lekte att det var "dopp i grytan".

Juldagen hade man hängt upp flaggor i matsalen samt en del mistel här och var. Kl. 11 hölls gudstjänst av pursen och ett par yngre officerare.

På kvällen hade bolaget extra meny. Vi hade klätt oss och ungefär hälften av passagerarna, samt allt befäl hade klätt sig till middag. Jag tog in en flaska Roedrer sec och vid en del bord såg man vin. De flesta drucko vatten och allt befäl höll sig till vatten. Det verkar ruskigt att se all denna skenhelighet då nästan samtliga herrar och en del damer förfriskat sig med cocktails och whisky före måltiden. Vi kunde se herrar som kommo berusade in från baren för att äta sin middag med isvatten till.

Vi drucko vårt skum till våra pojkars och våra vänners väl och kände lite av julglädje, fast nog var det tomt utan dem så vi lovade att aldrig resa från dem till jul mera om vi kunde slippa.

26 Dec. 1924.

Vi äro i Golfströmmen och ha stark vind akterut och strömmen med så vi borde göra god fart. Båten rullar bra så Mojan ligger till lunch. Vi ha nu gjort 2200 miles återstår 670 miles till Queenstown, där vi beräknar vara inne på söndagsmorgonen. Dagarna äro varandra mera lika än då vi voro ensamna på City of Panama. Passagerarna intresserar oss föga. De spela kort, festa och cocktailla även det blir långsamt. Den långbenta amerikanskan är fräckast i alla tilltag. Bjuder herrarna på cocktails och likör och anser sig vara regenten därför att kapten då han är tillstädes förföriskt fjäskar för henne.

27 Dec. 1924

Hon har rullat våldsamt hela natten så jag har haft svårt och hålla mig fast i kojen. Har dock kunnat blunda stundtals. Cyssan har ej sovit alls, hon lider av att höra hur det knakar i trävirket. Mig stör ej detta då jag vet att det hör till sjögång. Detta fartyg knakar och gnisslar mer än något jag kan minnas med undantag möjligen norska båten "Jupiter" Newcastle - Bergen som förde mycket oljud. City of Panama var underbar ty i den hördes ej ett ljud. Vi stannade i bädd och hade vårt kaffe där då vi tyckte att detta var den lungnaste platsen i rullningen. Fram på dagen bröt solen genom molnen: Första gång vi sett riktigt klar och god sol sen vi lämnade Arizonas öken. Kvällen som vanligt och så gingo vi till kojs tidigt för att väckas kl. 8 av hornblåsaren som förkunnade frukost färdig.

Den 28 Dec. 1924

Alla hade skyndat sig att komma ned till frukost så tidigt som möjligt för att kunna vara på däck vid inseglingen till Queenstown. Irland. Gröna ön låg fager som vanligt i trots av vintern och några snökorn här och var. Snö syntes på höjderna österut, men boskapen betade ute. Före 12 voro vi under väg till Liverpool. Dagen var angenäm med akterlig vind och sol. Vi mötte stora fartyg och sågo skiftningarna över Irländska landet. Vi äro enl. beräkning framme i natt och ha order om att ha alla tyngre resekoffertar färdiga före kl.9 i afton. Så i morgon kl 1 e.m. hoppas jag sitta på tåget till mitt gamla kära Newcastle. Vi lade oss tidigt för kunna stiga upp tidigt. Frukost skulle serveras kl. 7,30.

Emellertid väcktes vi kl. 2 av trampande och liv på däck. Det var den smalbenta amerikanskan, som organiserat upp herrarna bl.a. gymnastikdirektören ombord, som ju skulle räknas som befäl och kallades Captain, antagligen krigstitel, att ställa till oljud och störa passagerarna, vilket hon högt förklarade var ett av hennes största resenöjen. De gingo i trupp och stampade i takt på däck ovanpå passagerarnas hytter. Men när Cyssan hört på det där en halvtimme gick hon upp på däck och sa till herrskapet

och så sa hon till däcksvakten, att han var skyldig att se till att det var ordning om bord. Han följde Cyssan ned med många ursäkter och förklaringar. Upptåget var emellertid brutet Underligt att något sådant verkligen kan tolereras på engelska fartyg där ju en "Captain" borde vara gentleman.

Den 29/12 1924 kl. 3 på morgonen ankrade vi i Merey utanför Landingstage till Liverpool och kl. 7,30 gick hornsignalerna och strax efter voro vi till frukost. Efter den hade vi god tid ty båten bogserades ej in till landningsbryggan och viseringen var ej över förrän kl. 9. Då hade vi förtullningen som var ordnad enkelt och praktiskt med en lista som lämnades och efter vilken man skulle uppge vad man hade som möjligen kunde förtullas. Det enda som diskuterades var min kamera, som jag haft i två år. Emellertid släpptes kravet på denna och så voro vi färdiga.

Järnvägsfolket tog hand om vårt bagage. Vi promenerade till "Exchange Hotel", där järnvägsstationen låg o fingo samtal med Borsris, Craigh i Newcastle, som konfirmerade att Balder skulle gå på tisdag eftermiddag kl. 5. Vi fingo ett tåg kl. 11, som förde oss direkt till Newcastle. Vägen var vacker trots vintern, mycket vatten överallt vittnande om stormen som gått över landet dagen förut och tidningarna voro fulla av berättelser om sjöolyckor m. m. i den rasande stormen. Vi hade intet särskilt märkt. I denna dagbok talar jag om vackert väder då stormen skulle kastats med sådan våldsamhet över allt annorstädes. Vi så att stora skepp som Majestic brutits sönder av stormen och Agvitalia fått minska farten till 8 knop etz och så hade vi gått så fint över havet.

Vi voro framme i Newcastle före kl. 4 och fingo rum på det gamla men dock hemtrevliga Central Station Hotel, varifrån jag omedelbart ringde till ingenjör Öberg, inspektör för M/S Gripsholm. Han kom över med sin fru till hotellet och så följdes vi åt till Royal Theater och sågo pantomin "Puss in Boots". Det var verkligen roande för det levde upp så många gamla minnen sedan den tiden då jag var där och då revyerna just började? på denna teater. De hade som reklam att de voro bland de första som roade folk på detta enkla och dock så verkningsfulla sätt med färger och sång och vitsar.

30 Dec. 1924 hade vi frukost kl. 8 och så hämtade Öberg mig och Cyssan över till Armstrongs där vi mycket noga tittade på båten men mycket lite på varvet, som de voro rädda att visa. Vi sågo dock det som intresserade mig mest snickeriet särskilt poleringen, som vi nog måste ta efter.

Jag besökte även Mr Williams och kommo vi överens att fordringarna på passningen av maskinbädden var överdriven men att fordringarna på nitningar skulle ställas högre om man ville vara fullt säker.

Så körde Öberg oss till den oförgätliga "Jesmond Dean" där vi hade en kort promenad, tillräcklig att ge Cyssan en ide om denna världens vackrast park i världens fulaste stad. Tyvärr kunde vi ej stanna där då vi måste till staden för att ordna med hemresan. Cyssan handlade bl.a matvaror för £ 3 så jag hade att skaffa mer pengar.

Kl. 5 e.m. voro vi ombord på Balder, som kastade loss omedelbart och styrde ned för den vackra, nej, nu i nattbelysningen vackra, annars vid dagsljus mycket fula Tyne River. Det var med största intresse jag följde alla de olika varven , som jag så väl kände sedan 35 år tillbaka eller mer.

Vi togo ett glas champagne, för att åter vara under Svensk flagg. Vi fingo medvind och rätt så ruff sjö och sov gott.

På morgonen den 31:ste bad jag att få kaffe på sängen. Cyssan sov och fick sitt morgonkaffe först kl. 10. Jag låg till lunch men Cyssan tog öven den i sängen med god aptit. På eftermiddagen skulle jag promenera på däck men fick helt plötsligt en våg över mig som gjorde mig så genomvåt att jag måste lägga mig och låg till kl. 5,30 då jag och Cyssan klädde oss för middagen med lutfisk och svenskt julbord och nubbe etz, som smakade storartat.

Nu har vi varit på däck och sett Hanstholmens fyr så kl. 10 i morgon äro vi hemma hos de våra. Klockan är strax 12 svensk tid så det nya året 1925 tågar strax in. Jag måste ner i hytten och önska henne allt gott en man kan önska sin käraste och sin goda följeslagerska på denna färd, som nu närmar sig sitt slut och som varit så rik på goda och angenäma minnen varom dessa anteckningar endast ge ett svagt begrepp, lika svagt som de ord med vilka jag öskar dig min Cyssan, våra pojkar och min Olof och alla våra syskon o vänner ett -

GOTT NYTT ÅR 1925.

HUGO HAMMAR DAGBOK Nr 4

Kap. 5

9 Maj - 24 Juni 1925

Dillner 50 år, Sjösetting "Axel Johnson", Resa London, sista möte med Dan Broström och resa till London och New York.

Den 9:de Maj 1925. Lördag

Arbetade hela dagen med Grängesbergssbolagets 5,000 tons malmbåtar och ansåg mig ha kommit till en så pass klar uppgörelse med Palmqvist att jag skulle kunna lämna ett anbud på måndag, då jag skulle vara i Stockholm. Reste över Alingsås för att få stanna hemma en timma längre.

Den 10:de Maj. Daily mötte mig vid tåget och följde med till Grand där vi hade frukost och så överlämnade hon en bågare av silver (1751) med rosor som jag skulle presentera Kommerserrådet Dillner på hans 50-årsdag

Överste Hultkrantz skulle som Industriförbundets verkställande direktör överlämna en Orreforsvas med blommor. Jag hämtade honom i bil kl. 11 och så reste vi ut till Djursholm till Dillners trevliga villa. Vid överlämnandet av Orreforsvasen varvid jag i egenskap av föreningens v. ordförande yttrade:

“Sveriges Industriförbund önskar att denna dag bringa Eder Herr Kommerceråd sin hyllning för de stora tjänster Ni gjort Sveriges industri ej endast som den tekniskt skolade vetenskaparen utan fram för allt som den kraftige, målmedvetne organisatören med det sunda omdömet. Vi glädja oss åt att ha Eder som vår ordförande och hoppas att länge se Eder i vår krets som en av industrins hövdingar till båtnad för vårt näringsliv, till glädje för Eder familj och framför allt Eder egen trevnad.”

Därpå överlämnade jag min bågare med blommor från kamraterna vid Götaverken. Dillner svarade och så åto vi frukt och drack vin. Vi voro de enda där då.

Hemkommen träffade jag Mr Brown från Dundee och följde honom till Thilska Gallerierna som jag ej förut sett. Vi lunchade på Grand, varefter jag ordnade en lusttur i bil runt staden.

Sedan vilade jag, åt sen middag på Oabel, där det dansades något.

Den 11 Maj. Förhandlade med Mellin om Grängesbergarna, men utan något som helst resultat, alldenstund Palmqvist i dag hade alldeles avvikande begrepp om fartygen dess stålvikter etz än vad han hade på lördagen. Jag reste hem utan att ha uträttat något alls.

Knut Bildt, som hade varit och hämtat sin Tyra efter en operation var med ned.

Den 12 Maj Charlottadagen voro vi i Gbg. Min Cyssie Charlotta var vid tåget och så frukosterade vi tillsammans.

Sedan började Götaverkenarbeterna. Vi höllo på med förhandlingar med W.R. Grace & Co, New York, om två st passagerarebåtar 465'0" x 63'0" , 17 knop, 11,000 IHK, så jag sände ett telegram till Gale Carter med hemställan om när vi kunde vänta ett avgörande.

Torsdagen den 14:de Maj måste jag åter resa till Stockholm med nattåget.

Fredagen dem 15 Maj lämnade väskan vid stationen. Frukosterade på Grand. Daily sökte mig. Professor Lindmark sökte mig kl.9 och höll på en timma med att övertyga mig om nödvändigheten av att förlägga provningstanken och professuren i skeppsbyggnad i Stockholm. Jag höll på Gbg och håller härpå fortfarande, varför jag avsäger mig medlemskapet i den kommitté som har utredningen om hand.

Kl.10,30 lämnade jag anbud på Grängesbergaren.

Kl.11 Arbetsgivarföreningens styrelse.
Kl 1 Lunch med Dillner och Mellin.
Kl.2 Arbetsgivarföreningen.
Kl.4 Verkstadsföreningen.
Kl.6,30 Middag och
kl.9,20 hemresa.

Lördagen den 16 Maj.

Generalkonsul Johnson med fru samt Hovjägmästaren voro med tåget. Jag reste direkt till verkstaden för att ordna med telegram etz. och fick frukost på arbetsrummet. Kl.10 hämtade Hedén Herrskapet Johnson att se verkstäderna. Kl.12 förenade jag mig med dem då allt var färdigt för sjösättning av nybygge nr 391.

Generalkonsulinnan Johnson förrättade dopet. Jag överlämnade en bukett röda rosor till henne kl.12,30 med anmodan att namngiva fartyget. Hon kastade champagneflaskan mot fartygets bog med orden; “ Må lycka alltid följa dig Axel Johnson”. Som flaskan krossades hörde jag hur låsarna som höllo fartyget lossade och så gled hon raskt och elegant ut på vattnet.

Vi foro till Trädgårdsföreningen för den sedvanliga lunchen. Vi voro några och 30 personer. Knut Mark presiderade i ordförandens frånvaro. Sedan han hälsat gästerna välkomna begärde jag ordet:

“En sjösättning är alltid en högtidsstund men i dag har det varit något särskilt då fartyget fått namnet “Axel Johnson” efter den man vars bild här pryder väggen. Ett namn med klang i vår sjöfarts historia, som en av dess förste. Ett namn väl känt på andra sidan haven, på de kuster där fartyg skall bära den blågula flaggan. Det som mera än något annat slog mig och min fru på vår färd till Panama och västra Amerika var den betydelse som man alltid fäste vid det namnet i alla hamnar. Vi fingo det intrycket att Axel Johnson var bättre känd på Stilla Oceanens kuster än i Stockholm.

Nuvarande ägaren av firman och bäraren av namnet har genom sitt trägna och framgångsrika arbete mycket bidragit härtill, men han är den förste att lägga äran för de grundläggande linjerna, de stora planerna, som lett fram till resultatet hos sin fader, generalkonsul Axel Johnson, i vars anletsdrag vi läsa just denna dådlust, denna kraft och vilja att göra något för sig själv, sitt land och sitt folk som är förutsättningen för att kunna lyckas. Men där fanns ännu en egenskap som ägs av far och son så få förstå hans intuition hans förmåga att på rent av underbart sätt kunna sätta sig in i de svåraste problemen och sen att se en lösning där andra endast se kaos och omöjlighet. Jag minnes från de rika stunder jag haft förmånen av umgänge med honom hur hans omdöme om fartyg dess konstruktion och

framdrivande många gånger voro av den art att ge intryck av den tekniskt skolade och tränade ingenjören, och dock var det endast hans sunda omdöme parad med en god och skarp iakttagares förmåga, som gävo sig uttryck vid dessa tillfällen. Samma egenskaper som gjorde honom till den hövding han var för Svensk sjöfart och Svenskt näringsliv.

Låt om oss alla resa oss och ägna hans minne en tyst saknadens hyllning-----
----- . Men mina damer och herrar ej endast på detta stummare sätt ägna vi i dag Axel Johnson vår hyllning utan även med ett jublande leve för hans storverk.

Rederi AB Nordstjärnan må det utvecklas blomstra och bära våra blågula dukar till andra sidan Atlanten under många många år till båtнад för vårt land, vårt folk och rederiets ägare. Detta mitt leve ägnar jag Generalkonsul Axel Ax:son Johnson”

Mark talade sedan för fru Generalkonsulinnan som båtens gudmor och överlämnade ett armband med ankarkättingslänkar av guld, samt Nordstjärnans rederimärke i guldemalj i en ram av briljanter samt J i mörkblå topas.

Sedan Johnson tackat och vi lämnat bordet måste jag kl.3 gå till tandläkaren Då jag återkom hade de flest gästerna rest. Vi foro hem för att packa. Jag hade nämligen fått telegram från New York att W.R. Grace & Co skulle bestämma sig angående båten inom 2 veckor. Jag måste först se dem i London för att höra hur landet låg.

Kl.7 reste vi in till staden där Knut Mark och hans utmärkta värdinna gav middag. Efter denna gingo vi till Trädgårdsföreningen där Röda Korset hade fest. Kl.1 bröto vi upp för att fara till tåget och över kontinenten bege oss till England.

Den 17 Maj väcktes jag av Cyssan innan vi voro i Malmö, där hon skulle ut och hälsa på Mor och Lave. Jag steg upp och klädde mig, men tänk min förskräckelse då jag ser tåget gå. Konduktören upplyste mig om att Cyssan kunde komma ner till Trelleborg med Stockholmståget som gick en ½ timme senare. Vi träffades alltså där.

Jag hade kopparslagare och var trött efter resor och fester. En frukost med en nubbe hjälpte något så jag tog fram böcker och papper till ett föredrag som skulle hållas för Nordiska Assuradörerna den 12:te Juni. Det blev dock inget arbete av utan föredrog vi att promenera på däck till vi voro i Sassinits.

Tull och passvisering voro nu lindrigare än förr, så det gick rätt raskt. Bäraren skaffade oss en bra plats i Hamburgvagnen och så bar det iväg. Fram på eftermiddagen fingo vi lust till mat och gingo in i restaurangvagnen där vi fingo korb och god Mosel som båda smakade förträffligt. Vår

distriktschef för S.J. Löfmark var mycket avundsjuk där han satt med sin kalvstek, som vi skämtade med honom om. I Hamburg hade vi 2 timmar att vänta så vi lämnade bagaget till en bärare och gingo att bese staden. Drucko en sejdell öl på Alsterpaviljongen, tittade på Atlantia Hotel och gingo till stationen och så in i sovkupén, 4:de natten å rad.

18 Maj vaknade vi i Holland eller rättare vid gränsen där alla sorters tjänstemän kommo för pass och tull.

Vi fingo frukost i kupén. Kaffet var dåligt. Konduktören fick 5 mark i dricks, men kunde ej skaffa bättre kaffe.

Vi hade Löfmark till granne och hade rätt så angenämt samspråk under det vi studerade den holländska slättbygden. I Roosendahl kom Löfmarks dotter, fru Tenow. Vi voro nu ett "parti". Vi hade lunch på tåget med ett glas Roeder.

Båten som tog oss över var Prinsessan Juliana. Illa arronderad. Där funnos lyxhytter för de kungliga, och på bästa platsen på promenaddäck fyra st "FANKAMMER" som det stod över dörrarna. De senare voro mörka och varma som det kan passa en sådan potentat, men voro ej avsedda för honom utan för eldrumsfläktarna. Det var ju fan så dumt att placera dem på bästa platsen för passagerarna.

Vi behövde nu engelska pengar, men kunde omöjligen finna den engelska reskassan £ 50 som syntes alldeles försvunnen. Vi funno den i en bok som jag tagit ur väskan för att läsa och lagt i från mig på däck. Som väl var hade ingen av passagerarna en aning om hur värdefull den lektyren var så vi fingo vår reskassa välbehållen.

Tack vare den ordnade jag en liten verkligt fin middag i den trevliga lyxvagnen som tog oss upp till London. Järnvägsmannen Löfmark hade ej en aning om att man kunde ha det så bra på ett tåg.

19 Maj

Besökte Grace Brothers och hade ett par dagars överläggningar med min vän Mathiesen, chief inspector. Resultatet blev att vi skulle avvakta telegram från huvudkontoret W.R.Grace i New York. Så reste vi till Isle of Wight. för att uppleva den underbaraste vår jag kan minnas. Gjorde utfärder och hade det skönt. Besökte även Thornyerofts i Southamton, som levererade oss ritningarna och matarpumparna till jagaren Nordenskiöld. De togo oss ut till de gamla historiska platserna i New Forrest "Hastings the Royal Oak" etz, allt minnandes om Englands gamla historia.

Efter en vecka hade ingenting ändrats i W.R. Grace's planer. Men jag hade kryat på mig betydligt i den härliga naturen på Isle of Wight. Vi gjorde

utflykter åt olika delar av ön och så foro vi över till Southampton och gjorde bilfärder till gamla historiska platser däromkring.

W.R. Grace kunde ej besluta sig. De ville ovillkorligen ha Sultzers dieselmaskiner för vilka de hade generalagenturen i U.S.A. så vi återvände med S/S Saga.

Där träffade vi bl.a. Friherre Palmstierna med fru, vår minister i London. Vid bordet hade vi Lizzy Gibson o Disp ----- en särdeles livlig och spirituellt konversation. Disp. och jag hade träffats flera gånger på Dancingclub och gillade min dans men rådde mig att lära tango. "The old mans dance". "I will wait a while before I take up the old mans dance" var mitt svar

Nu hade jag tillfälle att tänka på mitt föredrag och det var nästan färdigt då jag for hem med Thule båten. På den fanns även vår minister i London med friherrinna. Hon kände igen mig fast vi aldrig träffats förr. Hon hade nämligen ett fotos av sin man på sitt skrivbord taget i G.V. docka, då han i egenskap av sjöminister var där på invigningen. På detta fotos fanns även min bild, som hon på så sätt bekantat sig med.

På utfärden över Themsen hörde hon och de andra passagerarna jassmusik på floden vilket mycket förvånade dem. Men ändå mera förvånade blevo den då jag upplyste dem om att musiken kom från mudderskoporna, som arbetade i ett mudderverk strax bredvid, osmort och illa passat gnällde det förskräckligt i viss takt med maskinslagen ombord.

Föredraget gick bra. Det finns i tryck.

Dan Broström.

I Göteborg fann jag Dan (Broström) full av ideer och planer. Han skulle göra avtal med Finland och Östersjöstaterna inkl. Polen att Svenska Am. Mex linjen skulle bli en gemensam samseglande linje med resp. flaggor på var sitt fartyg. Så kommo telegrammen från Grace så frestande att jag beslutade att resa över till New York för att se vad som kunde vara i denna affären.

Dan måste gilla denna min plan, ehuru han hade gärna haft mig hemma för den finska affären och även för sina sydamerikanska malmbåtar. De voro nu leveransklara och han ville ha mig med till leveransturen. Det var nu 1 ½ år sedan jag hade mött Dan i Hamburg för dessa. Han kom då från London med det stora kontraktet om att transportera malm från Chile till Bethlehem Steel Co Penn. För detta behövdes 2 st fartyg om 22,000 tons lastdrygheit.

Hans familj särskilt svågarna ansåg affären allt för riskabel. De hade sökt upp mig på Grand Hotel i Göteborg aftonen innan jag gick på tåget för att möta Dan för att förmå mig att övertala Dan att avstå.

Då jag på morgonen kom till Hamburg fick jag veta att kontraktet med Bethlehem var klart att vårt pris £188,000 var £20,000 billigare än engelsmännen men £40,000 dyrare än Deutcher Werf. Han måste se dem först. Reste dit och gjorde upp med dem omedelbart, bjöd mig och tyskarna på god middag där, jag fann att de hade en allt för liten maskin i båten. Detta rättade de till och så slutade natten med dans på nån nattklubb, där vi svenskar kallades markgrevar. Det var den tiden då marken var så billig. Det skulle minsann vara roligt att göra om det äventyret igen.

Den 17:de Juni kom jag upp till Dan på kontoret i Amerikahuset, där han då hade sitt kontor. Han kom ner från övre våningen där Rafael Rådberg hade sin atelje. Han hade just haft en sittning och var så nöjd med den bild som Rafael hade gjort. Han har just träffat mig rätt, Ann Ida hade varit med och båda voro nöjda. Det var sista gången jag såg Dan.

Vi enades om att jag skulle se Grace Brothes i London och om det visade sig önskvärt fortsätta till New York.

Till London.

Den 20:de Juni satt jag på London båten och anlände där **den 22:de**, såg Mathiesen hos Grace, men det var nu definitivt att affären skulle göras upp i New York. Så det var ej annat att göra att få en biljett med S.S. "Majestie", som skulle gå midsommadagen.

Midsommar i London.

Vännen Österman, som målat mig, hade utställning just då i London för sina konstverk, så jag gick dit och träffade en del bekanta som övertalade mig att gå på midsommaraftons fest hos ----- . Han hade ett stort bra hus i en bra och rymlig park vid Thamsen och vem som ville betalade en liten avgift var välkommen att delta i dansen och få en supé. Det var en väldig massa svenskar och festligt med sång och spel. Maten var lite knapp i början, de hade visst ej tänkt sig så många gäster, men framåt midnatt var det gott om mat och dryck. Det senare betalades kontant. Axel Ax:son Johnson var där Axel Engströms frus dotter och en mängd vars namn jag fort glömde. Natten var glad.

Jag hade ej mycket tid på mig att packa och göra i ordning för resan till New York. Jag fann att jag ej fått någon tropikkostym med mig, varför jag telegraferade hem att sända en sådan med Drottningholm. Bergström vår arkivarie, löjtnant i reserven, hade order att ta paketen ombord och lämna

den till kaptenen. Men han ändrade sig och lämnade in den på posten, med den påföljd att jag 2 månader senare fick den tillbaka till Göteborg som obestämbar. Så går det när en löjtnant försöker tänka någonting.

Till New York

Den 24 Juni var jag i tid vid stationen för att komma med "Majestie-tåget" till Southamton. Hytten var bra. Jag fick bord tillsammans med en Grace direktör strax intill Captains table, så vi kunde se och höra allt som föregick där. Där var det "Yankee d'oree" flott och vräkigt. Många toiletter en ny för varje måltid. Vi hade 5 dagar i sjön (avgångskvällen från Cherbour och ankomst morgonen i New York räknas ej som toiledagar. Då var det endast olika resdräkter o dyl.)

Vid det bordet byttes 3 gånger om dagen så varje dam visade 15 olika dräkter på resan. En av dem hade ombyte även för 5 o'clock teet på däck så hon visade 20 toiletter. Ett bekant herrskap till min Gracevän sutto på 2:dra sidan om Captains table. Den frun hade inte mer än 4 middagsklänningar och kunde då ej visa sig till mer än till 4 middagar. Den sista Captains dinner med alla ballonger serpentiner etz måste hon ju vara med om så den näst sista middagen åt hon i sin hytt hellre än att visa sig två gånger i samma dräkt.

Sånt se vi män ej så mycket, men det var just den frun som hade allt det där fullt klart och kunde lägga ut för mig hur viktigt det var.

Majestie var ju den gamla tyska linjebåten som engelsmännen togo under kriget. Det var ju det förnämligaste som då för tiden flöt på vattnet. Hon brände 1000 tons olja om dagen. Drottningholm brände 900 tons på hela resan från Göteborg till New York.

Chief Eng. Wolff var den gamle tyske Chieffen. Det var ju lite genant för Engelska Engineering, men han var så engelsk redan så det gick bra. Jag talade rätt mycket med honom och fick gå genom maskinrummen. Där var hett, särskilt i kondensrummet. Varmare än i finsk bastu, så jag dröp av svett då jag kom upp. Satte mig då på ett svalt ställe och drack te istället för att gå direkt i hytten duscha och byta allt som bytas kunde. Följden blev en snuva som jag hade hela tiden sedan i New York.

Här slutar denna Dagbok nr 4, och någon fortsättning har jag inte hittat.

HUGO HAMMAR DAGBOK Nr 5

Kap 1. Madeira 1929.

65-årsdag på båten på resa till Madeira, över Bremen och Lissabon samt semester på Madeira i en månad med tacksamhetsproblem, bad och promenader.

1929

Den 26 Febr. kl 3,45 döpte Fru Broström M/S Nagara varefter fartyget omedelbart gled i Götaälv. Ett och annat isstycke simmade i älven som en vit fläck i det blåskimrande vattnet. Den dalande solen gav en stämningsfull belysning åt det röda skrovet.

Fru Broström hade givit lunch kl.1 åt G.V. direktionen med fruar och andra intresserade. På aftonen gav Major Jacobson middag. Han höll ett vackert tal för min 65-årsdag som jag besvarade med ett tack, samt parerade i en skål för M/S Nagaras gudmor. Kl.11,30 bröto vi upp för att klä om oss för min semesterresa.

Ishinder

Isspärren var mycket allvarsam. Jag talade vid distriktschefen i Malmö som rådde oss att polletera till Malmö, där man skulle underrätta om möjligheten att komma fram. Ävenså ordnades med två flygplatser till Hamburg. Då vi på morgonen kom fram till Malmö fingo vi besked om att Trelleborg Sassnitz var isspärret. Flygplanet vägrade att ta med mer än 40 kg bagage. Vi hade nära 100 kg. Vi tog färjan till Köpenhamn. Den gick kl.8,15. Kl.11 voro vi på Hotel Terminus. Ett litet bra rum med bad och god uppässning.

På aftonen åto vi middag på Vivels med Bildts. Festligt och glatt.

Den 28:de kl.10,10 avgick tåget till Gjedser. Fullt med passagerare. Av obegriplig anledning blev tåget 1 timma försenat innan det hann fram till Gjedser. Hela havet var fast fruset. Vi gingo i den ränna som hållits öppen hela vintern med de dagliga färjeturerna. Solig och vacker dag. Middag ombord med en Aalborg och en gammal Carlsberg kl.15.

Vi voro i Warnemünde kl.17,20. Där stod extratåg och väntade för resande till såväl Berlin som Hamburg. Bildts fortsatte till Berlin: Kl.18,50 gick vårt tåg till Hamburg och var framme där kl.22,15.

Tåg till Bremen gick 22,51. Vi fingo således en halvtimme på oss för en pilsner och en "altholländer". På tåget fanns ingen resturation. Vi hade köpt en korv i Lübeck, men lyckades ej få något att dricka där.

Bremen

1 Mars kl.1 anlände vi till Bremen. Det var skönt att komma i säng på Hillman Hotel. Det rum vi fingo var ej över sig vad ordning beträffar. Hotellet är gammalt och rummen av egendomlig form. Det vi fingo var 3 gånger så långt som brett. Rör och vattenledningar voro dåliga. Duschen fungerade ej alls. Ej heller spolningen till w.c. Skrivbordet saknade skiva. Vi fingo följande morgon ett annat rum av samma storlek men bättre inredning.

Efter frukost gingo vi direkt till Nord Deuche Lloyds kontor och fingo ordnat med hytt etz å S.S. Sierra Ventana. Båten skulle gå följande dag från Bremerhaven. Extratåg skulle taga oss från ångbåtsföretagets eget stationshus kl.10,55 lördag morgon. Vi hade halva dagen kvar.

Jag tog Cyssan i en bil och reste ut till Atlas Werken. Jag kände cheferna sedan före kriget. Under kriget hade jag haft anledning besöka dem och på då vanligt sätt haft med mig lite korv, smör och socker åt dem. Då jag nu efter 13 år gjorde visit igen var detta det första som jag blev erinrad om. Det var rent rörande att höra hur denna lilla detalj fastnat i deras minnen.

Vi måste luncha eller rättare äta festmiddag med Dir Noltilius och hans fru. Därefter gick jag med Dir Blaune igenom verken. På aftonen voro vi och Dir o Fru Blaune i den gamla berömda Ratskeller. Varken jag eller Cyss älska källare, men denna var särdeles stämningsfull eller kanske rättare vin, ostron och samtalen satte oss i god stämning.

2 Mars. Vi hade brått att packa och göra oss i ordning för resan. Vid frukost kom bud att fartyget på grund av is och dimma var försenat. Resan måste uppskjutas en dag. Vi måste göra nytt program för dagen.

Först köpte vi oss biljetter till Chikagoprinsessan på Stadsteatern. På vägen dit måste vi beundra det vackra Bremen. Vi följde den gamla vallgraven med sina gamla mäktiga träd. Vid sidan lågo trevliga enfamiljshus med

“vorgart” mycket idylliskt. Från Stadsteatern gingo vi att bese Domen. Jag saknade Biskop Ansgars byst. Han är två olika karaktärer i Hamburg och Köpenhamn så jag hade hoppats finna den riktiga här där han hade sitt säte.

I Domen beundrade vi de vackra glasmålningarna. För 2 mark blevo vi införda i blykammaren, som har sitt namn av att där gjordes blyplåtarna för taket för Domen. Dröm om min fasa. Därinne funnos förtorkade lik i öppna kistor. De voro flera hundra år gamla och hade bisatts i källaren inunder där radioaktivt inflytande hade gjort underverk att de ej förmultnade utan torkade. Tyskarna hade funnit ut detta och tagit upp liken till allmänt beskådande mot avgift.

Så hade deras vetenskapliga intresse vaknat. Man hade hängt in kråkor och en katt för att se samma under med dem som med människorna. Tillsammans med katten och kråkornas förtorkade kroppar lågo liken av en hel del förnämligt folk så t.ex. en svensk grevinna och en svensk general som fallit 1640 med sin adjutant. En taktäckare som ramlat ner från Domens tak, en student som fått halsen avskuren i en duell. Han förevisades särskilt för att skinnet var så torrt och elastiskt. Jag måste ut så fort som möjligt och få mig en stor sup brännvin..

Vi gingo till Bötscherstrasse den berömda festrestaurangen och fingo surkål och korv och grislägg med snaps och öl och så kände vi oss bättre. Vi använde e.m. att beundra Bremens gamla vackra stadsbild med verkligt intressanta byggnader och en del statyer. Röland såg så älskvärd och full av fan ut att det var ett nöje att se detta goda leende som i århundranden varit sinnebilden för den sanne Hanseaten. Gustav II Adolf stod där i “orginal” som Bremrarna sade och pekade på “Glocke” Bremens nyaste och modernaste restaurang och musiksalong.

Kl.5 e.m. var tedans på Hillman, men som bröllop tagit stora salen, blev dansen intet. Vi hade vårt te där och gingo sedan på teatern. Spelet och sången var bra, men baletten förskräcklig. Flickornas ben gjorde sig något bättre i indiandansen. Dessa magra muskulösa benen passade utmärkt för vildarnas härdade söner.

Vi avslutade dagen med ostron och Renvin i Ratskeller. Mor och jag ensamna. Härligt !!!

Ombord S.S. Sierra Ventana.

Den 3:dje Mars. Återigen skyndsamt packa och frukost för att vara vid tåget 9,45. Waggonen var elegant. Högst 3 a 4 i varje avdelning. I vår hade vi Japanske ministern i Rio de Janeiro. Mycket berest men okunnig i geografi och språk. Hade varit i Stockholm och Göteborg, men hade ej en aning om de platser som vårt fartyg skulle besöka.

Fartyget kastade loss kl.12. Ismassorna tornade sig högt på sandbankarna. I farleden var isen ej så svår och föreföll mycket skör. Den tycktes ej hämma farten nämnvärt. Isdimmorna däremot voro mycket svåra. Flera timmar fingo vi gå sakta under ständiga mistsignler. Det var rått och kallt på däck. Efter lunchen lade jag mig att vila och somnade.

Vid 5 tiden väcktes jag häftigt av Cyss, som genom fönsterventilen sett aktern på ett stort fartyg hägra högt över vårt. De häftiga maskinmanövrerna gjorde att hon befarade en kollision. På fartygets akter hade hon läst bokstäverna Luc (#,) men ej fått hela namnet. Då jag hann upp var fartyget försvunnet i dimman, men vattnet virvlade ännu från de häftiga maskinmanövrerna.

#) Det var den Rigabåten, som vi bärgade med Peter den Store på leveransturen 1912, som nu kom 17 år efter för att på min födelsedag tacka för hjälpen.

Jag tog mitt 1:sta saltvattensbad. Härligt, något kallt, sen klädde vi oss till middagen. Vi hade bord för oss själva och funno oss särdeles väl. Vår hytt med bad och skrivvrå var härlig. Skeppet i sin helhet imponerade på oss båda genom sin enkla elegans, och de goda proportionerna i alla rum och lokaler. Aktra huvudtrappan verkade tryckt och kunde väl legat tillsammans med röksalongen.

Mor gick redan kl.9 till kojs. Jag satt en timma och skrev i denna boken.

4:de Mars 1929. Fyllde 65 år. Den ordinarie pensionsdagen och dock känner jag som jag nått och jämt hade börjat. Jag kan ej låta bli att tänka på Paul Jones i sitt sjunkande skepp och fienden frågade om han gav sig. Han svarade. "We have not begin fighting yet". Gud förläne mig kraft. Mor gör allt vad hon kan. Håller mig i ro och vila så mycket som möjligt. Hon var stolt i morse då jag stannat i säng till kl.9. Men det var jag som skrattade då vi kom i frukostrummet och kl. fattades 20 minuter i 9. Kaptenen hade satt tiden tillbaka en timme. Det visste jag men ej hon.

Fick tre lyckönskningstelegram på morgonen. Ett från kamraterna med fruar. Ett från styrelsen och ett från Fru Broström. Sedan kommo telegram hela dagen, men intet från barnen och Daily.

Vi hade nu klart härligt väder med strålande sol. Dagen fördrevs med att följa mötande båtar, sova, promenera etz. Boulogne besöktes ½ timme. Till middagen klädde vi oss fina och åto festmåltid med "skum" och rödvin enligt matsedelns som Mor gömmer.#

Efter kaffet dans i salongen till kl.11. Sedan vi klätt av oss kom en sista packe på 12 telegram i hytten.

Dampfer "SIERRA VENTANA"

Freitag, den 4 März 1929

Fasten = Speisen

Frische Langusten, Sauce Mayonnaise.

Krebssuppe nach Leo XIII.

Seezunge sur le plat.

Deutscher Pfannkucher mit gemischtem Salat.

Frische Champignons im Nestchen.

Bombe Formosa, Backwerk.

Verschiedener Kässe mit Pumpernickel.

Früchte.

Mokka.

5:te Mars väcktes vi av en ny packe telegram om 13 st. Jag har således fått i allt _____ telegram, något väl mycket då man rest hemifrån för att komma ifrån alla hyllningar. Ett gladde mig dock särdeles att Elin Janson överlämnat 5,000 kronor till arbetarnas sjukkasse med anledningen av bemärkelsedagen.

Dagen förflyter i det mest bedårande solsken. Skada bara att man måste sitta och skriva tacksamheter för alla telegrammen. kl.3,30 Greenwichtime passerade vi Ushant. Ryktbar plats för sjöslag och skeppsbrott. De många fyrtornen utmed öns kust verkar överdrift med sin mångfald och sina märkliga dimensioner.

Kursen lades om. Vi fingo in solen på S.B. Vi ordnade våra liggstolar i solen och svepte in oss i filter och så drömde vi oss in i havets guldkimmer. Aftonen var härlig. Just i solnedgången måste vi luta oss över relingen och se dess sista strålar belysa två nordgående fartyg den ena ett linjefartyg för AB Transatlantic, det andra en av G.V. 9,000 tons Tankers. Kunde dock ej säga vilken av de 6 vi ha byggt.

Vågorna ökade i längd. Delfiner sågos springa från våg till våg, parvis, ibland flera i bredd. Mor kände sig ej rätt bra av fartygets rullningar. Hon klädde sig dock för middagen och åt den med mig genom alla rätterna. Hon gick strax till kojs. Nu sitter jag ensam och skriver med ett glas pils till sällskap.

Mars 6. Mitt i Biskaya närmar vi oss spanska kusten. Vädret är kulet, vinden stark ostlig. Båten rör sig, så Mor stannar i sängen. Hon har haft en god frukost.

Kl.11 fick jag en officer att gå med mig genom hela fartyget. Huvudsakligt passagerarebåt. 1100 3:dje kl passagerare. På det hela taget väl ordnat och snyggt. Där funnos enkelhytter i 3;dje klass liksom dubbel och 4 manshytter. Under däcken voro ordnade, som på de gamla emigrantbåtarna med kojor i 2 våningar över hela däck. Matsalarna voro bra. Köken utmärkta. Bagerierna elektriska. Spanska och Tyska emigranter voro skilda åt med skilda kök och upppassning.

Fartygets dimensioner äro 156,97 m.L, 18,80 m. B. Hon var för vek och hade två svulstrar på sidorna för att öka stabiliteten

Mor steg upp och åt lunch med mig. Sedan sovo vi i däckstolarna, promenerade och expedierade brev och tacksamhetskort. Vid 3 tiden sågo vi Spanska landet. Vid 4 tiden voro vi inne i La Coruna. Vacker hamn med sina gamla citadell och det livliga sydländska livet i hamnen, med grälände gestikulerande sjömän, soldater, studerande etz, och så dessa försäljare av frukter och kuriosa. Vi köpte en vykortsbok. Vi funno inte ett enda av de gamla vackra vyerna. Deras höga hus med telefonledningar och reklamskyltar, banker, krogar m.m. hade de tagit bilder av, som kunde vara från vilken plats som helst, närmast någon ny stad i Amerika. Jag tog några bilder med min kamera. Få se.

Kl.6 lyfte vi ankar och så till sjöss igen. Hela kusten var klädd med fyrar, det är nästan som en stadsgata med sina lyktpålar. Jag kunde räkna 5 fyrar synliga samtidigt. Detta från promenaddäck. Från bron såg man nog fler.

Det var dans i salongen, Mor ville ej gå in, trivdes bättre på däck. Det var ju sommar i luften. Så studerade hon emigranternas lekar, dans och flirt. Det var rätt så stämningsfullt i den elektriska belysningen. Efter en pils och en smörgås drogo vi oss till kojor vid 11 tiden.

Den 7 Mars. Vaknade redan vid 6 tiden. Båten låg stilla. Maskineriet var tyst, men en vattenpump slog sina långsamma slag. Den störde mig. Passagerarbåtar skall ha centrifugalpumpar för vattentjänsten i hamn. Det finns säkert många som ej tycker om de hårda regelbundna pumpslagen.

Steg upp för att bada. Allt vatten i badrummet var varmt. Genom något fel i arrangemanget blir allt färskvatten i badrummet varmt (ej i handfaten i sovrummet). Vid stillaliggande tycks även saltvattnet bli varmt. Jag som badade först fick ungefär 33° (halvbad) men då vi skulle tappa för Cyssan var kallvattnet så varmt att man ej kunde gå i det som varmbad ens.

Vi ligger i en alldeles gudomligt vacker vik, Villagareia. Kl.9,15 lyftes ankare. Utfärden var bedårande. Svensk skärgård med sydländsk yppighet.

På resan till Lissabon hade vi liten vind men hög dyning. Mor satt på däck stickade och sov. Jag promenerade och skrev brev. Vid 3 tiden mötte vi en

spansk eskader 3 kryssare och 3 torpedjagare. De gingo med god fart och gjorde evolutioner. Tydligt ute på övning.

Jag hade ont i högra fotens akillessena så det gick ej att dansa. Dyningen gick hög så vi beslöt koja tidigt.

Lissabon

Den 8:de Mars vaknade vi vid 7 tiden i inloppet till Lissabon. Passerade just den stora inseglingsfyren som ligger på sandbanken mitt i viken. Vi klädde oss raskt och gjorde upp om en utfärd. Fartyget skulle bunkra så vi hade goda 6 timmar på oss. Vi blev ett sällskap om 6. Mrs Morse, Mr Becker, Herr o Fru v.Hagen och så vi. Staden verkade större och med flera praktbyggnader än jag hade tänkt mig. Smuts, skrikande, gestikulerande trashankar av alla slag funnos naturligtvis överallt, men ej mera än vad jag väntat, snarare tvärtom.

Palmalleérna inponerade, nyhetens behag. De stora väldiga kakteér utmed vägen, dessa hemma mycket beundrade trädgårdsväxterna, som man med möda och arbete lyckas ha ett exemplar utanför trappan, voro här ett dominerande ogräs.

Mest av allt gladde oss dock denna första doft av vår och sommar som mötte oss här. Det hade regnat hårt under natten så luften var ren och god. Röda rosor, kamelior, magnolia och en mångfald blommor vars namn jag ej känner fröjdade ögat och fyllde luften med välluktande vårångor. Den blå vintergrönan dominerar i bergstrakterna. Vi åkte genom landskapet upp på en höjd som låg c:a 2000 fot över havet. Halvvägs stannade vi vid en botanisk trädgård anlagd på 1500 talet och en tid ägd av världsomseglaren Cook (guidens uppgift har jag ej kunnat kontrollera) Den heter Monserate. Den var det underbaraste jag sett i väl sammanförd konst och natur, där den förra ej fått förstöra den senares ursprungliga skönhet. Ett praktfullt vattenfall, som troligen på grund av nattregnet var särdeles kraftigt störtade utför bergväggen och gav liv åt den brokiga tavlan som 2000 st växter av olika slag (guidens uppgift) mest tropiska, som klädde de buktade bergsidorna.

Det kungliga slottet Cintra låg strax in till. Vi gingo först in i köket, som var extra stort med bänkar av sten. Två väldiga rökfång utgjorde taket. Byggda som upp och nedvända trattar verkade de som två mäktiga tornspiror på hotellet. Hotellet var över 400 år gammalt, men hade varit använt som bostad för de kungliga ända till revolutionen, så det verkade ej så dystert och kallt, som gamla slott brukar. Detta gäller i ändå högre grad om sommarslottet Pena. som låg på en höjd ovanför 600 meter över havet. Där stodo kungens och drottningens rum alldeles oförändrade så som då kungl.

familjen måste överge dem. Sängarna med sina sidenlakan, på borden fotografier av familjemedlemmarna. Tidningarna lågo kvar på sina platser.

En L.M. Ericson väckte funderingar om vad roll en sådan spelat i den moderna revolutionen. Cyssan beundrade de utomordentliga samlingarna av porslin och glas ävenså en del gamla vackra gobeliner. Från fönstren och från vallen runt slottet hade man den mest storslagna utsikt över landskapet runt om och långt ut på Atlanten. Man såg viken där Lissabon ligger stor och glittrande i solen så det var som om man sett hav på båda sidor. Vi reste hem över Caseaes och Monte Estoril, Portugals reviera, med härlig sandstrand utmed atlanterkusten, villor och trädgårdar i mängd. Hade aldrig drömt om att det fanns så mycket lyx i det fattiga Portugal.

Vi följde strandvägen fram till Lissabon. Just som vi kommit in sprang en bilring. Vi stannade framför gamla Kungliga Slottet och Katedralen. De hade förut varit förbundna med en bro mellan kyrkans läktare o de kgl. sovgemaken. Denna var borta. Slottet var omgjort till dels allmän folkskola och dels museum. Vi hade ingen lust att se förödelsen. I kyrkan fanns ett väldigt altarornament av Brasilianskt silver, som Vasco de Gama hade fört hem för ändamålet. Den del av kyrkan där denna och en mängd andra dyrbarheter stodo hade blivit förbyggd med en mur under de Napolienska krigen och på så sätt hade denna rika silvergruva räddats från att användas för de franska arméerna.

Vi kommo ned till båten vid 4 tiden. Portugiserna voro färdiga med bunkringen. Cyssan tyckte att de hade varit duktiga och jag höll med henne och ej med den feta amerikanskan som sa "lazy dagoes" troligen av inlärd vana, för inte begrep hon vad hon yttrade sig om. Kl.4,30 kastade vi loss. Utseglingen i strålände sol var intressant. Stränderna tätt bebyggda. Arkitekturen skarpt belyst av den dalande solen. Sedan vi passerat Caseaes så var det tid att göra sig i ordning för middagen. Vi hade haft en god lunch i ett hotell Cintrau, med ett glas Xeres, men resan och den kraftiga vårluften gav god aptit. Det var fredag och särskild festmeny var uppgjord. Vi följde den och fingo faktiskt mera mat den dagen i oss än vi fått på hela resan förut. Efter middagen gavs kinomategrafföreställning. Den varade till läggdags. Cyssan var trött och fick löfte om att få sova ut.

9:de Mars vaknade jag som vanligt. Steg upp tyst, badade och skötte mig under en timmas tid och så var det tid att äta frukost. Då jag kom in i matsalen var den nästan tom. Klockan hade blivit satt tillbaka en timme så folket sov en timma extra. Hemma var kl.10 f.m. en sen timme för Hugo Gilius att frukostera. Min klocka var 9 och fartygets ur var 8. Mor hade sovit över och skrattade åt mig.

Dagen i övrigt var en vanlig lugn dag till sjös, då man har himmel och hav att se på och intet mer. På aftonen "Kapitaine diné". En kompositör Hirsek hade ett foxtrottnummer som spelades och applåderades. På aftonen var bal på däck med kulörta lampor. Där spelades Hirseks "Erika foxtrott" och jag hade äran dansa den med Frau Erika. Hon kallade den "langweilige foxtrott". Om det var mig eller maken som kritiserades vet jag ej. Jag hade dock dansat föregående afton med henne utan klagan. Så jag lägger "langweiligheten" på Hirsek så mår Hugo bättre.

Mor rekommendera en liten ljuslockig Brasilianska Fru Hartig. Hon tackade och konverserade på god svenska. Till min förvåning! Född i Brasilien var hon gift med en Hamburgerköpman som hade affärer i Finland. På resor dit hade hon lärt finska..

På Madeira

10:de Mars söndag morgon blåstes hymn i korridorerna kl.7. Vi voro då inne under ön Madeira så vi sågo de gröna solbelysta bergen med de många vita husen längs åsarna, som verkade som små prickar i de grönglitterade vågorna som karakteriserade landskapet. Staden verkade inbjudande i solljuset. Landstigningscermonien enkel och trevlig. Bagaget som vi lämnat till förtullning blev kvar där. Trängseln efter rum var ohygglig. Alla rusade i bilar för att fara runt och få rum. Vi hade beställt genom Cooks och betalt £15 i förskott så vi tog det lugnt. Hirsek hade telegraferat till Savoy och kom dit i samma bil som vi. Där funnos två rum ett mot havet och solen och ett mot fjällen. Vi tog det förra. Efter några minuter kom hotelldirektören in och förklarade att vi skulle ha det andra för där fanns två sängar i vårt endast en. Men som den var bred nog för oss och vi visste vad sol betydde, det var ju för att lapa sol som vi rest hemifrån, så protesterade vi mot detta tyska herrskaps sätt att försöka lura oss ut i skuggan. Jag förklarade kategoriskt att när jag 14 dagar i förväg beställt och betalt förskott så hade jag rätt före den som hade telegraferat endast en dag i förväg. Därvid blev det. Så nu har vi sol hos oss från kl.8 till kl. 16 o så hela oceanen i sin skiftande skönhet.

Bagaget kom ej. Portien bad Mor om nycklarna till bagaget så skulle han sköta förtullningen. Däremot uppreste sig hela hennes själ och allt. Vi fingo ta en bil och åka ned till tullen och så skulle vi sköta förtullningen själva. Väl komna dit funno vi inget bagage och ingen att tala vid. Till sist fick vi veta av en överordnad att där var så mycket bagage att det skulle ta flera dagar att få fram det, om vi ej betalte för extra arbete. Då jag erbjöd extra ersättning sa han att det skulle hotellet sköta om. Så vi fingo

återvända, Mor fick lämna nycklarna till portien. So gehts. Bagaget kom till lunchdags i god ordning.

Eftermiddagen användes för uppäckning och orientering. Vid landstigningen observerade Cyssie svenska flaggan på en båt som lossade kol. Svart skorsten och vitt band kände jag ej, men hon, Cyssie måste bekanta sig med båten. På måndag morgon gav sig ut på piren, fick en dago att i en liten båt ta henne ut. Jag följde med. Fallreptrappa fanns ej, men en stormlejdare hängde utmed sidan och dit fick båten ro och så klättrare hon upp för lejdaren. Jag höll den andra ändan av densamma så gott jag kunde. Hon emottogs med jubel ombord. Frågade efter kapten, men han var i land. Hon beordrade en packe hårt bröd och en påse socker av steward och så skulle vi ha kaffe. Medan detta kokades kom kaptenen. Han inbjöds att delta, vilket tycktes glädja honom ty han tog fram konjak. Det var Lloydångaren Scandinavia som hade slutlossat en kollast. Hon var svart som en sotare överallt. Hon skulle gå hem för Vin o Spritcentralen och lasta Madeira. Då hon skulle ligga över beslöt Mor bjuda sig på sill och potatis följande dag, vilket kaptenen antog. Vi kommo hem kl.13.30 d.v.s. en halvtimma sent för lunchen den dagen. Men så hade Mor haft roligt och gladd sig omåttligt åt följande dag. Badade i havet på e.m.

Den 12:te Mars. Hade ett härligt solbad på morgonen. Gingo i stan för att handla. Priserna voro ej billiga, men fasta och folket gav ett fötroendefullt intryck. Latinska tiggeriet kring främlingar var här lika intensiva som i sydeuropa. Pojkarna dök i sjön för att plocka upp slantar. Man färdas i oxslädar. Släden har smala järnskenor som glider på de på kant stående gatstenarna. I uppførsbacke med särskilt tunga bördor smordes skenan genom att kasta framför dem en taljad trasa som den fick glida över.

Mor köpte liggstolar för Hedvig och mig a 8 fr. styck o jag en liten kagge att ha whisky i. Allt mötte oss på kajen och så tog det ombord i mäkklarfir- mans Blady's båt. Chefen för mäkleriavdelningen var svensk, Eklund. Han kom över till lunchen. Det var angenämt och intressant att träffa Eklund som varit i firmans kontor här i 25 år; först i London kontoret och därefter i Frankrike. Lunchen var god och högst intressant. Först kl.5 bröto vi upp. Mor var så mätt att hon avstod middagen. Jag gick ned och "drack" middag med Herr Walla med dotter från Stockholm och Fröken Nerpin. Dessa hade varit här en vecka före oss. Herr Wall botaniserade och var en mycket intressant bekantskap att göra för mig som från skoltiden haft stort intresse för floran i de trakter jag besökte men aldrig haft tillfälle få reda på den mängd nya växter som påträffades. Vi gick tidigt till ro. Posten kom den dagen.

Den 13:de Mars. Vi gick ned att sända vår post och så hade vi G.H.T för den 1:ste o 2:dre att lämna ombord på Scandinavia: Vi skickade en liten gungstol ombord för Nisse Måns . Kommo hem Kl.1 lagom till lunch.

Postbåten skull gå till Southhamton, så vi hade en del ytterligare att klara av den eftermiddagen. Så badade vi åto middag och gingo på rysk bal på Casino. Publiken var bra, ej allt för talrik i trots av att en stor procent var Madeiroor o Madeirasser, som vi kalla infödingarna: Vi drucko Malmsey och vatten och dansade och kl. 12 bröto vi upp.

Den 14:de Mars var sommarvarm och klar. Vi beställde lunchen i en korg och så gingo vi i badkapporna ned till stranden. Den är klädd med kullersten så man må ha lämpliga badsko med extra tjocka sulor. Badet var skönt. Mor gick i båt ut till flotten, samt tillbaka: Jag stannade i bränningarna. Så promenerade jag på stranden studerande vegetationen och beundrade särskilt krassen som med sina gula och röda blommor lyste upp fjällväggen, kaktusarter av flera slag växte stora och kraftiga. Efter 3 ½ timme i sol och saltvatten gingo vi hem trötta och glada att få vila lite.

Som en del folk hade rest med Castle båten så fingo vi ett rum med stor balkong. Det var i nya delen av hotellet, soligt och skönt. Mor hade att göra med att packa upp och ordna. Jag slöade. Vi klädde oss till middagen, där vi även fått ett bättre bord och så hade vi en lugn och stilla afton. Gingo tidigt till kojs.

15 Mars 1929. Sovo utmärkt. Mor skulle ovillkorligen ha frukost på balkongen. Lyckades även så vi sitta där nu i badkappa och skriva och läsa. Kallt så vi la oss en stund för att bli varma före badet. Badade 11,30 - 12,30. Härligt. Efter lunch togo vi en promenad. Funno en Levada d.v.s. en öppen ledning för bevattning. Den gick på bergets ½ höjd, sakta stigning. Rännan var ungefär 60 cm bred yttre muren 50 cm sten och betong, bitvis slät betonerad blev den en utmärkt stig som vi följde i 2 timmars tid en distans av c:a 8 km. Kommo till R. Svecoridos togo vi oss över ravinen och följde den till landsvägen som gick närmare stranden. Bondfolket voro språksamma och ivriga att visa sina broderier. Hemvägen följde vi landsvägen ungefär 3 km, härifrån fingo vi en buss, 2:dra klass, i vilken vi dock kände oss 1:sta klass efter den långa promenaden.

Efter middagen gingo vi på Kasino. Där var Chinesisk fest så Mojan tog på sin kinakappa. Vi träffade Major Murray och Herr och Fru König. Den senare är bosatt här. Anställd i Spritcentralen och så arbetar han med lantbruk, osttillverkning, som är nytt här och bananodling som är gammalt. Jag dansade med en lång engelsk flicka som var särdeles förtjust häröver.

Utflykt till S.T Vincent

16 Mars. Härlig sol. Jag sprang direkt ur sängen ned till stranden och fick mig ett bad. Vi hade nämligen beslutat göra en tripp över ön till S:t Vincent om det går. Väntar nu på besked från portien om bil. Det lyckades. Vi och Mrs Becker och Mrs Morse göra ett party för denna resa. Två lunchkorgar med smörgåsar och frukt. Vi åkte först västerut över mer än ett dussin floddalar. Vägen som enligt kartan följde kusten svängde inåt rätt så avsevärt för varje flodövergång och blev på så sätt mycket krokig med ständiga stigningar. Efter 1 ½ timmas körning hade vi tillryggalagt 18 km fågelvägen. Vi voro då i Bibeira a Brava, ett rätt så stort fiskeläge vid mynningen av en flod R. Brave. Sedan följde vi floddalen in åt land med höga fjäll på båda sidorna. Vägen höjde sig sakta första stycket men blev allt brantare. Efter 45 minuter voro vi på högsta punkten 3,430 ft över havet. Vi vilade o gingo upp på bergstoppen från vilken vi hade den underbaraste utsikten i härligt solsken. Norrut låg havet och vid bergets fot S:t Vincent. Att döma med ögonmått skulle vi varit där nere på 10 min. men det tog oss 35 minuter.

Vi hade haft trådlöst telegram på båten , Sierra Ventana, om en jordbävning vid S:t Vincent som hade krävt 42 liv. Vi sågo platsen för naturkatastrofen, men det var ett skyfall som öst sådana vattenmassor över bergsslutningen att de små husen med människor och allt hade spolats som flarn ned i dalen. Man höll nu på att gräva om jorden och bygga upp det fördärvade. Ingen trodde att floden skulle komma igen. Kommer den så drabbar den grannen.

Vi åto vår matkorg på stranden. Besågo en liten fabrik där de gjorde takpannor av sand och cement. Två man arbetade där med en liten formmaskin som de fått från England.

På återresan hade vi även vackert tills vi kommo upp på toppen, men då det mulnade runt om. Genom rennor i molnen kunde vi se hur solen lyste i de gröna dalarna. Regnet silade snart ner så vi måste sätta upp duktaket på bilen. Vägarna var bitvis stensatta men däremellan voro den mudd eller ibland vattenrennilar med en massa skarp sten. De frestade bilen oerhört, men även våra nerver, ty på ena sidan fjället och andra djup på 1000 ft. Den minsta felkörning skulle kasta oss utför. Då regnbyn var som häftigast kunde vi endast se några meter framåt och vägen slingrade i ständigt återkommande skarpa krökar. Nere i dalen regnade det ej.

I Rebeira Brava tog vi ned regntaket, men så fort vi kommo upp på Campanario måste vi sätta upp det igen. Regntjockan stod tät och vägen var på sina ställen dålig, men hade i allmänhet en skyddsvall mot bråddjupet. Kl.17 voro vi hemma utan någon malör, ej ens en brusten ring. Chaffören en inföding hade kört utmärkt.

Vi voro alla trötta av resan o hade huvudvärk. Om av luften eller av bullret från motorn vet jag ej. Motorn hade måst arbeta med växel eller broms praktiskt hela tiden. Vi fingo te. Vi vilade före middagen.

17 Mars. Regn och blåst. Jag satte sportskostymen på och gick ner i hamnen för att se White Star liner Laurentie som just kommit in med 500 turister (Cook Trip). De skulle iland och ha lunchen på Belmonte. Men därav blev intet ty vinden blåste rätt in och rev upp sjö som gjorde det omöjligt att sätta passagerare i land. Gick hem och hämtade Mor, som höll på att tvätta ullestrumpor. Vi träffade Eklund vid kajen och Mrs Becker och Morse, som så gärna ville ha biljett på båten till Maroco. Jag talade med vid E. som lovade ordna två platser åt dem, mot besked före kl.13, men det kom för hastigt så de avvaktade nästa chans. Vinden ökade hela tiden, kl.4 lyfte S.S. Börjeson ankar för att rida ut stormen till sjöss. Kl. är nu 4 och jag ser den från fönstret hur den arbetar i sjön. Hela natten storm.

18 Mars Stormen bedarrar något, men regn i massor, barometern låg. Far dålig.

19 Mars posten kom, 232 telegram för min födelsedag. De roade mig en stund. Mor och jag gingo ned till staden för att köpa Asperin och kort. Jag hade nämligen svår värk. Värken ökade så vi åkte hem och så gick jag till sängs och tog middagen i sängen.

20:de Mars var postdag då alla brev ska avsändas. Jag steg upp vid 2 tiden för att arbeta, men var vid 4 tiden för trött, huvudvärk etz. tog pulver och gick till sängs. Steg upp kl.6,30 klädde mig för middag. Vi skulle äta den med Walls. Det var nämligen fest på hotellet med konsert och dans. Mor bjöd på vin. En äkta fransk Margeau, odrickbar, Madeira Champagne, smakade madeira och sockerdricka. Vi hade dock ganska trevligt. Jag åt med whisky och soda. Efter middagen gick jag upp och vilade, somnade och vaknade kl.10. då mor kom in och så gick jag ner och såg på dansen. Ej länge.

21 Mars 1929. Hamnen full av båtar. Postbåten The Castle Line gick redan kl.11 Jag hade ju fått många svar med. Den som sänder ett telegram plågas av att författa de få orden och får man det på en plats som denna och ej kan tacka med tryckta kort som en sekreterare expedierar så har man arbete. Straffarbete. Jag försökte läsa telegrammen andra gången då jag vilade i e.m. Det gick ej alls.

Vi voro på utfärd med Walls till en bergstopp 4,000 ft hög. Det var intressantare. Vi åkte genom de olika månaderna. På högsta bergets topp gingo fåren och knaprade det korta gräs som man finner på alvaret i April. Nere vid gården voro vi inne i trädgården och sågo påskliljor i knopp och blom, primula och bellis gjorde trädgården till en svensk vårbild 1:sta da-

garna i Maj. Resan ned sågo vi lövträden slå ut, eken grönska och så full midsommar här nere i dalen. Vi badade före middagen. Mor och jag spelade kort och så gick den dagen.

Den 22 Mars. Solig och varm. Frukost på balkongen, lite brev och annat göra till 10,30 så badkapporna på och ned till stranden, där vi stannade tills det var tid att klä oss för lunch. Sista timmen mycket folk. På e.m. gingo vi "downtown shopping". Mor köpte en ny baddräkt. Jag skulle haft den och mor min, men jag fick endast nya gummiband i min. Vi drucko te på ett bättre kondis. Teet var bra, men kakorna voro si och så. Den jag fick var gjord av kalvskinn lagd lagervis. Jag gav Mor en platta att klacka sina skor med. Vi åkte oxslåde hem. Det hotade nämligen med regn.

Mor kände sig dålig. Jag fick ett telegram som jag tyckte om så jag tog hatt och käpp och gnodde upp på höjderna. Blev något försenad så kl.19 då jag kom hem och gonggongen gick för middag. Svett och varm kände jag mig glad. Bytte från topp till tå och hade god middag. Mor var dålig.

Den 23 Mars. Mor hade tagit pulver och vilade ännu. Det är svalare i luften. Skall skriva vykort, 100 st i dag så är det värsta över. Det egenomliga med dessa telegram är att de flesta är från folk, som ej stå mig vidare nära, varken genom affärer eller vänskapsband. Industrikretsarna t.ex Industriförbundet, Verkstadsföreningen, Arbetsgivarföreningen etz ha ej sänt några, ej heller min släkt i allmänhet. Däremot en mängd som jag ej kan göra mig klart vem det kan vara. Så har man svårigheter med adresser, ty de äro ej lätta att ta ur minnet, men det arbetet kan ju delvis lastas på postverket, som ju har gott namn om sig att finna adresser. Värre är att telegrammen äro inteleggraferade och telefonisten stavat namnet som det passar henne och ej avsändaren. Han får ju aldrig se hur hans namn har stavats annat än jag skulle svara med samma stavning, men då blir han fly förbannad att hans gamle vän, som han hedrat med telegram glömt hur hans namn stavas. Jag kallsvettas och grubblar på stavning av namn och adresser.

Gjorde en promenad upp på höjderna med Walls, gingo Levaden med dem, som de beundrade mycket. Köpte entrekort till Kasinot Viktoria. Mor var dålig. Madeirasjukan. Tropikfrukterna äro farliga.

Den 24 Mars. Lite bättre väder. Sände lång telegram till G.V. att påskynda Lonka m.m. Badade vid stranden. Härligt. Mor stannade i sängen. Lunchade med Walls. På aftonen bjöd Walls på vin till middagen, då det var deras sista dag. Mor deltog och vi hade rätt så gemytligt.

25 Mars. Båten var ett dygn försenad så Walls fick packa upp igen. Dagen var härlig så vi skyndade till staden för att skaffa pengar, vilket ej gick då

det var heligt. Vi gingo då till stranden och hade det skönt. På e.m. promenad. Till middag voro vi samman med Walls och så gick den dagen.

Den 26 Mars. Walls reste, gingo ombord före kl.11. Vi fingo pengar och gingo hem och badade, vilade efter lunchen och skrev vykort. På aftonen det mest bedårande månsken över Atlanter, fartyg i hamnen etz. Aftonen var mild och skön och livet ljuvt. Vi hade fått post och allt var gott.

Den 27 Mars. Hela dagen brevskrivning och kort för att vara färdiga innan postbåten gick. På aftonen gingo vi på Kasinot. Där var lite extra folk på grund av att båten skulle gå följande dag. Huvudintresset låg i spelsalen och ringa intresse i dansen, så det roade mig föga. Mor var rätt pigg på att försöka sin lycka, men jag har ej någon lust att satsa några hundra kronor på lika många minuter utan någon egentlig chans att vinna. Vi gingo hem vid 11 tiden.

28 Mars. Vi köpte svenskt knäckebröd, som ägdes och kontrollerades av en Engelsk firma. Det kostade här 3,25 för ½ kg. Det var Stockhomsbröd. Så beställde Mor ett par sko. På e.m. kl.4 var stor fotbollstävling, men den roade ej mig. Mor och jag var den enda som ej for dit.

Efter middagen spelade vi kort med varandra till närmare 11 och så var den dagen slut. Kl.3 väcktes jag av Mor. Fotbollsspelarna som bodde på hotellet höllo ännu på och leva och hurra. De tystnade vid 4 tiden. De hade fått stryk på planen och kunde väl ej komma sig för att vara glada förr än alla andra sovo.

29 Mars. Först sågo vi den förödelse som pojkarna gjort på diverse balustrader och föremål. Vi badade på f.m. härligt. På e.m. skulle vi resa med kugghjulsbanan upp till Esplanad och få te, men funno tidtabellen ändrad. Vandrade så upp för berget och följde Levaden på stadens östra sida så vi kommo ned på den sidan, 2 ½ timmes promenad. Mor tyckte att vi förtjänade en cocktail så vi stannade vid Golden Gate. Där träffade vi som vanligt svenskar. Kornig men fru, som deltog i förfriskningarna. En bil hem, omklädsel middag och kort som vanligt.

30 Mars. Mors födelsedag. Rosor hade jag lyckats att få på Levada-promenaden. En käpp, två par skor. Det var Mors present. Fram på dagen kommo lyckönskningstelegram, bland vilka en hälsning från hemmet med en stor del av släkten samlad var det käraste av allt.

Vi voro downtown och sökte köpa Madeira dukar och broderier, misslyckades, gingo hem och la oss på stranden. Tog en lång promenad på e.m.. På aftonen middag på Casino med Eklund, Stockholmsarna, 25 års Madeiras och ledande hos Blandys. Middagen gjordes så festlig som möjligt med smörgåsar och brännvin, champagne och madeiravin, sedan dans Vi kommo hem kl.2. En nästan svensk fest.

31 Mars voro vi tidigt uppe och klädda, frukost klar 8,30 så kl.9 voro vi vid domen för att se påskparaden, De bars brinnande ljus, män i två rader, med mörka kappor, mellan dem gick allehanda folk mest småbarn med änglavingar på ryggen. Jag lämnade processionen tidigt och gick till badhuset för att få massage. Jag hade gjort beställning dagen före till kl.10. Var där i god tid men fick vänta en dryg ½ timma. Massagedamen var stor och välfödd och mycket talför. Tog mig för engelsman. Efter lunchen vilade vi en timma. Jag tog en promenad före middagen. Vi gingo tidigt till ro och sov gott.

1 April 1929. Vädret var ej det bästa, mycket föränderligt, med skurar allt emellamåt. Jag fick telegram om att Ybarra i Sevilla voro intresserade för Mirrabookatypen. Hörde mig för om lägenhet till Lissabon. Telegraferade hem att saken intresserade.

På e.m. gjorde vi en promenad förbi sportfältet där engelsmännens fotbollslag fick stryk av Madeirasena och så följde vi Levaden ned till vägen mot Porto de Cruz. Då det började några droppar regn mörknade Mor, som är alldeles väldigt rädd för en droppe vatten så jag tog en bil och vi voro hemma i god tid för att klä om oss till middagen. Efter middagen gingo vi ned till Casinot för en kopp kaffe. Där var välgörenhetsdans under patronage av fruarna Blandy, Leaeoque och en tredje madeirianis patron. Ej så värst roligt, men Mor gladde sig åt att se madeirasociteten. Vi sågo på spelet i spelsalen till kl.12 och så gingo vi hem. Jag sov ej så gott.

2 April Var jag nere i stan kl.9 för att köpa papper etz. Mötte Naumburgs som gå här som osaliga andar. De kunna ej få någon lägenhet till Canarys, dit de skola för att få en lägenhet hem. Vi söka få en lägenhet till Spanien. Har utsikt att få en Engelsk båt på söndag, men hoppas på att få en dansk på onsdag. Vi längtar efter ett par dagars dansk kost efter all denna portugisiska födan. Vi har nu haft Espada som fiskrätt frukost och middag i flera dagar å rad och hur god fisken än är så tröttnar man på den. Har telegraferat G.V. att sända all post till Sevilla.

Ska nu efter middagen gå på bal för fotbollspojkarna. Naumburgs kommo dit. Vi gjorde ett party och tog några små wiskypjollers och så dansade vi. Aftonen var mycket livlig och glad. Kommo hem kl.1

(Den 3:dje) och sovo gott till dess frukostbrickan kom in. Den sattes på verandan där vi som vanligt satt i morgonrockarna och njöto av den soliga sommarmorgonen. Vi skrevo brev och skötte oss till 10,45 då vi gingo ned i badet där vi stannade till kl.13 då vi måste gå upp till lunch.

Naumburgs bjöd på middag på Reins, vilket vi antog med tacksamhet. Hotellet hade en storartad trädgård. något helt simpelt underbart, vackra möbler, folk med snygga toaletter. Vi fingo en utmärkt middag d.v.s.

smörgåsbordet, som de själva hade skaffat från olika håll, var det som imponerade mest. Den övriga maten Espadan och kalkonen var som vanligt här likaså puddingen och det där. I menyng ingick "savory" som avslutning något som ännu ej lärt mig förstå. Efter måltiden kinne föreställning av badlivet på Reids, sedan dans. Kl.12 voro vi hemma, dagen hade varit bra, särskilt aftonen.

4 April 1929. Något tung efter aftonens fest, kändes det skönt att gå direkt ned i havet att slag före frukost, som sedan smakade ypperligt på verandan. Klädde mig och skaffade rundresebiljett upp till restaurang Esplanad. Den ligger 1000 meter högt. Man reser upp på en kugghjulsbana. Naumburgs voro våra gäster. Nere i Funchal var sommar, men däruppe var väl svalt. Så kallt att en stor sup passade förträffligt till hors d'oeuvre. Lunchen var vällagad. Espadan var bättre här än vad någon av oss fått förut. Naumburg anmärkte att ej nog med att den skall dragas upp från 1000 meter, den skall sedan förtäras 1000 meter över havet för att komma till sin rätt.

Efter en kopp kaffe och en likör togo vi kälkbackåkning ned. Tobaggen slide härifrån ned är en av de särskilt omtyckta nöjena här. Vi åkte parvis i var sin kälke var och en med två man att styra. Vi kommo hem till tedags. Vilade och åto middag på vår gamla plats, spelade kort med varandra (Mor och jag) till kl.10 o så var den dagen all.

5 April. Det är svalare i dag. Alla människor skola resa med "Andes". Så här år livligt på terassen. Har varit hos skomakaren, som som vanligt svarar att skorna skola vara färdiga i morgon. Cyss har funnit ut att vi kunna få utmärkt välgjorda handsyddas skor till rimliga priser och nu beställer hon så mycket som möjligt. Beklagar endast att hon ej funnit ut detta förr, så att hon kunnat få mera skor. Hon har nu 15 par. Det borde räcka tycker jag.

Badade, lunchade, läste, vilade tog en promenad ut åt Levaden. Fingo regn så vi tog bil hem. Efter middagen gingo vi tidigt till vila.

6:te April. Mulen, togo allt lugnt och fridfullt. Naumburgs meddelade att de fått plats på båten till Gran Canary, så de kommo in och bad farväl då vi ännu gingo oklädda. Badade, lunchade och gingo ut på långpromenad. Mötte en infödning med härliga jordgubbar. Vi betalade honom 3 / för en korg, som han lovade ställa på vårt rum, vilket han också hade gjort då vi kommo hem..

Vi togo bussen upp till den östra Levadan och följde den västerut till dess utlopp från ribeiran. Gingo över den steniga flodbädden (R de S Lucia). Klättrade upp för berget på andra sidan. Vi voro då 1200 ft högt, gingo sedan över R.de S Anna och Ribeira de Sao Joás och så vägen ned till staden vid Casino och hem En i sanning intressant och god promenad.

Efter middagen gingo vi på Casino. Där fanns bl.a, Astor från N.Y. som låg utanför med sin yacht. Det märktes att han kom från ett torrlagt land, ty det fuktades rätt bra.

Beslut om att börja hemresan.

7:de April kom Herr Eklund upp och bad oss gå med honom för lunch på Terreio de Lueta 1000 meter högt. Vi klädde oss varma och det behövdes ty det var svalt där. Vi fingo lov och värma oss med två gin var. Lunchen var densamma, som förra gången med Naumburgs. Astorsällskapet var där och spädde på gårdagens glädje. Vi åkte ned med järnvägen och gingo hem för att vila före middag.

Beslutade att resa med en Portugisisk båt till Lissabon den 10:de. Får se hur det kan gå.

8:de April. Solig och varm. Vi solade oss hela förmiddagen. Efter lunchen gingo vi till staden för våra ärenden. Köpte korgar m.m.

9:de April. Gick jag tidigt ned till staden för att ordna med biljetter etz. Det var Bankholyday, men jag fick nödiga pengar ändå. Korgarna lämnades in till Blandys. De kostade 25 / varav Svenska Llyd skulle få 11,50. Detta var mer än vad vi hade betalat för dem i inköp. De bli nog ej så billiga då vi får dem hem. Chaffören som körde mig med stolen och korgarna fick 20 Eskudos, varpå han ej lämnade något tillbaka. Jag anmärkte detta till Portien som skaffat honom. Efter några timmar fick jag 10 Escudos igen.

Cyssie packade, jag badade och skötte mig. Efter middagen sutto vi en stund med korten och så gingo vi till kojs sista natten för denna gången i Madeira.

10 April 1929. Jag vaknade kl.6 och öppnade dörrarna till verandabalkongen. Solen var just uppe och belyste att alldeles spegelblank ocean. En gråmålad passagerarbåt kom sakta ångande in. Det var S.S. Louraneo Marques vårt blivande hem de närmaste dagarna. Mor hade satt väckarklockan till 7 så jag lade mig igen och slumrade till. 7 steg jag upp och rakade mig, Mor vaknade ej förr än ½ 8 strax innan frukosten kom in. Den åto vi på balkongen som vanligt, men när portien kom in och anmälde att han ville ha bagaget kl.8,30 blev det liv i mor. Alla klänningarna skulle packas. Far stod i vägen var han var. Det blev klart så städerskan och lastaren kunde bära ut koffertarna. Städerskan fick förutom drickspengar avlagda vita byxor och Mors hatt, vilket gjorde henne så glad att hon kysste Cyssan gång på gång.

Åsikter om mat och hotell.

Vid uppgörandet av räkningen frågade Diar, värden, mig om min åsikt om hans hotell. Jag sade honom att vi nordbor hade svårt att ena oss med deras mathållning. Materialierna voro bra men misshandlade. Allt kött verkade kokt då det skulle vara stekt. Deras utmärkta fisk, saknade såsen som gör finessen. Grönsakerna voro utmärkta. Jag hade huvudsakligen levt på dem och frukt. Glas, porslin och knivar voro dåliga, aldrig att vi hade två lika glas på bordet och de flesta knivarna voro tyska Rustfrei omöjliga att skära med.

Betjäningen var utmärkt, villig och intresserad om man blott kunde göra klart för dem vad man ville. Hovmästaren oduglig. Han, värden, var enig om allt. Visste svårigheterna med maten. Hovmästaren var redan avskedad och skulle resa med samma båt som vi. Den olyckan skulle vi således ha till resällskap.

Beträffande Hotellfrågan på Madeira vill jag anteckna att samtliga tycks vara ungefär som vårt. Hygglig behandling och i pensionatsstil. De mindre hotellen med 30 a 50 gäster bli som pensionat, där alla känna varandra ochc måste prata med varandra. Detta kan bli ett band. Två hotell finnas som höja sig över de övriga Reids och Hotel Bella Monte. Det första för vinter, det andra för höst och sommar. Under vinter och vår är det för kallt och dimmigt däruppe. Det skall vara särdeles bra för nerverna. Jag skulle dock ej vilja bo annat än på hotell med badmöjlighet i havet. Då finnas endast två att välja på Reids och Savoy.

Jag valde det senare, då jag där kunde få en balkong med sol hela dagen och bekväm möjlighet till havsbad på privat strand. En stenstrand, som verkade avskräckande första dagen, sedan jag fått badskor med tjocka sulor fann jag badet utmärkt. Efter det man varit i vattnet var det så skönt att ligga utsträckt på stenarna. De voro varma som Bohusläns rödgranit en högsommardag. Alldeles härligt. Tiden flög då man låg där och drömde i den ljumma havsvinden. Man kunde också få lite motion utmed stranden och studera vad haver kastat upp eller ändå bättre den underbara vegetationen på fjällväggen ovanför. Krasse, hortensia, Pride of Madeira, kaktus av olika slag, sockerrör och en mångfald som jag ej kan nämna vid namn, men som ge intryck av tropik och Madeira.

Reids badstrand är en cementkaj från vilken man kan hoppa direkt i havet. Det var välordnat med språngbräda och rep etz. Men alldeles för trångt. Det doftade människokött och ej hav på den kajen.

Reids är ett förstklassigt hotell. En adress. Folk som behöver en adress, måste bo där. Priset är det dubbla mot vad som betalas på de andra hotellen. Servicen är oklanderlig och möblerna bra. Maten ungefär densamma som på Savoy. Publiken fin, åtminstone anser den sig så. Man klär sig till

middag på alla hotellen åtminstone Reids och Savoy. Herrarna ha sin smoking, men damerna måste ha en särskild middagsklänning för varje dag, på Reids varje dag de äro där, på Savoy räcker det men en 7 klänningar en för varje dag. Ja 6 räcker ty på söndagen klär engelmännen ej om sig. Publiken på Savoy är helt engelsk. På Reids är den mer internationell. Den består till stor del av dessa människor, som skola resa ut för att känna sig höra till de högsta kretsarna. Det är lätt ty man behöver blott hyra in sig på ett s.k. förstklassigt hotell och så foga sig i dess regler. Verka exklusiv och förnäm. Aldrig ha samma middagsklänning 2 gånger. Hellre då ta måltiden på rummet. Byta klänning för övrigt minst 3 gånger om dagen. Då garderoben är visad får man resa till en annan plats och börja om igen.

Det verkar som tiden har blivit lite lång för Hugo Gilius att gå en hel månad utan att något händer. "och så gick den dagen".

HUGO HAMMAR DAGBOK Nr 5

Kap 2. Madeira 1929.

Hemresa över Lissabon, Sevilla, Madrid, Barselona, med en del möten med redare och verkstadsfolk och över Paris hem till Göteborg.

Den 10 April 1929 (fortsättning)

S.S. Louranco Marques.

Vi kommo ombord kl.9,15 och lämnade vår biljett som gällde hytt nr 1, men den förklarades upptagen. Det hade kommit någon förnäm Portugis, som helt simpelt ägde den. De ville lägga oss i en trång liten innerhytt, vid barnkammaren, där alla ungaran och deras sköterskor åto och levde rackarn. Efter flera protester fingo vi en stor hytt en trappa ned, således nära vattenlinjen, men lugnt och tyst och plats för vårt bagage. Vi installerade oss så gott vi kunde och så gingo vi på däck. Där var marknadsliv. Folk som sålde allt möjligt, mest blommor och madeira broderier. Vi hörde på priserna. De voro ungefär samma som i staden och det hade ej lockat Cyss.

Eklund kom ombord och sa adjö. Han fick köpa en G.V. kniv som minne. Sedan gingo vi på båtdäcket. Vattnet var i dag mera djupblått än någonsin. Pråmarnas munzmetallhud blänkte gul mot det blå vattnet, minde om våra gamla färger, som vi ej sett på länge. En roddbåt med en dykargosse bad oss kasta slantar i havet, som han dök efter. Vi kastade en shilling, som han gjorde särskild honnör för. En escudo var annars lönen för en dykning, och ibland endast en halv. Koppar dök han ej för.

Det var klart till avgång och alla handlarna med dukar hade fått gå i sina båtar. Där bjödo de ut sina broderier. En duk med 6 servetter, som intresserat mor på däck, där de begärt £2/5 sh utaktionerades för £2. Mor bjöd £1 och så höllo de på, Mor från däck och mannen från sin roddbåt. Då mor bjöd 30/, så klättrade han ombord och lämnade duken mot betalning, så på så sätt fick Cyssie ett Madeira arbete med sig hem. Det var väl prutat. Annars märkte vi ej att de i allmänhet läto sig pruta med sig på Madeira.

Och så lättade de ankar och "Lourenco Marques" gled ut förbi alla de vackra platserna som vi lärt oss hålla av. Många som vi ej hunnit att se och som vi skulle ha i minnet till nästa gång. Intressant vore att få besöka de tre klippöarna. "Desertas", som ligga stora och öde utanför östra ändan av ön. Namnet kommer av att de visat sig obeboeliga i brist på vatten. Vi hade sett den hägra i olika former från vår balkong. Om aftonen då den nedgående solen belyste dem minde de oss ofta om Alpenglück, kanske vackrare i sin färgskiftning då de guldkimrande klipporna lågo i ett bälte av asurblått.

Porto Santos var snart i sikte med sina sandstränder, moderön för Madeira kan man säga, då det var den först upptäckta och bebodda. Därifrån syntes Madeira, som ett stort moln, men det dröjde år innan man fann ut att molnet dolde land. Land av helt annan natur än Moderön.

Lunchen serverades. 8 rätter på menyn. Men inte visste vi vad de betydde. Ärtor påminde om Boston baked beans stodo på bordet som hors d'ovres. Så valde jag något som jag trodde var biff, min gamla livrätt på resor. Men det var njure och kall. Nästan all mat serveras kall här. På Savoy var den varm. Ett par herrar kommo till bordet. Den ene fick fisk, som såg bra ut, så jag valde det. Den andre fick verkligen biff och mor följde honom. Så åto vi ost, rätt bra, helt säkert sydafrikansk och så "Naesbit" av mig kallad kärleksäpplen. Kaffe serverades i röksalongen, som är rymlig och trevlig.

Hytten var smutsig i alla de hörn som en kvinna vill se ren, och så funnos rikligt prov på söderns insektsvärld. En stor grann skalbagge nästan skrämde mor. Då vi tappade vattnet ur handfatet så rann det ut på golvet. Vi ringde och bad steward torka upp, men det föll ej honom in. Vi hade nöjet se hur det rann fram och tillbaka in i grannens hytt och vår.

Då vi kom in i matsalen till middag ändrades situationen. Om en svensk ej kunde gilla renligheten i hytten så voro vi eniga om att ingen portugis skulle kunna gilla enkelheten i en svensk matsal. Vaktmästare i vita kläder och vita handskar imponerade på mor. Lång matsedel så där en 10 rätter bl.a. fläskkotlett och biffstek. Portugiserna åt dem alla och rätt så bra portioner. Och så klaga alltid främlingar över att vi äter så mycket i Sverige. Det beror väl på att de bedöma oss efter restaurationsmenyerna, som de jämföra med sin hemkost. Vi voro eniga om att svenska matvanor i

allt voro enklare och sundare än de vi här såg. Oh ,vad vi längtar efter sill och potatis.

Musiken spelade hela middagen och senare på aftonen i salongen. Livet ombord var enkelt och vardagligt. Barnen nojsade mer än jag var van vid. Ingen omklädsel. Några herrar hade tagit på mörka kostymer och de flesta hade vita kragar. Några damer hade nakna armar. Men det hela verkade full vardag.

Vi gingo till kojs vid 10 tiden. Jag skulle ha bad kl.7 på morgonen. Mitt onsdagsbad höll på att gå om intet. Jag beställde det till kl.5 med det samma jag kom ombord. Fram på dagen fick jag besked att jag skulle få det först kl.6 med en del förklaringar som jag ej begrep. Vände mig till huvudsteward och fick löfte om bad kl. 6. Då jag kom kl.6 så ville han ej öppna förr än "demi" tyckte jag han sade. Då gick jag till headsteward som upplyste om att man ej badade på e.m. utan på morgonen. Hela underhandlingen hade gällt morgonbad. Ej undra på att de förklarade kl.5 för tidigt. Jag fick ett e.m. bad som smakade skönt före middagen, men måste även ha mitt förut beställda bad följande morgon. Vi kompromissade med att skjuta fram det till kl.7 och så var alla parter nöjda. Flera herrar badade verkligen kl.6.

Den 11:te April. Dagen härlig och lugn. Efter badet, kaffe smör och vitt bröd. Kl.11 lunch med med samma historia som i går. Efter lunch har jag legat på båtdäck och haft det skönt. Mojan har vakat över mig och stoppat om mig. Det är en ljuvlig lättja som kommit över mig. Tittade ett slag i min dokumentväska, men kan ej förstå att sådant kan intressera någon.

Middagen och kvällen som vanligt dock med den extra oro, som alltid finnes strax före landstigningen. Gingo till kojs kl.10,30. Vårt däck låg så lågt att vi ej fingo ha sidoventilen öppen. Gammal skeppsbyggmästare kan dock bedöma den saken bättre och vet även hur den skall öppnas. Den öppnades och order gavs till Cyssie att vara ventilvakt, d.v.s. om vattnet kom in skulle hon höra detta och varna mig. Vid 5 tiden kom sjön så pass högt att det skvätte in på hattaskloket och jag blev purrad att gå upp och stänga. Kl.7 vaknade jag o fann att vi voro inne i Tagusfloden. Vi måste skynda och klä oss. Ordna med pass och så bagaget i land.

Lissabon

12 April 1929. var sommarvarm och klar i Lissabon. Att få bagaget till hotellet var rätt arbetsamt och dyrt. En man tog det i land, men han fick ej röra det förr än en man jag ej sett förr, men som var någon sorts steward för hytten fått \$20 så bar mannen sakerna i land och jag gav honom \$20,

men protesterade och ville ha 10 till. Det fick han. Så en man att föra sakerna in till tullen det gick för \$10, en annan att få dem ut \$10, ett bärarlag tog dem där och lade dem i bilen \$10. Bilen till Hotel Aveuida Palace \$20 o mannen som tog dem upp i våningen \$10. Summa \$100 eller i svenska pengar 18 kr för att få bagaget från båten till rummet.

I Madeira debiterade de 18 / på räkningen, portien fick sedan lite dricks. Det förefaller dryga pengar i ett land där arbetslönerna äro små. Om en grovarbetare förtjänar 2 kr om dagen, vilket lär vara fallet i Portugal och får 2 kr för 10 minuters arbete borde han vara nöjd. Jag blev verkligen ond på den krabaten, som krävde det dubbla. Han var officiellt stadsbud med nr 191 i mössan.

Vi fingo ett bra rum på hotellet med bad. Cyssie fick sköta sig lite, få båtluften och som hon sa krypen ur kroppen med bad och ombyte. Jag gick ned att göra program.

Där fanns en s.k. expressförbindelse med Sevilla 3 dagar i veckan lördag, tisdag och torsdag. Vi beslutade ta den första d.v.s. följande dag. Trötta på alla table d'oter talade jag vid portieren, som var tysk, om han visste något bra tyskt kök. Han rekommenderade Charcuteri Francaise Petermann som var Elsare och känd för den bästa maten i sta'n. Vi drogs dit och funno ett trevligt kaffé med Chakuteriaffär. Menuen sillfilé sallad, langust och så sparris med smält smör passade mor bra. Vi drucko tyskt exportöl och kände oss nästan som hemma. Sedan sågo vi på staden. Ett kondis med 3 mjölkkor där man skulle få nymjölkad mjölk, men drycken intresserade oss ej.

Vi for upp på höjden och besågo parken och växter m.m. Så foro vi tillbaka till vårt Charkuteri och drucko te och mor provianterade för nästa dags resa, kallskuret och bröd sardiner och fransk korv för år, som mor tror skall räcka till vi kommo hem. Solnedgången praktfull.

På kvällen skulle vi dinera på Maline, som Portiern sa skulle vara något mycket förnämligt. Vi kom dit i våra reskläder och kände oss lite ängsliga då vi sågo den pampiga entrehallen med guldsmidda betjänter. Entrebiljetten kostade i svenska pengar 4,50 pr person och jag började tvivla på min kassa. Fick några guldpund av mor, som hon hade med i reserv och så stego vi på genom en del flotta klubbrum m.m. till vi kommo in i matsalen, som hade dansplats mitt på golvet och stor musikkår. Den var lustigt och trevligt dekorerad med politiska gubbar m.m..

Mor hoppades få se hur det går till när herrar kastar bort pengar på danspalats, men blev rätt besviken då vi fingo veta att i entrepriset ingick hela middagen med en flaska vin. Det blev en billig afton: Nåt särdeles

glad var den inte, men kanske kombinationen mor och Maline inte är den rätta.

Den 13 April blev en överraskningens dag i motsatt riktning. Jag hade tänkt mig en hotellräkning på något över \$100 så var den på \$265. Vi fingo nämligen betala för full kost fast vi aldrig varit i matsalen och ej heller fått det kaffe som vi beställde till kl.7 innan vi reste.

Vi kommo i väg och ombord på båten fingo den stora kofferten polleterad till Sevilla. Båten var en enkel flodbåt ungefär som "N" som vi på sin tid byggde till Riga. Färden över Tagus tog $\frac{3}{4}$ timme och en järnvägstjänsteman som hade följt med tog hand om bagaget. Vi hade reserverade platser, men fick en hel kupé för oss själva. Utmärkta soffor och i allo förstklassig vagn. Man kunde gott ha vilat ut här men den rika blomsterfloran höll oss uppmärksamma hela tiden. Den växlade ständigt i de mest praktfulla kombinationer.

Klockan 12,30 dukade mor upp vår piemie, som smakade underbart med en flaska Portugisiskt rödvin i stenflaska. Vi ska söka gömma flaskan hem, som minne av en trevlig resa. Mor ville spela kort, men det blev inget intresse då vi hade så mycket att se. Även sedan vi lämnat låglandets blomsterprakt och kommo upp i det mera karga landskapet hade vi ständigt nya och intressanta landskap att se. Järnvägen var en ny linje som ej fanns på kartan. Vi passerade -----

Vi voro vid gränsstationen på tidtabellenlig tid kl.3,45. En motorbåt ungefär som "Ro" i utseendet skulle ta passagerarna och bagage över Guadina. Det gick bra, men komna över mötte oss världens svåraste tullbehandling. Mor öppnade en väska och sen förklarade hon att de andra 9 voro allt hennes nödvändigheter. Jag visade mig i tullkammaren, men blev utmotad, med att det angick mig ej och så lastades alla koffertar och kappsäckar upp på taket av en buss. Kl.4,45 satte vi igång. Bussen var obekvämlig och bra nog fullsatt. Vi skumpade rätt så duktigt.

Kl.1/2 7 voro vi i Huelva, den plats där Columbus fick sin välsignelse av kyrkan innan han seglade till Amerika första gången. Vi fingo tag där i ett hotell som mor sa var snyggt. Jag tänkte pretentionerna minskas när man reser i sydliga länder. Grand Hotel International i Huelva väcker ingen åtrå hos mig. Kl.7 bar det iväg igen. Det var rätt så intressant att fara genom deras bygator med en lång mur, den skulle föreställa en husrada, det kunde man se därför att överkanten var mycket ojämn, olika höga hus och att där fanns en massa dörrar. Fönster sågs endast nån gång och då alltid med galler för.

Sevilla

Vi voro framme strax intill Hotel Inglaterra vid ½ 10 tiden. Fingo upp vårt bagage och måste strax gå i matsalen, då de stängde kl.10. Herr Konsul Bjørge och hans kompanjon Mathisen voro vid hotellet för att hälsa på oss. Vi tackade och bådo att få se dem en annan kväll. Så gingo vi till kojs i det lilla trånga spanska hotellrummet. Det var kvavt och vi kunde ej ha öppet för bilarna vrålade allt för infernaliskt på plazan utanför.

Den 14 April. var söndag. Vi togo det lugnt. Beställde kaffe kl.1/2 9. Drucko detta i solskenet vid den öppna balkongdörren. Parken låg härlig och lugn framför oss. Vi gladdo oss åt att än en gång se detta gamla ställe och dess vackra folk och deras dräkter, som dock föreföllo oss vara mindre allmänna än förra gången.

17,30 på e.m. kom Bjørge och Matiesen och bjödo på biltur genom staden, parkerna och framför allt utställningen. Sevilla hade ändrat sig sedan sist. Om till sin fördel eller ej, därom kan man tvista. Turisten föredrog naturligtvis det gamla Sevilla med sina trånga gator sina vackra gårdar o.s.v. Jag skulle tro att många av stadens borgare se med fasa på de långa raka rader av moderna hus som uppförs överallt och med ledsnad se hur de gamla husen och gårdarna få ge vika för breda gator och vägar. Det är den nya tiden, som vill lufta ut, synd bara att så mycket gammal tradition går bort med unkenheten. Jag skulle ej vilja bo i de unkna gränderna, som äro så förtjusande för mig och Cyssan att vandra uti under de milda månskensnätterna i April. För oss ett nattnöje endast, men att bo uti detta är något helt annat. Så till slut måste man ge dem rätt som ränsa ut, men någon liten hänsyn borde de ha.

Det stora Nya Hotellet i utställningsområdet är förskräckligt. Kunde varit hemma i Chicago, men ej här någon hänsyn måste man ta för omgivningen. Utställningen är helt säkert planerad efter mycket förnämliga linjer. Det stora vackra museet för spansk-portogisisk konst har god skäl för sig och kommer alltid att försvara sina dyra kostnader. De många verkligt vackra paviljongerna för transmarina staterna skola i någon mån bli till verklig gagn såsom konsulathus. Vad som mest imponerade på var dock att stora utställningshaller blivit byggda och förlagda så att de kunna användas som frihamnsmagasin i då utställningen är över. Tänk om Gbg hade kommit på den iden och lägga sin utställning i frihamnen och på vassen.

Vi hade te i Hotel Alfons XIII, det var en verkligt vacker och intressant publik, som samlats där. Jag har aldrig sett så många och vackra flickor på en plats

Efter middagen togo vi en promenad i de livliga gatorna. Det var mest arbetarepublik och dyl. som fyllde de många kaféerna här. Trång och livligt.

15:de April besökte Konsul Bjørge för att få tala om affärerna. Han önskade bli vår generalagent i Spanien. Jag är något tveksam härom. Vi enades dock om att gemensamt besöka Greve Ybarra. Det besöket gav ej något utöver förra gången. Möjligen kunna vi komma i affärl, men först då vi få mindre hemma. Något pris får man ej här. Fick en del handlingar att studera.

Efter middagen gick jag smågator med mor. Den kärleksranke mannen vid gallerfönstret var ej så allmän. På många håll hade flickan öppnat dörren, så de kunde få umgås utan järnmellalägg. Det roade Cyssie. Hon tyckte det var naturligare.

16 April Besågo Alcazar och dess vackra trädgård. Då man kommer från Madeiras blomsterprakt så har denna Murillos park förlorat en del av sin charm. Den verkade dammig. Skall nu ej mera gå och se slott och parker.

Vi gingo in i en antikaffär som annonserade sig vara hovleverantör till Gustav V. mycket prydlig affär. Medan vi var där kommo ytterligare tre sällskap svenskar, så vi var mer än ett dussin. Jag anmärkte att sedan Gustav varit där måste varje svensk gå dit. Mor köpte ett cigarettfodral som hon skall ha som middagsväska.

Utflykt till Cadiz

17 April stego vi upp efter kl.6 för att resa till Cadiz. Bilfärd intressant över slätten med sin skiftande kultur. Vi stannade i Jerez för ett glas vin och så fortsatte vi igenom sand och damm hela vägen runt Cadizbukten. Det var skönt att lukta saltluft och den långa sandstranden såg inbjudande ut. Badningen hade ännu ej börjat. Vägen gick på en smal landtunga genom gamla raserade fästningsverk. Staden var trång, blåsig och dammig.

Skeppsredare Pinilius var sjuk och kunde ej ta emot oss. Vi reste till varvet, men dess chef förklarade att han hade ingenting att visa, och det var nog sant.

Så foro vi till San Fernando där vi åto lunch på La Mallorquina, bra. Chaffören åt vid bordet närmast oss. I Puerto Real besökte vi mariningenjör Murguis hus. Han var ej hemma, men damerna voro mycket älskvärda. Zita Boy Bomez pussade mig och jag blev fotograferad med henne.

Så gick färden till Domeque beryktade vinkällare. Vi fingo se anläggningen och smaka deras gamla fina Cognac och så hamnade vi i deras vinsal, där vi försökte deras gamla viner, som vi aldrig få se i marknaden, Oloroso, vårt "East India" m.m. Champagnen smakade mor så bra, så hon beställde 9 duss. Få se hur det går. Hon tyckte priset var så billigt, men vi får se när det kommer hem. Kanske blir det som med korgarna.

Vi hade mycket angenämt och tiden gick fort. Klockan var närmare 6 och vi hade två timmars körning innan vi voro hemma. Landskapet var vackert under den dalande solen, som med röda moln la ett underbart skimmer över det oändliga gröna kornfältet. Då vi kommo c:a 7 km från Sevilla så var vägen blockerad av alla de som kommit hit för att se tjurarna vid morgondagens stora "Toro" Det tog oss en timma extra.

Då vi kom hem måste vi bada och sedan byta innan vi kunde äta. Efter middagen gick jag till Alfonso XII för att hälsa på Rotary som träffas där onsdag afton. De höll på med middagen så jag skulle sitta ner och vänta några minuter till de voro färdiga, då jag hörde mitt namn nämnas. Det var Konsul Krüger med sina två döttrar och fru. Jag pratade med dem en halv timme innan jag gick till Rotary. Kl. var nära 12 då jag kom hem.

18 April. Konsul Bjørge kom på morgonen för att få igen Ibarras ritningar. Jag måste arbeta med dem ett tag, sedan hyrde vi en vagn för att åka ut och se på ferias nöjeslivet. Vi hade tre vagnar Krügers och vi och åkte fram och tillbaka i nöjesfälten och de många fästklädda människorna. Det blev lite enformigt för mig och varmt så jag var glad då det var över. Ehuru man måste säga att det var intressant att se dessa andalusier i sina prydliga hattar och riddräkter och damerna i svart och rött.

Jag stannade hemma på e.m. Mor är på tjurfäktningen. Hoppas det kommer henne väl. Jo, det gjorde det. Hon hade större nöje av denna föreställning än den vi sågo i Madrid för 3 år sedan.

Vi hade middag för Norska konsulatet, senare kom Nisse Erikson från Lysekil. Vi foro till Alfons XIII, och hämtade Krügers och sedan ut i ferians häxdans. Det var ungefär som karneval, med vin, dans o sång. Praktfullt upplyst med gröna och vita el. lampor. Jag hade Andalusier hatt vilket imponerade. Det var långt framåt morgonen innan vi kommo hem.

19 April. Vi lågo rätt länge och så kom Bjørge och tog mig på en åktur. Det var mycket livligare än dagen förut. Verkligen intressant. Vi hunno nättup hem till lunchen. Mor vilar i dag.

På e.m. togo vi en promenad i ferian och sågo folklivet. Våra vänner från natten voro mycket glada att se oss igen och ville ha oss in i sitt tält. Efter middagen voro vi åter ute i vimlet en timma och så kojade vi.

20:de April. Besökte Greve Ibarra och hade en mycket angenäm överläggning med honom. Han tycktes gilla mitt förslag till emigrantfartyg. Så jag enades om att arbeta ut ett fullständigt projekt. Förhandlade med Bjørge om Generalagenturen. Skall underställa styrelsen hans förslag.

Mor gör en utflykt med herrarna före lunchen. På e.m. skulle Mor och jag göra en tur ut på "ferian" i vagn men det skulle kosta 50 pesetas för en timma efter 5. Då vi ej kunde gå mer än en timme tyckte vi det priset för

högt och togo en promenad till ett boulevardcafé där vi såg alla passera revue. Efter middagen kom herrarna Bjørge och Martinsen och hämtade oss till "ferian" med bil. Den ställdes åt sidan i en av gatorna och så vandrade vi från tält till tält. Vi besökte Treadorernas klubb fingo vin och se dans. Detta upprepades i Pressklubben m.fl. ävenså i enskilda tält, som voro inrättade för sent familjeliv. Vid 1 tiden voro vi trötta och foro hem.

21 April. Ösregn."Presno de Riveras" stora fäst i Huelva blev betydligt reducerad. Konsul Bjørge, som var inbjuden och försökt få Cyssan med som sin dame, kom till hotellet kl.10,30. Jag blev förvånad att se honom dels för att han ju skulle ha varit vid högtidligheterna i Hurlva vid avtäckandet av Christobal Bolons staty, men ändå mera att han kom så tidigt. Överenskommelsen var att Martinson skulle komma kl.11,30. Han förklarade att klockan var 11,30 och jag gick ut på plazan. Torgklockan visade 11,30 min var 10,30. Nå den hade väl stannat. Jag gick upp till mor för att tala om hur sent det var. Även hennes klocka hade stått en timma och väckaruret också. Det var konstigt. Till sist funno vi ut att man övergått till sommartid.

Vi gjorde en tur till U.S.A. paviljongen. Dessa av olika stater byggda paviljonger äro riktiga palats, avsedda för konsulattjänsten på respektive platser. Vanlig för expedition för representation, för generalkonsulen och för vice konsul och för tjänstemän. Stilen och anordningarna äro Andalusisk typ, men med inslag av Amerikansk originalitet. Huset användes som utställningsbyggnad. Intet av intresse fanns. Jag errinrar mig en enkel samling av indianhemslöjd. Något som man träffar lite var stans i Texas. Arizona Shipping board hade stora kartor för att visa sin organisation, hur den omspänner hela världen. Denna stadssubventionerads storhet står väl där för att visa hur litet Amerikanarna mena med sitt rop om borttagande av Tradebarries.

De hade även en kvinnoarm av väl i ½ duss upplagor visande i olika studier hur den kunde vaccineras utan att lämna några ärr. Iden var tysk, men utarbetad i U.S.A. Very Important. Vi sågo även på "Fred Olsons" några 4000 tons tankers som gick mellan Svarta Havet och Sevilla.

Så voro vi färdiga med den vackra Sevilla. Klarade räkningen och åkte ned till tåget. Mor köpte matsäck till middag, som smakade förträffligt innan vi gingo till kojs.

Madrid

22 April 1929. Vi voro framme vid 9 tiden i Madrid. Jag hade satt min adress till Palace Hotel, som dock ej hade något ombud nere. De ville fösa oss in i en annan buss, men jag sa "dra- - -" så mor blev rädd och kom med mig i en bil. Jag sökte Minister Danielson, som dock var ute och

senare Don Aledo, som också var borta. Sedan jag kommit hem kl.1 gingo Cyssie och jag på en Italiensk restaurang för lunch.

Hemkommen därifrån hade vi ett kort från Kerstin Broström om att Elin Janson och Fru Fisherstöm med dotter och syster fröken Olson voro komma till Madrid. De bodde på Hotel National. Vi skyndade dit. Elin låg till sängs. Det var angenämt att få prata lite av varje.

Kl.4 måste jag vara på hotellet för att träffa Don Aledo. Vi skulle tala om möjligheten att sälja fartyg i Spanien. Kl.5 skulle jag vara hos Minister Danielson. Då jag ej han bli färdig med Aledo bad jag honom komma igen till strax före 6 för att dricka te med oss och de svenska damerna. Det var ett angenämt teparti, som varade till det var tid att bryta upp. Vårt tåg till Barseelona gick nämligen kl.8,15. Då jag betalade räkningen överraskades jag av att bli debiterad för fullt dygn, då vi endast haft rummet några timmar. Detta förklarades vara Ritzhotellens system. Vi köpte matsäck, som vi lekte pienie med i vår vagn.

Barseelona

23 April vaknade vi i en härlig bergstrakt med vinodling på bergens undre delar. Jag steg upp och klädde mig och gick till restaurangvagnen för mitt morgonkaffe. Mor hade inget intresse här för. Hon hade fått nog av deras kaffe då vi för 3 år sedan gjorde resan. Jag fick nog nu, för det var dåligt.

Rotary.

Då vi kommo fram till Hotel Ritz skulle hon ha sitt morgonkaffe. Jag gjorde henne sällskap med en apelsin och en cocktail. Då vi just fått denna frukost framdukad, kommer handelsrådet Winquist in för att erbjuda mig sina tjänster för att se utställningen. Vi enades om att träffas till te. Jag skulle använda dagen för besök hos redare m.m. Jag lunchade med Rotarianerna som hade sin regelbundna lunch på hotellet den dagen. Det var en mycket representativ samling affärsmän, som kommo dit. Jag fick två vänner som talade engelska. Lunchen den vanliga spanska. Strax efter sedan vi börjat hälsade ordföranden ett 10 tal gäster välkomna. Vi voro över 80 personer vid bordet. Så hölls ett par anföranden om klubbens angelägenheter. Så kom dagens fråga. En herre talade väl ½ timmes tid om de spanska automobilklubbarnas sammanslagning till en enda stor förening. Talet störde oss ej nämnvärt ty vi åto och pratade som om det ej förekommit. Då han var färdig kommo några korta repliker och anförande från ett 10 tal personer och så en slutreplik från inledaren. Här voro alla intresserade, men man var ju då vid kaffet. Jag fick ej betala för mig. Det är intressant att se Rotaris i främmande länder.

Efter lunchen gjorde jag besök hos ett rederi Sociedad Anonisma Cros, sedan jag blivit införd i väntrummet kommer chefen ut till mig och hälsar "Jag kan icke tala svenska so we better speak english", vilket jag gillade. Antagligen hade han hört av vaktmästaren att jag ej kunde spanska och så hade han fått den frasen ur en palör. Det roade oss båda mycket och var en utmärkt inledning till angenämt affärssamtal. Hans behov av fartyg passade ej oss.

Winqvist mötte oss till te på hotellet. Vi gingo med honom till "Casa" där vi fingo, jag en lemonad och Mor en Cocktail. Så nog fick W. en underlig idé om detta herrskap och dess diet vid frukost och te. Vi åto sedan middag på samma Café. Det var skönt att få göra en menue själv. Smörgårdsbord med Överstebrännvin. Polard i Champagne samt sparris och cronärtskockor med rört smör, smultron med appelsinskivor och torr sherry..

I caféet fanns endast en gäst till, en furste av huset Bourbon med två vänner. Det var sällsynt flott, nästan som opere att. Fursten särskild passade för en sådan fars. Vi voro hemma vid kl.1.

24/4 1929. Har besett utställningen under hela förmiddagen. Den mycket omtvistade svenska paviljongen blir helt säkert bra. Den svenska avdelningen i Kulturutställningen blir storartad. Utställningen har stora naturliga förutsättningar att bli vacker. Arkitekterna ha gjort sitt bästa. Det verkligen intressanta inslaget är en stad sammansatt av ryktbara hus från alla städer. Där har arkitekterna fått en utomodentligt bra bild av spansk arkitektur genom tiderna. Efter besöket lunchade vi på en rest. "Renguld" för oss själva, vår egen enkla menue l'angust och sparris med ett glas öl.

Sen gjorde vi visit hos konsul Möller, men han var ej att träffa. Kl. 6 gingo vi till Casa Llibre för te. Det var en intressant publik. Hela Barselona socitetens damvärld. Endast några stycken herrar så där voro väl ½ duzz danspar. Mor var intresserad av toaletter och typer. Vi voro eniga om att Andalusiskorna på Alfons XII voro en betydligt förnämligare ras. Kl. halv tiotiden gingo vi till Restaurant Suisse. Där var demimonder och herrar med sina väninnor. Restaurangen var trevlig, kök och upppassning förträfflig och ett gott glas vin gjorde att vi trivdes utmärkt, samspråkade med Winqvist till kl.12 då restaurangen stängde. De flesta gästerna gingo då till nattklubbarne. Vi gingo hem och sovo som ett par snälla barn. Vi skulle resa följande dag.

Den 25 April. Tåget skulle ej gå förr än kl.15. Portien hade enats med mig om att sakerna och vi skulle vara färdiga att resa till stationen kl.14,30. Vi togo det lugnt. En kopp kaffe på rummet och så tänkte vi ta matsalslunchen kl.1. Alla biljetter voro klara utom polleteringen, men den kunde väl klaras enligt överenskommelse. Döm om vår förvåning då bagagemästaren

kommer upp strax efter kl.9 och vill ha våra grejor. Mor var ej klädd och jag höll på med min toalett i badrummet och kunde ej komma henne till omedelbar hjälp. Stor uppståndelse. Jag fick klarat av det hela och gick så ned och konfirmerade med portiern att kl.14 var tids nog. Mor kunde ta det med ro.

Jag fick min handelstidning och gick ut på Avenyn och satte mig i solen på en stenbänk för att läsa. De spolade asfalten så flitigt att det blev lite fuktigt. Jag drog mig undan till Hotel Colons torgkaffé, fick mig en citronvatten och hade det lugnt till framåt 11 tiden, då tidningen var läst och jag fann tiden vara inne att gå hem till hotellet och göra dagbok. Därav blev dock intet ty i Ritz trädgårdskaffé satt Konsul Krüger med sina 3 damer. De hade rest runt till Algeres, Gibraltar. Malaga, Alhambra, Madrid och just inträffat här. Vi fingo mycket att prata om. Cyssie kom ned och tiden gick fort till lunchdags. Krüger ville se oss på lunch, men vi båda få det till godo till en annan gång. De skulle bila till Tiffedale och luncha där.

Vi fingo vår table d'ote och så voro vi färdiga kl.2. Jag skulle göra upp räkningen. Hade 1:sta dagen jag kom fått en check på något över £30. Av en händelse frågade jag om hotellet ville växla den i pesetas så slapp jag gå till banken. Jo, gärna. Jag fick 975 pesetas i avräkning. Men nu när jag reste hade de ej hunnit att på 3 dagar få den diskonterad, så det fick vara jämt. Pesetasen var i fallande så de hoppades göra en liten affär på mig.

Efter det vanliga bekymret med bagage och vaktmästare, bärare, sovvagnskoduktörer, vagon lits ombud och all deras dricks voro vi på väg mot Paris. Färden förbi gränsen var vacker. Vi sågo det härliga blå Medelhavet och så kom förtullning med nya bagage och bärarebekymmer. Middag fingo vi i restaurationsvagnen, tråkig som vanligt. Vi spelade kort en timma och så kröpo vi till kojs. Det var den värsta vagn i min erfarenhet att guppa och knarra. Den fullkomligt vrålade. Vi sovo dock och kl.8 steg jag upp. Cyssie kom även upp så i Orleans kunde vi gå in i restaurangen igen och få vårt kaffe. Det gjorde oss ej glada. Men resans mål Paris var ju nära.

Paris

26 April. Vi hade ej beställt rum på Hotel Chatham. Det var fullt, men de ordnade dock ett sådant. Hotellet ser enkelt ut, men är väldigt hemtrevligt. Skada bara att det amerikaniserats. Gästerna voro huvudsakligen Yankees. En spansk familj, som varit med vårt tåg. En dansk familj och naturligtvis lite fransmän. Vi gingo till vår gamla Brunier och fingo ostron och sparris med ett glas öl. Härligt.

Så voro vi på Svenska resebyrån. Skönt att få göra med landsmän. Mor och jag gingo sedan och tittade på stan och sökte en sömmerska som mor använt för 3 år sedan och som hon ville ha igen. Vi visste båda precis var

hon bodde. Kunde noga beskriva stället, men finna det kunde vi ej någon. Tog te på Grand Hotel. Köpte biljetter till Casino de Paris. Måste dock ha lite mat först och så gingo vi till Brunier igen. Kaviar cocktail, hummer special, sparris, jordgubbar en Cheval Blance och kaffe med en Martell satte oss i humör att uthärda förevisningen. Den var slut kl.12. Då reste vi till Lido. Paris sista och modernaste. Vi fingo ett bord och en flaska Champagne, det enda som dricks. Där dansade både publik och artister deltog. Mycket konstdans bl.a. på skridskor. Fagra najader badade i basinen. Vi blevo mycket observerade av ett sällskap som vi till sist kommo underfund med att vara Fru Sternhagen med dotter och vänner. Gingo hem vid ½ 3 tiden, men smeto in på "Hole in the Wall" American bar och fingo oss en kopp kaffe. Mor trivdes gott där.

Den 27:de April. Har talat med verkstaden, allt är bra. Har givit order om bil, pojkar m.m. Så nu bär det hem åt. Skönt.

Lunchade på Webers och så vandrade vi omkring och såg i butiker. Skulle ha lite souvenirer till flickorna därhemma och gossarna. Kunde ej finna något som passade. Enades om att det är väldigt svårt att köpa borta. Jag badade på Hamaun. Paris finaste turkiska. Rätt så trevligt. Hade en kopp te på hotellet. Beställde bord på La Mere Catherine i Montmatre. Kvällen skulle bli en Montmatre Lördagsnatt. Där var packfullt med folk. Men vi fingo våra platser. Det är numera ej ett parisiskt kaffé utan en teater för yankees och andra resande. Maten var dålig och vinet ej något uppmuntrande. Då vi kommit till kaffet var det mera ledigt. Ett sällskap 4 damer kommo in, som vi sågo som svenskar. De slog sig ned bredvid oss. Jag anmärkte strax att "vi skall ej genera oss därför att vi förstodo varandras språk", och så började vi prata. Följdes åt till Bal Fabarin, drucko en flaska champagne och en grogg och så dansade far. Mor bad honom ej dansa damerna fördärvade, men de voro ju 5 dansanta i sällskapet så nog borde de hålla för mig alltid. Sedan kan-kan dansats och lite annan muntration givits, började folk gå. Vi gingo med och sågo nattlivet. Så gick vi in på Lajulie och fingo mera vin och mera dans och blevo goda vänner med damerna så jag pussade dem alla kl.3,30 när vi skulle skiljas. Sedan reste vi till The Hole in the Wall och fingo en korb och en pilsner, som smakade förträffligt. Vi 4 tiden voro vi i säng.

28:de April 1929. Vi vilade ut ordentligt. Kl.3 voro vi färdiga att gå ut. Vi gingo till Svensk Modern Konst, en utställning, som väckt mycket uppmärksamhet här. Den var verkligen vacker och roande oss att se. Sedan promenerade vi på Champs Elyse en stund. Det började regna så vi tog en bil. Åkte först till den okände soldaten och gav honom vår hyllning. En rundtur i Bois Bologne kapplöpningsfälten, till Invalidpalatset, Pantenon, Notre Dame med några rundvandringar här och var, friskade upp våra gamla minnen från föregående resor. Vi slutade på Brunier, ostron, öl,

clamchowder och sparris. Det var gott, Så gingo vi på Cafe de la Paix för en kopp kaffe. Packfullt överallt.

På aftonen hade Cyssan bestämt sig för teater, S:t George, där de gävo en pjäs Le Jardine de - - - -. Men det blev för starkt för mig, kl.10 hade vi varit där i 1 ¼ timma under vilken tid ½ varit väntepauser och ½ spel. Spelet var storartat, men då vi ej förstod franskan och hade fått en inklämd plats, beslöt jag att gå efter 2:dra akten. Sedan vandrade vi en timma eller mer på Montmatre, studerade människorna och livet. Tog en bil och reste hem. Kl. är nu snart 12 så dagen är över. Funderar på att gå ner på The Hole in the Wall för nattkorv. Den var god. Vi kojade vid halv ett tiden.

29:de April 1929. Träffade Gösta o Elsa Dalman till frukost. Kl.12,15 gick tåget. Vi hade lyckats få vårt bagage polleterat och resten stuvat och så bar det iväg till Köln. Vi sågo körsbärsblommor och lite vårstämning. I Köln superade vi på stationen och så installerade vi oss i den tyska sovvagnen, som vi mycket föredraga framför Vagon Lits.

30:de April 1929. "Trägern" tog vårt bagage och så gingo vi upp till bangårdsrestaurangen för frukost: Träffade Albert Engström och några konstnärer på väg hem från utställningen i Paris.

Resan gick bra fram till Sazznits. Jag mötte Ing. Serllits Nilsen och Dir Dellner. Vi gjorde sällskap till middagen, som smakade utmärkt. Sill och hårt bröd och överstebrännvin. Då kände man sig hemma. Vi voro ju också under Svensk flagg.

Anlända till Trelleborg, måste vi rymma ut vår vagn och ta allt bagage med i en annan, utan någon helst hjälp. Det var illa ordnat. I Malmö togo vi in på Savoy Hotell. Mor beställde ett förstklassigt svenskt smörgåsbord med sill och nykokt färsk potatis. Efter supen gingo vi till Armgarths, som hade gäster och ej kunnat komma oss till mötes. Det blev mycket prat och rätt så sent.

1:ste Maj 1929. Stego vi upp kl.6,30 för att hinna till tåget. Det var med stor spänning vi tänkte på återseendet, Nils Magnus, Carl och Hugo. Vad skulle de säga och hur skulle de se ut.

Av vår sågo vi ej ett spår. Då vi kom norr om Varberg låg snön tjock. Daily och pojarna, Kaisa och Häck mötte vid tåget. Ävenså alla Herrarna på verkstaden, som dock haft mycket att göra. Vi åkte direkt ut i bilen, där vi satt och kramade våra pojkar i tur och ordning. Det var skönt att va hemma igen. Nu skall våren börja.

Den 2:dre Maj sjösättning av M.S. Samuel Bakke och lunch där jag träffade vännerna. Jag kände mig nästan som främmande, så det var ej lätt att hålla talen för gästerna etz. Vi kastade om talen. Jag var glad då det hela var över och jag fick fara hem igen.

Så var denna semester och hälsoresa slut.

HUGO HAMMAR DAGBOK Nr 5

Kap 3. Egypten 1930.

Hälsoresa till Egypten över Paris, Genua, Alexandria, Cairo till Assuan. Retur över Luxor, Cairo, Marsielle, Revieran och Paris. 26 Januari - 10 April 1930.

Hultafors och jul på sjukhus.

Under hela **oktober och november månad 1929** kände jag mig förkyld och mycket trött. **Den 28 Nov** reste jag till Hultafors för att få vila och ren luft. lite vatten och dietbehandling, som jag trodde skulle göra mig kry igen. En kur på en 3 veckor skulle väl vara nog.

Jag kom fram på söndagsaftonen, fick ett tillfälligt rum. Gick omedelbart till kojs. Öppnade fönstret för att få in den härliga skogsluften. Vaknade på morgonen med rummet fullt av fuktig dimma. Dimman låg så tät att man ej såg något utåt. Skulle gå i badavdelningen, vägen dit var genom

tamburen, som var under ombyggnad öppen och dragig. Fick massage och dusch etz men kände ingen komfort.

Fick ett annat rum, en dubblett avsedd för Cyssie och mig. Började hosta svårt och försökte en promenad i skogen, men måste vända. Följande dag låg jag mesta tiden, tog endast målen i matsalen. Dagen därpå tog jag frukost och lunch i sängen och försökte middagen i matsalen. Hostan var dock så besvärande att jag måste ta sängen och stanna där för gott.

Cyssie kom och började sköta mig. Doktorn gjorde vad han kunde. Gav mig insprutningar för att hålla febern nere.

Den 11 Dec. togo vi bil till Gbg. Sjukhemmet på Molinsgatan 7. Dr Belfrage gjorde undersökningar och fann mycket slem i lungorna. Fröken Svenson kom för att ta en del besked. Jag dikterade en halvtimme, men så steg febern till nära 40° och så blev det förbud att komma. Att tala var mycket svårt, då en plågsam hosta blev följd. Julen firades på sjukhuset.

Den 27 Dec. fick jag komma hem till gossarna.

Den 4:de Jan. 1930 steg jag upp några timmar.

Den 11:te for till staden för undersökning, var dock mycket klen.

Den 18:de nästa undersökning, så pass bra att jag tog massagebad på Grand och bjöd Mor och Daily på middag, festligt. Ordnade mig för att resa till Egyptens sol och torka lungorna.

20- 22 besök av Amiral v. Krusenstjerna då vi avslutade vårt kungliga uppdrag att granska och söka förbättra Kgl Flottans ekonomiska ledning.

25 Jan. Undersöktes jag av Dr B. och beslöt att omedelbart resa till södern.

På väg till Egypten.

Den 26 Jan 1930. gingo vi på tåget, mor och jag med biljetter till Assuan. Alla voro nere för att följa oss i väg. Vi hade Karin Boisen med. Hon skulle praktisera i Paris och vi ville hjälpa henne vad vi kunde. I Malmö voro Armgarths och Wingroth nere så vi hade en pratstund på tåget. Natten gick bra.

Den 27:de 1930. i Hamburg, Hauptbahnhof. Kallt och vått. Damerna skulle ut och se på stan under den tid, som vi hade att vänta. Jag satt på restaurangen med en sejdel öl. Vågade mig ej ut i kylan. Dagståget till Köln gick bra, mycket lite folk så den som reste 2:dra klass hade mera plats än vi som reste 1:sta . Lunch på tåget med korv och öl.

I Köln använde vi väntetiden med att se hur denna vackra stad med sin praktfulla Dom tog sig ut i nattbelysning. Ej till sin fördel, men bättre än när man under kriget fick gå där i becksvart mörker. Det var en mängd

minnen som kommo för oss där. Ej minnet midsommar 1922 då Rotheman blev mördad. En god middag med moselvin och en pratstund och så i säng. Det blev ej mycke ro, då vi hade 2 gränser att passera och pass och resgods skulle granskas. Vi voro ej vidare utvilade då vi på morgonen kommo fram.

28 Jan 30. Paris var sig likt. Vi fingo vårt stora bagage lätt tullbehandlat och voro på Chatham Hotel tidigt kl.7,30 där vi omedelbart hade frukost. Vi fingo ett litet rum med bad där vi skötte om oss. Jag ringde K.W. Hagelin, som gjorde mig ett besök. Kl.9,30 kom Hjorth för att tala om C:nie Auliliaues tankbåtsbeställningar. Kl.10 var jag på nämnda firmas kontor där jag träffade såväl Mr. Join Lambert, som hans närmaste, Mr Perrehon. Vi hade en nära 3 timmas mycket angenäm överläggning om deras specifikationer och kontraktbestämmelser. Vi enades om allt utom typen. De vidhöll Isherwood och jag G.V. Föreslog att Engberg gick in för Isherwood och att söka arbeta för G.V. typen. Hjorth deltog ej i denna överläggning, men lunchade med mig och mina damer på Brunier. Jag kom till den uppfattningen att han var ej av något värde i denna affär. Här skall man arbeta direkt.

Ringde G.V. och sände dem brevrapport. Adjö till Karin, som såg lite "down" ut för att nu bli lämnad ensam i världsstaden. Cyssie hade dock varit med henne och sett inackorderingen etz.

Kommen på tåget var jag mycket nere, förkyld och ruskig. Vi tog oss en cocktail och en flaska skum till middag och så tog jag ett pulver och en tablett och kröp till kojs.

Genua.

29 Jan 1930 kände mig betydligt bättre på morgonen. Vi voro dock mycket missräknade över att här på sydsidan av Alperna finna snö. Allt var täckt under vida snöfält. Snön varade till dess vi voro 10 minuter från Genua, men där lyste sol och vårstämning.

Vi fingo rum med bad på Hotel Savoy Majestie. Hotellet var på det hela bra. Efter lunch, som intogs i en Charkuteriaffär togo vi en bil för e.m.. Foro längs kusten och över bergen till Rapalla och besökte gamla trevliga platser utmed kusten. Solen sken grant och vi hade en härlig dag. Efter middagen skrevo vi brev och så var den dagen all.

30 Jan. togo vi en bil för att besöka Genuas ryktbara kyrkogård med sina vackra marmorstatyer och det var verkligen intressant. Så måste vi göra oss i ordning att gå ombord på S.S. Ausonia. Nytt fartyg, flott fartyg och god ordning. Vi fingo en bra hytt och däckstolar åt landsidan. Utfärden var vacker och vädret lovande. Efter middagen gingo vi till kojs tidigt.

Utflykt i Neapel.

31 Jan. Mulet och vindigt. Vi sågo en hel del vackra öar, Pontina, Lochia, Capri. och så låg det ryktbara Neapel för våra blickar. Vi landstego kl.10 och hade god tid att bese staden. Turer voro ordnade till Pompej, men vi föredrogo Neapel. Besågo slottet och museet m.m. De kungliga sluparna intresserade mig mycket. Jag ville se Sir William Hamiltons hus, där Emma och Lord Nelson började sin romans. Guiden visade oss en charmant villa med en storartad trädgård, härligt läge.

Neapel var intressant men ej så imponerande som man talat om. Kanske berodde detta vårt intryck på att dagen var mulen. Då vi lämnade hamnen hade Vesuvius ett utbrott. Våldiga vita rökmassor rödfärgade av elden in- under rullade upp mot himlen. De kommo stötvis med några minuters mellanrum. Vi följde skådespelet med stort intresse tills mörkret tog bort möjligheten att se mera.

1 Februari 1930. Syracuse. Gamla vackra fästningsbyggnader. Redden vacker, vi fingo ej gå i land. Efter 2 timmar var Ausonia på väg ut igen. Vi styrde nu mot Alexandria. Dagen vilsam i trots av lite sjögång.

Den 2 Feb sågo vi högt och bergigt land på vår B.B. sida. Till min förvåning fann jag att vi gingo ganska nära Kreta. Vi träffade två Svenskar ombord. Tandbekstrustens chef i öster Louis Kreuger och ingenjör Person, som var med honom för att bygga fabriker därute. På aftonen var det stor bal med presenter, dekoration m.m. Det var trevligt.

Den 3 Febr. Alexandria hamn. Tullen gick smärtfritt. Vi togo en man som skötte om det hela och fingo våra saker på tåget. Vi hade reserverade platser och hade det rätt så bra då vi från stora klara fönster kunde studera Egypten. De usla lerkojorna förvånade oss mest. Fågellivet var mycket intressant. Skada bara att man är så okunnig i ämnet. Några svenska småfåglar och tranor gladda våra ögon särskilt ärlor och svalor. Storsten syntes ej till. Ibis fanns i massor.

Pyramiderna

Vi kom till Cairo kl. 14,30. Jag lämnade allt bagaget till en "Amerikan Expressman" som skötte om alltsamman. Skaffade mig en bil och en dragoman (tolk). Vi skulle ej fortsätta förr än kl.19 och tänkte använda tiden för att besöka Pyramiderna och Sfinxen. Vi bilade dit i öppen bil, det kändes lite dragit i trots av det för våra förhållanden vackra sommarvädret. Då vi kommit upp till Cheops pyramiden vägrade chauffören att vänta utan återvända till staden. Vi gingo runt och besågo dessa världens mest omtalade monument. Dock utan att den överraskning som beskrivningarna tala om. De äro för väl beskrivna. Man ser intet oväntat. Massan bli ej så imponerande, att vad den gamle Faraon staplade upp under 27 år med

100,000 arbetare är ej mera än vad Grängesberg skeppar på 6 månader med några tusen man.

Sfinxen är nog det märkvärdigaste. Min teori att naturen lagt henne där mellan öknen och odlingen och människohand har huggit till drag, dräkt och klor. Vi fingo oss en bil och så åkte vi ned till Sheppards Hotel och fick oss te och sågo alla våra vänner från båten.

Då vi sedan gingo ut för att ta en promenad blevo vi överlupna av skoputsare pojkar. De hade anledning. Våra skor voro vitgrå av ökendamm. Jag stannade och hade mina putsade. Pojken fick två slantar de minsta jag hade och var tydligen mycket nöjd. Jag fann sedan att han fått 4 piastrar då en hade varit nog. men dessa pengar voro större, men av nickel, småpengarna silver.

American Expressmannen mötte oss vid tåget och vi fingo allt ordnat till belåtenhet. 19,30 serverades middag. Mor tyckte att araben med sin vita mantel, röda skärp och turban var trevlig. Hon ville konstruera om hans dräkt något, men han var inte så medgörlig som Far.

Framme vid Assuan

4 Feb 1930 Vi vaknade i Luxor. Klar sol men svalt. Vid 12 tiden voro vi framme i Assuan. Tåget var bara ½ timme försenat. Hotellfolket var där och vi voro snart installerade i Calaraet Hotel, som skulle bli vårt hem någon tid framåt. Vårt rum var på 3:dje våningen med veranda mot Nilen och väster. Dagen gick till upppackning etz. Mor arbetade. Jag slöade. På aftonen voro vi "down town" och mor drogs in i affärerna och frestades svårligen.

5 Febr.1930 besågo vi omgivningarna, togo en båt och seglade upp till slussen så runt Elephantin ön och hade en rätt så trevlig e.m. på Nilen. Det var som att segla i en vacker skärgård en härlig solig sommandag. Vi voro nöjda med vår dag.

6 Febr. beställde vi två fromma åsnor. Visste då ej att alla åsnor äro fromma. Det var vår 1:sta ritt i sadel. Mor hade damsadel. Vi redo över bergen mot Flyghamnen och galopperna på denna flata fina sandplan. Togo vägen hem genom dalen. Vi sågo Assuan Camp Hotel och ville bese detta. Stego av och nämnde för åsnedrivarna att vi ville vara hemma kl.12. De missuppfattade naturligtvis detta och galopperna bort så fort vi gått in och kommo ej igen förr än kl.12. Vi voro dock nöjda med vår ritt.

Den 7 Febr. besökte vi Elephantine, Tempelmuseet. Mor var intresserad av detta, som allt annat gammalt. Templet var förstört genom utgrävningar runt om som lämnade stora grushögar och gropar. Granitpelarna i templet voro som nyhuggna men man kunde se krossprickor i de nedre stenarna.

Jag undrade hur länge de skulle stå, men mor påstod att det var onödigt bekymmer då de stått i 2000 år så höll dom nog.

Den 8 Febr. Åsneritt till Assuandammen.

Den 9 Febr. Kom Rydbeck. Herr, fru, dotter och svägerska fröken Olson.

Den 10 Febr. Kostymbal i hotellets matsal. Mor fick 2 barnkammarbodar med Egyptiska gudar. På framsidan Isis under solguden och på baksidan Knum och Hathor under lyckofågeln allt i granna färger. Därav en mantel för far, som var mycket flott på balen. Voro tillsammans med Rybecks.

Den 11 Febr. Åsneritt. Hyrde åsnor per vecka för ritt varje morgon.

Den 12 Febr. Seglade jag med Rybecks. Mor satt hos hårfrisörskan. Vi besågo (Rock Tombs) klippgravar, som voro särdeles väl bibehållna. Enligt Baedeker bland de mest sevärda i Egypten.

Den 13 febr. Hade Rydbeck födelsedagsmiddag för sin dotter.

Den 14 Febr. Seglade vi ut för att fiska. Togo färden till en klippö uppe vid fallen där forsen var stark. Hade metspö med bröd som agn. Fingo intet. Fiskaren kastade ut ett runt nät som kunde dras samman. Dök så ned under vattnet där han var onaturligt länge. Så drogs nätet upp med 5 fiskar närmast påminnande om lax men med bredare huvud och stor mun. Hemfärden var besvärlig i hård motvind som drev sanden som moln över oss. Vi voro fyllda av sand överallt särskilt öron och hår då vi kommo hem. Extra stor rengöring.

15 och 16:de Febr. Ridtur och solbad.

17:de. Ordnade jag en utflykt till Komonbo i särskild förhyrd motorbåt "Sfinx". Vi voro Rydbeck 4, Aurell och vi 2. summa 7 st. Matsäck sändes med från Hotellet, Champagne öl och vatten. Strålände sol och lagom bris. Resan gjordes under idealiskt väder och med gott humör. Vi hade vår bordsvaktmästare med som skötte serveringen. De hade dock svårt att förstå att vi skulle ha duk på bordet och servetter. En dragoman var även ombord. Då dricks skulle delas ut överlät jag åt hotellportien att betala honom, med den påföljd att han fick intet. Han hade nämligen gått ombord utan anmodan och vi klarade oss bäst utan honom. Rydbeck kunde templet förut och Baedeker är så klar att men behöver ej bättre förklaringar.

Den 18:de. Ridtur och solbad.

19 Febr. foro vi över Nilen för att ta ridtur i Saharaöknen. Sandstorm mötte oss där så vi måste vända hem skyndsammast.

20, 21, 22 Febr. Ridtur och solbad.

23 Febr.1930. Svår sandstorm gjorde det omöjligt att gå ut alls. Sutto hela dagen på verandan. Rydbeck's bjöd på avskedsmiddag.

24 Febr. Ridtur och solbad. På aftonen bjöd Aurell på middag, god och trevlig.

Den 25:te Febr. Gjorde upp våra räkningar. Sista veckan gick till över 5,000 P.T. och så kom en del dricks. Kl.5 togo vi bil ned till S.S. Egypt som blev vårt hem till torsdag morgon.

Mot Luxor

Den 26:te En fullkomligt idealisk dag, med sol och stilla väder. Navigeringen var ej så lugn. Jag kände när båten lade ut vid 5 tiden, vände mig om och skulle sova lugnt till Komonbo. Hade ju sett den färden. Kände strax därpå att vi rände upp på en sandbank, men tog ej vidare notis härom då vi gjorde detsamma med "Sfinx". Då jag tittade ut vid 7 tiden hade jag nöjet att se Saharabergens röda skimmer i morgonsolen. Men detta väckte mina stora bekymmer. Jag hade ju biljett till hytt på S.B. sida och Sahara låg på B.B. eller ack gick båten söderut i stället för norrut mot hemmet. Jag tänkte och grubblade om jag var så virrig att jag ej kunde skilja på B.B. och S.B. på öster och väster. Måste upp och ut och se mig om. Vi lågo då kvar på sandbanken där jag somnat och folk arbetade med att få henne loss. De hade varpankare ut och halade med spelet. Under detta arbete hade båten svängt och låg med fören mot söder. Vi voro snart loss d.v.s. snart efter kl.7 och så då jag var klädd ångade vi norrut. Inom 2 timmar voro vi på sandbankar igen tvärs Komonbo. Det tog oss drygt 2 timmar att varpa henne loss där. Det var dock mycket intressant att se hur folket arbetade. Det var sjömansvana och arbetsglädje. Riktigt roligt att se hur de handskades med åror och trossar. Deras vemodiga men taktfasta sånger hjälpte dem till gott samarbete.

Då jag senare såg dem arbeta med skrubbing av däck blev jag riktigt glad, att se det liv och det intresse som de visade i arbetet. Skrubborstarna gingo i rask takt efter deras sång. Med god ledning kommer detta att bli ett utmärkt sjöfolk. Deras dröm om att åter igen komma på havet såsom de voro för årtusenden sedan kommer mänskligt att döma förverkligas. Fast vägen är lång för dem i brist på ledare.

Under dagen sågo vi vattenhävertar för bevattning. De voro ordnade som hävarmsbrunnar vanligen i serie om 3 för att kunna lyfta vattnet högt nog. Dessa mannar stodo vanligen nakna till midjan d.v.s. med endast ett par korta byxor. De arbetade intensivt och stannade aldrig så vi kunde se det. Båtens passage tycktes ej intressera dem.

Då vi passerade bron vid Esna stodo månglarna däruppe och bjöd ut varorna i korgar som de sänkte ned med snören. Passagen för båten var ordnad som en sluss. Denna låg längst inne vid stranden så det krävdes en hel del manövrering för att ta sig igenom. Slussystemen och farleder i Nilen ge ej intryck av att vara ordnade för stortrafik. Tvärtom får man en känsla av att järnvägarna skola ha hela trafiken och att Sudans handel skall ledas till Port Sudan vid Röda Havet, så att Egypten ej får någon glädje därav. Vi kommo fram till Luxor vid middagsdags d.v.s. kl.7 e.m. Båtchefen ville ha oss i land men som vi hade biljett för natten också så stannade vi. Åt vår middag i lugn och ro. Gingo i land och såg på Hotel Winther Palace och deras publik, som ordnade sig för dans. Motstod frestelsen och gingo till kojs tidigt.

Luxor

Den 27:de Febr. 1930. Flyttade in i vårt rum på Winther Palace Hotel. Mycket flott hotell. Tog ej full inackordering, utan beslöto äta som sig passade.

Togo en fotvandring ut till ruinstaden Karnak. Det var rätt gassigt i solen, vi motstod alla anbud på skjuts och fingo se vägen lite närmare. Här betade stora boskaps- och fårajordar och folket arbetade med jordbruk. Det var på en bördig fläck i öknen som de gamla faraonerna lagt Thebe.

Amerikanarna hade byggt stora missionsskolor för barnen. De som kommo från främmande platser fingo full board mot någon avgift. De som bodde närmare betalade ____ P.T. för månaden för undervisningen. En rätt flott byggnad för universitetsstudier besågo vi. En hel koloni av olika kyrkogårdar, mohamidan kaptil, katolsk och Evangelisk alla med stadiga murar.

Så kommo vi fram till en sfinx allé. Alla bilderna voro mer eller mindre sönderslagna. En vacker portal lede till en ny sfinx allé lika trasig som den första och så stodo framför Pylonen till Knons tempel. En väktare tog där hand om oss och beskrev pelare och kammare. Han visade även Osiris och Epets tempel alla väl bibehållna och överensstämmande med Baedeker. Därifrån gingo vi till det ryktbara Amuns tempel, en i sanning imponerande byggnadskomplex. En av de största i gamla tider. Sfinx allén var mycket vacker, bilderna praktiskt taget oskadade. Jag tog en bild av mor där. I förgården lågo 2 tempel ett till Sethos II och ett till Ramses III. Det senare hade en mängd vackra statyer. Jag tog ett foto av en med mor. I den stora pelarhallen innanför gingo vi länge i stum beundran. Mor tog en bild av mig där. Hittills hade vi lyckats hålla guiderna borta. men då vi skulle gå vidare voro vi något tveksamma om vägen och så fick vi en guide. Därmed var ock vår trevnad borta. Denna man läste sin utanläxa och tvingar en att

ägna sig åt föremål och saker, som visserligen kunna ha stort intresse, men ej för oss. Vi stannade längre där än vi ville, ty guiden ville ej släppa oss. Vi måste se ruinerna efter Ptolemais tempel och de bättre bevarade Montes tempel och så en stenhög som hette Ptahs tempel.

Thutmosis III:s tempel hade underbart vackra lotuspelare så jag måste ta en bild av dem med mor, som nu var så trött på tempel att hon absolut vägrade att se mer av dem. Hon måste dock passera en del tempelruiner på hemvägen. De intresserade henne ej så mycket som ett åkdon, men ett sådant stod ej att uppdriva. Vi måste vandra hem. Det hade varit en 4 timmarsvandring, så vi voro törstiga och trötta. Apolinaris, ett bad och te piggade upp och så vilade vi till middagsdags. Vi gjorde extra middag med smörgåsbord och cocktail och champagne och mor var mycket nöjd. Under middagen kom posten. En hel veckas post så glädjen var stor

Den 28:de Febr. 1930. Vi hade hyrt en dragoman och ordnat med utflykt till Drottningarnas dal m.m. Kl.9 togo vi en segelbåt över Nilen och så foro vi med bil till Drottningarnas dal. Vi sågo en mycket praktfull grav för en av Ramses III gemåler. Cleopatra sa vakten. Han påstod att denna farao kallade alla sina gemåler Cleopatra. Han måtte hållit av denna ty gravgemaket var dyrbart. Hennes mumie hade dock blivit bortförd till hans grav Vi sågo även en grav som R.II gjort för sin son, Seth, då han vid 12 år ålder var döende. Man såg där i bild hur R. gick med sin son till de olika gudarna, så att gossen skulle vara väl introducerad då han kom in i dödsriket. Gossen dog ej utan levde och blev Farao Sethos I, som byggde sig själv den största av alla gravarna, noga beskriven på många sätt. Vi sågo den dagen därpå och voro imponerade. Så besökte vi Ra-museum, väldiga förrådsbyggnader byggda runt om ett tempel. Det senare intresserade oss ej så mycket som magasinen, som skulle vara efter Josefs (Jacobs son) planer. Kopior på magasin han byggde.

1 Mars 1930. Foro vi över Nilen för att se konungarnas dal. Tutanchamon var vårt egentliga mål. Hans "förbannelse" sökte hindra oss. Vi fingo en bil som strejkade, så vi blev stående på vägen. Kunde ej få bilen att gå och själva orkade vi ej i dammet. Till sist fingo vi en annan bil, som tog oss fram. Vi sågo Ramses II grav o Seths I, som var ett palats o enligt uppgift 300 ft djup. Voro ej halvvägs. Så Tutanchamon som verkade liten jämförd med de två ovannämnda. Gravkammaren hade dock sin sarkofag kvar och var mycket vackert dekorerad i välbehållna färger. Den har ej blivit plundrad för länge sen.

Där finns naturligtvis massor att finna ännu i dessa berg. Stora organisationer arbetar på denna lagliga gravplundring. Araberna som ej få tillåtelse, stjäla fortfarande och sälja. Till salu finns mest förfalskade saker. Jag fann i

sanden en kättingslänk (stolpkätting) av flinta. Den stal jag som skeppsbyggarens souvenir.

Vår Dragoman en gammal trött arab slutade alla sina beskrivningar om gamla tider med att sådana äro människorna än i dag, Vi döpte honom till Segerstedt.

2 Mars 1930 togo vi det jämförelsevis lugnt. Drottningen av Rumänien och hennes dotter Iliana kom med Nilbåten så mor var nere vid flodbanken och fotograferade sällskapet, då de gingo upp på åsnorna för utflykt. På e.m. hade de te med oss på Hotelltesassen. Vi gingo över till Luxor Hotel för att se på en exkursion scandinaver, som hade kommit den dagen. Vi sågo inga svenskar bland dem.

Vi reste med nattåget till Cairo. Där träffade vi familjen Heineke från Stockholm.

Cairo

3 Mars voro vi endast en timme försenade i Cairo. Vi hade hotellvaktmästare som mötte och voro snart installerade i det dyrbaraste hotell som vi besökt. Vi fingo ett bra rum på 4:de våningen med bad för £4 om dagen. Allt vad vi förtärde var dock ej högre priser än på andra ställen. Hotel Semiramis var nu för en vecka vårt hem. Mor började packa upp och jag reste att söka Konsul Ekberg. Där var stängt "Ramadan" hade stor högtidsdag. Mor och jag lunchade på hotellet och så reste vi till stationen att möta Generalkonsul Axel Ax:son Johnson, som kommit med S.S. Ausonia. Där var festprytt med militär och officiella personer. Kung Ferdinand av Bulgarien kom med samma tåg. Han såg gammal, men ståtlig och nobel ut. Det var viss tragik att se honom hälsa massorna och deras handklappningar. Denne furste utan krona och utan medel. Hans dotter var enkelt nästan tarvligt klädd, men gav ett gott intryck.

Så träffade vi Johnsons med dotter. Voro samman med dem i bazarerna m.m. De hade te med oss på Semiramis och ett glas champagne och så reste de. Vi badade och vilade och så gingo vi ut i staden att köpa frukt, pepparkakor, konjak m.m. av vilket vi gjorde vår lilla middag, som var den gladaste vi haft på länge.

66-års dagen .

Den 4:de Mars 1930 hälsade mor mig särskilt. Vi hade kaffe i solgasset ute i badrummet och så klädde vi oss och gingo på Museet. Där får man verkligen samlat hela Egyptens historia, verkligt intressant från början till slut. Tutanchamon dominerar här, hans olika kistor. Guldkistan har ett guldvärde av över ½ million kronor, antik och konstvärde kan ej uppskattas. Mor intresserade sig mycket för gamla smycken.

Skeppsbyggnadsstudier.

Jag studerade något skeppsbyggnaden. De tycks ha varit främmande för blockskivor. Trossarna gingo genom hål i master eller i den hult som tjänade till fäste. Någon skillnad måste dock vara ty som flera trossar voro ledda genom samma hål var det omöjligt att hala upp rån. De gamla båtarna voro av samma form som ännu användas på Nilen, men voro byggda av sammanlaskade småbitar. Vi såg 2 st båtar 10 meter långa från XII dynastin. De voro sammanfogade av småbitar c:a $\frac{3}{4}$ meter x $\frac{1}{4}$ meter laskade i varandra, laxade. Inga spant. Roddarbänkarna skulle hålla sidorna isär. Långskeppsstyrkan har de fått av rep som gingo från akter till för med strävor under.

Vi lunchade på S.t James ett bra och billigt matställe. E.m. voro vi i Zoologiska parken, där vi gjorde bekantskap med ej blott norra Afrikas djurvärld utan en hel del till. Vi ha således sett både lejon , krokodiler, hippopotanus och dessa hundrade vadare m.m. i deras eget land.

Då vi kommo hem hade jag många lyckönskningstelegram. Bland dem fanns ett meddelande att Gustav Armgarth gått bort. Det tog oss mycket, särskilt var Cyssan ytterst bedrövad och beklagade att vi ej kommit oss för att telegrafera om hans tillstånd.

Aftonen firades med champagnemiddag men utan stämning. Vi gingo tidigt till ro. Just som jag skulle gå upp träffade jag Gunnar W. Andersson och Ekberg.

5:te Mars. Vi hade ordnat en utflykt med Cooksbåt till Sahara. Den var full av amerikanska turister från S.S. Homeria. De voro glada och trevliga. Enkla utan ceremonier. Resan uppför Nilen var intressant med sina industrialläggningar, varv, kaserner etz. Men det var ny tid och ej som vid vår förra Nilfärd. Framkomna till Bedrisk fingo vi åsnor att färdas vidare på. Min och Cyssies åsnor voro ena unga och vilda krabater, som trumpetade nästan hela tiden. Vi väckte ett visst uppseende. Jag förklarade för yan-karna att åsnorna förde sånt väsen därför att de ej fått äran föra amerikanska millionärer utan endast fattiga Svenskar. Vi stannade i Memphis. Där hade Ramses II ett par av sina många stora bilder båda på liggande jätteblock. En praktfull alabaster sfinx satt och stirrade ut i rymden mitt i en ankdamm. Den var verkligen vacker.

Så redo vi vidare till Sakkara, färden gick först genom vida slätter av bördig mark. Gurkor och meloner i massor började just blomma. Snart kommo vi in i öknen. Där trivdes både vi och åsnorna bättre.

Mastaba of Ti gravkammare (bänkgrav) för en högste domare och rik egendomsägare från 5:te dynastin var det intressantaste av alla gravbesök. Alla bilder voro så talande klara och utomordentligt välgjorda. En lekman

kunde förstå dem och läsa vad som således tecknats i bergkammarens vagga för enl. uppgift 5000 år sedan.

Skeppsbyggnadsstudier igen.

Skeppsbyggnadskonsten och dess verktyg voro i sanning för mig av största intresse. Slikt bilarna voro alla av samma eggverktyg men skaften formade olika för arbete ovan på eller under båten. Tillyxning av timmer sågning och drevning var allt tydligt visat. På en bild såg man dem lägga in en bordläggingsplanka av mer än halva båtens längd. något som svarar mot moderna krav på hur ett fartyg skall byggas, och ej som vi sågo på museet. Men de båtarna voro från XII dynastin. Egyptens dekadens dynasti visade sig inte kunna bygga fartyg rätt, vilket tidigare kunnat.

Serapena gravarna för de heliga tjurarna var även intressanta. Att begrava en helig tjur uppgavs ha kostat £25,000. Vi vandrar där en god stund men voro nu så trötta att vi vägrade att se mera gravar förr än vi föras i vår egen. Hemresan gick bra fast vi nästan blev nedtagna av tiggare. Mor som ömmade för en stackars dövstum kastade några P.T. i hans kläde. Massan kastade sig då på stackaren och tog ifrån honom gåvan. Det var rent otäckt att se och vi voro glada att båten lade ut och vi kom ifrån eländet.

Vi åto middag på S:t James och tog en promenad hem. På vägen funno vi Svenskt knäckebröd i ett tyskt apotek. Vi köpte en paket. Där beskrevs på svenska hur bra brödet var men utländskan inskränkte sig till "Made in Sweden".

På hemligt uppdrag.

6 Mars 1930. Jag hade att träffa Gunnar W. Andersson kl.10 i en mycket hemlig stor affär med ett av de arabiska rikena. Deras representant var i staden och skulle komma kl.12 med en kallelse från regeringen att komma. Mot detta brev skulle £1,200 betalas kontant. Affären som gälde Nohab # hade avhandlats i dess styrelse under min sjukdom. Den var mycket äventyrlig och från början hade jag helt säkert tvekat, men var ej annat än att "make the best of it". Mannen kom en smärt elegant arab i Londonsnitt med undantag av fez. Han lämnade den överenskomna skrivelsen från regeringen i fråga. Pappret var riktigt, stämpeln riktig fast med annat bläck än som förut blivit använt. Vi kunde misstänka att han skrivit pappret själv och så önskade vi få en korrekt översättning så vi begärde tid till kl 6,15 e.m.. Tiden lämnade han, men översättning fick ej göras ty pappret fick ej visas för någon. Hemligheten måste bevaras. Vi reste till Konsul Ekberg, som hade en arab i tjänst som de litade på och som kunde säga vad skrivelsen innehöll. Kallelsen var rätt avfattad. Mera härom längre fram.

Nydkvist & Holm AB.

Konsuln bjöd mig sin chaufför vilket jag med glädje antog. Vi skulle nämligen ha några sköljkoppar och andra småsaker från bazarerna. Vi hade varit där en gång med Johnsons. Det är dock ett oändligt virrvar av gränder och gårdar med butiker, så jag ändrade programmet och tänkte se Saladins citadell och en moské först och så sa jag till chauffören att köra till moskén. Döm om min förvåning när han efter 20 minuters körning i bazargator, som vi trodde på väg till Citadellet stannade just vid den bazaren dit vi önskade gå. Detta berodde på att "mouske" användes ofta för bazar, men att han skulle stanna just där är mig en gåta. Moské heter Mosk med hårt och nästan å. Vi sågo Mosk Muhamed den största och ryktbaraste och så voro vi nöjda, ehuru den var mycket intressant och något för oss nytt så tröttnar man dock på "sighseeing" i det oändliga.

Vi sågo Solah-dins fort som ligger på en dominerande höjd över staden och därifrån har man en underbar utsikt över staden med dess minareter, Nilen med sina egendomliga segel och master och så Pyramiderna. Vi längtade att göra vårt sista besök i Egypten där vi började vid de mäktiga Pyramiderna och Sfinxen. Vi bilade dit. Komna till Mena House, det stora turisthotellet vid ökenranden beslöto vi att göra vår promenad runt Pyramiderna och Sfinxen på kamel. Vi kunde ju ej komma hem utan att försökt detta klumpiga djur. Så rullade vi runt en timmes tid och njöt av öknen och den gamla kulturens under i solnedgången. Vi tog en kopp te på Mena-House. Detta hotell är mycket flott fast ej som Semiramis, men idealiskt för den som vill ligga vid öknen och har råd att betala priset, ty priserna äro som på Semiramis. Vi vände åter för att bada och ordna med middag. Jag hade nämligen bätt familjerna Ekberg och Andersson på middag. Vi hade det bra. Gingo sen på ett prydligt Caffé Groupi och dansade och så var den dagen slut. På morgonen kände jag mig lite "grupi". Hade av misstag fått i mig fru Anderssons likör som ej passade mig.

Den 7:de Mars. skulle Gunnar W och jag ha en konferens med Dr Hochstein om stora arbeten med Egyptens elektrifiering.m.m. Man beräknade att under de närmaste 10 åren lägga ned en 40,000,000 per år i att utnyttja Nilen rätt. Stora dammar äro under byggnad. Dessa arbeten tycks engelsmännen lägga helt beslag på. Så kommer turbiner, elektriska anläggningar, kraftledningsnät och pumpar. För dagen gällde det ett ledningsnät om c:a 10 mil som Nohab skulle kontraktera. Ministern för inre arbeten Excellens Moharram gjorde oss den äran av en personlig visit i G.W;s eleganta salong. Efter en timmes konversation inbjöd han oss till lunch på Helouan, en stad på andra sidan Nilen mitt emot Zakkarapyramiden.(Trappyramiden) Där äro svavelbad och en berömd hälsoort

Till Alexandria och båten hem.

Lunchen var mycket flott. Samtalet intressant, men tåget gick 3,30 och vi hade 1 timma bilfärd in så vi måste bryta upp. Vid tåget mötte hotellvaktmästare med allt bagage. Dr Hochstein hade sänt en vaktmästare med en väldig bukett de underbaraste gula och vita .rosor. Tågresan bekräftade 1:sta intrycket "världens bördigaste och fattigaste bostäder för bönderna".

Vid stationen i Alexandria mötte Hochsteins biträde Peghini. Han tog hand om allt bagage. Vi hade löfte att få gå ombord i S.S. Marietta Pacha redan samma afton, men hamnen var stängd så vi fingo ej ta något bagage med oss. Egypten har nämligen tullundersökning vid såväl ankomst som utfart. Det senare är viktigt, då man befarar utsmuggling av antikviteter. Vi kunde möjligen få en toalettväska med oss. Men mor hade packat toalettsakerna i den stora väskan. I de små hade hon våra små inköp som voro för fina att ligga bland toaletterna. Vi fingo resa till Hochsteins kontor och packa om och så hade vi toalettsakerna med oss till hamnen. Men där stod post vid trappan till båten, som ej ville låta oss gå ombord med mindre än att vi fick polisen att stämpla våra pass. Klockan var över 8, så det lät sig ej göra. Efter vanligt prat fram och tillbaka fingo vi gå ombord. Posten behöll passen. Peghini skulle ställa om stämplingen på morgonen kl 8.

Så kommo vi ombord. Humöret var dåligt. Båten var ej i ordning. Passagerarna skulle ju komma först följande dag. Betjäningen gick i arbetskläder. Vi kommo in i matsalen, som var dekorerad som en Egyptisk gravkammare. Det hela gav ett dystert och tråkigt intryck. S.S. Ausonia stod då för oss som strålande överlägsen. Mor var mycket missnöjd med båten och far funderade på att ej gå över Port Said. En whisky soda bättrade något upp situationen. En flaska god Bordeaux fast ung tömdes till middagen. De kommo strax med en till. Men det kunde vi ej. En kopp kaffe avec de cognac Martell extra och så var den dagen slut.

Den 8:de Mars 1930. Vi voro uppe tidigt. Fingo frukt o kaffe aulait. Så voro vi färdiga att ordna med pass och gå i land. Peghini var vid kajen och vi följde honom till polisen etz och sedan en rundtur i Alexandria. En europeisk hamnstad med araber som hamnarbetare. Kgl. Palatset, sommarresidens. var praktfullt. En stor ångyacht låg utanför ständigt påeldad att gå till sjöss. Den har ej varit ute på många år. Vi drevo runt i all kvarter, mycket intressant, men härligast var turen ut med stranden. Att än en gång få lukta saltvatten.

Jag gick upp på kontoret för att betala omkostnaderna för transport av bagaget som gick till 71 P.T. exkl. bilen. Så foro vi till Swedich Matek Co. för att träffa Louis Kreuger. Han var i Sudan och mitt brev till honom med fraktsedel på korgar som mor skulle ha hem låg obrutet. Hoppas att det ordnar sig. Så gingo vi ombord. Så snart bagaget för Cairoresande kommit

ombord (12,15) kastade vi loss. Signal gick för lunch och då den var aväten och vi åter kommo på däck var land ur sikte. Det blå vackra Medelhavet var vid sitt bästa lynne. Det var ljuvligt att ha kommit ur öknen ut på havet. Vi latade oss, härligt.

Den 9:de Mars. Söndag latade oss och såg på solen i det blå vattnet.

Den 10:de Mars 1930. Vid 4 tiden passerade vi Messinasundet. Härliga vyer åt båda sidor. Efter middagen passerades Stromboli, som kastade sina eldflammande röda explosioner högt över havsytan. Man kunde ta vulkanen för en jätte fyr, som med 5 a 10 minuters mellanrum sände ut en varnande flamma.

Den 11 Mars. Storm och mulet. Vi skulle ha gått genom sundet mellan Sardinien o Corsika men kursen ändrades till norr om Corsika. Vi ha sett en del Italienska klippöar. De se öde ut. Mor och jag födriva tiden med korten. Vi hade en god middag i lä av Corsika.

Den 12 Mars. "Mariella Packa" har arbetat hårt i sjön hela natten. På det hela taget en bra båt, utmärkt sjöbåt särskilt i sidsjö. I svår motsjö kändes som det frestade hårt i fogarna. Skrovet kunde varit lite bastantare. Inredningen är som sagt lite tung. Men sedan vi vant oss vid den tycka vi om den särskilt tycker jag att den är flott och pampig. Mor ogillar möblerna som allt för tunga och klumpiga. De se ut som de varit huggna ur den Egyptiska stenen. Det är farligt att i ett fartyg genomföra ett motiv som detta allt för konsekvent.

Marseille och Juan les Pins.

Vi landade i Marseille vackra hamn den **12 Mars** i regn och dis. De vanliga tull och passformalityter och besvär med portien. Kommo på e.m. till Hotel Nuailles. Ej lyxhotell som våra Egyptiska bostäder, men rätt bra ehuru jag tänkt mig mer för Marseilles bästa hotell. Vi använde e.m. att se på stan, badade vilade och beslöt dinera på La Reserve, enl. uppgift Marseilles förnämsta. Den ligger en bra bit ut på en klippa över havet. vilket helt säkert är en ståtlig utsikt på dagen. På aftonen var den mörk och övergiven så mor och jag fick sitta för oss själva. En utomordentligt god "l'angouste" och gott glas champagne med stor vacker sparris serverad efter svenskt recept satte oss i gott humör. Dagen var regnig och blåsig vilket ej var bra för mig.

13 Mars 1930. Togo tåget kl.10,50 till Juan les Pins. Sol och vackert hela resan grann. Den lilla badorten ligger idealiskt och i det vackra solskenet blev jag stormförtjust i platsen. Här var mig gott att vara telegraferade jag hem. Hotellet var enkelt men utmärkt bra. Vi fingo rum med solveranda och bad. Maten var bra och vi skulle här riktigt härda oss och bli krya för

hemfärden. Jag skrev att jag skulle vara i Paris om en vecka, allt skulle gå så bra.

14 Mars. Regn och rusk.

15 Mars -“- -“- -“- .

16 Mars. Strålande sol. Bataille de Fleur var ordnad på strandpromenaden. ett storartat skådespel. Jag har aldrig i mitt liv sett så många och så vackra blommor. Hela lastautomobiler överlastade med blomster i de mest fantastiska former från en jättebudde till en kanot på cykel, däremellan slagskepp, segelskepp (brigg) med vita segel av vita blomster. Vi kastade blommor och hade fasligt roligt. Far särskilt med de söta fransyskorna.

17 Mars. Storm, kände mig ruskig, sände återbud om min resa. Särskilt smärtade det mig att jag ej kunde komma hem till Olofs bröllop. Hade på lördagen skrivit till honom om programmet att möta mig i Paris på torsdagen. Skrev till Gunver att jag ej kunde komma hem och så gick jag i säng och stannade där till på onsdagen middag, då jag steg upp för att slippa intaga måltiden på rummet.

Torsdag 20 Mars. Tyra Bildt ringde från Menton att de hade kommit för att vila vid Rivieran. Vi bådo dem komma och luncha med oss dagen därpå.

Fredag 21 Mars. Fingo telegram att Tyra var klen i sängen.

Lördag 22 Mars. Tänkte hyra en bil och resa till Menton för att höra hur det var med dem och så får vi höra lite skvaller hemifrån. Hade just beslutat skjuta på resan till följande dag, då Bildt uppenbarade sig. Vi lunchade tillsammans och hade en förtjusande pratstund.

23 Mars. Halvdisigt och regn ibland. Efter lunch togo vi bilen ned till Cannes och körde till hamnen. Där gick jag och studerade yachtlyxen ½ timme och mor studerade butiksluxen. Jag hade min baske buoina på och fann att endast folk i snedgångna sko och kulört krage hade sådan mössa så jag kände mig lite generad i trots av att den omskrutna lyxen på promenaden ej var så allmän som man sagt. Egentligen såg man få väl och elegant klädda människor där. Så gingo vi in på Hotel Carlton. Hotellet par preferens för lyx, milliadärer och skojare, men även där var lugnt. Söndag e.m. är tydligen ej lyxdagen. Vi lämnade kort till Aurell och så skulle vi fara hem. Mötte utanför Termenius från Hallsberg med Fru och Svåger. Hade en pratstund och så foro vi till vårt hotell. Vilade och klädde om oss för middag.

24 Mars. Ruskigt väder, höllo oss hemma och tänkte på Mor och Faster Louise som båda hade födelsedag den dagen.

25 Mars. Något bättre väder. Aurell ringde och bad oss komma till honom för middag. Den skulle ätas kl ½ 9, men som matsalen var tom då sutto vi över en cocktail till kl.9. Först ½ 10 började gästerna komma och äta stor diné, sedan går de i spelsalarna och stanna där till ljusan dager. Vi foro hem.

26 Mars 1930. Olofs bröllopsdag. Han hade sänt mig ett telegram, att de ville komma hit ned och spara mig färden till Paris. Jag gick att svara honom att vi redan ordnat vår resa. Då jag kom in på telegrafstationen upplystes jag om att han ej stod att finna på adressen Grand Hotell Helsingborg. En undersökning visade att de sänt vårt bröllopstelegram till Helsinki. Ett misstag som hade gjort att de ej fått vårt telegram ,om jag ej av en händelse hade kommit till telegrafan.

Vi togo en bil för dagen och reste den mindre bra vägen Grand Corniche till Meutone. En härlig resa. I Menton fingo vi lunch med svenskt smörgåsbord och snaps och beundrade den vackra staden och platsen. Sen foro vi till det beryktade Monte Carlo. Vi studerade publiken men intresserade oss ej för spelen. Bildts bjöd på ett glas gott öl och så skildes vi. Vi voro hemma vid 7 tiden efter en härlig resa . Hade just tid att bada och klä oss för middag. Vi drucko brudparets välgång och undrade hur det var i København.

27 o 28:de Mars voro underbara soldagar sådana man blott kan få på Revieran eller möjligen i Biaritz. Vi hade gärna stannat i denna sol, men ville möta de unga.

28 Mars 1930.

På Juan les Pins underbara sandstrand. solen lyser rakt in på oss och hundrade människor i de mest vällande dräkter. Nakna med en simgördel, vilket är särdeles nätt på de små ungarna av vilket här finns massor. De mest förtjusande små varelsor, som här har ett riktigt paradys. Som bukten med sin blå spegel omringad av höga berg i skiftande förtoningar som ter sig för mig i den sköna värmen med en lätt bris av havsdoft är detta Paradys för alla.

Vad jag gärna skulle önska få stanna, men det går nog ej. Har varit här länge nog.

Mot Paris.

Den 28:de kl.15 sutto vi på lyxtåget till Paris. Den dyraste och elegantaste kupé vi någonsin haft, men också den sämst madrass och dåligaste lakarn. De kanske ej voro så dåliga, men då det var omöjligt att reglera värmen och temperaturen var över 30° så lågo vi praktiskt taget och svettades hela natten. I den våndan föreföll oss allt mycket dåligt.

30 Mars ankomna till Paris och fingo ett utmärkt rum på Chatham Hotel. Olof och Gunver kommo på e.m.. Vi och Karin hade en fin middag på Ciro. Jag skulle försöka en Haunt Brian 1914 men den var oduglig i trots av priset 180 fr. Till kaffet fingo vi en underbar gammal Eu de vie. Vi dansade och fortsatte sedan på Lido.

31 Mars. Mors födelsedag låg jag mesta tiden. Mor och jag gingo ut ensamma en stund på kvällen: Mor talade med gossarna i telefon, men det var mest tårar.

31 Mars besökte Cie Aux. och undersökte möjligheten för tankbåtsleveranser till Frankrike.

4:de April 1930. Reste jag till Rouen för att förevisa M.S. Glarona. Vi hade haft de bästa rapporter om detta fartyg. men jag blev något "skuffed" att se en del läckor i såväl pumprummet som i maskinrummet. Kaptenen var mycket tillmötesgående och gästfri. Jag hade dock ej den framgång med förevisningen som jag hade hoppats.

Det gjorde dock ej så mycket ty det tycktes varit på förhand bestämt att Cie Auxiliaire skulle placera sin order hos Burmeister & Wein. Då anbuden kommo in voro priserna följande: G.V. £200,000, Eriksberg ungefär samma, B.W. £210,000, Tyskarna £230,000 - 250,000, och Fransmännen £300,000.

Olof flög med sin Brud till England. Jag hade ej vidare att göra i Paris. Våren kom fram kraftigt, och vi hade meddelande om att vintern blivit bräckt hemma så vi kunde räkna med någorlunda mildt väder.

Den 9:de April satte vi oss på tåget och anlände utan vidare äventyr till Malmö den 9:de.

Cyssan ordnade som vanligt stor supé med extra smörgåsbord på Savoy. Lave kom ner och de två hade mycket att tala med varandra om särskilt den bortgångne vännen Gustaf.

Den 10:de April 1930 kl.1,35 voro vid bangården i Göteborg.

Det var slutet på Dagbok nr 5, men den kompletteras med en bilaga på lösa papper under rubriken "Intryck från Egypten", som kommer i kapittel 4.

HUGO HAMMAR DAGBOK Nr 5.

Kap. 4. Intryck från Egypten.

Sedan jag lyckats klara mitt bagage in i tåget och fått plats för mig och Cyssie i pullmanvagnen, kunde man lite lugnare se på den brokiga mängd av turkar och araber, som trängdes omkring passagen ut till perrongen. Det intressanta var att den outtröttliga energi som dessa människor utvecklade för att lura den anländande turisten på några P.T. En sådan hänsynslös smartness borde föra mannarna långt ut i den stora affärsvärlden, och dock tyckes de alla vara hänvisade till gatumånglarnas ringaktade skrå. Jag gick till andra sidan vagnen, men där stod en ormtjusare och bjöd ut sin konst och en fakir som gjorde bl.a drog hönsägg ur sitt öga i den vällovliga avsikten att piastra ur min ficka.

Lerkojor och människor.

Tåget till Cairo går genom det bördiga deltat. Vad som förvånade oss var byarnas usla lerkojor, med lite sockerrör eller annat torr växtlighet kastad upp som tak, allt sammangyttrat i en oreda som verkar halvfärdig och dock varit så sedan årtusenden tillbaka. En stadig ström av människor, män, kvinnor, barn med åsnor och kameler vandrade fram på vägen. Denna var oavbruten hela vägen fram till Assuan. Själva Nildalen världens tätast bebyggda område.

Människorna voro ståtliga smärta figurer som rörde sig med stor värdighet. I det klara solljuset blevo siluetterna av dem skarpa och markerade. Det var ståtligt att se dem trots trasorna. Så mycket lump kan man aldrig få se röra sig på vägar och fält som här. Jag trodde att det ej fanns så mycket trasor. Allt verkade fattigdom.

Nildalen.

Då man har passerat Cairo ligger öknen hotande på båda sidor om Nilen. Ibland går den tätt ned till vattnet och då den ej skjuter sina bergpartier ut mot vattnet lämnar den en strimma av några meter odlingsbar jord. Fram till Luxor är väl dalen en 10 kilometer bred i medeltal, men ingenstades blir bredden så stor att öknen kommer ur sikte. Och vilken öken. På mig verkar Nildalen en lång kraterspricka ur vilket flammor av hög temperatur vället fram och smält och bränt bergen. Sedan har öknensanden yrt in i alla skrevor. På östra sidan har bergen behållit sin brända typ. Det ser ut som om en jätteeldsvåda gått fram där helt nyligen. På den västra sidan har Saharas ökensand fyllt alla skrevor och hela kratern, så floden flyter fram på sandbotten och strandvallen lyser härligt röd.

Den uppgående solen gör här underbara färgspel överträffande "Alpenglök" i mäktighet och glans. Vid 1:sta katarakten Assuan ligga de svartbrända granitklipporna mitt i det brusande fallet slipade av sand och grus till de mest fantastiska former med väldiga jättegrytor. Omramat av

öknen blir detta ett skådespel som lockar turister. En ständigt blå nästan alltid molnfri himmel, en värmande vintersol och den torra ökenluften, frånvaron av regn och fukt lockar den hälsosökande. Detta har dock ej kunnat komma en stor mänsklighet tillgodo förr än efter införandet av moderna kommunikationsmedel. Turisttrafiken må vara ett levebröd, men även här där turisterna komma i tusental och betala de högsta priser som förkommer på resor så verkar befolkningen lika fattig och utarmad.

Sudaneser, nubier, bishariner och vad de nu heta de olika stammarna som bo här tävla om vem som har de fattigaste byarna och trasigaste och smutsigaste ungarna och de enklaste gravarna. Man frågar hur var det här innan turisttrafiken drog millioner hit. Det kunde knappt vara fattigare.

Varför så lockande?

Varuti ligger då här den lockelse som dragit alla världens stora erövrare till Egypten allt ifrån Menes, som grundade det första kända stora Nilväldet för mer än 5000 år sedan, till i våra dagar då England i sin strävan att bygga upp sitt världsvälde sändt sina bästa generaler. Med namn som Gordon Kitchner äro oss för nära för att vi skall kunna jämföra dem med Alexander den Store, Cesar. Napoleon, alla förknippade med Egyptens historia, eller sådana erövrare, som stodo rasen närmare. Etiopier, persier, syrier, araber, turkar, som alla (använt sina bästa krafter för att) någon tid behärska Nildalen. Orsaken har varit flera:

För det förstnämnda har helt säkert Egypten och Nilen varit vägen till Indiens rikedomar och Alexanders grundande av Alexandria visar direkt på att här finna förmedlingspunkten mellan österns och västerns handel. Nilen skulle med kanal förbindas med Röda havet.

Nilen är f.n. ej byggd som en trafikled. Det ser nästa ut som man sökte försvåra vattentransporter på Nilen. Slussarna vid fördämningarna ligga illa till för navigeringen av större fartyg och äro tilltagna allt för smala för massgodstransport på dessa grunda vatten. Det förefaller mig som om man skulle kunna muddra upp en lämplig kanal hela vägen fram till Kartum och få Sudans och inre Afrikas varor ner till Alexandria. De ledes nu till Port Sudan. Det förefaller mig som politik vore mera bestämmande här än teknik.

Det mål som väl mest lockar erövraren är rikedomen och Nildalen äger i själva verket ett av världens bördigaste jordområden, med ända till 3 skördar om året. Vinterskörden motsvarar vår odling av vete, korn, bönor, barsim (klöver), sommarodlingen är ris, gurkor, pumpor och bomull, världens bästa bomull. Amerika satte just då extra tull på sådan lång bomull (över 1 ¼")

Tullar och industri.

Tullfrågan är i dag en epidemi. Tull diskuterades i den Engelska pressen lika livligt som i den Svenska. Man fordrade industritullar av alla slag. Egypten skulle än en gång bygga upp sina inhemska näringar handel och sjöfart. I vissa fall kan jag förstå dem. T.ex. socker. De har utmärkta sockerrörsodling och fabriker för melass, som sändes till Europa för raffinering och sedan importeras. Egyptiska raffinaderier hota Engelmännen att ruinera med dumpning. Den för Engelsk odling så viktiga nitraten lär engelmännen vara med om att låta tillverka med elektrisk energi från Assuandammarnas oerhörda kraftreserver.

Så långt kan jag följa med dem. Även i bomullsfabriker etz. Men då de skriva om att återtaga sin ledande ställning i skeppsbyggnad för vilket de voro ryktbara för årtusenden sedan, bygga verkstadsmetallförädlings fabriker så blir man tveksam. Då tullivrarna ropa på prohibitiv, hur på vete motiverade detta med att det för folkhälsan skulle är nödvändigt att förhindra främrat vete eller främrat malet mjöl att användas i Egypten, så känner man igen tullfanatiken.

Inrikesministern och framtiden.

Jag hade förmånen att träffa ministern för inrikes arbeten. Excellens Moharram Packa och han går med storartade planer på att bygga upp välståndet i landet. Detta gäller framför allt jordbrukets förbättrande. Först och främst att med dammar och kanalaneläggningar ordna och reglera bevattningen och att genom Nilens elektrifiering få den nödiga vattenspumpningen maskinell i stället för som driven med handkraft eller tröskverk med oxgång. Så kommer åkerbruksredskapen, plogen, harvar, som i dag äro desamma som på Faraos tid. Där finns mycket att göra. Han beräknade att kontraktera anläggningar för c:a £ 2 mil. per år. När allt kommer omkring så är landet ej så fattigt. Det är folket som är armt och fattigt, men landet är rikt. Rikedomen är så ojämnt fördelad, medelklass finnes ej. Antingen lyx eller armod. Detta tycks gå genom årtusenden.

Folket har alltid bott i lerkojor och lagt sina döda utan kista i ökensanden. Gravkullen är låg med en stenskarva ungefär 300 m.m. nedstucken vid vardera ändan. Man ser tusenden sådana gravar i öknen. Det är stenskarvorna stående på kant som markerar dem. En och annan välvårdad grav har mågra svarta och vit stenar av potatis storlek lagda i rad eller annat mönster.

HUGO HAMMAR DAGBOK Nr 6.

Semester 1931 med Drottningholm till New York och med Kungsholm på kryssning i Cariben, och med Gripsholm hem till Göteborg.

Kap. 1

Sjösättning och Redarbekymmer och förberedelser för semester och resa med Drottningholm till New York.

Sjösättning av "Rigmor" för Waage.

Den 20 Dec 1930 Sjösatte vi nybyggnad Nr 340 tank motorskeppet för Ragnar Waage 9000 tons. G.V. standardtyp. Det var på dagen 5 år sedan vi sjösatte den 1:sta av dem även den för Waage, men för fadern Hagb. Waage & Co. Det var 5 år av angenämt och gott samarbete. Så dagen skulle firas. Ett tjugotal Norska vänner kommo ned för högtidligheten. Hjelm Waage, den gamle chefen och hedersvännen, Fru Ada Waage änka efter Hagb.Waage, hennes 2 vuxna döttrar fruarna Smith Stefansen och Lexow Heiberg och hennes söner Hagb. Waage och Ragnar Waage, redaren för detta fartyg. Hans fru döpte fartyget till sitt eget namn "Rigmor vare dit navn, held og lycke følge dig på haven" och så gled 3000 ton stål ut i älven. Farten var lite mer än vanligt, men stoppkättingarna fungerade enligt beräkning så efter 48 sek låg fartyget på älven. Jag brukar annars utbringa levet för fartyget, men innan jag kom mig för hörde vi Gudmor ropa: "Ett tre ganger tre för Rigmor" och så stämde vi alla i med kläm. Gudmor föll

mig i famnen och kysste mig ,och allt var glädje och sällhet, ej minst för allt vårt folk runt om.

Sedan foro vi över till Grand Hotel och hade en god lunch. Vi togo bogserbåten från varvet över till Stenpiren och fingo då tillfälle att se fartygets former, där det flöt på älven. Bogserbåten Ragnar halade med all makt för att hålla "Rigmor" uppe mot strömmen. Alla skrattade åt Ragnars hårda arbete med Rigmor.

Lunchen var 2 smörgåsar, snäckor med stuvning, cocktail och snaps, pilsner eller vatten, gratinerad sjötungsfilet, Louis Roeder. Jag hälsade gästerna välkomna ,särskilt gladde det oss att se så många Norska vänner på denna 5 årsdag och så vände jag mig till Mr Maine (chefen for the Caledon Shipbuilding Co) "He was welcome over to us to study our mode of building ships and he could take all mode of building ships and he could take all our practice over to Scotland, also the kissing of godmother when christining the bout, only that he left to days godmother with us".

Sedan serverades kall anka och legymer, och så höll vår ordförande Mark tal för Rederiet och familjen Waage, ett varmt tal, på vilket Ragnar Waage tackade med ett anförande för Götaverken i en skål för mig. Jag svarade med en skål för vår utmärkta kvinnliga arbetskraft, fru Rigmor Waage, som gjort sjösättningen i dag med sådan elegans och så drucko vi för Rigmors väl, varefter jag överlämnade ett armband till henne med "Rigmor" i briljanter och allt folket hurrade och så kysste Fru Waage mig mitt på munnen och allmänt jubel. Waages kompanjon Stenertsen tackade för maten och så drucko vi kaffe på terrassen.

Kl.9 träffades vi igen på G.K.S.S:s julfest. Där var svenskt julbord och till maten drucko vi Bordeaux. Efter maten vid kaffet utdelades julpresenten. Jag fick den första adresserad till:

"Skeppsbotaren och Kölsvinsveterinären.

Doktor Hugo Hammar.

Man hört att skeppsbyggare görs av professorer
men aldrig förr att båtarna lagas av doktorer.

Fem droppar dieselolja på bädden klarar'et bra.

Tankställare för Götaverken är också bra att ha"

I den stilen lämnades skämtsamma och något elaka rim och presenter till alla, stor munterhet och så dansade vi. Härligt. Vi kommo hem kl.2. Jag duchade och frotterade mig och mådde därpå skönt.

Den 21 Dec voro vi vid tåget för att möta moster Daily. Våra norska vänner reste med samma tåg hem ,så vi följde dem iväg. De sjöngo "Du gamla du fria"m.m. och stämningen var hög.

Den 22 och 23 kände jag mig lite förkyld. Hostade mer än mor gillade.

Julafton

Den 24 Dec. låg jag till dopparedags. Vi doppade i köket. Så skrev jag julklappsrim och kl.4,30 bjöd mor på sherry och konfekt i mitt rum där vi hade en härlig brasa av stora loggar som gossarna huggit i trädgården. Vi läste brev och julkhälsningar och så kom julbocken (Widerstrand). Många klappar, gossarna hade gjort en hel del slöjd till far och mor. Kl.7 fingo vi lutfisk och gröt. Julgranen strejkade. Det elektriska ljuset fungerade ej i trots av att vi haft 2 montörer där för att göra den i ordning. Aftonen var glad och stämningsfull.

Den 25 Dec låg jag hela dagen. Min doktor Eric Belfrage kom upp för att undersöka mig, men fann intet allvarligt. Lungorna voro rena. Det var endast den gamla halskatarr som oroadde mig. Fick Kreosan att ta efter maten. En resa till fjälls skulle vara bra för att rena luftrören.

Den 26 låg jag till lunch. Sedan gingo vi ut för att söka is, men funno ingen. Gingo på alla höjderna häromkring och kommo hem vid 3 tiden då gossarna voro trötta.

Den 27. Steg upp kl.8 o ringde G.V. men där var intet så jag stannade hemma. Vi gingo i staden och såg på folk som voro inne för att byta julpresenter och välja för sina presentkort.

Den 28 Snö, gossarna glada. Efter lunchen ute med slädar och sparkstötting, men måste gå in vid 3 tiden, då vi voro våta av slask.

Den 29 Dec 1930. Arbete som vanligt, samtliga arbetare voro inne i arbete. Efter 5 dagars ledighet längtade de tydligen ut att lufta på sig i verkstäderna.

Den 30:de sammaledes, men regn och rusk. En sorglig dag med Göteborg i sitt värsta humör.

Ostindiska Companiet 200 år.

Vi voro på länsstyrelsen och beslöto göra en utställning till firandet av Ostindiska Co 200 års jubileum. Vi hyr kongresshallen på Liseberg och där ställa vi upp våra kineser.

Jag har gjort en rekonstruktion av Ostindiefararen Finland (Jacob Wallenbergs berömda galeja). Det är nätt up den största av ostindiefararen byggd i Stockholm. Vi har fått dimensionerna genom Kommerskolegiet. Linjerna tar jag efter Chapmans ritning på en gammal Holländsk Ostindiefarare. Bog och lejonornament samt akter enligt skisser och

ritningar. Det ser ut att bli den fylliga kropp som hon var. Det skall bli utställningens klo.

Den 31 Dec. 1930. Vi arbetade på verkstaden som vanlig lördag. Folket var inne nästan mangrant. Arbetsvädret något bättre.

Redarbekymmer.

Vi har stora bekymmer med att hålla vissa arbeten tillbaka då Redare ej vilja ha sina tankbåtar. Nya fartyg med timecharter får läggas upp. M.S. Nordanvik som levererades för 3 veckor sedan ligger ännu och väntar på order. Anglosaxon som har henne i timecharter betalar alla hyror med undantag av den besättning, som nu är avmönstrad. Wallers M.S. Carina ligger även nere hos oss, vi dra så mycket som möjligt på den leveransen. Vi har i dag enats om att gå ut med henne den 14 jan.

Knut Knutsen i Haugesund har sin M.S. Kajsa Knutsen, som ligger färdig att gå. Han skall inte ha den förr än den 20:de och Amiral Hans E-n har Sveaborg liggande och vill gärna att vi skjuter på leveransen till 1:ste Mars eller mera. Hon är även praktiskt taget redan färdig.

Det är ej lätt att få orders under sådana förhållanden. Min vän Hjelm Waage som i somras beställde en 11,000 tons båt att göra 13 knop, en ny typ som vi väntade oss mycket av, önskar nu byta ut denna mot en 8,000 tons båt om 11 ½ knop. Det blir en betydande reduktion samtidigt, som han önskar förlänga leveranstiden med 6 månader d.v.s. till mitten 1932.

Vännen Ditlev Simonsen har en mera ljus syn på tingen. Han kan eventuell beställa en båt nu för leverans om ett år och en annan vän där har 2,000,000 kr från valfångst som han vill ha placerare, så jag må resa upp och tala med de goda redarna däruppe. Jag har haft lite av min gamla katarr i luftrören, så Mor tycker att jag skall bo på Voxenkollen, Hotel Anna Kure. Jag har beställt rum där till om lördag.

Björklunds hade mottagning och nyårsvaka för sina vänner. Fru Sandgren fyllde 65 år. Vi gingo dit strax efter kl.22. Där dansades och skämtades till midnatt, då värden kom in som det gamla skröpliga året med en vers om dess bekymmer och så staplade han ut och deras lille gosse kom in-dansande som 1931.

Vi gingo hem och öppnade en flaska champagne med flickorna..

Nytt år.

1 Januari 1931. Vi gjorde visit hos Landshövdingen för första gången i vårt liv. Gbg:s Morgonpost hade fotograf där så vi voro där morgonen därpå. Vi hade några visiter: Det nygifta paret Welin, Major Jacobson, Knut Mark m.fl.

2 Jan. På verket som vanligt. På aftonen på nyårsrevyn, som var verkligt rolig.

3 Jan. Reste till Oslo. Kom till Hotel Anna Kure kl.10. Fick ett utmärkt rum.

4 Jan. Härlig snö och lagom frost. Gjorde en fotvandring till Woxenkollen, fortsatte sen upp genom höjden förbi Radiomasten. All åkte skidor, endast äldre damer och Hugo G. voro fotgängare.

Skidåkning och Norska skeppsredare.

5 Jan. Tog "tricken" ned till Byen och köpte fullständig skidutrustning samt "Main Street" av Sinclair Lewis. Åkte med Tricken till Fognesätern och satte på skidorna och åkte ned för åsen hem till Anna Kure. Det gjorde gott. Efter lunch var jag ute ett par timmar till.

6 Jan. Härlig soluppgång. Var tidigt ute åkte ned till Hotel Victoria, Kaiser W.ms vej, upp till Fognesätern förbi Voxenkollen hem. Efter lunch en ny tur då jag föll och stötte min vänstra skuldra.

7 Jan. Skuldran värkte hela natten så jag måste vila hela denna dagen. Hjelm Waage kom kl.12 så vi promenerade tillsammans både före och efter lunch. Jag följde W. till Holmenkollens station, men gick hela vägen tillbaka. Härligt. Lade mig att vila, men då kom Ragnar Waage med sin söta fru Rigmor och bådo mig luncha hemma hos dem följande dag, vilket jag kunde lova, då de ej bodde i byen utan vid Mittstuen.

Efter middagen kommo herrar Halfdan och Olof Detlef Simonsen på besök. Vi talade om affärsläget. De voro av den meningen att just nu, då allt ligger nere, är tiden inne att beställa. De lovade komma igen om några veckor med en order. Få se hur det går. Jag följde dem till Holmenkollen och så gick jag hem. Det var många promenader den dagen.

På vägen hem tittade jag in på Hotel Victoria för att få ett glas öl. Där sutto mina bordsgrannar från Anna Kure, Herr och fröken Paulson och herr Olsen, några Malmöungdomar som lågo och sportade i snön. Jag dansade en dans med Fr. P. och så gick jag hem och somnade gott. Dagen hade varit ansträngande.

Den 8:de Jan. Härlig sol, på skidorna igen, försökte skogsvägen med skidor. Kultade om i snön så jag hade att spänna av skidorna för att komma upp. Waage kom med sin bil för att hämta mig ned till deras trevna hem. En utomordentligt förnäm lunch. Jag måste promenera hem för att sätta ned den och middagen hade lite intresse för mig.

9 Jan. Packade, betalade, med dricks och all förtäring och bjudningar gick räkningen till 150 kr, vilket jag fann mycket rimligt. Reste med bil ned till

bangården, där jag köpte biljett och polletterade bagaget och lämnade jag det övriga i effektrummet. och så visiter hos O.A. Anderson, som voro intresserade av och glada åt att ha kommit med in i G.V.

P. Movinkel, statsministern, var som vanligt charmerande.

Paust hos Fernley Eger kunde ej nog berömma Glittra.

Dannevig var bekymrad för oljeförbruket och en del nagelfrätor i hans M.S. Lineola Elsworth. Hoppades få båten hem till oss för en regelrätt översyn.

Mathiesen var vid gott mod i trots av att han hade 8 båtar upplagda och 2 nybeställningar hos G.V. Den 1:sta kunde vi gärna skjuta på ansåg han men den andra kom nog mera lämpligt.

Unge Hagb. Waage lovade ordna en halsduk som jag lånat och några blommor till Rigmor.

Kl.4 skulle jag träffa Ole Schroeder på Bristol. Jacobson var även där samt en ung skeppsredare _____, som önskade placera en båt hos oss. Frågan gällde att skaffa pengar. Härpå hänger det än. Avkokt torsk och ett glas god Bordeaux passade bra före avresan. Vid tåget voro Lonkan och Waage. Resan gick som vanligt. Jag gömde den Bocköl, som jag fick hem till mor, som var nere vid tåget och mötte mig. Det var väl rart.

Hemma igen.

10 Jan. På verkstaden som vanligt. På aftonen på middag hos Axel Jonsson, som har gjort om det gamla Krügerska hemmet på ett förtjusande sätt.

Axel Jonssons tavla

Han hade målat G.V. sett från hans kontorsfönster den ___ Nov med Fredrik VIII i dockan och två rödmönjade tankers Sveaborg och Kaja Knutsen i fonden och så hela det brokiga livet på varvet. En färgrik och vacker bild som han förärade mig och som jag satte mycket värde på. Kaja Knutsen levererades 10/1 31.

11 Jan. Hugodagen firades med kaffe och dopp i gossarnas rum. Lave kom med middagståget. Jag skulle möta henne men fann henne ej, då jag stod vid Malmötåget och hon kom med Karlstadtåget.

Middag för hemmavarande och Tatt och Kajsa och Selma.

12 Jan. Verket som vanligt. Kaja Knutsen likviderades. På aftonen middag hos Knut Mark. Trevlig och god middag, mest nytt folk och inga G.V. Styrelsemöte Nohab.

13 Jan. Knut Bildt på verkstaden, vi resonerade om Johanssons patenter. Fick meddelande om att Färjan Starke skulle reparera så att vi ej kunde tänka på provtur förr än i slutet på månaden,

AB Gilius

14 Januari 1931. Bildades AB. Gilius på Handelskammaren. Alla voro där.

15 Jan. Betalade Gilius pengarna 7 millioner till Tirfing. Jag skrev utlåtande om navigationsutbildningen.

16 Jan. Skrev en del meddelanden om min semester och tog avsked av befäl och vänner. Mor gjorde visiter i hemmen för oss båda.

På aftonen hade vi Olof H.r hemma, han hade kommit ned till Gbg för att tala om sina bekymmer med Vattenkraftsbyrå och bristen på arbete.

Lonka med fru voro även hemma. De skulle följa med till New York.

Kvällen var angenäm.

Med Drottningholm till New York.

17 Jan. 1931 började min semester. Heck hämtade mig kl.8 till verkstaden, vände sedan för att föra mor och 10 kolloi bagage till båten. Hugo fick följa med för att vara mor till hjälp vid uppackningen.

Sedan kom Heck till verkstaden . Jag hade en del att ordna före avresan. M.S Carina gjorde sin leveransresa den dagen. Kl.10 var jag färdig att ge mig iväg. Reste hem och hämtade smågossarna, Moster Daily, Tant Lave och Fröken Widerstrand.

Vid båten, **Drottningholm**, hade samlats en hel del vänner med blommor. Axel Jonsson och Sigyn, Fröken Hackselius passade på med en blomma, konvaljer, just som vi lämnade hemmet. Cervins hade böcker, Heyman choklad, Hedens och Billvalls blommor.

Signalen går att alla skola i land och så viftning och serpentiner. Till sjöss. Vid Vinga gingo vi tätt intill M.S. Carina och bytte hälsningar med dem. Därefter lunch. Mor och Amelia deltog i lunchen. Därefter gingo vi alla till kojs. Middagen fick jag äta ensam. Mina damer stannade i kojen.

Jag lade mig tidigt och sov relativt bra, fast Drottningholm arbetade hårt i svår motsjö.

Hårt väder på Atlanten.

18 /1 1931. På morgonen kaffe på sängen, vi lågo till lunchdags. Mor försökte komma upp, men misslyckades. Jag var ensam till lunchen och även till middag. Hade haft ett härligt saltbad före middagen. En del av

damerna klagade över sjökänningen så jag rekommenderade en dans och den blev till allmän belåtenhet, Lade mig kl.10.

19/1 1931. Kaffe på sängen, mor fick ej behålla det. Sjön fortfarande grov mot. Lunchen ensam. Vid middagen fick jag övertala Amelia att komma med mig. Hon gick dock nästan med detsamma. Jag hade doktor Fagerström att se på Cyssie. Hon fick en insprutning vilket gav henne mera ro.

Efter middagen bjöd fröken Andersson upp mig till dans. Doktorn hade ordinerat detta. Senare kom fru Walther från N. Y., som även skulle kureras. Jag sade doktorn att jag visserligen ej var anställd ombord för att dansa bort damernas sjösjuka, men ställde mig till förfogande så länge patienterna sågo så gott ut och dansade så bra som dessa.

Damerna hade en drink som såg lätt och läskande ut, lemonsquach. Jag beställde en liknande. Den smakade härligt så jag måste ha en till, men fann att det var rätt så mycket gin i den. Det märktes värre på natten. så jag får akta mig för ginfiss och andra kvinnoläskedrycker.

20/1.31 Mor tog ägg och toast till frukost. Sköterskan gav henne lavemang och så insprutning och så gick hon med mig upp på verandan, där vi hade en trevlig lunch tillsammans. Smör ost och sill och exportöl varm potatis, räkor, köttbullar och bruna bönor. Det var utmärkt. Hela e.m. var mor uppe. Vi klädde om till middagen och deltog i denna nere i matsalen. Åt lite och läppjade på vår Bordeaux. Såg kinomategrafen i salongen, varefter vi gingo till kojs kl.10. Fick behålla maten.

21/1. 31. Mor hade bacon och eggs samt apelsinsaft till frukost. Kom upp igen. Klädde sig och kom på däck vid ½ 1 tiden. Kunde äta en enda liten bit bröd med salt kött. Så låg hon i musiksalongen fram till kl.5 och därefter ned i hytten igen utan mat. Gud hjälpe!

Tumlare synes på vattnet. Det skall betyda dåligt väder säger en. Vi har massor av måsar efter oss. Det skall betyda vackert väder säger en annan, så nu har vi alla chanser.

Maskerad ombord.

Middagen åt jag med Amelia. Hon gick strax ned till sin hytt. Jag gick till mor ett slag. Drack kaffe med Harboe Jensens och satt där och pratade till kl.9 då maskeraden skulle ta vid på verandan. En ung dam som jag ej känner bad mig om första dansen. Så jag gick ned och satte på mig långstrumpor golfbyxor och så mors morgonkappa ovanpå med det gula utåt. Med min runda rakbrettade hatt skulle jag vara en spanjor.

Damerna hade i allmänhet lånat herrkläder. Fröken Andersson kockkostym, som satt mycket trångt. Fr. Olson och fru Walther officersrockar och

mössor. Fru Wiklund hade en egendomlig skär aftontoalett med skär mask och en vit spetsduk knuten om huvudet med knuten fram och spetsarna som stora horn. Det var en upp och nervänd morgonrock. Hon hade stoppat benen i ärmarna som voro klädda med vitt dun. Mera original än elegant. Fröken Östergren visade sina vackra ben i svarta strumpor, korta röda ridbyxor, jockey jacka och mössa. Den käckaste av typerna.

Bland herrarna tog postisexpeditören priset med frack vit väst, stor blommig halsduk, randiga pyamasbyxor och blåvit randig storm, svarta mustascher förställde hans ansikte så att jag ej kände honom strax. Jag fick mycket beröm för min enkla kappa. Trivdes dock ej så jag var i säng kl.11.

22/1. 1931. Sjön är grov på sidan. Drottningholm arbetar tungt och det har varit omöjligt att ligga stilla. Mor tog en apelsin vid 7 tiden, cacao, ägg och hårt bröd till frukost. Doktorn var där vid kl.10 och ville ge en insprutning. Men detta uppsköts.

Var med Lonkan m.fl i maskinrummet och har sedan pratat förstärkning av M.S. Haboe Jensens förskepp samt skrivit memoarer.

23/1. 31. Mor fick en insprutning på e.m. vid 5 tiden, ett varmt (28°) saltbad och så en timmes vila. Hon fick Steward att sätta fram kaviar och champagne och det passade bra. Vi dansade och mor blev riktigt kry. Ordinerade varm romtoddy för mig och så hade vi smörgåsar och kommo till kojs kl. ½ 12.

24/1. 31. Mor steg upp med mig så vi frukosterade tillsammans kl.8. Vi promenerade på däck något, men understundom kommo snöbyar för starkt så vi måtte söka skydd. Mor vilade på verandan medan jag skrev brev och memoarer. Jag sände ett radiobrev med Gripsholm som är hemma kl.1 på tisdag.

Efter lunch hade vi "dograces" på däck, nr 4 vann alla 3 löpningarna. Mor var med på den 4:de gången. Efter middagen hade vi prisutdelning för en del vunna tävlingar. Mor var prisutdelare och fick för detta en hund i present. Jag höll tal för Intendenten och officerarna som ordnat det hela. Efter bio var dans på verandan, men så kallt att vi måtte sitta i baren mellan danserna. Det blev ett par drinkar och samt i säng kl.12.

25/1. 31. Gossarnas födelsedag. Jag hade sänt dem ett telegram: "Hartly Birthdaygreetings from Father and Mother", på lyxblankett och som skulle vara framme på morgonen.

Halifax.

I hytten var fruktansvärt kallt. Termometern som låg vid ventilen visade - 3° och på klockkroken ovanför sängen kom den upp till +9°. Mor och jag frukosterade som vanligt i matsalen, gingo sedan på däck för att se på

Halifax. Intrycket var en norrländsk stad med sulfit och papperfabriker och cisterner, bergknallar och granskog.

Captens dinner

På aftonen hade vi stor middag ombord. Det var egentligen Kaptens middag, men vi firade 4 födelsedagar, Lonka, Hugo, Carl och Chiefengineer. Det blev mycket festligt. Lonka höll tal för kaptenen under det att fisken serverades. Han frågade mig när jag ansåg det lämpligt att han talade för Kapten Renström. Jag rådde honom att vänta så länge som möjligt, så gästerna hann att dricka något så kanske de blevo något mindre kritiska.

Han knackade genast i glaset och talade om att jag rått honom dröja med talet till dess gästerna voro fulla, men han befarade att själv bli full först och då blev det inte något tal alls. Efter honom talade jag för födelsedagsfirarna och stämningen var hög. Alla ansåg detta vara den gladaste Kaptensmiddag som de deltagit uti. Efter middagen var det dans och smörgåsar. Vi kommo ej till kojs förr än närmare kl.2.

Smugglarna.

26 Jan. Fint väder och soligt under amerikanska landet. Sedan vi passerat ___ shoals och kommo utanför amerikanska farvatten sågo vi flera spritsmugglare, gråmålade racerbåtar, små fartyg, som lågo utanför smuggelgränsen och vaktade på sin chans att smyga sig in med varorna. En stor tanker låg därute som moderfartyg. Då vi närmade oss New York så kom en tulljagare ut för att söka bringa upp smugglarna. Vi ankrade i karantänen kl.9 och gingo till kojs.

New York.

27 Jan. Disigt, vi sågo intet av N.Y. Vid sidan om oss låg en White Star och en Cunard båt. Vi fingo vår läkarbesiktning först. Sågo aldrig till någon läkare. Han åt frukost med starköl och så fick han en flaska punch med sig i land och var nöjd. Så voro även vi.

Vid piren mötte Hilmer Lundbeck, som ordnade allt på bästa sätt. Sedan passagerarna fått sitt förtullat följde vi Amelia till Hotel New York, 8:th Av 34:th Str., stadens största hotell och välordnat. Vi togo oss sedan en promenad upp till 5:th Av 55:th Str. Hotel S:t Regis där Lonka och Tin sutto och väntade. Mor och Tin gingo shopping och jag och Lunka gingo downtown för att träffa affärsfolk.

Vi voro först inne hos Todd och han var borta så hans närmaste John O'Reiley tog emot och bjöd på whisky, vilket vi dock undanber oss. Supandet börjar allt för tidigt på morgonen i detta här förbudslandet. Vi gingo sedan till Julian French, Lloyds register, som bjöd på lunch. Före den

togo vi oss en whisky. Efter lunch var jag hos Blidberg & Rothchild, Emil F Johnson m.fl. vänner. Så voro vi på Svenska Amerikalinjen för att ordna med resan. Beslöto oss för att ej ta den södra vägen hem, utan fresta nordatlantens fador frost och hög sjö hellre än utsätta oss för alla lidande i en äldre fransk "liner". Jag telegraferade hem. Vi bilade till Hotel S:t Regis där mor och Tin väntade och så foro vi till Drottningholm och fingo oss en god middag och en lugn natt.

28 Jan 1931. Hyttsteward väckte oss $\frac{1}{2}$ 8. Jag hade sovit mycket gott och länge. Mor måste rusta sig för resan till Washington. Fröken Östergren och herrar disponent Hydén, Malmqvist och Bernov skulle även det samt en herre från Kungsholm. Detta fartyg höll på att lägga till då vi kommo ned på piren. Kungsholmarna åtrade sig så de blev bara 5. Vi hade telegraferat Emory att mor kom till Hotel Calton Washington kl. 3,15 e.m.

Sedan de rest tog jag Elevald Road ned till Batery och hade en överläggning med Todds om förstärkningen av skråvet och förskeppet på Haboe Jensen. Vi skulle spackla järnkitt på naglarna och rostfrätor och i plåten så jag telegraferade hem om 50 kg järnkitt. Jag lunchade ensam i gamle Francis Taverna. Det är verkligen en trevlig gammal restaurang, som jag gärna söker mig till. Fick en utmärkt "Mackaroni". Emil T Johnson och jag reste tillsammans upp till Crysler Building och togo hissen upp 71:de våningen. Byggnaden var verkligen vacker invändigt och utsikten där uppifrån underbar. Hela New York med Brooklyn. Flushing, Bronx, Harlem och Jersey lågo under oss, som om vi varit i en flygmaskin. Det klara solskenet gjorde att utsikten därifrån blev rent överväldigande. Hissarna gingo utan att de kändes, trots den stora hastigheten.

Ny Svensk kyrka.

Därifrån foro vi till 61:th Str för att delta i en reception i en nybyggd svensk kyrka. Den var vacker och trevligt ordnad. Alla inskriptioner voro engelska med undantag längst ned i the basementroom fann jag ett runstensornament med ett gudsord skrivet på svenska. Bokstäverna voro artistiskt tillkrånglade så det tog lång tid att läsa texten. För mig kunde det lika gärna varit runskrift, här är man generad för svenskan. Jag träffade där Amandus Johansson, Hovring Sundelius med fru, Lansson med fru, Lundbecks m.fl. Milles var där, men jag hälsade ej på honom, alla svenskarna trängdes om honom, så jag ville ej beröva dem en sekund av detta tillfälle.

Dålig teater.

Harboe Jensen hade bjudit mig på middag, så jag måste skynda mig att passa tiden. Då jag kom upp till honom på S:t Regis Hotel, hade han ut-

märkt gott öl att bjuda på. Han hade fått sig tillsänt en låda med 12 öl. 2 whisky, 2 vermoth. Vi åto på hotellet och gingo sedan på teatern att se "Grand Hotel" ett förskräckligt otrevligt och tråkigt stycke. Det var plågsamt att se. Under mellanakten skulle jag gå ut i foajén för att vila lite, men där stod röken tjock. Jag kunde inte andas där. Jag tog en bil och körde Lonka hem och så åkte jag ned till båten och kojade och tänkte på mor, som var i Washington..

Då jag gick i land stod där en man som presenterade sig som Laweson.

29 Jan. 31. Åt frukost som vanligt. Ringde Amelia på New York Hotel, men de kunde ej finna henne. Oredan verkar nästan organiserad på de Amerikanska jättehottellen, då det gäller att finna någon.

Jag tog en bil och reste ned för att finna att hon var ute sedan en kvart. Gick sedan shopping. Köpte skor och strumpor. Skulle ha tofflor också. Såg ett rätt trevligt par och så billigt, 39 Cent. Butiken såg förskräcklig ut och juden i dörren ännu värre så jag vågade ej gå in. Vid närmare påseende fann jag att priset var per styck. Han sålde allt per styck, skor, strumpor etz.

Besökte Mr Chambers, Pan Am. Han var mycket pessimistisk, ansåg sig ha betalt väl mycket för sin stora båt, som han beställt genom Alse hos oss. Jag lunchade på den stora Amerikanska Ingenjörsklubben. Tråkigt.

Jag gjorde ett nytt besök på Hotel New York för att finna att Amelia hade rest. Jag var bjuden på middag med Cyssie och Harboe Jensen av Todd shipbuilding Co. Mr John O'Reilly med fru voro värdfolk. Dessutom en Dr Callahan med fru. Alla mycket trevligt folk.

Först fingo vi cocktails i långa banor och så bjöds på champagne. Den första flaskan var sur och gammal, kunde serverats som 100 årigt Rehnvin, den andra var perlande skum, sammanslagna tror jag det hade kunnat drickas. Vi dansade ett par danser under måltiden och så foro vi till teatern."To night or never" spelat på ett mästertligt sätt. Jag har sällan njutit av scenen så som denna gången, men det var av spelet, ty innehållet var ej något särskilt, kanske något djävare än vad vi äro vana vid.

Jag åkte hem i Todds bil för att finna mor i säng och de övriga Washingtonvännerna i baren. Jag fick en hederlig sup med smörgås och pilsner och mådde sedan bra. Sov och så var det en ny dag.

30 Jan. 1931. Mor och jag telefonerade med Lawesons som ovillkorligen ville ha oss till middag, Detta ordnades så att unge L. skulle hämta oss i bil kl.6,15. Sedan gingo vi shopping och besökte en del platser. Jag tog mor upp i Chraisler Building och sen åkte vi ned till Brooklyn Bridge. Vandrade gata upp och ned till lunchdags. Vi lunchade på Frances Taverna med Lonka. Mor och jag hade clamchowers, något som jag må ha några gånger då jag är i Amerika. Så hälsade jag på Gundersen. Han och hans fru

voro krassliga. Jag besökte även Rothchild och gav honom vår bok om fartyg som vi ha byggt. Det skulle bli hans bibel lovade han.

Mor och jag vandrade sedan hela vägen från Battery place upp till 9:th Str, där jag måste vända. Mor fortsatte och gick vidare ända fram till 57:th Str och båten.

Möte med Todd.

Jag vände för att träffa Todd. Vi hade ett trevligt samtal om gamla tider. Vi byggde the Cruiser "Cincinnati" U.S.N. åren 1891-94. Han i verkstaden och jag med kontors- och konstruktionsarbetet. Han berättade att han haft tvist med The Navy Yard people of New Orleans om ett sjunket skepp som låg i vägen för hans yard. Den spärrade inloppet till en stor och dyrbar pier. Han kom just hem från resan han gjort för att klara ut saken. Tänk hans känslor då han finner att det fartyg som givit honom så mycket bekymmer är just S.S. "Cincinnati". Den båt för vilken han sträckt kölen och skött sjösättning och gjort utrustning allt efter de ritningar han fått av mig ,och så den förste han träffar på kontoret i New York är konstruktören.

Middag hos Laweson

Jag måste skynda mig hem ty jag hade lovat att följa med mor till Laweson för middag. De bodde uppe på 178:de gatan. Då jag kom hem, hade mor fått meddelande om att Laweson skulle hämta oss i bil. så vi gingo ned till dockporten för att vara till hands då han kom. Han å sin sida hade skyndat upp till Kungsholm för att hämta oss. Vi kom från Drottningholm och hade således gått omkring varandra. Där stodo vi vid porten och han vid Kungsholms landgång. Jag ringde till frun som trodde att han säkert skulle komma. Efter en halv timma kommer han till porten. Alla söker dölja humöret, ty det var ej nåt att visa.

Då vi kommo fram började fru L. laga mat. Hemmet var ett mycket trevligt amerikanskt hem med alla moderniteter för att kunna bekvämt skötas av familjen utan jungfru. Diskmaskin är där mycket nödvändig. Vi pratade med barnen och sökte fördriva tiden så hungern ej skulle kännas för svår. En högtalare som arbetade oupphörligt tröttade mig. Då jag var nära bristningsgränsen av hunger och pratmaskinen så ville L. visa hur lätt det var att koppla ut den, vilket glädde mig så att jag ej ville ha den inkopplad igen. Så kom cocktailen. Den hjälpte något. Kalvsteken gjorde mig ej värst mycket gladare. Cyssan hade så mycket att prata om med L. och jag blev tröttare och tröttare. Till sist fann jag att jag måste ha ut ett mycket viktigt brev iväg innan Kungsholm gick så vi måste fara hem.

Avgång från New York med Kungsholm.

På Kungsholm var ett förfärligt liv, 500 passagerare, med säkert 2000 som följde dem. Fullt överallt och i alla hytter cocktailades så många voro berusade och skråniga. Hytten intill vår .s.k. barnkammaren var full av fullvuxna barn ,som förde fullvuxet oljud. Där fanns mycket sprit. Ack, det förbudet!

Kl.12 skulle båten gå. Det var skönt när avgångssignalen hördes, men de tårar som fälldes av de resande, var ingen stilla sorg utan vild yra, som lade sig först fram på småtimmarna.

Här byter de över från Drottningholm till Kungsholm för en kryssning i Caribien.

HUGO HAMMAR DAGBOK Nr 6

Kap 2. Kryssning i Caribien 31 jan - 18 febr. 1931, samt några hektiska dagar i New York.

På morgonen den 31 Januari voro vi tvärs Delawares breakwaters då jag kom upp till Kapten. Det var rätt så ruggigt väder. Mor stannade i säng. Jag skötte navigeringen. Lunchen åt jag ensam. Mor steg upp strax efter och gjorde sig i ordning och så hade vi te på däck. Jag var sedan i badet, simbassängen är härlig. Så klädde vi oss för middag. Det skulle vara en "get together dinner". Ordern var att alla skulle vara där kl.7 punktligt. Fartyget bjöd på cocktail. Mor blev sjösjuk så hon fyllde ett helt tvättfat 5 min före 7, men samlade courage och kom med. De hade plaserat oss hos Capten en på var sida och så hade vi 2 Am. och fröken Östergren vid bordet. Cruising Director Lundbeck Jr med sällskap kom en halv timma försent. Han hade inbjudit mig och ett större sällskap till Cocktailparty ¼ före 7, till vilket jag sagt nej. Kan ej förstå denna Am. sed att man skall berusa sig före maten.

Vid varje couvert låg en pappersmössa som gästerna satte på huvudet, mycket gott humör från början. Ungefär 10% av gästerna voro borta. 4 st småttingar sutto vid ett bord ensamna. De 4 platserna för deras föräldrar voro tomma, barnen skötte sig utmärkt och mot slutet på middagen voro de vid de tomma kuverten och togo deras pappersmössor så de hade en hel samling med sig ut. Efter middagen var dans i stora salen med dansledare som kommenderade turer de flesta gamla fraeaise turen. På så sätt fick då alla samlade "get together". Det var mycket livligt och mor var i tagen så jag måtte gå ned först. Mor kom dock strax efter. Vi kojade kl.12.

Den 1:ste Februari det började bli varmare så jag lägger av ulsten. Jag frukosterade ensam och promenerade. Mor kommer upp till lunch och vi vila på däck till värdinnans te kl.4. Det var utökt fånigt och tråkigt så vi gingo med detsamma.

Mor och jag gick ned i poolen för ett bad. Härligt. Sedan vilade jag till middag. Efter middag pratade jag länge med Dr Bauer. Träffade Miss Aronson och Mrs Langsdorf och Mr Erdman, vi gingo ned i Grillen för att få ett glas öl och en dans. Kl.11 fann mor mig där. Hon gillade damerna såsom fagra men ej luften därnere.

Vi lade oss kl.12 men fingo ingen ro för grannarna som till att börja med försöka bryta sig in till oss då de i fyllan togo miste på dörr. Sedan skrålade de, blåste mungiga så länge så vi orkade ej höra på.

2 Febr, Mor och jag stego upp strax efter kl.7 Då jag vakade mig såg jag flockar av flygfisk.Vi hade 23° i hytten, så jag klädde mig för sommar. Då vi kommo ut funno vi våra grannar hårt vovande för öppen dörr. De kunde inte väckas till kl.11 då Bucaneers undersökte fartyget. Jag blev en Bucaneer och titlen ärftlig för mina söner.

Efter lunch slöade vi på däck. Mrs Engström from Boston hade ett cocktailparty. Det började 6,45 och bestod av kaviar, cocktail, wiskygrogg. Per medio 3 cocktails per dam, herrarna togo en cocktail och en grogg. Då vi kommo i matsalen kl.8 hade kaptenen slutat att vänta och gått för att äta ensam. Sedan var det bal till kl.12,30.

Sedan vi kommit i ro började våra grannar sin musik med ett infernaliskt skrån. Mor gick ut för att få tyst på dem och jag smög mig efter för att komma som reserv. Det behövdes. Jag har sällan använt så grovt språk som denna gången. Hade jag använt det gentemot mina plåtslagare så hade jag fått bekymmer. Nu blev det tyst.

Första hamn Porto Rico.

3 Febr, 1931. Fartyget skulle varit framme i Porto Rico kl.7. Frukost kl.7,30 avfärd kl.8,30. Båten kom fram kl.10 och avfärden försköts där-
efter.

Ön var något mitt emellan vad vi sett i Panama och Madeira. Vi voro 5 i bilen. Mor och jag, Hyden, Malmqvist och Bernow. Då vi kommit halv-
vägs gick bilen sönder. Vi besågo landskapet. En hydda av packlådor med plåttak av bensintankplåt stor som 2/3 av vår lekstuga, 4 ungar, 2 hundar, getter och höns. I de rikaste länderna leva folket fattigast. Vi fingo hjälp av efterkommande bilar, som tog en á två av oss var. Vi voro glada att komma igen till båten, men voro försent till lunchen. Fingo smörgåsar och iste på

däck och så gingo vi till sjöss. Vi hade ett härligt bad på däck och sågo landskapet klädda i baddräkter. På kvällen bal som vanligt.

4 Febr. Lugn skön dag i Caribiska havet. Vi voro i våra baddräkter redan kl.11 f.m. och gingo i dem till kl.5 då jag gick ned för att vila något. Aftonen som vanligt. Månskenet var underbart. Vi träffade en del svenktalande, några födda här ute hade några fraser på svenska som voro roliga att höra.

Någon erövring för svenskt äro ej dessa svenskamerikaner. Vad de hade att säga verkade mera som en döende slutton än som ett vaknande intresse. Jag håller fortfarande på att vi skola använda våra pengar och vår energi på att lära vårt folk engelska i stället för att lära en och annan engelktalande svenska.

Venezuela, Guayna.

5/2.1931. Då jag tillade upp vid 6 tiden på morgonen såg jag det första morgonljuset lysa upp horisonten just där jättehöga berg stupa rätt ned i havet. Morgonrocken på och så på däck. Härligt. Guayna låg som i slummer vid bergets fot omedveten om det vackra solspelet på bergstopparna. Jag väckte mor. Vi badade och beundrade skådespelet, klädde oss så vi hunno få frukost i god tid för vår utfärd till Caracas. Vi voro 5 i bilen. Hyden var sjuk så fröken Vera Andersson hade tagit hans plats. En utomordentligt väl byggd betongväg. Venuquelarna hade byggt den själva med svensk cement. På en av vägbyggarnas kojor läste vi "Lustig" vilket gav oss anledning förmoda att även svensk arbetskraft blivit använd. Vägen slingrade i de underbaraste krökar då den arbetade sig upp mot höjderna understundom på 3 terrasser över varandra på samma bergvägg så men satt praktiskt taget på samma plats, kom endast högre och högre allt eftersom bilen rusade framåt. Solljuset på de röda bergen gav underbara färgskiftningar tävlande med solnedgången över "The painted dessert".

Caracas.

Caracas var en liten nätt huvudstad. Boningshusen var enkla och trvliga för övrigt sågo vi endast salutorget, det var livligt och massor av frukter som vi ej sett förr. Mor köpte en papaja, stor vacker och mogen. Orchideer funnos i massor, \$ 1 för en knippa av tre. Vi köpte till våra damer och till Hyden. Så foro vi till Hotel Bolwar och togo ett stort borf för 8 pers, det bästa som fanns. För att behålla det ordrade vi en Cordon Rouge. Lunchen var glad och trvlig. Hemresan angenäm. Vi badade och vilade, middag som vanligt.

Curacao.

Den 6:te Febr. vaknade jag kl.6 och såg ut genom ventilen en mängd små tankers, som tydligen tillhörde den flotta som transporterade oljan från Maracaibo sjön till Curacao. Jag skyndade på däck, ganska tomt, några lågo och sovo på däck. Hytterna hade tydligen varit för varma.

Det var storartat att se hur det stora motorfartyget manövrerade in i hamnen först rätt in i en kanal, sådan som man der den i Holländska städer med hus på båda sidor och så skarp gir 90° S.B. varefter hon backade ned till sin pir som låg på B.B. sida av kanalen. Denna kanal är formad av naturen och mycket djup samt leder in i en bassäng som är Curacaos ryktbara hamn. Ön är en korallö. Då vi gingo ut måste vi klara en 15,000 tons tankångare som låg till ankars en båtlängd längre ut i hamnen. Tack vare det att ankeret hade fällts på andra sidan kanalen då vi på morgonen svängde bogen över dit kunde Kungsholm hala sig fram så pass att hon kunde svänga ut aktern med hjälp av propellrarna förbi tankbåten. Då hon låg i riktning mot kanalen dröjde det ett par minuter innan vinden förde henne ned mot kanalöppningen, så att det blev till att slå full fart och gå rätt ut till sjöss. Jag beundrade mycket denna manöver. Det lär vara få av turiststeamers som våga sig på det experimentet. Bogserbåtar lär ej finnas att tillgå.

Alla passagerarna skulle i land för att handla sprit och pröva sprit. Det var ett brokigt liv på gatorna. Doktor Bauer, Hyden och jag med fru gjorde sällskap. Staden var en nätt holländsk hamnstad. Dugar, spetsar och sprit, Mor köpte av det förra, jag av det senare, goda varor och rekordlåga priser. Vi återvände till båten för lunch.

På e.m. togo Cyssan och jag en tur på kajerna och i en park, där vi togo en kaktus med oss. Så roade vi oss med att se hur infödingarna som slogos om slantar såväl på kajen som på land. Passagerare som varit i staden började komma. Många hade provat allt för intensivt. Sällan har så många berusade män och kvinnor vandrat över landgången till fartyget som nu. Det var rätt lustigt att se och en ny läxa på spritförbudets förbannelse.

Vi kastade loss kl.18 och gingo full fart väster ut till Colon. Middag och aftondans som vanligt.

Den 7 Febr. till sjöss. I badrätt hela dagen. På kvällen hade jag ordnat cocktailparty. 15 voro inbjudna men vi fingo endast 12 gäster. Dessa voro dock desto mera nöjda. Ett flott svenskt smörgåsbord med brännvin och cocktails som dracks huller om buller med sång för helan m.nm. De trivdes så bra att ingen ville gå till matsalen utan fick hors d'over gälla som middag. Som småvarmt hade vi stuvad hummer, bruna bönor och fläsk, köttbullar och en del andra goda saker. Jag är övertygad om att de blev mätta så jag beställde endast frukt och en magnum "cordon rouge". Sedan kaffe med likör. Det blev rätt mycket ty alla voro glada. Vid ½ 11 tiden

gingo vi på däck för att dansa. Kapten Elsen, Dr Bauer, Maskining. Person , Fru Engström, Fru Bond, Mr Mechling, Mr Erdman, Malmqvist och Bernow, Fröken Östergren.

Colon i Panama.

Den 8:de Febr. voro vi tidigt inne i Colon. Det kändes riktigt trevligt att återse platsen. Den har vuxit något och verkar renare. Vi hade beslutat att ej deltaga i någon utflykt. Vi skulle söka gamla vänner och gamla platser. Våra tankar kretsade mest om M.S. "City of Panama" vårt gamla hem då vi gjorde förra resan. Vår trevliga vän Kapten Holland. Jag gick i land med det samma, som jag var klädd och fått frukost. Mor hade något att stöka med.

Vi lågo vid yttersta piren pir 6. Jag gick innemot staden till och hinner ej längre än till pir 7 då jag ser M.S. "City of Panama" vid pir 8. Just då hör jag en stämman "Are You Mr Hammar" vänder mig om för att finna en herre i bil hälsande mig. Jag erkänner mig vara Mr H.r, men önskar veta vem mannen är och hur han känner mig. Det var captain Fenton, de svenska linjernas ombud på platsen, som sökt upp mig för att ställa sig till förfogande med bilen. Han kände mig på beskrivning, sa han. Undrar hur den lydde.

Vi foro till M.S. City of Panama. Fartyget var i gott skick, vacker inredning. Kapten Holland var dock ej ombord. Vi vände åter till Kungsholm och fingo mor med och så reste vi ut till Gatun lake för att se hur de slusade igenom amerikanska flottan.

En Wilhemsensbåt under Panamaflagg, var just på väg ut ur slussen in i sjön. Vi hunno dock hälsa på kaptenen och utbyta några ord om Norge. Under inslussning låg kryssaren "Marblehead". Det var många minnen, som hopade sig då jag såg det namnet. Det var för att göra stålkonstruktionen till kryssaren Marblehead, som jag 1890 reste över till Boston, Harrison Loring. För 40 år sedan höll jag som bäst på med att rita pansardäck. Nu låg där ett betydligt större fartyg med samma namn. Tiderna växlar och allt kommer igen.

Vi reste ned till Colon igen, stannade på vägen för att få någre blommor till Sven Hyden, som följande dag fyller 68 år. På vägen till Kungsholm stannar vi bilen vid City of Panama och går ombord. Finna Holland just vid lunchen. Stor glädje och omfamning och så två kuvert, vi åto med utropen "do you remember", "How is---", "Wher is----" etz. etz. Båten skulle gå kl.12. Vi kunde ej bli mångordiga. Holland följde med ombord på Kungsholm där vi tömde en glädjebägare över att ha träffats.

Vi gjorde oss i ordning för att resa upp till Hotel Washington, som var vårt hem en vecka för 6 år sedan. Komna ned på pieren finna vi Mr and Mrs Fenton där, som kommit för att hämta oss upp till hotellet. Detta var fortfarande ett vackert, svalt och trevligt hotell. Statyn över Columbus och indianskan hade staden tagit ifrån hotellgården och ställt den på mera allmän plats. Annars ingen ändring. Vi voro en stund vid badbassängen och så började vi vandringen hemåt. Vi passerade officersbostäderna, som hade förbättrats betydligt, Flera voro reverterade och hade goda tak. Verandaståltrådsnäten sågo finare ut. Stolparna som husen stodo på voro fyrkantiga cementpelare och höjden lagom att de kunde ha sin tvätt där. Hur de skulle förhindra myrorna att klättra upp kunde jag ej se.

Vi passerade Strangers Club. Jag var frestad att titta in, men mor önskade komma ner i affärerna. Vi tittade in i en herrekiperingsaffär. Jag skulle ha en linnekostym. Då vi kommo in funno vi Chiefsteward och Bernow där. Den senare hade handlat en kortym för \$8,50. Jag valde en likadan, den kostade \$6,50, men Bernow protesterade och så fick jag lov att betala \$8,50.

Vi besökte övriga butiker och studerade marknaden. Fingo ett glas bier på en bar och så kommo vi hem i tid för badet, middagen och aftondansen.

9 Febr. 1931. Mor hade ordnat med födelsedagsbricka. Kl.8 samlades vi framför Sven Hydens hytt och maskerade in med hälsningar och lyckönskningar. Sedan badade jag och skötte mig till lunchdags, Vi hade Fentons till lunch. Herrar Meckling och Erdman voro även med samt fröken Östergren. De hade många gemensamma bekanta så lunchen var glad. En champagnebål ökade trevnaden.

Efter lunchen foro vi till staden. Vi köpte badkappor åt alla pojkarna och mig, dukar till mor, Daily och Thora samt kappa till Anna och sidentyg m.m.. Jag köpte 2 pyamas den ena kunde jag få på mig, den andra kommer nog rätt snart att passa Hugo Jr. I allmänhet prutade vi 30% på de "fasta pris" som butiken hade på några håll fingo vi dessutom presenter, vilket gjorde mor ledsen ty det tydde på att vi betalat för högt. Jag skulle också ha en kinamössa för min dräkt, så vi besökte en kinabutik och fingo fatt på en lämplig mössa, mor fann även en korg, som hon ville ha. Kinesen ville ha \$2,50 vi bjöd honom \$1,50, vilket avvisades. Vi gingo i förhoppning om att han skulle komma efter. Då han ej gjorde det, måtte jag gå in och ge honom pengarna. För mig förödmjukande inför en triumferande kines.

Hydén hade bjudit oss på middag. Vi samlades kl.7,30. Närvarande voro Kapten Elsén, Dr Bauer, Maskining. Person, Disp Bernow, Malmqvist, Lagerlöf, Fröken Östergren, värden och vi två, summa 10. Middagen var ordnad i aktre däckshuset, 3:dje kl. bar, numera Buchaneris den, Buchaneerflaggan med dödskallen hängde kvar. Jag såg att detta generade värden

mycket, men kunde ej göra något förr än fotografen kom för att ta en bild. Jag beordrade då bort flaggan.

Middagen var utmärkt. Matsedeln bifogas. Sherry'n, Dry Sack, smakade förträffligt. Vid champagnen höll jag 1:sta talet och så kom det ena efter det andra. Stämningen kunde ej vara bättre. Vi kommo upp på däck först kl.11,30. Jag fick två danser och så var den dagen slut.

På e.m. hade jag telegrafat till brudparet Janson och till G.V.

10 Febr. 1931. Härlig dag till sjöss. Flickorna mycket söta mot far. Östergren tråkig.

Jamaica.

Den 11 Febr. vaknade vid 6,30 då jag såg Jamaikas höjder. En vacker bild. Vi voro i land redan kl.8. Mor och jag togo det lugnt. Gingo i land först vid 9 tiden, promenerade långsamt utmed kajen för att se Kingston, stannade vid Hotel Myrthe Bank, som vi funno förträffligt. Jag beställde ett par drinkar. De kostade 50 c. Det var varmt så jag sa till niggern att ta in en till och så fick han \$1 således 25 c i dricks. Den 3:dje drinken kom ej så jag maåte tala högt med dem.

Sen togo vi ett foto och så kom en herre från United Fruit Co för att föra oss ut i deras planteringar. Han tog en lunchkorg med sig och lite ginger ale och så foro vi ut att bese den underbart vackra ön. Vi stannade i deras Tropical Garden för att se orkideerna. Det blev dock en besvikelse. Trädgårdsföreningen har fler orkids än vi sågo där. Resten av resan var mycket givande. De mäktiga bananplanteringarna verkade nästan som granskog och kokospalmerna som resliga furor allt med lite avstånd och fantasi.

Colsa river dalen var vacker. Vi stannade i en gammal spansk stad med en märkvärdig kyska som vi måste offra 50 c åt och så fingo vi is i vår bil och sökte upp en skuggig plats för måltiden.. Vi njöto mycket av den-samma och så foro vi hem

Vi stannade vid ett infödingshem, som låg vid kanten av bananskogen, tydligen en bananarbetare hem, enkelt och primitivt som alltid här ute, men rent och snyggt. Flicken, som vi talade med hade rent linne sa mor. Jag gav henne en shilling som hon tackade för med orden "thanks baekra". Då jag frågade henne vad "baekra" var sa hon "fine white poeple, we are only niggers".

Vi kommo till Kingston vid ½ 4 tiden, mor skulle handla något minne, fick en korg för en \$. Jag köpte finaste Jamaka rom. Så gav jag chauffören 5 shilling i dricks vilket glädde min värd så mycket att han sprang och köpte en spatserkäpp av _____, och mor ett halsband av jamajkabär. Sedan gingo

vi ombord och ordnade oss för avresan. Jag gick i min badkostym med det samma för att bada i saltvatten och sola medan vi steamade ut igen. Kvällen var härlig med dans och flirt som vanligt.

12 Febr. solig och varm. Vi stannade i baddräkt på däck hela dagen till dess det var tid att göra sig i ordning för maskeraden. Jag hade många olika förslag, men stannade vid min 1:sta idé, kines med röda byxor och tofflor vita strumpor och så mors vackra kinesjacka och kineshatten från Colon. En vacker kinesdräkt. Mor klädde sig i sin skånska nationaldräkt, som klädde henne utmärkt. Hon fick mycket beröm för den. Sedan dansade vi och skämtade till fram på småtimmarna. Verkligt god maskeradstämning.

Förutom mor fanns där en annan svensk nationaldräkt en kulla. Vi pratade med henne om hon var svensk till sin härkomst men så var ej fallet. Hon hade en svensk barnflicka för sin lille gosse och den flickan var så snäll mot gossen. Hon hade lärt honom läsa "Gud som haver barnen kär" varje afton och modern hade därför velat vara kulla. Jag talade sedan ofta med henne. Hon dansade bra. Miss Adams, som Malmqvist ville ha till svärdotter, var klädd till kavaljer i frack och Bernows kubb. Hon hade herrskor på, som voro dubbelt för stora, så då jag dansade med henne kallade jag henne Mr Klumpfoot.

Cuba.

13 Febr 1931. Under Cubalandet mot Habanna. Vi voro inne kl.2 just efter frukost. Intressant hamn med det ryktbara inloppet mellan de gamla fästningarna. Det var här som min vän Hobson sänkte handelsfartyg för att "korka" in spanska flottan i Habanna hamn Jag frågade Mrs Engström om hon hade varit bland de tusende flickor som kysste Hobson och hon svarade "Hope so", vilket kom alla att skratta.

Vi hade gjort upp med Cooks om en rundtur som började kl.3. Vi hade vagn nr 10, men Engström och Bond hade bett att vi skulle ha gemensam vagn. I 10 sutto våra vänner två gamla Filadelfiadamer som hade sökt upp mig ombord för några dagar sedan. De började den gången att berömma båten och klandra amerikanarna för att de söpo så friskt. Själva hade de ej smakat en droppe sprit sa dom. Ett glas öl skulle de ha innan de reste hem. Efter 5 min bjödo de mig på likör. Jag tackade nej och så skulle de ej heller ha likör, men efter 5 min så beställde de var sin likör. Jag fick det intrycket att de behövde en sådan var kväll tvärt emot vad de sade. Nå de voro ej roliga att ha i bilen.

Mrs E. skaffade oss en bil och så bar det iväg att se den gamla kyrkan, Maine monumentet och andra monument och så till Tropical Garden. Ett mycket förnämligt byggeri vid vatten å full av vattenfåglar och sköldpad-

dor. Här får man öl gratis, Vi tyckte mycket om staden. Den kombinerade Sevillas charm med Paris glättighet.

På aftonen hade Cooks ordnat en annan utflykt till nattlivet i Habanna. Jag skaffade där biljetter och fick nöjet att få de båda Philadelfiadamerna i bilen. De hade denna gången en kavaljer så vi voro fem i bilen. Det var ej så värst muntert.

Vi besökte först en klubb "Asturianee". Den hade 55,700 medlemmar, ett flott palats och en mycket demokratisk blandning av folk som här sökte sällskap till omgång, förbättrade studier i särskilda salar med lärare, bibliotek, sjukvård etz, avgiften var \$2 per månad. Vi besökte balsalen som var tom och baren där vi sutto ner och fingo var sin cocktail. Så bar det iväg till det ryktbara Cubanska spelet JAI ALAI, något mellan cricket och tennis. Det var mycket intressant. Vi åsågo en spännande match, Så foro vi till Casinot, som var mycket elegant med en utmärkt matsal med praktisk dansplats, samt även en bra bar. Jag slog mig ned i baren medan mor spelade bort \$10. Sedan foro vi till Montmatre ett nattkaffe med cabaret och bal. Jag var ej vidare i stämning. Mor och jag dansade ett slag och så fingo vi våra Philadelfiagummor med oss hem.

14 Febr. Togo det lugnt på morgonen, lunchade hemma och så gingo vi i land för att se på butikerna på Pradon. Vi blevo ohyggligt plågade av chafförer som ville pressa oss att sitta in i deras bilar, men vi vandrade runt först i gamla staden, sedan förbi fästningen längs den nya strandvägen, som ej var fullt färdig ännu och så svängde vi upp till Presidentpalatset. Vi gingo in i det ryktbara cigarrhuset La Corona, där jag köpte 25 st av de bästa de hade, Cabanas. Jag skall ha lådan med hem som ett minne i vinkällaren. Vi besågo Capitolium och gingo Prado ner för att se de vackra husen och gårdarna samt butikerna.

Mor gillade affärerna på Pradon till dess hon fick höra deras priser, Vi gingo grundligt igenom ett antikvariat med många vackra saker, de flesta dock kopior och eftergjorda saker. Priserna voro orimligt höga. Så togo vi en bil och åkte ut till badstranden, där vi hade vårt te. Här var härligt med utmärkt sand.. Mor tyckte vi skulle använt hela dagen där. Vi körde hem så att vi voro i god tid för middagen.

Jag tänkte stanna hemma på kvällen, men så kom mor med en ung dam , Assarson, som hade blivit misstagen på tiden så hon hade inga kamrater att gå i land med. Vi gingo i land vid 10 tiden. Bilmännen voro där imassor och priset för en bil en hel natt var \$ 5. Han erbjöd sig att gå för \$ 3, vi accepterade, då han tycktes tala engelska så att vi kunde göra oss förstådda. Först foro vi till "**Sloppy Joe's bar**", en plats som aldrig varit stängd sedan den öppnades. Damerna togo var sin konjac och jag ett glas öl. Här var ett kolosalt stim. Fullt av turister, mest från båten. Det är amerikanarnas

samlingsplats, Sedan foro vi till Casino. Där hade mor mera tur. Hon gick in i spelet med endast \$ 2 och tjänade rätt bra. Då hon slutade var behållningen \$ 7, således en vinst på \$ 5. Vår väninnkamrat hade även fått en vinst på \$ 5, så damerna voro vid kassa.

Efter ett par danser här reste vi till Montmatre. Där var packfullt av folk. Vi fingo in smörgåsbord, konjac, vatten och whisky så vi voro snart i god stämning och deltog i dansen med liv och lust. Hemfärd vid 4 tiden. Stannade vid Sloppy Joe's hörna, men gästerna där voro allt för druckna, så vi sutto kvar i bilen och tittade på glädjen eller rättare eländet, och så foro vi hem.

Vid båtens pir var glädje och fröjd. Alla hade haft roligt i staden, men voro tydligen glada att träffa varandra, stora famnen och cancan avlöstes med sång och hurra. Det var skönt då båten lede ut kl.5. Många stannade uppe för att se soluppgången. Vi sovo gott.

15 Febr. Söndag, alla trötta och vilade. Jag låg i badkläder på däck och solade. Dagen var härlig.

Captains Dinner.

16 Febr. Förflöt på praktiskt taget samma sätt. På aftonen var det "Captains dinner". Det var tillräckligt svalt nu att kunna trivas i stärkskjorta och svarta kläder. Alla solkläder stuvades undan för gott. Caribiska havet och dess sol var nu ett minne blott. Det var en avskedsmiddag, som vi förberdde oss på. Jag bad att få ordna vinerna. Vi skulle ha en riktig vinmiddag och ej en amerikansk dito, där man satt och berusade sig med cocktails innan man gick till bords för att äta och där vinet ibland var portvin men mest muserande Bourgogne. Fruarna Engström och Bond fann jag i Hilner Lundbecks cocktailsparyi. De togo dock ej mera än 3 cocktails så gingo vi till middag. Rysk caviar med brännvin, skölpaddssoppa med sherry East India dry., sjötunga Walevska med Voeve Cliqot, fasan med Gruand Larose 1922, sparris Pol Roge cuvec de reserve 1921 Brut också till Bombe a la Kungsholm. Denna bars in iluminerad med matsalsljuset släckt och väckte allmänt jubel. I mörkret bytte jag plats och bord med skeppsläkaren, Generalfältläkare Aauer. Där kom värdinnan och alla de sköna damerna och bådo mig hålla tal för färdledaren Mr Lundbeck. Sedan två av de vackraste pussat mig för att jag skulle tala så gjorde jag detta, ehuru jag tror få hörde vad jag sade i den låga salen och höga stämningen. Mrs Engström bjöd upp mig till dans vilket av mig antogs och väckte allmänt jubel. Till frukten ett glas port, Burmeister ventage 1922. Middagen var glad och mina vänner hade aldrig njutit så goda viner.

Efter middagen dansades vilt. Kl.2 sände mor mig till kojs. Jag sov som ett gott barn då hon kom ned för att lägga sig och pussa mig godnatt.

Den 17 Febr. Packades och ordnades för att gå i land. Där var mycket att utträtta, många farväl. Många som man dansat och pratar med utan att känna namnet. I avskedets stund bad man om namn och adress. Många lustiga episoder. Vi hade varit som ett enda stort karnevalsällskap och "You" hade klarat alla ceremonier, men nu kom frågan om ett ev. brev eller dyl. då namn och adress behövdes.

Medresenärer.

Vid vårt bord hade vi Benjamin S. Mechling, ägare av Mechling Broth. Chemical Co, Camden, N.J. en förnämlig storindustri. Hans advokat Erdman var en typ för sig. Han talade i ett endast med uppehåll då han svalde, men det gjorde han ofta. Var mycket glad i cocktails och brännvin som han kallade Swedich Punch. Tömde före maskeradenmiddagen ca 1/3 liter brännvin utan att det nämvärt märktes. Fru Engström som den dagen fått 7 covktails förklarade att hon skulle ha en helafton, hända vad som hälst. Hon skulle klä sig tillsjuksköterska och ta hand om Doktorn. Hon klädde Erdman till dansös i en förnämlig spansk shal med massor av smycken. Han lyste som en primadonna då han kom dansande in, men höll på att tappa hela shalen, så att mor måste ingripa och fästa upp den för att ej primadonnans kön skulle bli bekant.

Bland smyckena fanns ett äkta. Ett armband värt \$ 5000. Detta förlorade han i dansens virvlar. Det kunde ej återfinnas. På morgonen efter hade vi allvarliga överläggningar. Fru E. tog saken lugnt ty hon hade sina juveler försäkrade, men advokaten hade bekymmer, bondånger och självförakt. Han kunde ej vittna inför försäkringsbolaget, eller på något sätt låta saken komma till offentligheten, ty varken hans fru eller svärmor tilläto honom att smaka alkoholhaltiga drycker, eller dansa. Han hade varit den ivrigaste av hela laget i dessa stycken, för att ta skadan igen. Situationen var alvarlig, men räddades fram på dagen då däcksteward hade funnit armbandet i rännstenen under en livbåt.

Vid middagen skulle våra vänner ovilkårligen ha Pol Roger, det vin som smakade så underbart till sparrisen efter Bordeauxen, men så där på soppan blev det en missräkning. Det smakad ej som förra dagen. Det är med vin som med allt annat det skall vara på sin plats.

Det kom meddelande om att vi skulle vara vid 12 milsgränsen kl.9 e.m. då all servering upphörde. Nu söps och lagrades med energi och planmässighet. Kungsholm seglade in i förbudslandet med allmänt berusade och drickande passagerare. Champagne och cocktails vid alla bord och så dansdes. Då jag skulle gå till kojs vid 1 tiden kom en till mig med en 100 dollarsedel i hand om jag kunde skaffa en flaske wikey till. Jag gick till kojs. Det äcklade mig.

18 Febr. hade vi frukost kl. ½ 8 ,för att passera läkeren kl.8. Vi svenskar hade ett särskilt bord. Få som vi voro där gick det hela lätt. Han (invandringskontrollanten) tog mitt ord för oss alla fyra, Mor, Malmqvist, och Bernow..

Smuggling.

Vårt bagage skulle gå direkt till Gripsholm så vi hade ej annat att göra än att plocka samman våra grejor.. Kläderna packade vi ej. Vi gingo på kajen för att se på förtullningen. Där smugglades mycket silke och parfym men ändå mera sprit. Damerna hade behängt sig med flaskor så den eleganta amerikanska raka linjen fanns ej att se. Vi roade oss att se Miss Adams och hennes unga väninna. De hade mycket spetsar att deklarerera. Men hela kroppen var behängd med flaskor så att de kunde ej röra sig eller bocka sig ned för att öppna väskorna. De nego djupt för att göra detta. Miss _____ var så orörlig att hon verkade berusad. Vi alla skrattade. De gingo klara. vi vinkade dem farväl, men de kunde endast vinka med ögonlocken allt annat var låst med likörflaskor.

Vi gingo ombord på Gripsholm som skulle bli vårt sista hem på denna resa. Vi fingo stora bubbellyxhytten, som med sitt präktiga badrum var bättre än någon suit i New York hotell. Vi lunchade på Gripsholm, där vi träffade de svenskar som voro lyckliga nog att få göra Caribiska resan nästa gång.

Bland dem fanns även legationsrådet Wingkvist som vi träffat i Barselona för 2 år sedan. Han skulle till Bogota som numera skall ha svensk representation. Jag gav honom Götaverkens bok om dess byggen och hade en intressant konversation med honom.

Sedan vi kommit i ordning gingo mor och jag upp till S.t Regis och träffade Harboe Jensen och Tin i djupaste negligé, De höllo på att göra sig i ordning för en middag hos J.K. Ward där de bl.a. skulle träffa Mrs Nenson, Vi bådo dem hälsa henne.

Inspektion av "Haboe Jensen".

Lonka var bekymrad för sin båt "Haboe Jensen". Den skulle ha flera tusen naglar som behövde nitas om och skulle dockas följande morgon. Jag beslöt att resa ned med nattåget. Mor och vännerna skulle gå på kinne. Jag stannade hemma i Gripsholm för att invänta Herr Johanneson och Broden som voro Lonkans konsult och Johanneson hade sovvagnsbiljett åt mig Vid niotiden kom Cyssans kusin Blom och underhöll mig med läder- industrins alla finesser. Jag hade beställt in vatten för att ge ingenörerna en grogg innan vi gingo på tåget. Blom fick en grogg och när ingeörerna kommo gick han. Dessa togo 3 stadiga groggar och så sa jag att nu måtte vi gå på tåget.

Johanneson och jag hade gemensam compartment på tåget. Ej trivsamt för mig som ej är van att resa tillsammans. Jag sov dock gott, kojén var bra. Jag vaknade kl.7 klädde och rakade mig, väckte J-n och så gingo vi upp i järnvägsrestaurangen och fingo oss en kopp kaffe med stekta ägg. Sen åkte vi till varvet. Båten var nätt och jämt torr. Jag fann henne i utmärkt skick. En nagel skulle svetsas, några spacklas med spackel som jag rekommenderat Lonka att ta hemifrån. Jag gick upp till Mr Willis, the Maniger, och sa honom detsamma. Han var ledsen och bad att få svetsa åtminstone några hundra nagler. Jag sa nej i trots av att han höll en 30 min. föreläsning om nitning så skolmästareaktigt och barnsligt att det gladdade mig. Ty så länge Amerika har den typen till ledning i sina varv äro de ofarliga för våra varv. Han gav mig en bil. Jag reste att hälsa på Mrs Emory som jag hade en 20 min samtal med om hennes son Gunnar och andra saker.

Så fortsatte jag till tåget, fick en särdeles dålig lunch och tog mig fram till New York. Då jag kom ombord på Gripsholm kl.4 strax efter det Cyss kommit från sin utflykt med Tin.

Vi vilade och så klädde vi oss för att resa till Hilmer Lundbeck för middag. Han bor underbart vackert på Riverside drive. Vi träffade där Lonkas, Sundelius med fru och Charles K. Johanson med sin nya fru, som var en ny ej vidare angenäm bekantskap. Charles och jag hade mycket att tala om sedan vår gemensamma tid för 35 á 40 år sedan. Middagen var storartad med god champagne och härlig mat. Lonka och fru Sundelius blevo mycket goda vänner. Han bjöd henne på resa till Jamajka med M.S Haboe Jensen. Han reste vid 10 tiden för att få tåget till New Orleans och jag var trött så vi foro hem kl.11

Den 20 Febr. for jag ensam downtown. Mor gjorde sällskap med vännerna. Nyman hos Am. Linjen bjöd dem på utflykt att se N.J. Jag var först uppe hos Billy Todd och talade med Raily och Gardnes om vår turbocompressor i kokurens med Bauer Waslk. Vi enades om ett vänskapligt samarbete. Så hälsade jag på hos Hvorlevs som bjöd på lunch på deras club ovanpå börsen. Efter lunchen besökte jag Blidberg & Rothchild. Där var inget att få endast dåliga tider och det hade vi förut. Jag reste hem, badade och klädde om mig för att hälsa på hos Svenska Ingenjörsklubben. Vi åto middag gemensamt med nubbe och öl, sen såg jag Löv Werner och två till på kaffe, punch och en grogg. Det var riktigt trevligt att få prata om gamla minnen. Jag lovade att skaffa dem fotos av några av deras gamla ordförande. Vid ½ 11 tiden bröto vi upp. Mor hade varit med resevännerna på Metropolitan opera och hört Sadko. Jag hade stämt möte med henne på Komundor. Där var en maskerad anordnad av Grekiska Föreningen,

En stor amerikansk nationsfest. Jag kom dit vid 11 tiden, ½ 12 kom mor med Malmqvist. Jag hade dansat ett par gånger, men fann att sällskapet var

rätt exklusivt grekiskt med ett starkt inslag från Palestina. Mor och jag tog en sväng. Så började paraden och kabaret. Vi gingo in i en sidosal för smörgåsar och bier. Där dansades grekiska nationaldanser, trevligt. Malmqvist lät Cyssie förföra sig till en dans. Vi hade mycket roligt och kommo hem vid 2 tiden.

Ett tillbud i New Yorktrafiken.

Den 21 Febr. gingo mor och jag till 42:dra gatan för att köpa strumpor, och till S.t Regis för att lämna kikaren och säga adieux till Tin. På 5:th Av träffade mor ett antikvariat och så var den dagen slut. Jag måtte fara hem med henne för att skaffa mera pengar. Vi togo en taxi till strumpaffären och fingo strumporna och skulle sedan gå tillbaka till antikariatet på 5:th Av. Vid korsningen av 47:de gatan föll mor mitt framför bilmassan. som just då fått signal att gå. Hon kastade sig längs med de gående bilarna och dessa stoppade raskt så vi kommo undan med blotta förskräckelsen och en skåma på knäet. Hon fick köpa sina saker, och så kommo vi ned till Gripsholm i tid till lunch. Vår vän German Emory lunchade med oss. Efter lunchen kom Cyssies kusin Blom för att prata om läder, och fick lite kaffe med oss. Vi gingo ombord på Kungsholm för att säga farväl. Jag var nere i maskinrummet för att se att de hade utbytt och reparerat den brustna cylindern till ena huvudmotorn på ett utmärkt sätt. På återvägen träffade jag Blom igen och fick en ny föreläsning om läder.

Många vänner hade kommit i håg oss. Engströms och Blom sände oss de underbaraste rosor. Dr Bauner kom över med förtjusande nejlikor. Clara Lundbeck med en vas med japanes vattenväxter, just vad mor hade sökt att få tag på. Todd med en låda Todd cigarrer och senare kom en kartong med de praktfullaste vårblommor, tulpaner, påskliljor, lejongap. Vår lyxhytt var i sanning festligt dekorerad.

Utfärd från New York med Gripsholm.

Färden ut var underbart vacker. Skyskraporna kommo till sin rätt i det klara solskenet med sina dagrar och skuggor. Det var ett i sanning angenämt minne som New York lämnade efter sig denna gången.

HUGO HAMMAR DAGBÖCKER Ne 6.

Kap. 3. Resa med Gripsholm från New York till Göteborg..

Den 22 Febr. Söndag. Vi lågo till lunchdags. Hade lite kaffe på sängen, då vi hörde signalen till gudstjänst, för sent att hinna bli färdig. Efter middagen dans.

Den 23 Febr, voro vi tidigt på morgonen i Halifax. Mor och jag skyndade oss till frukost. Fingo Malmqvist och Bernow med på en bilfärd i en typisk tråkig sjöstad i kallt och ruggigt vinterväder. Vi foro fram deras fina aveny och sågo bryggarens palats, som var det ståtligaste och så kunde vi vandra åter till båten..

Kyrkor av alla slag funnos en mängd.

Gripsholm lade ut från kajen kl.11. Hård storm pressade henne mot kajen så det såg ut som om hela sidan skulle pressas in. Jag tror det gick temligen bra, endast några bucklor. Önskvärt vore att ha kraftigare bogserbåtar. De två voro maktlösa med det stora skrovet i den rådande vinden.

Väl ute satte vi kurs på Cap Race. Stämningen var god ombord. Jag hade ett skönt massage och ljusbad. Dans.

Den 24 Febr. Däckspel, dans. Mor och jag firade 14 årsdagen av vår pussfest med ett glas skum.

Den 25 Febr. Däckspel, bad och trevnad. Tjocka ett par timmar men mest vackert väder.

Den 23:dje hade jag telegram från Todd: Hugo Hammar, Gripsholm, Marion radio. Dear Mr Hammar sorry I missed seeing you again due to my being out of town, hope yuo and Mrs Hammar are well and will have and enjoy pleasant trip home. Kindest regards W:m H. Todd

På detta svarade jag den 24:de: Billy Todd, 25 Broadway, New York. My dear Mr Todd thanks for kind greetings. The cigars will furm away the flowers will fade but the memory of your kindnes will remain. Thanks and best regards to all from Mrs and Hugo Hammar.

I dag 25:te Febr. fick jag radiotelegram från Reilly (Todds närmaste): Lonka and Tin bon voyage and greetings. Ja , det var mycket med hälsningar.

På aftonen dans, promenad i månskenet men W:m M och Mor. Tidigt till kojs.

26 Febr. 1931. Steg upp tidigt var klädd kl.9. Mor hade lovat delta i frukost nere i matsalen men sov så jag åt ensam. Tyst och stilla på båten, ingen vind, solen söker bryta sig fram och lyckas stundtals. lång dyning, allt verkar lugn och ro. Jag väckte mor så hon deltog i lunchen. Där fick jag i uppdrag att läsa upp följande proklamation:

“ I the president of No Mans Land, invitees herby all me devoted residents to meet on B-deck at 4 oclok sharp to take the elevator down to the aquatie sportclub, wher the members of this well known club will show how to keep good humour in the water and drink theis tea out of it. Dressing not neessary, bathing suits is plenty. The aquatie sportclub will give their anual

Dinner to night at 7 o'clock in the dining room, where the salade will be served with French dressing and the lady guests will be dressed in pyjamas. During the dinner prizes will be distributed for the most beautiful ladies figures and bathingsuits and so it is said, a mens boody prize will be awarded."

Vi samlades i Aquasanium alla i badkläder. Damerna i badet voro 9 st, herrar endast 3. Det var en brokig samling i strålkastarbelysningen som skiftade i en mångfald färger, vars effekt förhöjdes av det plaskande havsvattnet. Vi drucko te, damerna i våra badkappor.

Till middag kommo en del damer i vackra pyjamas. Cyssie hade mina kinesbyxor och den röda kinesmanteln, mycket lyckat. Dansen var livlig och glad och varade fram på småtimmarna.

Den 27 Febr. Vinden hade kastat om till ostlig, luften var mild, Vi promenerade på däck på e.m. kl.3 hade jag mitt massagebad, varefter jag vilade till dess att det var tid för middag. Malmqvist och Bernow bjöd på middag. Den var dukad vid särskilt bord extra dekorerat och med girlander från taket som skulle föreställa draperier. Man trodde att det var någon extra dag och då kaptenen kände till att jag hade födelsedag den 4:de Mars spridde han ut ryktet att jag firade den här ombord.

Efter middagen var bio, men som detta ej roade oss gingo Bernow och jag ned i 2:dra klass launge där man dansade. Det verkade rätt dött. Pursen dansade med en beskänkt svenskamerikanska fru Carlsson och alla sutto och sågo på. Jag och Bernow kastade oss in i dansen och det blev liv och glädje där. Fröken Lindholm svängde om med mig kraftigt och ett tag dansade vi den vildaste och gladaste step solo. Alla passagerarna från 1:sta kl. kommo så småningom ned, vi hade mycket skoj. Lade mig vid 2 tiden.

28 Febr. Soligt och vackert, men ökad svall så farten sjönk en knop. Vi vilade och tog det lugnt.

1 Mars. Söndag fortfarande soligt och trevligt ombord. Dyningen gick hög. Vinden kändes ej så jag gick utan överrock

Bad och massagen och vila. Klädde mig ej i smoking med anledning av söndagen, men fann alla festklädda till middagen. Friherrinnan Langenskiölds var extra dekorerad och presenter på kuvertet. Vaktmästare bildade fanhäck. Hennes födelsedag firades i dag i stället för den 6:te Mars. Det var rätt festligt, men vi gingo ut på däck för att se fyrarna från Skotska landet och Orkeyöarna. Vi hade passerat Rockall på morgonen utan att kunna se dem.

Vi lade oss vid 12 tiden, men somnade ej strax. Jag sov före kl.1 men mor låg och hörde på mistluren som blåste med anledning av snötjocka som kommit över oss. Jag vaknade vid 3 tiden och fann mor läggande patiens .

Jag vände mig om och sov till kl.7 på morgonen. Då väckte jag mor. Vi klädde oss skyndsamt för att se passagen mellan Skotland och Orkneyöarna. Det var mycket snö över landskapen, bergen sågo längre ut än vad jag sett dem förut, men tavlan var vacker med de vita snökullarna som med svarta sidor stupade rakt i havet. Strömmen var mellan 8 till 9 knop och gick i virvlar. Mor hade väckt Malmqvist som väckte Bernow. men dessa gingo snart ned igen då de tyckte det var för gråkallt.

Vi vilade före lunch. På e.m. bad och så klädde vi oss för Kaptens middag, som var mycket glad och god. Därefter dans. Vi kojade kl.1,30 och sovo gott till kl.8

3:dje Mars vacker och fint hav sol på vattnet. Vi hade kaffe i hytten, telegraferade till verkstaden att möta kl.3.

På kajen stodo våra 3 gossar, Daily och Tant Astrid.

HUGO HANNAR DAGBÖCKER Nr 6.

Kap. 4. 1932:s Semester 14 februari till 27 mars.

**Resa Göteborg, Newcastel, London, Paris, Barcelona till Mallorca.
Semester med sol, bad, promenader och utflykter. Hemresa över
Barcelona, Toulouse, Paris, Antwerpen till Göteborg**

Den 14 februari 1932.

Det var tid för ny ledighet. Jag hade allvarligt tänkt på att följa med Gripsholm till Westindien. Resan förra året där var så underbar. Minnena lockade. Men verkstadsavtalet var mycket ovisst. Arbetarna hade den 9:de januari förkastat det förslag vi enats om före jul. Det såg ut att bli storstrid. Vi lyckades få ett fredsavtal den 2:dre Febr, men en massa detalj-uppgörelser höll mig kvar till den 6:te då jag kom till Göteborg. Samma dag på aftonen gick Gripsholm. Det var med svidande hjärta jag sade adieu till vännerna, som nu strävade mot Södersolen.

Turbokompressor.

Hela veckan därpå hade jag händerna fulla att ordna med arbetare och med kunder. Johansons turbokompressor hade gjort sin första försöksresa till U.S.A. och var återkommen i gott skick. (Den var installerad på S.S. Braheholm.) Men en hel del detaljer skulle justeras. Vi hade endast fått 13% i stället för beräknade 18%. En massa små ändringar skulle göras innan vi kunde bevisa att patentet var säljbart. Båten måste komma till G.V. för att få en del justeringar utförda. Den anlände Torsdagen 11/2/32. Folket arbetade natt och dag och gjorde underverk så vi voro färdiga redan den 13:de med rundgång. Den 14:de gjordes provtur. Jag gick ej med på denna utan stannade hemma hos gossarna. Braheholm skulle gå till Newcastle och bunkra.

14/2/32. vid ½ 6 e.m. fick jag radiotelegram om att möta båten på Rivöfjord kl.9 e.m. Heck kom med bilen kl. 8 och tog allt bagaget samt mor och mig ned till Stenpiren där "Göta" väntade. En efterseglad sjöman stod där även och bad att få komma ombord vilket beviljades.

S.S. Braheholm mötte upp punktligt och ankrade under Rivö fyr medan vi gingo ombord, samt sände provtursfolket i land.

Kapten Willman var mycket förkommande och ställde sin kajuta med badrum till vårt förfogande. Ingeniör Johanson fick lotshytten och verk-mästaren Svenson fick bo i befälsinredningen, Vi gingo omedelbart till kojs, sedan fartyget lättat ankar och styrt till sjöss.

Över Nordsjön till Newcastle.

Kvällen var finfin med smult vatten, dagen hade varit särdeles lämplig för mätningar och prov. Resultaten voro tillfredställande. Vi hade ökat effekten från 13% till 17,5% och hade gott hopp om att få bättre.

15/2/32. Grov sjö, fram på dagen var Nordsjön ett enda skummande hav. Jag kan ej minnas mig ha sett den så grov. Mor stannade i kojen, men åt alla måltiderna där. Jag studerade maskinen och vädrade mig på bron. Fartygets fart minskades i sjön ned till 5 knop. Fram på kvällen lugnade det något så mot natten gjorde vi bättre fart. Det var en dålig dag för kolmätningen.

16/2/32. Följande dag var bättre, men mera lugn sjö. Vi gjorde nära 11 knop. Med kolmätningarna blev det dåligt, ty de olika dagarna voro så avvikande att någon rättvis jämförelse ej kunde göras. Tack vare det vackra vädret och den goda farten togo vi in tiden så jag kunde telegrafera till Mr Main, att vi beräknade vara inne i Tyne vid midnatt och väntade honom och Rowan's herrar ombord följande morgon.

17/2/32. Lågo väl förtöjda under kolsprutan vid "Commisionens Staith". Arbetet med bunkringen hade börjat. Hawthorn Leslie, outside manager, var redan ombord. Vi telegraferade till Mr Johnson, som kom ombord med flera herrar. Jag hade förevisning hela morgonen. Vid 11 tiden fick jag telegram från Mr Main. som med sina vänner satt på Station Hotel och väntade att jag skulle komma och hämta dem. Jag telegraferade dem att komma omedelbart, vilket de gjorde just som Hawthorn Leslies folk gingo i land. Mr Johnson erbjöd Cyssie att få följa med upp till Newcastle, men detta ville hon ej. Då vi voro färdiga med besiktningen togo vi, Cyssie och jag; en bil för vårt bagage upp till Central Station Hotel i Newcastle där vi hade rum och telegram. Jag telegraferade Götaverken: "Stormy passage gave poor coalresults. stop. Plenty interrested visitors onboard.stop. Telephon 20 781 before ten tomorrow morning swedish time."

Main ordnade en god lunch, som smakade bra klockan var nämligen redan 3 p.m.. Sedan hade vi en lång överläggning om licenskontraktet. På kvällen bjöd jag på en ostronsupé, varefter vi alla gingo till kojs

18/2/32. Vi möttes alla till frukost kl.8. Jag fick mitt samtal med Gbg och kl.9 kom Mr Johnson, och hämtade mig och Johanson i sin bil ned till S:t Peters work. Där voro alla herrarna samlade. Gamle Mr Batey hade jag ej träffat på flera år. De voro vänliga och särdeles intresserade. Vi gingo igenom hela kontraktet punkt för punkt. Sedan tog vi verkstadslunchen helt kort, soppa med gryn i, köträtter att välja på ham, chicken, tongue etz, cheas och sötsaker, öl och wiskey. Mr Batey som varit mycket artig hela tiden körde oss hem till hotellet, där jag fann min hustru i matsalen och Mr Main med Rowansherrarna i rökrummet

Mot London.

Med dessa hade jag en lång konferens om avtalet. Under tiden packade mor och så lyckades vi få 4 tåget till London där vi anlände på aftonen sent. Vi togo in på Carlton Hotel.

Besök hos Lloyds.

19/2/32. Johanson och jag besökte Lloyds Register. The Chairman, Sir Georg, bjöd oss till lunchen, som enligt gammalt recept bestod av fisk, kallt kött (chicken or ham), ost och frukt. Jag drack en wiskey, herrarna där togo i allmänhet sherry och två stadiga groggar. Johanson höll sig till ölet.

Harland Wolf, chefen, talade ingående ned mig om en internationel sammanslutning för att minska stapelbäddarnas antal och varvens kapacitet. Jag avrådde honom från att f.n. söka Norge och Sverige, vars skeppsbyggnads kapacitet knappast räckte till för den inhemska marknaden. Han borde skriva till Blache om saken och be honom intressera A.P. Möller för saken.

Sir George meddelade att Runeiman i sitt tal på sjöfartsmiddag aftonen förut bekräftade att den nya sjösäkerhetskonventionen skulle godtagas av parlamentet under Mars månad. Sverige måste då komma efter vilket vill ha ett stort inflytande på klassifiering och fribordsättningen i Svenska handelsflottan.

Jag hade sedan en överläggning med Mr Scott hur Lloyds klass skulle ställa sig till ett eventuellt svenskt klassificeringssällskap. Mitt förslag var att detta egentligen skulle vara en gummistämpel tills vidare som sattes på de av Kommerskollegiet. godkända främmande sällskaps certifikat. Ett svenskt fartyg skulle således ha certifikat Lloyds + svenskt eller Norska Veritas + svenskt etz. De gamla sällskapen skulle sköta om besiktning etz men avstå 10% av sin avgifter (fee's) till administration av det svenska sällskapet, som på så sätt skulle vara fritt från svensk statskontroll och helt ställas i sjöfartens tjänst.

På aftonen åto vi middag med Johanson och Astrid Laveson på Trokadero varefter vi sågo Sköna Helena i Engelsk dräkt.

Till Paris.

20/2/32. Konferens med Story Wilson, Dorman Long om Wästerbron och så med Wheatly Yates för Herbert Jacobsons intressen och Persiska Companiet. Kl.2 gavo vi oss i väg till Paris. Vi voro i god tid vid tåget, valde icke rökare. I sista minuten kommo två damer som sågo ut som ungerskor talade engelska men voro italienskor. Den ena såg ut att vara en varitéhoppa den andra hennes "Chargé d'affaires". De beställde lunch och rökte fruktansvärt. Blev förskräckta då de fingo veta att tåget ej skulle vara i Paris förr än kl.9, de skulle då vara där före nio. Jag rådde dem att telegrafera till ynglingen, men fick då veta att det var tåget till Milano som de skulle ha fast på. Fann då andra italienare som upplyste om att man i Boulogne kunde få ett direkttåg till Milano och så slapp vi det sällskapet.

På båten lunchade vi, smörgåsar och porter, vi hade nämligen ej hunnit i London och i kupén hade damerna lagt beslag på hela bordet, mer än två kunde ej serveras på bordet. Vi voro nästan ensamna i båtens matsal. Den oroliga sjön i kanalen inbjuder tydligen ej till måltidsrast. Då vi var färdiga promenerade vi på däck och hade det skönt. Framkomna funno vi att vi rest 1:sta kl. på 2:dra kl. biljett. Vi hade nämligen genomgående 2:dra kl. London - Paris. På tåget fingo vi en ensam kupé och hade skönt fram till Paris, dit vi anlände i rätt tid. Vi fingo vårt gamla rum på Hotel Chalton. Skulle ha middag och då tiden var långt framskriden beslöto vi välja Lido. Massor av folk musik och dans och champagne á 300 franc flaskan. Vi lyckades få ett bord närmast scen, omelett och ost och smör bröd + bordeaux + cognac för ca 300 france. Vi träffade von Braun där med dotter och hennes beundrare. Kvällen var bra och vi sovo gott långt fram på söndagen.

21/2/32. togo vi det lugnt, promenerade Louvren, Seinen fram till Notre Dame, besökte gamla platser och provade maten på våra gamla restauranger.

22, 23/2/32 Fullt sysselsatta med affärsbesök, varom rapport sändes till G.V.

24/2/32. Besökte Karl Wilhelm Hagelin, som hade feber och satt hemma. Vi lovade ge honom en rapport om Mallorca. Han längtade till sol och värme Därifrån gingo vi avenyn upp mot Triumfbågen där vi funno en ny filial av "Prunist" där vi lunchade. Den var nymodern och funkis och förstklassig, men vi trivdes bättre på vår gamla Prunist. En svensk herre hade fått en förtjusande norska med sig och det uttryckte båda mycket högt sin belåtenhet med sammanträffandet, världen, maten, allt så som man gör i

ungdomens vår. Då vi skulle gå observerade de att vi talade svenska, vilket gav mig anledning ge min svenske landsman en påminnelse om att det var skottdagen just den dag vackra flickor voro farligast, vilket tycktes roa dem mycket.

Avresa till Barcelona.

Priset på vårt hotell föreföll väl högt (fr.180 per säng.) så hörde vi oss för på ett par hotell i denna stadsdel. Vi kunde här få förstklassigt rum för halva priset. Hotel San Francisco tilltalade oss mycket. Så gingo vi hem, packade , betalade och reste med tåget till Barcelona..

25/2/32. Ned mot spanska gränsen sågo vi blommor och trädgårdsarbete, härliga vårtecken. Det blå Medelhavet tjusade och lockade. Vid stationen i Barcelona mötte Yvonne med sin fästman Harry Sjögren. De följde oss till Ritz Hotel. Vi bjödo dem på supé på kvällen. Harry fick hjälpa oss med arrangemangen. Vi började med Aperitifs på Hotel Colon Bodega Andaluza vid 8 tiden. Där var packfullt av spanjorer som förfriskade sig efter dagens mödor innan de kunde gå hem till sin aftonmåltid. Vi gingo upp i matsalen och fingo en god spansk supé med en flaska Monte Ferrant Extra Carte d'or, demisec.

Sedan togo vi en promenad ned åt hamnen och sågo alla fåglar som krupit ihop på platanernas bara grenar. De sågo ut som torkade löv i det elektriska gatljuset. Intet tycktes störa dem.

Vi återvände till Colon i dess nattdansbordega, där vi dansade och förfriskade oss till långt fram på natten.

Rester av utställning 1929.

26/2/32. Besökte ångbåtskontoret för att få vår hytt på "Guido de Mallorca", som skulle gå kl.9 på aftonen. Yvonne hämtade oss under sin förmiddagspromend med den lilla flickan. Vi gingo upp till utställningsplatsen. Vi hade sett denna plats 1929 och voro fortfarande i beundran för de storartade anläggningarna . De hade kostat staden och staten så mycket pengar att de kunde ej skaffa medel för att ta bort det. Det fick förfalla! Skada om "Gamla Spanien", denna samling gamla förnämliga byggnader på ett mästerligt sätt samlade till ett samhälle. Det skulle dock möbleras och befolkas så vore det Spaniens "Skansen".

Kl 8 foro vi ned till båten, som var ny med B.W. motorer och mycket snygg. Harry och hans vän voro där med blommor från Yvonne. Båten gick punktligt. Vi superade och så gingo vi till kojs och vaknade först vid knackning på dörren med meddelande att vi voro framme.

Palma, Mallorca.

27/2/32. Klockan var 6,30, fullt liv och rörelse. Värden på Hotel Royal kom och hälsade, tog hand om bagaget och så fick vi oss ett litet tråkigt rum åt gatan på Aimelat oss anvisat. Vi fingo vår kaffebrus på verandan. Fram på dagen erbjödos vi en "lyxvåning" i dublett med bad och solveranda. Detta senare tilltalade mig mycket och då priset i alla fall ej blev över 30 kr per dag för oss båda, så föreföll det billigt då vi i London och Paris fått betala 40 kr för bara rummet. Där voro rätt så många svenskar på hotellet.

Vi togo en vandring ut åt väster, besågo de olika strandhotellen. Victoria verkade förnämt, men där funnos inga solverandor. Hotel Mediterranes är det största och livligaste hotellet, men verkar ej äga önskvärd snygghet och ordning. Hotel Principi Alfonse ligger för långt ut, anses vara förnämligt, men verkade slarvigt. Vi voro nöjda så som vi hade det på Royal. Fortsatte vandringen längre väster ut till Catala och sågo en del pensionat, som voro rätt så trevliga. Därifrån togo vi spårvagnen hem. Mallorca spårvagnarna äro små och obekväma, men folket är så vänliga att det är ett nöje att åka med dem. En Mallorca kvinna reste sig för att låta mig en äldre främling få sitta. Jag tog henne kraftigt om axlarna och satte henne ned tillbaka. Folk bjuda varandra sina platser ständigt om de äro hemma här. De amerikanska turisterna är tvärtom de breda ut sig gärna på två platser i den trånga vagnen.

28/2/32. Söndag. Skulle gå till staden men funno det fruktansvärt dammit så vi vände utåt landet. På e.m. togo vi spårvagnen genom dammet in till stan, besågo det gamla trevna samhället. Gingo in i den vackra Katedralen. Jag stod framför ett av de många familjealtarna. då en munk kom genom en liten smygdörr till höger om tavlan. Han var mycket gammal och stapplade och trevade sig för med händerna som om han var blind. Jag steg upp tog hans hand och ledde honom ned för trappstegen in i domen "Mercie Sankta Lucia". Den blinde tackade ljusets helgon för hjälpen.

29/2/32. Besökte konsul Carlos Fryberg som hade sin bostad endast några 100 meter från Hotel Royal. Han var mycket förekommande och tog oss ut i staden, visade oss de gamla patricer husen med sina vackra gårdar, San Francisco templet, där grav fanns för den man som fullkomnade kompassen och lärde Columbus att navigera. Klostergården med sina svalgångar var underbart vacker. Sedan hamnade vi på klubben "Cireulo Mallorguin". En de största och förnämligaste klubbar jag besökt. Konsuln gav mig ett gästkort till klubben. Jag hade rätt att ta dam med mig. Hade hustru min fått kortet hade hon ej rätt att ta herre med.

1/3/32. Inspekterade omgivningarna. Gjorde rundvandringar i Mandelträdgården som nu stodo i full blom på några håll redan utblommade.

Olivplanteringarna voro särdeles intressanta, de gåvo rik näring åt fantasin. De tusenåriga stammarna voro vridna och förväxta på ständigt växlande sätt. Jag sa till Cyssie att det var som att gå genom stora utställningar av bildhuggare av Milles skola. De mest fantastiska former gåvo ständigt nya idekombinationer. Det hela dock mest en känsla av stelnade kämpar, förvridna av förtvivlad kamp.

Slott Son Vida.

2/3/32. Togo spårvagnen till Son Roca och promenerade en 35 minuter till ett slott Son Vida som vi fingo bese för 2 ps per person. Det tillhörde en änka efter Margnis, som låtit restaurera det under 90 talet. Det var därför ej av så stort intresse. Mäktiga salar med sidentapeter en del gamla tavlor, men mest målningar av en Aukerman?, typisk för 90 talets konst. Matsalens tavlor kunde varit gjorda av samma mästare som på Operakällaren eller i Hotel Ryberg. Vapensamlingen kunde varit intressant för den som förstår sig på sådant, men ej för oss. Köket imponerade genom sin storlek, väggarna behängda med polerade kopparkärl blev det nästan slottets vackraste rum.

Vi vandrade hem badade och klädde om för middagen, vilket jag har gjort som regel fastän det ej var vanligt bland hotellets gäster. Det var så skönt att efter promenaden få skölja allt dammet av sig, och sätta på en vit skjorta.

3/3/32. Tog spårvagnen till Coll d'en Rebassa och vandrade därifrån ned mot stranddynerna besågo sommarstaden Ciudad Jardin, studerade fästningsverk m.m. en byggnad för strålkastare och artilleri insprängt i berget med spår till vattenkanten väckte vår uppmärksamhet på att vi voro i forskningsområdet. Vår oro för att bli tagna som spioner skingrades lätt av några officerares vänliga hälsningar då vi passerade deras högvakt.

Födelsedag 68 år.

4/3/32. Min födelsedag med pussar från mor och brev och hälsningar från barnen, tillbragte vi för oss själva. På kvällen klädde mor sig i sin finaste blåsa, den gröna. Vi drucko en spansk champis och hade det bra.

5/3/32. Skulle besöka Genova, ett villasamhälle på höjden bortom Belwer. Tog miste på tiden så då vi skulle ta spårvagnen dit fingo vi se den försvinna. Nästa spårvagn gick om 80 min. så vi beslutade oss att gå dit vilket gick utmärkt. Vi gingo även hem, en på det hela taget skön dag.

Dans på Victors snack bar.

På aftonen inbjödo vi några unga damer att följa oss till "Victors snack bar". De voro fröken Bång och Tomson från Stockholm och fröken Pet-

terson från Oslo. De två senare 20 årsflickor. Där var fullt av folk. Vi fingo plats efter mycket besvär, och var sin cocktail. Ett Mallorciner band spelade livlig melodier, en yngling dansade solo och så grammofon, med vanliga danser där vi deltog. En Marguis bjöd upp fröken Petterson. Vi kallade henne Maguisinna, men hon påstod att det var Maguis Torelli den äldsta och förnämste släkten på ön vars stamfar hade varit conquistador och vapenbroder och förste guvernör, så hon ville kallas prinsessa. Så spelade musiken en vild Mallorguiner dans, som ingen vägade sig på. Jag tog prinsessan Petterson runt midjan och segade vi iväg, masthuggsvals i en våldsamt takt. Hela sällskapet klappade takt och gav oss en storartad applåd. Mor bjöd på champis och några smörgåsar och amerikanskorna blev allt gladare. Kvällen var trevlig. Den kostade med cocktail, champagne, smörgåsen och pilsner etz 50 pesetas med driks och allt d.v.s. 20 kronor för 4 damer och mig med all den fröjden.

6/3/32. Söndagen togo vi det lugnt. Jag fick brev från "Ada" På e.m. en två timmars promenad.

Språksvårigheter.

7/3/32. Köpte en II klass biljett på tåget till Arenal. Just som tåget skulle gå kom en äldre Engelsman med donna in i kupén och frågade på engelska: "Where does this train go. My wife has bought thes thicketts but none of us where we are going to land" Ingen kunde hjälpa honom ty ingen förstod engelska, till hans stora förvåning. Det var returbiljetter till Arenal samma plats som vi köpt till. Gumman i biljettluckan hade antagligen tyckt att främlingar borde följas åt och därför gett honom den biljetten då han i biljettluckan frågat efter att få köpa en bra biljett. Engelsen ville då veta vad man kunde se i Arenal och blev högt förvånad då jag svarade att jag rest dit för sandens skull. "You don't travel to see sand" sa han "Oh yeas thats just what I do" sa jag. Gumman frågade efter "Castels, monastrey, gardens, churches or such?" "Thats what I try to avoid" sa jag. Så vi kunde ju ej ha mycket glädje av varandras sällskap. De hade returbiljett som väl var! Jag skulle gå över sanddynerna strandvägen hem. Måste dock innan vi skildes gå in stationen för att höra när tåget gick tillbaka. Jo, om 4 timmar 30 minuter så de hade god tid att studera de få fiskarstugorna som äro stadsbilden i Arenal.

Fårahedar.

Mor och jag vi vandrade iväg, förunderligt skönt följa strandlinjen, det lugna blå Medelhavet och de buktande gula sanddynerna. Jag tog av mig skor och strumpor. Härligt. Den bästa dan vi haft. Vi gingo förbi en fårflock, som betade den något magra växtligheten. En tacka stod något av-sides och bräkte som om hon kallade på någon. Sedan vi gått en stund

funno vi en liten nyfödd lammunge i en risbuske. Vi förstodo nu vad tackan ropade på. Försökte få ungen att resa på sig för att leda den till flocken. Men förgäves. Då började jag bräka högt några tag, ungen klämde i en gång och tackan sågs lystra. Om några minuter var hon där och slickade sin unge som snart reste på sig och följde med.

Solnedgången över Palma med sin Sollers klippor i skiftande belysning och Palma med sin vackra Katedral som staffage är oförgätligt vacker.

7/3/32. Konsuln hade ordnat utflykt till Formentor för oss tillsammans med konsul Lindow. Vi stannade först vid en av dessa gamla vackra herresäten, som ön är så full av. Jag tog en bild av ett gammalt odjur i sten som prydde denna park. Fru Lindow var glad att hon kom med på bilden. Nästa hållplats var Inea, där vi togo in på en gammal källare med vinfat av jättestorlek. De voro bandade med 30 cm.höga träramar byggda av krokigt virke. De verkade äldre och gedignare än de ryktbara vinfaten i Bremens Rådhus. Ett glas vin per man á 10 centimos (4 öre). Mor köpte en påse ineaskorpor, som hon sedan haft stor glädje av.

Så styrde vi ned till Pollense Puerto. Vägen gick genom Polensa som liksom alla gamla obefästa städer här ligger inne i landet ett gott stycke och sedan har en hamn "Puerto" utanför en 5 kilometer. Detta är från de gamla sjörövertiderna. I Puerto Polenso funnos flera nätta hotell utmed plagen. Vi beställde lunch på Hotel Mar i Call. Vi skulle ha "Amoz paella" med hummer uti. Sen fortsatte vi till Formentor där öns förnämsta hotell ligga utmed havsstranden skyddat av mäktiga berg. Sedan vi besett detta och plagen återvände vi till lunch, som smakade utomordentligt bra. Vi reste sedan till Alcudia en gammal plats från Cathagernas och rommarnas dagar. Jag tog en bild från den gamla Romerska teatern. Vi besågo i hamnen och så vände vi hem efter en i allo trevlig färd. Lunch och bil driks etz allt som allt kostade mig 75 pst. (30 kr).

Skeppsvarv.

9/3/32. Besåg skeppsvarvet, som mycket väl kunde visas som ett stycke skeppsbyggnadshistoria. Där voro flera små skonare under byggnad allt av trä. Spant var jämförelsevis lätt att få med de krokiga träd som växte på ön, men även de med vankanter och mycket med knaster. Plank var värre. Knastfri sådan fanns ej. Laskarna voro goda och användes på bästa sätt, men förbultningen var järn, som i det dåliga virket ej gav löfte om hållbarhet. Formen på skonarna var utmärkt. särskilt undervattenskroppen. Bland materialen på varvet, som mycket väl kunde representera att skeppsvarv för 100 år sedan fanns en bogserbåt av plåt med hela akterstävpartiet svetsat, något så modernt att vi i G.V. ej vågat oss på detta ännu.

Lunch på Rotary varade till kl. 4.

10/3/32. Togo biljetter på Hotellets bil för en färd genom Trädgårdarna. Vi skulle fara punktligt 13,45 men fingo vänta till 2,30, vårt sällskap voro ett nygift par på bröllopsresa och två amerikanska damer, som mor döpte till Tora och Anna. De voro tyskor som tjänat pengar i U.S.A. och hade den bästa "suit of rooms" i hotellet. Vi besågo Alfobias tropiska trädgård, där jag tog en bild av mor under palmerna och så en hel del vackra trädgårdsanläggningar. Chaufförn kunde ej ett ord annat än spanska så upplysningarna om vad vi sågo voro dåliga.

Utflykt till Walldemosa och Soller.

11/3/32. Don Carlos hämtade oss kl. 10 med två bilar. Vi voro förutom Don C. och vi två, konsul och fru Lindow och Muck Linden med fru och svägerska Rafael. Vi hade lunch med oss. Färden gick genom Esportas till Walldemosa, där vi hade en "Palos" Mallorcas Tonic, besåg Charleuse klostret med dess ryktbara celler som nu hyrs ut till gäster. Chopins cell besökte vi, den var förhyrd av någon artist som tog inträde så han hade en god inkomst. De ligga med dörr och fönsterglugg mot söder med ett underbart vackert landskap inunder.

Vi fortsatte uppåt bergen. Vägen blev till sist så trång att endast den lilla bilen kunde passera. Vi placerade matkorgen etz i denna och så Linden och fröken Rafael. Vi övriga klättrade upp till fots. Vi funno en gammal klosterbyggnad högt uppe på bergets krön. Don C. gav signal och den tjänande brodern öppnade. Han var mycket tveksam om att släppa in oss all den stund vi hade kvinnor med. Bröderna fingo ej se sådana. För gammal vänskap till Don C. fingo vi komma in på en förgård, som hade en terrass över havet. Den helige tjänande brodern var ung och för damerna behaglig att se, men han slog ned ögonen och mumlade sina böner. Då mor frågade mig vad jag trodde han sa svarade jag, att från läpparnas rörelser och hans min för övrigt att dömma torde det vara "fy fan, fy fan, fy—" etz, vilket skaffade mig en skrapa av mor, som gripits av stundens allvar eller munkens vackra ansikte. Det glömde hon ej på länge. Jag fick order att taga en bild, men det var svårt ty han undvek min kamera och flydde in i sin vaktstuga, sedan han givit oss ett fat "Capris" en krydda som bröderna plocka i bergen och sälja för sitt uppehälle.

Vi dukade vår lunch på platån, blandade matsäckar. Don C. tog priset med en liten burk sill och en snaps. Det var fest. Jag tog några fotos. Då vi skulle fara satte jag mig på lur mitt emot vaktstugan och fick den helige just då han går ned för att se oss i väg. Från platån hade vi sett några av de byggnader Ludvig Salvator ärkehertig av Österrike hade uppfört. Vi foro dit för att studera dem, föga uppbyggligt. En marmorgrupp föreställande

hans döde sekreterare med uppståndelsens ängel var ett kuriosum rätt bra hugget i marmor. Vi besågo de olika boningarna och husen som tillhörde de barn som ärkehertingen skaffade sig med olika kvinnor på ön. De ha en god inkomst av turistbiljetter och även av hyror då delar av anläggningen är till uthyrning.

Därifrån foro vi genom Deyá en bergstad som blivit ett tillhåll för fattiga unga arbetande artister. Det lär vara rätt livligt och originellt på denna plats där det unga vinet jäser. Ett och annat gott märke lär komma därifrån. Vi hade en svensk konstnär här Anders Finn, som tack vare konsulns goda hjärta har haft en utställning på klubben i Palma. Vi voro där, färgerna voro bra men teckningen för modern, så den passade ingen. Svenska kolonin köpte några tavlor för att hjälpa honom hem. Han hade kommit dit med sin unga fru och två små barn, han måste hjälpas iväg. Mor valde ut en patia, där stod en liten åsna och den passade henne. Jag skulle ha föredragit en vattetavla, där färgerna voro utmärkta, men det fanns båtar på den t.o.m. rätt tecknade och det kan mor ej tåla.

Vi togo vägen vidare över bergen som korkskruv slingrande sig fram till Soller och därifrån ned till Puerto. Här hade vi kaffe och en vänlig Mallorguiner kokade som dopp. Det var på Hotel _____. Vi besågo rummen, som voro rena och förvånadsvärt billiga. Sedan hem. En härlig dag var det.

12/3/32. Sol och varmt. Vi klädde oss i baddräkt, lågo och solade oss på berget. Hoppade i vattnet och simmade. Det var skönt. Jag måste dock bryta detta för att före kl. 12 hinna till Konsuln. Resan hade kostat oss två 44 pesetas = 17 kr. Billigt. Lindows voro där. Vi for alla till staden. Hade en Pals på klubben. Köpte blommor för mors vas och så hem för lunchen. Eftermiddagen promenad.

13/3/32. Telegram om Ivar Kreugers död. Vi gingo i Katedralen för att höra orgeln. På e.m.togo vi långpromenad runt Bellvederskogen över en hög mur till Genova, därifrån västerut till havet, stor del av sista biten genom terräng. Vi funno många sparrislockare där. Hela familjer tycks gå ut på sin ledighet och plocka jordskott från en taggig buske. De ser ut som grön sparris och användes som sådan. De söks här liksom vi hemma plockar svamp.

Patricierhus.

14/3/32. Kl. 12 samlades vi 10 svenskar på klubben för att bese några av de förnämligaste patricierhusen. Inne i stadens moriska smalaste gränder finner man en port som leder in till en vacker trapphall. Kommen upp för den stora trappan kommer man in i en stor rymlig hall med massor av gamla tavlor. Torelli öns äldst och förnämsta Marguis direkt nedstigande led från Conquistadoros förste guvenör på ön hade i hallen en allegorisk

bild av sjöfarten med de olika världsdelarna. Dessa var representerade med väldiga dukar med människotyper från olika raser.

Festsalarna voro mycket stora minst 5 m. till taket med röda sidentapeter på väggarna. I ett rum hängde en helbild av någon som skulle föreställa en stamfader, en märkelig tavla, men ganska ny. Ackerman hade ett par historiska tavlor även här. I en sal befunnos alla väggarna behängda med familjeporträtt. Där fanns bl. a. bild av Malterriddare t.o.m. ett storkors, som tydde på högste chef för denna orden. Från matsalen dörrar ut till en praktfull trädgård. Man förvånas över så mycket utrymme innanför en så trång gränd.

De andra husen voro mycket detsamma. Uti ett funno vi ett par rum utan röda sidentapeter, istället voro väggarna klädda med gobeliner. Möblerna voro enkla och vackra, givo mycket av att vara äkta Mallorguiner stil. I undre våningen av ett av dessa palats låg en liten mycket enkel krog.

Grottorna i Puerto Christo.

16/3/32. Utflykt till Manacor och grottorna vid Porto Christo. Vandringen genom dessa grottor var som en sagodröm. Den underjordiska sjön, med båtarna musiken etz. förtrollade såväl mor som mig. Då vi gingo i båten för att föras över till andra sidan var det som man satt vid Caros roder för att föras över till en annan värld.

Orkideéstudier.

17/3/32. Vi voro i Bellverskogen och plockade orkideer och funno 4 olika sorter, en alldeles samma som den vanliga lilafärgade vi ha hemma. En mycket allmän art hade gröna krona och svart tunga. En art ganska lik, men med blågrön tunga. En praktfull skiftande i många färger, huvudintrycket var lila med gula kanter. Till sist funno vi ett enda exemplar av en stor orkidé med 6 blommor sittande rätt långt i sär. Kronan skär gick ut i lång sporre, tungan blårod "purple". En blomma av nästan lika praktfull typ tog mor för orkidé, jag för lilja. Utan lupp för se pipiller kunde vi ej komma överens om annat än att den var även vacker.

På aftonen hade vi middag för Konsul Tryberg och fröknarna Petterson och Tomson. En Palos på rummet och så soppa med Amontilado, Amz med Cordorniu extra, kycklingsallad "bakad sweetpotatis", Rochefortost och frukt, kaffe. Sen foro vi till Victors bar, där S:t Patrics dag firades med nationaldanser etz. Klockan blev närmare två innan vi kommo till ro.

18/3/32. togo vi det lugnt, efter lunch gingo vi i Bellverskogen på orkideejakt såsom felaktigt förlagts till den 17:de, den senare dagen användes

vi i staden. Telegraferade hem att vi beslutat komma hem över Paris och att påskynda resan på grund av Kreugerkrisen.

19/3/32. Solade oss på förmiddagen, på e.m. for jag ut till stranden utanför Rebassa. Jag älskar den kuststräckan. Det var min enda expedition ensam. Kom hem först kl. 6,45. Mor var mörk för det var mörkt ute och far fick ej vara ensam ute i mörkret, men jag kunde ej lämna stranden förr än jag sett solen gå ned. Badade och klädde mig för middag.

Hemresan börjar.

20/3/32. Solade hela förmiddagen. Efter lunch togo vi tåget till Arenal och vandrade den härliga sandstranden fram till Palmas förstad där vi togo spårvagn in. Telegraferade våra telegrafadresser. Här måndag, Hotel Midi tisdag, Paris onsdag. Får se om det passar. Mor är färdig med packningen och jag med Mallorcadagboken tror jag,

Jag glömde en liten händelse på vår promenad, som är värd att anteckna. Då vi vandrat på sandstranden i solgasset något över en timma kommo vi förbi en liten restaurang i utkanten av en fiskeby, alldeles vid vattnet stodo 2 bord rena och inbjudande. Det skulle läska med en drink. Mineralvatten fanns ej men väl vin och öl. En halv öl skulle passa oss bra att dela, men som endast helbuteljer funnos togo vi en sådan och betalade den med 44 öre i svenskt mynt. Vi drucko endast var sitt glas och sedan voro vi färdiga att fortsätta. Men då kommer värden och vill att vi ska tömma helbuteljen och då vi ej kunna så går han och hämtar halva likviden 22 öre och ger oss tillbaka. Det må kallas en hederlig källarmästare. Vi skakad hand och mor lovade att nästa gång vi voro på ön komma igen med matsäck.

20/3/32. Gjorde upp räkningen med värden, köpte biljetter till Paris och kasserat in pengar på mitt kreditiv och på min utdelning i New York Life. Cooks hade endast en biljett den andra skulle vi få i Barcelona då vi komma dit i morgon. Vi träffade Don Carlos och flickorna på klubben och hade en glad stund tillsammans vid en Palos.

Efter lunch var mor och jag i Bellverparken och jagade orkideer. Jag fick lämna mor för att gå in i staden och hämta sko, som mor beställt. Passade på att titta på varvet. Kvartersmästaren såg på mig med misstänksamma blickar. Han luktade nog en konkurrent som ville stjäla han hemligheter.

Don Carlos kom till vårt hotell och åt en "Amoz HR" med oss med ost och frukt, det var vår middag. Vi fingo en Palos som snaps och så ett glas öl. Det var en utmärkt måltid i stället för de 7 rätterna med hett spanskt vin. Vi följdes åt till båten. Flickorna voro också där med blommor. Viftning och så voro vi ute på Medelhavet under en härlig fullmåne. Samma båt och samma hytt som då vi reste dit. Vi kände oss hemma och lade oss strax.

22/3/32. väcktes kl. 5 av en knackning på dörren, på vilken jag svarade då jag trodde det var tecken till att vi skulle vara i hamn. Det var en timma för tidigt och ingen fanns uppe, så vi fingo klart för oss att det var någon som knackat på för att se hur gott vi sovo och om han kunde inspektera vår hytt utan att störa oss. Att sova igen var ingen idé, så jag klädde mig gick på däck och lyckades upphandla en kopp kaffe och ett bröd. Såg Tippodabos höjde i morgondiset, väckte mor och så voro vi i Barcelona.

Vi fingo fatt på Cooks man och biljetten som han dock behöll till tåget skulle gå kl. 9,40. Han styrde och ställde och bråkade för att göra sig förtjänt av så mycket drickspengar som möjligt. Det fick han och skrev en särskild rekommendation till sin kollega i Portbou. Vi undvek honom ty vi hade ej mera dricks att ge bort och klarade tull och pass m.m. utmärkt utan honom. Cooks agenter vid stationerna äro plågoris för resande.

Vi hade vår lilla kaffefrukost i en frukostbar, där vi fingo hjälpa oss själva med serveringen, då vi ej ville stå vid baren. Där köpte vi även mat till lunch. Vildsvinsskinka och vitt vin, korv och bröd etz. På torget köpte jag frukt, tomater och en kartong jordgubbar. Detta hade vi som lunch på tåget och smakade förträffligt. Fram på e.m. blevo vi mycket törstiga och köpte en flaska vatten vid en station. Den fick vi överbetala med ett par franc, vilket förargar. Vi voro mycket trötta då vi kl. 7 (19) anlände till Toulouse, där vi omedelbart uppsökte vårt rum på Järnvägshotellet. Det var skönt att få tvätta sig och byta krage.

Nattlig promenad i Toulouse.

Så foro vi till "Cock d'or", där vi fingo ostron, husets specialsoppa, som såg ut som en pudding då den kom in i en lerskål. Där var ett tjockt lager av ost ovanpå, som hade rostats i ugnen. Middagen var god, lantvinet förträffligt och en gammal cognac till kaffet, som doftade härligt och smakade bättre.

Jag gick nöjd därifrån och ville ha en liten promenad hem, mor ville åka, men gick mig tillmötes att gå om hon fick bestämma vilken väg, ty det skulle vara den kortaste, och så satte hon iväg. 10 min åt motsatt håll. Jag lunkade efter. Föreslog att vi skulle följa en spårvagn som troligen gick till stationen och så följde vi spåret då ingen vagn stannade annat än på hållplatserna och dessa kunde vi ej finna i mörkret och så kommo vi till Garonne och mor ville gå över och fortsätta in i den andra stadsdelen, men då jag visste att hotellet låg vid floden så beslutade jag att följa den, men åt motsatt håll mot vår förra kurs. Så kommo vi hem. Alla nöjda. Jag hade fått min promenad och mor hade fått välja vägen.

23/3/32. Kl. 10,12 gick Parisexpressen. Den skulle vara i Paris kl. 10 e.m. (22). Det var en lång dag och jag hade varit så trött förra dagen redan kl.

19. Denna gången hade vi endast frukt till lunch, då vi räknade med att ha restaurangvagn med hela dagen.

Färden är intressant. Den sydländska vegetationen som vi haft föregående dag var försvunnen. Vinfälten voro kvar, men inga olivplanteringar. Bärträden blommade och den gula ginsten prydde banvallen långa stycken. Landskapet skiftade från vilda ödsliga bergstrakter till rika odlade bygder, men överallt glest bebyggt. Slotten, som funnos här och var, voro enligt vår mening ogemytliga och fula.

Paris igen.

Vi hade te kl. 4 och middag 8 och voro krya och glada då vi kommo fram och funno vårt Hotel, där Harry Sjögren och hans brud Yvonne voro för att hälsa oss. Vårt rum var litet och mor gav mig i uppdrag att gå till Lave och finna var hon bodde, medan hon packade upp och gjorde klart för natten. Brudparet och jag gingo om hörnet några steg till Hotel Matte där vi funno Lave i sin säng. Vi pratade lite och så gingo vi ut för att få en nattpilsner. Ungdomen skulle ha en smörgås och så pratade vi och ½ 12 gick jag hem och lade mig.

24/3/32. Tidigt uppe, även mor hade brått att klä sig. Hon skulle träffa Lave. Men var fanns hon. Jag hade glömt namnet på hotellet. Trodde mig ej ens hört det. Vi skulle lätt finna det, ty det var om hörnet. Men där fanns hotell i nästan varje hus runt om där. Mor var mörk. Jag gick till resebyrå för att höra om biljetter hem. Det visste inte någon annan väg hem än över Hamburg och Berlin, med olika tåg. Jag hörde om Antwerpen där funnos ju både svenska och norska båtar. Det var så billigt så många reste den vägen. Återkommen talade jag med G.V. och fick höra att Belgia skulle gå fredag kl. 5. Mitt beslut var fattat. På den vägen sparade jag 200 kronor. De pengarna gav jag mor som mutpengar. Hon ville nämligen stanna en dag till med sin älskade Lave, som hon ännu ej fått träffa. Tala om åska i luften. Hon var trodde om jag blott kunde få fatt på Laves hotell eller på annat sätt finge fatt på adressen. Ingenjör Grahn på ASEA visste det. Vi telefonerade till ASEA, men kunde ej få svar, vi telefonerade till en del av hotellen, men ingen kände till Mrs Armgarth. Jag sprang från hotell till hotell som galen, men förgäves och så blev kl. 11, då vi skulle mötas hos Lave för att gemensamt resa till legationen och viga brudparet. Mor gnodde ensam ut på gatan för att resa dit och träffa sin Lave. Jag fick i sista stund hoppa på bilen och så voro vi i legationen 11,15 och hade att vänta en lång, lång kvart innan Lave kom. T.o.m. brudparet kom före henne.

Vigsel i Paris.

Vid vigseln voro förutom brudparet, brudens mor fru Laveson, Lave, Astrid, ingenjör Grahn gammal vän och kamrat till Harry som var ceremonimästare och arrangör av allt och så vi två. Det var en högtidlig stund då de två förenades, vackrare än jag trodde borglig vigsel kunde vara. Lave och jag voro vittnen och skrevo våra namn i boken. Så fingo vi ett protokoll på vad som försiggått och så voro vi färdiga resa till Svenska Kyrkan. Vi voro där precis kl. 12. En herr Holmström, parisersvensk hos vilken fru Laveson var husföreståndarinna, kom till vigseln med sin "väninna". Vi samlades i biblioteket och gingo sedan ner i kyrkan, som var uppvärmd, så vi kunde vara utan överplagg. Pastor --- gjorde vigseln stämmingsfull och vacker. Vi sjöngo psalmen 33 först och mor klämde med sången så man kände att nu var hon fullt med de unga tu. Som slutpsalm sjöngs två verser av nr. ---. Då de för 2:dra gången växlade ringar, detta hade nämligen även skett inför legationsrådet Winther steg Astrid fram till brudens vänstra sida och höll buketten och handskar. Buketten bestod av en stor samling bedårande gula rosor. Det var en vacker bild. Hela akten var stämmingsfull.

Lave och jag fingo gå in på pastorsexpeditionen och vittna igen. Det var tradition här. I protokollen sågo vi vigslar från tredje Gustafs dagar. Väggarna prydas av gamla svenska pariserpastorer bl.a. Natan Söderblom m.fl. kända personer. Sen foro vi till fotografen. Det tog en hel timma med den ceremonin precis lika länge som de två vigslarna. Mat var beställd på "Liee" och smörgåsmaten skulle stå på bordet, så hungern som svårt marterade oss alla skulle snart vara överstånden. Då vi kommo fram fanns intet. Missförstånd. Då vi skulle gå till annan plats, bådo hovmästaren oss att vänta några minuter så skulle fastan snart vara klar. Jag och brudgummen togo oss en dry martini, medan damerna vandrade upp för trappan till det enskilda rum som skulle bli vårt. Hela matsalen applåderade den vita bruden under hennes väg uppför trappan.

Hore d'oever och vin satte oss snart i stämning. Mor yrkade på champagne, som jag ville hålla tillbaka till efternatten på franskt manér. Den kom till kycklingen. Jag fick tala för brudparet och så fick jag alla telegram att läsa. De höjde stämningen. Lunchen var verkligen glad och mycket god. Lave höll ett rart tal för de två. Så måste jag ge mig iväg ett slag för att träffa en fransk ingenjör och göra upp om att få se den stora gasklockan av Klönnes konstruktion, som var under byggnad. Då jag kom åter hade flera telegram kommit och glädjen stod högt i tak. Vi bröto upp och enades om att träffas senare.

Gasklocka.

Jag reste och hämtade ingenjören som skulle visa gasklockan. Den var 80 meter hög. Det var 500 trappsteg att klättra uppför efter en god lunch och så fingo vi klättra ned för stegar för att komma in i den. Arbetet lönade sig. Jag fick den uppfattningen att den var bättre än MAN klockan som har alla de konstigheter i konstruktionen som är typiska för den tyska doktoringenjören. Klänne var enkel och bra nästan som den varit gjord av en svensk med vanligt bondförstånd.

Min franske vän Gabriel Spitzmueller var mycket intresserad av Sverige och gjorde frågor om mångt och mycket, som visade att han studerat förhållandena hemma. Jag blev dock något frapperad när han frågade varför vi ändrat namn på vår huvudstad från Stockholm till Motala. Det var från radion han hade detta.

Vi samlades kl. 8,30 på "Cupole" i Montparnasse och fingo en hygglig supé i denna livliga restaurant. Vår vän, som ritade av mig förra gången vi voro där var även nu där men fick intet uppdrag. Vi gingo ned i våningen inunder för likör och dans, som varade till efter kl. 1 då vi skildes.

Mot Antwerpen.

25/3/32. Vi vaknade vid 8 tiden och fingo vårt kaffe. Jag klädde mig fort för att sända telegram hem om att vi ämnade resa med Belgia, mor packade kl. 10 voro vi färdiga. Portien tog en ¼ timme innan han fick fram en bil och tröstade oss med att det tog endast 25 min. att komma till Gardue Nord. Det gick att komma fram på 15 min och vi fingo i lugn och ro polletera vårt stora bagage och så fingo vi vår beställda plats i lyxtåget "Etoile du Nord" 2 klass med verkligt förstklassigt med var sin bekväm stol med bord emellan för lunchen. På 3 ½ timma voro vi i Anvers, där ett utmärkt norsktalande bud mötte och ordnade med allt så vi voro ombord i båten, i Belgia före kl. 4 (16).

Åter under Svensk flagg.

Kaptenen mötte och förde oss in i lyxhytten, som var verkligt trevlig. Vi hade inte bött så bra någon gång under hela resan. Det var verkligen ljuvligt att vara hemma igen, ty så kändes det under svensk flagg och svenskar ombord. Vi kastade loss 16,45 men låg uti slussöppningen mera än en timma. Där var svår trängsel mellan norska, svenska, danska, belgiska, franska båtar som skulle ut och in. Ett bra håll för skeppsreparationer ty alltid blir det några bucklor där om dagen. Jag badade vilade och gjorde mig i ordning för middag. Den smakade. Sill i ättika och ansjovis och

brännvin. Det var med andakt vi togo den 1:sta hederliga supen på länge. Natten var lugn och vilsam.

26/3/32. Hav och vatten ganska upprört, men Belgia uppförde sig väl. Mor stannade i säng för sin förkylning. Kapten beklagade att vi ej gjorde någon fart trots nya förbättrade eldstäder. Hans beräkning att vara hemma påskdagen kunde ej hållas. Promenerade , skrev dagbok, badade, vilade och hade det skönt. Efter middagen på däck en timma och så i säng. Sjön hade ökat så vi fick stuva ner blomglas och sådant. Kl. strax efter 12 väcktes vi av skrammel från badrummet. Så jag måtte ut och stuva om lite. Sedan lugnt till på morgonen.

27/3/32. Strålande sol och vacker dag på Nordsjön. Mor steg upp vid 11 tiden, vi spelade kort till lunch. Efter kaffet telegraferade jag:

Grandelius. RT 30552 Göteborg, morgonkaffe åtta. hälsningar Mor.

Slut på Dagbok nr 6.

**Hugo Hammar Dagbok nr 7.
1933, 1934 och 1935.**

Kap 1. 20 December 1932 - 28 Mars 1933.

Gripsholmsresan 1933, men först varvsbekymmer.

Hela hösten **1932** hade varit besvärlig. Vi arbetade förkortad tid i verkstaden och dubbel tid för cheferna, för att få arbete åt folket. Ombyggnad av M.S. Kungsholm ett arbete på 700,000 kr skänkte 7 veckors sysselsättning åt träarbetare och elektriker. Vi lyckades även få Transatlantic att intressera sig för Larviksfjord, som brunnit uti Östersjön. Vi fick således gott om arbete till jul men sedan såg det mörkt ut.

Dreyfuss & Co, Paris gav oss ett bud för 2 st 9,000 tons graintankers. Ernst August reste ned **den 20 Dec.** för att underhandla. **Den 23:dje** på aftonen hade han en preliminär överenskommelse, som skulle närmare diskuteras den 28:de. Han beslutade att resa hem. Flög julafton för att kunna fara med bil hem från Malmö. Flyget landade i Hamburg och vågade ej fortsätta för dimma. Hedén och Tullan tog tåget och kom hem på juldagen för att äta sin

julmiddag. Påföljande dag måste E.A. resa ned igen. På fredagen fick han ett fast bud, men en mängd bankgarantier, som måste klaras på Skandinavernas kontor. Där var det nödvändigt för mig att närvara.

Julfirande i Dalarna.

Cyssan hade beslutat att jag och gossarna skulle tillbringa julen i snön i Dalarna. Vi reste till Johanssons Pensionat i Tällberg.

Vi reste dit **den 22 Dec.** och blev väl installerade i våra rum. Jag låg i den gamle riksdagsman Olof Persson Tällbergs rum. Vi fingo ingen snö, men jag gjorde långa vandringar i skogen 20 upp till 30 km. om dagen. En dag voro jag, Hugo och Carl på Opplien och åkte skidor. Carl blev trött och fick gå före 7 km. Det var skönt att åka skidor sedan de gamla lederna blivit uppmjukade och så stannade vi något längre än tänkt och hunno aldrig upp Carl. Det var mörkt sista 15 min av vägen och jag var fruktansvärt orolig för Carl. Stor var min glädje då vi funno honom bakom mors säng. Hela tiden stod jag i telefonförbindelser med G.V. och Hedén.

Malte Jacobson med fru och svåger stadsrådet Undén hade samma bord som vi om aftonen då vi voro i lekstugan och dansade. Han var mycket ivrig på att vi skulle acceptera det Franska anbudet, som skulle ge arbete åt minst 500 man under år 1933. Han ville t.o.m. att vi skulle söka få arbetslöshetshjälp för att få den affären till stånd. Men sådant ville jag ej reflektera på.

Nyårsdagsmorgon 1933 kl. 7 togo vi tåget till Göteborg, jag och mor ensam. Pojkarna med Tant Astrid skulle stanna hela ledigheten för att få skogsluft. Lite snö föll på morgonen så vi hoppades att gossarna skulle få användning av skidorna. Det blev dock ej mycket.

2 Jan 1933. hade vi en överläggning med Hedén. Jag talade med banken som gav önskade garantier, som egentligen endast voro att vi skulle leverera fartygen och ej sälja dem på annat håll om konjunkturen steg och vi kunde få bättre pris på annat håll.

Vi lunchade med E.A. innan han reste med 15,20 tåget. På aftonen for jag till Stockholm för att möta Deutsche Werks direktör Dolansky, som höll på att sälja en katapult till hangarkryssaren Gotland.

4 Jan var jag hemma för att träffa några norska mäklare som önskade ordna med frukttransporter från Vestkusten av Amerika.

12 Jan. sjösatte vi S.S. "Monterose". Ett 3000 tons fartyg som blivit byggt i Tyskland efter Fredrikstadsritningar men något förstörd av de vanliga tyska finesserna kanske teoretiskt försvarbart men praktiskt omöjligt. Den hade grundstött på Öland. Hela botten var uppriven. Vi köpte skrovet som skrot, reparerade det och sålde samma till Skeppsredare de Champs. Han

hade lovat komma ned med fru och styrelseherrar med damer, så vi skulle ha bal. Stockholmsdamerna kommo ej men vi hade roligt ändå och dansade flitigt.

Hela den veckan hade vi underhandlingar med norrmännen och amerikanerna samt även svenska redare om fruktbatarna. **Den 20:de** hade jag stor middag för dem som slutade med bal på Waland.

Den 24:de. Reste jag till Stockholm för att tala med Riksbankschefen, regeringen m.fl. om finansiering av de norska båtarna.

Den 26 Jan Överläggning med banken m.fl. i Göteborg i samma ärende. Fredag och lördag i Stockholm, samma ärenden. Upplysningarna om de män, som ville göra affärer, voro dåliga. De svenska redarna avsåg sig, då de ansåg förutsättningarna att lyckas små.

Amerikanaren Mr Smith skulle dock vara i Oslo för ett slutligt avgörande på måndagen, varför jag beslutade resa dit och på ett hövligt sätt säga att affären ej intresserade oss.

Drefuss affären var nu i ordning, så vi hade det mesta av vad vi behövde för att hålla någorlunda igång.

Den 30:de Jag gick jag upp till min gamle vän Gundersen, som förut fått två fruktbåtar från mig. Han hade just sålt en och var mycket intresserad i denna båten. Detta ändrade min mening mycket. Jag gav de övriga redarna besked om att jag skulle resa hem och se hur det kunde gå med finansieringen.

Jan 31. Nydqvist & Holms bolagstämma, på aftonen Major Pettersons middag.

Febr.1. Varvsindustriföreningen med middag.

Febr.2. ESAB styrelse etz med middag.

Febr.3 Hemma med gossarna. "Fest".

Febr.4 Verkstadsföreningen och på aftonen arbetslöshetssoire på Börsen. Kom hem kl. 3 på morgonen.

Febr.5. Dagen med gossarna, aftonen med mor på Karl Gerhards revy.

Febr.6. A.P. Möller i Göteborg för att förhandla om en av de norska fruktbatarna. På aftonen en uppgörelse med honom. Kom hem efter sedan kontinentaltåget hade gått kl. 1,30. Vi togo två båtar, A.P. en.

Gripsholmsresan börjar.

Febr.7 Reste till Stockholm, återkom **den 9:de** på morgonen då mor hade allt i ordning för att embarkera på **Gripsholm**. En 6 veckors färd på de sydliga haven skulle göra gott.

Mor hade dock för sig att snö skulle vara bättre än sol. Ja snö och sol är nog det förnämligaste, men misräkningen från Tällberg gjorde att jag ville nu ha sol och saltvatten. Mor hade ordnat med middag ombord för gossarna och systrarna. Det var en ljuvlig middag. Vi 4 karlar sutto vid ett bord, vid det andra satt mor med systrarna, Sill, sardiner, soppa, piggvar, tjäder, grönsaker, sallad allt försvann. Carl åt min glass. Det sköljdes ned med sockerdricka vilken jag spetsade med Gammel Carlsberg. Damerna drucko Lansons. Vägångs och avskedsskålar. Nils ville följa med. Kunde ligga på bagagehyllan. Kramar och så iväg kl. 8,30. Jag följde med för Ark. Steen hade bjudit på middag med Dr Förster som representant för de Tyska skeppsbyggarna. De hade beslutat att gästa Göteborg och vi måste ordna för deras emottagande.

Tyska gäster.

Redan tidigt i höstas kom Axel Welin i särskilt ärende för att förmå mig göra en stor mottagning för tyskarna som våra gäster. Jag förklarade detta som omöjligt. Huvudsakligen därför att vi detta året hade The Worlds Power Conference, som tog alla våra tekniska krafter och de ekonomiska resurser, som vi hade kvar för representation.

Dessa skäl godtogs. "Aber hast du mir gesehen". Efter någon tid kommer meddelande om att vi får besöket i alla fall. S.S. Monteroa kommer med 500 personer ombord, som skola resa till Trollhättan kl. 7 på morgonen. Tillbaka kl.1 då de giva "Mittagsessen", där jag anmodades bli deras gäst, men skall likvidera med ett föredrag om "Göteborg als Hafen und Schiffbauplats".

Allt detta skulle ordnas på kvällen. Jag fann Dr Föester ganska oredig i huvudet ej av övermått på mat och dryck, utan fastmer på grund av lärdom och obegränsad energi. Efter en timme återvände jag med programmet klart för mig, men hade ej någon förhoppning om att Dr Förster fått klart för sig. Han behövde nog prata en hel del mera. Ombord funno vi Lindahls, Cervins m.fl som kommit för att säga farväl och giva gåvor.

Äntligen till sjöss.

Vi gingo strax till kojs, så vi sågo ej båten lägga ut. Alla kära vänner voro hemgångna.

10/2/1933. Tvärs Hanstholm. Medvind och lugnt på däck. Bekantskaper gjordes som vanligt på resor.

Vi fingo Hydén med syster Fru Kruger vid bordet. Vännen Carl Wilhelm Hagelin var med oss till Boulogne. Jag öppnade balen med Fru Inger Kruger.

11/2/1933. Sågo kritklipporna vid Dover och voro kl.1 i Bologne, kl.2 på väg till Southampton dit vi anlände kl. 10,30. Vi sutto då i Ritz matsal bänkade med Jönssons, som firade Anders 59 årsdag. Ostron, champagne och dans. Kl.1,30 till kojs.

12/2. Söndag. Gudstjänst i stora salongen, som var stämningsfull. Den var nybyggd med ett praktfullt skylight: Akter ut voro två dörrar öppnade som visade en enkel och stämningsfull altartavla. Musik och allt var gott. Lugn e.m. och afton. Mor och jag hade ett pari kort och en smörgås.

13/2. Väcktes av musikens "Lugn vilar sjön". Det var lögn ty Gripsholm rullade kraftigt i ett upprört hav. Mor stannade i kojen, jag klädde mig och gick på däck, där havet var härligt att skåda i vitt skum.

Vid 12 tiden voro vi under Cap Finisterre med lugn sjö. Mor steg upp, klädde sig för lunchen. Kl. 3 övning med livbåtar och bälten. På aftonen vårmiddag. Damerna i gala. Mor i sin finaste sammetsklänning var nätt.

Mary Grüber.

1:sta middagen på sjön hade Hydén presenterat mig för Mary Grüber (skådespelerskan) vid en cocktail. Jag öppnade balen med franske värdinnan Fru Fenger Krog, dansade sedan med mor. Fru Grüber berömde min dans, varför jag artigt frågade "Får det vara nästa dans" på vilket hon svarade "Nej Gud bevara mig". Hon menade inte så illa som det lät, utan att hon på det hela taget ej dansade. Jag skämtade mycket med detta hennes svar och sa att det gått in i hennes morgonbön "Gud bevara mig för Hammars dans". Hon bjöd då upp mig till 1:sta dansen lördag, men då var jag med Jönssons. Söndagen dansades ej. Men måndagen öppnade jag balen med Mary Grüber. Jag brukat säga "att jag dansar så gärna beror på att på dansgolvet gör damerna alltid som jag vill, något som är otänkbart annars", men i bland träffar jag även där självständiga kvinnor, som gå som de själva vill. Så var fallet här så nu är Mary Grübers bön omkastad.

Einar Lange och Agnes kommo till vårt bord. Det blev punch och skämt. Ingen kan skämta med mor så bra som Einar. En norrman Valdemar Hansen kom till bordet och trevnaden växte. Vi slutade med att dricka norskt exportöl med smörgåsen.

14/2. Jag har ej sovit fullt så bra som föregående nätter. Det var ej Miss Gr som oroade min sömn, vilket jag lät henne förstå och som smickrade henne mycket utan det var nog svensk punch och norskt öl. Vi hade enats om att äta middag med norrmännen på Ritz i afton. Hur skulle det gå. Jag får väl

använda min karaktärsfasthet på denna resa där jag annars skulle låta allt vila. Hade jag tänkt.

Jan Fenger Krog.

När jag så här på morgonen går tillbaka till mina upplevelser och beslut så kommer Jan Fenger Krog för mina tankar. Han är en 4 års gosse, med stor trofasta ögon. Vi hade träffats i somras då jag hade flugit till Hagen i en affärsangelägenhet som jag lyckades klara av så att jag hann få Antwerpenbåten "Bergundia" hem.

Då träffade jag Jan. Vi blevo oskiljaktiga vänner, han lekte med mig och vi åt tillsammans, sutto tillsammans, spatserade omkring hand i hand. Vi talades ej vid mycket, för han höll på sitt modersmål franskan och jag på mitt. Hans mor var med på båten och talade god svenska ty hon var gift med Göteborgs köpmannen Fenger Krog. Då vi lade till vid Göteborgskajen hör jag Jan säga sina första svenska ord "Pappa ä därbötta". Masthuggsdialekten var komisk och kom så spontant då han såg sin far.

Fru F.Krog var fransk värdinna ombord på Gripsholms färden. Bland den mängd människor som jag träffade första dan var även en liten gosse som kom upp och räckte mig handen. Jag tänkte knappt på honom i trängseln, men då jag kom ned i hytten sa jag till mor: "Det var märkvärdigt jag har ett par sorgsna barnaögon i mitt sinne. De sågo på mig så förebrående. Jag kan ej förstå detta." På e.m. fann jag fru F.Krog sittande på däck med den där gossen i knät. Nu klarnade minnet för mig och blicken på lille Jan, som sedan höll mig i handen hela dagen. Det var ett rörande farväl då han gick i land i Boulogne för att tagas om hand av sin Mormor under det mor gjorde "les honneur" på Gripsholms resan.

Middagen var glad. Vi voro; Einar och jag med fruar och de tre norr-männen, Mustaid Wald, Hansen och sist men främst Otto Nyqvist, konstnär särskilt på piano. Vid kaffet spelade han några bitar på pianot: Madame Skilondz stämde in med sin präktiga röst. Allmän förtjusning och applåder. De hunno många bitar innan dansmusiken kom. Då applåderna tystnade rusade Otto fram och tackade henne. Jag kysste henne och bjöd upp till dans, som accepterades. Musiken spelade _____ som Shilondz sjöng hela tiden medan vi dansade, vilket renderade henne en ny applåd.

Casa Blanca.

15:de Febr. Voro vid uppvaknande förtöjda vid Casa Blancas kaj. Stor vacker hamn med mycket dyrbara anläggningar. Massor av M.A.N:s finaste kranar och en del andra tyska järnkonstruktioner, allt tydligen skadeståndsleveranser. En engelsman ombord anmärkte "They can build great and expensive harbours but they cannot afford to pay us their debts?".

Vi följde med Cooks utflykt till Rabat, som uppgavs vara ett gammalt intressant sjörövarnäste. Några gamla ruiner sågo vi även ett högt torn, men staden i övrigt var fullt modern i den funkis som passade utmärkt i miljön. Där var blommor och vår. Färden dit var under regn, men detta upphörde sedan vi anlät. Hemresan blev angenäm, fälten och blomster stodo så friska och fagra efter vårregnet.

Vi åto en lätt middag utan att klä om oss och så togo vi en droska för 6 france till "Place de France". Gingo genom all bazarer, prutade skämtade, Mor prutade fruktansvärt på ett par tofflor som de begärde 30 france för. Jag bjöd 10 fr. Ville gärna ha dem. Mor var där gång på gång och bjöd till sist 15 fr. Innan vi gingo hem gjordes affären upp för 20 franc. Mor skulle ha en bärpåse att lägga dem i. Hon såg en vit skinnpåse som passade hennes vita klänning. De begärde 25 franc. Hon bjöd 10 och då sa handlanden "ta den". Mor blev minsann flat att höra honom pruta allt detta på en gång. Kl 11 till sjöss.

16/2/33. En hel del passagerare lämnade oss i Casa Blanca. Axel Jonson med Sigyn m.fl. Axel hade ordnat att jag skulle ha lyxhytt nr 2. Vi trivdes verkligen så bra på C-däck i vår 201, att det var med ledsnad vi lämnade den för att flytta in i lyxen och glädjen på A-däck. På aftonen var det klart. Middag i smoking och de gamla vanliga med dans och ett glas punch med Einar.

17/2/33. Härligt hav, sol utan tryckande värme. Einar bjöd på middag i Ritz, cocktail, caviar, champagne, god och glad stämning. Bakom mig satt Frank Heller med fru med ett finskt legationsråd som värd.

Vid vårt bord voro 9 gäster med värdfolket således 11. Långsides var ett bord för 16 personer, fransmän, belgare och fransktalande. Me Skilondz var där och började sjunga en del sånger som musiken spelade. Vi applåderade och när fransmännen gingo upp för att se filmföreläsningen stannade Skilondz hos oss och sjöng sång efter sång. Vi hade särdeles muntert.

18/2/33. Sol och varmt. Jag hade glömt ändra tiden så jag ringde på frukost en halv timma för tidigt enligt Gust John uppgift. Använde denna till ett härligt bad i däcksbassängen. Så frukost och sedan gymnastik. Det var lite ansträngande men gjorde nog gott. Klädde mig i banankläder. Härligt ljuvligt varmt och skönt.

Kl. 3 var Neptuni fest, som var storartad. Fru Dahlbeck var med rätta lite knuffad, ty hon hade blivit anmodad att låta döpa sig och klädde sig därefter och så blev hon ej alls uppkallad. Det var mest "kotteriet" som fick vara med och så Dicksöner i all oändlighet.

Vi hade Einar och Agnes Lange till middag. Agnes var dålig, hög feber och liten aptit. Einar hade god aptit och en härlig törst. Vi höllo på till kl.12 då vi slutade med Carnegies exportporter.

19/2/33. Hade sovit gott, gick i bassängen och sedan i gymnastiken. Land i sikte. Intressanta konturer. Ingen kikare. Stor uppståndelse och mycket sökande. Däcksstewarden hade den.

Dakar.

Lunch kl. 12 då vi redan voro till ankars i Dakars hamn. Trevlig hamn med fästning. Vi togo ej några Cooksbiljetter. Mor och jag reste i land ensamna. Fingo en bil på en timme för 30 fr, som körde oss runt överallt. Den fina staden med guvenörens palats, negerkvarteren med kreatursmarknaden, nötboskap med ofantligt stora horn och puckel över skuldrorna, en vacker art av getter eller gazeller eller något däremellan. I kyrkogården gjorde vi en rond. Det intresserar mig alltid hur folk reder för sina döda. Detta var fransmännens kyrkogård, vacker med överflöd på blomsterornament gjorda av pärlor. Även porslinsblommor.

Sedan strövade vi runt i staden på egen hand. Sökte först upp Guvernörens trädgård där vi sett ett stort praktfullt träd liknande vår ask mycket lummig översållad med väldiga blomkvastar av stora rödbruna klockblomster. På vägen funno vi en liten smedja. En negergosse 5 år eller så drog två bälgar en med vardera handen. Dessa blåste en koleld mitt på golvet. På den låg en sked i vilken gubben rostade skalbaggar av någon sorts metall. Gubben påstod den var silver och vi köpte en för 10 france. Senare funno vi ett väveri. De vävde halsdukar av bomull, brokiga härliga färger. Varpen var rullad om en stor sten och låg en 10 meter från vävstolen, över den hade de ett tak av palmlblad och säckar m.m. Vävstolen var ej större än vad som behövdes för en högst 400 mm bred duk. Halsdukarna som de vävde voro ca 300 mm breda. Jag ville köpa en och mor bjöd den 10 - 15 france men de fordrade mera, och så blev det ingen affär av, fast det kunde varit intressant att haft några hemvävda saker. Mor tyckte att en bomullsduk ej hade något värde då det skulle förlora för mycket av sin färg.

Så gingo vi omkring på marknaden och sågo in i deras butiker. Inget av intresse. Ej ens deras elfenben. Vi togo en droska ned till Posthuset och köpte några brevkort och så reste vi hem. Skönt att vara ombord igen. När vi ätit middag gingo vi på däck för att se båten lämna hamnen. Musiken spelade "Marseljäsen" och "Du gamla du fria". Vi voro trötta och kojade tidigt.

20/2/33. Sovit gott. Bad och däckspel. Passerade Cap Verdeöarna mycket nära så vi kunde studera dem rätt bra. Bruna och bara gåvo de intryck av

dålig vegetation. _____ var 9760 ft hög och låg praktfullt belyst i solnedgången. Vi superade med Jönssons. En lugn dag, en god natt.

21/2/33. Steg upp kl. 7,30 badade, fick frukost på däck kl. 8. Frågade mor om hon ej ville delta i denna härliga morgon fest sa hon nej, ej före kl.9. Då jag påminde henne om att hon lovat dela ljuvt och lett med mig så förklarade hon att det löftet gällde ej kl. 8 på morgonen. Legat i baddräkt hela dagen till kl. 4 då jag tog den av för att få massage. Sparade således en dagskjorta.

22 o 23 Febr har jag gått klädd nästan hela dagarna och lekt gentleman. Badat och lagt mig tidigt. Ej ett fartyg eller något liv i vattnet annat än flygfiskarna.

24 Febr. Öppnade balen i går afton med Fru Lundgren, dansade 6 danser och så var jag klar att gå till kojs kl. 9,30. Natten var lugn. Jag vaknade ett tag kl. 5 och gick på däck för att se södra korset, men misslyckades då moln lågo över horisonten. Ovan var en strålande stjärnhimmel. Nordstjärnan tog en hälsning till gossarna.

25 Febr. Härligt.

Trinidad.

26 Febr, Anlände till Port of Spain i Trinidad tidigt. Var på däck kl. 6 för att se de vackra strandkonturerna. Då vi kommo närmare in i hamnen var vattnet bräckt av Orinocoflodens vatten. Vi sågo en alligator, massor av pelikaner. Vi ankrade långt ut på redan. Togo fartygets båt in. Sågo oss om i den döda söndagsvilan. Togo sedan en bil på två timmar för en färd runt. Den botaniska trädgården var intressant. Hinduernas kulier voro intelligenta. Vi lunchade på Queens Park Hotel rätt bra. Där kommo två damer från New York och hälsade på oss. De hade haft bord vid sidan om oss i Mallorca. Jag kunde ej minnas att vi då någonsin talade vid dem. Men nu var det idel angenämt att få språka med dem om gemensamma upplevelser förra året. Mor köpte en hajryggrad som käpp och en korg. En nigger kom och tiggde på svenska. Ön var härlig och lönar sig att besöka. Då vi lämnade kl. 8 voro vi trötta och sov gott.

27/2/33. Det skulle vara maskerad på aftonen så hela dagen ägnades åt kostymeringen. Mor hade enats med Karin Boysen om att jag skulle uppträda som "L'homme moderne" med frack och kjol, övre delen gentleman nedre delen kvinna. Det blev mycket lyckat. Jag fick 1:sta pris och extra hedersomnämmande. Kojade kl. 3 på morgonen.

28/2/33. Tog det lugnt och vilade.

Cartagena, Columbia.

1/3/33. Voro inne i Cartagena redan kl. 6 på morgonen. Jag hade telegraferat Legationsrådet Winqvist i Bogota om fartygets ankomst samt bett honom skaffa mig upplysningar om "The Columbian Steamship Co". Den frågan har länge varit på tal. Viecent Penalosa från Bogota hade skrivit till oss för att få upplysningar om byggnads och driftskostnader för sådana fartyg.

Winqvist var ombord redan kl. 7. Vi hade en konferens först hos kapten Lundmark där vi spisade frukost och senare i min hytt där vi läste alla papper. Cyssan var i land med Jönssons. Vid 10 tiden voro vi färdiga att gå i land. Vi träffade där Dr Gomer, som var vid The International Oil Co Standars Oil. Han tog oss upp i den eleganta skyskrapan, som dessa hade i Cartagena. Nedre våningen hade W.R. Grace, New York. Det är dessa två världsfirmor som dominerar affärliver i Columbia. Ångbåtslinjen kunde ej gärna komma till stånd annat än i samarbete med Grace, f.n. voro intet att göra, då ju allt är så svävande. Möjligen kunde man sälja gamla snabbgående båtar som hjälpkryssare.

Då intet är att göra så hyrde vi en bil för att bese denna gamla stad och katolicismens och spanskhetens fasta borg. Vi besågo den gamla 400 åriga fästningen. Då vi kommo dit stodo två svenskar, artisten Hedman och fru och ackorderade om priset för entren som var 1 \$ vilket verkade verkade väl högt. Gomer, på spanskt manner, betalade ej endast för oss utan alla svenskar han såg. Fästningen var ej vidare rolig. Endast underjordiska gångar i all oändlighet. För att hålla vårt intresse vaket klappade Gomer på kalkväggarna och sa med helig vördnad "Four hundred years old!" Den övriga färden på vallar och gator var intressantare. Klockan 12 gingo vi ombord och fingo en flaska champagne med mor och så gick Gripsholm vidare.

På kvällen höll jag ett kåserande föredrag om Panamakanalen, som vann mycket erkännande från flera håll.

Cristoba, Panama.

2/3/33. Vaknade vi i vår gamla kära hamn Cristobal. Vi sågo inga bekanta fartyg. Mr Feuton hade sökt upp kapten, som sände bud på mig. Vi pratade om shipping och shipping män. Sedan gick mor och jag i land med Jönssons. Vi funno allt som vanligt, endast att varorna voro dyrare. Jönssons och vi gingo till skraddaren "El Corte Ingle's" där jag förra gången köpte min kostym, "Palm Beach". Då kostade den \$ 6, nu \$ 8,50. Om man så betänker att dollarn då var 3,75 och nu nära 6 kr så kan man lätt räkna ut att prisfallet på varor ej drabbat denna plats. Det talades mycket om bankkrisen i U.S.A. Vi gingo till Hotel Washington och fingo

oss en drink. Damerna hade bjudit \$ 6 för kostymer, som noga utprovats på oss, vilket skraddaren vägrade ta. Vi ångrade oss så damerna fingo nu pengar och fullmakt att handla kostymer. De skulle ha dem för \$ 7. Vi träffade dem efter en timme. Då var affären klar. De hade betalt kontant \$ 8,50 och skulle avhämta kostymerna ändrade kl. 4 e.m. Så gick det med den prutningen. Intet roade oss egentligen. Butiker och varor saknade denna gången nyhetens behag.

Jag gick i min gamla Panamahatt, köpt 1924. Från hattbutiken ropade de till mig "I will sell you a nice panamahat for a dollar". Jag hade gett \$ 5 för den jag hade. Men en dollarhatt ansågs då för simpel så jag förstod satiren i att min gamla hatt var för illa medfaren.

Där kom en ljushårig ung dam med ett tidningsurklipp och sökte upp oss. Det var Mrs Eckelmeyer, som fått en bild av oss ur Svenska Dagbladet från sin fader konsul Aspegren i Nordfolk, med order att söka upp oss. Hon var gift med en löjtnant i U.S.N som låg på Coco Solo vid flyget. Vi bjöd dem på middag. De voro mycket angenämt. Jag öppnade balen med Mrs Eckelmeyer, som väckte uppseende för sitt fagra nordiska utseende, vilket förhöjdes av att hon hörde till innevånarna i staden.

3/3/33. Vi voro inviterade att tillbringa dagen med Eckelmeyers i militärförläggningen Coco Solo. De hämtade oss med bilen, Vi fingo åka genom de stora anläggningarna för såväl flyg som u-båtar. Så tillbringade vi några timmar i strandbadet, som var väl skyddat mot hajar och annan farlighet, med kraftiga nät av galvat järn. Det växte mycket skal på detta. Lunchen var köttbullar och äpplepaj serverad av en stor svart negress.

Efter lunchen reste vi ned till hamnen för att bese den nya kryssaren "Indianapolis". Den intresserade mig mest därför att hon var byggd under regi av Admiral Roek, som jag var arbetatkamrat med 1893. Intet särskilt! Katapulterna voro två enkla, avskjutningen skedde med krut. Flygmaskinerna stodo på däck inunder huvuddäck och lyftes upp med en stor kran. På huvuddäck fanns plats för två flygplan och två skjul för att överse dem. Om vi säger ett plan på vardera katapulten och två på däck således i allt 4 plan.

69-årsdagen.

4/3/33. Väcktes kl. 7,30 med kaffe och födelsedagstårta. Vi voro nu till sjöss. Radiotelegram från hemmet och Daily, Lave, Cervin, Bryggaren, Olof och Aurora.

Jag ordnade en middag för 12 personer nere i Ritz. Familjen Dickson hade även middag där för 40 personer. Salen var fylld av oss. Skilondz som satt vid det Dicksonska bordet hyllade mig med sång och hurra på ett förtjusande sätt. Amiral Lindberg förde värdinnan Dickson till bordet i det

sällskapet. I sitt tack för maten sa han bl.a.”The family Dickson used to be the first family of Gothenbourg and we find now that they are the first family of the S.S. Gripsholm” en bitande satir på denna klick, som hänsynslöst gjort sig breda på båten, alldeles som de ägde den och medpassagerarna tolererades, som ett nödvändigt ont då ju någon skulle betala biljetterna och kanske det även var ett visst behag för dem att ha några att se ned på.

Maskinchefen Johansson och Purser Wennerberg voro med på min middag. Den senare är en utomordentlig dansör. Han och mor svängde värre i wienervals. I sin svarta klänning var mor nätt då hon svängde runt i valsens virvlar ledd av W:s starka arm. De voro dansparet den kvällen. W. bjöd på ostron supé och natten blev ljus och glad.

5/3/33. Vila och lugn efter födelsedagsstormen.

Havanna.

6/3/33. Uppe kl. 6 för att se det vackra inloppet till Havanna hamn. Myndigheterna, som förr varit så besvärliga med visering etz. voro mycket tillmötesgående så allt gick lekande lätt. Vi gjorde en timmas promenad i den gamla staden och i affärerna. Efter lunch togo vi en bil med Fru Mia Leche Löfgren, som gäst för att bese staden. Vi fingo en jamaica neger, Alfonso, som chaufför. Han var bra. Vi körde 4 timmar genom de fattigas stadsdelar och de rikas, genom de många stora sjukhusanläggningarna och upp på en höjd där hela staden låg under oss. Vi besökte även begravningsplatsen Colon, där vi sågo “Svenska sällskapet” gravplats med en pelare av polerad svart granit.

Vi fingo höra att Albert Gomez en av de s.k. landets fäder, d.v.s. som gjort revolutionen mot spanska väldet skulle begravas där kl. 17. Vi gjorde då en tur ned till Playa (badstranden) och kommo tillbaka i god tid så vi hunno få oss en Cervesa fria Tropical som smakade läskande och så sökte vi upp gravplatsen. Det var enkelt. Folk av alla slag ock färger i arbetskläder svarta vita kappor och beklagade varandra. Kistan sänktes av några arbetare i en marmorgrav. Prästen sa några ohörbara ord . Man fyllde graven med något vitt grus som luktade starkt. Så lades marmorlocket på, därovanpå blommor upphängda i trästaffli. Sedan talade någon länge och entusiastiskt för denne patriot socialdemokrat med de liberala idéerna. Under tiden hade flera tusen människor samlats, många gräto. Då talet var slut skingrades mängden.

“Sloppy Joe’s Bar”

Sedan vi ätit middag ombord föreslog bankir Oman att vi skulle gå med honom och Paul U. Bergström ut i stan. Vi fingo vår Alfonso och så foro vi till “Joe’s Sloppy Bar”. Där var det sloppy. Massor av folk av olika slag, mest Gripsholmare besättning blandad med passagerare. Vi betalade Champagne cocktail. Det fanns ingen champagne i den, och så grälade vi dem. Foro till Kasinot, där mor spelade och vann \$ 6. Sedan togo vi färden till “Sans Souei” en i sanning underbar vacker tropisk trädgård, där kungspalnmernas ståtliga pelarrader gjorde sig underbart i månskenet. Där spelades Cubansk dansmusik smäktande ljuvligt och så sjöng Skilandz och allt var ljuvt. Men så kom ett band som förde oljud värre än i någon verkstad jag varit i. Några par dansade och applåderade. De behövde ingen rytm i musiken, de hade lärt ta dansstegen utan takt. Mor förlorade sin mantilla. Jag hotade med polis. Så foro vi hem kl. 3.

7/3/33. Vi togo det lugnt på förmiddagen. Efter lunch hade vi ett tropiskt regn, som nästan förstörde suntälten. Däcksstewards och sjömän hade stort arbete att klara undan vattnet. Plötsligt kommer Otto Nyqvist i sitt lösskägg och och peruk och en regnkappa och börjar arbeta med som om han vore “an old salt”. Så tar han av sig kappan och låter det nedstörtande vattenmassorna ösa över honom. Han hade badträkt.

Kasino och “Sloppy Joe’s” igen.

Jag var trött och stannade hemma. Mor skulle gå med Jönssons, som aldrig varit på Kasino. Hon skulle tjäna pengar. Hon förlorade allt hon hade på sig. Lotten J. vann \$ 28. Hon fick bjuda för detta på hos Sloppy Joes. Då de kommo dit var stämningen hög. Mycket folk från båten. Mor fick se kökschefen Cetraeus väl glad med en liten spanjorska. Han vände sig till mor och sludrade “Hovn a välan bra söt”, “Nej det tycker inte jag” sa mor, “Joo men tänk på ty typen” och så dansade han med henne. Mor sa då “vore det inte förståndigare att vi for hem” “Jooo”, sa Cetraeus, “de va bra förståndigt sagt. De ska vi slå i hand på, tänk vad Frun a förständig. Vi skall hålla ihop”. Mor observerade att spanjorskan hade ögonkonversation med en svarting utanför på gatan. På frågan svarade hon chaufför,. Då mor ej ville att de skulle köra iväg med Cet så föreslog hon honom att göra upp med sin “sköna donna” och ge henne en slant. Han gick ut med henne och kom igen rätt snart. Han hade gett henne \$ 2 sa han. Men då var där en av besättningen som tydligen åtagit sig att hjälpa Cet. Han opponerade sig mot den höga betalningen. Han misstänkte tydligen även mor för att söka lägga an på Cet.varför han öppnade konversation med henne “Are you english” “nej ja ä svenska” sa mor, varpå han klämmer i med masthuggsdialekt “Ä

du i tvätten” mor vinkar åt sina vänner att ej förråda henne och har en dråplig stund med gästen till någon av besättningen upplyser honom om rätta förhållandet. Då han faller samman och ej kan nog be om ursäkt gång på gång. C. och mor och Jönssons kommo hem kl. 4. Han höll god min mot henne men uttryckte sitt missnöje med hennes inblandning i hans äventyr då han talade med Lotten, som dock framhöll vikten av att passagerarnas mat ej försumrades. Då var han enig.

8/3/33. Steg upp för att se Gripsholm passera Havannas hamnutlopp. Mor sov. Träffade Jönssons. De hade vänt åter till Sloppys Joes för att hämta hem fler. Pursen, Mate m.fl. Nu skulle de vila ut efter 2 ansträngande dagar och nätter. Alla vilade den dagen och även dagen därpå.

Kingstone, Jamaica.

9/3/33. Vaknade i Kingstons hamn. Vacker stämning med flera fartyg inne. Vi togo det lugnt. Gingo i land vid 10 tiden med Jönssons, vandrade upp till affärsstaden. En chaufför som erbjudit oss bil vid kajen kom nu och erbjöd sig att köra oss ned gratis ty på så sätt fick han komma innanför hamnspärren, och kanske kunde lyckas få en fin affär. Han behövde den så väl. Hade ej haft någon kosing på länge. Det tog mig så jag hyrde honom för dagen £ 2/10/0. Foro först till Myrtle Bank Hotel, som var lika angenämt och hemtrevligt som förr. Sände brevkort och så gjorde vi en 4 timmars rundfärd i bergen. Vi stannade här och var för att se efter blommor, titta i kyrkor etz. Då vi kommo till Constant Spring Hotel stannade vi för att få te, men då vi stego upp för trappan stod en livregubbe och ville ta min “fina” panamahatt i förvar. Då blev jag arg och vände ropade på bilen och så foro vi vidare till Monarck Hotel, där jag fick behålla min hatt. Anders och jag drucko härlig pilsner, damerna hade te och toast. Detta var vår lunch. Så måste vi skynda oss till stan innan butikerna stängdes, därifrån samlades vi på Myrtle Bank och där Anders och jag hade en “gingfiss”. Jag hade köpt 1 fl. Rum “dagger” och Anders två vita koppar. Lotten massor av krimskrams och Cyssan förståndigt nog inget.

Sen foro vi till Bournem Outh Clubbens bad, där Gripsholmarna badade och dansade. De kunde vi göra ombord så vi beslöto köra hem. Badade, bytte kläder åto middag så gingo vi ned på kajen för att se på månglarna, Vi ville gärna se den stora nya OK båten “Amerika” som låg vid nästa pir. Måste då gå ut på gatan. Där stod en svarting och försökte sälja korgar. För att dra uppmärksamhet till sig sjöng han “Du gamla du fria” lite osäkert. Då klämde mor i och båda sjungo sången fullt och fast. Han skänkte henne en korg och så skulle han skriva till henne all den kärlek som han kände. Sedan sjöng han nere vid båten och fick många omkring sig.

11/3/33. Till sjöss, lugnt och gott.

12/3/33. Do do

Martiniqu.

13/3/33. Kommo till S:t Pierre på Martiniqu vid 10 tiden. Jag gick i land för att studera ruinerna efter denna stora stad som hade förstört 1902. Av 40,000 människor en överlevande. Jag fick sällskap med Fru Mia Leche Löfgren. Vi vandrade utåt bygden och talade med folket. De voro vänliga och gävo oss blommor. Vi togo ett par fotos. Så gick jag ned att träffa mor som gjorde resan tvärs över ön till Porto de France. Jag gick med Gripsholm dit. En vacker sjöresa. Framme där kl. 15 gingo vi omedelbart i land. Jag träffade ej mor som gått ombord med en båt som mötte vår.

Kejsarinnan Josephine som föddes här hade en staty som måste hedras, då hon var stammoder till Sveriges, Norges och Danmarks konungar. Jag fann Överstelöjtnant Ankarkrona där i en restaurang. Han visste intet. Statyn fanns i närheten så jag gick dit och fann en del folk och fotografering. Kransnedläggelsen skulle ske 16,30. Jag besåg varvet, torrdockan med en engelsk kabelångare. Det var intressant som museistudie. Det regnade så kransnedläggelsen blev uppskjuten till kl. 17. Musiken spelade Marseljäsen, Danska, Norska, Svenska Kungssångerna, sedan gick Skilondz och jag till restaurangen fingo en vermouthe och vatten. För detta debiterade de 12 franc. Vi hörde sedan att priset var 1 franc. Jag köpte en korg åt Madam S och jag fick en kruka av henne. Så köpte jag en flaska rom och for ombord. Hydén hade middag i B-salen med anledning av Josefine. Vi kommo då tillsammans med Konsul Erikson från Gävle. Vi kojade sent, Voro då på Atlanten.

14/3. Mor är lite trött och sover dåligt.

15/3. Även i dag är ej mor som vanligt. Jag anmodades att delta i Frimurare middagen. Vi voro 34 personer. En trevlig middag med många tal. Kl. 2 var jag trött. Mor hade gått i min säng antagligen för att sova bättre.

16/3. Vi övade i dag in en kabaretdans 6 herrar som grisetter. Det är Märy Gräber som är ledare för truppen. Hon tränar 16 unga damer som sjömansgossar. Det skall bli om Lördag. Dagen var lite mulen men lagom varm och skön.

Vi skola i afton äta middag med Paul U. Bergström. Middagen var bra. Vid vårt bord sutto gamla veteraner inom olika grenar. Bakom oss satt det Dixonska gänget och förde fruktansvärt med nojs. Det föreföll mig önskvärt att ge gamle Paul en liten hyllning men med bordet bakom var detta omöjligt utan att be dem delta, vilket jag bad dem om. Fru Dickson

protesterade lite men resten deltog i leveropet för Paul U. Bergström. Så gingo vi upp för att höra Ömans konsert. Därefter groggbord.

17/3. På det hela taget lugnt och skönt.

Kabaret.

18/3. Kabaretintresset tog oss helt och hållet. Vi hade fått en scen på däck upptimrad under natten. Den avprovades under lunchen då passagerarna voro under däck. Jag skulle ha min vita kjol med byxor, bara ben, nedrullade strumpor röda tofflor som hölls fast med vita långhalsdukar knutna till stora rosetter. En vit liten öppen blus som Märy lånat mig. Mor sätter gulröd halsduk om midjan på mig och hängde billiga halsband . Så kom Ester Dahlbeck och sätter på mig en röd peruk med en liten vit kalotthatt på ena sidan och några blommor vid det andra örat. Med färgpenslar gjorde hon mig sedan till en skön Cocotte. Hennes billiga armband med stora örhängen ökade effekten. Alla beundrade resultatet.

Vårt nummer var det sista, så vi sex Grisetter fingo sitt instängda i rökrummet och dricka grogg och prata historier. Det gick bra bra. Vi blev våldsamt applåderade och måste ge dacaponummer. Jag uppträdde sedan hela aftonen i den dräkten, och gjorde stor succé.

19/3. Söndagsvila på blånande hav. Alla människor lyckönskade mig till den lustiga Grisettträkten.

På aftonen hade Wennerberg, Johanson, Erikson och Drn Lindblad middag för en del passagerare. Mor och jag voro med.

20/3. Lugnt och stilla. På aftonen sågo vi ljusen från Madeira.

Madeira.

21/3. Ankrade på Funchals redd redan kl. 6. Frukosterade tidigt. Mor och jag gingo i land vid 8 tiden. Gjort upp med Jönssons och Nilssons att möta dem vid Golden Gate Hotel. Där hyrde vi en bil för 6 esc (1,50) per timma. Vi körde omkring i 4 timmar, dels längs kusten men även uppåt berget Lucta etz.

Vid ett tiden voro vi tillbaka vid G.Gate. Damerna hade te, vi lämnade in tröjor m.m. och vandrade ut i stan. Besökte Savoy Hotel och blevo särdeles väl emottagna där. Voro sedan hos skomakaren och köpte skor. Därifrån till Reids Hotell. Sen tog vi en bil ned till staden. Drevo omkring i butikerna och köpte dukar m.m.. Jag blev något kall på höjderna så jag gick till sängs tidigt och stannade i kojén. Mor stannade hos Langes några timmar. De hade nämligen funnit för gott komma ombord här.

22/3. I kojén hela dagen. På kvällen Jönssons middag.

Lissabon.

23/3. Voro vi vid kajen i Lissabon redan kl. 7 men togo det lugnt och gingo ej i land förr än vid 10 tiden. Mor sökte i speceriaffärerna efter vildsvinsskinka. Då vi ingen fann, ville hon gå ombord för att luncha. Just som vi skulle gå ombord kom en bil körande. Mor skulle undvika den men sprang i vägen för den. Det var generalkonsulinnan Hanson som körde. Intet hände annat än att vi hälsade på varandra. Einar Lange hade Hansons som sina gäster till lunch och så hade han träffat på Carl Rudolf Bökman som var på bröllopsresa. Vi voro 10 till lunchen som var särdeles glad. Sen foro vi ut tillsammans för att se Lissabons sevärdheter. Museet med gamla vagnar. Det var intressant. En vagn från 1500 talet med både skruvar, muttrar och klosett etz. Jag kom att tänka på Knut Hagbergs föredrag för den moderna tiden, som han så satiriskt kallade "skruvar, muttrar och wattenklosett". Nå allt det där fanns ju för 400 år sedan och var då så fint att man gömmer det på museumet.

Vi vandrade åter till båten, jag drack 2 romtoddy för att bli bra, men det gick ej och så gick jag till sängs.

24/3/33. Haft en mycket besvärlig natt, feber och oro. Har legat hela dagen. Mor ska nu till Kaptens middagen. Jag åt min kaptensmiddag i sängen. Något gott skulle jag ha och som doktorn ordinerat konjak minst 10 cl så beställde jag 5 cl. Martel Extra. Den smakade fruktansvärt illa. Jag försökte både före och efter kaffeklunken, men alltid vedervärdigt. Jag tror ej på den ordinationen. Konjak är bra då man är frisk, för då smakar den, men ej som medicin.

Mor kom till mig efter middagen, men gick på däck och roade sig en stund. Natten var besvärlig.

25/3, 26/3. I säng hela tiden.

27/3. steg jag upp för lunch och satt hela e.m. i solen på akterdäck. Hade dock mycket huvudvärk på kvällen. Natten jämförelsevis lugn.

Hemma igen.

28/3. Voro vi vid kajen i Göteborg redan kl. 6. Steg upp före kl.7 och var nere i matsalen för frukost. Delade ut drickspengarna och så voro vi färdiga. Barnen kommo redan ½ 8 och vi hade det skönt att få prata med dem. Kl. 8 voro vi hemma.

Hugo Hammars dagbok nr 7

Kap. 2. 26 April till 26 Maj 1934

Kryssning med Stella Polaris i Medelhavet.

Den 26 April 1934 embarkerade vi ombord på “Stella Polaris” i Monacos hamn. Det var över ett år sedan jag sist var ute.

Läget på Götaverken.

Det gångna året hade varit arbetsamt. Visserligen hade vi de två franska 9000 tons tankerna och två fruktexpressbåtarna och maskineriet till den tredje, men det var mycket omöjligt att få arbete för framtiden. Det enda som fanns var flottans nödhjälpsarbeten. Av dessa lyckades jag få jagaren “Göteborg” tack vare en omkonstruktion av fartyget så att vi kunde lova 40 knop i stället för begärda 36. Denna senare fart var baserad på jagaren “Nordenskjölds konstruktion, ett kontrakt som gjordes 1924. Med detta arbete var jag färdig vid nyåret, så det kunde överlämnas till ingenjörerna.

Men jag hade ett mycket svårare och mera krävande förslag nämligen att sätta Johanssons Warmluftsmotor i minikryssare "Claes Flemming". Detta maskineri som ägde dieselmotorns fördelar beträffande bränsleekonomi förenade med ångmaskinens bättre manövreringsegenskaper skulle enligt min mening passat utmärkt för övningskryssaren "Fylgia". Jag hade beräknat att detta fartyg skulle spara 100 av 200 tusen kronor på en resa i bränslekostnader. Då jag var i C-krona för att se jagarsjösättningen ____ 1932 såg vi i tidningen att Sigund Hanson som ordförande i arbetslöshetskommitten skulle inkomma med förslag till nödhjälpsarbeten för flottan. Amiral de Champs var entusiastisk för min ide. Jag ringde S. Hanson, som förklarade att pappren skulle inlämnas till regeringen på lördag, men om jag kunde skicka med posten den dagen så skulle han bifalla densamma. På en enda dag fick jag skriva detta förslag, som sedan upptogs särdeles väl av regeringen.

Marinförvaltningen, som fick frågan till utredning förklarade att det var mera nödvändigt att bygga om Claes Flemming. Detta var ett helt nytt problem, men även härför lyckades jag få fram ett förslag som till sist godtogs. Det var dock ett jättearbete att arbeta ut spec. och kontrakt. Mariningenjörerna, som på det hela taget voro sympatiskt ställda till förslaget hade dock 1000 detaljer som skulle diskuteras och kontraktet var något så monstruöst för herrar jurister att jag måste föra de mest fåniga förhandlingar med dem. Som exempel vill jag anteckna att fastän vi lämnade realsäkerhet och borgen för hela arbetet så ville de ha ytterligare garantier för att fartyget försäkras sedan kronan överlämnat detta till varvets händer. "Man kan ju tänka sig att någon själ fartyget" sa advokaten. "Då bör kronan själv svara", sa jag, "ty hon är högsta polismyndighet i landet". Kontraktet blev färdigt den 22 April 1934.

På väg till Maroco och "Stella polaris"

Den 22 April reste vi med nattåg till Trelleborg. I Malmö voro Olof, Gunver och Betty samt Lave vid tåget.

I Trelleborg mötte vi resande kamraterna. Jag hade hoppats på frukost ombord med detsamma, men vi fingo vänta till kl. 12 då en gemensam lunch serverades. Där träffade vi karavanen som skulle till Österland. Resan gick över Hamburg där vi anlände på aftonen. Vi hade en timmas rast innan vi fortsatte med nattåget.

24 April vaknade jag strax efter vi lämnat Mannheim. I Basel bytte vi tåg som tog oss till Bern i så pass god tid att vi hade tillfälle studera staden, som var vacker och trivsamt. Vi bodde på Schweizer Hof, där vi hade gemensam middag. Allt var bra. På aftonen gingo en hel del på Kasinot. Mor och jag togo en promenad genom stadens gator. Butikerna lågo in-

nanför valvbågar och det hela verkade hemtrevligt. Vi slutade nere i "Kornkeller", ett sorts rådhuskällare i känd tysk stil där vi hörde musiken och Bernarna spela kort allt vid en sejdel öl.

25 April. Vi åto frukost 7,45 för att kunna komma med tåget. Resebyrån hade genomgående vagn till Nice. Vi fingo bra platser även för vårt bagage. Schweiz var underbart vackert i sin fagra vårgrönska . Vid Simplontunneln blevo vi 20 min. försenade. Vi observerade att den punktlighet som Mussolini infört i trafiken och som gladdde mig så mycket vid hans 5 årsjubileum och som uppehölls så vitt jag kunde se bra då jag 1932 var med om 10 årsjubileet i Rom nu mattats betydligt. Vi passerade gränsstationen till Frankrike 2 timmar försenade och voro framme i Nice kl. 22,50 i stället för programenligt kl. 20,45. Resan var dock angenäm och särdeles intressant att följa vårens olika framsteg i dalar och höjder. Från risodlingarna i Podalen foro vi på någon timme upp i snön på Alphöjderna.

Resan från Nice till "Stella Polaris" som låg i Monaco hamn tog 40 minuter i härligt månsken. Mor packade upp en timma då jag promenerade omkring i Monaco. Spelsalarna voro ganska öde, några av Stella Polaris passagerare voro där. Det intresserade mig ej ! Klockan var närmare 1,30 innan vi kommo i säng.

26 April. Skönt att vara installerad för gott, att få stanna här till dess att Häck kommer med bilen ned till kajen och hämtar oss hem. Men stanna fick vi ej. Ty då mor och jag voro i stan för att titta, så flyttade Kapten Ellefsen oss från vår trevna tvåbäddshytt med bad Nr 17 in i "Lyxhytten D" där vi fingo ett extra "sittingroom" med skrivbord soffa etz. Nå det var ju inte besvär och bara skönt med större utrymmen eget nog trivdes vi bättre i den enklare hytten med perlade vitlackerade väggar än bland allt det polerade träet i lyxhytten. Vi fingo vår önskan uppfylld att få ensamt bord i matsalen. Vi voro 22 svenskar, ___ norrnän, ___ danskar, ___ finnar, 2 tyskar, ___ fransmän, ___ engelsmän och 1 "rysk prinsessa" gift med engelsman inberäknad och ___ st olika nationaliteter som algerier, boernos arias i allt ___ passagerare.

Detta är i minsta laget för att det skall löna sig för rederiet men skönt för passagerare, som äro lagom många för sällskap utan trängsel på någon punkt. Vi d.v.s. Cyss och jag klädde ej om oss för middag, vilket de flesta passagerarna gjorde. Jag har kommit till den erfarenheten att omklädsel, som jag gillar på det högsta skall användas med urskilnad. Således är min regel: aldrig första kvällen ombord, ej i hamn, ej heller om man lämnar hamn samt eller om man strax före middagsdags passerar särdeles vackra och intressanta föremål. Resan är för egen trevnad ej för att ståta med toaletter.

27 April. Vi skulle passera Stromboli kl. 2 på natten. Då vi 1930 gingo denna vägen flammade lågorna högt ur vulkanens krater. Det var ett underbart skådespel i nattens mörker. Nu lyste månen klar. Vi hoppades få en ny sensation. Mor sa till om väckning, men var så intresserad att hon vaknade redan 1,30 då hon gick på bron. Vulkanen var stilla. Hon kom ned kl. 2 då jag vaknade, vi voro då nästan tvärs och kunde se de vita lavaströmmarna i månskenet. Havet var spegelblankt med den stora vulkankäglan. Framför låg ett litet skär med en fyr.

Messina.

28 April. På morgonen voro vi i Messina den dammiga av Etna så ofta förstörda hamnstaden. Vi följde ej den ordnade utflykten till Taomina ehuru vi hade läst om hur underbart vackert detta skulle vara. Vi voro sedan de förra resorna trötta på att höra guiderna predika och föras från sevärdhet till en annan. Vi skulle ta resan lugnt och gå och "loda" för oss själva. Dagen blev intressant, ej i den nyuppbyggda staden, men i barackerna som byggts upp för de nödlidande efter förra förstörelsen. De av gamla lådor, plåt och dylikt gjorda boningarna voro nästan mera eländiga än i Centralamerika. Resterna av gamla raserade stenhus hade reparerats upp till bostäder. Mor var inne hos en gumma i ett sådant rum. Hon hade tydligen man, ty där fanns två sängar i rummet därav en mycket bred, en byrå och köksbord, en hönsbur. Hönan promenerade omkring och trivdes bra på jordgolvet. Man lagade maten på en koleld utanför. Då det var kallt bar man in spisen i rummet. Mitt i denna stadsdel funno vi en kyrka byggd av korrugerad plåt, ej hela stora plåtar som vi använt för att göra vår broverkstad, utan lappar. Invändigt var den klädd med trä målad och fin. Där var begravning, välklädda sörjande.

Vi gingo där ifrån upp på kyrkogården, som med sina vackra minnesvårder i marmor var intressanta. Framför allt stannade vi vid den många familjegravarna ibland i flera våningar där man använde sig av bergslutningen i stället för trappor. Vi stannade där så länge att det blev middag. Jag sökte upp Grand Hotel, där vi hade lunch med en massa rätter av vilka vi valde Makaroni som var tjocka och så smultron med apelsinsaft som smakade storartat. Vi sköljde ned maten med ett gott torrt Capravin. Vi hade nu på resan hela tiden hållit oss till ländernas egna viner, Pfaltzer, Schweizer, Chianti, Bordeaux, Capri. Efter måltiden tittade lite i de bättre butikerna där vi dock ej funno något. Vi voro ombord kl. 4, badade vilade och klädde oss för middag, dansade och så vart det läggdags.

Den 29 April i Adriatiska havet. Solen lyste på en lekande härlig sjö. Här försvann Lloydbåten _____ med hela besättningen för några månader sedan. Så underligt livet är. Vi gå kanske över just den platsen leende glada och sorglösa. Gudskelov.

Korfu.

Korfu vacker hamn. Vi gingo med hopen. Jag ville se och höra något om "Kaiserns" slott. Men det var en missräkning. Tänka sig att sätta foten på Greklands klassiska mark första gången i spänd väntan att se den grekiska konsten i all sin fullkomnad och finna allt "Made in Germany". Archilles staty på en underbar plåtå med utsikt över trakten och havet med firmamärke Berlin och så brottstycken ur Siegesalleé med en vattenkonst så smaklös att den ej behövde firmastämplas, allt osande "Kräftig und energi". Vi gåvo oss därifrån så fort som möjligt och vandrade runt i stadens gränder där vi sågo söndagsklädda nöjda människor. Några butiker voro öppna. Vi köpte oss var sin käpp och en till present. De kostade ungefär en krona stycket. Skurna ur olivträd bli de säkert beundrade hemma. Båten lämnade kl. 6 för att gå genom skärgården till Itea.

Itea, Athen och Valborgsmässoafton.

30 April voro vi till ankars redan kl. 8. Mr Panayotato souschef under Eugenides Svenska laventlinjens agent i Athenes var där oss till mötes. Han hade bil och guide med sig för oss och vi skulle få se dessa gamla historiska platser utan att gå i Karavanen. Vi hade redan köpt biljetter till denna utflykt, men de fingo gälla endast för maten vid de Castilianska källorna. Vi fingo åka upp till stadion. Funno där gamla gravkammare från förhistorisk tid, porten huggen i sten i berget. Vi gingo sedan genom hela programmet med teatern, templet med svavelhålet för oraklet i Delphi, skattkammarna etz, etz. och så museet. Vi voro ombord kl. 4 så vi kunde omedelbart gå vidare genom Korint kanalen en sevärdhet som höll alla passagerarna uppe till middagsdags så maten åts utan omklädsel. Detta passade bra även för dem som ville se Athen på kvällen. Vi äter med "Pau" som vi kallar vår utmärkte värd. Han värderade "Stella Polaris" mat med ett glas champagne. Efter middagen samlades alla skandinaverna på akterdäck och sjöngo vårsånger höllo tal för våren och varandra med punschen. Vid ½ 11 tiden gavo vi oss i land. Där var livligt. 1:ste Maj är stor fridag i Athen. Man sålde och köpte massor av blommor och kransar. Pau gav Cyssie härliga rosor och sände en krans till båten genom mig. Ingen ville hänga upp den så som på husen i land. Man tyckte kransen hörde till begravning och ej till vår, så Kaptenen beordrade den ned i förrådet, för att lämpas i sjön. Sederna äro olika. Vi beslutade försöka komma in på Acropolis vilket lyckades och blev den största upplevelsen jag haft. I det nästan klara månskenet vandrade vi däruppe ensamna utan en pladdrande guide, med våra tankar trollbundna av den stämning månskenet över Hellas och mänsklighetens öden så som de framrullades för vår inre syn. Hör hednatempel! Där kullen där Paulus förkunnade Jesu läror. Jag kunde ej gå därifrån. Vi stannade till midnatt och så måste jag resa

direkt hem för att få smälta intrycken i nattens stillhet. Vårt program att se nattlivet i Athen och dess danslokaler kunde vi ej ens tänka på.

Parthenon.

1 Maj. Bilen med Pam och Guido mötte punktligt kl 9. Vi gingo igenom allt som man läser om i reseskildringarna. Den där tyska professorns upptäckt att golvet var buktat på Parthénon, om vilket han skrivit en hel vetenskaplig avhandling, som i sina delar drogs av guiden, imponerade ej på mig. Man kunde se bukten för bara ögat både längs och tvärs, den var mindre än däcksbukt, men säkert av samma ändamål, nämligen att underlätta vattenavloppet och ej som tysken så för att försköna byggnaden. Det låg nog mera i proportioner, material och luften.

Det var vilsamt och skönt att få ta en biltur ut till en liten strandrestaurang en 40 min från stadion (som kostade 2 mil guldfrance att bygga och ej 20 mil engl. pund som vår reseledare Jeulin uppgav). Vi fingo en riktig grekisk lunch med bläckfisk och anisett som inledning någon röd fisk som förevisades och valdes av oss innan den stektes och så lamm rostat på spett, sparris och smultron, allt nedspolat med grekviner; ett torrt vitt vin för maten och ett rött simmigt rött vin för smultronen. Turkkafe med en konjak "Martell" avslutade det hela och så voro vi färdiga att arbeta. Vi sågo endast Greklands permanenta exportutställning med en mångfald saker så t.ex. telefon, värmeelement etz saker som ju höra nordn till. Vackra och värdefulla voro deras vävnader mattor sidentyger, broderier spetsar etz.

Vi vände åter till Stella Polaris, badade klädde oss och dansade.

2 Maj. Jag vaknade just innan vi skulle in i Dardenellerna och studerade fort och grav- och andra minnesmonument. Alcorna drogo i stora flockar norrut. Delfinerna dansade vid sidan av oss.

Istanbul.

Vi voro i Istanbul redan kl. 6. Ombud för Orientlinjen kom upp till mig och ställde sig till förfogande, men jag upplyste att jag har önskade träffa Nydqvist & Holms herrar som höllo på med den stora järnvägsanläggningen i Mindre Asien. De stodo på kajen nämligen Malmborg och Allguren med en oriental som talade danska till sekreterare. Den senare fick gå i land och underrätta om att herrarna skulle äta middag med oss och sedan hälsade vi på hos Malmborgs, som hade en liten luftig och trevlig våning 5 trappor upp. Den var i amerikansk stil med salong mot gatan och sovavdelningen mot gården och så en del rum däremellan. Vi gingo sedan till ett kabaretpalats. Det föreföll skäligen enkelt och var enligt uppgift det finaste i stan. Vi fingo turkkafe och en konjak. Priserna voro höga. Vi

sågo lite dans av balleriner som sutto i salongen vid småbord och så gingo vi hem.

3:dje Maj. Följande dag hämtade vännerna oss kl.9 med bolagets fina bil. Vi foro först till kontoret där turkkaffe serverades. Sedan den vanliga turistfärden i moskéer, sjutornsborgen m.m. så i bazarerna där vi köpte en ikon och ett par lyktor, ett cigaretttui av sten och så foro vi till Stella för lunch. Kall isad champagne Perrier smakade härligt på värmen och dammet. Det stora "kolde bord" gladde våra gäster särdeles. Lunchen var glad och prisades högt av våra 4 gäster. Herr och fru Malmberg, herrar Allgurén och Nyström. En kopp kaffe en rök och en konix och så voro vi färdiga att ge oss iväg. Denna gången till Seraljen som var ytterst intressant dessutom ren med en svalkande bris. Vi gingo ombord mycket nöjda.

Fartyget gick nu genom Bosporen. En färd närmast jämförlig med Stockholms skärgård. Vackra byggnader på båda sidor. Historiska platser som beskrives i reseböckerna. Tyvärr var vädret mulet och en kall nordan blåste. Svarta Havet såg verkligen svart och otäckt ut så kapten ville ej gå ut. Han vände tidigare än programmet medgav. Vi gingo tillbaka i medvind, som var så angenäm att jag stannade på däck till middagen, som intogs utan omklädsel.

4 Maj. Hav och solsken, härlig vila.

5 Maj. Do do.

Beirut.

6 Maj. ankrade vi tidigt på morgonen till Beirut. Stella Polaris ankrade inne i hamnen. Sida vid sida om oss låg en Fransk minkryssare av allra sista modet. Den hade den gamla Carlsundska aktern, som varit omodern och förhånad i 50 år. Smaken växlar även på fartyg. På redde låg italienska "linern" Vulkanian med en massa turister. Det såg ut att bli en livlig söndag i Syrien. Orientlinjens representant kom ombord och frågade när vi ville ha hans bil och guide. Vi tackade för kl. 9,30. Det var rätt så mycket om och men så vi kommo ej iväg förr än vid 10 tiden. Vår guide var en ståtlig arab i "full dress" med konsulatets blågula armbindel och riksvapnet på en silverplåt.

Libanon.

Vi önskade framför allt se Libanon och satte som vårt mål Balbeck där solgudens tempel ligger. Färden över fjället var underbart skön, med färgskiftningar som gav full sysselsättning under den mer än 2 timmar långa färden. Det blev mycket kyligt uppe i snöregionerna, så jag var glad att ha rock, halsduk och "pullover" med. Det var söndag, intressant att se

hur de kristna distrikten växlade med de muhammedanska. De förra höllo helg, de senare arbetade. Vi kommo fram till Balbeck lagom för lunch och stannade vid ett hotell.

Balbeck.

Där funno vi den stora karavanen av våra resandekamrater på väg till Damaskus. Vi fingo ett bord i matsalen för oss själva, men den gemensamma matsedel. Risotti, bönor, får och frukt till vilken vi tömde en flaska vin Leban Sec, som smakade förträffligt. Priset var dock något högt. Ej för vinet som endast kostade 5 franc, men då jag skulle betala med landets mynt fann jag att all de piastrar jag fått för ett Engl pund vid växling på båten gingo åt för att klara mig d.v.s. mera än 9 kr st för en enkel masslunch. Det var ej ensamt beroende på att maten var dyr utan på att jag fått betala en för hög kurs för mina piastrar. Hade jag haft franc att betala med hade det hela stannat vid fr 55 eller 15 kr.

Från hotellterassen sågo vi en mäktig pelarrad skarpt tecknande sig mot Libanons snötappar och en blå himmel. Vi gåvo oss i väg till detta Balbeck tempel en väldig och imponerande byggnad. Att gå in i ruinen kostade 6,50 kr per person. Vi gingo runt densamma, kommo in i en liten gård där vi funno hela familjen bakande bröd. Ungnen var en stor kopparkittel inmurad i spishällen på vilken kvinnorna sutto och plattade ut brödet till ca 40 cm diam., så kletades detta fast vid kittelens vertikala väggar, som voro lagom uppvärmda av en träkolsglöd i botten av kittelen. Vid bakningen växte plattan i diam. Sedan den var färdig bars den in i stugan. Denna var ungefär 3 ½ m. bred och 6 m. lång, avbalkad i mitten. Halva rummet hade jordgolv och användes för djuren och redskap m.m. Den andra hälften hade cementgolv på vilket brödkakor lågo upplagda. Jag antar att då baket var färdigt på kvällen så bäddade man där sedan brödet packats för försäljning.

Vi gingo vidare och funno en gammal kvarn driven med vattenhjul. Hur detta var gjort kunde vi ej komma underfund med då det hela var inbyggt. Kvarnen med stenar, hus och arrangemanget verkade gammalt som ruinen. Det var mest intressant för de väldiga stenblock som använts i densamma. Att handskas med 300 tons stenklumpar är ett problem i dag, hur det gjordes i förhistorisk tid är för mig ett av världens underverk, för såvitt de ej äro byggda på platsen av någon sorts cement. Vi återvände hem genom en del "flotta" villasamhällen på Libanon, där de förmögna syrierna hade sin svala sköna tillflykt undan sommarvärmen.

Vi åto middag på båten, varefter vi gingo i land med Advokat Schoenning och fru för att se på aftonlivet, som dock ej mycket avvek från det vanliga i österlandet.

Sidon

7 Maj stod bilen färdig kl. 9 att föra oss till Sidon, sjöfartens vagga. Vägen följde stranden, gick förbi en del kaserner och den franska överkommissariens palates. Så genom mullbärsträdsodlingar, vackra välskötta planteringar. Bladens friska mörkgröna färg, är ett skönt avbrott mot olivträdens dammgråa blad på vresiga stammar. Mors gamla numera i hemmen föraktade Nerium blommade rikt överallt. En flicka gav oss en vacker bukett. Just utanför Sidon blommade en blå klockblomma i rika klasar med inslag av vitt. Jag plockade en bukett som mor förklarade vara evighetsblommor som ska gömmas i mitt rum.

Sidon hade en utmärkt väl skyddad naturlig hamn. Man kan förstå att det kunde bli centrum för Medelhavshandeln. Barnen lekte i sanden med barkbåtar med papperssegel. Den gamla andan var kvar, men någon "skipping" såg man ej. Det fanns dock en liten flotta av små kustskonare, som smekte skeppsbyggarögat. I ett skjul byggdes en liten båt. Den var just uppspantad. Det var intressant att observera de olika träslagen som användes. Jag fick intrycket att det ej var ett urval av de bästa utan att annat fanns ej att få.

Vi voro hemma i lagom tid för lunch. Efter lunch mötte guiden för att följa oss ut i butikerna. Jag köpte ett brädspel av ceder med inläggningar, som jag tyckte vara vackert och originellt. Jag prutade bra, men fann att jag ej köpt det billigare än vad som bjöds ut i Palestina.

Mr _____ kom i vårt sällskap, där han förde oss in till sin vän. Mor valde ut ett sidenöverdrag, någon sorts orientalisk dräkt, som hon fick i present. Dessutom en platta av mässing med arabiska inskriptioner. Sedan reste vi hem till Mr _____. Han hade ett vackert hus i tre våningar med trädgård och god utsikt över havet. Översta våningen hade han en läkare, därunder bodde hans kompanjon Svenske konsuln och underst han själv. En bra våning salong, matsal, sängkammare, stort badrum, allt nästan europeiskt med arabiska inslag i möblering etz. Han berättade vad allt hade kostat. Huset £ 8,000, möblerna från början £80, sålda sedan för £60, ./ . £ 50 etz. Han hade köpt dem för £ 20.

Hans första fru hade varit den förnämsta kvinnan i Beirut. Han hade kostat på £1,200 för att få henne frisk men förgäves. Nu hade han en mycket begåvad arabisk fru. Vad hon kostade nämnde han ej, men annars fingo vi priserna på allt.

Vi kommo ombord i tid för att klä om oss till middagen. Kvällen till sjös.

Jaffa.

Maj 8 vaknade vi i Jaffa. Där var bud ombord att Major Jacobson skulle komma kl. 8. Vi voro färdiga då fast där var stora svårigheter med pass, något som ej hade förekommit förut. Det var trevligt att träffa gamle vännen Herbert. Han hade ordnat med en bil, som tog oss upp till Jerusalem.

Mot Jerusalem.

Kustlandskapet var slätt och delvis odlat. Det syntes mig som om det skulle bli ett mycket rikt land. Jaffaapelsinerna har redan vunnit stor spridning. Så bar det upp i bergslandskapet. Toppigt oroligt utan jämna linjer och konturer verkade det dock lugnt och vackert genom de jämna och rika färgskiftningarna där terrakotta förhärskade.

Vi körde direkt upp på Oljeberget, från vilket vi fingo en utmärkt view över landskapet bort till Döda Havet, Transjordan och staden Jerusalem. Ej den bild som Jesus såg då han stod där med sina lärjungar varkunnande sig över stadens öde. Det var en stämningsfull stund. Sedan reste vi ned till svenske konsuln Larson i Larsonhouse. Han och hans fru togo väl emot oss. Hemmet var trevligt och vi voro glada att få bo ett stort dubbelrum, 3 fönster, stengolv, badrum vid sidan av.

Här stannade vi till följande dag. Vi besågo alla sevärdheter, Zionsborgen med alla byggnader, Moskeén över stenen där Abraham offrade, Davids och Salomes bönehörn m.m. som man kan läsa om i turistböckerna. Före lunch besökte vi "the garden tomb" d.v.s. den plats som gen Gordon förklarar vara Jesu grav. Den ligger under huvudskalleplatsen, är samma anordning som de gamla klippgravar vi sågo i Delphi. Man kunde gå in i förrummet, där man såg rätt in i en öppen kammare med två platser längs och en mellan dem tvärs. Det hela gav mig intryck av att vara den rätta platsen. En stark känsla av andakt grep mig. Jag var glad att inget var gjort åt det hela utan att allt var som från 1900 år sedan. Då vi senare på dagen besökte "Heliga gravens kyrka" och hörde om S:t Helena och såg allt krams och hur skälmar och kristna om varandra offrat juveler och dyrbarheter där för sin salighet och hörde turister och guider prata så var jag glad att S:t Helena lagt graven och korsfararnas mål på fel plats.

Vi gingo naturligtvis igenom det hela. Salmos frimurareloge brydde jag mig ej om, det var för mycket humbug för mig. Jag gick hela vägen ned till dammen i Betzeda och doppade handen i vattnet, som nu var regnvatten och ej det helbregdagörande svavelbadet, sådan lär finnas i Transjordanien.

Vi besökte även Lithostrotos där Pontus Pilatus dömde och blev ledda ned i Via Dolorosa av en nätt, tyst, lugn engelsktalande nunna. Det var annat än guidernas pladder. Där var ingen avgift, men jag gav /10/ för vilket jag fick

ett bildverk och blev anmodad att skriva familjenamnet i deras bok. Nunnorna innesluta alla dessa namnen i sina förböner.

Vi besökte även den stora amerikanska skolan. Det var det värsta slöseri jag sett. Vräkigheten i denna mycket beundrade anläggning äcklade mig mera än lyxhotellet mitt emot som fått namnet "King David" för mig hädiskt. Då ett förnämligt hotell i Jerusalem fått ett sådant namn förvånar man sig ej över att en kinematograf heter Zion. Hotellet skulle hava Kung Salomos boning till förebild både tak och mattor m.m. skulle vara i den stilen. Hur de kunnat lista ut detta om ett kungahus som varit förstört i tusentals år det vet jag ej. Det hela verkade väldigt funkis.

Jerico.

Vi åkte ned till Jerico som ligger vid Jordan strax innan den flyter ut i Döda Havet. Vi sågo berget Nebo med toppen Pisgah från vilken Herren visade Moses det utvalda landet. Jordan var smal och strid så jag hade svårt att förstå hur Leviterna kunde bära ut Arken mitt i floden så allt vattnet stoppade upp och Israels barn kunde vandra över in mot Jerico. De 12 stenarna som togos upp där kunde jag ej heller få reda på. Historien har alltid sin stora tjusning för mig. Men det var fruktansvärt varmt här nere i dalen 400 meter under havet.

Vi längtade efter ett bad i Döda Havet. Det fingo vi och på en plats ej långt därifrån där man ordnat med badhus och restaurang.

Vi badade i Döda Havet
Vi badade båd jag och viv
Vi blevo inte rena av et
Men i Döda Havet blev det liv.

Man hade svårt att hålla balansen i det tunga vattnet. Det var skarpt som lut om man fick det i mun eller öga. Ovanpå badet smakade middagen med palestinavin utmärkt. Solnedgången med sina dagrar över ökenbergen på andra sidan var praktfull minnandes om solnedgångar i Assuan.

Vid 9 tiden åkte vi hem, det var skönt att komma upp på höjderna, man uppgav 800 meter över havet. I Larsonhouse sovo vi gott.

Maj 9. Före frukost tog jag mig en promenad för att ensam få se och begrunda Huvudskalleplatsen. Golgata är nu en arabisk begravningsplats. Jag gick även ned i stallarna under Damaskusporten, där jag tror mig kommit ned till den gata, som fanns då Paulus gav sig i väg på sin historiska resa. Jerusalem har varit grusat så många gånger att alla de gamla bibliska platserna ligger långt under nuvarande stadsplanet.

Bethlehem.

Efter frukost betalade vi för logi och mat £ 1/0/0. för oss båda, vilket i sanning var billigt. Vi fortsatte sedan till Bethlehem. På resan passerade vi brunnen i vilken de vise männen sett stjärnan spegla sig. Då höll en herde på att tvätta får. Han höll djuren i alla 4 benen vänsterhande och så borstade han med den högra. Det sköttes rationellt och bra. Bethlehem var ingen fattig herdeby. Fina eleganta stenhus överallt. Kyrkan med minnen från Jesu födelse tilltalade mig. En stor stjärna marknadsplatsen där han föddes. Krubban var gjord av enkla marmorstenar. Det verkliga skulle varit huggen i berget men hade mejslats ut och bivit förd till Rom. Samma gamla historia. Konstverken i Grekland till London och Paris, våra små minnen till Stockholm. Jag får en tagg i hjärtat varje gång.

Sedan vi kommit tillbaka till Jerusalem besökte vi platser och sevärdheter som turister måste se och glömma. Jag längtar efter att få gå några veckor ensam här med mig själv och mina Gudar.

Vi körde sedan till Jaffa, där Jacobson hade ordnat lunch. Vi träffade den nye svenske konsuln _____ med fru, samt den gamle som har agenturen för Orientlinjen. Lunchen var svensk med ansjovis och snaps. Vinerna voro Palestina och bra. Från lunchen reste vi till utställningen i Tel-Avi. Där fanns hela Europa representerat. Svenska paviljongen representerade Norden. Där funnos våra större exportfirmor inkl. modeller från Eriksberg och Götaverken. Man hade gjort det bästa av små resurser och vi gjorde oss bra jämfört med övriga. De som på mig verkade elegantare voro Italien och Belgien. Palestina egen paviljong var en byggnad i flera våningar som skulle visa vad man kunnat åstadkomma sedan landet blev fritt från Turkarna. Där fanns allt , men intet som man kan kalla bra. Det bästa var sängar av järnplåt målat som träslag. Man kan vänta sig att judarna här bygger upp den där industrin som förser bazarerna i österlandet med saker gjorda i Tyskland. Det kan bli ett av resultaten av att man driver ut judarna från de tyska fabrikerna.

Herbert och hans vänner följde med ombord. Där träffade vi även konsuln i Kairo, Ekberg, som hade fröken Beve med ett par andra i sällskap. Vi blevo ett stort cocktailparty med god stämning i skillsmäsoögonblicket. Konsuln följde med till Port Said. Vi dinerade samman och pratade lite framtida affärer på Egypten. Dieselmotorer och fartyg.

Port Said.

10 Maj 1934. vaknade vi att fartyget kastade ankar inne i hamnen. De flesta passagerarna rustade för 63 timmars resa till Cairo. Vi togo det lugnt. Efter lunch gingo vi i land. Staden påminner om Colombo eller kanske Colombo och Panama tillsammans, ty den hade all den sjömansfröjd med

bazarbutiker etz och flotta hotell som där. Husen voro större, bostadshus i 6 våningar voro vanliga. Dessa verkade nya och fina.

Vi hamnade hos en handel som bjöd på turkkaffe och sålde han siden etz till mor för £ 9/3/0 allt på kredit. Jag måtte ha mig en promenad så vi gingo hela piren ut minst 2 kilometer ut i havet. Skönt.

11 Maj gjorde vi en färd uppåt Suezkanalen med en av Stellas motorbåtar. Mor styrde hela tiden så nu är hon "Captain of the seven seas".

Efter lunchen gingo vi in i staden och betalade vår räkning och så beställde jag en nattrock. Vi gjorde sen en strandpromenad 4 kilometer vardera vägen. Vi sågo hur de fiskade musselskal med skopa. På ett ställe slaktade de en sköldpadda ca 45 cm lång.

12 Maj. Skönt ombord till fram på e.m. då vi gingo i land att hämta rocken. Det var Charlotta så mor måste firas. Jag hade dagen förut köpt ett halsband av turkoise som mor beundrade mycket och som gladde henne särdeles. Vi köpte sedan ett armband med turkoise för att komplettera.

Vid 11 tiden kommo Cairofararna åter och kl. 12 lättade Stella ankar.

Den 13 Maj var en lugn och härlig söndag ombord.

Den 14 Maj likaså. Jag höll ett föredrag om hur Stella Polaris kom till. Jag tror att det värdesattes rätt så bra av alla. På kvällen var kostymfest. Mor draperade mig i 15 meter siden som arabpräst. Det var ganska praktfullt, men hängde dåligt på. Jag hade det kvar till dess vi fått kaffet och skulle börja röra på oss då jag måtte gå ner och klä om mig. Jag tog då på nattrocken vänd med fodersidan ut. Det gillades mycket. Jag fick dock ej pris, ty mor var domare.

Natten blev mycket glad och jag dansade flitigt. Mor gick ned efter sedan vi fått ett glas öl och smörgås med bankdir. Björklund. Sedan dansade jag åter. Jag fick beröm för min tango. Detta höll mig kvar så jag kom ej ner förr än närmare kl. 1 då mor sov gott.

Malta.

Den 15 Maj. Solig dag på Medelhavet. Vattnet blått utan en krusning. Härligt. Jag var dock lite orolig i magen. Malta hade länge intresserat mig. Vi stodo med kikare och studerade örlogsfartyg och fästningar. Komna in fick jag besök av två herrar Major W. S. Parnis, England och son. Majoren tillhörde under kriget The Royal Irish Regt men talade dålig engelska, han var av gammal Maltesersläkt fast född i England. De voro vänliga nog att föra oss omkring i denna vackra stad med många historiska byggnader. Alla väl beskrivna. Jag fäste mig dock vid att allt Johanniterbygge var så solitt och lugnt i formen. Särskilt gäller detta den bastanta Domen och

guvernörshuset. Då vi kommo till det senare var där vaktombyte kl. var 6. Flaggan sänktes musiken spelade. Där stod mitt på torget en ensam man med hatten i hand i stram givakt. En av dessa "knights errands", som England har så många irrande omkring i främmande land, tydligen nyss landat från främmande kuster för se sin kära flagga och landets musik. Det tar dem. Skådespelet tar på mig. Såg det under mina vandringsår hos mina många kamrater av den klassen.

Vi gingo till en stor restaurang, där servering skedde på halva torget. Vi fingo var sin whisky och soda, mor fick iste. Det var en stor praktfull byggnad. På översta våningen hängde en skylt "Private rooms". Jag frågade om hotellet behövde annonsera detta så. Majoren skrattade bara och sa det här är inget hotell, det är restaurang. Vi pratade om lite av varje. Om Mussolinis ansträngningar att få Malta. Majoren förklarade att på ön fanns ingen åstundan att ändra regimen. Våra vänner gingo hem och så vandrade vi en timme på butiksgatan för att studera folk och varor. Vi köpte ett fång nejlikor för 1 krona. Jag köpte en skjorta för 12 kronor och mor skulle då ha en klänning för 24. Så gingo vi ombord. Gingo till sjöss kl. 10.

16 Maj. Härlig dag på havet. Lite kvavt. På aftonen blix. Fru Lissey blev hysterisk och ville stänga all ventilerna. Hon lyckades bara med sitt bord och så med vårt. Det retade mig. Vi dansade lite på kvällen.

17 Maj. Stark motvind och rätt svalt. Vi kommo till Alger kl. 13,30. Livet som i en fransk hamnstad. De prydliga vitdraperade araberna gävo ett vackert inslag. På stor arabkaffeét sutto tre patriarker i överläggning. Mor måste in så hon kunde studera dem. Jag fick mig en konjac.

Mr Cheureo, ung trevlig engelsman, representant för Sv Orientlinjen där tog emot oss med en guide och förde oss i bil över höjderna med underbar utsikt över Medelhavet mellan bergstopparna. Så gingo vi ned i Arabstaden där de gamla sjörövarna hade bott. Trång, smutsigt fruktansvärda dofter och så tanken på de tusenden som fått försmäkt där. Vi skyndade därifrån. Det läro finnas folk som gå där hela dagarna i studiesyfte.

Vi sökte upp ett takkaffe och fingo oss en kopp te. Sedan gingo vi den vanliga butiks promenaden. Allt föreföll dyrt och butikerna rätt mycket som i den större franska staden.

Det var norske "17 Maj". Vi klädde ej om oss men njöto av den norska musiken som gavs under middagen. Sedan gingo vi i land och tittade på kroglivet. Vi voro inne i Hotel Aletlé med dess spelsalar. Casino Municipal, men gingo blott igenom och ströko gator. Vi stannade vid ett musik-kaffé, där jag fick "ein Bock" och mor kaffe samt tillfälle att studera arabdräkterna. Komna ombord hörde jag mycket beundran för "Amanda Star" en ny turistbåt för Bluestarline att jag måtte titta ett slag på den. Det

var med stora höga salonger som på Kungsholm. Blommor i hallen och nymålade. Men ej något särskilt hemtrevligt. Stella Polaris skulle kosta lite mera på blommor. Det är just ett sådant liten trick som sätter pricken över "iet". "Havets primadonnor behöver en ros"

18 Maj 1934. Härlig dag på havet. Vinden lite emot, så man kunde inte hålla badbassängen mer än halvfyllt. Jag hade ett skönt bad. Det var dock gott att få ligga och värma sig lite på det. Legat på däck hela dagen och solat mig.

Fick telegram om att Heden var hemma och lämnat anbud på jagare till Polen och att Tonnevölds 15,000 tonnare var kontrakterad och klar.

Gibraltar.

19 Maj vaknade i Gibraltars vackra bukt. Gingo i land efter frukost. Promenerade affärsgatan upp. Där fanns samlat nästan allt som vi sett i olika hamnar i östern. Mor köpte dukar till flickorna och strumpor till sig. Kayser kostade hälften av priset hemma. Så såg hon ett vackert smycke, ett panndiadem, som vi blev mycket förtjusta i båda. Det kostade £ 5//. Jag hade £ 10/10/ och 60 norska kr och 10 svenska kronor och så några pesetas. Vi togo en hästskjuts på en timma för att se staden och omgivningarna och kommo så åter till affärsgatan. Jag växlade mina norska och svenska pengar och fick £/9/6. men hade betalt skjutsen med 4 shilling och köpte jag för 1/9 s cigaretter. Med återstående slantar gingo vi in till smyckeshandlaren, men han var orubblig och ville ej pruta. I sista stund tog han våra pengar och vi fick grannlåten. Ny saknade vi pengar till bil. Måste springa för att hinna med sista båten. Jag för att be dem vänta, vilket lyckades.

Utfärden förbi de historiska platserna var stämningsfull. Jag levde upp Nelsons liv allt ifrån Catraaffären utanför Monaco där vi började vår färd fram till Trafalgar som försvann i aftonsolens ljus. Jag skulle vilja ha talat om det i ett föredrag om jag haft någon lyssnare.

Mor bjöd på punch för att det var helgafton.

Lissabon.

20 Maj i Lisboas hamn. Det är 4:de gången vi skulle ej göra någon utflykt. Gingo i land för att se pingstsöndagslivet. Jag hade min lätta bruna sommarkostym utan väst och med vit långhalsduk. Folket tittade mycket på oss. Mor påstod att det var min vita halduk och stråhatt som väckte uppseende, jag att det var hennes blå ögon och vita dräkt. Portugiserna voro mest svartklädda och alla bättre herrar hade svart långhalsduk, så det måste jag sätta på nästa gång vi kommer dit. Vi gingo deras breda vackra

Avenida och sågo det stora monumentet som de byggt på i många år och som var färdigt och daterat 13 Maj 1934 d.v.s. söndagen förut hade högtidligen invigning eller avtäckning ägt rum.

Mor tyckte det var för varmt att driva gator så vi gingo ned till Avenida Pallace Hotel och fingo en bil för 100 ecudos att köra oss ut till Estoril, deras kasino som de önskade göra till ett Monaco. Vi skulle för det priset stanna en timma och sen åka hem. På Kasinot kostade 10 ecudos och så hade jag 15 kvar att festa på, det blev till en flaska öl som med dricks och allt kostade 9,50, så dricks till garderoben. Jag kom ombord med 4 ecudos. Utflyktsvännerna hade blivit försenade så de kommo till kasinot när vi rest. Vi fingo vänta på dem med middagen till kl. 20,30. Jag var hungrig.

Sedan vi fått mat gick aftonen angenämt, jag satt på akterdäck och läste tidningar och smuttade på den punch som var kvar från gårdagen. Vi gingo ut på kajen ett slag, men där var intet än de gamla vanliga salustånden. Båten skulle gå midnatt, men vi beslöto att ej invänta avgången utan kojade.

21 Maj. fingo vi drastiskt beskrivningar på hur svårt det varit att komma från kajen. Strömmen förde fartyget hårt emot. Det lyckades få aktern ut men då de skulle få fören efter svängde aktern in på kajen med sådan kraft att stenflisorna yrde och en pollare bräcktes. En tross sprängdes då de svängde ut med full maskin. Panik på kajen men ingen skadad. Skall bli intressant hur Stellas låring ser ut.

Dagen var skön och solig. Vi lågo på däck ända till tedags, efter teet spelade jag ett parti shuffleboard och vann. Badade som vanligt och vilade lite före omklädseln till middagen. Mor spelade tvåmansbridge och jag dansade lite.

22 Maj. Mitt i Biscayan sväll från väster och vind från öster kallt och mulet. Mor vilade lite extra, fick en grapefrukt till frukost. Jag åt som vanligt och gick på däck för en promenad. Där fanns endast den minsta lilla fransyska som promenerade. Jag kunde ej låta bli att le då en stor tjock danska kommer upp på däck och ropar till mig "Det endast vi gamla vikingar som tål detta".

Jag var kallad till frimuraremöte i hytt A. Där samlade vi 10 st bland vilka Nordin, Person, Björkman och jag representerade Sverige. Schjerve Norrman gav en intressant skildring om hur han och Lisey av en händelse fått tillfälle besöka Salomes gamla stenbrott, där Jerusalems Johannesfrimurarebröder hade sina möten. Han hade en sten med därifrån som prov på det material, som användes i bygganderna. Det var samma creimefärgade sten som vi sågo i det moderna Jerusalem. Vi talade om Salomos byggnadsarbeten och jag hämtade den engelska bibel som jag

handlade i Port Said för att läsa för dem alla detaljer härom i I Kings 6-9. Hiram var metallarbetaren. Denne uppger Engelska logerna, som Salomes byggmästare. Skandinaverna ha Adoniram vilken dock ej kan vara samma som Salomes skatteindrivare. Byggnadskonst var en hemlighet och Scherve hade gjort en del undersökningar som tydde på att araberna hade en man Adoniram som de ej fingo tala om och det skulle vara Salomes arkitekt.

Dimma i Engelska Kanalen.

23 Maj. Grov sväll på morgonen men behagliga rörelser. Stella gjorde god fart så kaptenen satte upp anslag om att vi skulle vara framme redan kl. 21 denna dag i stället för enligt programmet kl. 6 den 24 Maj. Meddelandet hade just kommit ut bland passagerarna då vi stördes av ihärdiga visslingar. Vi voro i ett dimbälte och måste signalera hela tiden. Understundom fingo vi svar från någon passerande båt och hade mycket att göra för att finna ut var den fanns. Efter 5 timmar lättade dimman. Vi sågo en hel mängd fartyg och förvånade oss över att ha hört så få.

“Captains Dinner”

Det var sista aftonen med fransmännen och engelmännen ombord så där gavs extra middag, “Captains Dinner”. Damerna hade extra toaletter och allt var mycket festligt. Men kaptenen saknades. Han måtte stanna på bron för att ta oss in bland sandbankarna till Calais. Man hade anmodat mig hålla talet för kapten. Jag förberedde mig med att skriva ned några tankar, då doktorn kommer ned och att ej något skulle sägas. I matsalen bad Jeulin mig dock säga något vilket jag även gjorde med en skål för den norska flaggan. Jag ville då ha “Ja vi elsker - -“ men det fick vi ej. Inga nationalsånger i matsalen. Kvällen blev glad. Mor fick pris för skovling-board en papperskniv. Sedan dansades och fröjdades till över kl 24. Vi voro vid kajen redan strax efter kl. 23.

Calais och Harwich..

24 Maj. Kallt och blåsig. Vi gingo i land efter frukost och såg på Calais alla småkrogar. Kl. 10 gingo vi ut, läste tidningar till vi voro i Harwich. Där fingo vi komma i land efter mycket parlamentärande. Gjorde en tripp upp i Parkeston och sågo på blommorna och gladde oss att den saftiga gröna naturen. Den gjorde så gott efter att ha sett Medelhavets rödgrå gula sluttningar i 4 veckor. Så gingo vi in på hotellet för att få te för mor och ett glas öl för mig. Först sa vaktmästaren nej till ölet, men sedan han fått klart för sig att jag var främling kom ett glas in med skummande öl. Till engelsmän fick han ej servera före kl. 18 d.v.s. den tid då båten skulle gå.

Jag gick ombord och badade till middagsdags och så hade vi en lugn afton. Ingen dans. Det var för kyligt på akterdäck.

Dans med olycka.

25 Maj voro svenskar, danskar och norrmän ensamna. Vi samlades som i familj och hade en hel del att tala om de vänner som lämnat oss och som vi väl aldrig mera skulle se "Ships that meet in the night hail one another and pass". På kvällen hade vi gemensam middag vid långbord, där kaptenen var hedersgäst och hyllades som han gjort sig förtjänt av, ej endast i navigeringen utan i stället att sköta de många olika elementen ombord. Middagen var glad i trots av att Nordsjön var mörk och ruggig. Vi samlades i salongen. Mattorna och de största möblerna voro borta för att vi skulle få en avskedsdans. Men det gick ej. Stella rullade för mycket. Så ordade fru ___ en runddans "Höga berg och djupa dalar etz. Här är vännen som mig behagar" och så högg hon mig för en svängom i vilken vi båda rutchade utför ned i lä. Jag gjorde en övermänsklig ansträngning att hålla henne uppe. Hon var omkring 60 år gammal och hade ej försökt dansa förr på hela resan. Där låg vi. Jag kunde ej röra mig själv kunde ej stödja på högra benet som värkte fruktansvärt. Kaptenen gav mig en cognac, men den hjälpte ej så sköterskan på båten och en av vännerna fick bära mig ned. Cyssan hade gått ned tidigare och hunnit somna, så man kan förstå hennes förvåning då hon vaknar och finner en bar kvinnorygg över min koj. Sköterskan var alltid decollté vid middagen på Stella Polaris särskilt baktill. Mor kom strax till och ordnade med våtvarma omslag. Natten var orolig.

Åter i Göteborg.

26 Maj kl.8 voro vi vid kajen i Göteborg, där våra gossar och vänner voro nere för att hämta oss. Nils Magnus var förtvivlad att finna far oförmögen att gå själv. Han ville vara den som far skulle vila på. Vi foro direkt till Sahlgrenska. Röntgen visade klart benbrott. Gipsning och kryckor och så i säng några dagar.

Hugo Hammars dagbok nr 7.

Fortsättning 1934.

Hemkommen från kryssning med Stella Polaris den 26 Maj 1934 med höger ben gipsat fortsätter dagboken:

Till Trollhättan i bil för att delta i Nydqvist & Holms bolagsstämma och styrelsemöte.

Götaverkens tjänstemäns pensionskassa 10 års jubileum på Styrso. Se
"Sjuan"

Generaltullstyrelsen.

Resa till Stockholm för att träffa gen. dir. Wohlin. Han hade beställt en tullkryssare av G.V. vid jultiden, men satt så många önskemål beträffande detta fartyg att det blev nödvändigt att ha en konferens. Fartyget var beställt som en "improved" "VT IV" av oss levererad hösten 1933. Den senare var avsedd att göra 12 ½ knop. Vid provturen visade det sig omöjligt att få mera än 10 ½ knop. Båten hade från början konstruerats av tullens ingenjör Karl Hugo Larsson och sedan ändrats av marinförvaltningen. Vid anbudets inlämnande hade vi ej gått in för några detaljkalkyler utan tagit uppgifterna för gott. Vi visste ej att arbetet varit gjort av en mariningenjör utan erfarenhet. Båten togs upp på land för undersökning. Akterskeppet ändrades med en träkonstruktion varefter nya försök gjordes. De gåvo en fart av 11 ½ knop, som var det bästa man kunde med den konstruktionen och motorn (Maibach).

Det nya fartyget skulle ha Hesselman motorer 300 IHK och göra minst 13 knop samt vara sjövärdigt. Vid min återkomst från Palestinaresan hade konstruktörerna funnit att detta ej kunde gå utan att göra fartyget betydligt större d.v.s. minst 32 tons istället för det kontrakterade 22 tons fartyget.

En stor överläggning anordnades i mitt rum på Strand Hotell, med 5 herrar från Generaltullstyrelsen. Vi enades om den större båten, som jag garanterade skulle göra 14 ½ knop. Priset ökades från 74,000 kr till 103,000 kr.

Vid leveransen fingo vi 15 ½ knop, men hade då fördelen av att maskineriet utvecklade 350 Hk.

Sommaren och hösten gingo normalt. Vi hade bra med reparationsavbeten. Så bra att vi voro försiktiga med att ta valkokerier, som ofta äro för stora arbetsobjekt vid sidan av normal arbetstillgång.

Flygplanskryssaren "Gotland" tog mycken tid ty den skulle vara färdig på hösten. Jag ville gärna ha provturen innan höststormarna började och anmälde fartyget till besiktning den _____, men den dagen fattades en hel del. Det var ett ovant arbete för vårt folk. Mariningenjörerna och officerarna voro alla rädda att göra något misstag så vi fingo arbeta utan besked i bästa fall men många gånger med orders och kontraorders. Det var den besvärligaste leverans jag haft, se vidare i Sunt Förnuft, sept.

De förberedande proven gjordes utanför Vinga - Torboskär och visade ganska goda resultat i trots av att personalen var främmande för materialen. Den blir allt mer invecklad och kräver specialtränad personal. Krigföringen

och utbildningen härför måste rationaliseras ty den blir mer och mer maskinmässig. Kravet är färre män men väl tränade. Det går ej att låta värnpliktiga efter en veckas exercis ta hand om maskinerier som kräva tränade maskinister.

Då jag sist (6 febr 1935) var i C-krona ombord i Gotland hade den fått en ny besättning. Den höll på att träna hälsning och slå ihop klackarna, alldeles som när jag excercerade beväring. Vad jag önskade att de istället ägnade sin tid åt fartyget och “fått rätt handlag vid rattarna istället för rätt handlag vid hattarna”.

Uppsägning av avtal.

Den 30:de September sade arbetarna upp avtalet. Vi hade inte väntat detta då arbetstillgången inom maskinindustrin var knapp, ca 80%. För bruken som arbetade 100% fingo ej uppsägning.

Förklaringen låg däruti att verkstäderna med stöd av dir Styrmans juridiska spetsfundigheter pressat arbetarnas ackord allt för hårt. Det var särskilt vid Eriksberg, A.S.S.A och Huskvarna som protesterna kommo. Götaverkarna klagade även på ing. Wennerlund, man antagligen utan ekonomisk fog. Det var mera W:s nervösa sätt att sköta folket. Arbetarna kommo med de vanliga långa listorna på att ändra avtalsordningen industriell demokrati, ökade löner, semester etz.

Verkstadsföreningen svarade med motsvarande krav andra vägen. Båda parter ansåg att avtaluppgörelsen skulle medföra minskad arbetstillgång och ökad arbetsöshet. Så man ville börja förhandlingarna omedelbart för att få ett avtal till stånd så fort som möjligt. Löjligt då alla vet att arbetarna aldrig träffar ett avtal förr än avtalstiden är ute och de riskerar lockout. Förhandlingarna började den __ oktober. Jag kunde ej vara med, då jag fann önskvärt att vara i London för att träffa Lars Christensen som låg på Carlton Hotel för att beställa en 14,000 tons tanker. Hans fru hade lovat mig beställningen då jag träffade dem i Oslo __ september då jag fick beställningen på Wilhelmsens 10,000 tonnare 15 Knop liner. Nu voro båda i London för underhandlingar med Leven Brovo om valolja. Jag kunde ej resa från Gotlands leveransen förr än den 23 Okt. Då jag kom till Carlton den 25:te hade paret just lämnat med flygmaskin för Berlin. Allt bagage var kvar. De skulle komma tillbaka följande dag.

Lloyds Register.

Jag var inbjuden som gäst på den bankett som Lloyds Register gav med anledning av sitt 100 årsjubileum. Hela världen var där. Programmet visade att 23 tal skulle hållas bland vilka mitt var det sista. Det föreföll mig hopplöst att kunna säga något av intresse efter den långa raden av tröttande

tal. Jag antog därför vår minister Palmstjernas förslag att jag helt kort och gott skulle stiga upp och säga "tack för maten" på gammalt svenskt maner. Men då jag kom till Savoy där middagen hölls befanns det att talarnas antal ökats så att jag hade tre efter mig. Jag författade då ett tal för tillfället som svar på den hälsning som gavs mig "the grand old man of shipping in Sweden" Det fick applåder och återgavs noga i Lloyds berättelse om festen. Så fort talen voro över bröt man upp och skildes. Det var en missräkning för mig som hade hoppats få prata lite med alla vännerna från skilda länder. Gunnar Carlson och jag gingo på en klubb snett över och pratade och dansade.

En dag i London.

Lars Christensen kom ej följande dag. Jag hade intet att göra. Gick till Savoy för att träffa Gustav Borin, fann ej honom, men en damppassagerare från båten, som var över för att skriva om sjömanslivet i East End, men skulle använda denna dagen för museerna i London. Jag följde med och fick på en dag mera konst till livs än jag fått hela mitt liv. Då jag kom hem vid 5 tiden var det skönt att få vila. Jag sov gott när telefonen ringde häftigt. Det var Mr Goedkop från Amsterdam Yarden som bodde på hotellet för att få tankbåten. Han ville ovillkorligen träffa mig. Det är vanligen varken angenämt eller klokt att vara samman med konkurrenten strax före ett avgörande. Så jag beklagade att jag ej kunde vara samman med honom den kvällen. Där var ett sällskap svenskar på Savoy som jag lovat äta med. Detta var ej riktigt sant. Fru v. Waldheimer hade nämt att hon skulle äta middag på Savoy med brukspatron J-n. och frågat om jag ej kunde göra sällskap. Härpå hade jag sagt att om jag var ledig skulle jag komma. Klädde mig därför i frack innan jag gick ned för att möta Goedkop. Han var alldeles nere av förtvivlan. Hade just fått telegram att Christensen placerat ordern i Tyskland mot Unilevers fordringar där, som han tagit som likvid för valolja. Övriga och missräkningarna äro många. Nu kunde jag vara samman med Goedkop, men han var resklädd och jag var i evningdress och fick lov att vidhålla att jag skulle gå till mitt sällskap på Savoy. Kommen dit fann jag damen ensam. Brukspatron hade förhinder och så åto vi och dansade och slutade på Silvershipping Club. Hon bodde ombord i Londonbåten så jag måtte köra ned till dockan med henne. Innan jag kom hem var det sent. Tre timmar efter det jag somnat ringde Götaverken och fick allt det beska besked som jag fått av Goedkop.

Nu var ej annat att göra än att se om jag hade bättre tur i Paris. Dreyfuss skulle nämligen ha två båtar lika dem vi levererat. Han var särdeles nöjd med dem. Jag fick tala med Christer som just nu kom åter och bekräftade vad jag redan visste samt lämnade en del intressanta detaljer om hur Tyska staten subventionerade sina varor.

27 Oktober.

Så sände jag blommor till fru Chrisensen för att hon ej skulle glömma sitt löfte om båten. I morgon har vi nämligen "atter en dag". Det var vår 15 åriga bröllopsdag så jag sände mor ett telegram om att vi skulle förlänga kontraktet oss emellan ytterligare 10 år. Vilket hon accepterade omgående.

Paris.

Så tog jag tåget till Paris. Dreyfuss och hans tekniske chef Procaeci voro ytterst älskvärda. De ville gärna ge oss ordern. Men handelsministern hade en del invändningar. Efter ett par dagars förhandlingar fick jag det beskedet att regeringen beslutat betala hela prisskillnaden och en del till för att båtarna skulle byggas i Dunquirk. Det var bittert. Deras löfte att nästa gång komma till oss var dålig tröst. Franska statens subvention var 80 %. Jag telegraferade hem till Götaverken om misslyckandet och så till mor att bjuda på bröllopsmiddag i Malmö följande afton. Jag flög nämligen hem och hade en verklig trevlig bröllopfest med de kära som varit med oss för 15 år sedan. Armgarth var borta, istället hade Olof skaffat sig en maka. Hoppas ändringen ej blir större under kommande 10 år. Dagen därpå besåg jag kraftstationen som Olof höll på med. Det var verkligen intresserand.

Avtalsförhandlingar.

Den 3:dje November började förhandlingarna med arbetarna på nytt. Parterna hade nämligen skilts åt en vecka för vissa utredningar. De pågingo sedan till _____. De gemensamma diskussionerna voro de gamla vanliga, där parterna sökte övertyga förlikningskommissionen med starkast möjliga argument. Tonen var hela tiden mycket kultiverad, saklig och fri från all sorts personliga tillvitelser, som voro rätt så vanligt under gamla tider. Ackordsparagrafen diskuterades mest. Där behöll vi vår ståndpunkt, men fingo ge oss på semesterfrågan där arbetarna fingo en dag till med betalning. De hade begärt två.

Sjösättning M.S. Argentina.

Den 8:de Jan.1935 sjösatte vi Johnsonlinjens Argentina. Hon döptes av Argentinske ministens fru. Det var stor sjösättningsmiddag med handelsminister och alla konsulter representerade Amerikanska staterna. Talen voro de vanliga. Chilenska konsuln reste utanför programmet och talade först på spanska och så på engelska ett långt tröttsamt tal. Det började bli allmän förstämning så jag passade på då han sade "Mr Hammar must go to Southamerica and make propaganda" — reste mig och sa: Får jag ta Fru Hammar med mig, annars gå det ej. Stort jubel och slut på det talet.

Stockholm för avtalsuppgörelse. Samtidigt hade vi sammanträden i den kgl. kom. som skulle framlägga förslag om högskolemässig undervisning i Chalmers. Jag hoppas kunna bromsa den komplicerad som högskoleprofessorerna vilja införa uti ingenjörernas utbildning..

Hugo Hammars dagbok nr 7.

Kap. 4 Semester 1935. Resa med Transatlantics M.S. Kaaparen till Sydafrika. 4 Febr - 16 April.

4 Febr. 1935. Nytt sammanträde i Chalmers kom., där jag inför ingenjörsvetenskapsakademien och särskilt tillkallad sakkunnig skulle lägga fram mina synpunkter beträffande utbildningen av skeppsbyggare. Det var ett ämne som tog mitt intresse så helt att det var med viss nervositet som jag tog ordet. Jag hade arbetat ut mitt anförande i koncept, som jag dock i sist minuten ändrat något. Jag tror att jag lyckades, ty oppositionen teg. På kvällen gav jag middag för ett dussin ledande sjöfartsmän och akademiledamöter. Stämningen var god.

5 Febr fortsatte Chalmers kom. enskilda överläggningar.

6 Febr. Hade jag lunch för Axel och fru Johnson med Cyssan närvarande för att övertyga Axel om nödvändigheten för mig att ta ledigt nu och passa på resa med M.S. Kaapare en 4 veckors tur i sol och saltvatten. Vi skulle sjösätta nästa båt M.S. Brasil den 14:de varför jag kunde resa med tåget direkt till Oslo och embarkera där på aftonen. Sjösättningen skulle göras enkel. Axel Johnson var mycket bekymrad. Den Brasilianske ministern hade beklagat sig över att den 1:ste av de 4 nya sydamerikanska båtarna blivit kallade Argentina. Nå sa jag. Det passar utmärkt. Vi ska göra en enkel provtur med "Argentina", en ingenjörsprov tur där alla nyheter undersöks utan gäster ombord. Detta sker medan jag är borta. Sedan jag kommit hem ska vi ha en reklamprov tur med "Brasil". På så sätt fick jag Johnson att vara med om att jag reste bort.

7 Februari kom jag med nattåget till Carlskrona för att ordna upp alla de smådetaljer på Gotland, som aldrig togo slut. Varvschefen var chefen för ing. dpt. lovade att överlämna arbetet helt till Marining. Hedström, som var fartygsingenjör ombord. Jag hoppas det går bra.

8:de Sveriges Verkstadsförenings västra krets årsmöte. Palmeér föredrag om rost. Supé, etz.

10:de Söndagspromenad i snöstorm med Olof och smågossarna.

11 Febr. Avskedsmiddag med släkt och vänner. Nisse Sjövall förlovade sig med Aina. Tal hölls för Jaegues 70 år och våra gemensamma barn- domsminnen och för fästfolket.

12 Febr Weylands kontrakt om frukt båten diskuteras.

13 Febr. Kontrakt med A.P. Möller order om ett maskineri för en av Weylands frukt båtar som bygges där.

14 Febr. Sjöättning av M.S. Brasil. Dopen förrättades av fröken Margaret Johnson. Endast rederiets och Götaverkens närmaste närvaro. Lätt lunch på Gothia. Jag hälsade gästerna välkomna med att tala om att jag reste till Cap kl. 1,20

Semestern börjar

Ankom till Oslo kl. 8 där kapten Hultgren mötte. Vi togo sakerna ombord i Kaaparen och så foro vi till Bristol för att få avkokt torsk.

15 Febr. Besök hos mina redarvänner, även hos Klaveners, där jag aldrig lyckats få en beställning. Han sa: "De tok ej så hårt den gang de satt her och förhandlade utan att få bestillingen för jag hörde av en gemensam ven att de tillbringade natten på Karneval" "Nåja" sa jag "om vi ej gör livet lite karnevalsaktigt ibland, så blir det hela en tragedi". I Sverige på järnbruken heter det: "en bruksbokhållare bör muntras i bland". "Hoppades att nästa gång få göra en forretning med Götaverken". Det gjorde jag med, men hos mig är förhoppningen allvarlig.

Dagfinn Paust, chefen för Ternly Egers affär, som just kontrakterat en 9,000 tonnare hos oss (hemligt) inviterade jag till lunch ombord i Kaaparen. Då vi skulle gå ned till bilen, som skulle föra oss till Grönlie, där båten låg, så finner jag Olof Ditlef-Simonsen med Cyssan i portgången. Jo, de var allt en överraskning. Jag sa "Nu är det bäst Olof följer med och lunchar på Kaaparen" Lunchen blev god och glad.

Så foro vi in till staden för att köpa lite för resan. Bl a en filmkamera. Kl. 5 skulle vi kasta loss och det gjorde vi också. Där voro 4 passagerare förutom oss två.

Om tiggARBREV.

Ombord fann jag ett expressbrev till mig sänt den 14 från Stockholm till Göteborg och därifrån returnerat till båten och Oslo. Det började: "Förlåt mig och förstå mig jag har inget val". Så kommer en lång klagovisa om

ekonomiska svårigheter som bringat henne i rättvisans händer. Sådana brev får jag mycket ofta från obekanta. Vanligen kvinnor, liksom detta. Alltid med samma slut. "Inför allvaret i min situation och i kampen för de mina ber jag ännu en gång ev fullaste hjärta. - Hjälp mig.—".

Det är få saker som plågar mig som dessa brev. De äro så många och så likformiga, motiveringen varierar något om den ens finns, att jag borde vara kall och tänka det är yrkestiggeri men det smärtar mig att ej kunna göra något. Nu var det i alla fall omöjligt. Båten var på väg.

Yrkestiggeri kommer mig att tänka på verkstadsklubben som anhåller om ett sammanträde strax före min avresa. Det gällde tolkningen av det nya verkstadsavtalet. Vissa förmåner för yrkesarbetare, Vi hade nya förhandlingsdeltagare. "Strömbomare" som vi nu kalla kommunisterna hade lyckats få sina gossar in . De voro nya för mig. Hedlund verkade gammal god svensk arbetare med lite bolschevikisk fernissa, som fort nöttes bort. Andersson var farligare, bolschevik med läsareögon. Så han predikade och bevisade. De var väl yrkesarbetare när de i 7 år hållit på med samma jobb. Jag framhöll att enligt avtalet är yrkesarbetare den som utför ett arbete som kräver minst 4 års utbildning. Då Andersson höll i med sitt svammel så sa jag: "då är väl en yrkestiggare även berättigad till lönetillägg efter vissa år". " Herr Andersons tal är utmärkt tror jag på klubbmötet men passar ej på verkstad. Det gäller vad Metals gamle ombudsman Johan Olof Johansson sa till Wigforss, när han la ut sina teorier om industriell demokrati. "Ja de ska jag säga herr Wigfors att det där kan gå för sig i politik, där det bara gäller att prata skit, men ej går sådant för sig i verstdadsarbetet där det gäller att skaffa bröd."

Jag hade mycket brått så jag kunde ej ägna gossarna mera än 20 minuter. När jag kommer hem ska de få några lektioner till, så bli de så snälla att de ej duga till förhandlingsdeltagare. Det är ett ständigt ombyte. I klubben pratar de om allt som ska göras och så bli de valda, men så få de avgå för nya som ska lära. Jag har säkert haft ett 50-tal sådana lärjungar under min Götaverkstid. De äro alla mycket snälla nu.

Storm på Nordsjön.

Den 16 Febr. I Nordsjön den var orolig och mörk. Vi voro dock båda till frukost. Vid lunchen stannade alla passagerarna borta. Nordsjön var ett fräsande skum och bröt kaskader över bogen. Sjön växte. På natten slog sjön en fönsterruta i tusende flisor. Det var just den där Mor hade suttit på förmiddagen. Jag tog en flisa med mig in till henne och sa "Här har du en diamant som Neptunus gjort åt dig så du behöver ej resa till Sydafrika. "Det är endast ett förskott" sa hon.

Den 17 var Nordsjön detsamma och rätt emot. Natten till **den 18:de** voro vi i Kanalen och där var jämförelsevis lugnt tyckte vi, fast Kanaltrafiken var inställd på grund av stormen. Då vi kommo mot Oussant var sjön nästan lika svår som i Nordsjön.

Den 19:de voro kaptenen och jag fortfarande ensamna i matsalen. Cyssan tog lite mat i hytten.

Den 20:de satt hon ett par timmar utanför på däck.

Den 21:de hade stormen bedarrat. Dyningen kom rullande in från Atlanten i långa sväll. Kaaparen gled över dem som en svan. Passagerarna började visa sig. Ett par kommo ner till frukost. Cyssan fick sin på sängen. Hon badade, klädde sig och kom på däck vid 12 tiden. Lite lunch på däck med cognac och vatten piggade upp henne och så en kopp te vid 3,30. En promenad på däck och en pratstund med ett par passagerare som skulle till Rodesia i missionsverksamhet piggade upp henne. Omklädsel för middag där alla passagerarna infunno sig utom en missionär. En lugn pratstund vid kaffet. Stormen var över.

Enligt radorapporten hade det varit en den svåraste på 20 år. Fartyget hade haft den rätt emot hela tiden och på dessa 5 dygn förlorat endast 12 timmar i tid. Maskinerna hade arbetat oavbrutet så fullt som man vågat.

Brottningen mot de överbrytande vågorna hade skakat hela skeppet. Påfrestningarna tog på Cyssans nerver. Ack om vi fingo stoppa maskinerierna endast en timma, klagade hon. Det är som om allt skulle ristas isär. Hoppas allt håller och att pumparna fungerar så Mor intuitivt. Jag skrattade för att lugna henne, ty för en skeppsbyggmästare var det ett examensprov som något.

“Saltvatten läcker från 3:ans tank in i brännoljan i 4:an” sa Chief Magnusson. “Nåå” sa jag. “Ja vi pumpar oljan över i aktra tunneltankarna. Där är djupt nog så vattnet går till botten och så får vi separera.” En nagel hade skräckt då fartygsbotten dunkat mot sjöarna. Ej underligt ty då skrovet slog ned mot brotten kändes som det varit mot grund i stället för att vi hade 100 meters djupt vatten. “ Vi ha 2 meter vatten i akterkant av förrummet, en nagel måste vara läck i pikskottet”. sa kaptenen. “Ja kanske i botten” sa jag “ hon har slagit i sjön något fruktansvärt”. Jag tänkte på mors ord om pumparna, men sa ej ett ord, ty jag var fullkomligt lugn för dem, och dock hade hela natten i min koj där jag låg midskepps en känsla av att skrovet skulle rista sönder just under mig. Teoretiskt den bräckligaste punkten i hela konstruktionen då hon arbetade i dessa sjöar av fartygets egen längd.

Inspektion av fartyget.

Varje morgon gick jag över däckets noga observerande varenda nagel för att se om färgen flagnat eller där fanns spår av ny rost på något ställe eller något annat tecken till att plåtförbanden började ge sig i fogarna. Men nej sånt syntes ej. Jo längst för ut vid förstävningarna för skärmplåtarna på backen funnos ett dussin skräckta naglar. Men där hade ju sjön hamrat med hela sin makt. Det var samma sjö som haft kraft nog att splittra ventilglaset midskepps. En helt lokal företeelse.

En nagel fann jag borta. Hålet efter den kunde möjligen vara en förklaringen till allt vattnet i förrummet. Jag nämnde det till Kapten, som gav styrman order om att slå en träplugg i hålet. Styrman sa till mig. “ Märkvärdigt den nageln måste ha gått sista timman ty annars skulle jag ha sett hålet då jag inspekterade. Doktorn har tur”.

Det säger de om mig på verkstaden ty de tror att det är bara en händelse att jag ser så mycket som försiggår och som befälet borde ha sett före mig. Men jag har för mig att det är mera träning. Jag var nämligen i min ungdom botanist. Mitt herbarium på 1000 exemplar med ett dussin orkidéer samlar man ej utan att öva blicken att observera varje skiftning. Botaniken gillas visst ej nu av pedagogerna. Jag erkänner gärna att kunna namn på växter ej kan vara någon nämnvärd grad av bildning. Jag har glömt alla namnen på dem, men känner igen klasser och arter och har glädje av detta på mina tropikresor. Där finns mycken värdefull utbildning som ej kan erhållas i skolböckerna.

Vi har en härlig fullmåne, som lyser klar över det glittrande vattnet. Jag kommer mig ej för att sova, måste njuta av havet i dess skiftningar och så har jag skrivit detta som tidsfördriv.

22 Febr. Luften kommer så varm och torr från öknen ut över havet. Den skönaste luft man kan få. Vi ligger alla på däck och bara njuta. Kvällen på däck studerade Las Palmas i nattbelysning.

Fördelning av lasten.

Kaptenen kommer och frågar mig om returlasten. Vi ska ha 2000 tons manganmalm. Man kan ej lägga den hur som helst. Midskepps är bäst för sjövärdigheten, men där äro frysrummen för frukten. 650 tons i förligaste rummet, 750 tons i rummet akter om maskin och så 600 tons på mellandäck. Här kommer stabilitetsfrågan in och så ska vi ha 700 tons majs och måste gå från Kap upp till Dakar med reducerade bunkers. Vi skola nämligen bunkra där. Det är många problem en befälhavare har att lösa. Går an då han haft fartyget några år. Men 1:sta resorna torde vara svåra med växlande laster.

23 Febr. Något svalare i dag 20° Cel. Härligt med akterlig vind. Vi gör 15 knop. Har sett den 1:sta tumlaren. Badet på däck riggas till. Kaaparen har rätt stor B.B. slagsida. Jag får lägga väskor under madrassens ytersida för att ej glid ur kojén.

24 Febr. Badat på däck och haft det skönt.

25 Febr. Söder om Dakar, vi göra 60 mil i vakten. Solen lyser blek genom "harmattan" och Atlanten ligger gråvit. Sällsynt stämningsfullt så vi hade svårt att gå in och klä om oss för middag. Temperaturen ej över 24°. "Inte får det vara sån rök från en motor som det är nu" säger mor. "Det är köksspisen" säger jag.

Telegram hemifrån, allt väl.

Efter middagen sutto vi på "plagen" (förluckan, som är ordnad med skyddsduk och badbassäng) och spelade vår vist till helt plötsligt nordost monsunen kom och rykte kortlapparna från oss och så måste vi samla upp dem och gå hem.

26 Febr. Badade ½ 7 och så kaffe och vila. Legat på "plagen" hela eftermiddagen. "Harmattan" födunklar fortfarande morgon och aftonsol. 28° celsius.

27 Febr. Något varmare. I bassängen som i går, frukost i pyjamas. Inspektion av maskinerierna klädd i baddräkt. I vissa delar av maskinrummen var finsk bastu. På durken var luftigt. Särskild rapport till G.V. om luft och ventilationsförhållandena på Kaaparen. Besiktning av proviant och kylrum. Rätt mycket att lära, skall sända rapport hem.

Vi sutto på däck till dess solen gått ned. I dag var "harmattan" praktiskt taget borta men själva solnedgången doldes något. Klädde om oss för "Linjemiddag" som Trans gav. Lite tungt med smoking och stärksaker under Euqvatorn, men som temperaturen höll sig under 30° cels. så gick det bra. Jag anser att vid euqvatorn bör man ha 40° men skall vara tacksam för varje grad under. Middagen var god och glad. Sände telegram till Selma och Betty som hade födelsedagar den 28:ds.

Passage av ekvatorn.

28 Febr. Kl. 6,40 passerade vi linjen. Jag låg då i bassängen så Neptunus hade ingen anledning att kasta mig i. Fick ett elegant neptunicertifikat som Hultgren själv hade gjort. Dagen vanlig, middag med viner och tal.

1 Mars. I natt kl.12 passera vi solvägen. Solen står mitt över oss. Vi ha hela dagen haft den praktiskt taget mitt över. Den gick ned lodrätt i havet. För första gången en vacker solnedgång med orange violetta skiftningar. Sutto till 8,30 på "Lido" och hade en konjak med ramlösa. 30° cels.

2 Mars. Temperaturen sjunker i dag endast 28° cel. Latade oss på däck, sett flygfiskar i stora flockar. Förut under denna resa endast en a två då och då.

3 Mars. Vinden har friskat. Hade mitt vanliga morgondopp i bassängen kl. 6,40, men den skvalpade så det var svårt att hålla balansen. På förmiddagen var vattnet så lågt i den att det blev ingen badning av. Jag hade baddräkt och stod förut för att få de överbrytande störsjöarna som dusch. Kaptenen varnade, då han ej kunde sända en matros förut utan att sacka ner maskineriet och gå med sakta fart. Temperaturen faller , är i afton endast 25° celsius.

Födelsedag.

4 Mars. 1935. Mor bytte hytt med mig i går afton. Dånnet ifrån brottsjöarna hördes mindre därifrån än från ytterhytten. Jag var uppe som vanligt 6,30 för mitt morgonbad i bassängen. Det var härligt. Återkommen bjöds på kaffe med en tårta som hade "Gratulationer" i röd marcipanbokstäver. Mor var uppe och bjöd stora famnen. Så hade vi en trevlig familjestund.

Styrman Edin skulle ha uppgifter om vår ålder och födelsedagar för deklARATIONEN i Kapstaden. Då han kom upp till mig med frågan om när jag var född blev han ej lite förvånad när jag sägen 4:de Mars och Mor 30 Mars. "Ålder ?" säger han varpå jag svarar:" Jag är 64 och frun 87 ". Han står mycket frågande och förvånad ty han förstod ej att jag nämnde födelseår i stället för ålder. Emellertid ledde detta till att flaggan hissades och så bjöd jag på vin till middagen. Styrman Edin och Övermaskinist Magnusson voro även inbjudna. Middagen bestod av buljong med champignonskivor i, kall lax, lammsadel och glassbomb. Till detta hade vi Nutty Solera (Nytti sol), Mum extra dry (sjöskum), Leoville (Hugo vill också) och till glassen drucko vi allt. Kaffestunden efter var mycket angenäm med små historier. Ett halvt tjog telegram från vännerna samt från Skageracks sjösättning.

Vi skildes vid 11 tiden då Mor och jag togo en promenad på däck. Fingo se officersmässen i full belysning så vi gingo in för att hälsa på. Jag hade sänt dem 1 flaska punsch och en flaska wiskey och vatten. De tackade och bjödo om igen punschen och så berättades historier så klockan blev fort midnatt, då vi kojade. 24° cels.

5 Mars. Strålände, lite mindre vind, så vi gör bättre fart. 6,30 bad i bassängen och nu vid dagboken. Skall i dag skriva brev hem till vännerna. 22° cels.

6 Mars. Storm och hög sjö bryter över backen. Har sökt filma få se hur det blir. Kl. 5. Sitter nu och solar mig akter om däckshuset men har stanken

från sjön att det är svårt hålla boken torr. Har tropikbyxorna på, men i morgon blir väl att byta, slut med sol och värme 20° celsius.

Mor sitter bredvid mig och klagar över att båten rister och knakar då hon hoppar över vågorna. Men jag säger att det är hon byggd för.

Herr Bordén är manlig passagerare på rundtur liksom vi. Första middagen i Oslofjorden berättade han om sin förra resa, sånt förfärligt väder ! Alla passagerarna voro sjösjuka utom han som höll Kapten sällskap. Följande dag och resten av veckan genom Nordsjön och Biskayan var han borta. Det var bara en förkylning. Nu är han borta igen. Det är bara ont i magen. Sjösjuka, nej aldrig.

7 Mars. Vädret har mojnat. Molnfri himmel och blått hav. Okända fåglar kretsar över fartyget. Ett vrakstyck driver förbi. Alltid ett ämne för fantasin här där allt är så stort och underbart.

Skepp som mötas.

Vid ½ 4 tiden siktar vi Skolskeppet "Abraham Rydberg" och styr ned på det. Hälsningar med flaggor och alla signaler i topp. De ropar om hälsning till Sverige. Vi lova söka upp dem på hemvägen. Jag filmar och Mor ska fotografera. Hoppas det blir bra. Solen går strålände ner. I morgon hoppas vi se Kap. Telegram kom just nu från Tham på Abraham Rydberg, med hälsning till "fosterfadern". Det ska var H.G.H:r. Till middagen ärtor och fläsk med ett glas varm punsch. Vid detta drack jag en skål för den blågula flaggan vi sett i dag så långt från hemmet och ägnade den åt befälhavaren på Kaaparen, som med så'n heder förde den på de avlägsna haven.

8 Mars. voro vi uppe före kl. 6 för att få se Afrikakusten och djurlivet. En stor haj man fångat så jag trodde det var en kanot och fenorna såg för mig ut som paddlar. Vi sågo massor av små fisk, tumlare, sälar m.m.

Cape Town och Table mountain.

Tablemountain tog dock vårt stora intresse där de märkliga massorna belystes av den uppgående solen. allt annat får vara, och så de två pikarna Devils Peak och Lions Head. Lejonbilden kommer fram allt klarare. De majestätiska huvudet med sin tofs den skogsbevuxna ryggen de släta sidorna bort mot "the Lions rump". Den senare så illusorisk att man nästan väntar att djuret skall resa på sig, skaka av sig nattsönnen och söka vad det sluka må. Ett jättedjur där det ligger uppgives att vara 2160 fot högt av Gill i hans bok om Victorins resa i Kaplandet.

Konsul Hagardt och köpman Florén, bror till vår ritkontorschef, voro nere på kajen. Vi hade samtalat om fönster och värmepannor. De engelska

fönstren voro lättare och billigare så där fanns föga utsikt. Våra metallfönster skulle kunna gå bättre trodde han.

Vi mötte gamle kapten von Zweiberg, som aldrig försummade svenskbåten, som han ska resa hem med sedan han gjort sin förmögenhet. Det tycks dröja. Han är nu 77 år gammal.

Herr Petterson från Göteborg, som var gammal vän med Karl Edberg, skeppshandlare Eiserman, temperamentsfull, som sin gamle far - vid sekelskiftet min käre vän och historieberättare om Söderhavsresorna. Där var han Bethel-kapten.

Konsul Hegarth tog oss upp i stan med sin nya fina bil. Först till kontoret där vi expedierade vår post att gå med postbåten samma dag. Sedan rundfärd till Rhodes Memorial och runt hans stora egendom ned till en havsvik med badrestaurant. På sanden lekte massor av niggerungar. De hade snäckhalsband att sälja. Mor fick ett av konsuln, ett halsband av vanliga snäckor, enkelt och lustigt. Han gav 1 shilling för det. Jag hittade långa intressanta snäckor gröna och bruna. Några större men kunde ej förmå sniglarna att lämna sina hus, ansåg mig ej ha rätt att vräka dem. De voro för klibbiga att ta med så vi lämnade dem på stranden.

Gingo för lunch. Den bestod av de vanliga 5 rätterna. Soppa, fisk, stek, kallt kött, paj. Drinkarna hade niggern all möda att ordna. Vi hade beställt var sin sort. Det gick runt i hans huvud så det blev konstiga blandningar.

Så foro vi till linbanan upp till Tablemountains högsta punkt. Den uppgavs vara den längsta linbanan för folktransport i världen, men den verkade ej så högt svävande som i t.ex. Meran. Uppkomna njöto vi av utsikten i olika riktningar väl beskrivna i alla reseskildringar. Vita moln dansade över de 12 Apostlarna och sågo stundom ut som om de hotande kommo över till oss och bli den omtalade "vita duken på taffeln" Men som väl var kom den ej.

Vi fingo ostört vandra omkring i solgasset och beundra den egendomliga floran. De flesta blommorna voro utblommade. Jag fann dock en hel del gula höstblommor Chrysantemumarter, sedum m.m. En härlig "Blue mountain Disa" glädde Cyssan mycket, liksom en röd blomklase på långt skaft, som ej fått namn på. Den övre delen var knoppar som sågo ut som fåglar med lång spetsig stjärt. De utslagna blommorna 45 mm. långa med 4 blad av vilka de övre och nedre voro sinsemellan olika och olika de två vid sidorna. På hemvägen sågo vi högt uppe på en bergkulle stora orange-färgade blommor som jag måste plocka även med risk att ramla utför branten. Mor skrek sitt "Knallhatt" men jag fick 6 stycken underbara blomkvastar i mörkröda hylsblad. I varje kvast fanns ett 50 tal små röda

blommor, allt ljusare chartering. I varje blomma satt 6 ståndare med gult huvud. Det hela en sällsynt vacker orange färgad prakt.

Vid hemfärden stannade mor och jag i staden för att köpa pepperkakor etz och se oss om. Mor förklarade damerna särdeles välklädda och jag att de voro välvuxna med fagra anledsdrag. Jag fann ingen taxi så vi fingo gå den långa soliga vägen ned till fartyget. Vi mötte massor av hamnarbetare som voro på väg hem från arbetet. Vi voro ej färdiglossade. Mor var trött, men grälade ej.

Till middagen voro flera gäster. Konsul Hagardt med fru. Generalkonsulinnan Lund och underhöll hela matsalen med sitt pladder om val och karlfångst. Valmagnaten Johanson (Irwin & Johanson Capetown.) Han hade sin nya fru med sig. Han låg i process med den 1:sta. Hade lyckats få skilsmässa från henne i Estland där han vigte sig med den nya. Myndigheterna här godkände ej skilsmässan, så det hela var rätt komplicerat. Cyssan tyckte synd om båda fruarna. Den första kan jag också beklaga. Men den andra visste vad hon gjorde. Hon berättade att hon bilat runt Afrika 2 gånger, så jag anmärkte att hon hade haft gott tillfälle att välja både boplats och sällskap och man.

Kl. 8 var lossningen klar. Men då var besättningen i land, så skeppssirenen blåste gång på gång. Kl. 20,30 saknade ännu fem. Då kastade vi loss. Elektriiken och en som vi kallade doktorn därför att han lär studera till läkare kom springande och klättrade upp på fartygssidan. Tre motormän blev kvar. De få resa till Durban för att komma ombord. Det kostar bara i biljett 120 kr. så det blir en dyr afton för dem. Vi sågo Godahoppssuddens fyr och så kojade vi.

Mosel Bay

9:de Mars. på sjön. Missionärsdamerna stannade i Capetown, så nu är vädret finfint. Vi gjorde 15 knop mot Mosel Bay, en liten by vid kusten. Där finns en svensk Wagner som tjänat en förmögenhet på en konservfabrik. Pråmarna, som skulle ha laster mötte oss ute på redan. Mannarna arbetade bra. Man ser arbetsglädje hos dem. Rasens framtid ligger i deras arbetsglädje. Vår ras kommer att gå under med den allt mer växande olusten att göra något. "Är jag född så skall jag leva försörjd" Hela vår kultur går ut på detta. Det slår mig här då man som outsider ser på rasproblemet i Afrika. Något som alla tala om och som jag ej satte någon vit försöka att lösa på ett rätt och praktiskt sätt.

Lossningen gick så raskt att vi lyfte ankar för att fortsätta resan redan kl. 18. Kaptenen hade fått en säck kapostrom ombord, så vår middag blev bara ostron och pilsner och en bit ost. Det var gott. De bästa ostron jag någonsin ätit. Vi sutto en stund och pratade vid en kopp kaffe i kaptenens hytt där

ostronen serverats. Klockan blev nära 12 innan jag kom till ro. Den senaste timmen hittills ombord.

Port Elisabeth.

Den 10 Mars voro vi till ankars innanför Bird Island, 30 mil ost Port Elisabeth, redan kl. 10. Det är söndag och vi skola fiska. Steward har skaffat oss metgrejor. Han drog en "snapper" som räckte till lunch för oss alla. Mor drog en sandhaj och så en "snapper" något mindre än Stewards. Sedan fick hon en verkligt stor "snapper" som dock slet sig lös just som den kom över relingen. Jag ansåg den väga 8 kg jämförd nämligen med en på 5 kg som Steward drog samtidigt. Sedan blev det mest haj Leopard och tigerhaj och så en med långsgående ränder. Mor drog alla sorter, jag ingen. Besättningen drog mycket haj som de skojade med, band fast grejor på dem och kastade dem i sjön. Satte en grov plugg i mun på ett par. Det var otäckt. Två stora människoätare dödades och kastades ut.

East London.

Då solen gick ned drog vi in våra dörjar. Åt middag med stor snaps till snappern. Vi voro trötta och gingo tidigt till kojs för att **den 11 Mars** väckas vid att ankaret gick utanför East London. Klockan var då 5 på morgonen. Kl. 7 förtöjde båten vid West pier, lossning började omedelbart. Särdeles svarta arbetare. De lossade så raskt att de voro klara redan kl. 4,30. Kaptenen hade beräknat kl. 6. Jag lovade vara ombord vid 5 tiden. Cyssan och jag reste upp till staden med skeppsmäklaren. Han beklagade sig att det hade varit torrt så länge. Vi hade tagit regnkappor men för himlen var mulen. Han erbjöd sig att ta vara på dem åt oss. Jag sa att jag förstod honom ty om vi behöll kapporna så blev det ej regn, men om vi lämnade dem ifrån oss skulle det bli regn. Vi lämnade dem till honom och blevo förklarade välgörare för East London, ty regnet kom rikligt.

Vi sökte oss ned till Beachen och rusade in på Marin Hotel. Där sutto vi och skrev brevkort till lunchdags. Efter lunchen hade det klarnat så vi kunde ta en promenad och studera beachen och badplatsen. Så gingo vi på Aqvarium och besågo massor av underbara fiskar. Bläckfisken tog priset. Sen sågo vi när de matade sjölejonen och till sist hur de matade pingvinerna. De voro så roliga att jag offrade 20 fot film på dem. Vi kommo ombord kl. 5 då allt hade varit klart och väntat på oss i 10 minuter

12 Mars. Följde tätt utmed kusten. Sjön lugn gråblå med en lång vit rand av bränning, ovanför en beckefärjad spets av sand och så gröna fagra kullar tonade bort bland dimhöljda bergspartier och moln. Vi höllo så nära land för att undvika strömmen som rinner med 4 knops fart därute, härinne med 2 á 1 beroende på hur vi hålla.

Durban.

Förtöjde Durban kl. 1,10. Lossningsarbetet började omedelbart. Det om möjligt bättre fart på arbetet här. Svartingarna sprungo med sina kärror i sträckkarriär och ropade på mannarna i vinscherna att köra på.

Vi gingo upp till mäklaren för båten och träffade MR Wright och Horner. De togo oss upp till Svenska konsuln. En Kalmar man, som hade Separator affären här nere. Han inbjöd oss att luncha med honom följande dag. Sen vandrade vi runt och besågo stadens svajiga vita damer och alla olika kulörer av olika slag. "Kaffe aulait". Hinduer i sina väl valda färger och prydliga dräkter gävo intryck av renhet och ordning.

Gymnastikdirektör Adlersparre.

Vi bjödo oss på middag till gymnastikdir. Adlersparre. Det var ett svenskt hem långt bort i främmande land. Han tycktes ha bra inkomster, och trivdes bra med sitt arbete. Fru A. hade kommit ut som husföreståndarinna åt tändsticksdirektör Janzon, som jag känt under mina skolår. Han brukade vara med på tillställningarna på Berga. Hade kommit ut för att göra tändstickor och anlagt fabrik, och varit ansedd som en duktig karl. Då han av hälsosjäl sökte sig hem till Sverige, hade husföreståndarinnan stannat och gift sig med Adlersparre. De höllo ett trevligt nätt hem och visade stor gästfrihet. Fru A. kunde ej sköta svarta tjänare utan gjorde allt arbete själv. Den svarte såg på och åt och blev tjockare för var dag. Hon stökade med ett fint gammalt svenskt smörgåsbord och brännvin, smårätter, efterrätt. All denna lyx kallade hon enkel. Bjöd och trugade och hämtade maten själv från köket, alldeles som mororna hemma i Kalmartrakten för 50 år sedan. Där var en viss trevnad med gästfriheten. Aftonen var trevlig. Vi dröjde kvar till sent, kommo till kojs efter midnatt.

En negerby.

13 Mars voro vi på infödingtorget redan strax efter kl. 8. Vandrade omkring studerande folk och varor. Intressant. I kuriobutiken fingo vi små elefanter i bönor och så några negergubbar. En med krans om huvudet. En utmärkelse som motsvarar andra länders ordnar. Frun har håret uppsatt med strå och lera till en väldig huvudprydnad, som de unga fruarna hade så länge de födde barn åt sina män. Sedan avvecklades den. Så uppmanar hon sin man att köpa en ny fru och bygga ett hus åt henne. En negergård består av flera runda hus med halmtak. Antalet hus bestämdes av hur många hustrur han har. Ett hus för mannen och så ett för varje fru. Dessutom sågo vi en sorts hus i två våningar. Övre var förrådsbod. I undervåningen satt mannen och förrättade nån sorts andakt. Barn, höns,

hundar och kattor om varandra. Vi besökte flera sådana negergårdar. De voro alla ganska lika. Negrerna snälla med vänliga leenden mot oss.

Negrer som arbetare och tjänstefolk.

Kl. 1 voro vi bjudna på lunch på en klubblokal ute vid stranden. Trevlig plats. Vi sutto på en veranda med hela havet utanför. Vid sidorna skogsdungar med vilda apor. Mor var där och gav dem jordnötter och jag tog bilder. Jag hade vid min sida en skotte som representerade de Sydafrikanska kolgruvorna. Han berättade att negrerna arbetade där nere i värmen 9 a 9 ½ timmar om dagen utan mat, men då de kommo upp åto de väldigen, mera än som behövdes ej för en dag utan flera dar. De arbetade raskt, billigt och pålitligt. Kolen kostade ej mer än -2/6 s per ton f.o.b. vid gruvan och såldes där i vissa fall så lågt som till 3/6 s. Bunkerkol i Durban kostade ____ beroende på olika uppgörelser.

Han talade mycket vänligt om negrerna. Hade 5 stycken i sin tjänst. De stodo alla och hälsade honom då han gick hemifrån på morgonen. De väntade då på befallning och besked. Sådant ville de endast ha av herren i huset. Då han var borta kunde de ta besked av frun ehuru motvilligt. Husföreståndarinnan vägrade de att lyda. De voro hederliga och trogna som hundar. Konsul Lindholm som var värd vid lunchen berättade att han hade en neger sedan 20 år tillbaka. Han kunde lämna hemmet helt åt honom för veckor utan minsta oro. Väl tränade voro negrerna idealiska tjänare. En gammal norsk husbyggare var enig, men höll på att man skulle anställa dem direkt från Kraolen, fostra dem innan vita och missionärer får hand om dem för då lär di så många dåliga tricks.

14 Mars kom konsul Lindholm och hämtade oss i sin bil och körde oss ut till sitt hem, "Kloof". Det låg 2000 fot över havet på en kulle med fri utsikt över det kuperade landskapet med sina vackra skiftningar i grönt olika schatteringar bort mot de grå kullarna hundratals kilometer bort. Hemmet var luftigt och trevligt, något större än Adlersparres. Hans dotter kom hem till lunchen, väl målad på läppar och naglar. Två svenska damer Mrs Wilson och hennes syster kommo även. Den sista hade lyckats glömma svenskan under 5 års vistelse därute. Den andra pladdrade sin cockneyengelska i ett kör så det blev lite tröttsamt att höra på. Mrs Wilson ville bjuda på lunch då vi kommo igen, men vi hade andra planer så vi måste tacka nej. Det är ingen semestervila att behöva umgås med damsnobbar.

Vi voro tillbaka kl. 4 då båten skulle gå enl. programmet. Fröken Lindholm som skulle med på en tur till Lourenco Marques, kom endast en kvart för sent så damerna fingo sitt glas svensk Punsch och båten gick kl. 4,30.

Det är skönast att få vara i lugn och ro på sjön. Det är den verkliga vilan. Jag hann få ett foto av en trevlig köksanordning för småbåtar i tropikerna. Spisen står i ett stålskåp på däck eller på maskinkappen. Skåpet stängs vattentätt då spisen ej används.

Jag gjorde även observationer på två tyska båtar "Watussi" och "Ubena". Den förra hade förskeppet ändrat till hålkrabb. Förstäven är soft nose men med mycket stor rundning. Vi voro ombord för att studera fartyget. Tråkigt. Vi hade en bier i 2:dra kl, där spelades. Då musiken var slut spelade passagerare på pianot och en massa sjöngo med men dåligt. Vi gingo med musiken in i 1:sta klass och fingo en pils även där.

Lourenco Marques

15 Mars. Följa kusten på väg till Lourenco Marques. Ödslig havskust sand och buskskogar. Utanför fyren ligger en strandad tankbåt som stått där 3 år. Såg ganska ofördärvad ut. Inseglingen till Lourenco Marques går genom en stor grund vik med väldiga sandbankar. Den ser rätt så farlig ut. Det tog oss över 2 timmar från det vi fått lots till dess vi stoppade utanför hamnen för sanitärsundersökning. Voro ej vid kaj förr än 3,30 så det lönade sig ej att börja lossningen. Hade bara kostat pengar i övertid till folket och till tull, hamnmyndigheter, polis etz. Det är dyrt med övertid. Vi togo kvällen lugnt. Watussi låg även här vid sidan av oss så jag kunde göra flera studier på henne. Temperaturen steg hela dan till 31°cels.

16 Mars. Natten var varm, vi hade fönstret öppet och dörren haspad på glänt för att få luft. Vid fyratiden kom en vindil så häftig att jag väcktes av att en tom Ramlösaflaska som stod på golvet kastades ikull och slog mot skottet så jag måtte upp och se vad det var samt stängde om oss, så att ej allt blåst ikring. På denna vindil kom häftigt regn.

Dagen har varit lugn och skön. Vi voro på f.m. i staden för att få film för vår filmkamera. Här fanns endast Agfa och de gå ej till vår. För vår fotokamera funno vi Agfafilm som kunde användas.

Arbetet slutar på lördagen kl. 11 och då bolaget ej vill betala övertid så är det lugnt och skönt ombord. Strax akter om oss ligger en båt från Batavia med javateak. Där lossas på övertid under sång och arbetsglädje.

Efter middagen som vi intogo hos Kapten, ostron, öl, ost, frukt med ett glas sherry och så kaffe med en Cognac. Så foro vi ut till Polana Hotel och besåg detta, som för mig påminde mycket om Washington Hotel i Colon. Vi hade whisky och soda. Sen åkte vi ned till staden och såg hur tyst och öde den var en lördagsafton. Polana Hotel var ock öde, men där var ej säsong. Den kommer först i juni, juli samt vid helgerna. Rum med full board kostar då £ 1/5 (25 shilling) om dagen. I staden var allt öde. Vi satte

oss en stund utanför en bio. Då folket kommo därifrån drucko de choklad eller te utan något till. De voro färdiga på 10 minuter och iväg hem. Ordentlighet, sparsamhet. Vi festade på var sitt litet glas öl. Kojade midnatt. Natten var sval så jag måtte ta mera på mig vid 2 tiden.

17 Mars. Vi hyrde oss en bil för £ 2 för att köra oss inåt landet till Villa Luiza, en liten restaurang c:a 27 miles från Lourenco Marques vid La Comati River. Där fingo vi en liten motorbåt som tog oss på en 2 timmars tur uppåt floden, där "där flodhästarna håller till". Vi sågo flera sådana simma omkring ibland 3 på en gång. De voro ganska snabba att dyka då vi riktade kamerorna på dem. Med rörlig filmkamera hade det nog gått bättre. Vi saknade dock film. Fanns ej att köpa. Efter färden en Ginfiss och så lunch och kaffe så bilade vi hem. Vilade till middagen.

På kvällen var där musik i stadsplazan. En musikpaviljong i mitten med ett bra band, som gav verkligt god underhållning. En restaurangpaviljong i tre hörn av torget. Vi slog oss ned vid en längst ut vid de promenerande. Trevligt att denna provkarta på all världens folkslag och yrken. Svartingar, gulingar etz i alla kulörer spatserade lugnt om varandra, alla voro väl klädda och uppförde sig mönstergillt. Det enda som saknades voro möjligen "de gredelina" ty sprit förekom ytterst sparsamt. På flera hundra bord funnos tillsammans ej 10 likörglas, ett och annat glas öl och för resten en kopp te. De som hade valt bord medan där var plats behövde ej beställa något, utan sutto där och hörde musiken och såg på folket utan vidare. De som besvärade vaktmästaren att skaffa bord och stolar gav honom en liten beställning. 4 unga män vid vår sida beställde, under dessa förhållanden, en konjak och spelade tärning om vem som skulle dricka den. Vi drucko var sitt glas öl. Cyssan tog intet. Hon gillade ej Portugisarnas öl och likör var för stark.

18 Mars voro vi bjudna på lunch av Mr Sprackett, Trans representant på platsen. Han var en typisk engelsk "settler". Född i London hade han kommit ut som gosse, byggt upp en stor affär. Hans barn voro "South africans" och han såg på gamla dar tillbaka på sin verksamhet med tillfredsställelse. Längtade ej tillbaka till Old England. Detta gällde faktiskt alla vi träffade där ute. Någon sade att vi träffade endast de som lyckats. Det är klart att de som ej lyckats äro missnöjda med allt. Men i U.S.A. mötte jag mången svensk, som haft god framgång och som även kunde tala om den nöd och omöjliga förhållanden hemma, men jag mötte aldrig någon som ej längtade att få slå sig till ro hemma.

Lunchen var den vanliga på de stora vita hotellen. Få människor i matsalen. Hultgren och Sprackett hade att sköta ombord. Cyssan följde dem. Jag tog en promenad och besåg deras museum med en vacker samling Afrikanska djur av alla slag från lejon till gräshoppor. Fågelvärlden är särdeles

intressant och vacker. Så vandrade jag i fälten och studerade deras blomsterprakt. Ogräs anse infödingarna det vara, som vi hemma beundrar i växthusen.

Julstjärnor funnos två sorter, den stora som vi köpa som julpresent, som växer på träd här och så en mindre ört ungefär som vårt hundkäxe, men med blomman alldeles lik den stora fast något mindre. Jag tog en sådan och det gick bra fastän den var jättelik. Så skulle jag ha en ståtlig gul kaktus, men den borde jag aktat mig för. Måste plocka taggar ur händerna en kvart efter och hade kvar som Mor måste ta med pincett då jag kom hem.

Besökte sedan Marindepartementets varvsanläggning. Snyggt och ordentligt med tyska arbetsmaskiner. I dockan låg en större bogserbåt färdig att docka ut. Då vattnet kom till en viss höjd hoppade dockporten upp minst 1 meter. Detta är mera än vad jag sett förut så jag blev rätt förvånad. Inget hände annat än att båten guppade lite, men väl förtöjd låg den bra. Ett 50 tal mannar rusade ned till dockporten för att föra undan den. Sådant sköts valhant, men det är ej negrernas fel. Det är ledningens.

Kvällen användes till vykortsskrivning. Där fanns portugisiska kort med lustiga negerbilder. De voro enkla och kostade bara 1 penny, men då jag lämnade fram mitt urval sa handlanden att jag valt så fina så han måste ha 1 ½ per st. Köpmän äro de minsann.

19 Mars. Vi skulle vara färdiga att gå kl. 11, men lossningen tog en timma längre än beräknat så vi kommo i väg först kl. 12. Folket arbetade övertid ½ timma vilket kostade £ 50. Övertid är dyrt här. Det är ej folket som får pengarna. De går till hamnmyndigheter, tullare, lots, polis m.fl. fastän mitt på dagen. Men kl. 11 till 1 skall allt vara ledigt och då må det betalas med övertid om man vill ha något gjort.

Åter till Durban.

20:de Mars 1935 kl. strax före 7 fingo vi lots och kl. 8 lågo vi förtöjda vid "The Bluff" d.v.s. den plats tvärs över viken där bunkring och lastning av malm ägde rum. Det var en dammig plats. Alla fönster måste hållas stängda. Vi beslutade att bo ett par dagar på Bamoral Hotel.

Den norske skeppshandlaren Rorsholt inbjöd oss på en biltur in till infödingeresevatoriet. Det var c:a ___ mil på den fina asfalterade vägen inåt Caplandet. Första delen av resan var utmärkt, samma väg som vi farit till konsul Lindholms "Kloof". Komna till ett litet lantpensionat, Bothas Hill Hotel, togo vi av på en sidoväg. Värre branter än dess har jag aldrig rest i. Vägen var den här vanliga hårda röda leran, men sönderskuren så att bilens ena sida långa stycken gick i djupt spår. Lutningen var många gånger så vi trodde vi skulle välta. Rorsholt körde mycket försiktigt och väl var det

annars hade vi ej klarat oss. Efter 4 mils färd kommo vi till en handelsbod. Där bodde 3 vita eller kanske halv vita som höllo handelsbod för negrerna i reservatoriet. Lanthandel med därtill hörande diverse varor. Där fanns en skön negerbrud med sin nya vackra hårkrona. Stor valk på stjärten och väl inoljad kropp. Jag råkade sparka till några tomflaskor av vilka en sprack. Hon fick en penny, som var handlarens pris för den. Men det var nog för lite ty jag fick ej fotografera henne. Hon var så blyg så. Utanför tog jag en bild av en ung flicka som jag tror blir bra.

Vi hade ytterligare 2 mil att resa för att komma till den kraul, som skulle vara så sevärd. Då vi kommo dit funno vi en buss där med ett tjog turister. Hur den kunde köra den dåliga vägen var oss en gåta. Men chauffören hade praktiserat länge och gjorde numera resan 2 gånger i veckan med turister. Vi såg med detsamma att hela kraulen var ett turistarrangement. Alldeles så som ordnat av Cooks resebyrå. Negrerna spelade teater för oss och jag filmade. Hoppas det blir bra.

På återvägen funno vi 4 flickor i vildt tillstånd. De dansade och skuttade för min filmkamera. Vi hade en lätt lunch på Bothas Hill Hotel, som vi funno så trevligt att vi gärna stannat där över natten istället för rum på "Balmoral". Vi hade ej vår väska med. Komna till staden hämtade vi väskan och blev logerade ibland badgästerna på det bästa hotellet på Durban Beach Balmoral. Det kostade 17/6 s per person eller 35/ för oss två. Rummet var ej stort, utsikten över havet ståtlig. Bränningarnas brus och skummassa överträffade alla vattenfall jag har sett. Niagara är högre, men Gud så stelt jämfört indiska oceanens dyningar mot Sydafrikas klipptasor. Det blir liv och skum skyhögt.

Middagen var bra. Vi drucko en Witzenberg Drostroy Brand Tulbach, Den var bra så det var till att fogade sig i Cyssans yrkande på att ta in en hel. Så hade vi kaffe med en Van der Hum och gästerna voro snyggt och välklätt folk. De flesta damerna i flotta aftondräkter, djupt urskurna särskilt där bak. Herrarna uppträdde vid samma bord i blåskjortor och sportskläder. Två herrar i hela matsalen hade smoking.

21 Mars. Vi hade en lugn och skön natt. Frukost kl. 8 och så försökte vi telefonera till Mr Wright för att säga att vi ej kommo till den stora lunchen som var ordnad ombord i Kaaparen. Men det var besvärligt. Ej så svårt med telefonen som med folket på Cotts kontor. De kunde, eller rättare sagt ville tydligen ej ta eller ge några besked. Efter 7 telefonförsök fick jag fatt i chefen Mr Wright som var artigheten själv. Han meddelade att Mr Davidson från ____ låg svårt sjuk på stadens lasarett och att han hade råkat nämna för honom att byggaren av Kaaparen var med båten. Han hade då reagerat mycket kraftigt att få se mig. Vi enades om att söka upp honom. Wright hämtade mig i sin bil och vi foro dit, men kunde ej tala med

honom. Han var för klen. Jag bad sköterskan hälsa honom. Själv kan jag hälsa hans vänner i London och i Göteborg att han var sig fullkomligt lik trots den svåra sjukdomen.

Vi flyttade ombord vid 5 tiden, då den stora lunchen var över. Svartingarna hade då varit i hallen och stulit 3 rockar och 3 hattar för kapten och min vinterrock. Det fanns ingen möjlighet att komma åt dem. Det lär ej ha hänt förr.

22 Mars. Vi kastade loss kl. 6 på morgonen. En härlig dag, havet var moire, fläcktals blankt och fläckvis lätt krusat. Vi gjorde god fart fastän hon låg på aktern 5 fot. På kvällen fick jag ett telegram från Argentinas provtur. Jag svarade såväl till Axel Johnson som Götaverken.

Åter till Port Elisabeth

23 Mars. Vi ankrade i Port Elisabeths hamn kl. 7,30. Lastning av frukt började omedelbart. Kl. 11 gingo vi och kapten i land och besågo först museet och ormfarmen. Så foro vi ut till stranden och lunchade på Hotel Elisabeth. Dåligt och tråkigt. Jag besåg slipar därute innan vi vände åter till båten. Middag ombord. Vi hade en pratstund vid middagskaffet i kaptens rummet med en "conix".

Den 24 Mars. Farmors födelsedag firades med gemensamt kaffe kl. 7. Dagen var härlig och vi mottogo med glädje inbjudan att fara med "Nelson Pearson" ut på en biltur genom landet till hans egendom.

"Nelson Pearson".

Nils Pärson var en skånsk sjömansyngling som längtade åter till jordtorvan. Han rymde från sitt skepp i Capetown och gav sig på vandring i det fagra landet för att finna något lämpligt jobb i jorden. Detta var på 1840 talet. Han kom en dag till en nybyggare som gav honom husrum och arbete. Varm i kläderna vandrade han vidare och hamnade 1852 i det då 30 år gamla nybygget som sedan utvecklats till "Port Elisabeth". Här tog han efter någon tid anställning i den expedition som följde "The Govenor of South Africa" till Krim för kriget där. Då det var över, längtade han tillbaka till Port Elisabeth om de nu var en hjärtevän som drog ditåt eller det fagra landet. Han mönstrade på ett fartyg destinerat till Sydafrika och efter att ha rymt ett par gånger och tagit ny hyra lyckades han till sist komma på ett fartyg som angjorde Port Elisabeth. Där rymde han för sista gången och började som nybyggare, verksamhet, arbetade, sparade, köpte jord och gjorde affärer med kreatur etz. Han lämnade efter sig stora jordområden och ett väl ordnat slakteri. Hans son övertog affären, som under namnet "Nelson Pearson" är det största slakteriet i Sydafrika. N.P. är trots av att han är född sydafrikan en trogen och tillgiven son till Moder Svea.

Kl. 10,30 hämtades vi i hans bil vid kajen. Vi voro 6 st. Nelson Pearson, hans son Nils som körde bilen och skåningen Andersson, född i Hälsingborg och hade den dialekten i trots av att han levt 60 år härute, Cyssan, Kapten Hultgren och jag. Vi körde först förbi en gammal gård byggd av korrugerad plåt, så den kunde mycket väl varit en Hottentots herrgård. Det var gamle Pärsons första gård. Så vände vi mot staden längs Zwartkop river. Stannade vid en kuranstalt, där varmt mineralvatten sprutade fram. Vattentemperaturen var 55° cels. och trycket 6 a 7 kg. De måste hålla kranen för avloppet ständigt öppet för att förekomma övertryck, vars konsekvens N.P. sade sig ej kunna bedöma.

Gamle Pärson hade köpt området, en stor egendom, där man spekulerat i att få olja och borrat därför. Vid 3620 fots (1100 m.) djup hade det varma vattnet börjat spruta med sådan kraft att man ansåg sig ej kunna borra vidare. Så analyserades vattnet och förklarades särskilt hälsobringande. Källan lämnade 225,000 gallons av vilket staden Zwartkop tar 50,000 mot en avgift av £ 2 per dag, vilket blir mycket per år, en god amortering på vad Pärson betalade för hela egendomen. Den används nu som betesmark för slakteriets boskap. Han slaktar 400 får, 150 nötboskap, 200 svin om dagen. Kunde öka svinslakten betydligt. Man läser på skyltar längs vägen "Nelson Pearson bacon and pork the best in the world" men uppfödandet går ej i tempo med efterfrågan.

Vattnet måtte vara bra för hälsan, ty sanatoriet var väl belagt, men kanske dåligt för tänderna då alla där hade löständer. Om någon hade tänder kvar voro de dåliga. Nils Pearson endast 24 år gammal hade ingen tand i behåll. Han var manager för sanatoriet med sin mor, en livlig nätt och trevlig sydafrikanska, som värdinna. Vi besågo det hela, smakade det varma vattnet. Studerade gyttjebadet och övriga anordningar. bl.a. för infödningarnas bad och vattenkur. Allmänheten fick hämta hur mycket vatten som helst. Vegetationen var mycket yppig, en mängd växter som jag ej sett förut växte vilt överallt. Särskilt fäste jag mig vid en lilja vars stängel var 1 ½ meter med 4 a 5 vita stora blommor.

Vid flodmynningen låg segelsällskapets klubbhus. Ett bland de få i Sydafrika. Det stora öppna havet, (Indiska oceanen) lämpar sig inte för lustsegling. Här vid Zwartkop rivers mynning och ett stycke ut i den annars fruktade. Algoa Bay kan ju någon segling idkas. Klubbhuset var byggt som en cementbåt, bred och kort med stort däckshus, kommandobrygga med riktigt styrhus och utrustning från ett känt sydafrikanskt fartyg. Där låg protokollsbok från seglingarna. Salongerna blev utmärkta klubbrum med servering och hytterna voro ordnade för nattgäster. Med sina stora runda ventiler blev hytten illusorisk. Vi hade ginger ale gjord av Zwartkopvatten och så skrevo vi namn i besöksboken.

Resan gick genom väldiga slätter med bushes. Ölands allvar i förstora­ skala.¹ Blomsterprakten något fördunklad i hösttorkan, men dock med praktfulla inslag av blommande örter och buskar, de förra mest i gult och de senare i mörkrött. Fågellivet särdeles livligt. Jag tror inte det finns nå­ gon plats i världen med så brokigt fågelliv. Långsvansade arter voro mycket allmänna. En stor struts stod mitt i vägen och såg lika förvånad ut som vi. Innan jag fått fram kameran var han så pass i gång att jag ej kunde få honom. Nelson Peason lovade oss flera sådana. Vi styrde färden upp på en väldig platå på andra sidan Sunday river. Den kallas Elefantlandet.

Där funnos spår av elefanternas framfart hur de trampade ner stängsel­ stolpar 20 cm i diameter. Inga elefanter sågo vi till och Pearson ville ej se dem. De äro ej snälla och så vårdslösa att de fördärvade allt i vägen. Så sågo vi en karavan. Ja, det såg först ut som en rad vaggande kameler, men så märkte vi de långa smala halsarna. Det var strutsar. Vi sökte komma nära nog för min kamera men det gick ej. Andersson hade emellertid varit ute med bössan och knäppt två stycken så vi kunde studera dem närmare håll. Mor fick hela famnen full med fjädrar. Sen foro vi ned till gården. Där stod mitt på gårdsplanen ståtlig röd halvsfär 20 cm i diameter röd blomklase. Den kallas Eysore, ty ögon värker om man för den till ansiktet, den fick stå i fred liksom en hel del andra vi sågo på fälten. Flaggstången var från Sverige, men de beklagade att de hade ingen Svensk flagga så där var ingen hissad.(Jag har sänt dem en.)

Utanför dörren låg en sköldpadda som masade iväg in i "bushen" då vi började studera honom för noga. Vi gingo då ut för att studera husdjuren. Ett stall hade två vackra ridhästar. Kostallet var stort och ståtligt med cementerade golv och rinnande vatten. Det var byggt av korrugerad plåt liksom alla andra uthus och tjänarebyggen på gården. Huset användes en­ dast för mjölk­timmarna d.v.s. korna kommo då in för extra föda under det att mjölken drogs ut. Mjölken fördes direkt till ett mejeri på gården med Alfa Lavals separator driven med rem av en liten amerikansk råoljemotor. Traktorn var Munktells Augustendal motor. Agenten som sålde den för 4 år sedan var där härom dagen för att sälja en amerikanare som han nu har i kommission. Han förklarade Munktellmaskinen värdelös (no good) och de förvånade frågade varför ? sa han. "Jo se därför att det är ingen chans att få sälja en ny här" Det är ju en reklam för Munktell.

Svingårdarna voro stora och avpassade för deras affär. De vita svinen voro ej så bra som de svarta och röda. De tycktes tåla solen bättre.

¹) Det är kanske detta att jag här såg min hembygd i en drömbild som gör att jag blev tveksam om slutklämmen i Mia Lecke's skildring av den färd vi gjorde med Kungsholm 1931, där hon i glödande vänningar har "ögats näthinna magasinerat oförgätliga skönhetsintryck" men som sistaa behållning av resan var den att man ingenstades funnit en plats där man hade lust stanna. Blomsterprakten var Ölands något fördunklad.

Frukträdgårdarna hade blivit plundrade av gräshoppor som kommit i en tjock svärm för 3 veckor sedan. De hade ätit av allt lövverk men lämnat apelsinerna kvar. Träden stodo bara fulla av gröna bollar. Några hade gulnat men dessa voro hårda och oätbara. Man hoppades att regnet, som kom nu skulle hjälpa fram bladgrönskan och ge apelsinerna den näring ur luften som bladen skaffar och ger saft åt frukten. Regnet var efterlängt. Det behövdes även för att fylla vattencisternerna. Grundvatten fanns ej utan från tak och andra platta ytor ledde rör ned till stora cisterner byggda i jorden av cement. Det var vattentillgången för människor och djur.

Så fanns det ett museum av naturföremål från gården: stenarter, musselskal, leopard och hjort hudar och horn, en liten uppstoppad hjort. En modell av en motorcykel gjord av en negerpojke var intressant ej som tekniskt välgjord utan därför att den gav intryck av konstnärsblick hos pojken. Alla delar funnos. Medan vi gjorde rundvandring hade den tjocka negerkvinnan jag sett lagat en god lunch med varma och kalla rätter. Bordet var dukat för 16 personer men vi voro bara 11. 5 av hushållet hade givit sig ner till sjön för att fiska och fått god lycka. Motorns buller hade skrämt en fisksort, som hoppar 5 fot högt över vattnet och föll ner i båten. De voro mellan 1 och 2 kg.per styck. Vi fingo ett tjog med oss, så det räcker till både middag och lunch dagen därpå. De kallas "springers" och voro mycket goda att äta.

På hemresan foro vi genom ett stort flackt område på nordöstra sidan om Sunday river där vägen gick i flera räta vinklar. På min fråga hur de kunde lägga vägen på en öde sandslätt i så underliga krokar fick jag veta att platsen varit avsedd för en stor Sydafrikansk hamnstad. 1852 hade man tagit ut privilegier och fått fullständig stadsplan fastställd. Flodmynningen skulle bli hamnplatsen i Algoabay. Allt uppritat med fartyg och dockor inritade på kartor som hängde i "real estate agents" kontor. Där jobbades vilt och stora pengar fingo omsättning, där som vanligt den godtrogna allmänheten fick sitta emellan. Staden bestod av 500 kvarter. Av dessa har Pearson nu 398 och köper om någon finnes till salu. Staden ligger nämligen inom hans egendom. Nu funnos där några plåtskjul för hottentotter och så sågo vi 4 strutsar och 2 åsnor vanka omkring. Så var det med den stora staden.

25 Mars. blevo vi ytterligare försenade med frukten, men lyckades komma iväg på e.m. Resan var lugn och skön.

Hugo hammars dagbok nr 7.

Kap. 5.

Hemresa från Sydafrika med M. S. Kaaparen.

26 Mars. Passerade Agulas Point, Sydafrikas sydligaste udde. Lade rodret några grader över mot nord så nu började hemresan. Flyttade in i Kaptens våning.

Kapstaden för lastning.

27 Mars voro vi i god tid inne i Capetown, kommo ej till kaj förr än kl. 7. Ingen frukt fanns framme. Cyssan och jag gingo upp i staden för oss själva, köpte filmen och funno ut till Campo bay där vi vandrade omkring i sanden. Edschmid sida 76 - 79, kan stå här. Vi hade en lätt lunch för 3 shilling summa för båda. Trevligt på en veranda över havet. En nervös dam röt och påstod att Cyssan “nearly broke my back with your umbrella” Hon satt på en soffa vid stranden, vi gingo på gången innanför. Soffgruppen var mellan oss och henne. Mor hade paraplyet i den hand som var från soffan. Så hela hennes klagan var obefogad och omöjlig. Vi voro dock hövliga mot henne då hon verkade nästan dårhusmässig. Vi fortsatte vår promenad längs stranden en god timme. Härlig luft, praktfulla dyningar och ett underbart färgspel upp mot 12 Apostlarna, Taflen som hade duk på och Lyonshead. I bussen in till staden sutto damerna rökande cigaretter. De voro ej så vackra som dem vi sågo 1:sta dagen här. Mor köpte en massa frukt, blommor. Jag köpte en Syd.afr. cognac och en “Van der Huen”. Sydafrikas bästa likör. Vi tog den billigare (6/ i stället för 8/) sorten för den flaskan var vackrare och passade att sätta en orchidé i då vi kommer hem.

Vid båten satt Johnsons och väntade på oss. Johnson ville köra oss en rundtur på några timmar. Det blev en påfrestande färd. I fem timmars tid körde han med 50 miles fart. Vi körde över två bergspass. Vi voro flera tusen fot över havet med vidunderligt vackra vyer skiftande i sol och moln alla nyanser orange, grönt, skärt. På det sista passet började det skymma. Vi hade fått nog och ville hem och få mat. Motvilligt vände Johnson. Han ville köra ett pass till. Skicklig motorchauffören njöt han av att visa sin konst att köra med hög fart och fint och säkert ta alla svängar upp på de svindlande höjderna. På vårt yrkande vände han hem och skulle ta en genväg. Men vi kommo i mörkret in till en bondgård . Bonden med en fotogenlykta i handen rådde oss att vända. Sent omsider kommo vi till Royal Cafe där en “gin och vermouth” smakade utmärkt, och så superade vi, damerna (Fru Johanson och Cyssan) med champagne, vi med Hamburgeröl. En kopp kaffe och ett litet glas munk och så var jag så trött att jag ville hem. Cyssan var pigg.

28:de. Jag var uppe tidigt så att kaptens hytten skulle vara tillgänglig för expedition.

Vi skulle gå redan kl. 11, så jag var ute och fick ett foto av ett anslag om böter för att gå upp på slipen. Vi nöja oss om de betala docktaxan och arbetspengar.

Frukten försenade oss gång på gång så vi voro ej färdiga att gå förr än kl. 2, det var svensktid. Jag filmade avfärden och kunde ej hålla mig utan gav taffelberget 25 fot film. Men det var så vackert. Hoppas filmen återger något av detta.

29 Mars. Har jagat albatross. Ägnat 15 fot film åt dessa av Gud skapade flygmaskiner. Båten är full av passagerare. Vi äro 18 i matsalen och så en massa småttingar, som skola hem till den svenska våren. Jag skulle önskat få stanna och se Sydafrikas vinter och vår.

Mors födelsedag.

30 Mars. Mor fick kaffe och bröd, skorpor, hemifrån brev från gossarna med en sedel och så brev från Andrea. En flygfisk kom ombord med hälsningar. Det var födelsedagsmorgonen. Hela dagen på Lido, men vi badade först vid 5 tiden varefter jag vilade. Vi ha bett kapten äta middag med oss i dag kl. 8. Middagen var bra. En champagne cocktail, grönsoppa, lax, fasan från Sunday river, glas Luis Roederer extra dry. Kaffe avec. Vi fingo telegram hemifrån och från G.V. och så en trevlig serie från världens mäktige författare av Oscar Hultgren.

31 Mars. Söndagsvila ombord är verkligen vila, intet händer allt vilar. Temperaturen 25°.

1 April. Mötte Hammaren, jag filmade henne. Legat på däck solat och badat, temperatur 27°.

2 April. Något mulet, varmt skönt 30°. På aftonen efter middagen samlades vi till kaffe på Lido. Doktor och Fru _____ hade bröllopsdag så där bjöds på svensk punsch. Härlig kall dryck. Men från värmedagarna i New York har jag lärt mig att ta den mycket försiktigt. Mor och jag spelade kort, mor förlorade och var murrig.

3 April. Strålande sol nästan rätt uppe ifrån. Har varit i däcksbadet 3 gånger, kl. 6,35, kl. 12,15, samt hela e.m. från kl. 15. Den varmaste dagen hittills 90° fahrenheit. en termometer visade 33° cels. men i allmänhet 31°. Kaffe på Lido. Punsch togs fram igen men då gick jag. Mor kom efter och så spelade mor och vann och var munter.

Natten var den varmaste hittills. Alla klagade jag sov dock gott i 7 timmar i sträck.

4 April. Ser röken av en båt förut. Vid lunchdags voro vi långsida av den. Det var "Gath Cassel" med många passagerare. Passerade linjen vid 6 tiden i afton.

Inspektion av fartyget.

Jag har inspekterat ventilationen i värmen. Ingen av ventilatorerna från däck föra fram någon luft. De voro gjorda för tillförsel av luft men härför behövs de ej då luften kom genom dörrar och fönster. För avlopp voro de för svaga. Jag förde brinnande tändstickor till dem. Vid ingen slogs lågan ned men vid de flesta kunde man märka en svag sugning uppåt. I besättningsavdelningen voro rören igensatta. Gallret uppe i rörets övre del är en bekväm hylla där allt lägges. Härför är dock röret för dyrbart.

Jag observerade i besättningsrummen prydlighet överallt. I varje hytt fanns en vacker kvinnobild och några röda pappersrosor. I en hytt voro rosorna utbytta mot en kaktus och flickbilden mot en hatt. Taggigt och jag tror även lite bolchovistiskt.

Linjepassage på nordgående.

Klockan 17,45 passerade vi linjen under visselsignal. Mor hade visserligen på nåder kommit med på mitt certifikat men Neptunus hade ej funnit att hon var ej så väl rakad och fin, som skeppsbyggmästaren så hon måtte genomgå en reningsprocess för att vara en riktig neptunitös. Då visselpipan ljud satte han däckspolslangen över henne. En dusch som hon ej väntat varför hon blev mycket upprörd, men sedermera var hon glad ha blivit neptunitös på rätt sätt.

Middagen började med cocktail och fortsatte med Graves och sherry till ett illuminerat isblock med glassen. Allt mycket festligt. Tal hölls av Kapten med tack för rätta sidan av linjen och av mig för kapten med tack för maten. Efteråt bänkade vi oss på Lido, caffe avec och så musik och dans. Allt mycket festligt och glatt. Vi drog oss tillbaka strax efter kl. 10 d.v.s. nära kl. 12 svensk tid. 29° cels.

5 April. N.W. bris sveper svalkande genom fartyget. Badar och sitter, har slutat tänka. Efter middagen kort med Mor.

6 April. Temperaturen faller så småningom så vid middagsdags var den 25°. Vinden frisk så vi intog kaffet i röksalongen. Jag hade telegram om M.S. Torhelds sjösättning, som firades med ett allmänt glas punsch och en grogg. Vid läggdags så svalt att vi hade filt på.

Dakar för bunkring.

7 April. 21° cels. och en frisk nordlig bris. Mina tropikbyxor få tjänstgöra som kalsonger. Undertröja skjorta och sommarjacka i stället för pyjamasrocken. Har belagt en stol med en tidskrift, går in för att hämta brillorna. Kommen igen är stolen upptagen av en dam som frågar: "Is this yours?" och räcker tidskriften till mig. Vi se en valfisk alldeles under B.B. bog. Hann ej få filmkameran förr än den var borta. Klädde oss i svart till middagen för att kunna gå i land under bunkring i Dakar. Såg fyren kl. 9, ankrade 10,30.

Danstävling.

Vi foro 11 st in till staden till en stor danshall "Au Pavillon Chinois". Där var packfullt av folk. Vi fingo ett bord längst bort mot väggen. Patell var arrangör. Beställde whisky och vin. Där var varieteföreställning med dansande av olika slag, mellan numren dansade publiken. Mor och jag började. Så kom en Portugis och bjöd upp mor. Jag dansade med Miss Nyman och så med Mrs Prie. Den dansen var ovanligt lång med massa extra ombyten av melodier. Vi klarade oss bra nog till slutet då värden meddelade att 1:sta priset för dans tillfallit oss två och förärade mig en flaska Lanson P.F Reims . Stort jubel och handklappningar. Vid vårt bord stod glädjen högt i tak. Vi smakade av champagnen och så tog jag flaskan och överlämnade den till musiken som spelade extra nummer för mig och fröken Märta, vår städerska, som jag händelsevis träffade där. Publiken var nämligen så blandad att det gick bra och applåder.

Vi gåvo oss sedan hem till Kaaparen, som fortfarande pumpade olja. Vi voro ombord vid ½ 2 tiden. Fingo smörgåsar och pilsner och en pratstund så det blev rätt sent innan vi kommo till kojs.

8 April. Vaknade ute på Atlanten. Nordlig vind och jämförelsevis kyligt. Hultgren varnade för badet som endast är 17° cels., men vi voro båda i och funno det härligt efter nattens orgie. Lugn och härlig dag till sjöss.

9 April. Vattnet var endast 15° cels. på morgonen. Mor och jag voro de enda som badade. Fram på dagen blev det varmare och något lugnare. Vi badade i e.m. då var vattnet 18° cels. Började med fruktlunch på däck.

10 April. Lugn och vacker sjö. Ett härligt bad före kaffet. Har vilat och slöat hela dagen. Kl. 12 badade jag igen. Hade lite frukt på däck i stället för lunch. Låg och solbadade till strax före 15,30.

Därefter promenad, färskvattenbad, vila, middag. För Lillemors födelsedag drucko vi ett glas vin. Settervalls som vunnit i "The decimal Sweep" bjödo på ett glas punsch. Senare på kvällen skulle vi dricka ett glas vitt vin med Mr Field. Han är så glad då han får sitta och prata med Mor och bjuda

henne ett glas vin. Det blev dock för mycket för mig. Mor och jag spelade kort innan vi somnade.

11 April 1935. Badet kändes härligt, men jag blev ej riktigt varm efter det i trots av det varma kaffet. Låg och läste med en extra filt på till strax före frukost. Efter frukost sutto Mor och jag i solen på däck till framåt något över 11. Så gick jag ner och lade mig sov till dess att Steward kom in med fruktlunchen, som jag tog upp till Mor, som satt kvar på däck. Sjön växte på e.m. men luften blev liksom renare. Vi sutto kvar på däck och såg solen gå ned. Efter middagen bjöd Miss Nyman hela sällskapet på punsch, Vi gingo upp och spelade till läggdags.

Svårt väder över Biscayan.

12 April 1935. Svår atlant sväll från b.b. sida. Mor har haft det svårt att få någon ro. Jag hade sovit gott i min patentsäng, som jag anser vara det bästa man kan ha till sjöss, skada bara att där ej är lådor under. Jag badade och det var friskt och skönt. Så morgonkaffet. Då hade jag det bra. På däck var härlig sol, men sjöhävning så svår att allt måste stuvas väl. Mor satt på däck till det var tid att klä om sig för middag. Jag tog lunch i matsalen för att smaka på Jonsons "smoked Cape cod" Den var utmärkt, stekt i smör. Middagen var besvärlig med mycket kullfallna glas. Pilsner i knät i stället för i halsen. Gingo tidigt till kojs. Sedan jag släckt ljuset fick jag boken som jag läst i huvudet. Måtte upp igen och göra om allt.

13 April. Storm men akterifrån, tvärs Cap Finisterre. Regn och dimma. En Belgisk passagerarebåt ha vi gått fatt under natten. Dimman var barmhärtig mot henne och dolde oss medan vi gingo förbi. Passagerarebåtar tycka aldrig om att små lastdragare som Kaaperen gå förbi dem. Ännu har ingen gått förbi oss. Hoppas få se en. Ty den skall vara stor och flott. Nå just före lunch klarnade vädret och så voro vi tätt inpå Lepoldville från Antwerps. Just då mötte vi två spanska jagare så flaggorna hissades och den blågula gick stolt förbi den blågulröda Belgaren.

Lite kapplöpning.

Efter lunch skulle jag vila och så väcker Mor mig med orden nu går vi förbi en likadan. Då går jag ut på däck att finna att Leopoldville är före oss igen. En ventil har krånglat och de måste stänga b.b. maskin och gå med en. Segerjubel ombord är nu sorg. Chiefen håller på att laga vår maskin, får se hur det går sen. Vi fick maskinen igång efter $\frac{3}{4}$ timme och då var Leopoldville långt före oss. Nu vinner vi på henne igen, men regndiset skymmer de två tävlande för varandra. Mor har suttit och pratat med Mr Field till kl. 5 och nu vill hon spela kort. Hon har blivit alldeles kortbiten. Sedan vi slutat spela gå vi på däck. Det är klart nog nu att se hur vi åter

passera Leopoldville. Badade och vilade. Middagen bra och så kaffe och svenska nyheter per radio i röksalongen. Kort en ½ timma och så vila.

Engelska Kanalen

14 April. Vi se Armadale Castle akterut. Den stora mailbåten tar på oss. Hon rundade Ushant ½ timme före oss d.v.s. 15,30. Vi hade haft sällskap med henne hela dagen. Hon ligger strax före oss nu i solnedgången. Vi är i Engelska Kanalen nu då vi ska lägga oss och hoppas se Dovers kritklippor i morgon förmiddag.

15 April. Strålande väder, havet som en spegel. Lite dis över England. Sandstränderna med huset på Dungernes ligga vita mot det blånande havet, solen står klar över franska landet. Fullt av fartyg som löper med och emot. Den franska färjan med sin vita skorsten svänger och backar in i Dovers hamn. Så kommer meddelandet att Mor vunnit sweepen 352 mils. Det är vår bästa fart på 23 timmar 40 minuter, blir 14,95 knop. Mycket festligt.

Captains Dinner.

Efter lunch badade jag varmbad och vilade. Hade huvudvärk och kände mig ruskig. Tog ett par asperin före middagen. "Captains dinner" alla klädda i smoking och Pire och Poen med flera ordnar så även kapten. Middagen var utmärkt, stämningen mycket hög. Nyman höll talet för kapten. Jag för damerna och Field för mej men mest för Cyssan, som han fått stor kärlek för.

Så blev det nyheterna och dans. Vi hade sänt punsch och whisky till mäsarna, så vi voro där och hade en pratstund. Sen bjöds på smörgåsar. Vi kommo till kojs först vid 1 tiden.

16 April. Sov till kaffedags och lade mig igen. Det var riktigt nordsjöväder och kallt så jag beslutade stanna i säng till lunchdags och sov ett par timmar.

Dricks : Kocken 50, hans hjälp 25, flickorna 100 vardera, de voro tack-samma.

Middagen var lugn. Lite efterstämning.

Här slutar dagbok nr 7 1933, 1934 och 1935.

M.S. "Larviksfjord" bygd 1930 på Götaverken för Den Norske Amerikalinje A/S, Oslao, ombyggd 1933 efter en omfattande brand av Götaverken, nu M.S. Kaaparen, Rederiaktiebolaget Transatlantic, Göteborg.

<i>Length overall</i>	<i>362'-1"</i>	<i>Cargo d.w.</i>	<i>5,830 tons</i>
<i>Beam</i>	<i>50'-0"</i>	<i>Power (twin Screw)</i>	<i>5,100 I.H.P.</i>
<i>Draft</i>	<i>24'-0"</i>	<i>Speed</i>	<i>15 knots.</i>
	<i>Fuel consumption per 24 hours</i>		<i>17 tons.</i>
	<i>Passenger accomodations</i>		<i>12 1:st class.</i>

*Ett tidningsurklipp till dagboken : **Göteborgs Posten** 18/6 1942.*

Kaaparen har förolyckats vid kollision.

Hela besättningen räddad, ingen skadad.

Rederiaktiebolaget Transatlantics motorfartyg Kaaparen har enligt telegram till rederiet nyligen förolyckats efter kollision. Besättningen har räddats och införts till kanadensisk hamn. I telegrammet betonas särskilt att samtliga befälspersoner och besättningsmän äro fullt friska och oskadade.

Kaaparen, som byggdes 1930 vid Götaverken och var speciellt inredd för frukttransporter, mätte 5,440 ton d.w. Fartyget har de senaste tiden gått i trafik utanför spärrem. Befälhavare var sjökapten C. G. Bruswitz, och besättningen bestod av 36 man, varav en stor del voro svenskar.

Hugo Hammars Dagbok nr 8.

1936. Kombinerad studie- och lustresa med M.S. Annie Johnson till Los Angeles och med S.S. "Lurline" till Honolulu

Kap. 1. Göteborg till Los Angeles med M.S. Annie Johnson.

21 Januari till 14 Mars 1936.

Den 21 Januari 1936 vaknade vi sent. Gårdagens händelser stodo livligt för mig. Tidningarna hade avtalsuppgörelsen i stora bokstäver. Nu gäller det att få klart med Axel Ax:son Johnson om de båda Sydamerica båtarna,

samt om resan till Honolulu. Jag var tidigt på Nordstjernans kontor för att få honom till uppgörelse. Det hela kunde vara gjort på en timme, men Axel sa efter ett par timmar: "Du ser så trött ut, så det är bäst du går hem och lägger dig. Jag ska ringa om det är något som jag önskar. Annars kan du komma om torsdag så ska vi skriva kontrakt"

Nåja jag hade inget emot en god sömn. Väcktes i tid för att gå på Karl Gerards revy och så superade vi på Operakällaren och dansade. I säng kl. 1 sov jag till kl. 9.

22 Jan. Hade sedan uppgörelser med arbetsgivarföreningens dir. och med verkstadsföreningen.

Med min Mexicanske vän ing. Gonzales hade jag en lång överläggning om Mexicanska planer på ett varv och en flotta för sin kusttrafik. Han framhöll att det hela skulle vara "on a small scale", vilket gladde mig. Han hade varit i Sverige endast 6 månader och talade rätt bra svenska. Jag ska se på saken i Mazatlan.

Uppgörelse med Axel A.son Johnson.

23 Jan. Hade uppgörelse med Axel Johnson. Det tog hela dagen och mycket på mina nerver. Han hade middag för Ministern av Ziaur kl. 8. Först kl. 7,15 fick jag honom att skriva på. Han ville att jag skulle vänta till tisdagen den 28:de då han inbjudit mig att tillsammans med repr. för rederiet ta emot regeringen på en lunch ombord på M.S. Uraugai. Just som jag fått namnet på kontraktet ringde Cyssan om att jag skulle skynda mig hem och klä om mig för middag så hon fick packa innan vi foro från hotellet. Jag hade dock lite att göra med försegling etz. och papperet måste jag ha med mig. Det händer nämligen att Axel har ändrat mening morgonen därpå och jag måste vara hemma för allvarliga uppgörelser på verkstaden morgonen därpå. Kl. 7,40 kom jag hem och så var det att i hast sätta på middagsdräkten medan mor packade ner kläderna.

Gammal lärdom till heders.

Trött och jäktad får jag otrevliga hostattacker. Då vi lämnade rummet tog jag en stor bit lackrits för att lena upp halsen. Middagen började med ostron och det första tog lackristbiten med sig och lade sig på struplocket. Där var ej annat att göra än följa min lärares råd då vi läste om människokroppen. Han sa att "om en matbit lägger sig på struphuvudet så skynda dig att få fingrarna ned i halsen och kräks upp den". Jag rusade ut i toaletten och klarade skivan. Om jag ej hunnit detta, undras om någon då tänkt på lärarens råd "om någon storknar vid bordet tag då ett knivskaft eller lång penna och pressa ner biten som fastnat i halsen, men fort innan människan kvävs Det lönar sig ej sända efter läkare." Ett av de saker jag

lärt i skolan och fått nytta av fast först efter 60 år. Jag har ofta gruffat över så mycket onyttigt och oriktigt som jag fått lära i skolan, men detta sonar mycket.

Hovbekymmer.

Jag förde kabinetts sekr. Günthers fru till bordet. Jag måste be henne om ursäkt att jag ej vågade tala för då skulle min hals gå sönder och så ett hostanfall eller så. Hon var mycket älskvärd och underhöll mig med hovbekymmerna för dagen:

1) Hade en hel mängd fruar blivit anmodade att göra cour, dagen därpå. Fru Prytz var bland dem. Hon hade kommit upp till Stockholm med samma tåg som Cyssan och jag. D.v.s. på måndagsmorgonen och hade gjort alla de visiter etz, som voro nödvändiga. Men skulle det ej bli någon cour utan blott ett enkelt te. Häremot protesterade de då de skaffat sig så dyra hovtoiletter.

2) Värre var det med den kungliga middagen. Den skulle ju vara så exklusiv och regeringen och endast några spetsar. Det var nästa måndag. Men så var ju Kung Georg V död, stor hovsorg. Ingen visste om middagen skulle bli av eller ej. Då sa jag: "De va la f-n att ej riks- eller hovmaskalken kan ge besked. "Nej de går ej sa hon" och Cyssan och jag behövde besked för vi skulle annars haft socialministern med fru på familjemiddag. Vi kommo iväg med nattåget.

24/1 1936 var jag så trött på kvällen att jag beslöt äta middag hemma med familjen. Det var 5:te gången i år som jag fick vara hemma. Jag försummade då Kgl. Vitterhets och Vetenskapssamhällets högtidsfest. Det var något förbluffande att läsa i morgontidningen (Göteborgs Posten) att "Dr Hammar var ej med". Det torde vara nog med att nämna när man är med.

Fick en liktorn tagen ut på höger häl av Dr Ivar Johansson.

25/1. Deltog i Handelskammarens middag.

26/1. Fastrarna hemma till middag.

Två beställningar.

27 - 29/1. Gjorde upp med Gunnar Carlsson om två 17 knops lastbåtar för Transatlantics Australientrade.

30/1. Gjorde visit hos Marthina Lundgren angående donation för vår fartygsprovningslaboratorie.

31/1. Götaverkens styrelse med rapport om 5 nybyggen, 2 års arbetsfred m.m. Bokslut och uppgörelse med ESAB. På aftonen Moster Daily,

Cervins, Olof, Fastrarna och gossarna, 12 stycken vid bordet inkl Anders Cyrus och Tant Astrid.

Äntligen iväg.

1 Febr. Kl. 7,30 körde Heck ned vårt bagage till motorfartyget Anni Johnson som låg vid Dalanäs. Kl. 8,40 hämtade han oss och gossarna till fartyget. Vi gingo strax ombord. Nils förklarade fartyget hemtrevligt och det är det. Kastade loss kl. 10. Hade fint väder både lördagen och söndagen så vi voro i Lillo utanför Anvers redan kl. 8 på måndagsmorgonen den 3/2 1936.

3/2. I salongen voro Kapten Andreason, doktor Karlsson skeppsläkare, dir Axel Kromnow med Emma och Hugo Hammar och Cyssie och så Borgström N.A. för Götaverken, svenska. Vi fingo vänta ända till kl. 3 innan passagerarna kommo ombord. 1:sta klass voro Mr o Madame Ruppe och så Mrs O'Sullivan. Vi pratade med varandra på internationellt manér omedelbart utan presentation. Aftonen var lugn och vi gingo tidigt till kojs.

4/2 1936. Dagen har varit solig men sval. -2° cels på bryggan i natt. Havet lugnt. Passerade S:t Catherine, Isle of White kl. 12. Såg engelska fyrar även vid läggdags.

5/2 36. Hög sjö. Fartyget går bra i sjön. Ingen rullning. Mulet rått och ruggigt. Vid lunchen endast 6 passagerare. Mor håller sig i säng.

6/2 36. Do, vid 12 tiden lite sol, hela eftermiddagen regn och rusk.

7/2 36. Solen gick upp klar, men var bakom moln redan kl. 8,30. Regn och hög sjö. Mor lunchade med oss i matsalen och satt på däck några timmar. Hade 2 timmars konferens med Kromnow och Kapten om de nya fartygen.

8 och 9 Febr. Hög motsjö, mulet och blåst, Mor i hytten hela dagen. På kvällen gav jag henne ett sovpulver men det verkade ej.

10 Febr. Solen lyser klar, sjön har mojnät något. I natt har det varit svårt. Vakten 20 - 12 endast 11 mil d.v.s. 2 $\frac{3}{4}$ knop. Maskineriet har gått mycket ojämnt. Mor har fått lite vila nu på morgonen så vi ska lämna henne. Barometern som i går var 739 är i dag 750. Hoppas detta är tecken på kommande sommar.

11/2. Hård swell. Barometern går upp.

12/2 36. Vi ha kommit så långt med de nya projekten att vi fått dimensionerna bestämda, dubbelbotten 60" hög. Maskineri Olsons 7 cyl. eller 1 snabbgående 300 revs och Asea växel till 125. Barometern 765. Vädrät bättrar sig för varje timme. Min fot bättre.

13/2 Mor är nu tip top, känner ej sjö eller maskinskakningar så mycket. Min fot värker.

14/2 Flygfiskarna börjar visa sig. Kapten ger middag.

15/2 Sommar. Vi tar på oss sommarkläder men jag behåller mina underkläder ett par dar till. Jag försöker hårda sko i stället för gummi. Det ser ut att hjälpa något. Telegram om Fönnevolds beställning. Hoppas det går bra. Det är en farlig spekulering för Fönnevold och få se hur det kan gå för oss. Badade på däck.

16/2 Full sommar. Var i bassängen kl. 6,30. Frukost i rummet. Mor badade kl. 8,30 och leker söndag hemma. Sitta på däck och prata, spela shuffelboard, bada och vila. Vi ha tagit film av denna dagen. Jag blev öm i axeln av shuffelboard. Foten är lite bättre.

17/2. Steg upp kl. 6,15, åt en apelsin och så till bassängen. Vetenskapsmannen zoologen Dahl var där i samspråk med en dam som jag trodde var den s.k. sekreteraren. Hälsade god morgon. Damen försvann. Jag gick i badet. Dahl kom efter. Då jag gick upp kom en annan dam den verkliga sekreteraren och fästmön. Hon hade några sidentrasor kring midjan och över bröstet. Strumpor och skor. Så började hon ta av sig för att sätta på simdräkten. Sen hon fått den på säger hon "god morgon" och så kliver hon i badet med sin fästman och chef. Då hon kommer upp ur badet rafsar hon till sig all grannlåten som hon hade på sig då hon kom och springer barfota och våt med grejerna i famnen ned till sin hytt. Om en stund är hon tillbaka med silkestrasorna på.

Jag frågade Dahl om ett par stora vita fåglar med lång svans som vi sett aftonen förut. De förvånade mig ej endast utseendet som var så ovanligt, utan ändå mera att vi på flera dar ej sett någon fågel och ännu voro 3 dagsresor från Trinidad. Han sa att de voro s.k. tropikfåglar någon sorts skrakar.

18/2. Långt telegram från Johnson om stora oljeavtal med Mellons Venezuela Gold Oil Co genom deras representant i Caracas, Herberg Jordan Stabel, samt om att återupptaga den gamla linjen Sverige Venezuela. Danskarna lär vara efter den. Vi sände telegram till Jordan Stabel och meddelade våra ankomsttider i Trinidad eller Curacau.

Tobago.

19/2. Sågo en bergö med tre bergstoppar som jag tog för Trinidad. Det var Tobago. Vi anlände till Port of Spain vid tvåtiden. Hade vi gått inomskärs, som en holländare gjorde hade vi vunnit en timma och varit före denna. Nu fick holländaren läkare och hälsomaster först. Vi fingo vänta men voro färdiga att resa in vid 4 tiden, Axel, Emma, Cyssan och jag. Mr Johnston firma Williamsen och Johnston, Nordstjernans agent, tog hand om oss. Han körde oss i sin egen bil upp på berget med de vackra utsikterna, samma väg

som Mor och jag for för 3 år sedan. Så sågo vi Govenors Palace och tillhörande Tropical garden med sina jätteträd och musikkåren 30 man. Därifrån foro vi till en klubb, som hade barnkarneval och kommo lagom till se prisutdelningen. Ungarna voro mycket lustiga. Jag hade blivit kall i bilen och kommit i frysning så Axel och jag togo en whisky medan vi sågo på festligheterna. Så körde Johnston oss till sitt hem som låg i en nätt trädgård. Frun roade sig med de många olika sorter orchideer och så fingo vi en rompunsch som var ganska uppiggande.

Vi inbjödo herr och fru Johnston att äta middag med oss på den Franska restaurangen. Vi åkte alla sex dit i deras bil. Den skulle vara lite exklusiv. Sällskap i smoking damer i dress. Fransmannen lovade oss en god diné om vi lugnade oss vid en liten cocktail. Toaletten var den enklast möjliga med torvströklosett. Ett handfat hängde på väggen till serveringsrummet där vi kunde skölja fingrarna innan vi slogo oss ned vid en jättekanna med isvatten och champagne i. Det var cocktailen. Angusturan satte piff på den. Sedan vi släckt törsten med två sådana glas var, forrade vi att få sitta till bords. Jag förde Mrs Johnston till bords. Uppfostrad i England var hon glad och spirituell, glad i cigaretter och cognac. Så då vi skulle beställa drinkarna valde hon cognac och soda, vilket förenklade hela arrangemanget ty jag och Mor ville ha Bourdeux och det var nog bäst för Kromnow också fast Axel protesterade och ville att vi alla skulle ha champagne på gammalt svenskt manér. Han tyckte det ej var fint nog att hon drack grogg och vi andra S:t Julien, som serverades utmärkt. Hors d oeuver, sardiner, tomat, gurka, buljong med vermiceller, fisksnäcka och så en kyckling cocotte som mor fann underbar och som även jag gillade d.v.s. champinjoner och löken m.m. gott som fanns i pannan. Ost och glass. Kaffe och cognac, skämt och glam alla nöjda då vi bröto upp för att passa båten, som skulle gå ut till vårt fartyg kl. 21. Jag kysste Mrs Johnston på kinden vilket Mor bad mig anteckna i dagboken.

Frågan gäller om det ska löna sig att ordna direkt regelbunden trafik på dessa platser här nere. Williamsen & Johnston skulle ha agenturen här. Vi hade i uppdrag att studera dem. Jag fick ett gott intryck av Johnston. Född på ön av skotska föräldrar hade han en hel del skotsk energi och lugnt omdöme kvar. Vi ordnade att han följande dag skulle ta oss till raffinaderier och så the Pitch Lake. Vi skulle träffas redan kl. 7 på morgonen och då färden in tog $\frac{1}{2}$ med båten så ordnade vi med väckning 5,45, frukost kl. 6,15.

20/2. Allt gick programenligt ända till vi kommo ned till livbåten som skulle föra oss in till staden. Då ville ej motorn gå. Sedan vi arbetat med den $\frac{1}{2}$ timme togo vi årorna och så rodde de ungefär $\frac{1}{3}$ del av vägen så kom motorn i gång så att vi kommo in till den väntande Mr Johnston kl. 7,50.

Vi voro 4 från båten, Kapten, Kromnow, jag och Cyss, Mr Johnstone och chaufför. Varnad av gårdagens kyla hade jag en rock att svepa om bröst och axlar. Det var skönt i den öppna bilen. Vi stannade efter en timmes färd vid The Trinidad Leaseholds Ltd cracking plats. 6 anläggningar. Chefen Mr Jonsson var allt för upptagen för att träffa oss. Hans seketary skötte om konversationen. Kromnow ville ha pris på 130,000 tons olja per år, men det lämnas endast i London. De skötte inga affärer där. Då vi voro färdiga med sekreteraren meddelade han att chefen ville hälsa på oss. Han gav intryck av att intet kunna göra istället för att ha så fruktansvärt mycket att göra. Jag tror han var en exporterad whiskygosse som placerats på denna hyggliga ö vid ett trevligt job.

Så gingo vi upp på klubben. Den var mycket elegant, luftig och bra med finfina toaletter etz. Där fingo vi var sin Gintonic. Så skulle vi se på krackeranläggningen. Kromnow ville ta en bild, men det förbjöd polisen. Så gingo i bilen och åkte till nästa anläggning, som vi riktade tre kameror på. Efter en timme till voro vi vid Pitck Lake. Den såg ut som en svensk torvmosse, svart med lite gräs här och var. Asfalten var hård och svart och kunde brytas ungefär som harts kanske något lösare. Man kunde ej märka att den var mjuk då man gick på den i trots av att det var 26° cels. i skuggan. Kromnow och Kapten besågo reningsanläggningen. Jag och Cyssan sutto kvar i bilen med en tiggande neger som tröttade med sitt prat. Åtterresan var angenäm i värmen. Vi stannade i S:t Fernando där vi togo in på en restaurang ovanpå en stor matvaruaffär. Det var enkelt och bra. Pilsnern smakade utmärkt. Vi fingo landkrabba som förrätt. Mor tog 2 skal med sig hem. Sedan hade vi stekta ägg med korv och skinka och så ett litet extra glas Pilsner. Vi körde sedan förbi huset där Johnston var född och fortsatte direkt till Port of Spain. Vi voro där 14,15. Kapten skulle göra upp med mäklaren, så vi gjorde en tur runt i affärerna, men funno intet av särskilt intresse. På kontoret funno vi allt bra och affärsmässigt ordnat. Williamsen var trevlig, men mera kontorsman.

Kl. 15 voro vi färdiga att gå till båten som skulle ta oss ombord. Kl. 15,30 voro där och började omedelbart lyfta ankar. Mor tvättade mig noga med färskvatten, särskilt håret. Så vilade vi till middag. Ärtor med ett glas öl en kopp kaffe och så var jag färdig att lägga mig kl. 20. Mor tog bort min filt. Stoppade om mig med ett lakan och satte fläkten i gång, den senare stoppade jag så snart mor lämnat mig ensam och så sov jag till kl. 4. Jag hörde fågelskrik så jag gick ut, men kunde ej se något. Det var svalt och skönt. Jag tog min filt och somnade om till kl. 6 då jag då jag steg upp för att bada och skriva.

Kromnow mådde illa av krabban som han trodde så han tog sig en stor sup med angustura och åt två tallrikar ärtor och kände sig återställd. Hans fru

Emma la två filter på honom (jag fick ej ha någon för min fru). Fram på kvällen blev han Kromnow dålig, kolik och kräkningar så han måtte väcka doktorn.

21/2. Kromnow ligger i dag 38° och lever på tunt te. Vi gör för god fart så vi äro framme i Curacau vid 12 tiden i natt men komma nog ej in i hamnen förr än vid dager.

Curacau.

22/2. Steg upp kl. 5 för att se inseglingen. Lotsen kom 5,30 och så seglade vi rätt in upp genom staden in i sjön där vi vände och styrde ut igen och förtöjde strax vid utloppet vid "The Curacao Trading warf. Ägaren Mr Menge var där nere och mötte oss. Han är en selfmade man som började i firman som springpojke. Lite nervös och kråmande verkar nästan som en av Göteborgs hårt arbetande köpmän. Han hade med sig Winqvist vårt legationsråd i Bogota. Winqvist hade ordnat att vi skulle få se Royal Dutchs oljeraffinaderier så vi togo en bil omedelbart efter frukost.

Shells raffinaderi.

Mr D. van Nijmegen Schonegeval (för oss svenskar lät det som "skånjävul), högste chefen där, tog emot oss mycket artigt. Han glädde sig åt att kunna visa att han under år 1935 använt 90,000 Höganäs tegel 40% av hela förbrukningen.

Gray B 225,000 hela förbrukningen. 90,000 Höganäs
Gray A 247,000 -- -- endast experiment.

Stor utredning om eldfast tegel.

De tog in 23,000 ton Crudeoil om dagen. Den kom med d.sk. moskitofleet 10 st tankers om ca. 2 á 3 tusen tons d.w. på morgonen lossade och återvände på kvällen. Baren vid Marachibosjön bestämmer fartygens djupgående och storlek. Den var just nu 1 fot grundare än vanligt, vilket gjorde att tillgången på olja var mindre än vanligt endast 20,000 tons. De levererade därför 3000 tons bensin om dagen. Oljefefen ansåg att Anglosackson snart skulle sköta om sina oljetransporter själva och att timecharters snart skulle vara slut. Anläggningarna för oljan voro tröttsamma och varma att gå i. Det var skönt att få komma hem till Schongewel i hans svala tropikpalats och få en cooling drink. Hans fru var dotter till skeppsbyggaren Martin, chef för de Gelder varvet i Holland.

Katten var ute i trädgården och fick en stor ödla som hon hade in för sina ungar att leka med. Det var lustigt att se den vilda leken. Tyckte nästan synd om ödlan.

De höllo på med stora utvidgningar, mest amerikanska maskiner, något även från Holland. En stor cylinder helsvetsad vägde 12 tons. Den hade kostat \$ 40.000 endast i transport dit från fabriken. Det kan ge en ide om dimensionerna på de nya anläggningarna.

Efter avslutat besök åkte vi tillbaka till staden för att göra visit hos Konsul Maduro, gammal Portugisisk judesläkt som bott där i flera hundra år. De voro det förnämsta affärshuset på ön med undantag av olja och fosfat.

Ombord var lunch för Konsuln, Agenten samt Schonegavel och en Maduro från New York på besök samt hamnkaptenen.

Fosfat.

Därifrån reste vi till Fosfatgruvorna. De ägs av en engelsk familj och sköts av en Mr ____ . Ungefär 100.000 tons fosfat skeppas därifrån till Norden med Hornbåtarna. Då Sverige tar halvan av detta tyckte vi Johnsonbåtarna skulle få en chans.

Schonegavel berättade att Deterling varit där under namnet Müller för 14 dagar sedan. Han hade ej fått något anmälan om detta och därför skrattade han åt ryktet som gått i staden om att Deterling var där. På klubben träffade han sedan D. som frågade om varför han ej sökt upp honom enligt anmodan. Sch. hade aldrig fått något brev härom och kunde således ej ta några mått och steg. D. hade bilat ut till anläggningarna men ej blivit insläppt då han ej kunde säga sitt namn utan gick under namnet Müller.

Vi lyfte ankare kl. 17 och passerade bron och voro till sjöss i god tid. Efter 5 timmars d.v.s. kl. 22 sågo vi en stor stad med mera ljus än vi någonsin sett. Det var Standard Oils stora anläggningar på Aruba. De lär vara större än Shells på Curacau. Den där historien i ____ tror jag ej längre.

23/2 1936, Lugn och härlig dag på sjön. Kromnow författar långa telegram till Johnson. Vi ha annars lekt vilodag. Det är ju söndag. Mor läser telegrammet hemifrån. Vi passerar Sierra Nevada 19.000 fot högt. De snöklädda klipporna lysa som silver i solen under ligger moln som skymmer bergväggen.

24/2 1936. Just före midnatt voro vi framme vid Poerto Columbia. Då fartyget ändrade kurs för att styra in i den muddrade kanalen fick jag hela den kraftiga passadvinden som nu vuxit till storm in i hytten, virvlande upp papper och böcker, kläder och annat som kunde flyga kring. Jag vaknade steg upp plockade i ordning det mesta. Fick badkappan på och kom ut på däck för att stänga den förliga ventilen. Måste dock inom en kvart gå ut igen och stänga B.B. ventil, där vinden kom in lika hårt, och så var det badrummet och Mors hytt. Jag blev till sist lite uppriven och yrvaken, men

tog ett sömnpulver och sov gott till vi skulle upp och göra oss i ordning för Barranquilla.

Barranquilla.

Barranquilla är en jämförelsevis ny stad (ca. 75 år) vid Magdalenaflodens mynning. Denna märkliga flod segelbar 600 miles (100 svenska mil) genom ett av världens bördigaste trakter har haft ett utlopp som gjort det omöjligt för fartyg att komma in och ut från och till havet. Redan 1860 började man söka finna ett sätt att fördjupa mynningen. Muddring skulle vara för dyrbart på grund av de stora massorna det gällde och de oberäkneliga vägen vattenströmmarna togo. Man gick därför tidigt in på tanken att bygga två strandlinjer av kalksten, som skulle led strömmen. Detta påbörjades 1860, då staden Barraquilla anlades. Så har man arbetat på den iden i årtionde men saknat pengarna och övergivit iden tills för några år sedan. "Raymond Concrete Pile Co" åtog sig arbetet. Deras President Mr Maxwell Mayhem Upson var där på besök och åtog sig att förklara arbetet.

Columbianska statens rådgivare Mr Philip H. Thorne, M-Inst C.E. deltog även i demonstrationen. Vi fingo en ritning som visade floden från mynningen fram till de nya hamnanläggningarna som lågo $\frac{1}{2}$ kilometer ovanför staden. Hela vägen från mynningen till hamnen är 20 km. Vi fingo en ritning på hur detta var planerat från början. Man hade börjat bygga en stenmolon på flodens västra sida, och med denna söka leda vattnet i samlad ström. Det ledde till att de fingo en ränna på 20' djupgående i stället för 12'-0. De bygga nu en liknande på östra sidan. Där fanns ingen sten. Den fick färjas över lagd i truckar, som transporterades vidare på rails. Railsen låg på molon på vissa delar voro här plåtat. Pollarna voro armerad betong. Armeringsjärnen hade små utsvängda ringar på ca. 100 á 200 mm distans. Enligt sjökortet var djupet ungefär 1200 m, 18.000 m från mynningen, d.v.s. en lutning av ca. 1:15. Natten 29 och 30 Aug -35 åkte 100.000.000 kubikmeter av den massa som låg mellan pirarna ut i havet. Djupet vid mynningen blev 20 meter i stället för 20 fot.

Strömmen i Magdalenafloden vid Barranquilla är mellan 2 á 5 knop. Floden är stor och mäktig, byter rätt ofta kurs och tar sig nya vägar. Under regnperioden bildas där stora sjöar, som då de dräneras ge ypperliga skördar. Här är ett fall där teknik kan vinna välmåga. Floden är segelbar 600 miles d.v.s. på denna sträcka finnas inga vattenfall, men hastigt uppkommande grund och bankar verkar mycket störande på navigationen. Att denna är av största betydelse framgår därav att floden går genom världens bördigaste trakter för odlande av majs, socker, bananer, papaya och framför allt kaffe. Två av Columbias viktigaste kaffedistrikt producerande ____ säckar kaffe skulle få en lämplig skeppningsväg på floden. Härför användas typiska grundgående fartyg enl. bild. De får ej ligga mer än 1

meter djupt. De tre som syns på bilden taga tillsammans ca. 450 tons. Ångbåten har akterhjul och bogserar de två pråmarna. I ångaren finnes inredning för passagerare och fraktgodis.

Gute Hoffongshytte har anlagt ett varv strax nedanför Barranquilla för att bygga och reparera dessa farkoster. Arealen på varvet var ca. 300 x 300 meter. Herr J.M. Santo Domingo, chefen för Santo Domingo & Co i Barranquilla Columbia S.A., som är den förnämsta köpmannen och industriidkarna här ansåg att tyskarna skötte varvet illa. Han hade svårt att förstå detta då de annars bruka vara duktiga. Här på floden ha de praktiskt taget monopol, då ju import är otänkbart.

Vinden hade vuxit till storm så det var otänkbart att fara ut och bese pirerna. De spolades över av sjöarna. Sedan vi besett hamnarbeterna gjorde vi en visit på Bryggeriet. Vi fingo deras öl som enligt lag ej får vara över 3% (4% ?) alkoholhalt. Det smakade utmärkt. Kanske beroende på våra föregående strapatser i värmen. Bryggeriet äges av Santos Domingo, som köpt upp all mark omkring den nya hamnen. Han vill ha svenska ingenjörer. En för att ordna med en träförädlingsfabrik för honom, en för att göra ett pappersbruk. Han vill använda Columbianska råvaror och det går nog för sågen, men ej gärna vid papperstillverkning. Bäst vore väl att ta massan hemifrån. Tyskarna ta nu massan från Sverige och betalar den med serips, så att de kunna underbjuda de svenska pappersbruken och slå sönder deras marknad här.

Vi hade stor middag på aftonen här ombord 16 personer. Kapten och Kromnow som värdar. Upson och Thorne som gäster från hamnen. De hade bett att få ta sina fruar med och vi hade Emma och Cyssie således 4 damer. Santos Domingo, Mr Foster, Graes platschef, Svenske konsuln, Ingenjör Bergman, utbildad skeppsbyggare här teknisk chef för tändsticksbolaget. En norsk köpman Mr Hilstad, som var mycket sympatisk, Winqvist och Bergström. Middagen var bra. Kapten höll lagom med tal kort och gott. Hilstad ville höra sig för om några 100 hästars bogserbåtar. Har redan skrivit hem till Götaverken.

Vår export till Columbia är maskinprodukter såsom SKF, ASEA, Eskilstuna, (skruv och dyligt), Hjort primuskök, Arvika hade haft lantbruksmaskiner, men voro för tillfället utslagna av Canada. Papper tyskarna, Cement danskarna. Se vidare legationsrådet Winqvists rapport.

Cartagena.

25/2 36. Natten har varit mycket stormig. Jag måste stänga ventilerna. Vi gingo kl. 5 f.m. voro framme i Cartagena kl. 14,30. Gjorde en tur till Grace kontor, en rundtur på vallarna och så upp på klostret, fina vy över viken och hamnanläggningar. Vi voro här för 4 år sedan, så vi ha mycket lite att

se på. De ekonomiska frågorna studera vi bäst på däck vid samtal med Winqvist och Foster. Han går i land i Cartagena och Winqvist i Panama. Cartagena har skaffat sig en fin hamn för oceantrafiken. Flodtrafiken är även väl ordnad det uråldriga "Dicke" som går från "Rio Magdalena". Det har muddrats och förbättrats. Trafiktyperna är samma som jag såg i Barranquilla. Columbianska flottan låg där d.v.s. de tre handelsfartyg, som de skulle använda för trupptransport och som vi på sin tid offererade. En stor amerikanare såg vederhäftigt ut. Det var större och bättre än de Dreyfussbåtarna vi bjudit dem. En av de mindre hade de sökt använda på sin kusttrafik att föra salt från Stilla Havssidan till Atlanten men det hade blivit dem mycket dyrare än privat frakter i trots av att Columbianska statens fartyg gå avgiftsfritt genom kanalen. En av de Engl. Portugisiska jagarna låg på redde. Den andra var vid någon Engl. navalstation för dockning och översyn.

De hade två varv där det ena med slip för flodflytfartyg. De sågo mycket obetydliga ut. Användes för upphuggning av gamla fartyg. En flodångare låg under reparation och ombyggnad.

Behovet av småbåtar märktes även här. Således har jag funnit beträffande dessa att: Johnston på Trinidad önskar träbåtar men motorer. Hilstad, Barraquilla bogserbåtar enl spec., Cartagena trä eller järn av olika typer. Panama, Kapt. Elliot, trä eller järn olika typer ock kustfartsfartyg. Han har beställt ett sådant från Oskarshamn. 130' x 26'.3" , 750 HKR Atlas Dieselmotor, 12 knop. Fritt däck för boskapstransport. Frysrum. etc.

26/2 36. Lugn och stilla på havet. Medvind gjorde att värmen kändes rätt bra.

Cristobal.

27/2 36. De snöklädda topparna av Sierra Nevada lyste vackert i solen.

Vi voro i Cristobals docka vid 3 tiden. Mr Brown tog oss och Kromnow ut på en bilfärd. Intressant att denna plats där vi varit så många gånger, se hur de fina affärshusen för de stora rederierna ordnas.. Bostadskvarteren i det Nya Colomb voro intressanta. Brown tog oss hem i sin våning för en drink. Det var en "flat" i 2.dra våningen, mycket hemtrevlig. Där fingo vi en cocktail med ett st kex kl. 7.30. Vi äro vana att äta kl. 6.30 och min mage var inställd på detta. Så spelades radio och en skrikande mage gör ej mig vidare trevlig. Vi skulle till Strangers Club för att få mat. Mor hade mitt gamla medlemskort, som var utskrivet den 27/10-24. med. Det gällde endast för 2 veckor så jag fick ett nytt. Nu var det cocktail igen, men då sa jag mat och vi fick hummer m.m.

Panama.

28/2 36. Vi lämnade dockan följande morgon kl. 6. Allmänt intresse av slussa och sjöarna , om dessa har jag skrivit 1924. Nu tog jag filmbilder. Hoppas de bli bra. I Panama mötte Kapten Elliot och Grace ombud Mr _____. Grace ställde en bil till vårt förfogande. Jag tog Axel och Cyssan upp i butikerna. Vi köpte vita kläder. Axel köpte två mycket eleganta. Den ena kostade \$ 7 och den andra \$ 12.5. Den var av rent tjockt silke. Utmärkt särskilt då vi jämförde den en som, "Mea" hade sytt åt honom. Nåt vitt linne, alldeles oanvändbar. Den såg ut så han skulle möjligen använda den på en maskerad som bagare. Det är märkvärdigt vad de svenska affärsmännen i konfektion kunna bära sig åt. Den Mea kostymen kostade 4 gånger så mycket som den finaste från Panama.

Så besökte vi de gamla platserna från förra gången. Den rödhåriga franska källarmästare frun kunde jag ej finna. Cyssan trodde att hon möjligen ändrat hårfärg sedan jag var där sist. Det var synd för en så ilsket klar röd färg har jag aldrig sett. Jag saknar den.

Det gamla fängelset var nu borta. Där låg administrationens byggnader m.m. Så de gamla vännerna till Lesseps stodo nu på en fin plaza. Deras brott var väl sonat. Vägen till gamla Panama var nu asfalterad och fin med en hel del trevliga villasamhällen. Vi hade en pilsner på Club Morgan och så foro vi till posten för att få brevporto. Det tog tid. Mannen måste räkna genom sin kassa 3 gånger både sedlar och silver innan han kunde ge mig 12 frimärken. Vi voro hemma på båten. Kl. 18.45 hämtade Elliot oss ut till sitt lantställe. Mycket trevligt låg det på höjden med utsikt över landskapet och Stilla Oceanen. Vi voro 8 vid bordet. Värdfolket, Legationsrådet med fru och så vi fyra. Det hela var angenämt och bra så det blev midnatt innan jag kom till kojs.

Navyyard.

29/2 36. Kl. 9 hämtade Elliot mig och Borgström. Vi gingo först genom Navyyarden som var "ein mädschen für alles". De hade en stor docka för fartyg 1100 fots långa och 110 fots bredd med pumpmaskinerier som påstods kunna tömma dockan på en timme.

Konstruktionsbyrå, gjuteri för stål, tackjärn och metall. Särskilt fina krom och nickellegeringar. Våldiga maskin- och plåtslageriverkstäder. Mest använda för kanalarbeten såsom grova rör etz. Förråd och verkstäder voro intressanta då de i huvudsak använde Panamaträslag. Modellverkstaden och framför allt modellförrådet var imponerande. De hade modeller på allt

var registrerat. Vi funno där många olika industrier t. ex. färgfabrik, vagnsverkstad för järnvägen etz.

Om kanalbestämmelser.

Från varvsanläggningen gingo vi upp till Kanalzonens administrations byggnad för att få klarhet i mätningar och bestämmelser för fartyg som ska passera kanalen.

Det var ett stort arbete. Högste chefen var i Washington för att få igenom den nya eller rättare den gamla bestämmelsen om mätning m.m. som gjordes 1913 något innan kanalen var färdig. Rederiintressen ha hela tiden arbetat emot denna särbestämmelse och i stället fått kongressen att besluta att den Engelska s.k. internationella mätningen skall bibehållas även för kanalen. Enligt denna senare användes "tongeopenings" för att få mellandäck m.m. mätfria. Myndigheterna här vilja mäta in mellandäck men sänka taxan så att resultatet blir ungefär detsamma. För tankbåtar bli avgifterna mindre, för passagerare högre. Frågan skall behandlas om tisdag. Hoppas den ej går igenom ty alla särbestämmelser äro tråkiga än den dumma engelska regeln som har den stora fördelen att vara internationell. Den kallas ju "legalired tonagecheating". Det kan ju ge olika myndigheterna möjlighet att tävla om vem som är smartast i att bedra den andra. Jag tror tyskarna ha priset i dag. Vår överskeppsmätningkontrollör Nilsson sitter väl som en utmärkt representant för "di dumme Schweden".

Så hade vi alla de säkerhetsbestämmelser som myndigheterna utfärda för att förhindra haverier i kanalen. Vi hade på genomresa sett hur en bestämmelse om "sprinklers" d.v.s. förordning att däckets skall med spolning hållas vått tillämpats. Båten hade visserligen ett rör midskepps som sprutade fina strålar av vatten, men endast en liten del av däckets var vått.

De erkände att den sprinkleranordningen var ej riktig. Så var det pollare, eldsläckning etz. Vi lyckades efter att sökt 3 olika byråer få fatt på en man som kunde dessa sakerna. Det var en enkel kanalinspektör som berättade allt vi ville veta och så satt chefen, en captain of the Navy och hörde på. Vi enades om att få alla papper oss tillsända. Kapten Elliot lovade följa upp saken och ge oss nödiga upplysningar om ändringar. Jag skall vända mig till U.D. att de genom Washington höllo oss a jour med vad som försiggår. Det passar ju Sjöfartsmuseet att ha dessa uppgifter.

Det förefaller mig som om Elliot skulle kunna arbeta upp kustlinjer här som borde bli goda feeders för de svenska Transocean länderna.

Vi hade lunch för agent och konsul m.fl. och så gick båten.

Kvällen var lugn och skön kanske lite för varm då vi hade medvind. Massor av fartyg i båda riktningarna. På kvällen dansade doktor Carlson och

Bergström med några Panama damer. De fingo även mig att dansa nationaldans och gav mig namnet "Tamburita King". Hon skulle berömma mig med sin engelska "You danse plenty well".

Puntarena.

1 Mars 1936. Vaknade kl. 6 till ankars mitt för Puntarenas nybyggda kaj. Fingo besked om att där ej skulle bli plats förr än efter kl. 15. Agenten Mr Larsen var där med stadens myndigheter. Vi beslutade att gå i land och se om någon ändring kunde ske. Barkassen sänktes och så gingo Kapten med stadens herrar, Kromnow och jag i land. Vi fingo löften om att "Palatia" (Hamburg) skulle förhålla ut för att lämna plats åt oss kl. 11.30. Axel och jag stannade i staden för att bese den.

Gatulivet var som en vardag, mycket livligt, likaså på torget och saluhallen. På andra sidan hade jag förra gången fotograferat småbåtar, typiska för den kusten. Ville se dem en gång till. Där lågo högar av Stilla havsostronskal. Jag hade från förra färden ett sådant som cigarettaskbägare och tog nu några till. Så åkte vi runt i sanden. Bilen var dålig, den sämsta jag någonsin åkt uti. Den fastnade i sanden, så vi fingo hjälpa till att dra den ut. Så besågo vi badplatsen. Jag filmade Pelicanerna.

Sen var det tid att gå ombord. I stället för kl. 12 kom Annie J-n in kl. 13 lagom till lunch. Efter lunchen vilade vi. Så tog jag Cyss och Emma med till staden där de handlade sköldpaddssaker etz, besågo kyrkan. Kommo hem till middagen. Mr Larrard lovade då att vi skulle vara färdiga "eleven o'clock". Jag trodde det menades kl. 23 och undrade om "papers" voro färdiga till dess. Han förklarade att han var lika ivrig på att få oss iväg som vi att få gå. Efter middagen pratade vi. Mor och jag spelade kort. Vi talade om att gå till badhuset och dansa, men ingen hade lust. Fingo veta att lastningen ej blev färdig förr än kl. 3, gingo till kojs. Jag hade alla ventiler öppna och beslöt sova blott med ett öga i sänder så jag skulle kunna kontrollera om de tjuvaktiga infödingarna skulle försöka plocka till sig något genom fönstren. Vid 12 tiden blåste visslan 3 gånger. Jag tog det för lotsen och avgångssignal och somnade gott till dess jag hörde en liknande signal igen. Då var det full dager och folket höll på att skalka luckorna.

2/3 36. Klockan är nu 7.30 och vi äro ej ännu i väg fastän all lastning varit slut sedan kl. 6. Vi väntade på papper. De kommo kanske kl. 11 som Larrard lovade.

Det var rätt dystert att finna att tyskarna slagit ut oss på alla områden. Bolinder motorer kunde ej säljas. Tyskar hade tagit marknaden. Samma med tidningspapper. Vi sågo en låda märkt "Made in Sweden" använd som bord på gatan, museiföremål !. I butiken för sköldpaddsarbeten etz tror jag det mesta var från Japan. Då vi vid utfärden kl. 8 beundrade de vackra

skiftningarna på bergen sa Mrs O Sullivan all denna härlighet tar väl "The Japs" så småningom..

La Libestad och Acajutta.

Vi sågo några delfiner ganska nära men ej så att vi kunde komma åt dem med filmkameran. 2 sköldpaddor även på långt håll. Annars endast sjöfågel. Vi voro i "La Libestad" kl. 1, lämnade Mrs O Sullivan. Hennes son och niece var där. Vi fingo ingen last, men det tog oss 3 timmar innan papper blev klara så vi kunde lyfta ankar. Vi skulle gå till Acajutta för att hämta kaffe. Överenskommelsen med Grace var att vi skulle ankra och signalera. Om de ej kommo ut inom en timma så skulle vi gå vidare till Champerico, det var nämligen konflikt mellan Salvador och Grace om övertidsarbete etz. De ville ha ett exempel konstaterat att "Annie Johnson" hade fått vänta förgäves på sin last. Men därav blev inget. Pråmarna och folk kommo omedelbart så kl. 23 var lastningen klar. Vi kunde gå och jag sov gott med öppna fönster. Det kunde behövas ty natten var varm, över 30° cels.

Födelsedag 72 år.

Den 4 Mars 1936. Min guldklocka krånglade lite här liksom i fjol under ekvatorn, så jag steg upp för att gå ut och se vad tiden kunde vara då jag möter Cyssan med kaffebrickan och varma gratulationer. Jag skyndade mig i badet och så slogo vi oss ned på verandan och läste brev med lyckönskningar från gossarna och moster och tant samt även från Meurling. Det var festligt. Kl. 11 voro vi till ankars för att lasta kaffe i Champerico. Dagen är lugn med lite bris just lagom.

Vi hade fått en del nya passagerare, En ung man med fru och son. Han var anställd vid silvergruvor i Honduras och skulle hem till U.S.A. för semester. Så hade vi en salvadosa med en salvadore med sig. Ej vidare intressanta. Vi voro färdiga med lastningen så fartyget lyfte ankar kl. 6.30. Kapten kom ned strax efter och så gingo vi till födelsedagsmiddagen. Doktorn och Ing. Borgström voro inbjudna till vårt bord så vi voro 7 st. Mor har matsedeln, till den togs snaps, pilsner, sherry och rehnvin och så hölls tal av såväl Kapten som Axel Kromnow. De talade vänligt och vackert på stående fot så det verkade festligt. Vid kaffet på verandan kom telegram hemifrån villa "Knallhatten" och alla vännerna, Från Olof och hans närmast och från Generalkonsuln som uppmanade oss att fira dagen ordentligt. Det gjorde vi och med nattsexa och champis. Det tog lite på mina krafter så dagen efter

5/3 36 var jag lite trött och dåsig och vilade. Efter lunch började vi studera djurlivet. Vi sågo en del sköldpaddor men ingen med en fiskmå på som

förra gången. Då var det höst, nu är det vår. Telegraferat till Oscar Wallander och bett honom till middag om söndag. Tackat Johnson för telegram och fest. Även så har jag sänt telegram till Kapt. Holland på S.S. Chipassa, som hälsade mig välkommen i de vatten där vi haft gemensam gemyt.

6/3 36. Vackert och lugnt. Vi följa tätt efter Mexikanska kusten med sina vackra skiftande bergspartier.

7/3 36. Do, do. Lotten kallade ut mig för en flock tumlare. men jag kom för sent med kameran. Vi se en del sköldpaddor utan måsar, en val passerade tätt. Snöklädd topp av Mexbergen. Det är en härlig temperatur. Svalt i skuggan. I natt stängde Cyssan sin fläkt. Jag har ej haft min i gång denna resan. Det svalnar allt mer så på kvällen satte jag på tunna underkläder.

8/3 36. Vi sågo "blanket fish" men ej så mycket som förra gången. Mor och jag badade kl. 8 och så klädde vi oss för att gå i land. Jag tog min grå sommarkostym. Tropikstämningen var över.

Mazatlans.

Efter frukost mött oss dimman så vi gå sakta fram. Befälet har ej haft någon landkänning i dag så det måtte vara otrevligt att navigera i dessa farvatten i dimma. Det var lika dant förra gången. Kl. 11.30 kastade vi ankar i Mazatlaus hamn. En japansk "trawlare" kallades den låg där före oss. För mina ögon var det ett välrustat sjömättningsfartyg som låg i dessa vatten för japanska regeringens upplysningstjänst. Hon påminde något om vår Skagerak men större och kraftigare. Bakom henne låg en lustyacht med Panamaflagg men med U.S.A. vapnet i bogen. Spioner och contraspioner.

Vi fingo vänta en timma innan doktor och myndigheter kommo. Strax efter dem kom Oscar Wallander i en båt han hyrt. Det var kärt att se de gamla nordiska dragen. Jag ropade på honom Wallander, men det reagerade han ej för, men då jag skrek Oscar lyste hela ansiktet upp med ropet Hugo. Han kom ombord lagom för att äta lunch med oss. Sedan foro vi in till staden för att skriva hälsningar till alla gamla vänner. Kamrater ända sedan vi voro små gossar på Öland, i skolan till studentexamen ha vi träffats tre gånger under de senaste 53 åren, 1894 i New York, 1900 på Lindholmen, 1908 på Badhusgatan. Varje gång endast några timmar. Gamla minnen rullas fram allt som vi prata och då vi gå i barkassen och vinkar farväl var stämningen vemodsfull. Att så gammal god vänskap ska få utnyttjas så lite. Han hade med sig en låda cigarrer till mig, eu de Cologne för Mor och papaya i en rolig påse. Kl. 5.30 lyftes ankaret, middag och vila.

9/3 36. Härligt hav. Solen lyste vackert på Point S:t Lucas. Vi följde kusten hela dagen och såg dess skiftningar.

10/3. Temperaturen i skuggan nere i 18°, i solen gott och varmt. Vi badade för sista gången i däcksbadet. 16° i vattnet.

Kaptensmiddag med mycket glädje. Väntade hela aftonen på telegram hemifrån. Fick ett kl. 18 som var sänt 7/3/36 kl. 13. Man ville ha svar på ett som jag sände 9/3 med anmodan att låta mig få lite närmare meddelande om krigsmolnen hemma och antydande att jag tänkte bryta resan. Fick intet svar.

11/3. Har telegraferat till Ed Oleson min kusin i San Diego att vi komma torsdag morgon. Soligt skönt hav. Temperaturen i natt 14° i dag 18°. Ligger i solen på däck klädd i sommarkläder, men med vanliga underkläder, solar mig och väntar på vad komma skall.

San Diego.

12/3. Vi voro vid kajen tidigt så jag steg upp kl. 6. Tittade ut och såg "Calmarline" med stora bokstäver på ett fartyg till ankars utanför. Calmar gamla minnen, men detta var nya saker, ett Cal, rederi med bommar så långa så de räckte nästan för om stäven.

Kusin Ed Oleson.

Kusin Ed Oleson med sin Maria stodo på kajen den senare med en stor rosenkvast. De kommo ombord föllo de i famnen på Mr och Mrs Potwright från London, turistpassagerare med Annie Johnson, så jag måste ha misstagit mig. Vi tittade förgäves efter någon annan som kunde vara kusin Ed. Efter en ½ timma kommer Potwright upp till oss med dem överlämnande rosorna till Cyss och ber om ursäkt. Ed var så lik hennes bror som hon inte sett på 50 år så hon Mrs Potwright hade blivit så rörd så rörd och fallit i famnen på brodern. Det tog en lång stund för dem att söka klara släkten. Till sist gick det ej alls, så Ed och hans maka måtte komma till oss. Där voro vi strax ense om allt. De togo oss i sin flotta bil på färden i San Diegos omgivningar och så hem för att se deras nätta hem på en kulle med utmärkt utsikt. Medan Maria lagade lunch, här kallas det middag, reste vi ut till flygön och _____. Vi bilade runt utan något särskilt uppseendeväckande. Ed ville skaffa mig tillåtelse att gå ombord i fartygen, men jag sa att jag var ute på semester så båtar intresserade mig ej. Men så fick jag se den nya flygplanskryssaren "Ranger" det var ingen båt. Det var en "creation" som de säga. De formerna och linjerna, skarpa och djärva fingo min stora beundran. Jag stannade och såg till dess det var tid för middag.

Det var ett vackert middagsbord som Maria och hennes dotter hade lagt. Gula blomster med gröna ljus i ljusgröna glasstakar verkade vår. Mor såg med detsamma, Påskdagsfrukost. Kyckling och grönsaker. Salladen med

aligatorpears och ananas etz. var så delikat att jag måste berömma den. "Så mycket beröm tål ej Maria" sa Ed "Nu får jag ingen bukt med henne på en månad".

De talade bra svenska. Han har varit i Staterna sedan 1879 och ej glömt sitt modersmål. Jag har ej sett honom sedan dess d.v.s. 57 år. Hans mor var min mors äldre syster. Hon hade tre söner, var mycket sjuklig dog redan 1875. Jag minns hennes begravning ty Far uppträdde i full uniform med värja. Så for den äldste av dem och lärde lantbruk i den nya folkhögskolan. Den andre Gustaf gick till sjöss för att bli sjökaptan. Seglade ett par år med engelsmän och amerikanare. Då han kom hem var Josef som vi kallade honom färdig med skolan och ville också till sjöss. Gustaf hade då ett års segling kvar innan han kunde börja läsa. Jos. ville gå med honom, men fick ej därför att Gus kunde ej stå ut med att se hur Jos skulle misshandlas i skansen, såsom varande den yngste. Han ansåg även att Jos var för klen för så hårt arbete.

Därför ansågs bättre att han emigrerade till U.S. såsom alla andra bondgossar, som ej hade en gård att få. Gus, som mycket godhjärtad ville ej lämna sin lillebror ensam utan skulle följa honom ut. Komna till Rochester stannade Gus för gott och blev handlande och tjänade en förmögenhet. Jos ändrade sitt namn till Edward. Han var döpt till Edward Josef O. Var några år formare i ett gjuteri. Arbetet var för tungt för den klene gossen så han gick in i en herrekiperingsaffär först som biträde och sedan som affärsman en gross. "Allt vad jag lade handen vid blev pengar. Redan år 1900 var jag förmögen nog att resa till Europa, besöka Parisutställningen, Schweiz, Italien och naturligtvis hemmet. Det tog ett år och så for jag ut att fortsätta mina affärer. De gick fortfarande bra men hälsan var klen så jag köpte statspapper och dyl. samt en egendom i San Diego där jag slog mig ned. Så dog Gustaf och lämnade Maria med sin dotter och en god förmögenhet och vi flyttade samman och gifte oss".

"Krigets efterkris 1930 reducerade mina papper i värde. Många som voro köpta för \$ 300 föll till \$ 20. Jag har dock klarat mig bra och är nöjd". Vi sutto och pratade så tiden gick och vi måtte resa ned till båten. Den gick kl. 18.

Ombord funnos Kapten Snöbom ombud för Johnsons, glad och skämtsam och så Mr Buck, ombud för W.R. Grace. Han bodde i Los Angeles och var mycket hemma i dessa fartygsaffärer.

Hollywood.

13/3 36. Reste till Hollywood och dansade på Trocadero bland alla filmstjärnor, men fick ej något lönande engagemang. Det hjälpte ej ens att jag refererade till Greta Garbo (se 1:sta sidan.) Pressen uppmanade mig till

detta. Då vi kommo på däck sedan fartyget angjort kajen blevo vi överlupna av pressmän, som frågade ut mig om allt tänkbart. Någon nämnde den där historien om Greta Garbo och jag måste skaffa dem en G.H.T så de fingo se bilden. De ville ovillkorligen att jag skulle sätta på mig samma kostym så de fingo ta ett foto. Jag försummade detta tillfälle till reklam och följderna blev att jag ej, som alla de andra svenska konstnärerna kunde slå igenom.

Ångrar dock ej resan. Denna stora samling av städer som kallas Los Angeles är ett område som London. Hamnen är i Don Pedro, till ångbåtskontoret är en timmes resa på en flott Chanssé, men med många stoppningar för korsande gator. Innan vi reste upp gjorde vi en timmes båtfärd i hamnen. Där fanns pirar för alla de stora linjerna, en den största och mest välbyggda hamnar jag sett. Vid skjulen finnes inga kranar. Man lossar och lastar med egna grejer från fartygen. Jag har ej sett några kajkranar i hela Amerika och så ska vi överlasta våra kajer hemma med dyrbara krananordningar. Transportanordningarna inuti skjulen äro här utomordentligt praktiska.

Vi hade i vår plan att även fara till Honolulu. Vi skulle studera den trafiken, fartygens konstruktion, passagerarnas vanor och önskemål m.m. Det var lätt att få båt dit, men ingen tillbaka. Det var mot säsongens slut där och alla skulle hem. Vi måste tillbaka omgående ty annars fick vi ingen båt hem från San Francisco, utan måste ta oss hem över land. Det blir besvärligt och dyrbart. Det blev rätt spännande hur frågan skulle ordnas. Skulle vi resa så skulle vi gå i land i Los Angeles och ta Lurline på lördagskvällen. Hon skulle leverera oss i Honolulu torsdag morgon, men där fanns ingen båt som kunde ta oss tillbaka. Därför var tanken att följa med Annie Johnson hela vägen. Jag reagerade emot att behöva resa upp till snö i Canada. Om det ej är snö i Vancouver så är det dimmigt och rått, så jag var betänkt på att använda tiden i Californien och söka upp vänner där.

Vi hade inget besked så vi reste upp till Los Angeles utan bagage. Jag skulle träffa en herr Gross, chef för Lock-heeds luftflygsfabrik för att överlägga om en licens för dessa. Vi samlades till lunch på Biltmore Hotel, där vi åto en mycket god och kraftig måltid med Califoniavin. Sedan foro vi ut för att se staden. Fingo just då vi skulle fara besked om att returplatser ordats för oss ombord på Lurline d.v.s. vi skulle göra en rundtur med båten.

Klockare Andersson.

Vår bilfärd gick genom Hollywoods alla vackra stadsdelar där vi fingo se filmstjärnornas och oljekungarnas palats. Vi återvände till båten så vi voro där kl. 6 för att hämta och förtulla vårt bagage. Då jag kom ombord sa Steward att mina släktingar satt och väntade på mig ? Jag visste inga

släktingar där. Det var Klockar Anderssons barn från Kolswa, Carl och Anna med fru, man, svågrar etz. etz. Jag hade ju ej sett dem på 55 år, men kände Carl och Anna från barndomstiden. Vi skulle förtulla och var till baka igen på Biltmore Hotel och klä om oss för middag till kl. 8 så där fanns ej mycket tid att prata. De voro tydligen glada att få se mig och för mig var det gamla minnen.

Återkomna till hotellet blev vi något försenade med uppäckning och omklädning men 8.15 voro vi färdiga att ge oss iväg till Bucks hem. Han gjorde wiskey cocktails: 2 sockerbitar (stora) 6 droppar Angostura och så lite sodavatten på detta så sockret smälte sedan is och en apelsinklyfta, en citronskiva med skal och så whisky och på det soda. Rätt så uppfriskande efter en ansträngande dag.

Så foro vi till Hollywood Trecadero, en flott restaurang på en höjd från vilken vi sågo Los Angeles inunder med sina millioner ljus. Då ville de ge oss cocktails igen, men då sa jag nej så bestämt att mor sa att "man skall ta seden dit man kommer". Men jag sa att "de ska ej ta livet av mig". Det får vara gränser. Klockan var nu 10 på kvällen, jag var hungrig och kunde ej följa det amerikanska systemet med 5 cocktails innan vi gå till bords,(vi hade haft 3) och sedan dricka isvatten därtill. Vi gingo direkt till bords och fingo en fin middag med californiskt vin och så dansade vi. Bordet var ordnat alldeles invid dansplatsen så jag kunde väl studera dem. Filmfolket dansade i allmänhet utmärkt. Vi kommo i säng vid 2 tiden.

14/3 36. Mr Duffy från Grace skulle köra mig ut till Douglas flygmaskinsfabrik, så jag infann mig i god tid på Grace kontor, Borgström och Kromnow skulle diskutera ritningar med Mr Buck och hans personal.

Drive in bio- och restaurang.

Det var en intressant resa. Duffy var en god guide. Vi åkte förbi en bio, där folk körde in och sutto kvar i bilen medan de sågo föreställningen. Så sågo vi flera restauranger, som egentligen endast voro kök och serveringsrum. Någon matsal fanns ej. Den var en parkeringsplats där man ställde bilen, satt kvar i den och åt sin måltid. Vi sågo köksvagnar, som hyrdes för långa bilturer hakades på bilen och så hade man kök, matsal och sovrum med sig. En revisionsfirma mötte vi eller rättare såg vi i arbete. Det var allt i en bil med räkne- och skrivmaskiner m.m. som är nödvändig t för bokföring. Den stod utanför en liten hökarebutik, vars ägare bar ut kassakladden och så gjordes bokföringen i bilen. De lär hinna med många affärers bokföring per dag.

Douglas.

Duffy hade träffat vår kronprins, som hans far i egenskap av dir. för järnvägen hade fört genom staterna. Vi kommo ut till Douglas stora flygplansverkstadsanläggningar strax före kl. 10 och blevo omedelbart omhändertagna av Mr Brown, the seketary, Medan jag talade med honom om våra planer på licenser för deras maskinerier, något som endast Focker i Holland kunde klara, kom Douglas. Han var en ung man som haft allt för stor framgång i livet. För 10 år sedan hade han lämnat flottan för att ägna sig åt flyget och hade nu världens förnämsta flygmaskinsfabrik. Han såg ut som en duktig maskinmästare med smutsiga vita byxor och ett ansikte som sken av välmåga och självbelåtenhet. Han var mycket artig i trots av att vi ej kunde göra affärer, gav mig sina specifikationer och inbjöd mig att bese verkstäderna. De voro nya och under utbyggnad för de större orders han skulle få. Ritkontoret var fullpackat med 150 ritare. Han påstod att detta var det största i världen men det tror jag ej. Verkstäderna var byggda av fackverkskonstruktion med korrugerad plåt, på en del ställen var denna extra behandlad för ljudisolering. Maskinerna voro små och anläggningskostnaden tycktes ej orimligt hög för omsättningen. Två maskiner intresserade mig, dels en 2000 tons press för att pressa plåtdelar till flygkropparna och så en punktsvetsningsmaskin för lättmetall. Det var lördag och kontoret skulle stängas så jag måste avbryta denna intressanta inspektion.

Återkommen till Biltmore fann jag Cyssan ännu oklädd packande för resan till Honolulu. Hon hade ingen frukost fått och jag hade varit uppe tidigt så vi enades om att gå ut och finna ett litet trevligt lunchställe för oss själva. Då kom en herr Knös in. Han har brev från Wilgot Knös i Göteborg att ta hand om oss. Vi förslå då att han skall visa oss ett lunchställe. Det är han gärna beredd på. Vi åka ½ timme till Lucka ett mycket populärt ställe med mycken och god mat till billigt pris. Vi hade en bra pratstund.

Herr Knös.

Denna mannen född i Lund 1874 hade vid 15 års ålder gått till sjöss. Han hade hamnat på ett Apotek i Californien, gift sig med ett kvinnligt apoteksbiträde från Sverige. Gått in för "real estate" och var nu byggmästare i stor skala. Byggde hela stadsdelar på så sätt att han först köpte egendomen, delade upp den till en stadsplan, så hjälpte han hugade spekulanter att finansiera husbyggena och tjänade bra pengar. Villor och även våningar voro mycket billigare än hemma.

Efter lunchen en biltur och så hem att packa. Jag hade några brev till G.V. och Axel Johnson och så telegram hem till fru Holland, som skulle ordna lunch på söndagen för oss i San Francisco. Det tog tid så vi kommo ej i bilarna förr än kl 5.45 och kl. 6 voro vi vid kajen och gingo direkt ombord på S.S."Lurline". Vi hade en glad middag med Knös som gäst. Så gick båten och jag sov gott, vilket jag ej gjort i land.

Hugo Hammars Dagbok nr 8.

1936. Kombinerad studie- och lustresa med M.S. Annie Johnson till Los Angeles och med S.S. "Lurline" till Honolulu

Kap. 1. Göteborg till Los Angeles med M.S. Annie Johnson.

21 Januari till 14 Mars 1936.

Den 21 Januari 1936 vaknade vi sent. Gårdagens händelser stodo livligt för mig. Tidningarna hade avtalsuppgörelsen i stora bokstäver. Nu gäller det att få klart med Axel Ax:son Johnson om de båda Sydamerica båtarna, samt om resan till Honolulu. Jag var tidigt på Nordstjernans kontor för att få honom till uppgörelse. Det hela kunde vara gjort på en timme, men Axel sa efter ett par timmar: "Du ser så trött ut, så det är bäst du går hem och lägger dig. Jag ska ringa om det är något som jag önskar. Annars kan du komma om torsdag så ska vi skriva kontrakt"

Nåja jag hade inget emot en god sömn. Väcktes i tid för att gå på Karl Gerards revy och så superade vi på Operakällaren och dansade. I säng kl. 1 sov jag till kl. 9.

22 Jan. Hade sedan uppgörelser med arbetsgivarföreningens dir. och med verkstadsföreningen.

Med min Mexicanske vän ing. Gonzales hade jag en lång överläggning om Mexicanska planer på ett varv och en flotta för sin kusttrafik. Han framhöll att det hela skulle vara "on a small scale", vilket gladdde mig. Han hade varit i Sverige endast 6 månader och talade rätt bra svenska. Jag ska se på saken i Mazatlan.

Uppgörelse med Axel A.son Johnson.

23 Jan. Hade uppgörelse med Axel Johnson. Det tog hela dagen och mycket på mina nerver. Han hade middag för Ministern av Ziaur kl. 8. Först kl. 7,15 fick jag honom att skriva på. Han ville att jag skulle vänta till tisdagen den 28:de då han inbjudit mig att tillsammans med repr. för rederiet ta emot regeringen på en lunch ombord på M.S. Uraugai. Just som

jag fått namnet på kontraktet ringde Cyssan om att jag skulle skynda mig hem och klä om mig för middag så hon fick packa innan vi foro från hotellet. Jag hade dock lite att göra med försegling etz. och papperet måste jag ha med mig. Det händer nämligen att Axel har ändrat mening morgonen därpå och jag måste vara hemma för allvarliga uppgörelser på verkstaden morgonen därpå. Kl. 7,40 kom jag hem och så var det att i hast sätta på middagsdräkten medan mor packade ner kläderna.

Gammal lärdom till heders.

Trött och jäktad får jag otrevliga hostattacker. Då vi lämnade rummet tog jag en stor bit lackrits för att lena upp halsen. Middagen började med ostron och det första tog lackristbiten med sig och lade sig på struplocket. Där var ej annat att göra än följa min lärares råd då vi läste om människokroppen. Han sa att "om en matbit lägger sig på struphuvudet så skynda dig att få fingrarna ned i halsen och kräks upp den". Jag rusade ut i toaletten och klarade skivan. Om jag ej hunnit detta, undras om någon då tänkt på lärarens råd "om någon storknar vid bordet tag då ett knivskaft eller lång penna och pressa ner biten som fastnat i halsen, men fort innan människan kvävs Det lönar sig ej sända efter läkare." Ett av de saker jag lärt i skolan och fått nytta av fast först efter 60 år. Jag har ofta gruffat över så mycket onyttigt och oriktigt som jag fått lära i skolan, men detta sonar mycket.

Hovbekymmer.

Jag förde kabinetts sekr. Günthers fru till bordet. Jag måste be henne om ursäkt att jag ej vågade tala för då skulle min hals gå sönder och så ett hostanfall eller så. Hon var mycket älskvärd och underhöll mig med hovbekymmerna för dagen:

- 1) Hade en hel mängd fruar blivit anmodade att göra cour, dagen därpå. Fru Prytz var bland dem. Hon hade kommit upp till Stockholm med samma tåg som Cyssan och jag. D.v.s. på måndagsmorgonen och hade gjort alla de visiter etz, som voro nödvändiga. Men skulle det ej bli någon cour utan blott ett enkelt te. Häremot protesterade de då de skaffat sig så dyra hovtoiletter.
- 2) Värre var det med den kungliga middagen. Den skulle ju vara så exklusiv och regeringen och endast några spetsar. Det var nästa måndag. Men så var ju Kung Georg V död, stor hovsorg. Ingen visste om middagen skulle bli av eller ej. Då sa jag: "De va la f-n att ej riks- eller hovmaskalken kan ge besked. "Nej de går ej sa hon" och Cyssan och jag behövde besked för vi skulle annars haft socialministern med fru på familjemiddag. Vi kommo iväg med nattåget.

24/1 1936 var jag så trött på kvällen att jag beslöt äta middag hemma med familjen. Det var 5:te gången i år som jag fick vara hemma. Jag försummade då Kgl. Vitterhets och Vetenskapssamhällets högtidsfest. Det var något förbluffande att läsa i morgontidningen (Göteborgs Posten) att "Dr Hammar var ej med". Det torde vara nog med att nämna när man är med.

Fick en liktorn tagen ut på höger häl av Dr Ivar Johansson.

25/1. Deltog i Handelskammarens middag.

26/1. Fastrarna hemma till middag.

Två beställningar.

27 - 29/1. Gjorde upp med Gunnar Carlsson om två 17 knops lastbåtar för Transatlantics Australientrade.

30/1. Gjorde visit hos Marthina Lundgren angående donation för vår fartygsprovninglaboratorie.

31/1. Götaverkens styrelse med rapport om 5 nybyggen, 2 års arbetsfred m.m. Bokslut och uppgörelse med ESAB. På aftonen Moster Daily, Cervins, Olof, Fastrarna och gossarna, 12 stycken vid bordet inkl Anders Cyrus och Tant Astrid.

Äntligen iväg.

1 Febr. Kl. 7,30 körde Heck ned vårt bagage till motorfartyget Anni Johnson som låg vid Dalanäs. Kl. 8,40 hämtade han oss och gossarna till fartyget. Vi gingo strax ombord. Nils förklarade fartyget hemtrevligt och det är det. Kastade loss kl. 10. Hade fint väder både lördagen och söndagen så vi voro i Lillo utanför Anvers redan kl. 8 på måndagsmorgonen den 3/2 1936.

3/2. I salongen voro Kapten Andreason, doktor Karlsson skeppsläkare, dir Axel Kromnow med Emma och Hugo Hammar och Cyssie och så Borgström N.A. för Götaverken, svenska. Vi fingo vänta ända till kl. 3 innan passagerarna kommo ombord. 1:sta klass voro Mr o Madame Ruppe och så Mrs O'Sullivan. Vi pratade med varandra på internationellt manér omedelbart utan presentation. Aftonen var lugn och vi gingo tidigt till kojs.

4/2 1936. Dagen har varit solig men sval. -2° cels på bryggan i natt. Havet lugnt. Passerade S:t Catherine, Isle of White kl. 12. Såg engelska fyrar även vid läggdags.

5/2 36. Hög sjö. Fartyget går bra i sjön. Ingen rullning. Mulet rått och ruggigt. Vid lunchen endast 6 passagerare. Mor håller sig i säng.

6/2 36. Do, vid 12 tiden lite sol, hela eftermiddagen regn och rusk.

7/2 36. Solen gick upp klar, men var bakom moln redan kl. 8,30. Regn och hög sjö. Mor lunchade med oss i matsalen och satt på däck några timmar. Hade 2 timmars konferens med Kromnow och Kapten om de nya fartygen.

8 och 9 Febr. Hög motsjö, mulet och blåst, Mor i hytten hela dagen. På kvällen gav jag henne ett sovpulver men det verkade ej.

10 Febr. Solen lyser klar, sjön har mojnät något. I natt har det varit svårt. Vakten 20 - 12 endast 11 mil d.v.s. $2\frac{3}{4}$ knop. Maskineriet har gått mycket ojämnt. Mor har fått lite vila nu på morgonen så vi ska lämna henne. Barometern som i går var 739 är i dag 750. Hoppas detta är tecken på kommande sommar.

11/2. Hård swell. Barometern går upp.

12/2 36. Vi ha kommit så långt med de nya projekten att vi fått dimensionerna bestämda, dubbelbotten 60" hög. Maskineri Olsons 7 cyl. eller 1 snabbgående 300 revs och Asea växel till 125. Barometern 765. Vädret bättrar sig för varje timme. Min fot bättre.

13/2 Mor är nu tip top, känner ej sjö eller maskinskakningar så mycket. Min fot värker.

14/2 Flygfiskarna börjar visa sig. Kapten ger middag.

15/2 Sommar. Vi tar på oss sommarkläder men jag behåller mina underkläder ett par dar till. Jag försöker hårda sko i stället för gummi. Det ser ut att hjälpa något. Telegram om Fönnevolds beställning. Hoppas det går bra. Det är en farlig spekuliation för Fönnevold och få se hur det kan gå för oss. Badade på däck.

16/2 Full sommar. Var i bassängen kl. 6,30. Frukost i rummet. Mor badade kl. 8,30 och leker söndag hemma. Sitta på däck och prata, spela shuffelboard, bada och vila. Vi ha tagit film av denna dagen. Jag blev öm i axeln av shuffelboard. Foten är lite bättre.

17/2. Steg upp kl. 6,15, åt en apelsin och så till bassängen. Vetenskapsmannen zoologen Dahl var där i samspråk med en dam som jag trodde var den s.k. sekreteraren. Hälsade god morgon. Damen försvann. Jag gick i badet. Dahl kom efter. Då jag gick upp kom en annan dam den verkliga sekreteraren och fästmön. Hon hade några sidentrasor kring midjan och över bröstet. Strumpor och skor. Så började hon ta av sig för att sätta på simdräkten. Sen hon fått den på säger hon "god morgon" och så kliver hon i badet med sin fästman och chef. Då hon kommer upp ur badet rafsar hon till sig all grannlåten som hon hade på sig då hon kom och springer barfota och våt med grejerna i famnen ned till sin hytt. Om en stund är hon tillbaka med silkestrasorna på.

Jag frågade Dahl om ett par stora vita fåglar med lång svans som vi sett aftonen förut. De förvånade mig ej endast utseendet som var så ovanligt, utan ändå mera att vi på flera dar ej sett någon fågel och ännu voro 3 dagsresor från Trinidad. Han sa att de voro s.k. tropikfåglar någon sorts skrakar.

18/2. Långt telegram från Johnson om stora oljeavtal med Mellons Venezuela Gold Oil Co genom deras representant i Caracas, Herberg Jordan Stabel, samt om att återupptaga den gamla linjen Sverige Venezuela. Danskarna lär vara efter den. Vi sände telegram till Jordan Stabel och meddelade våra ankomsttider i Trinidad eller Curacau.

Tobago.

19/2. Sågo en bergö med tre bergstoppar som jag tog för Trinidad. Det var Tobago. Vi anlände till Port of Spain vid tvåtiden. Hade vi gått inomskärs, som en holländare gjorde hade vi vunnit en timma och varit före denna. Nu fick holländaren läkare och hälsomaster först. Vi fingo vänta men voro färdiga att resa in vid 4 tiden, Axel, Emma, Cyssan och jag. Mr Johnston firma Williamsen och Johnston, Nordstjernans agent, tog hand om oss. Han körde oss i sin egen bil upp på berget med de vackra utsikterna, samma väg som Mor och jag for för 3 år sedan. Så sågo vi Govenors Palace och tillhörande Tropical garden med sina jätteträd och musikkåren 30 man. Därifrån foro vi till en klubb, som hade barnkarneval och kommo lagom till se prisutdelningen. Ungarna voro mycket lustiga. Jag hade blivit kall i bilen och kommit i frysning så Axel och jag togo en whisky medan vi sågo på festligheterna. Så körde Johnston oss till sitt hem som låg i en nätt trädgård. Frun roade sig med de många olika sorter orchideer och så fingo vi en rompunsch som var ganska uppiggande.

Vi inbjödo herr och fru Johnston att äta middag med oss på den Franska restaurangen. Vi åkte alla sex dit i deras bil. Den skulle vara lite exklusiv. Sällskap i smoking damer i dress. Fransmannen lovade oss en god diné om vi lugnade oss vid en liten cocktail. Toaletten var den enklast möjliga med torvströklosett. Ett handfat hängde på väggen till serveringsrummet där vi kunde skölja fingrarna innan vi slog oss ned vid en jättekanna med isvatten och champagne i. Det var cocktailen. Angusturan satte piff på den. Sedan vi släckt törsten med två sådana glas var, fordrade vi att få sitta till bords. Jag förde Mrs Johnston till bords. Uppfostrad i England var hon glad och spirituell, glad i cigaretter och cognac. Så då vi skulle beställa drinkarna valde hon cognac och soda, vilket förenklade hela arrangemanget ty jag och Mor ville ha Bourdeux och det var nog bäst för Kromnow också fast Axel protesterade och ville att vi alla skulle ha champagne på gammalt svenskt manér. Han tyckte det ej var fint nog att hon drack grogg och vi andra S:t Julien, som serverades utmärkt. Hors d'oeuvre, sardiner, tomater,

gurka, buljong med vermiceller, fisksnäcka och så en kyckling cocotte som mor fann underbar och som även jag gillade d.v.s. champinjoner och löken m.m. gott som fanns i pannan. Ost och glass. Kaffe och cognac, skämt och glam alla nöjda då vi bröto upp för att passa båten, som skulle gå ut till vårt fartyg kl. 21. Jag kysste Mrs Johnston på kinden vilket Mor bad mig anteckna i dagboken.

Frågan gäller om det ska löna sig att ordna direkt regelbunden trafik på dessa platser här nere. Williamsen & Johnston skulle ha agenturen här. Vi hade i uppdrag att studera dem. Jag fick ett gott intryck av Johnston. Född på ön av skotska föräldrar hade han en hel del skotsk energi och lugnt omdöme kvar. Vi ordnade att han följande dag skulle ta oss till raffinaderier och så the Pitch Lake. Vi skulle träffas redan kl. 7 på morgonen och då färden in tog $\frac{1}{2}$ med båten så ordnade vi med väckning 5,45, frukost kl. 6,15.

20/2. Allt gick programenligt ända till vi kommo ned till livbåten som skulle föra oss in till staden. Då ville ej motorn gå. Sedan vi arbetat med den $\frac{1}{2}$ timme togo vi årorna och så rodde de ungefär $\frac{1}{3}$ del av vägen så kom motorn i gång så att vi kommo in till den väntande Mr Johnston kl. 7,50.

Vi voro 4 från båten, Kapten, Kromnow, jag och Cyss, Mr Johnstone och chaufför. Varnad av gårdagens kyla hade jag en rock att svepa om bröst och axlar. Det var skönt i den öppna bilen. Vi stannade efter en timmes färd vid The Trinidad Leaseholds Ltd cracking plats. 6 anläggningar. Chefen Mr Jonsson var allt för upptagen för att träffa oss. Hans seketary skötte om konversationen. Kromnow ville ha pris på 130,000 tons olja per år, men det lämnas endast i London. De skötte inga affärer där. Då vi voro färdiga med sekreteraren meddelade han att chefen ville hälsa på oss. Han gav intryck av att intet kunna göra istället för att ha så fruktansvärt mycket att göra. Jag tror han var en exporterad whiskygosse som placerats på denna hyggliga ö vid ett trevligt job.

Så gingo vi upp på klubben. Den var mycket elegant, luftig och bra med finfina toaletter etz. Där fingo vi var sin Gintonic. Så skulle vi se på krackeranläggningen. Kromnow ville ta en bild, men det förbjöd polisen. Så gingo i bilen och åkte till nästa anläggning, som vi riktade tre kameror på. Efter en timme till voro vi vid Pitck Lake. Den såg ut som en svensk torvmosse, svart med lite gräs här och var. Asfalten var hård och svart och kunde brytas ungefär som harts kanske något lösare. Man kunde ej märka att den var mjuk då man gick på den i trots av att det var 26° cels. i skuggan. Kromnow och Kapten besågo reningsanläggningen. Jag och Cyssan sutto kvar i bilen med en tiggande neger som tröttade med sitt prat.

Åtterresan var angenäm i värmen. Vi stannade i S:t Fernando där vi togo in på en restaurang ovanpå en stor matvaruaffär. Det var enkelt och bra. Pilsnern smakade utmärkt. Vi fingo landkrabba som förrätt. Mor tog 2 skal med sig hem. Sedan hade vi stekta ägg med korv och skinka och så ett litet extra glas Pilsner. Vi körde sedan förbi huset där Johnston var född och fortsatte direkt till Port of Spain. Vi voro där 14,15. Kapten skulle göra upp med mäklaren, så vi gjorde en tur runt i affärerna, men funno intet av särskilt intresse. På kontoret funno vi allt bra och affärsmässigt ordnat. Williamsen var trevlig, men mera kontorsman.

Kl. 15 voro vi färdiga att gå till båten som skulle ta oss ombord. Kl. 15,30 voro där och började omedelbart lyfta ankar. Mor tvättade mig noga med färskvatten, särskilt håret. Så vilade vi till middag. Ärtor med ett glas öl en kopp kaffe och så var jag färdig att lägga mig kl. 20. Mor tog bort min filt. Stoppade om mig med ett lakan och satte fläkten i gång, den senare stoppade jag så snart mor lämnat mig ensam och så sov jag till kl. 4. Jag hörde fågelskrik så jag gick ut, men kunde ej se något. Det var svalt och skönt. Jag tog min filt och somnade om till kl. 6 då jag då jag steg upp för att bada och skriva.

Kromnow mådde illa av krabban som han trodde så han tog sig en stor sup med angustura och åt två tallrikar ärtor och kände sig återställd. Hans fru Emma la två filtar på honom (jag fick ej ha någon för min fru). Fram på kvällen blev han Kromnow dålig, kolik och kräkningar så han måtte väcka doktorn.

21/2. Kromnow ligger i dag 38° och lever på tunt te. Vi gör för god fart så vi äro framme i Curacau vid 12 tiden i natt men komma nog ej in i hamnen förr än vid dager.

Curacau.

22/2. Steg upp kl. 5 för att se inseglingen. Lotsen kom 5,30 och så seglade vi rätt in upp genom staden in i sjön där vi vände och styrde ut igen och förtöjde strax vid utloppet vid "The Curacao Trading warf. Ägaren Mr Menge var där nere och mötte oss. Han är en selfmade man som började i firman som springpojke. Lite nervös och kråmande verkar nästan som en av Göteborgs hårt arbetande köpmän. Han hade med sig Winqvist vårt legationsråd i Bogota. Winqvist hade ordnat att vi skulle få se Royal Dutchs oljeraffinaderier så vi togo en bil omedelbart efter frukost.

Shells raffinaderi.

Mr D. van Nijmegen Schonegeval (för oss svenskar lät det som "skånjävul), högste chefen där, tog emot oss mycket artigt. Han glädde sig åt att

kunna visa att han under år 1935 använt 90,000 Höganäs tegel 40% av hela förbrukningen.

Gray B 225,000 hela förbrukningen. 90,000 Höganäs
Gray A 247,000 -“- -“- endast experiment.
Stor utredning om eldfast tegel.

De tog in 23,000 ton Crudeoil om dagen. Den kom med d.sk. moskitofleet 10 st tankers om ca. 2 á 3 tusen tons d.w. på morgonen lossade och återvände på kvällen. Baren vid Marachibosjön bestämmer fartygens djupgående och storlek. Den var just nu 1 fot grundare än vanligt, vilket gjorde att tillgången på olja var mindre än vanligt endast 20,000 tons. De levererade därför 3000 tons bensin om dagen. Oljeförbrukningen ansåg att Anglo-Saxon snart skulle sköta om sina oljetransporter själva och att timecharters snart skulle vara slut. Anläggningarna för oljan voro tröttsamma och varma att gå i. Det var skönt att få komma hem till Schongavel i hans svala tropikpalats och få en cooling drink. Hans fru var dotter till skeppsbyggaren Martin, chef för de Gelder varvet i Holland.

Katten var ute i trädgården och fick en stor ödla som hon hade in för sina ungar att leka med. Det var lustigt att se den vilda leken. Tyckte nästan synd om ödlan.

De höllo på med stora utvidgningar, mest amerikanska maskiner, något även från Holland. En stor cylinder helsvetsad vägde 12 tons. Den hade kostat \$ 40.000 endast i transport dit från fabriken. Det kan ge en ide om dimensionerna på de nya anläggningarna.

Efter avslutat besök åkte vi tillbaka till staden för att göra visit hos Konsul Maduro, gammal Portugisisk judesläkt som bott där i flera hundra år. De voro det förnämsta affärshuset på ön med undantag av olja och fosfat.

Ombord var lunch för Konsuln, Agenten samt Schonegavel och en Maduro från New York på besök samt hamnkaptenen.

Fosfat.

Därifrån reste vi till Fosfatgruvorna. De ägs av en engelsk familj och sköts av en Mr ____ . Ungefär 100.000 tons fosfat skeppas därifrån till Norden med Hornbåtarna. Då Sverige tar halvan av detta tyckte vi Johnsonbåtarna skulle få en chans.

Schonegavel berättade att Deterling varit där under namnet Müller för 14 dagar sedan. Han hade ej fått något anmälan om detta och därför skrattade han åt ryktet som gått i staden om att Deterling var där. På klubben träffade han sedan D. som frågade om varför han ej sökt upp honom enligt anmodan. Sch. hade aldrig fått något brev härom och kunde således ej ta

några mått och steg. D. hade bilat ut till anläggningarna men ej blivit insläppt då han ej kunde säga sitt namn utan gick under namnet Müller.

Vi lyfte ankare kl. 17 och passerade bron och voro till sjöss i god tid. Efter 5 timmars d.v.s. kl. 22 sågo vi en stor stad med mera ljus än vi någonsin sett. Det var Standard Oils stora anläggningar på Aruba. De lär vara större än Shells på Curacau. Den där historien i _____ tror jag ej längre.

23/2 1936, Lugn och härlig dag på sjön. Kromnow författar långa telegram till Johnson. Vi ha annars lekt vilodag. Det är ju söndag. Mor läser telegrammet hemifrån. Vi passerar Sierra Nevada 19.000 fot högt. De snöklädda klipporna lysa som silver i solen under ligger moln som skymmer bergväggen.

24/2 1936. Just före midnatt voro vi framme vid Poerto Columbia. Då fartyget ändrade kurs för att styra in i den muddrade kanalen fick jag hela den kraftiga passadvinden som nu vuxit till storm in i hytten, virvlande upp papper och böcker, kläder och annat som kunde flyga kring. Jag vaknade steg upp plockade i ordning det mesta. Fick badkappan på och kom ut på däck för att stänga den förliga ventilen. Måste dock inom en kvart gå ut igen och stänga B.B. ventil, där vinden kom in lika hårt, och så var det badrummet och Mors hytt. Jag blev till sist lite uppriven och yrvaken, men tog ett sömnpulver och sov gott till vi skulle upp och göra oss i ordning för Barranquilla.

Barranquilla.

Barranquilla är en jämförelsevis ny stad (ca. 75 år) vid Magdalenaflodens mynning. Denna märkliga flod segelbar 600 miles (100 svenska mil) genom ett av världens bördigaste trakter har haft ett utlopp som gjort det omöjligt för fartyg att komma in och ut från och till havet. Redan 1860 började man söka finna ett sätt att fördjupa mynningen. Muddring skulle vara för dyrbart på grund av de stora massorna det gällde och de oberäkneliga vägen vattenströmmarna togo. Man gick därför tidigt in på tanken att bygga två strandlinjer av kalksten, som skulle led strömmen. Detta påbörjades 1860, då staden Barraquilla anlades. Så har man arbetat på den iden i årtionde men saknat pengarna och övergivit iden tills för några år sedan. "Raymond Concrete Pile Co" åtog sig arbetet. Deras President Mr Maxwell Mayhem Upson var där på besök och åtog sig att förklara arbetet.

Columbianska statens rådgivare Mr Philip H. Thorne, M-Inst C.E. deltog även i demonstrationen. Vi fingo en ritning som visade floden från mynningen fram till de nya hamnanläggningarna som lågo ½ kilometer ovanför staden. Hela vägen från mynningen till hamnen är 20 km. Vi fingo en ritning på hur detta var planerat från början. Man hade börjat bygga en stenmolon på flodens västra sida, och med denna söka leda vattnet i samlad

ström. Det ledde till att de fingo en ränna på 20' djupgående i stället för 12'-0. De bygga nu en liknande på östra sidan. Där fanns ingen sten. Den fick färjas över lagd i truckar, som transporterades vidare på rails. Railsen låg på molon på vissa delar voro här plåtat. Pollarna voro armerad betong. Armeringsjärnen hade små utsvängda ringar på ca. 100 á 200 mm distans. Enligt sjökortet var djupet ungefär 1200 m, 18.000 m från mynningen, d.v.s. en lutning av ca. 1:15. Natten 29 och 30 Aug -35 åkte 100.000.000 kubikmeter av den massa som låg mellan pirarna ut i havet. Djupet vid mynningen blev 20 meter i stället för 20 fot.

Strömmen i Magdalenafloeden vid Barranquilla är mellan 2 á 5 knop. Flo- den är stor och mäktig, byter rätt ofta kurs och tar sig nya vägar. Under regnperioden bildas där stora sjöar, som då de dräneras ge ypperliga skördar. Här är ett fall där teknik kan vinna välmåga. Floden är segelbar 600 miles d.v.s. på denna sträcka finnas inga vattenfall, men hastigt upp- kommande grund och bankar verkar mycket störande på navigationen. Att denna är av största betydelse framgår därav att floden går genom världens bördigaste trakter för odlande av majs, socker, bananer, papaya och framför allt kaffe. Två av Columbias viktigaste kaffedistrikt producerande ___ säckar kaffe skulle få en lämplig skeppningsväg på floden. Härför användas typiska grundgående fartyg enl. bild. De får ej ligga mer än 1 meter djupt. De tre som syns på bilden taga tillsammans ca. 450 tons. Ångbåten har akterhjul och bogserar de två pråmarna. I ångaren finnes inredning för passagerare och fraktgods.

Gute Hoffongshytte har anlagt ett varv strax nedanför Barranquilla för att bygga och reparera dessa farkoster. Arealen på varvet var ca. 300 x 300 meter. Herr J.M. Santo Domingo, chefen för Santo Domingo & Co i Bar- rauquilla Columbia S.A., som är den förnämsta köpmannen och indus- triidkarna här ansåg att tyskarna skötte varvet illa. Han hade svårt att förstå detta då de annars bruka vara duktiga. Här på floden ha de praktiskt taget monopol, då ju import är otänkbart.

Vinden hade vuxit till storm så det var otänkbart att fara ut och bese pi- rerna. De spolades över av sjöarna. Sedan vi besett hamnarbeterna gjorde vi en visit på Bryggeriet. Vi fingo deras öl som enligt lag ej får vara över 3% (4% ?) alkoholhalt. Det smakade utmärkt. Kanske beroende på våra föregående strapatser i värmen. Bryggeriet äges av Santos Domingo, som köpt upp all mark omkring den nya hamnen. Han vill ha svenska ingenjö- rer. En för att ordna med en träförädlingsfabrik för honom, en för att göra ett pappersbruk. Han vill använda Columbianska råvaror och det går nog för sågen, men ej gärna vid papperstillverkning. Bäst vore väl att ta massan hemifrån. Tyskarna ta nu massan från Sverige och betalar den med serips, så att de kunna underbjuda de svenska pappersbruken och slå sönder deras marknad här.

Vi hade stor middag på aftonen här ombord 16 personer. Kapten och Kromnow som värdar. Upson och Thorne som gäster från hamnen. De hade bett att få ta sina fruar med och vi hade Emma och Cyssie således 4 damer. Santos Domingo, Mr Foster, Graes platschef, Svenske konsuln, Ingenjör Bergman, utbildad skeppsbyggare här teknisk chef för tändsticksbolaget. En norsk köpman Mr Hilstad, som var mycket sympatisk, Winqvist och Bergström. Middagen var bra. Kapten höll lagom med tal kort och gott. Hilstad ville höra sig för om några 100 hästars bogserbåtar. Har redan skrivit hem till Götaverken.

Vår export till Columbia är maskinprodukter såsom SKF, ASEA, Eskilstuna, (skruv och dyligt), Hjort primuskök, Arvika hade haft lantbruksmaskiner, men voro för tillfället utslagna av Canada. Papper tyskarna, Cement danskarna. Se vidare legationsrådet Winqvists rapport.

Cartagena.

25/2 36. Natten har varit mycket stormig. Jag måste stänga ventilerna. Vi gingo kl. 5 f.m. voro framme i Catagena kl. 14,30. Gjorde en tur till Grace kontor, en rundtur på vallarna och så upp på klostret, fina vy över viken och hamnanläggningar. Vi voro här för 4 år sedan, så vi ha mycket lite att se på. De ekonomiska frågorna studera vi bäst på däck vid samtal med Winqvist och Foster. Han går i land i Cartagena och Winqvist i Panama. Catagena har skaffat sig en fin hamn för oceantrafiken. Flodtrafiken är även väl ordnad det uråldriga "Dicke" som går från "Rio Magdalena". Det har muddrats och förbättrats. Trafiktypen äro samma som jag såg i Barranquilla. Columbianska flottan låg där d.v.s. de tre handelsfartyg, som de skulle använda för trupptransport och som vi på sin tid offererade. En stor amerikanare såg vederhäftig ut. Det var större och bättre än de Dreyfussbåtarna vi bjudit dem. En av de mindre hade de sökt använda på sin kusttrafik att föra salt från Stilla Havssidan till Atlanten men det hade blivit dem mycket dyrare än privat frakter i trots av att Columbianska statens fartyg gå avgiftsfritt genom kanalen. En av de Engl. Portugisiska jagarna låg på reddan. Den andra var vid någon Engl. navalstation för dockning och översyn.

De hade två varv där det ena med slip för flodflytetyg. De sågo mycket obetydliga ut. Användes för upphuggning av gamla fartyg. En flodångare låg under reparation och ombyggnad.

Behovet av småbåtar märktes även här. Således har jag funnit beträffande dessa att: Johnston på Trinidad önskar träbåtar men motorer. Hilstad, Barrauquilla bogserbåtar enl spec., Cartagena trä eller järn av olika typer. Panama, Kapt. Elliot, trä eller järn olika typer ock kustfartsfartyg. Han har

beställt ett sådant från Oskarshamn. 130' x 26'.3" , 750 HKR Atlas Dieselmotor, 12 knop. Fritt däck för boskapstransport. Frysrums. etz.

26/2 36. Lugn och stilla på havet. Medvind gjorde att värmen kändes rätt bra.

Cristobal.

27/2 36. De snöklädda topparna av Sierra Nevada lyste vackert i solen.

Vi voro i Cristobals docka vid 3 tiden. Mr Brown tog oss och Kromnow ut på en bilfärd. Intressant att denna plats där vi varit så många gånger, se hur de fina affärshusen för de stora rederierna ordnas.. Bostadskvarteren i det Nya Colomb voro intressanta. Brown tog oss hem i sin våning för en drink. Det var en "flat" i 2.dra våningen, mycket hemtrevlig. Där fingo vi en cocktail med ett st kex kl. 7.30. Vi äro vana att äta kl. 6.30 och min mage var inställd på detta. Så spelades radio och en skrikande mage gör ej mig vidare trevlig. Vi skulle till Strangers Club för att få mat. Mor hade mitt gamla medlemskort, som var utskrivet den 27/10-24. med. Det gällde endast för 2 veckor så jag fick ett nytt. Nu var det cocktail igen, men då sa jag mat och vi fick hummer m.m.

Panama.

28/2 36. Vi lämnade dockan följande morgon kl. 6. Allmänt intresse av slussa och sjöarna , om dessa har jag skrivit 1924. Nu tog jag filmbilder. Hoppas de bli bra. I Panama mötte Kapten Elliot och Grace ombud Mr ____ . Grace ställde en bil till vårt förfogande. Jag tog Axel och Cyssan upp i butikerna. Vi köpte vita kläder. Axel köpte två mycket eleganta. Den ena kostade \$ 7 och den andra \$ 12.5. Den var av rent tjockt silke. Utmärkt särskilt då vi jämförde den en som, "Mea" hade sytt åt honom. Nått vitt linne, alldeles oanvändbar. Den såg ut så han skulle möjligen använda den på en maskerad som bagare. Det är märkvärdigt vad de svenska affärsmännen i konfektion kunna bära sig åt. Den Mea kostymen kostade 4 gånger så mycket som den finaste från Panama.

Så besökte vi de gamla platserna från förra gången. Den rödhåriga franska källarmästare frun kunde jag ej finna. Cyssan trodde att hon möjligen ändrat hårfärg sedan jag var där sist. Det var synd för en så ilsket klar röd färg har jag aldrig sett. Jag saknar den.

Det gamla fängelset var nu borta. Där låg administrationens byggnader m.m. Så de gamla vännerna till Lesseps stodo nu på en fin plaza. Deras brott var väl sonat. Vägen till gamla Panama var nu asfalterad och fin med

en hel del trevliga villasamhällen. Vi hade en pilsner på Club Morgan och så foro vi till posten för att få brevporto. Det tog tid. Mannen måste räkna genom sin kassa 3 gånger både sedlar och silver innan han kunde ge mig 12 frimärken. Vi voro hemma på båten. Kl. 18.45 hämtade Elliot oss ut till sitt lantställe. Mycket trevligt låg det på höjden med utsikt över landskapet och Stilla Oceanen. Vi voro 8 vid bordet. Värdfolket, Legationsrådet med fru och så vi fyra. Det hela var angenämt och bra så det blev midnatt innan jag kom till kojs.

Navyyard.

29/2 36. Kl. 9 hämtade Elliot mig och Borgström. Vi gingo först genom Navyyarden som var "ein mädschen für alles". De hade en stor docka för fartyg 1100 fots långa och 110 fots bredd med pumpmaskinerier som påstods kunna tömma dockan på en timme.

Konstruktionsbyrån, gjuteri för stål, tackjärn och metall. Särskilt fina krom och nickellegeringar. Våldiga maskin- och plåtslageriverkstäder. Mest använda för kanalarbeten såsom grova rör etz. Förråd och verkstäder voro intressanta då de i huvudsak använde Panamaträslag. Modellverkstaden och framför allt modellförrådet var imponerande. De hade modeller på allt var registrerat. Vi funno där många olika industrier t. ex. färgfabrik, vagnsverkstad för järnvägen etz.

Om kanalbestämmelser.

Från varvsanläggningen gingo vi upp till Kanalzonens administrations byggnad för att få klarhet i mätningar och bestämmelser för fartyg som ska passera kanalen.

Det var ett stort arbete. Högste chefen var i Washington för att få igenom den nya eller rättare den gamla bestämmelsen om mätning m.m. som gjordes 1913 något innan kanalen var färdig. Rederiintressen ha hela tiden arbetat emot denna särbestämmelse och i stället fått kongressen att besluta att den Engelska s.k. internationella mätningen skall bibehållas även för kanalen. Enligt denna senare användes "tongeopenings" för att få mellandäck m.m. mätfria. Myndigheterna här vilja mäta in mellandäck men sänka taxan så att resultatet blir ungefär detsamma. För tankbåtar bli avgifterna mindre, för passagerare högre. Frågan skall behandlas om tisdag. Hoppas den ej går igenom ty alla särbestämmelser äro tråkiga än den dumma engelska regeln som har den stora fördelen att vara internationell. Den kallas ju "legalired tonagecheating". Det kan ju ge olika myndigheterna möjlighet att tävla om vem som är smartast i att bedra den andra. Jag

tror tyskarna ha priset i dag. Vår överskeppsmättningskontrollör Nilsson sitter väl som en utmärkt representant för "di dumme Schweden".

Så hade vi alla de säkerhetsbestämmelser som myndigheterna utfärda för att förhindra haverier i kanalen. Vi hade på genomresa sett hur en bestämmelse om "sprinklers" d.v.s. förordning att däckets skall med spolning hållas vått tillämpats. Båten hade visserligen ett rör midskepps som sprutade fina strålar av vatten, men endast en liten del av däckets var vått.

De erkände att den sprinkleranordningen var ej riktig. Så var det pollare, eldsläckning etz. Vi lyckades efter att sökt 3 olika byråer få fatt på en man som kunde dessa sakerna. Det var en enkel kanalinspektör som berättade allt vi ville veta och så satt chefen, en captain of the Navy och hörde på. Vi enades om att få alla papper oss tillsända. Kapten Elliot lovade följa upp saken och ge oss nödiga upplysningar om ändringar. Jag skall vända mig till U.D. att de genom Washington höllo oss a jour med vad som försiggår. Det passar ju Sjöfartsmuseet att ha dessa uppgifter.

Det förefaller mig som om Elliot skulle kunna arbeta upp kustlinjer här som borde bli goda feeders för de svenska Transocean länderna.

Vi hade lunch för agent och konsul m.fl. och så gick båten.

Kvällen var lugn och skön kanske lite för varm då vi hade medvind. Massor av fartyg i båda riktningarna. På kvällen dansade doktor Carlson och Bergström med några Panama damer. De fingo även mig att dansa nationaldans och gav mig namnet "Tamburita King". Hon skulle berömma mig med sin engelska "You danse plenty well".

Puntarena.

1 Mars 1936. Vaknade kl. 6 till ankars mitt för Puntarenas nybyggda kaj. Fingo besked om att där ej skulle bli plats förr än efter kl. 15. Agenten Mr Larsen var där med stadens myndigheter. Vi beslutade att gå i land och se om någon ändring kunde ske. Barkassen sänktes och så gingo Kapten med stadens herrar, Kromnow och jag i land. Vi fingo löften om att "Palatia" (Hamburg) skulle förhålla ut för att lämna plats åt oss kl. 11.30. Axel och jag stannade i staden för att bese den.

Gatulivet var som en vardag, mycket livligt, likaså på torget och saluhallen. På andra sidan hade jag förra gången fotograferat småbåtar, typiska för den kusten. Ville se dem en gång till. Där lågo högar av Stilla havsostronskal. Jag hade från förra färden ett sådant som cigarettaskbägare och tog nu några till. Så åkte vi runt i sanden. Bilen var dålig, den sämsta jag någonsin åkt uti. Den fastnade i sanden, så vi fingo hjälpa till att dra den ut. Så besågo vi badplatsen. Jag filmade Pelicanerna.

Sen var det tid att gå ombord. I stället för kl. 12 kom Annie J-n in kl. 13 lagom till lunch. Efter lunchen vilade vi. Så tog jag Cyss och Emma med till staden där de handlade sköldpadd saker etz, besågo kyrkan. Kommo hem till middagen. Mr Larrard lovade då att vi skulle vara färdiga "eleven o'clock". Jag trodde det menades kl. 23 och undrade om "papers" voro färdiga till dess. Han förklarade att han var lika ivrig på att få oss iväg som vi att få gå. Efter middagen pratade vi. Mor och jag spelade kort. Vi talade om att gå till badhuset och dansa, men ingen hade lust. Fingo veta att lastningen ej blev färdig förr än kl. 3, gingo till kojs. Jag hade alla ventiler öppna och beslöt sova blott med ett öga i sänder så jag skulle kunna kontrollera om de tjuvaktiga infödingarna skulle försöka plocka till sig något genom fönstren. Vid 12 tiden blåste visslan 3 gånger. Jag tog det för lotsen och avgångssignal och somnade gott till dess jag hörde en liknande signal igen. Då var det full dager och folket höll på att skalka luckorna.

2/3 36. Klockan är nu 7.30 och vi äro ej ännu i väg fastän all lastning varit slut sedan kl. 6. Vi väntade på papper. De kommo kanske kl. 11 som Larrard lovade.

Det var rätt dystert att finna att tyskarna slagit ut oss på alla områden. Bolinder motorer kunde ej säljas. Tyskar hade tagit marknaden. Samma med tidningspapper. Vi sågo en låda märkt "Made in Sweden" använd som bord på gatan, museiföremål !. I butiken för sköldpaddsarbeten etz tror jag det mesta var från Japan. Då vi vid utfärden kl. 8 beundrade de vackra skiftningarna på bergen sa Mrs O Sullivan all denna härlighet tar väl "The Japs" så småningom..

La Libestad och Acajutta.

Vi sågo några delfiner ganska nära men ej så att vi kunde komma åt dem med filmkameran. 2 sköldpaddor även på långt håll. Annars endast sjöfågel. Vi voro i "La Libestad" kl. 1, lämnade Mrs O Sullivan. Hennes son och niece var där. Vi fingo ingen last, men det tog oss 3 timmar innan papper blev klara så vi kunde lyfta ankar. Vi skulle gå till Acajutta för att hämta kaffe. Överenskommelsen med Grace var att vi skulle ankra och signalera. Om de ej kommo ut inom en timma så skulle vi gå vidare till Champerico, det var nämligen konflikt mellan Salvador och Grace om övertidsarbete etz. De ville ha ett exempel konstaterat att "Annie Johnson" hade fått vänta förgäves på sin last. Men därav blev inget. Pråmarna och folk kommo omedelbart så kl. 23 var lastningen klar. Vi kunde gå och jag sov gott med öppna fönster. Det kunde behövas ty natten var varm, över 30° cels.

Födelsedag 72 år.

Den 4 Mars 1936. Min guldklocka krånglade lite här liksom i fjol under ekvatorn, så jag steg upp för att gå ut och se vad tiden kunde vara då jag möter Cyssan med kaffebrickan och varma gratulationer. Jag skyndade mig i badet och så slog vi oss ned på verandan och läste brev med lyck-önskningar från gossarna och moster och tant samt även från Meurling. Det var festligt. Kl. 11 voro vi till ankars för att lasta kaffe i Champerico. Dagen är lugn med lite bris just lagom.

Vi hade fått en del nya passagerare, En ung man med fru och son. Han var anställd vid silvergruvor i Honduras och skulle hem till U.S.A. för semester. Så hade vi en salvadosa med en salvadore med sig. Ej vidare intressanta. Vi voro färdiga med lastningen så fartyget lyfte ankar kl. 6.30. Kapten kom ned strax efter och så gingo vi till födelsedagsmiddagen. Doktorn och Ing. Borgström voro inbjudna till vårt bord så vi voro 7 st. Mor har matsedeln, till den togs snaps, pilsner, sherry och rehnvin och så hölls tal av såväl Kapten som Axel Kromnow. De talade vänligt och vackert på stående fot så det verkade festligt. Vid kaffet på verandan kom telegram hemifrån villa "Knallhatten" och alla vännerna, Från Olof och hans närmast och från Generalkonsuln som uppmanade oss att fira dagen ordentligt. Det gjorde vi och med nattsexa och champis. Det tog lite på mina krafter så dagen efter

5/3 36 var jag lite trött och dåsig och vilade. Efter lunch började vi studera djurlivet. Vi sågo en del sköldpaddor men ingen med en fiskmåsa på som förra gången. Då var det höst, nu är det vår. Telegraferat till Oscar Wallander och bett honom till middag om söndag. Tackat Johnson för telegram och fest. Även så har jag sänt telegram till Kapt. Holland på S.S. Chipassa, som hälsade mig välkommen i de vatten där vi haft gemensam gemyt.

6/3 36. Vackert och lugnt. Vi följa tätt efter Mexikanska kusten med sina vackra skiftande bergspartier.

7/3 36. Do, do. Lotten kallade ut mig för en flock tumlare. men jag kom för sent med kameran. Vi se en del sköldpaddor utan måsar, en val passerade tätt. Snöklädd topp av Mexbergen. Det är en härlig temperatur. Svalt i skuggan. I natt stängde Cyssan sin fläkt. Jag har ej haft min i gång denna resan. Det svalnar allt mer så på kvällen satte jag på tunna underkläder.

8/3 36. Vi sågo "blanket fish" men ej så mycket som förra gången. Mor och jag badade kl. 8 och så klädde vi oss för att gå i land. Jag tog min grå sommarkostym. Tropikstämningen var över.

Mazatlans.

Efter frukost mött oss dimman så vi gå sakta fram. Befälet har ej haft någon landkänning i dag så det måtte vara otrevligt att navigera i dessa farvatten i dimma. Det var lika dant förra gången. Kl. 11.30 kastade vi ankar i Mazatlaus hamn. En japansk "trawlar" kallades den låg där före oss. För mina ögon var det ett välrustat sjömättningsfartyg som låg i dessa vatten för japanska regeringens upplysningstjänst. Hon påminde något om vår Skagerak men större och kraftigare. Bakom henne låg en lustyacht med Panamaflagg men med U.S.A. vapnet i bogen. Spioner och contraspioner.

Vi fingo vänta en timma innan doktor och myndigheter kommo. Strax efter dem kom Oscar Wallander i en båt han hyrt. Det var kärt att se de gamla nordiska dragen. Jag ropade på honom Wallander, men det reagerade han ej för, men då jag skrek Oscar lyste hela ansiktet upp med ropet Hugo. Han kom ombord lagom för att äta lunch med oss. Sedan foro vi in till staden för att skriva hälsningar till alla gamla vänner. Kamrater ända sedan vi voro små gossar på Öland, i skolan till studentexamen ha vi träffats tre gånger under de senaste 53 åren, 1894 i New York, 1900 på Lindholmen, 1908 på Badhusgatan. Varje gång endast några timmar. Gamla minnen rullas fram allt som vi prata och då vi gå i barkassen och vinkar farväl var stämningen vemodsfull. Att så gammal god vänskap ska få utnyttjas så lite. Han hade med sig en låda cigarrer till mig, eu de Cologne för Mor och papaya i en rolig påse. Kl. 5.30 lyftes ankaret, middag och vila.

9/3 36. Härligt hav. Solen lyste vackert på Point S:t Lucas. Vi följde kusten hela dagen och såg dess skiftningar.

10/3. Temperaturen i skuggan nere i 18°, i solen gott och varmt. Vi badade för sista gången i däcksbadet. 16° i vattnet.

Kaptensmiddag med mycket glädje. Väntade hela aftonen på telegram hemifrån. Fick ett kl. 18 som var sänt 7/3/36 kl. 13. Man ville ha svar på ett som jag sände 9/3 med anmodan att låta mig få lite närmare meddelande om krigsmolnen hemma och antydande att jag tänkte bryta resan. Fick intet svar.

11/3. Har telegraferat till Ed Oleson min kusin i San Diego att vi komma torsdag morgon. Soligt skönt hav. Temperaturen i natt 14° i dag 18°. Ligger i solen på däck klädd i sommarkläder, men med vanliga underkläder, solar mig och väntar på vad komma skall.

San Diego.

12/3. Vi voro vid kajen tidigt så jag steg upp kl. 6. Tittade ut och såg "Calmarline" med stora bokstäver på ett fartyg till ankars utanför. Calmar

gamla minnen, men detta var nya saker, ett Cal, rederi med bommar så långa så de räckte nästan för om stäven.

Kusin Ed Oleson.

Kusin Ed Oleson med sin Maria stodo på kajen den senare med en stor rosenkvast. De kommo ombord föllo de i famnen på Mr och Mrs Potwright från London, turistpassagerare med Annie Johnson, så jag måste ha misstagit mig. Vi tittade förgäves efter någon annan som kunde vara kusin Ed. Efter en ½ timma kommer Potwright upp till oss med dem överlämnande rosorna till Cyss och ber om ursäkt. Ed var så lik hennes bror som hon inte sett på 50 år så hon Mrs Potwright hade blivit så rörd så rörd och fallit i famnen på brodern. Det tog en lång stund för dem att söka klara släkten. Till sist gick det ej alls, så Ed och hans maka måtte komma till oss. Där voro vi strax ense om allt. De togo oss i sin flotta bil på färden i San Diegos omgivningar och så hem för att se deras nätta hem på en kulle med utmärkt utsikt. Medan Maria lagade lunch, här kallas det middag, reste vi ut till flygön och _____. Vi bilade runt utan något särskilt uppseendeväckande. Ed ville skaffa mig tillåtelse att gå ombord i fartygen, men jag sa att jag var ute på semester så båtar intresserade mig ej. Men så fick jag se den nya flygplanskryssaren "Ranger" det var ingen båt. Det var en "creation" som de säga. De formerna och linjerna, skarpa och djärva fingo min stora beundran. Jag stannade och såg till dess det var tid för middag.

Det var ett vackert middagsbord som Maria och hennes dotter hade lagt. Gula blomster med gröna ljus i ljusgröna glasstakar verkade vår. Mor såg med detsamma, Påskdagsfrukost. Kyckling och grönsaker. Salladen med aligatorpears och ananas etz. var så delikat att jag måste berömma den. "Så mycket beröm tål ej Maria" sa Ed "Nu får jag ingen bukt med henne på en månad".

De talade bra svenska. Han har varit i Staterna sedan 1879 och ej glömt sitt modersmål. Jag har ej sett honom sedan dess d.v.s. 57 år. Hans mor var min mors äldre syster. Hon hade tre söner, var mycket sjuklig dog redan 1875. Jag minns hennes begravning ty Far uppträdde i full uniform med värja. Så for den äldste av dem och lärde lantbruk i den nya folkhögskolan. Den andre Gustaf gick till sjöss för att bli sjökaptten. Seglade ett par år med engelsmän och amerikanare. Då han kom hem var Josef som vi kallade honom färdig med skolan och ville också till sjöss. Gustaf hade då ett års segling kvar innan han kunde börja läsa. Jos. ville gå med honom, men fick ej därför att Gus kunde ej stå ut med att se hur Jos skulle misshandlas i skansen, såsom varande den yngste. Han ansåg även att Jos var för klen för så hårt arbete.

Därför ansågs bättre att han emigrerade till U.S. såsom alla andra bondgossar, som ej hade en gård att få. Gus, som mycket godhjärtad ville ej lämna sin lillebror ensam utan skulle följa honom ut. Komna till Rochester stannade Gus för gott och blev handlande och tjänade en förmögenhet. Jos ändrade sitt namn till Edward. Han var döpt till Edward Josef O. Var några år formare i ett gjuteri. Arbetet var för tungt för den klene gossen så han gick in i en herrekiperingsaffär först som biträde och sedan som affärsman en gross. "Allt vad jag lade handen vid blev pengar. Redan år 1900 var jag förmögen nog att resa till Europa, besöka Parisutställningen, Schweiz, Italien och naturligtvis hemmet. Det tog ett år och så for jag ut att fortsätta mina affärer. De gick fortfarande bra men hälsan var klen så jag köpte statspapper och dyl. samt en egendom i San Diego där jag slog mig ned. Så dog Gustaf och lämnade Maria med sin dotter och en god förmögenhet och vi flyttade samman och gifte oss".

"Krigets efterkris 1930 reducerade mina papper i värde. Många som voro köpta för \$ 300 föll till \$ 20. Jag har dock klarat mig bra och är nöjd". Vi sutto och pratade så tiden gick och vi måtte resa ned till båten. Den gick kl. 18.

Ombord funnos Kapten Snöbom ombud för Johnsons, glad och skämtsam och så Mr Buck, ombud för W.R. Grace. Han bodde i Los Angeles och var mycket hemma i dessa fartygsaffärer.

Hollywood.

13/3 36. Reste till Hollywood och dansade på Trocadero bland alla filmstjärnor, men fick ej något lönande engagemang. Det hjälpte ej ens att jag refererade till Greta Garbo (se 1:sta sidan.) Pressen uppmanade mig till detta. Då vi kommo på däck sedan fartyget angjort kajen blevo vi överlupna av pressmän, som frågade ut mig om allt tänkbart. Någon nämnde den där historien om Greta Garbo och jag måste skaffa dem en G.H.T så de fingo se bilden. De ville ovillkorligen att jag skulle sätta på mig samma kostym så de fingo ta ett foto. Jag försummade detta tillfälle till reklam och följderna blev att jag ej, som alla de andra svenska konstnärerna kunde slå igenom.

Ångrar dock ej resan. Denna stora samling av städer som kallas Los Angeles är ett område som London. Hamnen är i Don Pedro, till ångbåtskontoret är en timmes resa på en flott Chanssé, men med många stoppningar för korsande gator. Innan vi reste upp gjorde vi en timmes båtfärd i hamnen. Där fanns pirar för alla de stora linjerna, en den största och mest välbyggda hamnar jag sett. Vid skjulen finnes inga kranar. Man lossar och lastar med egna grejer från fartygen. Jag har ej sett några kajkranar i hela Amerika och så ska vi överlasta våra kajer hemma med dyrbara

krananordningar. Transportanordningarna inuti skjulen äro här utomordentligt praktiska.

Vi hade i vår plan att även fara till Honolulu. Vi skulle studera den trafiken, fartygens konstruktion, passagerarnas vanor och önskemål m.m. Det var lätt att få båt dit, men ingen tillbaka. Det var mot säsongens slut där och alla skulle hem. Vi måste tillbaka omgående ty annars fick vi ingen båt hem från San Francisco, utan måste ta oss hem över land. Det blir besvärligt och dyrbart. Det blev rätt spännande hur frågan skulle ordnas. Skulle vi resa så skulle vi gå i land i Los Angeles och ta Lurline på lördagskvällen. Hon skulle leverera oss i Honolulu torsdag morgon, men där fanns ingen båt som kunde ta oss tillbaka. Därför var tanken att följa med Annie Johnson hela vägen. Jag reagerade emot att behöva resa upp till snö i Canada. Om det ej är snö i Vancouver så är det dimmigt och rått, så jag var betänkt på att använda tiden i Californien och söka upp vänner där.

Vi hade inget besked så vi reste upp till Los Angeles utan bagage. Jag skulle träffa en herr Gross, chef för Lock-heeds luftflygsfabrik för att överlägga om en licens för dessa. Vi samlades till lunch på Biltmore Hotel, där vi åto en mycket god och kraftig måltid med Califoniavin. Sedan foro vi ut för att se staden. Fingo just då vi skulle fara besked om att returplatser ordats för oss ombord på Lurline d.v.s. vi skulle göra en rundtur med båten.

Klockare Andersson.

Vår bilfärd gick genom Hollywoods alla vackra stadsdelar där vi fingo se filmstjärnornas och oljekungarnas palats. Vi återvände till båten så vi voro där kl. 6 för att hämta och förtulla vårt bagage. Då jag kom ombord sa Steward att mina släktingar satt och väntade på mig ? Jag visste inga släktingar där. Det var Klockar Anderssons barn från Kolswa, Carl och Anna med fru, man, svågrar etz. etz. Jag hade ju ej sett dem på 55 år, men kände Carl och Anna från barndomstiden. Vi skulle förtulla och var tillbaka igen på Biltmore Hotel och klä om oss för middag till kl. 8 så där fanns ej mycket tid att prata. De voro tydligen glada att få se mig och för mig var det gamla minnen.

Återkomna till hotellet blev vi något försenade med upppackning och omklädning men 8.15 voro vi färdiga att ge oss iväg till Bucks hem. Han gjorde wiskey cocktails: 2 sockerbitar (stora) 6 droppar Angostura och så lite sodavatten på detta så sockret smälte sedan is och en apelsinklyfta, en citronskiva med skal och så whisky och på det soda. Rätt så uppfriskande efter en ansträngande dag.

Så foro vi till Hollywood Trecadero, en flott restaurang på en höjd från vilken vi sågo Los Angeles inunder med sina millioner ljus. Då ville de ge oss cocktails igen, men då sa jag nej så bestämt att mor sa att "man skall ta

seden dit man kommer”. Men jag sa att “de ska ej ta livet av mig”. Det får vara gränser. Klockan var nu 10 på kvällen, jag var hungrig och kunde ej följa det amerikanska systemet med 5 cocktails innan vi gå till bords,(vi hade haft 3) och sedan dricka isvatten därtill. Vi gingo direkt till bords och fingo en fin middag med californiskt vin och så dansade vi. Bordet var ordnat alldeles invid dansplatsen så jag kunde väl studera dem. Filmfolket dansade i allmänhet utmärkt. Vi kommo i säng vid 2 tiden.

14/3 36. Mr Duffy från Grace skulle köra mig ut till Douglas flygmaskinsfabrik, så jag infann mig i god tid på Grace kontor, Borgström och Kromnow skulle diskutera ritningar med Mr Buck och hans personal.

Drive in bio- och restaurang.

Det var en intressant resa. Duffy var en god guide. Vi åkte förbi en bio, där folk körde in och sutto kvar i bilen medan de sågo föreställningen. Så sågo vi flera restauranger, som egentligen endast voro kök och serveringsrum. Någon matsal fanns ej. Den var en parkeringsplats där man ställde bilen, satt kvar i den och åt sin måltid. Vi sågo köksvagnar, som hyrdes för långa bilturer hakades på bilen och så hade man kök, matsal och sovrum med sig. En revisionsfirma mötte vi eller rättare såg vi i arbete. Det var allt i en bil med räkne- och skrivmaskiner m.m. som är nödvändig t för bokföring. Den stod utanför en liten hökarebutik, vars ägare bar ut kassakladden och så gjordes bokföringen i bilen. De lär hinna med många affärers bokföring per dag.

Douglas.

Duffy hade träffat vår kronprins, som hans far i egenskap av dir. för järnvägen hade fört genom staterna .Vi kommo ut till Douglas stora flygplansverkstadsanläggningar strax före kl. 10 och blevo omedelbart omhändertagna av Mr Brown, the secretary, Medan jag talade med honom om våra planer på licenser för deras maskinerier, något som endast Focker i Holland kunde klara, kom Douglas. Han var en ung man som haft allt för stor framgång i livet. För 10 år sedan hade han lämnat flottan för att ägna sig åt flyget och hade nu världens förnämsta flygmaskinsfabrik. Han såg ut som en duktig maskinmästare med smutsiga vita byxor och ett ansikte som sken av välmåga och självbelåtenhet. Han var mycket artig i trots av att vi ej kunde göra affärer, gav mig sina specifikationer och inbjöd mig att bese verkstäderna. De voro nya och under utbyggnad för de större orders han skulle få. Ritkontoret var fullpackat med 150 ritare. Han påstod att detta var det största i världen men det tror jag ej. Verkstäderna var byggda av fackverkskonstruktion med korrugerad plåt, på en del ställen var denna extra behandlad för ljudisolering. Maskinerna voro små och anläggningskostnaden tycktes ej orimligt hög för omsättningen. Två

maskiner intresserade mig, dels en 2000 tons press för att pressa plåtdelar till flygkropparna och så en punktsvetsningsmaskin för lättmetall. Det var lördag och kontoret skulle stängas så jag måste avbryta denna intressanta inspektion.

Återkommen till Biltmore fann jag Cyssan ännu oklädd packande för resan till Honolulu. Hon hade ingen frukost fått och jag hade varit uppe tidigt så vi enades om att gå ut och finna ett litet trevligt lunchställe för oss själva. Då kom en herr Knös in. Han har brev från Wilgot Knös i Göteborg att ta hand om oss. Vi förslår då att han skall visa oss ett lunchställe. Det är han gärna beredd på. Vi åka ½ timme till Lucka ett mycket populärt ställe med mycken och god mat till billigt pris. Vi hade en bra pratstund.

Herr Knös.

Denna mannen född i Lund 1874 hade vid 15 års ålder gått till sjöss. Han hade hamnat på ett Apotek i Californien, gift sig med ett kvinnligt apoteksbiträde från Sverige. Gått in för "real estate" och var nu byggmästare i stor skala. Byggde hela stadsdelar på så sätt att han först köpte egendomen, delade upp den till en stadsplan, så hjälpte han hugade spekulanter att finansiera husbyggena och tjänade bra pengar. Villor och även våningar voro mycket billigare än hemma.

Efter lunchen en biltur och så hem att packa. Jag hade några brev till G.V. och Axel Johnson och så telegram hem till fru Holland, som skulle ordna lunch på söndagen för oss i San Francisco. Det tog tid så vi kommo ej i bilarna förr än kl 5.45 och kl. 6 voro vi vid kajen och gingo direkt ombord på S.S."Lurline". Vi hade en glad middag med Knös som gäst. Så gick båten och jag sov gott, vilket jag ej gjort i land.

Hugo Hammars Dagbok nr. 8

Kap. 2. Resa med S.S. Lurline till Honolulu och tillbaka till San Francisco och en hektisk vecka där.

15 Mars till 1 April. 1936.

15/3 1936. Vaknade ombord på denna kända Amerikanska lyxångare S.S. Lurline. Kaptenen Arthur Berndtson har låtit Steward framför en hälsning om vi önska sitta vid Captains table. Vi sa först nej "to the Captains invitation" men då vi hörde Marstrandsgosse beslöt jag söka upp honom vid frukosten, som han äter kl. 8. Det var en ung man kanske 40 år med

amiralsband om armen d.v.s. "1:st captain in the fleet". Han hade lämnat fosterlandet vid 15 år som sjöman, men talade svenska. Vi enades om att de 5 svenskarna skulle sitta hos honom på utresan. Vi få se hur vi ordnar på hemfärden. Han hade många lustiga berättelser om sina minnen från hemmet.

Livet ombord med däckspel, kapplöpning etz är det vanliga på turistfartyg.

Efter lunch tog Capten oss upp i sin våning, som var enklare än i t.ex. Argentinabåtarna. I toalettrummet fanns ej bad endast dusch. Vi voro på bryggan och träffade chief off. som lovade att ta oss runt i fartyget följande dagar.

Telegram från G.V. med hälsningar från Beduins provtur och om att Nohab övergått till Bofors.

På aftonen bal. Jag dansade några gånger, och så i säng.

16/3 36. Besiktigade inredning och maskineri allt mycket tip topp. Turbinrummet putsat och fint som en salong. Man uppgav att fartyget brände endast ____ . Med rörpannor av B.& W. typ är detta ett utmärkt resultat. Kromnow och Borgström göra anteckningar om allt detta och om de många goda lärdomar man får av en sådan resa.

17-18/3-ljuvliga framgå. Den 18:de var Captains dinner med lustiga mössor och extra matsedel. Vi togo champagne den dagen. Kapten dricker endast tjärnmjök till middagarna då han för fartyget till sjöss.

Honolulu.

19/3 36. väcktes jag tidigt. Jag var på bryggan redan före kl. 6 för att se soluppgången över öarna och belysningen, som är så prisad. Jag har sett vackrare på flera håll, men det kan ju vara tillfälligheter. Frukost- klockan gick kl. 7 och på slaget 9 voro i land. Vid ingående ville vi filma, men egendomligt nog strejkade min och Axel Kromnows filmapparat samtidigt.

Vi hade rum på "The Royal Hawaiian Hotel" som tog hand om vårt bagage. Vi gingo i en buss som tog oss till hotellet och trodde att det var som vanligt, men fingo betala 50 c. var d.v.s. 2.50. Hade vi tagit en bil hade den kostat endast 50 cent för oss alla tre. Detta klåsystem var konsekvent genomfört. Ett vykort som vi kunde köpa för 1 c. i staden kostade 10 c. på hotellet.

Vi träffade Werring och fru som var på hemväg efter en världsomsegling. Här det enda som ej debiteras extra här är hissen och det är egendomligt ty där finns inga trappor så de kan ta vad de vilja. Sedan vi packet upp gingo vi ut att se hotellet och parken som var underbart vacker med högstammiga kokospalmer och en tropisk växtlighet.

Jag klädde sedan av mig och gick ned på Waiakiki beach som var härlig varför jag övertalade Cyss att komma med. Jag njöt ofantligt av swollen och dök efter koraller. Det var svårare att dyka där än någonsin jag försökt. Vi hade planerat att luncha ute i trädgården klädda i baddräkt men så kom det regn, så vi gävo oss upp på vårt rum och klädde oss skyndsamt för att luncha tillsammans med Kromnows i matsalen. Därefter togo vi en bil till staden för att göra visiter. Den förste var Mr Servier, chefen för Matson Line. Han var en utmärkt typ. Bjöd på cocktailsparty i sin bostad följande afton kl. 5.30. Johnsons ombud Mr Fred Waldron var ej hemma, men hans son lovade ordna ett sammanträffande följande morgon kl. 9.

Så vandrade vi gator sågo människor och livet som var brokigt med denna samling av olika raser. Men alla var snälla och så vänliga och ivriga att kunna göra oss en tjänst. Kromnows reste hem till hotellet. Vi vandrade. Så mötte vi vår matsalssteward som rekommenderade Lay Yeei Tehus. Sedan Mor köpt Hawaii kjortel och hatt m.m. så satte vi oss i spårvagnen, som förde till tehuset. Biljetten för två var 15 c. Den gällde långt förbi vårt hotell men tehuset låg ungefär 10 minuters promenad från hotellet.

Det var en flott och trevlig restaurang: "Best restaurant any countly in the world". MENU. (Allsame eat to day). "You no like any kind course, me P.V. Chong fix up notha kind wely glat". Dessa anteckningar från matsedeln. Allt var fint och förstklassigt. Vi voro där för tidigt så gästerna voro ej komna. En dam satt där och åt med 2 pinnar i en hand i stället för kniv och gaffel. Vi vågade oss ej på detta utan begärde te. Vi fingo en väldig kanna te med små koppar utan öra. Då vi bad om socker till teet kom han in med kanderade kinesiska frukter.

Sen gingo vi hem, vilade och klädde oss för middagen. Det var "Thursday dance" som är deras stora dag. Matsedeln var densamma som på båten med en stor mängd av alla sorter att göra en meny av. Efter middagen gingo vi ut på de stora verandorna som omgävo en stor öppen gård med palmträd omkring dansplanet. Mellan dansplanet och havet hade de en rymlig musikpaviljong dekorerad med palmblad och blommor samt en rödskimrande magisk belysning. Cyssan anmärkte att det påminde om den dansplats som vi besökte utanför Havanna men hon saknade månskenet. "Se där" sa jag och pekade uppåt. I en av den högsta palmen hängde en elektrisk måne så förvillande lik att Mor först trodde hon läst fel i almanackan. Belysningen var ju ej på långt när densamma, men det tänkte hon ej på i första häpenheten.

Jag mötte där vid ett av borden Herr och fru Werring. Den senare är dotter till Halvdan Wilhelmsen och Werring hade varit med om uppgörelsen om M.S"Talabot". Jag kunde nu meddela att jag på morgonen hade haft telegram om att båten var levererad samma dag och att på morgonen hade

sjösatt M.S. "Ferntglen" för Fearnly & Eger. I deras sällskap satt Major Jakhelin som upplyste om att fru Jakhelin var en dotter av Fearnley. Så vi måtte ha sjösättnings— och leveransdanser för de två här i Oceanens mitt. Tyvärr voro vi all lite trötta. Det hade varit sent vid Captains Dinner kvällen förut och upp strax efter fem på morgonen och alla nya intryck så vi gingo till kojs tidigt d.v.s. strax efter midnatt.

20/3 36. Herrarna Waldron kommo ut strax efter frukost för överläggningar om möjligheterna att få sjöfartsaffärer för Johnsonbåtarna på dessa öar. Det var här som överallt svår konkurrens. Japanerna märktes här mest. De hade tagit hand om cement. Man kunde nu köpa en säck cement i butiken för 50 cents. På så sätt arbetade de sig in och ta transporterna, som äro grunden och nyttan för att en sjöfart skall växa och trivas.

De ordnade en bil för oss till rundresa på ön. Vi foro genom de förnämliga kvarteren där de bodde, som voro så rika att de kunde göra vad dumheter som helst utan att bli satta i huset som byggt för dem som "loose their head. When they loos their money then they loos their head and move over there" (in some hospital). Det var chauffören som berättade detta. Han påstod sig vara pure Hawaiian. Talade lite bruten engelska, men på ett sätt och med sådana bilder och uttryck att vi njöto av att höra honom lika mycket som att se detta mångbesjungna landskapet. Från de fina kvarteren fortsatte vi till och igenom golfbanan upp över Lanihuli och Konahuanui. Det var riktigt kyligt på höjderna och branta slingor ned till stranden, brantare än på Madeira, men här fanns skyddsvallar överallt vilket vi saknade där med de slarviga chaufförerna. Denna körde utmärkt. Vi stannade en stund vid Nuuanu Pali en 1200 fots ättestupa utför vilken tusentals hade kastats under någon drabbning mellan infödingarna. I dag var där en särskild dager över Koolanbergens toppiga siluett under vilken låg en sammetsgrön vegetation med mörka skuggor brutna av mörkröda fläckar, en strålande färgblandning.

Så foro vi till "Coralgarden" som lär vara särdeles sevärd i båtar med glasfönster i botten. Vi hade ej tid härtill, skyndade vidare utmed kusten njutande av de vita bränningarna som brytande sig mot corallreven kastade skummet högt i skyn. Havet utanför låg stilla. På ett ställe sågo vi kaskader högt i skyn så vi trodde det var det ryktbara "Blowhole", men dit var vägen för svår för denna expedition. Det får vara en annan gång. Vi stannade vid det ryktbara mormontemplet, verkligen förnämt med sina pelare minnandes om Akropolis i smått. Royal Palus i vackra rader höjde effekten. Vår chaufför meddelade att för 1896 hade de många fruar upp till ett dussin, men nu får de inte ha mer än en "and that is more than enaugh for a man". Då vi frågade honom hur många han hade så berättade han att han gifte sig vid 20 års ålder varit gift 21 år hade 7 barn alla artiga och väluppfostrade. Han var så nöjd med hur han hade det.

Vi stannade vid en strandrestaurang liknande ungefär "Onsala". Där hade vi var sin Pabst pilsner serverad i bleckburk och så lite mat som hemma. Vi foro förbi en ö vid vilken en 5 mastad skonare låg upphalad i sanden. Den hade ägaren gjort till museum och så bodde han i en koja på ön. "If I did as him they would put me in the home for poeple that loos their heads, but he is rich so he can do what foolichnees he pleaes". "Woudn't you like to be rich ? "No" svarade han, "becaus then I shoud do foolich things".

Vi följde stranden på öns norra sida och så körde vi upp på höglandet med socker och ananasodlingar på milsvida fält och sådana väldiga frukter. Han berättade att ananasodling hade misslyckats ända till dess en engelsman kom och lärde dem att vattna dem med sodalösning. Annars skola de ej ha vatten.

(Jag sitter på däck och skriver med boken i hand. Då och då lite sjöskum och det kan jag behöva då det ej finnes saltvatten ombord annat än i däcksbassängen. Den är tom nu på grund av sjögången.)

Vår Hawaiian tog oss till staden för vissa uppköp och förde oss till Hotellet så vi fick ordnat med biljetter och annat innan vi skulle på cocktails-pary hos Matson linjens chef Mr Serviér. Deras inköpschef hämtade oss kl. 5.30. Emma följde ej med, hon skulle packa. Färden gick genom de fina stadsdelarna. Vi fingo gå en del trappor för att komma upp till villan som låg på en höjd över vägen.

Värdfolket mycket älskvärt, gäster ett tjog herrar och damer som alla hade olika drinkar. Herrarna hade mest scotch och soda. Jag tog och french och små bisquier med kaviar och andra delikatesser på. Där pratades och dracks cocktails i mängd som denna sed är. Förskräckligt enligt min mening. Jag träffade en Mr Kennedy som var brorson till gamle Kennedy som äktat Matsons Honolulu fru och givit henne den stora förmögenheten. Han berättade att hon nu hade den 4:de mannen efter Tage Matson. Det påminde mig om vad Kaptan Berndtson sa om henne. "Hon är så bra för dom där i stan di har alltid nåt att tala om". Nåja för mig var det ej så värst intressant så jag var glad då detta amerikaniserade kafferep var över och vi fick fara hem.

Vi hade haft lite svårigheter att komma underfund med de japanska kyparens idéer om var vi skulle sitta i den överfyllda matsalen. Hotellet var på s.k. "American plan" vi hade full board för \$ 16 per person och då ska man ha sitt fasta bord. Till 1:sta lunchen sutto vi på verandan, men där var för kallt på kvällen då vi hade "evningdress" så vi bad då om ett bord inne i matsalen. På morgonen efter kom Cyssan in före mig. Så gick hon till vårt middagsbord men blev avvisad. Så gick hon till vårt lunchbord och blev där avvisad av en annan japanes. Hennes solleende försvann och jag kom just i rätta ögonblicket för att rädda japanesen, men så stod där en annan

handskräckand åt henne, men det fick ödmjukt be om ursäkt för. För att ungå vidare besvär hade jag denna morgon talat med chefen att ordna ett bord åt oss hors d'oever och wiskysnaps till åttatiden, då beräknade kommit hem från cocktailpartit och fått klä om för dinner. Allt var i ordning och vi hade en förtjusande aftonstund med 2 flaskor vin. Efter kaffet gick Cyssan och Emma upp på rummet och vi tre herrar vandrade ner till Kinesrestaurangen. Där fingo vi ett utmärkt bord. Jag bjöd strax upp en Chinadam, som dansade utmärkt och berättade att hon och hennes mor voro födda på ön. Så kom det en herre upp till vårt bord, presenterade sig som redaktör för Hawaii News och sa att vi voro välkomna att dansa med damerna vid hans bord. Jag bjöd upp hans fru, chinatyp, vilket hon glatt berättade men samtidigt glatt att hon var 4:de generation på ön.

21/3 36. Vi måste upp kl. 6 för att packa och vara i ordning med bagaget kl. 8. Emma och Axel hunno ej detta och Bergström försov sig så deras bagage fick gå en senare skjuts.

Jag hade tid att öka ut vårt antal vykort att sända hem till vännerna. Vi hade skickat 40 men önskade sända några fler. Bl.a. skulle Dir Grönlund på Strand ha en hälsning på detta hotellets reklamkort, men sådana voro slut. Att köpa vykort i kiosken kostade 10 cent stycket. I staden kostade de 1 c. Att betala detta stora överpris föreföll oss för mycket så jag köpte endast 3 st. Alla priser här på hotellet voro extra höga. Jag nämnde att Werring ansåg hissen fri, men fann att hissköraren väntade sig en dollar då vi körde ned sista resan.

Jag fann en Gideon bibel på rummet. Den utmärkta engelska upplaga som har referenser till liknande uttalanden. Jag ville gärna ha fast en sådan bibel, då den var ditlagd av missionssällskapet frågade jag Källarmästaren. Han var glad att ge mig 4 exemplar, så gav jag en för M.S. Annie Johnson. Vi saknade en där mycket, särskilt då jag var på Trinidad, där jag läste i tidningen en hindupredikan om människosläktets ursprung, fall och återupprättande som jag gärna ville jämföra med vår bibellära. Mor anser att gossarna ska få de andra.

Åter ombord.

Vid båten var liv och rörelse. Kromnow hade fått en hytt, som kostade \$ 600 och min hytt var \$ 400. Då som Johnsonlinjen bjöd på resan ville han byta hytt med mig och ge mig lyxvåningen. Med där var många svårigheter. Biljettagenturen kunde ej ändra biljetterna. Då vi kommo till kajen ville jag ha mitt bagage in i nr 12 som var lyxhytten, men min biljett var 237. De vägrade bestämt att ta bagaget annat än till 237. Jag var hor Pursen och bad honom skriva på biljettändring men det kunde han ej, bagaget måste först gå till 237, och sedan flyttas till 12 sa han. Det tog tid och Cyss ville packa

upp. Kromnow fick inget bagage alls för kl. 11 och båten skulle gå kl. 12. Efter 11.20 fick ingen icke passagerare komma ombord. Det var besvärligt men ordnade sig och kl. 12 hade vi allt klart, behängda med kransar, vi togo fotos och filmade livet ombord och i skjulet men förgprakten fingo vi ej fixerade. Det är ett härligt minne liksom allt vackert vi sett på Honolulu. Sedan vi kommit ut en ½ timme till sjöss vände fartyget för att sätta iland två "stowaways", japaner, som smugit sig ombord. En racerbåt kom från land och hämtade dem.

Vår hytt var en så kallad lyxsuit med veranda och fönster som i grova metallramar och gingo från däck till däck. Karmarna mot däck voro endast 1' fot. Det verkade luftigt och flott. Men dörrarna voro svåra att hantera. Första natten måste jag upp och låsa dem för de slog och bullrade i sjö-
hävningen.

Om radio.

Vi hade även radio i hytten. Egendomligt nog fick Cyssan den igång just då nyheterna om Hitlers och Edens tal kom. Sedan använde vi ej eländet mera. Grannarna däremot hade den igång varje e.m. vid sitt cocktailspaty. Det störde ej då fullt så mycket som då de ha radion igång i bilarna. Pratet och surrandet i radion stör mig då man ska se ett vackert landskap och sådana finns många på våra utfärder. Men vackra för naturen passande sånger får jag sällan i bilradon.

Vid cocktailsdags på kvällen fick jag en påringning i telefon. "Mr Hammar". "Yeas, who is speaking?". "Lord Barnby from London. Mr Servier asked me to help you and I should like to pay you a visit". Jag trodde att han ville komma och få middagscocktails hos oss och som detta är det djävligaste jag vet svarade jag artigt att han var välkommen följande dag vid 10 tiden. Han hade ringt Kromnow med som svarade ungefär det-samma. Lorden kom ej så vi kommo överens om att det var helt säkert cocktailen som lockade. Vi sågo honom aldrig på hela resan. Men fann honom i tidningen, sida 74.

Båten var full av passagerare 450 1:sta och 250 2:dra klass och 400 mans besättning i allt 1100 människor ombord. De intresserade oss föga. Vi 5 hade vårt liv för oss själva. d.v.s. vi dansade och pratade med de som voro oss närmast alldeles som man alltid lever utan ceremonier i engelsktalande sällskap.

Här följer 7 st tidingarticklar om Mr Hugo Hammar och Axel Kromnow som representanter för Svenskt skeppbyggeri och rederinäring.

5 April 1936. Härligt, "herrlig"! är dagen här ombord på Annie Johnson. Det är sol på havet och vinden följer fartyget. Det är så vilsamt och skönt efter de ansträngande dagarna i land. Det har varit omöjligt att göra några anteckningar. Nu må de komma så som de teckna sig i minnet.

Ibland från Lurline och stundom från Californien.

Fiskebäckskilspojken Matson.

Lurlines namn kommer först i tankarna. Det var redarens dotter som givit det namnet åt det vackraste och förnämligaste fartyg i den flotta, som fiskargossen från Fiskebäckskil skapat här i Stilla Oceanen. Matson fördes hit till Californien såsom sjömän komma. Fick en liten båt att segla med sockerrör för Speekels. tysken, som blev sockeragent i Western. Då Spreckels blev förmögen skaffade han sig en lustjakt, som skulle ha namn efter den sagoomspunna klippan vid Rehn, Loreley men han hade glömt hur namnet stavades och så skrevs det på engelska Lurline. Då Matson var gäst på yachten och hade så härliga dagar där att han måste ge namnet till den lilla skonaren han lyckades skaffa sig att frakta sockerrör hem från Hawaii över till Spreckels fabriker. Det var början till detta stora Matsonsska rederiet, som nu hade namnet på sitt tredje fartyg. Fru Roth Matson dotter och maka till nuvarande redaren heter också Lurline, men har ändrat uttalet till Lur'line', som gör att man tror att det är ett Hawaiiinamn. Vykortet ombord, som visade den första Lurline och den nuvarande använde vi flitigt att sända hälsningar på.

Där fanns mycket annat ombord som erinrade om de gamla vikingarna, hur de än i dag gå ut och bryta sig en bana på främmande vatten.

Kapten Berndtson

Berndtson hade vid 13 års ålder under skollediga stunder hjälpt en målare att stryka staket. Hans far seglade Ernst Krügers stora vackra yacht. Där var 4 mans besättning och de behövdes två till vid kappsegling, så hade han hämtats ombord fått byta bort de nersmorda kläderna mot "Vestas" fina vit uniform. Då seglingarna voro över hade Gösta Dalman gjort upp med honom att vara gäst på hans "Ragna". Där började karriären, han fick vara "golf caddie" då detta spel infördes på Hovås och så betjänt och tappa och bära vin. Vid 15 år tog han hyra på Lefflers båt "Dagmar", sparade och samlade pengar. Han hade planer att få hyra på en långseglare och rymma i Californien, ty dit stod hans håg. Men far sa; "De ska du inte göra för om du där sköter dig och tjänar dig upp till Kapten, som jag hoppas du gör så finns det kanske någon som säger. Ja den där han rymde från sitt skepp och de skulle vara en skam för en befälhavare". Så köpte han en emigrantbiljett

till San Franciscos dit han kom 17 år gammal. Detta var år 1913. Nu efter 23 år var han Admiralcaptain i den stora Matsonska flottan. d.v.s. den som stod högst i rang ehuru han var den yngsta av befälhavarna.

Det var många lustiga episoder som han berättade om sitt liv i Göteborg och Mastrand. Med den brytning som ovanan att tala svenska gav blev hans berättelse vid matbordet ständiga glädjeämnen. På återresan sutto vi ej vid hans bord, men hade många trevliga pratstunder på bron och i hans hytt. Han gav mig ett foto av fartyget taget under den nya stora hängbro, kabel, som just nu är upphängd. Gösta Dahlman får en hel del kort och souvenirer.

Denna dagen ombord i Annie Johnson har varit härligare än alla dagarna på de flotta fartyget och hotellen. Man går i solen och vilar, solen värmer just lagom den friska vinden som kommer in akter ifrån så det blir nästan lugnt ombord. Måsarna segla så nära omkring oss. De äro mindre rädda för människor eller kanske mera närgångna här än på Atlantsidan. Några jättestora flygfiskar ha vi sett. Den första stirrade jag på en god stund undrande vad sort fågel det kunde vara med den metallglänsande färgen.

Amerikans tull.

Jag ska försöka gå tillbaka till hur vi lämnade S.S. Lurline. Kl. 6 på morgonen väcktes vi. Allt bagage skulle då ligga färdigt packat och öppnade väskor för U.S.A:s kontrollant som skulle se till att vi ej hade frön eller växter av något slag med oss. Cyssan hade en apelsin i sin väska. Ej ens en sådan fick passagerare ha. Halsband gjorda av frön fingo vi ha med oss. Vi fingo en kopp kaffe på rummet med ett par skivor bröd det var allt. Inspektionen drog ut så vi voro ej i land förr än kl. 10. Där voro många väntande. Fru Holland med dotter. Vi lovade äta middag hos dem på söndagen kl. 6.30 e.m. och så gåvo de sig i väg.

Mr Dolker tog hand om bagaget och så åkte vi upp till Palace Hotel, samma som vi haft förra besöket i San Franciscos. Där packades upp och ordnades för en veckas vistelse. Vi bodde i 6:te våningen. Vi hade fått en telegrafisk inbjudan att intaga lunch i Svenska sällskapet. På detta hade vi svarat med att överlämna åt Snöbohm att bestämma om vi hade tid till detta. Han hade missförstått oss. Då vi hörde att Annie Johnson ej skulle gå från San Francisco förr än på onsdagen funno vi oss ha god tid och jag föreslog att vi skulle acceptera bjudningen. Snöbohm meddelade detta strax till klubben och samlade ett 30 tal herrar. Ett dussin av dem träffade vi på ett klubbрум som de ordnat för sig med rök- och skrivbord, bokskåp och bekväma stolar. Ett rätt så bra "digging" att träffas på om man ej ville ha sprit. Här serverades ingenting. Så gingo vi tvärs över gatan till ett mindre hotell, där vi funno ungefär ett tjog samlade och ett hästskobord dukat, med

sill och svenskt smörgåsbord. Vid varmrätten serverades vi Californiskt vin. De tycktes ha olika sorters vin men samma etikett fast på en stod det portvin skrivet och det var sötare än det som de skrivit chabli på.

Ordförande anmodade Konsul Wallerstedt att introducera Mr Hammar, vilket han gjorde i mycket smickrande ordalag. Jag fattade detta som en anmodan att tacka för maten och gjorde så inbegripande vännerna Kromnow och Bergström. Men ordföranden anmodade då Smöbohm att introducera dessa två och så svarade Kromnow. Så introducerades en från Filippinerna för dagen återvänd officer. Svensk mekaniker hade han fått "charge of" vagnsmaterialen därute under 3 års tid och nu vid hemkomsten fått majors grad. Ungkarl av "the rough and ready type" var han glad att nu vara i sitt hem igen. Han kallade nämligen klubben sitt hem. Tal höllos sedan av ungefär hälften närvarande medlemmar om allt och inget så det blev nästan tröttsamt.

Jag erinrar mig Kapten (armen) Söderblom, bror till Nathan, han hade ett så gohälligt ansikte och så barnsligt leende, så inte trodde jag att han var militär.

Om arsenik.

Paulsons, Kemikaliehandlarens, tal minns jag lika litet som de andras, men han fäste min uppmärksamhet vid att där var ett stort behov av arsenik i Californien för att kunna hålla fruktträden fria från ohyra. Jag erinrade mig att Kaaparen hade haft flera 100 ton med sig till Sydafrika . Här kunde ju vara en chans för Johnsonlinjen att få frakt och för Boliden att bli av med sin arsenik. Det visade sig att Japanerna sålde sin arsenik billigare än vad Johnson kunde frakta den även om Boliden lastade den gratis. Kromnow sa att det var Panamaavgifterna som gjorde frakterna dyrare från Östersjön än från Japan.

Programmet för San Franciscovistelsen var nu fulltecknat för alla dagarna med undantag för denna torsdagen. Mor och jag beslöt vara för oss själva den kvällen. Jag hade hört om den Svenska restaurangen "Bit of Sweden" och fann dess annons i Svenska tidningen, som redaktör Olsson givit mig på klubben. Vi togo en Yellow cab dit. Det var ej långt från hotellet. En trappa upp lågo matsalarna med ett väldigt smörgåsbord mitt i 1:sta salen. Det var fullbokat överallt. I andra salen längst bort vid väggen fanns ett bord för oss. Flickorna voro mycket vänliga och sökte göra sitt bästa för att vi skulle få en bra svensk middag. En snaps till smörgåsmaten och pilsner till varmrätten, som dock ej gjorde särskilt intryck på oss. Vi hade efterrätt och kaffe utan något extra till. Skulle vila efter vin och likördagar som gått och bereda oss för kommande. Då vi voro färdiga att gå kom värdinnan hem och hälsade på oss. Hon var en liten nätt källarmästarefru, som helt

säkert skötte sin man baron Kylenstjerna bra. De höllo på med att bygga en ny restaurang a "New Bit of Sweden" i Hollywood. Hoppas det går bra.

27 Mars sutto vi hela förmiddagen hos Grace och diskuterade bästa möjliga fartyg för att ta upp konkurrensen med alla de ledande linjerna på Europa -Panama -Verstkusten. Jag hade på Lurline fått en ide att vi skulle ha två lyxhytter, där man kunde äta och bo skild ifrån alla passagerarna om man så ville. Detta var 1:sta klass. Turistklass skulle ha hela båten i övrigt. På så sätt blev utrymmena för såväl 1:sta som 2:dra klass matsalar, rökrum etz tillgängliga för större och flottare turistinredning. Man erkände att vi skulle få en hel del fördelar i inredningshänseende, men befarade allt för stora svårigheter i konferenserna där passagerarpriserna bestämmas. Vi ska dock arbeta ut ett förslag. Den gamla idén 100 passagerare 50, 50 i var klass hade Grace stora intresse.

Vi hade en fin lunch på Union Club. På aftonen middag hos Snöbohms. Trevligt hem med bar och dansutrymmen i källaren. Kvällen var glad.

28 Mars. möttes vi i hamnen där tull och vaktbåtarna hade sin tilläggsplats. Grace hade ordnat en båt för oss att bese hamnar och platser. Vi skulle först haft lunch på Elk klubben. Men jag gick med damerna Mor och fru Snöbohm på Damklubben. En jättebyggnad med anordningar av alla slag. Herrar fingo även vara med i matsalen och dyl. Det var ganska intressant. Från lunchen rusade jag ned till båten. Vi for runt i denna stora hamnvik med tre stora städer liggande i krets. Var och en med väldiga hamnanläggningar. Även funnos där en del varv. Av dessa intresserade jag mig mest för det gamla Union Ironworks, Bethlehems steelwoork. Det var det ledande varvet under min amerikaitid. Under kriget hade de upp till 14.000 arbetare. 1924 då jag besökte det med dåvarande chefen Tyman hade de 1500 man. Nu var där endast 500 man. De sysslade med att reparera Sveaborg. Jag hade ordnat så att vår resemaskinist Morgan, som vi sänt dit för Sveas räkning att leda reparationen, var mig till mötes första dagen. Arbetena hade stått stilla på grund av strejk men nu kommit igång. Jag kunde telegrafera hem att arbetena skulle vara färdiga på 5 veckor d.v.s. den 28 Mars. Varvet såg tomt och öde ut. Kontoret var finare än någonsin.

Där funnos flera andra varv. Morse som skötte fiskefartyg m.m. gick som vanligt. Alla andra voro nerlagda. Ett hade ändrats till rörverkstad och tjänade bra pengar på att göra pipelines för oljeindustrierna. Ett annat hade ändrats till ostronodling! Ostronbäddar i stället för fartygsbäddar. Färden var intressant, hamnar med nya fartyg och massor av upplagda fartyg. Vi landade efter 3 timmars färd och fingo bilar som tog oss hem till Mr Dolker i Okland. Där serverades cocktails med små caviarbröd m.m. som passade utmärkt efter den långa färden. Det hade varit rätt och kallt i båten. Sedan

gingo vi över till en klubb där vi fingo en god middag. Efter middagen kunde vi fått deltaga i en dans på klubben ordnad av det stora Universitetets studerande. Men vi hade en arbetsam dag framför oss och lång väg hem till hotellet. En timma tog det hem med bil och färga.

Redwoods.

Den 29:de Mars voro vi i bilarna kl. 9 för färd till The Redwoods. Vi togo färden till den södra parken i Santa Cruz valey. Bilarna följde bebyggelsen så vi skulle ha en underbar utsikt över landskapet mot Stilla Oceanen på ena sidan och de höga fjällen österut, Mount Hamilton 4.209 ft.

Skogsparken med jätteträden var imponerande, de voro ända till 300 ft höga med stammar 22' i diameter. Vi försökte filma skogen, men det var helt säkert för mörkt så filmbilderna får väl helt mörka skogen. Vi gingo väl ett par timmar i stum beundran men så kom hungern så vi fingo gå i bilarna igen och åka till Jan José för lunch. Den bjöd Snöbohm på, flott och bra. Sen gick färden hem längs San Francisco viken. Vi voro hemma kl. 5 efter något mer än 200 miles färd. Skada att regn och moln något störde de vackra vyerna över det storslagna landskapet.

Kl. 6 skulle vi vara klädda färdiga för middag hos Hollands. Det gick bra och bilfärden dit också så vi kommo punkligt kl. 6.30. Fingo cocktails och smörgåsar och så in till bord dukat för 16 personer. Emma Kr. var för trött efter bilfärden, så hon hade sänt återbud. Hollands två flickor voro gifta. Den äldsta Mabel hade två barn. Maken var på Grase kontor. Den andres man var byggmästare och real estats dealer.

Hemmet var utmärkt och middagen storartad. Holland roade mig fortfarande med sina "bon mots" om de svenska vännerna. Midnight Olson, Noisy Johanson. Smiling Swanson o.s.v. Vi voro glada att få komma hem.

30 Mars. Mors födelsedag. Kaffe med brev från pojkarna på rummet. Så togo vi oss fria från allt sällskap. Fingo en taxi som förde oss ut till "The Sealions" på The seal rocks. Den gamla restaurangen som vi besökte förra gången var stängd men vi funno en japans restaurang som låg alldeles över vattnet så vi kunde sitta vid bordet och studera djurlivet på klippan.

Flickan en jap med sin gosse frågade om vi ville ha "Abeloni" lunch. Den kostade 85 c. den vanliga lunchen kostade 75 så vi beslöto oss för den dyrbarare då det var Mors födelsedag. Det var clamchowder och så Abeloni ett jätteskal som de togo musslan ur och stekte i flottyr. Den var stor som en spätta och smakade förträffligt så vi berömde flickan. Då kom hon med skalet som musslan hade legat i. Det var så vackert att vi fingo det mot en liten extra dricksslant. Sedan gingo vi upp i kuriosaaffären och köpte två skal till för tillsammans 25 cents. Man har sagt oss att det är svårt

laga Abaloni så den blir fin och bra. Det äro hårda och skall bankas väl.
Den vi fick var utmärkt.

Så köpte vi en Hula kjol åt Emma Kromnow samt lite andra småsaker och fingo en spårvagn hem. Vi hade Wallerstedt, Doelkers, Snöbohms och så oss 5 på middag på Hotel Mark Hopkins. Middagen skulle ha varit på Palace, men där va ingen dans den dagen och dans skulle det vara. Jag ordnade matsedeln i förväg:

Oliver, blott tänkt för nöjet och behagen.

Nuts, ej svåra att knäcka.

Ida Charlotta päron (Aligatorpears) Dry Sack.
med tusan Ölands dräkter.

(Thousand Islands dressing)

Kölvatten (konsumé) -“-

Swed Mastfish duglere

tvättas med sjöskum (Korbal sec)

Boneless squab chicken strass

bourgeoise stärker sig i Beanlien Vinyard

Kromnows fasa Kromnows glädje
(Mixt Greensallad) (Potatis)

Redwoodtimbers

(Frech aspargus)

Vårdrömstårta.

(Fresh stowberry cream tarte)

(Den var verkligen som en vårdröm)

Då vi kommo kl. 7 var matsalen upp och nedvänd. Där hade varit manequin uppvisning och de sista hade just gått kl. 7. Det fanns ej annat att göra än ordna cocktailtable i baren och hålla gästerna där tills det blev i ordning. Det tog närmare $\frac{3}{4}$ timme och musiken spelade och vi tågade in till ett vackert blomsterdekorerat bord. Stämningen var god tack vare cocktails och skämtet med den väntade maten. Vi dansade, åt, drack och skämtade till framåt kl. 1.

31 Mars. Mor skulle gå till Hollands och se deras barn m.m. Sedan skulle hon och fru Snöbohm gå på en kvinnotillställning med föredrag om unga kvinnors verksamhet i Europa och så the.

Rotarylunch.

Jag började dagen hos Graes med att ordna för hemresan m.m. Sedan gick jag till Rotary klubbens lunch som var på Palace Hotel. Jag kom dit kl. 12

betalade \$ 1.04 för lunchbiljetten. Blev förd till en sekreterare där jag skrev mitt namn och så fick jag ett kort med mitt namn präntat med stora bokstäver att fästa på rockkragen. Alla hade hade liknande kort, men i läderramar. Knappen med Rotary kugghjulet förekom ej alls. Jag kan ej minnas att jag sett sådan på denna resan. I Sydafrika voro de allmänna.

Förnamnet stod tydligt och användes uteslutande. Så togo de Hugo upp till ett långbord, som stod ett par fot över salen. Där blev jag anvisad plats närmast en rad, som hade sina namn och papper vid kuverten. Det var tydligen tjänstemän i olika grader i styrelse, kommittéer etz. Framför varje kuvert stod en tallrik sallad, med Thousand Island Dressing (Majonäs, chilisause, några kryddor) en utomordentligt välsmakande anrättning. Den var hors d'ouever motsvarande vårt smörgåsbord. Jag satt och plockade i mig salladen så kommo de med "Fred" som skulle sitta vid min sida. Vakten som sålde biljetter hade givit honom order härom. Han var nämligen av svensk härkomst. Det var den uppmärksamhet man visade den svenska gästen.

Hans namn var F.A. Hammergren född i Chicago, grosshandlare i carbonpapper och typwrierribbons. Han kunde några fraser svenska. Var särdeles behaglig och gav mig upplysningar om vad som försegick. Här samlades omkring 300 rotarybröder. De sutto vid runda småbord i grupper om 5 till 10. En skiva rostbiff med potatis serverades. De som ej gillade kött fingo stekt lax, ovanpå detta glass. Ett glas isvatten stod naturligtvis vid varje kuvert och så bjöds kaffe eller te i stora koppar. På borden fonnos inga flaggor, blommor eller andra dekorationer annat än på båda ändarna av ovan nämnda långbord. Där var samlade en bukett av nationsflaggor representerande alla nationer som hade Rotary klubbar. Framför ordföranden fanns en rätt så stor skeppsklocka. Han slog på den, sorlet tystnade och från pianot hördes tonerna av "Star sprangeld banner" vilken sjöngs unisont stående. Flaggan hängde över pianot och fladdrade behagligt för vinden från en fläkt, som tydligen satts igång vid ordförandens signal. Sången och duken gav en mäktig stämning åt mötets öppnande.

Några upplysningar meddelades. Så hälsades den utomamerikanske gästen Hugo, som då hade rest sig att hälsa, fick den traditionella applåden. Sen anmodades alla gästerna från Amerikanska klubbar att gå fram och ställa sig bakom långbordet. De voro 19 stycken. Dessa fingo nu i tur och ordning allt efter som de stodo ropa sina respektive namn, klubb, klass. Mer tilläts ej, möjligen ett kort meddelande från sin hemmaklubb om de hade särskilt uppdrag härom. Bland dem fanns en svensk som senare kom och hälsade på mig. Två ynglingar från Universitetet voro där som gäster. Jag förstod att detta var regel. En av dem hade ett anförande. Det blev något längre än vad som var ämnat och ordföranden gjorde tecken härom. Han

slutade då sitt tal med orden: "Pardon me that I am talking too much but yuo see my mother was a woman and my father was a jew", vilket utlöste en kraftig applåd, och så kom dagens föredrag.

Föredraget om Kineserna.

Det var en rotarian från China, född och fostrad därute av Amerikanska föräldrar. Han hade ett mycket intressant anförande börjande med Rotarirörelsen i China och så in på hela de storpolitiska vidderna. Jag skulle önska jag hade det in extenso, men vill göra några anteckningar ur minnet.

Den första rotaryklubben där bildades med en önskan att få Chineserna med. Då de blevo anmodade härom hade de en mängd motskäl. En sån klubb kunde aldrig gå i det fattiga China. Det skulle bara bli ett misslyckande och var ej lönt besväret. Men då de fingo klart besked om att klubben skulle bildas med eller utan chineser gingo de med. Där var nu mera Chineser i Kantonklubbens föredragshållare än vita.

Amerikanarna voro mera populära i China än någon annan främling, dels beroende på en klok och hänsynsfull rikspolitik men kanske ändå mera på att Amerikas stora universitet, handelsskolor m.m. stodo öppna för den Chinesiska ungdomen. Ävenså funnos i China många människor som haft stor framgång i U.S.A.. Han nämnde en som deltagit i ett av de stora järnvägsbyggerna i slutet av förra århundradet och där samlat en god förmögenhet. Han hade haft under sitt befäl 1500 man därav endast 1/3 chineser, de övriga emigranter från Europa och andra världsdelar. Han hade använt sina pengar till att bygga järnvägar hemma i China.

Chinesen vill ej ha mycket, han trivs bäst med litet och barnen fostras att leva på minsta möjliga. Lycken ligger i att vara nöjd med vad man har och ej att jakta efter fantomer. Han nämnde chinesen som begärde £ 5 och vägrade ta £ 10 "for too much money woud make him unhappy and a true humanist wants mony only to be happy and bay a little drink". Skillnaden mellan China och Western är att "westers" ha en större förmåga att skapa och få fram bra saker men mindre att njuta av dem då kineserna har den starka viljan och förmågan att njuta av de få saker som de ha möjlighet att få. På den gamla frågan "vad är livets mening" svara de "att njuta av detsamma" om man ett ögonblick stannar i den vilda jakten efter fåglarna i skogen finner man i handen haft förkvävt den lilla fågel, som skulle ge lyckan. Högst och förnämligast bland dessa sätter kinesen familjen.

Det är kinesens stora gåva att finna lyckan i små ja hårda levnadsförhållanden och hans starka sinne för familjebanden som gör att China förblir detsamma genom årtusenden. Allt emedan så där varit 800 år ha främmande horder ockuperat China eller stora delar därav, men Chinas "family system" ha de aldrig märkbara ändringar påverkat utan i stället gjort

inkräktarna blivit helt absorberade i det gamla China. Han nämnde Jews of Honau, tartarer, mongols och till sist att "Manchuria will remain chinese in spirit of all Japanese machinations"

Detta var för mig en angenäm överraskning ty faran från Öster har alltid för mig legat i Japanesens erövrarlust, militärt och ändå farligare för oss ekonomiskt. Ända sedan den tid då jag i Amerika hade Lin Hjang till att sköta min tvätt eller tog Chineskvarteret till en aftonförströelse har jag haft en viss förkärlek till chinesen. Hans breda humor hans ordning och hederlighet i våra uppgörelser, som ju voro ganska invecklade alldenstund den ene ej förstod den andre. Då jag försökte hans fågelbosoppa eller lotus seed, eller annan krumelur i matsedeln som han viste att jag ej begrep mig på så satte han även fram whiskyn, som alltid varit den förmedlande länken då "east and west meet".

Tyvär är det så och har alltid varit så för oss européer att cocktailsbaren fått vara skolbänken vid studiet av främmande folkslag. Jag menar att klubben eller krogen är den plats där utlänningarna samlas för att jämföra sina erfarenheter och hjälpa varandra att förstå det folk där de ha sin verksamhet. Pratet där påminner mig alltid om gamla kaffereps, överhäftig kritik och baserad på skvaller. Föredragshållaren framhöll också hur otänkbart det var att dessa främlingar som ser kinesen som tjänare på hotellet, kontoret och i sitt hem mellan vilka han har sin Car, som sin täckta korridor, skall veta något verkligt om landet och dess folk. Han har ju aldrig varit i småfolkets hem, han vågar ej ens gå på deras gator. På det sättet går det ej att tränga in genom den ytliga polityren av ett gott och förfinat umgängessätt och finna det verkliga sinnelaget.

Pojkarnas ostyrighet, flickornas dagdrömmar, de gråtande kvinnorna och bedrövade männen ge dig goda tillfällen till studier, men då får du ej stå på avstånd. Du måste leva med dem, bland dem och dela ljuvt och lett. Amerikanare eller engelsmän som skriver och tala om China känner dem som gamla tiders portugisiska sjömän. Deras språkform är ej så smutsigt med språkets innehåll är detsamma. Guld och äventyr förde dem dit, Guld och framgång knyter dem vid landet, men intet intresse finna de i detsamma, och dock är detta mittens rike kanske grundstommen i den kultur som kanske skall kunna utvecklas till en världskultur. Helt säkert mera värd att studera än mångt annat s.k. kulturfolk.

Han rekommenderade starkt att allt gjordes för att ökat intellektuellt utbyte mellan Amerika och China, men varnade för sådana dårskaper som att sända unga män från Amerikanska universitet ut som lärare i missionskolor. Dessa äro nämligen ej skolor för att göra proselyter. Detta är nämligen ett hopplöst arbete i China, som har sin egen religion utformad under årtusenden avpassad för deras livssyn. Quakaren, grunddogmen det inre

ljuset, identiskt med förnuft och samvete d.v.s. alla människors gemensamma egendom, lär vara den enda kristna religionsform, som en Chines på det hela kan förstå och fatta.

Missinsskolorna äro kulturhem av mycket hög standard där öst och väst ha tillfälle att betrakta varandra. Att sända dit ungdomar som söka införa vita folks idéer om människorna och livet ställer endast till oreda. De ha ingen auktoritet förr än de kommit till en någorlunda mogen ålder. Chinesen har intet förståelse för ungdomen. Han tar dess entusiasm och reformiver med ett humoristiskt leende som rätt fort kyler ned ivern även hos den unge chinesen, född och fostrad i Amerika varifrån han rest hem för att reformera sina fäders land.

De lyckades till allmän överraskning för kinakännarna att få igenom republiken vid 1926 års revolution. Att få en republik, som fungerar i China var för många som att bygga en regnbåge och så färdas på den. Men där hade de radikala stor hjälp av de ryska kommunisterna. De utvecklade stor energi och funno i sin propaganda slagord som "Chinesen behandlas i China som hundar" I de stora europeiska settelmentens parker funnos nämligen anslag "Tillträde förbjudet för hundar och chineser" Dessa bärs omkring, ett enkelt sätt att reta massorna. Att de hade funnits sedan århundraden då settlementena ordnades tänkte ingen på och ej heller att de voro avsedda för vagonderande chineser, andra skulle ej ens tänka på att gå in i en sådan park. De hade sin lilla täppa där de sutto och drucko sig fulla i sällskap med månen och sin egen skugga, som det står i deras visor. En liten obetydlig avgift för besök i parken hade varit nog för att ge den helt åt européerna utan att stöta någon.

Den ryska kommunismen ansåg sig ha funnit en god jordmån i det chinesisiska folkets struktur. I China har aldrig funnits några klasser. De av oss kända mäktiga mandarinerna äro helt enkelt ämbetsmän i olika grader, som rekryteras från folkets breda lager, vanligen de som visa sig mest begåvade vid universiteten och gå ut därifrån med de bästa betygen. Då de gjort sin tjänst gå de tillbaka till sin lantliga gärning odla sitt ris och sitt the. Föredragaren höll före att kommunismen måste misslyckas i China, den är för systematisk för chinesisiskt kynne och blir dem vederstygglig i att ej ta någon hänsyn till mänsklighet.

Japanerna går fram på andra vägen än ryska kommunisterna. De ha lagt tyngdpunkten i sin agitation på att China blev skamligt sålt och uppdelat av Western i Versaille och så gå de fram med sin kraftiga målmedvetna militär, som är Japans starkaste argument. För detta har Chinesen ett outrotligt hat. Chinesen är världens sämste soldat. Västerlandet ser det redan av de farsliknande inbördeskrigen i China. Men Chinesen ser med samma förakt på västerlandets krigspsykologi. Han säger: Varje chinesisiskt barn vet

vad Europas grånande stadsmän ej ännu lärt sig nämligen att om man slåss så blir man dödad eller skadad. Detta gäller såväl nationer som individer. Man gör inte spik av gott järn och ej soldater av goda människor ty "Good poeple never fight"

Men där står de mot de väl beväpnade japanerna, som synes fast beslutna att ta från China allt som kan vara av värde för japans utveckling och storhet. Militärt kunna de inte göra. Det lyda och vänta att Buddha skall hjälpa dem nu som i årtusenden förut. Buddha är för Chinesen, som skall hjälpa i nöd, men där är gränsen confusiuomismen och tauismen äro religioner för det vanliga livsförloppet. Den förra lär umgänget med yttervärlden, med människorna, den senare umgänget med sig själv.

L1 Po. 252.

En pot av vin i blomstergård
Allén jag dricker utan vän
och månen bjudes som dryckesbror
med skuggan min så är vi tre
men månen hon dricker alls
och skuggan endast följer mig
Jag gör dem sällskap än en stund
ty våren det är glädjens tid.

Min sång: Se månen ruskar huvudet
Min dans: Min skugga svajar med
så sporta vi en liten stund
men druckna gå vi var sin väg
Tills vi i morgon möts igen.

Det är denna drömmande fantasi som hjälper Chinesen fram genom de svartaste förhållanden, som kanske någon varelse har. På sätt minner det om barnets lek. Jag kom hem i afton trött och nedstämd kastar mig i länstolen stirrar på allt och intet, tänker ej, ser gossen min leka lika ivrigt och intresserad som sist jag såg honom. Säger slött och utan mening just för att jag nu kunde få prata utan att tänka, vilket varit uteslutet i arbetet. "säg Oa ska du aldrig sluta att leka" Han kom upp till mig och säger: "Pappa vet väl att man får aldrig här i livet som man vill, men när Oa leker då har han det som han vill och därför leker Oa".

Så förefaller det mig vara med Chinesen. Det ligger sannerligen livsfilosofi i detta, som det kan vara gott för oss vestener att ta vara på. Chineser har samma trummor musik i sång, dans vid begravning som vid bröllop. Då man möta ett sådant här på gatan vet man ej vilket av dess det gäller.

Taoismen kompletteras på ett utmärkt sätt den äldre allvarligare Confucianismen, som kräver strängt aktgivande på sig själv, välgörenhet och rätthärdighet (benevolence and righteousness) och detta uteslutande för detta livets skull för att göra det dragligt och skapa den nödiga tolerans människor emellan. Rättfärdigheten predikas ej här för att säkra livet efter detta. Det tänker ej chinesen på. Då Confucius blev tillfrågad härom svarade han: "Dont I know life. How know death". Här är en stor och viktig skillnad mellan öst och väst, man där det är tid att västerns ändrar den uppfattning som de fått av sina religions förkunnare att det är livet efter detta som skall bestämma våra handlingar. Måste häpnad vid tanken att det skall vara straff eller belöning himmel eller helvete som varit bestämmande för Europas utveckling under gångna tider.

När nu helvetesläran efter döden blivit omodern i väst så förklaras härav mycket av det helvete de levande människorna nu ha i Europa. Det är ej endast Clesneueena, Lenin, Stalin, Mussolini och Hitler som öppet predikar detta. Folket följer ledarna. Man fasar och börjar längta till Chinas folk, som aldrig kunnat förstå att det skall behövas en tredje makt, ett något som kommer efter detta för att förmå människorna att vara goda mot varandra. Den läran har tusenåriga traditioner i China är så vitt jag kan se den enda som kan rädda Europa och kanske hela den mänskliga kulturen då nu jorden genom mekaniseringen blivit så liten att människorna föras tillsammans allt mera för varje dag. Då får vi också öva oss i toleransens gudagåva. Då vi lärt den är det ej långt till att öst och väst möts och samarbeta till hela mänsklighetens fromma.

Under föredraget rekommenderade han en nyutkommen bok av Lin Yutang. Jag fick ett exemplar av Wallerstedt, som jag läst med största intresse, Mycket som jag skrivit är influerat om ej rent av citerat från denna.

Det Chinesiska problemet är så invecklat att vad jag sagt är långt ifrån en lösning. Chinesens vackra egenskap att leva för andra är tyvärr begränsad till hans "familj", hans race. Då blir det Hitlers teori. När skall människorna förstå och lära sig att följa den barmhärtiga samariten. Där är Jesu lära som i allt före människorna.

Vagnförman Råds son Road.

Efter rotarymötet fick jag besök av unge Roua, son av G.V. gamle vagnförman Råd. "Järnvägsrådet" kallad. Han hade sett mitt namn i tidningen och skrivit mig ett brev där han sa att far hade alltid talat så väl om

Hammar och en gång då han var liten hade Mr H-r varit inne hos dem och då hade gossen fått sitta på verkstadsdirektörens knä. Nu ville han skaka hand. Jag hade svarat att han var välkommen men träffades säkrast före kl. 10 på morgonen. Han ringde vid den tiden och så enades vi om att mötas kl. 1.30 d.v.s. strax efter Rotary. Han hade emigrerat tidigt och fått yanketypen och sin fars lugna säkra sätt. Hade deltagit i kriget och fått befäl samt var nu inspektör i U.S. Sjöfartskontor. Hade det bra och ville ha hälsningar hem till far, som jag säkert skulle ta med mig. Han sände mig sedan ett telegram på lyxblankett om en god och lycklig färd hem.

Inspektion av den nya båten S:t Paula.

Kl. 2 hämtades vi, Kromnow, Borgström och jag till Gracelines nya skapelse S:t Paula. Ett intressant studium. Skrovet och maskin ej något särskild god liner, och turbinmaskin med Babcock & Wilcox pannor och så ett par experimentpannor, som enligt skvallret behövde ha reparatörer med på resorna. Detta förnekades dock av befälet.

Intresset låg i anordningarna för passagerarna. Men jag har det intrycket att konstruktionen mera tänkt på reklamen än på passagerarnas trevnad. T.ex. köket låg på översta däck så maten fick bäras ned till matsalen som låg på däck inunder. Matsalen var således två våningar hög och skulle vara luftig med stora fönster på båda sidor. Den verkade nästan som en kyrka. Hälften av det välvda taket kunde skjutas undan så att stjärna himlen skulle synas ned där. Särskilt annonserade man månens ljus därinne. Jag tror ej att någon ha suttit där och ätit i månsken. Båten gör samma resa som vi mot Panama, så jag observerade att månen har ej kommit upp högt nog för att titta in genom taket till S:t Paulas matsalstempel före midnatt och då ha gästerna gått för länge sedan. Den s.k. nattrestaurangen "Riche" är under köket utan möjlighet till månsken. Danspaviljongen skulle kunna få lite måne om båten styr nordväst istället för sydost. Detsamma gäller med köket på översta däck. All lukt skulle försvinna i skyn, men jag fann köket för folk och för coulis nere på nedersta däck, om maten där ej är fullt så fin som däruppe så är helt säkert lukten lika kraftig. Kan jag leda bort den från couliköket så kan jag göra det för passagerareköket. Så det är bara skoj.

Salongerna voro vackra och hemtrevliga. Mest målat trä. Salongsdäcket var mätfritt då där var ordnat en liten passagerarehytt på detta. Det är amerikansk mätning. Vi ska försöka samma skoj och se om det går i Panamakanalen. Hytterna för passagerarna voro de rymligaste och bekvämare jag sett med möjlighet att kombinera hela våningar. Badkaren voro små, faktiskt endast duschbaljor i vilka man kan sitta och tvätta sig. Duscharna äro utmärkt ordnade. Kaptenen har enkel inredning, endast en dusch.

Så var det att resa till hotellet bada och klä om sig för middag. Jag skulle ha en tidning men har tröttnat på den stora rubriken Bruno. Den där barnamördaren Hauptman har blivit Amerikas käre vän och broder Bruno. Hoppas hans lidande är snart slut och vi alla andra slippa de stora rubrikerna.

Vi skulle resa till Oakland för middag hos konsul Wallerstedt. Det var en timmas färd dit. Vi voro punktligt där, men fingo vänta i 20 minuter på en ung dam som visst var unge W:s fästmö. Hon kom leende hälsade knappt och så tände hon sin cigarett. Då först fingo vi våra små smörgåsar med cocktails. Det där retade mig lite, men den goda middagen försonade allt.

Hugo Hammars dagbok nr. 8

Kap.3. Tillbaka på Annie Johnson och resa till England.

1 April till 6 Maj 1936.

1 April 1936. Mor packade och var som vanligt och som alla damer vid mindre soligt lynne, så jag gick ut och ordnade med Grace besökte Matsonlinjens vise president. De skola ha fartyg, men de ska vara ånga. Vi kommo på deras lista. Kromnow hade ordnat avskedslunch för alla vännerna i San Francisco så vi hade att vara ombord före kl. 13.

Vår överraskning och glädje att finna att vi fått våra gamla hytter igen. Hälsade på alla de gamla vännerna ombord. Det var ljuvligt, och så det stora Svenska smörgåsbordet med sång för helan, halvan och tersen. Vid champagnen höll Axel Kromnow tal och tackade för de härliga dagarna i San Francisco. Stämningen var storartad. Efter lunchen funno vi alla passagerarna ombord och fartyget färdigt att gå. Blommor i massor, Hollands blomsterkorg tog dock priset.

Middagen ombord med de nya passagerarna tog ej bort den glada stämningen. Det var en tung atlanterswell så hon rörde sig litet, 4 damer voro borta. Herrarna förfriskade sig, bra mot sjösjuka och glädjen stod högt i tak då Mr Higgins från Hawaii sockerplantage vid en girning av båten föll av stolen. Då skratten tystnat sa han: "Think of it 30 days onboard this ship and so happy the 1 st day". Musiken spelade och vi dansade med de unga flickorna Andersson och deras mor. Vännen Borgström var i sådan stämning att han övade piruetter ensam sedan musiken slutat och flickorna som alla andra satt sig. Han var tydligen uppdragen ej dragen.

2 April. Lugn och härlig dag på sjön i sol och vila. Alla vinterkläderna på men ej vinterrock.

3 April. Los Angeles. Vi hyrde oss en bil med hjälp av Mr Buck på Grace kontor för att Borgström med mig skulle göra en visit hos chefen för Lookheed Air Corporation. Gracefolket hade i sin välmening och tvärt emot mitt t förslag att söka herrarna på platsen ordnat med att de skulle komma in till Los Angeles. Vi ville se lite av organisationen och deras verk så jag meddelade att vi skulle vara därute hos dem vid 11 tiden. Det ansågs vara en två timmars bilfärd ditut.

Chefen Mr Gross var i New York och hade ej före avresan givit order om att sända oss den lovade offerten på deras maskinelectra. Den skulle gå genom Mr ____ i Warshawa, som var deras ombud för hela Europa och kunde ej skrivas ut förr än Mr Gross kom tillbaka. Jag fick således telegrafera hem att anbud var ej att vänta förr än i början av Maj, då jag hoppas få vara med om uppgörelsen. Vi fingo även bra upplysningar om ett billigt och bra sportplan, som jag telegraferade hem om. Vi gingo genom deras verkstäder som voro mycket mindre och ej så väl försedda med maskiner, som Douglas. Svetsning förekom ej alls.

Det var lunchdags och då måste vi resa från Burbank och Borgström föreslog Biltmore Hotel, Los Angeles. Men det hade jag nog av och följde chaufförens råd att ta Movie Caffet i Hollywood. Där fingo vi en utmärkt lunch. Palatset var full, men mera av folk som kommo att studera moovies än dessa. För mig var det största nöjet att se på denna grupp. Deras nyfikenhet och förfrågningar hos uppässningen om den ena och den andra. Jag tror t.o.m. att de togo mig för en moovigubbe.

Alla stjärnorna voro avritade i karikatyr och hängde i lika stora ramar. De flesta voro av den långnästa typen men endast för en hade man behövt två tavlor för att få plats med näsan. Den senares halva yttersta del satt i sin egen ram, med inskriptioner som jag ej behövde läsa. Det var roligt ändå. Så foro vi till Los Angeles och sågo på vägen en hel del stora moovieatiljeér, alla världsbekanta men för mig okända fortfarande.

På Grace kontor fanns ej något av intresse så vi drogs hem och ordnade oss för middagen, följande dag (**3 April**) skulle Mor och jag sköta oss själva. Loda städerna som vi kallade det. Båten var avsedd att gå kl. 5.

Mor kom hem endast några minuter före middagsdags. Knös hade tagit hand om henne och Emma Kromnow. De hade haft en förtjusande dag vid Riverside där de lunchat på Mission Inn, ett värdshus där den första missionsstationen i Kaliforninen legat. Den gamla kyrkan var kvar.

Herr och fru Knös stannade till middag som åts under god stämning med vin för oss och damerna och whisky för Knös. Han tog sig tre groggar och så ville han köra oss hem till sin bostad. Vi gingo med på att resa dit under villkor att fru Knös körde och det tror jag var klokt. Komna dit ordandes

där supé, spagetti med tomatsvampsmör och olivsauce. Så hade de Boston brown beams, som jag ej minns mig ha fått sedan min Bostontid 46 år sedan, allt var förträfflig och vi stannade länge. Vilde hyra en taxi att ta oss hem, men det fingo vi ej. Mrs Knös körde oss tillbaka den 50 km långa vägen.

4 April. togo vi det mycket lugnt. Jag hade inga affärer. Mor och jag gingo ned till Wilmington för att få en spårvagn in till Los Angeles. Mötte Knös, som skulle ned till båten för en tur med Maskinchifen Fredrikson. Han hjälpte oss med nödiga upplysningar. Tåget skulle ej gå förr än 12.25 så vi hade tid att shoppa. Underkläder för mig och svarta tofflor. Tåget var fullpackat av militär från fartygen. Resan var intressant då vägen gick genom trakter och städer som vi ej sett förr. Klockan var $\frac{1}{2}$ 2 innan vi kom på Broadstreet i Los Angeles och jag var hungrig. Vi letade upp en Simon restaurang där jag fick Boston Brown Beams och pork och en pilsner i bleckburk, men det smakade ej på långt när så bra som kvällen förut.

Så vandrade vi gata upp och ned och såg på butikerna och människorna och livet några timmar. Vi blevo trötta, gingo in på en tebar för te, som piggade upp något men ej tillräckligt. Saknade ett boulevards kaffé där vi i lugn kunde studera lördagslivet. Jag ville ha en spårvagn ned till hamnen, men sådan fanns ej utan skulle vi ta tåget. Mor var trött och trodde ej jag kunde klara mig då vi kommo till Wimington och så togo vi en taxi. Chauffören sa att han viste mycket väl var pir 51 låg. Mor blandade sig i samtalet och sa att det var pir 54. På detta svarade jag att 51 och 54 voro samma pir men chauffören missförstod detta och trodde vi skulle till 154 som låg på helt annat håll i Wilmington. Vi skulle till San Pedro. Nå det misstaget rättades snart, men då vi kommo ned till San Paulo så hade chauffören ej en aning om piren eller något. Han kunde ej ens läsa den karta han hade med sig. Med hjälp av denna och mitt lokalsinne kommo vi fram till Annie Johnson. Taxanmetern visade då \$ 6. Vi kunde gjort resan på tåget för \$ 1.50.

Ombord voro rederiets agenter och ombud för Grace. De åto middag med oss och sutto och pratade. Lastningen som skulle varit färdig på aftonen gick mycket långsamt och som Mor och jag voro trötta drogo vi oss tillbaka till våra hytter och somnade.

Vid tvåtiden vaknade vi av några livliga röster och förstodo att detta var avskedet. Det dröjde ej länge förr än vi kände hur fartyget vaggade oss tills söms igen. Hon mötte nämligen till sjöss en av de svåraste stormar de haft på länge. Vi hade ju märkt något av det på resan från Los Angeles då flera träd lågo kullblåsta och de väldiga sandmoln som fördunklade himmeln ungefär som en sandstorm i Sahara. Annie skötte sig utmärkt i sjön och natten var lugn.

5 April. Söndag och verklig vilodag, så pass mildare att jag tog av västen men behöll pullover och rock.

6 April. Ljuvligt och skönt, går utan rock i sol och blå himmel.

7 och 8 April. Do . Passera Pt Lucas. Badlådan på däck byggs.

9 April. Jag tar 1:sta badet kl. 6.40.

10 April. Sommar, vita kläder och ljuvligt havet som en spegel, nästan väl kvavt 28° cels.

11 April. Full storm, luft och sjö som kastar skummet högt i sjö. Påskafton firades med att allt befålet bjöds upp på grogg och så ordnades en bål, mosel punsch och is för damerna. Det dansades till kl. 11.

12 April. Kl. 6 jämförelsevis lugn sjö. Badade som vanligt. Då kom en flock på flera hundra delfiner dansande som en flock levande glada småbarn. Synd att jag ej kan filma dem. Dagen är för dålig. Hoppas bättre tur en annan gång. Det är 30° cel. men vinden friskar i så det kännes bara skönt.

13 April. Stilla på däckat hör maskinens monotona "Nu ska vi vara snälla - nu ska vi vara snälla - nu ska ---- "och det är ej svårt, man bara drömmer timma efter timma, havldåsar och tittar alltemellanåt upp på ett blågrönt oändligt spegelblankt fält. Nej gulblå är färgen. Jag gillar ej försöka beskriva den, den skiftar ständigt, men livar ej upp den som maskinens "Nu ska vi vara snälla - - - " söver lugnar, detta med tropikskjorta korta byxor bara ben, armar och bröst och så att svagt svalkande drag från båtens fart.

14 April. Emma Kromnow badade i "däckspolen". Den stora händelsen. Jag var hennes kavaljer i vattnet. En flock tunafiskar lekte framför oss en stund. Jag hann få några bilder, hoppas de bli bra.

Mycket intressant om vi ska kunna hinna genom kanalen på onsdag. Vi ha ström emot och göra ej mer än 270 a max 280 miles om dagen och hade kl. 12 300 mil kvar. Gör vi 280 på det närmaste dygnet så skall vi ha 20 mil kvar för tiden till kl. 2, då den sista båten får lots att gå genom kanalen, annars få vi vänta till torsdag morgon.

Jag har planerat att träffa Penolosa i Barraquilla redan på torsdag kväll. Nå det går ej, men det gör ej så mycket. Manana heter det. Dock vi börja längta hem det är 2 ½ mån. sen vi sågo dem och varje dag över 3 mån. är en dag för mycket.

15 April. Efter badet var jag på bron för att höra om farten. Strömmen är emot och det ser dåligt ut. Kunna vi göra 12 knop över grund går det, göra vi 11 ¾ går det ej att komma igenom i dag. Nå alltid någon spänning. Lätt nordlig vind. Vattnet i polen var lite svalare än i går. Detta tyger på ström från de södra kalla trakterna. Nå när solen kommer högre och jag i min

däcksstol så glömmer vi allt och bara stirra på det blå vattnet. Det är så blått blått i dag.

Jag har stått på däck vaktande en ångare som tar på oss. Jag tror det är en Furners båt. Vid min sida står MR Lean, gammal plåtslagare nu pensionerad från Amerikanska marinen på väg hem till Skottland to see his folk. Han hade sin prakttid i The Furners Yard och han berättade om sina erfarenheter. Kom till Amerika 1893. Arbetade hos Cramps på S:t Paul och S.T Louis de så mycket omtalade och beryktade Atlanterliners. Han fasade än i denna stund över det fusk som bedrevs där. Tänk säger han de hade inte en waterstop någonstans och ingen packning mellan de W-T vinkeljärnen och plåten. När jag såg detta så lämnade jag verkstaden, kunde ej förlika mig med tanken att ha arbetat på atlanterliners, som skulle gå över de stora vattnen med folk och dyrbart gods och så slarviga tätningar. Det kom mig att le då jag tänkte på hur Marinförvaltningen och Stockholmsingenjörerna på alla sätt kämpade för Crams septens "inga packningar. Någon idiot där hemma hade under 90 talet kommit på den teorin att all tätning skulle vara järn mot järn och fått det in i skolbildningen och sen ha dessa s.k. skeppsbyggnadsingenjörer plågat livet ur den svenska varvsindustrin med fordringen att göra tätt järn mot järn utan packning. S. T. avd. för skeppsbyggnadskonst har använt timmar på denna fåniga diskussion och så hör man denna gamle verkstadsledare för U.S.N. säga att han ville ej ta ansvaret för sådant fusk som att lämna packningen ute. Gud Fader bevara oss från de många fånigheter som K.T.H. professorer vilja införa i skeppsbyggnadskonsten.

Passerade Isla Boma kl. 12.25, hade vi passerat den kl. 12.10 hade vi kommit in i tid för att komma genom kanalen i dag. Nu beror set på vad myndigheternas humör. Vi kommo fram till kanalens 1:sta boj kl. 2.20 d.v.s. 20 minuter försent. En skotte som kommit 20 min. före oss måste bunkra och så fingo vi turen att gå genom kanalen. Alla passagerarna voro mycket intresserade i det vackra landskapet, tekniken i slussarna och framför allt i alligatorerna på kanalbanken. Vi sågo 3 st alla på nordöstra banken.

Middagen sköts på till kl. 7 så vi skulle få sitta och se så länge som möjligt. Då det mörknade voro vi ute på The Gatua Lake med dess tusende öar. Vid middagen tog Mor fram en vit fransk Bordeuex som smakade utmärkt. Vi kommo upp på däck för kaffet då vi anlöpte "Gatua locks". Där fingo vi ligga ett par timmar och vänta på till att komma igenom. Stämningen var strålande liksom den praktfulla el belysningen på kajen och byggnader. Vi hade lustiga samtal med soldatvakterna spelande dansande etz. voro ej framme vid vår gamla pir 6 förr än kl. 11 men då voro vi i gott humör att fara in till staden. Kromnow hade bud att Brown i sällskap med Tor Bonnier och Siwert (förläggare och författare) voro där på genomresa.

Kromnow var bjuden att resa med tåget till Colomb för att spisa middag med dem. Bjudningen var ej klar om jag skulle vara med eller ej och så föredrogo vi kanalfärden före en tågresa och en middag. Den resan och middagen vi haft bevisade det riktiga häri. Emellertid kommo ovannämnda herrar med söta fruar ombord och fingo fatt på Axel. Då hade jag och Cyssie redan hunnit smita upp till Colombos gator med alla affärerna a, som girigt studerades till kl. 12 då de stängdes. Vi gingo då in på "Atlantie Nite Club" där vi drucko var sin pils och sågo en "signorita" dansa spanska danser. Vi träffade en hel del passagerare och besättning på klubben där allt var demokratiskt gemytligthet. Så gingo vi hem vid ett tiden.

Jag träffade Axel som var i extas över damerna. Det var den mest förtjusande afton. De hade frågat efter Hammar. Du kan ej tänka hur mycket du förlorat etz. Nå det var tid att lägga sig och det gjorde jag och elektriska ljuset i min hytt var släkt. Men jag hade intet behov att läsa. Vi skulle gå kl. 10 och Mor ville i affärerna först. De öppnar kl. 8 och Mor väckte mig kl. 6.20. Lotten gav oss kaffe kl. 7 och kl. 7.30 voro vi på Main Str. i Colomb studerande affärerna. Det blev ej stora köp. Jag köpte mig en vit linnekostym för mina tropiska färder. Mor köpte sytt vanliga kvantum siden och så tror jag vi voro färdiga att fara till båten. Först kl. 11 blevo vi färdiga att gå. Om vi ha gott väder äro vi i Puerto Colombia kl 2 i morgon. Kapten visade mig tidningen där jag fann en interview. Har ingen aning om den Kromnow svär sig fri. De tala om att någon tidning haft en interview med Cyssan. Det finnes heller ingen möjlighet. ty hon har varit med mig hela tiden.

I Colomb fingo vi en ny passagerare Mr Tilly. Nu är matsalen full. Aftonen blev rätt livlig tack vare Tilly, Borgström, Dr Carlson. Där sjöngs och spelades. Kl. 10 stoppade jag musiken utanför mitt fönster. De gingo då ned till Emma Kromnow och gåvo serenad typiskt studentskrän. Mor fick även något. Men då de sjöngo om "den födda pantominem" så protesterade jag å Mors vägnar, men då sa de att det var Gluntarna.

17 April 1936. Jag har sovit hårt. Vaknade då min klocka var 6.20 med tillägg för den halvtimme som vi kommit längre österut trodda jag att kl. var nära 7 och måste skynda mig i badet före kaffet. Men de hade ej tummat på klockan. Colombia har samma tid som Panama. Det är disigt med mulen himmel och så fuktigt att allt är vått. Använde dagen att ordna papper. Hoppas vara framme i någorlunda tid för att träffa mina Colombianska vänner.

Anlände till Puerto Colombia 4.30 men tog det oss en god timme att klara läkare och tull m.m. Hade telegram mig till mötes från såväl Svenska legationen som Penalosa om de planerade fartygen och om flodbåtar m.m. Då vi skulle gå i land fingo vi besked om att båten skulle gå kl. 5 på mor-

gonen. Vi hade planerat 3 dagar, enligt uppgift från fartyget. Hade därför beställt rum för mig och Cyssan på Pradoa Hotel Barranquilla. Jag hade min adress dit och kunde vänta en hel del besök där så vi måste resa så fort som möjligt. Regeringen hade sänt Signor Estaban Saldarriagan superintendent Almacenes Generales inspector cafetero att möta mig. Han hade en annan herre i sällskap och så tog han mig och Kromnow med sig upp till Hotellet, 40 min resa. Han talade endast spanska och någon franska. Vi arbetade igenom våra ärenden på detta knaggliga sätt. Som väl var gällde det endast en artighet från regeringens sida. Verklig affär var ej mogen ännu. Härom fick jag besked i Penalogas brev, som lågo på Hotellet. Där var 4 brev som han skrivit under min resa och som först nu kommo mig till handa. Allt mest ord. Han hade frågat på flodbåtar att leverera i sectioner i Manavs. Mycket intressanta saker, men nästan omöjliga att fullfölja. Jag var färdig med dem vid 8 tiden. Hilstad, den norske affärsmannen där på platsen, kom då till hotellet med Cyssan och kapten, Borgström och Bergman, den senare Colombiansk tändstickschef. Vi bildade ett middagsparty. Inne i matsalen funno vi alla Annies passagerare vid olika bord. Vi hade en trevlig middag. Frukta cocktail, buljong, räkor, kyckling och tårta allt med Moselvin och så kaffe och en cognac. Mor skulle ovillkorligen köpa en fjäril till sina gossar i hotell butiken men jag sa nej. De togo mer än dubbla vanliga pris.

Så gingo vi till Hilstads vackra ungarlschem, som Mor studerade i detalj för att som jag sa "Se om det ej fanns någon kvinna bakom". Jag gjorde upp med Hilstad att vara vårt ombud på platsen mot bok och räkning, och att sända ett telegram till Lego Suede åt mig.

Herrar Hilstad och Bergman vilade oss ned till båtpiren. Spårvagnen som brukade föra folk ned till fartygens förtöjningsplats hade upphört att gå så vi fingo vandra den 2 km. långa piren vilket blev rätt drygt i natten. Lastningen gick bra. På sju timmar lossades de 600 tons spannmål och lastades 700 säckar kaffe. Vi vågade dock ej ha våra fönster öppna för folkets tjuvaktighet. Lågo med slutna fönster till kl. 5 på morgonen då fartyget var till sjöss.

18 April. Sov gott till gongongen gick kl. 8. Har sedan bara vilat. Författat telegram till G.V. och Penalosa men ej kommit mig för att sända dem. Fick ett telegram hemifrån med anmodan att teckna mitt namn på Teknologföreningens upprop för penninginsamling i samband med 75 års jubileum. Först ordna de stor fest och så tigger dom pengar. Det lär gå till så i de högsta kretsarna att man gör kalas och ber gästerna skriva sina namn på sådant som man ej gärna annars skulle be dem om.

19 April. Mulet men jämförelsevis lugnt. Steg upp som vanligt kl. 6. Natten har varit varm så det var skönt få ligga i poolen en stund och så

kaffe. Får se vad söndagen kan ha att ge för dagboken. Skall nu telegrafera att jag anser insamlingen olämplig, men om hela Teknologföreningens styrelse är enig om den skall jag ej demonstrera med att ensam vägra.

Fukten i luften här i Caribien är verkligen plågsam, allt är vått. I går hängde jag min badkappa i sol och bris så den var torr som fnöske och så hängde jag upp den i hytten på en klädbåge så den skulle hänga fritt. I natt har den dragit fukten till sig så den kändes dy våt.

Det är söndag så Axel bjöd på Hanapiers Corona, som smakade utmärkt iskyld i värmen. Senare en cognac till kaffet.

20 April. Starkt åskväder med blixot och dunder kl. 5. och så regn hela morgonen. Cuba låg i regndiset ävenså hela det vackra inloppet till Santiago. Vi ankrade redan $\frac{1}{2}$ 8 men sågo inga "offecials" förr än närmare $\frac{1}{2}$ 9. Det hela var spanskt och omständigt. Först läkare, så någon sorts högste chef med på var sida en suppleant. Dessa sitta. Bakom dem stå 4 personer som ska passa upp. Detta i salongen. Vid fallrepet stå 2 vakter och så en polis i uniform.

Det gäller ett vanligt fatygsbesök. Denna gången utan vare sig last eller passagerare. Vi ha gått hit på order av Axel Ax:son Johnson för att helt enkelt undersöka om det kan löna sig att ta denna hamn med på turlistan för fartygslinjen. Vi ha en herr Bergness som skall vara rederiets ombud. Han har sänt en "clerk" som lämnar första nödiga upplysningar.

Där ligga passagerarebåtar utanför och erbjuda sig ta passagerare i land för 25 cent stycket och lika mycket tillbaka. Då vi talar med "clerken" om detta blir han arg och säger det är för billigt. Men som han vill ha alla passagerarna så erbjuder han sig att ta dem alla fram och tillbaka för 40 cents stycket rundtur. Detta accepteras och så resa vi alla. Mor som är affärskvinna vill ha kvitto på sina 40 c. så hon är säkrad för att de ej ta hel dollar för återfärden. Då får hon inte betala alls till allmän munterhet. Agenten har sagt till att Kromnow, Hammar med fruar ska fara gratis, se där förklaringen. Damerna gingo för sig själva med övriga passagerare.

Kromnow, Kapten och jag gingo till Berness som såg ut som en gammal spansk Marguis. Han hade sitt norska namn många hundra år tillbaka. Kontoret var stort och luftigt med marmor och kulörta fönster. Alla i en stor hall så chefen kunde överblicka allt och ropa på vem han ville. Det är systemet överallt i värmen. Lyxen kommer in i hur långt man får sitta från varandra. Här satt chefen så att vi kände oss som i en stor konferans med honom. Det närmaste bordet kunde ej på något sätt störa oss. Allt målades svart. I den depressionskris som Cuba gått igenom hade han förlorat 1.700.000. Där funnos intet att skeppa. Sockret tog engelsmännen, malmen amerikanarna även manganmalmen som ju kunde varit ett intresse för oss.

Honung gick till Holland och Frankrike. Hudar till Tyskarna som alla hade direkta förbindelser med platsen. Cubas utmärkta träslag ? Mahogny, ceder och whitewood. Ja de hade gått till Amerika, ceder till cigarrlådor, mahogny till möbler, även en del av mahogny och whitewood till Belfast och Hamburg. Han sände för Mr W-m W.C. Fromm, P.O. Box 473, Santiago de Cuba som träexportör. Han kunde ge offert på alla sorters trä, men ville ha specifikation på vad som önskades.

Hade just nu sålt ett parti 14"-11" a \$ 50 per 1000 ft. cif Havre varav frakten var \$ 20. och kunde sälja 9"x 11" f.o.b. till \$ 23. En del föredrogo att köpa per kg istället för fot? Han kunde ej sälja mig ett provparti. Men genom Ö.K. i Köpenhamn kunde vi köpa.

Medan jag höll på med Mr Fromm hade Mr Berness meddelat att Grace hade kallat honom till Havanna för att ge honom instruktioner om vad han skulle säga oss. Det var nog förklaringen till deras pessimism.

Bergness tog oss ut på en bilfärd genom smutsiga gator trasiga människor och hus. Så foro vi upp till en höjd med kanoner och monument av alla slag. Det var den spanska fästningen som Amerikanarna tog 1898. Där hade varje regemente som deltagit ett monument och ett par minnestavlor över fallna och sårade. Det var dystert att se hur man har glorifierade slaktandet av den oförberedda spanska truppen. Ej vunno amerikanarna någon ära då och nu var det rent av ruskigt att se hur de sökte skyla över imperialismens brott med minnestavlor. Det var värre än minnesmonumentet över Main i Havanna. Över sjöslaget såg jag intet monumentalt men det finnes väl någonstans ty det var rent och klart nedskjutande av män och fartyg som ej kunde försvara sig.

Så foro vi hem till Bergness. Flott hus. Höga rum, fint och propert hållet och möblerat. Vi hade en Barcardi cocktail. Bacardi grön citron soda och is och socker. Den var underbar. Bergness förklarade den kan ej göras annat än där i soda Cuba med sina speciell strong flawourd green lemons.

Så foro vi ombord och hade en torr martini, smörgåsbord med O.P., öl, champagne, kaffe, cognac. Nå det var ansträngande. Kromnow gav Bergness ännu en kraftig grogg innan han kl. 3.30 gick iland och vi lyfte ankare för att stäva på England. Jag var trött. Doktorn ombord var 28 år den dagen, så det blev ett svårt levenda vid hans bord med de unga damerna och champagne. Mor och jag spelade en stund Honymone bridge och så sågo vi på navigeringen. Kl. 9 var jag i säng. Hörde hur doktorn firade sin födelsedag och hans vän ing. Borgström studerade bullerproblemen ombord i fartyg. Hans sång Gluntarne där han själv sjöng både bas och tenor var det mest genomträngande jag hört. Kan han konstruera rum med väggar för detta buller så tror jag han skall lyckas bra.

21 April. Stark nordöstlig bris. Vi styra fortfarande nord. Inget vatten i poolen så badet får vara. På s.b. ett långt låglänt land "The great Inagua Island". ser ut som vi följde Öland. Det är det sista land vi se på 14 dagar och så få vi titta efter Old England. Om nu vi voro där så vi kunde få Maj månad i min trädgård med mina gossar.

En sådan här resa borde aldrig få vara mer än 10 veckor och dock är det så skönt att slöa på däck. Jag skall ha min "uppsats" Axel Ax:son Johnson och passagerarfartyg klar innan jag ser England.

22 April. I dag sol på himmeln och alger på vattnet, Vi måste vara i Zaragasso. Min badkappa är torr så luften måste vara en annan än i Caribbean sea.

Kallades å närslutna kort till Bacardibroder. Det var Kromnow och jag som skulle recipiera. Tilly, Wallenstein och Pappenheim voro de tre gamble hövdingar som kallade. Tilly är köpman och passagerare, Wallenstein är skeppsskärare skeppsläkaren Carlson. Bacardiorgierna blevo våldsamma. Stormästaren hade frack och svart smoking till middagen. Kromnow och jag hade de stora Mexikanska hattarna, vilket gjorde hög stämning. Det blev lite dans, men mest sång. Borgströms försök till sånger av alla slag roade och detta eldade honom så han skrek högt i skyn då jag somnade vid 1 tiden.

23 April. Vädret som i går kanske lite lugnare, Jag ser av loggen att vi gjorde endast 36 mil vakten 8-12. Detta berodde säkert på all den vind B. blåste i sina försök att sjunga. Dagen var mycket lugn. Jag längtar hem.

24 April. Lugnt och fint väder. Båten loggar dock ej fullt 11 knop. Detta är för dåligt, sedan vi lossat 600 tons i Puerto Colombia. Fukten i luften har kommit åter med den sydliga vinden. Badkappan var så fuktig att jag hängde upp den på lovartsidan i solen för att torka. Efter 3 timmar var den fuktigare än förut.

I går kände jag mig nere, hade svår hemlängtan. Vi fick ärtor och varm punsch till middagen, har kurerat något ty i dag känner jag mig bättre och lugnare. Vi gjorde 283 mil. Hej så mycket närmare hemmet.

25 April. Mulet 20° cel. klär mig lite varmare med undertröja skjorta och halsduk, men fortfarande vita kläder. Får se hur många dagar till jag kan ha dem. Mor ligger i dag har kaffe på sängen de är så kulet och ruggigt. Jag har ej kunnat skriva något på min Johnson uppsats. Tycker det är tråkigt i hytten. Så finner jag b.b. om kaptenshuset på bron en lugn bra plats med hela havet framför mig och ej genom en glugg. Där ordnade jag min däcksstol och ett bord och skall ha det till min trevna arbetsplats. Går så ned för att hämta pinalerna. Då jag kommer igen ligger Miss Johnson i stolen utsträckt härligt vilande i sina blå pyamasbyxor som ej räcka längre

än över höfterna och så det bruna skinnet i hennes midja och däröver en jacka. Jo jag tackar. Det är den unga flirten ombord. Hon dansar bra. Bredvid henne sitter Miss Andersson i vita pyjamas. Hon är yngre vackrare, mera naturlig har ännu att lära sig flirten. Hon dansar även bra liksom hennes syster som jag endast kan skilja från Betty i att hon ej går i pyjamas och om kvällarna då de är middagsklädda har hon mörkare hår. Mrs Andersson dansar gärna med mig och Mor tycker vi passa bäst tillsammans. Hon är från Ystad men har varit gift med en svensk contractor Andersson, ölänning i Vancouver som nu är död och lämnat änkan med 4 barn, 2 gossar och 2 flickor. De äro på väg hem till Sweden för att barnen ska få se föräldrarnas födelsebyar. Alla förtjusande människor. Tom den yngste sonen 15 år visslar och skriker något men det skall väl en sund gosse göra.

Då Miss Johanson tog min stol tog jag "Och så foro vi till Hawaii" och läste hur de båda damerna hade det på sina resor.

Jag finner i deras beskrivning hur samvetsgrant de syssla med de människor de träffar. Detta har jag ju försummat. De ha en förmåga att se deras fel och förtjänster som jag saknar. Felen har jag så svårt att se på en resa. De hinna ju ej att bära sig illa åt mot mig på den korta tid vi äro samman och ha ingen anledning håller i kampen för tillvaron som gör människan dålig, egennyttig eller kanske bättre gör din nästa som du vill att han ska göra mot dig finns ej på 1:sta klass i ett linjefartyg. Där finnes allt utan kamp. Jag kan ej förstå att "Miss Wintergrin" blev ond på en karl för att han har löständer och ej kan äta knäckebröd, men det är kanske för att jag själv är i samma läge. Men vad ont kan det vara i att han flirtar med en dam, som belönar hans uppmärksamhet med att tvätta hans strumpor. De två bli ju så löjliga i både i sol- och månsken. Undrar om det hade varit lika löjligt om Miss W. hade varit den som fått sitta i månskenet med. Säkert ej för W.

Jag tror jag ska göra ett par anteckningar om medpassagerarna Familjen Anderson och Miss Johanson resa tillsammans, ett förtjusande sällskap. Man skulle bara se de två flickorna leka på lastluckan bredvid badbassängen. Rid på ryggen på varandra, brottas. gigga, svänga i linorna. Man blir glad och solig att se det i dag under grå himmel, grå sjö med vita skumtoppar.

Familjen Miller från York. Han med ett nasalfel i rösten, hygglig och lugn och form påminner om högt bildad och fin småstadsform hemma intresserad i allt, framför allt om Sweden just nu. Tilly som arbetar i Colombias gruvor och nu skall hem och vila någon månader. Bättre reskamrat kan man ej se, lugn och reserverad i sitt uppträde.

Svardstad född i U.S.A. med norsk far Svärdstad och mor från Kalmar på väg till Sverige för att se sin moders hem, som han hört så mycket av. Han

blir nog missräknad, ty mors sagor för barnet äro oftast luftslott som verkligheten river ner. Han verkar klok och rejäl affärsman. Men det kunde hända att dessa i mina ögon i dag utmärkta män ha en annan karaktär eller rättare komma i en helt annan dager om jag möter dem i kampen för tillvaron. I affärer är han nog lite för nervös för mig.

Så ha vi 4 passagerare som slutat sin egentliga verksamhet och nu reser för vila rekreation eller att se vänner och anhöriga. Mrs Wright, sedan 9 år bosatt i Californien där hon har 2 barn, är på väg till England där hon har 3 och på ön Gernsey har hon en dotter som hon ej sett på 12 år. Hon var nämligen gift med en läkare som var i Indien då hon sist var hemma. Om jag ej misstar mig 7 barn och ett duss. barnbarn fin och livlig gammal dam. För mig förtjusande möjligen ett hennes skratt kunde vara mindre gällt.

Mrs Olson har gjort sin förmögenhet därute skall hem till fosterjorden, slå sig till ro, lugn resolut. Då hon sover i sin däcksstol stena dragen till en riktig krafttyp och dock är hon välformad man kan säga vacker.

De båda herrarna Mr Leon, verkstadsingenjör i Peal Habor i U.S.N. tjänsteman 70 år pratar sin skotska dialekt så man ibland ej förstår honom. Han har den kvar fast han varit hemifrån i över 50 år och ej sett England på 43 år. Han ska se det nu och lite mer av världen innan han vänder åter till Oahu och slår sig till ro med sin pension.

Hans sällskap är en sockerherre från _____. Han är jämnårig med mig och reser för rekreation och nöje. Snäll och förtjusande reskamrat. Allt är så bra och trevligt för honom. Första dagen sa han: "Think of it 30 days onbord this ship and so happy the 1:st day". Nu säger han "I shall go to Stockholm and make up with the owner full board onboard their ships for lifetime". Han heter Higgins vi ha döpt honom till Higginson för han är så svensk. Det var Mr Lean som döpte honom så därför får han heta Leanderson för svenska äro vi här ombord.

Medan jag skrev har det börjat regna. Jag sitter under bron och får vara alldeles ensam. Därför att jag haft tillfälle skriva om mina medpassagerare. Alla hålla sig inne.

26 April 1936. Gårdagen slutade med hällregn. Vi drucko en "Beanere" till middagen och voro vid gott humör. Jag var ende i vita kläder. I dag hård nordlig vind och stor swell. men sol hela dagen så vi ha varit på däck det mesta. Badade kl. 12. Det var härligt. Kapten säger att han tar ner bassängen i morgon. Det är synd. Har telegraferat till Bryggaren. Det enda liv vi sett på att par dagar passerade nu vid lunchen. Det var en förtjusande vacker liten skonare, en verklig ögonfägnad. Jag trodde det var en sport och lustseglare, men det var fiskare från S:t John, som seglade ner med sin

fisk till Brasilien för att få hem kaffe. Jag filmade den. Var kanske lite för intresserad så filmen var öppen för ljuset, får se.

Har läst Magazine Digest. Pub. Co Ltd, 137 Wellington str. W. Toronto. Ont.

27 April. Motvind och mulet. Jag klagar ty "I want badly a little sun" men Mor säger "You need not any more, You have 4 sons". Visade mina films på aftonen. Bjöd på förfriskningar till dem. Allt var bra.

28 April. Arbetade hela dagen med min Johnson uppsats om fartygen. Gick om en tankbåt. Spelade shuffleboard en timme och vann.

29 April. Havet är alldeles blekt och stilla. Vi gjorde 285 miles. Alltid lite närmare hemma. Vi gingo upp på däck för att som vanligt säga godnatt till gossarna. Karlavagnen var verkligen klar högt uppe. Då vi står stilla kommer det kraftigaste stjernskott jag sett. Eldkulan växte och fräste där rusade fram med sin långa svans. Jag trodde hon skulle falla i sjön på Annies b.b. sida men ett tu tre försvann hon bakom ett tjockt moln.

30 April. Temperaturen sjunker till 12° cel. Ingen sol. Ruggigt. Jag skrev på mitt bidrag till Johnsonboken hela dagen. På e.m. lite sol som jag avnjöt.

På aftonen voro vi alla maskerade. Jag och Cyssan hade bytt kostymer, som passade utmärkt. Hon hade sin brilliantstjärna på fracken, som ordensmärke och S:t Olof om halsen, med sitt röda band gjorde sig bra. Alla voro omklädda, damerna mest till herrar. De unga gossarna Andersson till flickor. Lille Tom A. som alltid verkat på mig den bullersamme pågen, var som flicka en helt annan typ. En ung kvinna som såg sig om efter de möjligheter livet kan ge. Kromnow bjöd alla på vin. Det var mycket glatt och varade till midnatt.

Fredagen den 1 Maj. Togo vi alla lugnt. Vädret var mulet och grått och kallt så Axel och jag tog en sup till lunchen. På kvällen hade vi de ärtor och punsch som vi gingo miste om valborgsmässoafton.

2 Maj. Fingo sol på förmiddagen. Vi satte på oss valborgsmässoaftons kostymer och filmade och fotograferade på däck. Det hoppas jag blir ett minne. Mr Griffen bjöd på vin till middagen. Jag ordnade ½ punsch och lite cognac till kaffet. Så ställde Griffin en flaska whisky med mitt namn på bordet. Han var för blyg att tala om att han bjöd. Kvällen var livlig.

3 Maj. Captains dinner enligt gammalt recept med cocktail och vin, kaffe likör etz. De ha alla blivit som en stor familj. Jag hade arbetat hårt med min uppsats om Axel Ax:son Johnsons inflytande på handelsfartygstypernas utveckling. I dag har jag börjat kl. 5 på morgonen och blev färdig vid 12 tiden då jag kunde ta min söndagsvila. Det blev ej mycket. Försökte sova

på däck efter lunch, men det var för kallt. Så spelade Mor och jag shuffelbord 1 ½ timme som vanligt bad och lite vila. Vi svenskar klädde oss i smoking. Middagen var glad med mycket skålande. Jag höll talet för kapten. Lade mig kl. 10.

4 Maj. Sov gott i ett sträck till kl. 6 vände mig och sov till kl. 7 då Lotten väckte med morgonkaffet. Stannade i sängen till kl. 9. Mor som hade stannat hos det glada sällskapet till kl. 12 ligger hela förmiddagen. Det är sol i dag så jag sitter på däck och skriver. Diset i nordost kalla vi Englands kust fast vi ej ska ha den o sikte förr än vid 2 tiden i natt.

Sov i solen en timme efter lunch. Shuffelbord, bad middag. Mr Miller bjöd på vin till middagen. Tilly på film med en drink. Före filmföreställningen läste jag mitt anförande om Axel Ax:son Johnson för Kromnow och Kapten som gillade set. Honymoon bridge.

5 Maj 1936. Dimmig, visslan har blåst i natt. Hörde skepp som svarade. Hoppas det ej inverkar på farten. ty jag längtar hem väldigt. Resan har varit för lång för att vara rekreation. 2 mån á 10 veckor sen hemma igen. Särskilt i Maj med vårblommorna.

Lugn sjö, men dålig fart. På aftonen hade Mac Lean, som döpts till Leanderson, ordnat med vin för oss. Jag höll tal för de engelska damerna och de svenska och var "tickled to death" över all glädje och vänskap mellan Swedes and English.

6 Maj. Vaknade utanför Druigness. Anna passagerarna på däck för att se England. Lotsen hade tidningar med, så nu känna vi oss nästan hemma under Dovers kritklippor. Jag hör hur glädje och skämtsamma infall så att säga ligger i luften. Min ventil är nämligen är nämligen öppen åt den plats där alla dessa stå och se på Old England. 6 av dem ha aldrig sett Europa förr och se med de ögon man har då det man hört så mycket om kommer i sikte. Mr Lean har ej sett sitt hemland på 40 år, Millers och Wright på 12. Det är stämning i solsken utanför min ventil.

Här namn och adresser på alla passagerarna som var med på Annie Johnson på denna resa.

Farväl, Godbye, hope we shall meet again. Ett ovanligt gott resällskap. Vi landade i det gamla Tilbury dock. Ceremonien med passen var lång som den nu är i England, tullen intet särskilt. Då vi skulle köpa biljetter till Staden var min plånbok borta. Jag sprang tillbaka till båten. Hade haft den på skrivbordet i Loungen då jag väntade på passvisering. M.S. Annie Johnson höll på att lägga ut. Men ingen kunde finna plånboken. Så kom Mor och sa att hon hade tatt den.

Vi togo alla in på Grosvenor House Hotel, telefonerade hem. Det var skönt att höra gossarnas röster och från Hugo voro rapporterna bra. Så klädde vi om oss och gingo på Savoy för en dans. Där var som vanligt fullt av damer och herrar i evning dress frack. Ett par tre herrar med 3 damer av vilka två voro särdeles unga, omålade och fagra att se stodo ett ögonblick vid vårt bord då Mor sa "se hur vackra engelskorna äro de överträffa Hawaii flickorna". Då sa jag "di ä svenskor de kan du väl se" vilket flickorna gillade högt. De voro tillsammans med Amelin, som hade Oskarshamns varv och Ljugner ackumulator. En var dotter till honom. Båda dansade underbart, vi hade en trevlig afton.

Hugo Hammars Dagbok Nr 8.

Kap. 4. London, flyg till Malmö och Stockholm flera gånger samt till Tyskland med Hugo och sjösättning på Blohm & Voss, Hamburg med Hitler. 7 Maj till 13 Juni 1936.

Besök på Lloyds.

Den 7:de Maj 1936 besökte Lloyds med Kromnow. Deltog i deras Committimeeting. Ej vidare förekom, men det var intressant att se dessa gamla Shippingmen ta mot rapporter m.m.

I lunchen deltog Axel Kromnow. Den var nästan enklare och tråkigare än vanligt. Efter lunch sutto vi i kafferummet samma plats där jag nyår 1919 hört skeppsredaren _____, som då var på höjden av rikedom och makt, och tala om sin egen teater i London, sina palats i Amerika och Norge. "Om någon av er reser till Norge besök mig, sa han. Ni behöver bara fråga efter "Exellensen" så vet alla att det är jag och kan säga var jag träffas". Han sa med fullt allvar "Jag bjöd den Norska stat en million norska kronor per dag om de ville gå med i kriget" "De ville ej ta det budet, som säkert hade kommit att kostat mig mycket."

Två år senare ägde han endast en jätteprocess med U.S.A. och den fortgår än. Då jag någon gång träffat honom på Bristol i Oslo lovar han att komma med stora beställningar då processen är vunnen.

Det var en annan stämning nu i Lloyds kafferum. Mest bekymmer över de subventionerade länderna. Särskilt var det Amerikanarnas subventioner i Stilla Oceanen som tryckte dem. En av de stora linjerna skulle läggas ned.

Så voro vi på Johnsons kontor och sökte få telefonförbindelse med en del herrar som vi skulle ha överläggningar med. Hardy, tidningsmannen, som nu sitter i Svetsningsbolagets styrelse skulle komma till Grosvenor House

Hotel kl. 22.30. Övriga kunde vi ej finna. Kromnow hade en vän för kvällen. Mor och jag gingo till Scotts som vanligt. Hem för att prata med Hardy och så i säng för att stiga upp följande morgon kl. 5.

Med flyg till Malmö.

Den 8 Maj. Väcktes jag kl. 5 med kaffe brown bread and butter. Cyssan var lite ledsen att jag for från henne. Kl. 5.50 skulle jag vara på biljettstationen och så foro vi till Groyden där maskinen lyfte kl. 7. Det var lugnt och vackert. Kanalen låg som en spegel. Våren hade ej kommit långt i Belgien och Holland. Det såg ganska svart ut. Där serverades roastbiffsandwich i maskinen men jag sa nej då jag hoppades på god frukost i Amsterdam. Men där fanns ingen. Vi skulle också byta maskin så jag måste rusa till min plats och hämta portföljen. Min packe med Handels-tidningen blev kvar och gick med maskinen till Berlin. Hoppas de satte värde på dem. Jag saknade dem. Köpte ett par bananer och så foro vi vidare till Hamburg. Här måste passet undersökas fastän vi ej skulle ut utan tänkte sitta kvar. Sedan Hitler sett att vi ej voro farliga så fingo vi gå tillbaka till våra platser och fara vidare till Danmark och Malmö. Där mötte Gunver, Olof hade kikhosta och var bortrest. Jag hade träffat Seillett Nilssen i maskinen. Han hade papper för den Norske Americalinjens nya båt Oslofjord med sig. Vi skulle prata om den. Jag var mycket hungrig. De satte fram ett utmärkt smörgåsbord och så resonerade vi om nybygget. Jag kunde få det för £ 600.000 eller 11.500.000 kronor men det passade ej oss.

Kockums.

Så gingo vi två till Kockums och hälsade på Frans Henrik och den nye Dir Lundeqvist. Kockum talade väl om sin nye man, vilket förvånade Seillittz N. Han hade aldrig förr hört honom tala väl om någon på verket.

Kl. 8 hade jag beställt stekt strömming och en snaps hos Gunver och det fick jag en som var bra. Kl. 9.55 gick tåget.

Direkt till Stockholm.

9 Maj 1936. Var i Stockholm kl. 6.30 gick upp till hotellet, badade och vilade. Generalkonsul Johnson hade feber och var ej till att träffa.

Teknologföreningen.

Jag kunde förbereda mig på eftermiddagens sammanträde med Teknologföreningens avdelning för Skeppsbyggnadskonst som skulle öppnas kl. 14.30. Jag var där i god tid, men så ville så många tala om olika frågor, som kommit upp under min frånvaro. Till sist kom Grabe föreningens ordförande och meddelade att jag skulle bli hedersledamot av föreningen

något som jag hela tiden hade fruktat. Det var ej annat att göra än att tacka för äran.

Så öppnade jag mötet med ett hälsningstal, som tidningarna tog. Allehandas referat blev fullständigat nog. Jag klistrar det ehuru en del är ej rätt fattat. Vännen Nordström var lite ledsen över att jag framhöll hur litet som var uträttat med turbulensproblemen. Likaså ansågs att jag tog avdelningen med överaskning då jag fick den att besluta att tack till Enkefru M. Lundgren för hennes donation att befordra tankens forskningsarbete. Amiralerna Lindström och Åkermark voro närvarande och en god samling teknice men egentligen inga skeppsredare. Jag lyckades hålla diskussionen inom gränserna så vi kunde äta punktligt kl. 18 och kl. 20 voro alla tal etz undanstökade så jag skulle smita hem. På vägen passerade jag Rosenbad. Middagen hade ej varit något för mig som ej äter stek och potatis, så en bit gravlax och en halv flaska vin skulle vara skönt efter allt jäktet. Skam till sägandes gick jag in och fick min åstundan och dansade med främmande damer. Det var lugnande. Var hemma kl. 12 och vilade lugt.

Hugo i Sigtuna.

Söndag morgon den 10 Maj. Tog 11 tåget till Sigtuna för att hälsa på Hugo, som spelade halvback i dagens fotbolltävling. Men hans lag hade ingen chans så hans dag var dålig.

11 Maj besökte Grängesbergarna för att få Liljevalk för reparation, vilket lyckades med lite manipulationer. Besökte även Högberg på Sveabolaget för att rapportera vad vi lyckats göra för Sveaborg i San Francisco. Han visade sig mycket tacksam.

12 Maj i Marinförvaltningen och sedan hem med eftermiddagståget. På hela resan såg jag intet så vackert som detta Sveriges land med nyutslagna björkar och snöliknande fält av vitsippor allt belyst av den klara eftermiddagssolen. Gossarna mötte glädje och gamman. Mor saknades. Hon kom först med båten den 14:de Maj. Vi voro alla där och kärt var att hälsa på reskamraterna som följt med hem till Sverige.

13 - 16 Maj. Brådiskande dagar på kontoret. Packar att reda upp.

Teknologföreningen 75 år.

18 Maj i Stockholm för Teknologföreningens 75 årsdag. kl. 12.30 bjöd Tek.För. på lunch på terassen, men jag kallades till U.D. kl 12 för att diskutera Delawarejubileet 1938. Kom strax efter kl. 1, de hade fått ajournera diskussionen om "Kalmar Nyckel" till följande dag. Till övrigas missräkning hade jag förklarat att byggandet av en "Kalmar Nyckel" skulle kosta för mycket pengar och aldrig bli detsamma som originalet.

Underskottet skulle bli ytterst betungande. Föreslog en modell i Morton-
huset.

Lunchen var rätt bra. Det var för gästerna. Efter lunch hade avdelningarna möten med historiska föredrag. Skeppsbyggnadskonst hade sitt på Gillet. Schoerners föredrag om konstruktionerna i flottan var bra och lämpade sig utmärkt för dagen. Närvarande voro förutom Amiralerna och högre officerare Mr Dana f.d. sekreterare, numera honorary member of Naval Arch. i London.

19 Maj hade jag affärer att sköta. Konsul Lindholm och Margit hade middag för oss. Jag lämnade dem tidigt för att kunna vara med på teknologspexet i Industrimuseét. Där voro bl.a. vers till min ära i sången och blev jag utnämnd till Pohlhemspristagare d.v.s. jag fick en snusdosa av rostfritt stål med tekniloföreningens märke på. Spexet var glatt och lyckat, men jag for hem sedan jag fått mitt pris, som mycket applåderades.

Kungamiddag.

20 Maj var den stora dagen i frack och ordnar på Konserthuset. Kungen hade begärt att allt skulle vara slut kl. 7. Det tog något längre tid då en del t.ex tyskarna togo sig god tid att tala om för oss om Polhem, De Laval där de ju ej hade nåt nytt att säga. Vi voro ej bänkade till middagen i Stadshuset förr än nöra 8.30. Talen där voro förskräckliga. Kronprinsen var den ende den kvällen som lyckades. Sedan dansades d.v.s. först gingo vi runt och pratade. Kronprinsessan sänd för mig. Hon ville gärna stå i G.V. tidningen som gudmor för H.M. Gotland. och så hade vi så mycket att tala om. Till sist sa jag till henne "Jag har till bordsdam professorskan Pedersen från Köpenhamn. Hon har ej haft tillfälle att dansa på fem år ty hon har en son som är 4 år, en dotter som är 2 $\frac{3}{4}$ år och så nu den lille sist som nu är 8 mån. Han är just nättup avvand och nu må hon dansa. Jag har lovat henne det. Prinsessan befallde mig att dansa med henne så jag kunde gno i väg och öppna balen med professorskan, som dansade bra och med liv och lust.

Kristihimmelsfärdsdag **21 Maj** for jag hem. Cyssan reste upp till Hugo som hade fått mässling.

22 Maj. Pensionskassan. Göteborg.

23 Maj. Götaverkens styrelse med rapporter om allt som försiggått sedan vårt Januari möte.

På eftermiddagen Varvsindustriföreningen, som skjutit på sitt möte den 9:de för att vara säkra på att jag var hemma. Detta mötet blev mera bredsynt än vanligt. Jag ville ta upp frågan om min efterträdare i ordförandestolen, men det ville de ej lyssna på.

26 Maj. ESABs nya anläggningar på Volvo besiktigas. Styrelsemöte och middag med damer och dans tills tåget gick till Stockholm.

Till Stockholm igen.

27:de A.Ö.O. möte. Kunde ej gå på deras middag då jag var tvungen ge mig ut med Axel Johnson och diskutera hans nya fartyg. Vi bilade till Nynäshamn där vi hade morkulla och Bourgogne. Kallt var där på sommarrestaurangen så jag måste ha en toddy på kaffet och så dansade jag med en sjökaptens fru och dotter. Jag var åter på Strand Hotell kl. 11 gick en stund in till A.Ö.O. herrarna och pratade. De spelade kort så jag gick och la mig.

28:de. Arbetsgivarföreningen hela eftermiddagen, före middagen med Kromnow om båtarna. På kvällen Arbetsgivaremiddag där Edström och jag berättade om våra reseminnen. Så for jag hem kl. 23.

29:de. Den Grekiska tankbåten tog all vår tid. Vi hade även fått erbjudande att bygga två stora passagerarebåtar för ____ . Vårt första pris var 4 ½ million för passagerarbåten. De accepterade detta men ökade farten till 22 knop m.m. så vårt pris blev 6 ½ million kontant men med 14 % summa i provisioner m.m. Detta senare gjorde Hedén mycket tveksam, hela affären såg otrevlig ut, med dessa Balkanfolk, som alltid varit oberäkneliga i affärer. B & W hade 1 million lägre pris.

A.S. Onassis

Greken gav gott intryck och upplysningarna om honom voro de bästa. Tobaksmonopolet som har goda försänkningar där nere fingo även bra meddelande och så gällde det en tanker, ett fartyg som vi kände helt, så vi gjorde affären.

30:de voro vi med gossarna på K. G. revyn och såg en baletttös dansa med fars mask för ansiktet. Nils sa "ansiktet var fult men kroppen var bra".

Riktig Götaverkssjösättning.

3 Juni. Sjösatte vi tankmotorskeppet Perikles. Det var en riktig G.V. sjösättningsfäst med norskt inslag. Ett 50 tal norrmän voro där. Jag hade ringt upp Karl Gerhard att komma med sin personal och de kommo en hel del med K.G. i spetsen. Vi kommo i tidningen med K.G. visande flaskan för fröken Skougen en rolig bild. Middagen var på Liseberg en utmärkt glad fest med 100 gäster. Dans och glam till fram på småtimmarna.

Ångfartygföreningen.

5 Juni. Sveriges allmänna Ångfartygsförenings årsmöte med middag för 200 sjöfartsmän. Gunnar Carlsons tal för dagsläget var bra. Mitt tack för maten var ej heller dåligt, men jag gjorde misstaget att säga "Trampfartygens tid är förbi". Det är väl tidigt att säga detta särskilt på en middag med så många redare intresserade i Trampfart som hör på.

Sjösättning av S.Y. Seagull II.

6 Juni. Sjösatte vi Seagull II för Konsul von Rettig. Det är en yacht för den finske cigarettkungen. Skrovet var byggt på en Lindholmsbädd. Sjösättningen skulle ske där kl. 12. Hon gick bra ned i vattnenbrynet, men där stannade hon, som så många andra Lindholmare gjort. De försökte med hydrauliken och bogserbåtar men ej vårdlöst nog. De voro så försiktiga att båten ej gick vidare utan vi foro till Trädgården för vår lunch för 18 personer. Kaviar, sjötunga, sparris, jordgubbar och "Gula Änkan" gillades högt av alla. Hälsningstalet blev talet för dagen och för fartyget. Jag använde mig av att Generalkonsul Hagelin hade kommit på besök just vid sjösättningen och inbjudits att delta. Han och jag hade för precis 50 år sedan 1886 på våren varit närvarande då Hallandsbolagets båt "Najaden" stannat på samma sätt på samma bädd och för 20 år sedan hade Jagaren Wrangel gjort detsamma. Seagull var nu den tredje som på så sätt firade Hagelins och mitt 50 årsminne. Både Najaden och Wrangel hade varit "lucky boats" så då alla goda ting äro tre så har Seagull också lyckan med sig. Båten gick loss kl. 5 då var jag hemma och vilade. Kl. 8 möttes vi 8 personer, von Rettig, de Champs, Marks och vi på revyn och sedan hade vi supé på Liseberg och slutade här hemma i villa "Knallhatten" så det blev en hel natt.

9:de Juni möttes Chalmersing. från 1888 till lunch i Trädgården. Vi voro Oscar Medelius, Sigvard Reuterskjöld. Konrad Kinman, Baron Funk.

Med Hugo till Tyskland.

Efter lunchen ordnade jag min resa till Lapitz i Mechlenburg där Hugo skulle förbättra sina tyska kunskaper. Hade sovvagn till Trelleborg där vi skulle byta för dagvagn. Biljetterna voro till Neu Brandenburg. Dit kunde vi ej få polleterat så vi måtte ta allt bagaget i kupén. Lade oss kl. 20.

10 Juni 1936. vaknade i tåget på väg in till Malmö, fingo tågkaffe med wienerbröd och hunno bli klädda tills vi voro i Trelleborg där vi måtte ut och få en annan vagn. Vi fingo en bärare, som hjälpte oss med sakerna ombord i färjan. Där sökte jag upp en konduktör för att få platsbiljetter passande för min resa. Han sålde två i Berlinervagnen kupé 20-22, men så befunnos de vara upptagna och så vi kunde inga få, utan tills vi kommo till

Sazznits. Det var riktigt bra det. Vi slapp släpa bagaget som i alla fall skulle ut och undersökas i Sazznits. Vid närmare studerande av den tyska tidtabellen funno vi att vi skulle byta tåg i Stralsund. Berlinervagnen gav oss härtill 5 min. då Hamburgervagnen gav oss 15. Nu skulle vi väl ha en Hamburgervagn och det skaffade bäraren oss en utan platsbiljett, ensamna i de största och ljusaste kupé Hugo någonsin sett. Så hade vi i vår okunghet sparat 6 mark = 10 kronor. Det kunde behövas ty vi hade många bekymmer framför allt att få pengarna att räcka.

Växlingsbekymmer.

Hugo och jag hade vardera 20 mark kontant för resan och så checkböcker som voro rikligt tilltagna 100 mark om dagen för mig och 25 mark för gossen. På båten växlade jag mina 20 marksedlar i tidningskiosken. Så åto Hugo och jag vår lunch till vilken jag tog $\frac{1}{2}$ Moseel och Hugo en Pommac och så fick han betala, ty de vägrade att ta min check. Nå så fick han växel, frukosten kostade med dricks och allt 8.50. Vi hade då tillsammans $19.80 + 11.50 = 31.30$ mark.

Jag försökte sedan få en check växlad på kontoret, men det gick ej utan att köpa resebiljett. Detta hade resebyrån sagt att det ej gick att köpa ombord, nu var detta enda sättet att få pengar. Vi skulle ha till bärare i Sazznits, i Stralsund och Neu Brandenburg. Så ville vi ha middag och därefter en bil från Brandenburg till Lapitz som skulle vara över 40 km. Vad kunde den kosta.

I Stralsund voro vi försenade så vi hade endast 7 min. att byta tåg och kunde ej få någon "gepäckträger", så vi delade upp bagaget och gnodde iväg. I Neu Brandenburgtåget visade konduktören oss längst fram, då vi äntligen kommo dit stod det Berlin på tåget. Jag tänkte ej på att denna linjen har sin slutpunkt i Berlin, fast den passerar Neu Brandenburg, så jag exploderade och talade svenska nån minut innan konduktören hann lugna mig.

I Neu Brandenburg fanns ingen "gepäckträger" så vi togo våra grejor och gingo in i matsalen. Vaktmästare talade en plattyska, som ingen av oss begrep, men vi fingo bra mat och god upppassning och så ville vi betala med resecheck, men det gick ej. En herre vid vår sida som var bankman förklarade att detta gick endast på bank. "Nå, kunde vi använda Svenska pengar?" Jodå gärna, middagen kostade 6 riksmark och detta betalades med en Svensk 10 krona och så hade vi fortfarande våra 31 mark för bilfärden. Nå vi beställde en bil och foro iväg genom ett vackert och brokigt landskap med stora gods. Den resan kostade bara 11 mark, således endast $\frac{1}{3}$ av vad vi skulle fått betalt hemma. Så var det med den sorgen.

Men resecheckarna voro fortfarande ett bekymmer. Fru Elisabeth Neumann, som då mannen var mobiliserad ensam regerande på godset, lovade hjälpa oss med en check. Hon tog oss följande dag i sin bil till Perglin till den bank de använde. Nej det gick ej att växla i den staden ty där funnos inga riksbankskontor. Så måtte vi bila till Neu Brandenburg. På riksbanken där upplyste man om att den disconterade ej resechecks, utan vi måste gå till en privatbank. Nå så funno vi en sådan som med stora omständigheter växlade en check för mig på 100 mark och en för Hugo på 25 mark. Det var första gången som Hugo tecknade sitt namn på ett papper som gav pengar.

Nå sen vi fått pengar så gav vi oss iväg hem till Lapitz. Där var gammaldags 90 tals flott, med ordning och reda. Fru Elisabeth Neumann gav gott intryck av att sköta allt väl. Det var med stort lugn jag lämnade gossen i hennes vård. Det var ett jättegods med ett 60-tal anställda, egen kyrka och ett storkbo på ladugårdstaket.

Till middagen fick jag ett glas mosel som smakade bra. Så besågo vi kreatursbesättningen som i sanning voro stora. Stort stuteri sedan Napoleonkrigets dagar, massor av får men de voro inomhus. Inspektorn Olson var svensk.

Det var kallt. Jag hade pullover på hela tiden men frös ändå. Hugo nös väldigt så vid fyratiden la jag honom, gav honom ett acitysalisylpulver två koppar varmt te och sa att han skulle ligga till 12 följande dag. Vi hade gjort upp med hans lärare i tyska. Lektionen skulle börja klockan 3 följande dag.

Mot Berlin.

Klockan 5 kom Lundin med bil och hämtade mig. Kl. 7.30 voro vi i Berlin. Jag bjöd Lundin och hans kamrat på middag. Sill och Kirschwasser, kokt ål och Pfalzen i en mycket intim restaurang på Wilhemstrasse strax intill Unter den Linden. Där kom en mängd Amerikanare in och cocktailade så det blev rätt så livligt. Kl 9 körde vi vidare genom det möka landskapet och kommo kl. 11.30 till Finsterwalde.

Kjellbergs.

12 Juni 1936. Vaknade i ett tråkigt hotellrum av enklaste slag, ringde för min frukost ett kokt ägg kaffe smör och bröd. Ja, nog såg flickan som serverade lortig ut, men servisen var värre. På tallriken som äggkoppen stod på var lager av olika maträtter mest ägg väl inpolerat. Det var väl att ägget serverades kokt i sitt skal annars hade jag ej kunnat äta det. Jag blev avhämtad kl. 9 för att bese Kjellberg elektrodens anläggning. De voro storartade. Vi började den 1923 med 100.000 kr. I dag är det en millio-

nanläggning utan att ett enda öre friskt kapital blivit insatt. De hade en stor avdelning för uteslutande strålkastare maskiner som staten höll fullt belagd med krigsbeställningar. Under kontoret låg källarrummen för flyganfall med sina reningsapparater och krigsutrustning. Det var nästan ruskigt i sin elegans, med källarväggarna skyddade med broderier med vackra blommor. Jag fick 300 mark växlade på mina checks. Efter middagen fick jag bil till Berlin, där jag tog expresståget till Hamburg. "4 Jahrzeiten" var bra hotell nu som förr.

Sjösättning med Hitler.

13 Juni. Staden festligt flaggprydd. Det var sjösättning hos Blohm & Voss. Jag hade särskildt bjudningskort till hederläktaren. På kortet stod kl. 10 Rudolf Blohm hade sänt mig ett brev och bad mig ringa kamreren för att meddela om jag kunde komma och om jag ville delta i en liten lunch kl. 1. Jag ringde och fick veta att om jag tog en bil ut kl. 9.30 skulle jag vara i god tid. Det var jag också, men då jag kom till Bl & V. port talade vakthavande officer om för mig att jag farit fel och skulle ha tagit båten för att komma på "Ehren platform". Nå ja, för mig var verkstaden intressantare. Jag gick ett slag och såg på arbetstakten och så ställde jag mig på en plats där jag kunde se mesta möjliga intill 2 små militärer. Se skiss.

Arbetarna samlade sig så småningom omkring mig. Vid sidan hade jag en 50 års maskinarbetare, som roade mig med sina humoristiska anmärkningar. Då t.ex någon plåtslagare kom rynkade han pannan och sa "schmutziger werftarbeiter". Militären fick ock sina gliringar, allt godmodigt med lite satir.

Musiken 100 man i 4 rader riktades upp med snören som stärkts på marken framför tårna på dem. Maskinmontören hade mycket roligt åt denna maskinella inriktning och att de hade glömt att standardisera fötterna på musikanterna då de skulle likriktas efter stortån, som utgångspunkt. Det tog en kvart, så nu trodde jag "der Führer" skulle komma, klockan var ju 10.15 den akademiska kvarten var använd. Men nej. En del högre militärer kommo och ställde sig avvaktande mellan musiken och sjösättningsplattformen. Arbetarna klättrade upp på kranställningen för att få se bättre, där samlades väl ett hundratal hängande i stag och ställningar mycket obekvämt och tröttsamt men med god utsikt.

Så kommer en av dessa beskäftiga verkstadstjänstemän och ropar åt dem att komma ner. De bara skrattar. Men så kommer polisen han klättrar upp och kommenderar och får en och annan att gå ned på det kranbenet där han står, men platsen tages omedelbart av dem, som klättrar upp på det andra kvarnbenet. Jag frågar min granne varför det ska köras ned. "Ja ganz

naturlich sie mussen doch herunter” då jag fortfarande är förvånad och ej kan förstå och då jag envisas om att få något enda skäl säger han “Ja annars finnes ju ej nåt skäl varför all militärer skall stå runt och hindra dem att få vara med”. Polisen har gått så kommer en av den gamla typen med pickelhuva och blå rock och svarta byxor. Min granne säger då belåten “Hier kommt Wilhelm”. Man ser hur den gamla uniformen från kejsartiden tillfredställer honom, nu skall det bli ordning. Men nix ej en man lyder då han kommenderar och ryter och så har nära en ½ timme gått, ganska intressant för mig.

Musiken spelar och så kommer Der Führer med riksmarskalken von Blomberg, en ståtlig herre som strålar kraft, Generalamiral Raeder, riksminister Heff och massa officerare. Där “Führern” går fram hälsas med “heil Hitler” men ej mer än en vanlig militärhälsning och en och annan civil. Han går tyst och allvarlig, men så kommer från kranpubliken, de som ej ville lyda polisen kraftiga “Heil Hitler” rop. Han tittar upp, det blekfeta ansiktet lyser upp med ett brett och belåtet leende. Hitler mustachen måtte ej varit rätt rakad i dag ty svarta grova skäggstrån hänge ned på överläppen ända bort till mungipan och ger intryck av en hederlig hantverkares mustach. Nå, det var för väl att de ej lyckades köra ner pojkarn.

Från “Ehrentribüne” kommo många och kraftiga Heil Hitler, men så ej från arbetarna. Jag hade tre kommunister på min högra sida, jag säger kommunister därför de stodo där med samma urvattnade orörliga läsarögon, som jag sett hos våra fanatikere. Där funnos nog många varvets arbetare som ej förstod varför det stod vid verkstadsporten med stora röda bokstäver “Hier sprecht die Arbeiter front”. Sedan Führern passerat och höll på att hälsa på Frau Margarethe Wessel m.fl. på sjösättningsplattformen kommer en liten mager skarpkantig figur haltande fram med några högre officerare vid sidan. Det är Reichminister Goebbels. Hur den kan predika “ras” förstår jag ej.

Reichminister Hess höll ett tal där han framhöll Horst Wessel som idealet för den tyska revolutionen som gjort att Tyskland nu kunde visa sin flagga på alla hav. Fartyget skulle heta Horst Wessel och därför ropade han “Sieg Heil auf den Führer” vari alla instämde Heil. jubel och så spelades Deutschland och Horst Wessel. Så kom Horst Wessels mor fram och krossade flaskan med orden “Ich danke dich Horst Wessel” så dröjde det väl en 10 minuter innan båten rörde sig. Jag trodde att hon ej ville gå varför musiken spelade. Hemma hos oss skall det vara tyst när fartyget går ut men så kl. 11.15 gick hon, musiken spelade hela tiden. Så skildes alla åt var sitt håll 2500 militärer och 5000 gäster gingo hem men de 11.000 mannarna gingo åter i arbete.

Jag läste i tidningen:

Varvet biföll detta på så sätt att mannarna fick stanna kvar i arbete på lördagseftermiddagen för att ta igen förlorad tid för sjösättningen. Det var ej lite som förlorades. Vi voro bjudna att vara där kl. 10 och kl. 11.15 gick båten och så en kvart att skingras d.v.s. 1 ½ timme för vad vi bruka använda en kvarts timme för. Men det var de spännande momenten, som man ville ha fram.

Vid lunchen, som Rudolf Blohm bjöd mig på efter sjösättningen var Mariöverdirektören Amiral Schuttze den som ansåg att 45 min väntetid på "der Führer" var för lite. Det borde ha varit en full timme, för att få upp den verkliga spänningen som skulle utlösa sig i den önskade "Stürmische Huldigung".

Så var det slut på Dagbok nr 8 på Blohm & Voss varv i Hamburg den 13 juni 1936.

Lund den 2 december 1993.

Nils G Hammar.

Renskrivare.

Hugo Hammars Dagbok nr 10.Del 1. 1937.

Kap. 1 Resa till Santos med M.S."British Columbia Express",

21 April till den 5 Maj 1937,

men först många planer att ändra.

Vid tankmotorfartyget "Petrofina's " sjösättning den 5:te April nämnde redaren Herlufsen att British Columbia Express skulle göra en expresstur till Santos och tillbaka till Göteborg. Det var just vad jag behövde. Sedan min förra färd som avslutades med att jag fick flyga från London för att delta i Sjöfartsmötet i Stockholm hade snart ett år förflutit med de mest besvärliga växlingar. Flygsidan och Chalmers hade tagit hårt på mina krafter. Studentexamenskommitten var ej så enkel som jag trodde och så den högkonjunktur som kom på oss så oväntat. Kunde ej avgöra om det var endast en rustningskonjunktur eller om rustningarna endast satte spets på en vanlig konjunkturhöjning.

Många återbud.

Det fanns ej några svårigheter att få orders, men att täcka dem med materialier etz och så att planera för den kommande lågkonjunkturen. Jag be-

slutade att ta ledigt och sända återbud till de organisationer som väntade mig, som gäst eller ledare av förhandlingarna. De voro många.

Först och främst firade Exportföreningen sitt 50 års jubileum den 19 April. Där skulle hela Sveriges industri samlas kring kunglighet och statsmakten. Jag var särskilt inbjuden gäst. Hade ju varit medlem i föreningens styrelse 25 år och så bidragit med ett inlägg om hur "Isbrytaren (Peter den Store) Piotro Welike" bröt isen för svenska skeppsbyggeriet i utlandet. Det var tungt att säga nej där.

Lättare gick det att telegrafera till Excellensen Seya, minister för Lettland, som hade avskedsmiddag 16 April och

Baltiska föreningen i Stockholm den 17:de.

Industriförbundet den 20:de.

Detlev Simonsens sjösättning den 26:te.

Publicistklubben bjöd mig på middag den 7:de Maj. Hade gärna varit där för de goda minnena jag hade från mitt föredrag om "utbildning",

Davy Robertson och ESAB:s bolagsstämmor 10:de Maj,

Lloyds Svenska Komm. och Svenska Sjöfartsföreningen den 13 Maj,

Varvsindustriföreningen 14 Maj,

Tekniogföreningens avdelning för skeppsbyggnad 15 Maj och

A.Ö.O. den 18:de,

Inernational shipbuilding konferens Köpenhamn 25:te. Det var fortsättning på sammanträden i London 16 och 17 Mars samt i Köpenhamn 24:de Mars. Protokoll och redogörelser hade lämnats Hedén och Forster, som skulle sköta dessa affärer.

Värre var det med Verkstadsföreningen som kallats till årssammanträde med damer och dans bara för att "festa av" mig, som avgått från ordförandeskapet i Vestra kretsen som jag haft i 25 år. Det var mycket tungt att resa från detta. Jag var den äldste arbetande i hela föreningen. Hade fått tjänstgöra under Sven Almqvists sjukdom så jag kunde räkna 40 tjänsteår, och så var det följande dag arbetsgivareföreningen.

Nu nästan ångrar jag mig att jag for från dem. Men jag var trött och detta tillfälle att få resa ned över vändkretsen och tillbaka igen i värmen få sol och saltvatten, som alltid varit mitt livselixir var så frestande att jag kunde ej stå emot. Hoppas mina förväntningar om solig rekreation ej slå fel.

Båten skulle gå den 17:de April. men det blev ingen avgång förr än den 21:ste kl. 6 f.m. Jag får gå tillbaka i tiden för att förklara detta.

Om express fruktbåtar

“British Columbia Express” är den 4:de av en serie fartyg byggda av oss uteslutande för frukttransport över de stora haven. Bananfartygen funnos redan med ventilations och kylanordningar för att hålla en bestämd temperatur, just den som måste hållas för t.ex. äpplen, päron, apelsiner etz. De fordra alla olika behandling. Apelsin och päron t.ex. få ej finnas i samma rum. Hittills hade frukterna från Stilla Havets västkust, Sydamerika och Kap etz. fraktats i särskilda rum på de stora linjefartygen. Men de många hamnarna de måste besöka för passagerare och fraktgods gjorde att frukten fick ligga för länge i rummen.

Just för fem år sedan sutto vi bänkade på Grand Hotel i Göteborg tre norska mäklare och två svenska. (Dahlman, Weiland, Schroeder, Blehr, Bugge) Två norska redare och en svensk (Broström, Björnstrand, Herlufsen) och så en man Mr Smith av norsk påbrå men “utdannet” på Stilla Havskusten. Frukt var hans stora livsintresse. Därute hade han funnit och lärt förstå denna mänsklighetens stora kammare med de ännu okända möjligheter till människosläktets försörjning. Försörjning i dess vidaste betydelse ej endast vitaminerna i kroppen utan de tusende som skulle få arbete och uppehälle med att frambringa, transportera och tillhandahålla frukten.

Mr Smith lade fram sina erfarenheter och önskemål. Han hade vänt sig till oss på Skandinaviska halvön. Det föreföll honom som om vi sutto lite ovanför de andra folken utanför deras strider och kunde vi se sakerna lugnare och klarare än andra. Bugge (Winge & Son) var den ledande för att övertyga Götaverken om det stora i denna plan, som man ville vi skulle finansiera. Den ende av redarna, som verkligen hade råd att göra detta experiment var Boström. Med kännedom om deras vacklande ledning, hade jag ej stora förhoppningar på dem. Så länge Broström satt under Bugges övertalning var allt klart, men jag visste att frågan skulle falla under Gustaf Jansons många “synpunkter”

Bugge hade däremot ej så mycken makt över mig. Jag kände honom och visste väl att den “skapande fantasin” som är en mäklares stora talang var så starkt utvecklad hos B. att han alltid diktade. Det berättas att han ej kunde sova en natt då han fann att han på kvällen talat bara fakta och ej en enda osanning.

I dag var hans fantasi i fin form, och Broström var fullt enig. Vi skildes på natten med stora planer. Men om någon vecka hade Broström dragit sig, och så stod jag där med mina två svaga redarevänner. Mr Smith hade dock väckt mitt personliga intresse och jag for till min gamle vän Gundersen i Oslo, för vilken jag hade byggt två bananfartyg bl.a. M.S. Gundersen” det första dieseldrivna fruktartyg i världen. Han var strax mycket intresserad

och så började förhandlingarna på nytt. Bolaget skulle heta "Fruit Express Line" och gå helt under norsk flagg. Åter en försummad chans för svensk flagg.

De tre redarna skulle ha var sitt fartyg:

Björnstad först i oktober Oregon Express.

Herlufsen 2:de november Washington Express.

Gundersen 3:dje December California Express.

Det var viktigt att fartygen voro färdiga för fruksäsongen 1933.

Ett sådant program var väl mycket även för Götaverken. Då Hedén var i Oslo för att avsluta affären och teckna kontrakten träffade han Danmarks store man i shipping, Möller, som var villig att bygga ett fartyg. Han skulle helt finansiera detta och betala oss kontant för maskineriet, vilket var mycket mer än den kontantlikvid vi fingo för de andra. Detta lättade vår finansiering betydligt. Ingen av våra Norska redarevänner ville göra detta utbyte att få Möllers varv i Odense att bygga hans fartyg. Herlufsen lät sig dock bevakas och så var den affären ordnad.

Fartygen blevo färdiga men endast någon veckas försening. Oregon Express, som var först fick en rundresa med god frakt och fint resultat, men sedan kom motgångar. Strejker, missväxt m.m. Gundersen tröttnade och sålde sin båt Californian Express till Herlufsen. Björnstad blev arg ty nu hade Herlufsen 2 båtar på linjen och han bara en.

Då går Herlufsen och beställer denna, det största och förnämsta av alla fruktexpressbåtar:

M.S. British Columbia Express var färdig att lämna varvet den 21 Nov. 1936.

L.p.p. = 350'-0". Längd över allt 380'-8". B. = 50'-0". Höjd = 25'-6"+ mellandäck 8'-6" = 34'-0". Deplacemnet på 23'-6" djup. 7340 tons coef. .623. Lastdryghet - 4000 tons.

2 st Huvudmotorer med vardera 9 cyl. 500mm diam. x 900 mm slagl.

På provturen låg fartyget 15'-10" för och 17'-1" akter = 16'-5 ½" medel

Deplacemnt 4490 tons. coef. .56. Medelfart under oljeprov 17.35 knop. 163 varv. Högsta fart 175 varv. 18.0 knop.

I dag ligger fartyget 15'-0" för 17'-9" akter 16'-4 ½". medel.

Vi ha på 24 timmar gjort endast 15 knop per medio d.v.s. 2 knop mindre än man hade rätt att vänta. Fartyget färdigställande hade forcerats extra för att

få någon fördel av fruktsäsongen. För att få ökad fart mot föregående fartyg var maskinkrafter dubblad, längden hade ökats med 30'-0" och så hade vi på redarens begäran låtit Tyska vetenskapsmän experimentera fram sina idéer om en fartygsform, som skulle göra minsta motstånd i vattnet och ge den bästa farten med minsta maskinkraft.

Vid Götaverken hade vi ej något förtroende för dessa nya tyska teorier. Vi fingo visserligen i provrännan några procent bättre resultat med den tyska modellen än med vår och detta var nog för redaren och hans expert. Vi vidhåller att vår modell är bättre i sjön och skall visa sig vara den bästa för traden. Det forcerade arbetet. Den högre farten med proportionellt större maskineriet han komplicerat konstruktionsarbetet så att fartyg är ej så lyckat som det borde vara och därför görs denna resa. En studieresa och samtidigt rekreation. Maskinanmärkningarna finnes på sida __ och __.

Här följer en lista på anmärkningar.

De flesta av dess 58 anmärkningar äro ej av vital betydelse. De representera vad som man ofta får höra om nytt maskineri efter några resor. Detta är en av B & W:s nykonstruktioner. Insatt och uppsatt under extra jäkt få vi ta anmärkningarna med lugn. En anmärkning är dock allvarlig.

Smörjoljeförbrukningen är uppåt 400 kg pr. dygn då den borde vara 150 kg. Om vi räkna en krona pr kg olja så blir det 250 kr om dagen och 8.000 kr på en resa som denna med 30 a 32 dagars gångtid. Vi ha haft dylika fall någon gång förut. Ofta är förlusten beroende på slarv från maskinbefälet. På fartyg med svenskt maskinbefäl ha vi ej hört av något sådant fall. Här är dock ett fall som måste tas på allvar.

Vi har fått gå ifrån vår licensgivare B & W. konstruktion.

- 1) Nya skärmplåtar ha insatta för att hindra oljan att kastas upp på cylindarfoder och kolv. De lämna mindre spelrum mellan kolvstång och skärm än B. & W. ritning visar.
- 2) Nya skrapringar, 3 spår under varje skrapring för bättre avlopp för oljan till kolvens insida, 4 nya snedställda hål ha borrats för undre skrapringen spår.

Då båten kom till verkstaden med denna stora "matsedel" som vi bruka kalla en sådan P.M. befara vi att det skulle kräva i normala fall 3 veckor så jag skulle hinna med en hel del av de ovannämnda tillställningarna.

Domnarvet.

Jag reste då till Falun för att tala med chefen för Domnarvet om järn. Sådant var nämligen mycket svårt att få. Priset hade under året ökats från kr 125 till 250 d.v.s. dubblats. Nu ville järnverket ej ens offerera. Jag träffade

Wahlund på hans kontor. Han tog mig runt i verkstäderna och järnverket. Överallt liv och rörelse. Han var fullt sysselsatt långt framåt. Jag frågade om han ville leverera ett tusen tons inom ett år på tider som kunde passa honom. Han skulle tänka på saken. Så hade vi en god middag och ett givande samtal.

Wahlund är en man som bildats till ingenjör i Borås tekniska och sedan bildat sig själv. Han har ej låtit vetenskapen förstöra det sunda förnuftet. Han är samtidigt tekniskt en av vårt lands ledande järn och bruksmän. Men det är självstudier.

Gossarna till internat.

På morgonen den 10:de reste jag ned med dagtåg till Växjö för att träffa Mor på S:t Sigfrids skola och tala om våra smågossars utbildning. I Växjö tog jag in på Stadshotellet. Mor skulle komma dagen därpå. Det gick bra. Jag fick en trevlig dansafton. Följande dag, söndag, besåg jag kyrkogården, Tegnerska och Christina Nilsons gravar funnos där. Domkyrkan tyckte jag var härlig. Särskilt i full ornat framför altaret belyst av solen. Cyssan och Tat skulle bo på skolan. Jag mött dem vid Räppe station och tog dem till skolan, där vi hade mycket intressant samtal med Fru Ullman om utbildning. Den svårighet de ha för innanläsning beror på ljudmetoden som numera användes istället för stavningsmetoden. De hade två dussin pojkar där med dylika svårigheter och vi enades om att sätta våra där också. Får se hur det går.

12 April reste vi hem med eftermiddagståget.

13 April fick jag veta att fartyget kunde ej ha alla arbetena gjorda före resan, utan skulle gå måndag morgon den 19:de. Under dessa förhållanden ville jag ej resa till Stockholm på de Baltiska festerna. Exportföreningen som för mig var den viktigaste var utesluten. Så telegraferade jag till dem alla återbud och tack.

Bolagstämma i "Trans".

14 April. Gunnar Carlsson hade sin bolagsstämma i "Trans" och middag på Hovås. Vi voro 24 där alla som han sa intressenter för "Trans". Det var regel att ha en sådan middag men tyvärr hade gästerna varierat mycket med de många olika öden Trans fått gå igenom.

Ordföranden i styrelsen anmärkte då att det antagligen var sista gången som han satt vid en sådan middag. Riksdagen gjorde nämligen anmärkning på att Landshövdingen satt i styrelsen för ett Rederibolag i eget län. Gunnar hoppades få behålla honom där som vän.

15 April. Hemma, jäkt överallt för att ordna med resan.

16 April. Middag hos Hedén. Gamle vännen Waage med dotter vår förste norske beställare och gudmor. Så Dr Forselius och Götaverkare. Trevlig middag.

17 April. Föreslog Mor att gå på Stadsteatern som hade mattine för personalen och se en extra nöjesafton "för öppen ridå" med supé, allt för personalkassan. Ludde Gentzel ringde och bad mig komma. Vi hade biljetter på första bänken. Då föreställningarna voro slut, kom prima donnan Wanda Rohtgart bjöd upp mig till 1:sta valsen, så vi öppnade balen för öppen ridå. Cyssan gillade Wanda och vi hade en trevlig afton.

18 April. Hamrarna och Sjövallar till middag. Martina Lundgren kom över så vi fick tala om donationen till Sjöfartsinstitutet. Nisse Sjövall nämnde då att båten nog ej blev färdig förr än sent på måndagsnatten.

19 April. Meddelande att båten skulle vara färdig först kl. 8 följande dag, och så kl. 10.

20 April. Mor kom med mig på morgonen kl. 7.30 för att packa upp sedan det var färdigt for hon till staden för att uträtta några ärenden och komma tillbaka kl. 11 att säga adjö. Båtens senaste avgångstid kl. 12 blev då ändrad till kl. 1. Vi togo en bil och for till staden för lunch. Det blev en förnämlig lunch med Grands bästa smörgåsbord. Fars blandning "fransk vermouth och gin" fick ej serveras förr än kl. 12. Då hade vi besked om att båten ej kunde gå förr än kl. 6 så vi togo in en flaska Monterose och hade en liten fest med kärlek och gotter.

Så kom besked att båten skall gå först följande morgon kl. 6, så jag for till verkstaden för att ordna med post etz.

Middag hemma med pojkarna och Mor. En lyckad afton. Så ringde jag överingenjör Nilsson att vi gemensamt skulle inspektera varvet och verkstäderna innan jag gick ombord för att ligga där då båten gick.

Vi reste ner kl. 9. Ombord d på British Columbia Express funno vi Kapten med Sjövall och Övergård och fruar vid kaffe, likör och vermothgrogg. Vi sutto ned med dem en stund och så började Nilsson och jag vandringen. Intressant var "Ulyosses". Den stora amerikanska tankbåten, som skulle ändras till valkokeri. Det var ett verkligt jättearbete att utföras på 4 månader. Den var i så dåligt skick att då den kom kallade arbetarna den för "Urusel" men nu då ändringarna gått så storartat heter hon "Ujesses" (o jesses). I allmänhet var allt bra i de olika verkstäderna. Kl. 11 ringde jag Mor godnatt. Jag var rädd att väcka, men hon låg och väntade på godnattringning.

Äntligen iväg.

21 April. Vaknade jag tvärs Klippan. Vi voro på väg ut. Steward kom in med kaffe, sedan skrev jag brev att sända i land med lotsen och så voro vi i väg att göra den långa färden.

Vi måste gå försiktigt att börja med. De nya skrapringarna värmde lätt cylinderfodren. Det var detta som hållit båten kvar att man märkte uppvärmningen var gång maskinerna provkördes med full kraft. Vi kunde gått redan måndag kväll om man realiserat detta och gått med halv kraft ett dygn och så ökat upp så småningom. Nu började vi med 15 knop. Hade sol och skönt på däck fram till Skagen.

Passagerare förutom mig äro Mr Simpson, engelsman bosatt i Norge och talande norsksvensk dialekt utmärkt. En systerdotter till Kapten Miss Rörd, en 17 års flicka. Vi ha middag kl. 1. Vid bordet voro vi Kapten, Chief off. Chief Eng och så vi tre passagerare summa 6. Efter middagen blev det mulet och sjö, så det var rätt ruggigt. Till kvällen som serverades kl. 7 tog jag en "frensh och gin" och en halv pils. De övriga drucko vatten liksom till middagen.

Vi hade sjön från sidan. Den gav fartyget en ryckig rullningsrörelse, som gjorde det svårt att gå. Hon är naturligtvis väl styv i ballast, men det är ej utan att Mejerformen bidrar till denna obehagliga ryckiga rörelser.

Till kojs kl. 10. H.D.Ö.F.K.

22 April. Vaknade kl. 7 ny tid. Vi få nu en ny tid varje morgon. Denna gång var ändringen 40 min. Fick kaffe och satte mig att skriva. Mulet och ruggigt. Har ordnat med varmt saltvatten för bad efter kl. 16. Vi göra 16 $\frac{1}{4}$ knop. Ett dygn till kanske vi kunna göra 400 mil i dygnet, få se. Aftonen lugn till kojs kl. 10 svensk tid. H.D.Ö.F.K.

23 April. Tvärs franska landet och Guernsey. Soligt. Vaknade redan kl. 6. Kaffe kl. 6.30. En härlig lugn dag. Tre stora franska slagskepp kretsade omkring oss vid kl 15. Vi liksom andra civila hissade flagg. Fart 17 knop. kl. 17 passerade Ushant och gå ut på den vida oceanen. H.D.Ö.F.K.

24 April. Kl. 6.30 klädd och har fått mitt kaffe. Härligt. Läser mina 3 föredrag om Panama. De äro bra, kunde kanske användas mera.

Vi äro redan inne i passaden. Den blåser kraftigt så vi ha svår sjö på låringen, som båten tar bra. Kapten håller väl ut från Spanska landet för slippa trassel från det hållet.

Passaden var en missräkning för oss, nu är vinden nordlig, så vi göra 17 knop. Telegram om Onassis betalning av en tanker. H.D.Ö.F.

25 April. Vaknade kl. 4 med huvudvärk. Omöjligt att förklara. Har aldrig sedan jag fyllde 50 år varit så måttlig som nu. Vatten och the till målen. På

aftonen en vermoth med några droppar gin som snaps och så en pilsner. Vi ha ännu ej haft någon kaffelikör eller dyl. Min pils i går var ovanligt kall, men jag drack den så försiktigt. Två pulver hjälpte något och så sov jag till kaffedags. Det är skönt med kaffe och Mors pepparkakor kl. 7.

Dagen har varit underbart skön med sol hela tiden och medvind så man har kunnat sitta och gå var som helst på däck. Har ännu vinterkläder men ej överrock. Hade pullover på f.m. men det blev för varmt efter lunch. På aftonen sen solen gått ner var det svalare. Vi göra 18 knop nu och skola se Madeira i morgon kl. 8. Får se om denna natten blir lugn utan kopparslagare. Kl. 9.30. H.D.Ö.F.K.

26 April. Sovit bra utan huvudvärk. Kikar efter Madeira men kan ej se ön ännu. I väntan på blomsterön ordnar jag mina sista blommor från Mor. D.v.s. de som då voro i blom äro i dag vissna men jag har 20 knoppar som ha slagit ut. De äro lite ljusgulare i färgen men minnet av den som gav dem bleknar aldrig, fast hon tog alla blommor från mig 26/12/36.

Min klocka visade fel. Jag hade försovit mig så min frukost blev endast kaffe med Mors goda pepparkakor.

Har varit i maskinrummet. Alla de fel som synas i p.m. äro osynliga ombord nu. Även oljespillet är mindre.

Jag har ännu vinterkläderna på, men ingen överrock. Måste byta underkläder när jag klädde mig för middag och då satte jag på tropikkalsongerna för jag har inga andra och det känns bra. Vi har 23° nu i kväll. I morgon kväll gå vi över vändkretsen så då börjar väl värmen.

Vinden blåser akterifrån och vi göra 17.33 knop. H.D.Ö.F.K.

27 April. Har ej skrivit dagbok, utan skrivit till Mor. Tänker så mycket på alla därhemma. På kvällen bjöd jag på en "french and gin" och rehnvin. Vi skulle ha Renvinets löv för Bryggaren. Hade banankläderna på för 1:sta gången till kvällsmaten 26° varmt. Badbassängen är färdig så jag badade före middagen och även på eftermiddagen. Det var nästan för svalt att gå naken efter badet. H.D.Ö.F.K.

29 April. Har gått i baddräkt praktiskt taget hela dagen. Hade första badet 6.15 så kaffe och sol. Sedan mera mulet, men hade ett dopp före middagen. Där satte jag i min Nya Pyjamas. Byxorna till den har Mor beställt för någon jättevän hon har, och ej för hennes lille hjärtevän. Jag har lagt upp dem en fot med knappnålar. Då jag satt på däck efter kvällsbadet vid kl. 5-6 fastnade baddräkten i Marineglue. Vi måste finna något bättre än detta att driva däcken med ty det går ej i tropikerna. H.D.Ö.F.K.

30 April. För första gången har jag legat och läst en timma mellan kl. 2-3 i natt. Men så börjar värmen komma. Har varit utan täcke också. Badet kändes skönt och nu är kaffet här så godmorgon I.R.K.

Fortfarande mulet men varmare. Har gått i shorts och tropikskjorta hela dagen. Jag ökar i vikt i trots av att jag söker äta så lite som möjligt. Tropikbyxorna hade två veck framtill som jag måste sprätta upp i dag. Undrar om Mor satt dit dem innan hon packade för att skrämma knallhatten. Jag lever mycket på frukt 4 a 6 apelsiner och en tre äpplen om dagen. Mina tänder äro bra så jag kan njuta av äpplen fast jag gärna äter dem ensam. Sände telegram hem i dag för att verkstaden skulle ha det på lördag och då sända söndagshälsningar mellan de mina och mig. Fick senare i afton telegram "Winni lyckligt sjösatt, all right". Det har mött mitt på vägen. Jag ville ej gärna sjösätta båten på fredag, så detta var en överraskning. Hade väntat sjösättningen i morgon. Kan nu inte telegrafera till middagen utan sänder ett telegram till Skibsreder Ditlev Simonsen, Grand Hotel "Held och lycke för Winni och familjen Ditlev Simonsen, Hammar". Det är varmt i afton så de kan behövas Ö.F.

1 Maj 1937. Natten var mycket varm. Jag fick lämna sängen och ligga på ett lakan på soffan i daghytten. Fin soluppgång. Jag åt en apelsin och gick ut till däckbadet. Kaffet smakade bra. Har badat solat och sovit hela dagen. Vi gingo över Euquatorn 11.25 i dag. Inga ceremonier varken för besättning eller passagerare. Jag mår bra och har det rätta vilohumöret. D.v.s. Flyghistorien spökar ännu för mig vad P.A. tänkte då han handlade så slarvigt, enligt de begrepp som de t.ex ha i flottan. Är det manne ett led i hans socialiseringsplaner, så tycker jag Stockholm Ensk. och Wenner Green få något att fundera på.

Kall vattnet i badkaret var i dag + 36°C. luften 30° i bassängen 31°.
H.D.Ö.F.K.

2 Maj. Sovit i ett sträck till strax före kl. 6. Morna mig lite, en apelsin och så i badet, solen lyste genom molnen, en underbar tropikmorgon. Brisen gör att värmen känns ej. Det är verkligen skönt detta klosterliv jag för, fullständigt skild från den övriga världen, med god tid att pilla i mig de härliga frukter som bjuds. Kaffet med ett stort glas grapefrukt juice kom nu. Det läskar att läppja på den kalla saften medan man sitter och skriver och så en stor kanna varmt kaffe som jag får ta när det passar. Jo nu tror jag det ska smaka.

Har i dag gått igenom ventilation och andra anordningar. Glömde det var söndag, men då jag fann detta, gick jag på däck och slöade, en härlig dag.
H.D.Ö.F.K.

3:dje Maj. Vaknade kl. 6 men det var mulet så jag visste knappt om jag ville gå i badet. Men så klev jag i och det var skönt. Temperaturen är i dag 26° i luften något varmare i vattnet. Jag har två fläktar i hytten men sover ju ej gärna med fläkt över mig. Mor får ha sin gående och det kan ju hända att Mors luft kommer lite över på min sida ock. Nu regnar de in på boken så nu må jag stänga fönstret. Inget särskilt under dagen. H.D.Ö.F.K.

4 Maj. Två små svalmåsar följa i vårt kölvatten. Vi ha gott om fjärilar, 3 olika typer ombord så vi närmar oss land. Vi är nere i 25° så nu stoppar jag Mors fläkt. Vi se rätt mycket fartyg nu. H.D.Ö.F.K.

5 Maj. Solen går upp i vita guldkimrande moln. Badet var svalt och skönt. Låg i det och såg Sydamerikas strandkontur. Vi voro nu vid Cap Frio ej långt från Rio de Janeiro. Vi sågo alla ljusen från beachen. I kväll äro vi framme i Santos. H.D.Ö.F.K.

Hugo Hammars dagbok nr 10. 1937.

**Kap. 2. Santos och Rio de Janeiro med många möten
och konferenser men även tillfälle för bad.**

6 Maj till 16 Maj 1937.

6 Maj 1937. Jag tittar ut och ser det grådisiga ljuset över bergkullarna, rundade som kvinnors bröst, fruktbarhetens symbol över världens bördigaste trakt, kaffeboden. Helt plötsligt kommer solstrålen belysande sluttningen med de saftiga bananbladverket och annan tropisk vegetation, mest markerad av imperial palmträden, systematiskt ordnade kronor på jättepelare. Dessa "Royal Palms" som Panama och Honolulu äro så stolta över växa här i kejsrerliga dimensioner.

Vi ligga mitt inne i hamnen till ankars, kunde ej få kajplats. Agenterna äro ombord. Norske konsuln Grieg för rederiet och Bobeck för Johnsons. Han tar hand om mig med detsamma, inga brev eller telegram. Tull, läkare och andra myndigheter tittar ej ens på oss. Det är att gå i barkassen med det samma. Staden påminner något om Durban, något som sagt i Afrika av afrikanerna skulle ta som en förolämpning, ty allt är så smutsigt och trasigt, då Durban är strålande fint och dock här i all smutsen ser man byggnader, torg och gator och framför allt chansen med alla de vackra stenvillorna vittnande om arkitektonisk smak, ned till badstranden och denna med hotell och privatvillor, klubbhus etz över det eviga sjungande havsbruset.

Konsul Lundqvist är chef för Nordstjernans kontor. Vi hade ett långt samtal om det Engelsk Amerikanska konsortiets arbete med att förnya koncessionen på de Brasilianska järngruvorna. Johnsons telegram om mig hade gett honom det intrycket att jag var där för att få bygga deras malmfartyg. Men det intresserade mig ej särskilt.

Konsuln bjöd på lunch på Hotel Balearon nere vid stranden. En Bergslagsbo Tysklind, som ordnat bergsbruk och stålgluteri, var även med. Vi talade om skolskeppet som han lämnat anbud på för oss, där vårt pris var £ 600.000 och _____ £ 590.000 fick beställningen fastän att där funnos anbud så låga som £ 350.000. Det var väl att vi var högst, ty om vi varit lägst och ej fått beställningen, skulle det gruvat mig mycket. Tysklind trodde ej på malmshipping härifrån. Frakten från gruvorna till fartyget blev 14 kronor pr. tons, vilket han ansåg gjorde konkurrens omöjlig. Enades om att följande dag resa till San Paulo för att delta i Rotary mötet.

Efter lunchen hade jag ett par timmars promenad på stranden, Det var härligt och intressant. Två gamar höll på med äta sitt middagsmål på en kanin. Här är långsträckt sandstrand full av frukter av olika slag som sjön vräkt upp. Mest kaffeböror och bananer några ruttna så de skulle passat Mor och några alldeles gröna så de skulle passat mig, men jag har ej vågat smaka dem. Sanden hård och fast som ett parkettgolv men med ett fint sanddamm på som behaglig matta lockade till bad. Klädde av mig och badade i kaffesumpen.

Kl. 4 var jag på Johnsons kontor och frågade om vårt fartyg British Columbia Express. Det låg fortfarande på strömmen men skulle komma in kl. 6. Jag var mycket trött att gå vänta på kajen. Gick in på en krog och fick en cognac för 1.20 Milreis (30 öre) Nå det var billigt. Det var skönt att komma ombord, men ingen chans till ett bad, så de var att tvätta sig med en trasa och klä om sig i den blå kostymen för middag hos konsul Lundqvist. Han bodde trevligt vid stranden. Bjöd på papaja (mamau) skinka som förrätt, så soppa med palmkärna. Vi hade en trevlig pratstund och Lundqvist körde mig hem till båten vid 10 tiden så jag var i säng före kl. 11. H.D.Ö.F.K.

7 Maj. Uppe kl. 6 för att ha allt i ordning för Konsul Grieg som lovat att köra mig och Lundqvist till San Paolo. Huvudärendet var Rotarylunchen, men herrarna Grieg och Lundqvist hade så många ärenden att de ville vara upp i San Paulo så tidigt som möjligt. Vi hade gemensam frukost på båten kl. 7.30. och så foro vi kl. 8. Först genom låglandet, här vattendränkt med bananplanteringar, väldiga fält. En vinglande stig upp för landborgen nära 3000 fot hög. Där var det kallt och jag måste svepa kappan väl om mig. Växtlighet och bebyggelse ungefär som Trinidad, dock ej med negerbyar. Inget fågelliv. Några blommor. Vi fingo av en gumma på vägen orchideer för en billig peng.

Komna upp på höjden hade vi en storartad vy över Santos med sina kanaler och plantager och landskapet åt väster kuperat och vackert. Grieg satte av mig hos Tysklind, ägare och chef Companhia Aga Paulista S/A. Han visade mig sina anläggningar, stålgiuteriet sysselsatte 250 man och gasfabrikationen 50. Det förra verkade under stark utveckling, sköttes med två Rennerfeltugnar, chargin var skrot och mangan. Stålgjutgodset var finfint. Sanden för formning fastnade ej utan skakades av i rulltrummor. Det gjorde huvudsakligen järnvägsmaterial, spår växlar, bromsdelar och även hela boggies och så en massa smågods som vi göra i fallhammare. Godset var så vackert och angavs så eldhärdigt att jag funderade på lock till våra motorer. Fick ett prov med mig hem.

Rotary möte.

Så foro vi till Hotel Terminus, där Rotary hade sin lunch. Där fanns c:a 130 samlade. Medlemmarna hade liksom i Amerika stora runda brickor med namn och klass som de satte som en krage på bröstet. Vi gäster hade intet.

Preces hade en liten skeppsklocka som han slog i och så hälsade han gästerna välkomna först mig som Europé och sedan ett 10 tal från Brasilianska klubbar. Jag satt tillsammans med de två svenskarna (konsuln i Santos) Lundqvist och Norske konsuln Grieg, tredje svensk i vårt lag var Tysklind Skinka, tunga och bröd lågo på våra tallrikar, sedan serverades sallad, Folhadinhos (pastejer), rostbiff och grönsaker, sufflébullar, fruetas, pineapple, apelsin och så kaffe fint som likör. Maten kostad 8 milreis c:a 2 kr, ölet betalades extra.

Talen började omedelbart som vi satte oss till bords. 1:ste en vältalare som enl. uppgift kunde hålla på hur länge som helst med gester, fraser och tonfall, denna gången talade han 5 min. endast, det var så många som skulle tala. Ingen kunde säga vad han ville framföra. Man påstod att han mycket väl kunde hålla auditoriets intresse en halvtimme utan att de fingo veta något.

Så var där ett minnestal som skulle vara dagens föredrag över en bortgången rotarian. Det slutade på vanligt sätt att vi alla reste oss och stodo tysta begrundande till presidenten lät klockan ljuda och alla satte sig att äta. Näste talare var för en nyligen avliden skald som flera hade känt. Detta slutade med en applåd. Så reste en sig och talade om den stora olyckan med luftskeppet Hindenburg, om vilket man såg stora tidningsanslag på gatorna, och föreslog ett telegram till Rotary i Berlin, vilket gillades med applåd. En tysk köpman reste sig och tackade för detta.

Så tog presidenten ordet och talade om hur duktiga karlar gästerna voro. Han började denna gången med mig igen så jag var rädd att det var något ordnat för mig, men som väl var gick han igenom hela raden och var och en skulle framföra en hälsning till sin klubb. Det talet var det längsta, han höll på till timmen var slut. Han slog på klockan och alla reste sig. Vi började punktligt kl. 12 och nu var hon precis 1.

Jag hälsade sedan på en del danskar och norrmän, så nog var där ett 10 tal skandinaver. Konsul Stål i San Paulo var ej där ehuru han är medlem. Jag gjorde ett besök hos honom. Han verkade mycket duktig och klar.

Tysklind skulle hämta mig utanför konsulatet kl. 2.30. Han var något sen och så gick jag in i en butik och köpte en rakborste gjord av fjäder i stället för borst. (Den är som den mjukaste kvinnohand mot skäggstubben. Den använder jag ännu.)

Tysklind beklagade sig över tekniska högskolan i San Paulo elever, att de få lära så mycket att de förlora förnuft och omdöme. De enda de duga till är att kritisera vad han gör, analysera och prova allt vad han levererar till staten. Skolan har nämligen förnämliga laboratorier för detta ändamål, så jag bad honom föra mig dit. Skolan är ett skott ur den gamla stammen i Zürich. Lärarna äro utbildade där. Laboratorier, maskiner och apparater från Schweiz. Endast några elektriska maskiner från Gen. El. U.S.A.

Maskinlaboratoriet hade många fina apparater för provning av hållfasthet etz. Särskilt tycks de lagt an på Bergsvetenskap och metallurgie. Ett register på tusentals foto av olika brottytor, ett annat på litteratur (fransk). Registersystemen voro dock ej något förbättrade på vad amerikanarna hade för 40 år sedan. Kemi och elektricitet ungefär som Chalmers d.v.s. de hade särskilt stort lab för provningsanstalten och särskilt för eleverna. Apparater för värme, ånga och kraftgeneratorer såg jag inga. Frågade ej då jag var rätt trött av alla deras detaljbeskrivningar. De talade tyska rätt bra, men jag föredrog att de talade portugisiska, som jag ej förstod så då slapp jag tänka på vad de hade att säga.

Tacksamhet och komplimanger. Av rektorn fick jag Nr 395 "Universidade de San Paulo Annuaris da Escola Polytechnica Para o Anno de 1936" Anno V 2:a serie. Den tänker jag överlämna till Chalmers.

Ormfarm.

Så foro vi till ormfarmen. De höllo på att lossa en last på en 100 st giftiga ormar av olika storlekar och utseende, längd 3 meter högst, 30 cm minst. De lågo i lådor övre flatsidans halva gjord som lock låst med en skruv på för järnvägsresan. En man tog ut skruvan en annan tog lådan vände den hastigt så ormen föll på marken, då en tredje hastigt grep den med en

järnten försedd med horisontella klor och slängde ormen långt in i ormgården. Två man förde protokoll. En man gick inne i ormgården med en käpp och sorterade upp ormarna i familjegrupper. en annan låg och rensade upp i de djupa betonggroparna som gingo runt ormgården och som delade upp den i tre avdelningar. Dessa voro fyllda med vatten. Om en orm ramlade i vattnet kunde den ej krypa upp och plockades den upp. I två av gårdarna voro ormarna alla giftiga i den 3:dje fanns ett tusental giftgrodor. Dessa anfäller ingen men den som trycker på den får gift på sig från giftblåsor på ryggen. Om ormen biter i en sådan giftgroda dör han omedelbart. Dessa odlas därför i massor för att planteras ut i ormriska trakter. Ormarna svältes ihjäl för att giftblåsorna skall bli så stora som möjligt och så föres den i giftlaboratorium och förvandlas till motgift.

Mannarna som skötte ormarna hade benen skyddade med "leggings" höga gummistövlar i övrigt inget skydd ej ens handskar. En man tog en groda och pressade den så hon sprutade gift på hans leggings. Giftet var vitt. Handtorkade bort det med en handfull gräs innan han gick till ormarna igen.

I en annan gård ett stycke därifrån fanns ofarliga ormar. De voro där olika arter några klättrande i träden. Bland dessa fanns en något större än vår snok svart med en brungrå chartering som uppgavs äta giftiga ormar, var helst och när helst han mötte en sådan angreps densamma omedelbart.

Där fanns i den tåglasten som nu lossades en låda giftiga spindlar. Den hade också halva översidan som lock. Detta öppnades och så togs en spindel med en pincett och lades på bordet med vänster hand. I höger hand höll mannen en upp och nedvänd tändsticksask vars till hälften utdragna låda hastigt lades över spindeln och sköts in med pekfingret och så var den fånge där och fick sitt namn klistrat på asken.

Nu var jag trött så vi foro hem till Tysklind, som hade ett mycket trevlig hem med trädgård. Fläkten i väggen kunde han stoppa för det var svalt nog ändå. Jag bad om en te för att värma mig. Så kom där whisky och soda in för Lundqvist och jag tog en drink för värmen skull. Så gingo vi husesyn. Tysklind är av brukssläkt från Sandviken så mångt och mycket minde om det gamla järnbärrlandet. Två dalaur, ett hade han gjort själv, det andra var present hemifrån av björk som gladde honom mycket. Köket var med Agaspis och Fagersta rostfria vaskar kokkärl etz. I taket var en fläkt för utsugning. Ovanpå garaget hade de en ryggåsstuga med väggfasta sängar för gäster.

Kl. 18.45 d.v.s. ungefär en timme försenad kom Grieg med bilen. Det gällde att komma hem nu i tid för maten. Grieg ville att vi skulle äta samman, men jag sa nej. Vi hade varit i gång nu i 12 timmar och hade en dryg timma hem bl.a. utför 3000 fts stup i sina slingringar. Jag hade köpt

mig en lätt regnkappa som jag svepte utanpå min svenska kappa. Tack vare det frös jag ej nämnvärt på nedresan som gick lyckligt. Jag sa godnatt till herrarna vid dockporten och hoppades få Steward att ge mig en bit mat fast jag var 1 ½ timme efter aftonmåltiden men det var stängt överallt. Jag gick då tvärsöver hamnen in på en krog där sjöngs och vid ett bord sutto 6 sjömän ordentligt berusade. De sjöngo sånger kanske ej så elegant som på revyerna, men det roade oss. Innanför funnos bord med rena dukar och servetter. Jag åt där enligt matsedeln. Räkorna voro kokta samman med ris i olivolja och smakade utmärkt, likaså oliverna som jag fick till hors d'oevers. Kaffet var som en dröm så gott så jag gick glad hem och la mig. Emellertid hade den tidiga avresan hindrat min "läsning av allehanda" så jag tog mig 5 st karlsbaderpiller för första gången på denna resan och så ett acetylsalisyra för eventuell förkylning och så var den dagen all.

H.D.Ö.F.K.

Notan bifogad. Svenska pengar kr 2.34.

8 Maj. Vaknade kry. Lastningen gick dåligt, De hade fått in 3.500 lådor apelsiner. Vi ska ha 60.000 för att lasten ska löna sig, vi kunna väl ta 75.000. Det ser ut som vi skulle få ligga här två veckor istället för en.

Fick telegram från Meurk "believ mutal interest warrant your return via New York." Ja det var ej vidare roligt. Jag trivs så bra på båten. Gick till Svenska konsulatet för att höra om förbindelser etz. Nästa lämpliga båt skulle gå den 19:de. Nå jag får tänka på saken. Fann att M.S. Augustus (Italien) går den 14:de till Rio. Lundqvist funderade på att följa med då för att gemensamt skulle kunna besöka Ministern och jag få några råd om Lloyde Brazilano och så fara tillbaka med M.S. Argentina för att se och känna och höra hur hon är i tropiksjö.

Jag fick gjort upp med en tysk chaufför om att ta mig till en berömd bad och villaplats. Fröken Röer skulle följa med. Vägen dit gick över hamnkanalen. Färjan som tog bilen över var en vanlig pråmkonstruktion med motormaskineri akter. Den la till vid bryggan med långsidan. Ett par grova järnreglar på bron kastades under en skruv med ratt på färjans däck, som låste fast det plant med bron och så foro bilarna från bron ut på färjedäcket eller tvärt om. Bilarna stodo på tvären med grova tråklossar under hjulen för stoppning. Det arbetade utmärkt.

Bad med olyckstillbud.

Vi åkte genom stora bananfält, även pawpaja. Stranden var härlig, men villorna och Grand Hotel voro ej fullt så flotta som på Santos Paiga men badhytter som kostade 5 milreis stycket och hade en underskönt bad. Vattnet var rent och klart som på de stora djupen och svällen skummade skönt. Så togo vi en promenad i badkostymer åt öster bort till klipporna där

jag klättrade lite. Dessa voro ej fullt så släta och fina som på Testholmen, men nära på. Efter $\frac{3}{4}$ timme skulle gå västerut på badstranden, men ville ha ett dopp först. Det var väl en par kilometers promenad fram och tillbaka. Vi gingo i vattnet ungefär på samma plats som förra gången. Som vårt slutmål var den västra ändan av praiyan så drog vi oss ditåt för på så sätt förkorta promenaden och funno oss helt plötsligt i en fruktansvärd sugning. Jag ropade åt fröken Röer att skynda upp och gör själv de allra största ansträngningar att komma mot land. Vattnet var ej djupare än att vi gott kunde nå botten mellan vågsvallen, men undersuget av det utgående vattenströmmen tog benen undan och sög oss ut lika mycket som vi trampade oss fram mellan svället. Vi kunde ej hjälpa varandra, hade nog av att klara oss själva. Ingen strandvakt fanns och andra människor voro långt borta att de ej lönade sig att ropa. Dock voro vi alldeles mitt för Grand Hotel, som hyrt ut badhytterna.

Efter en nästan övermänsklig ansträngning står jag med vattnet endast lite över knäna och väder mig om att se efter flickan, som just då försvinner i en skumvåg alldeles bakom mig. Jag har väl aldrig varit så utom mig. Jag funderar på att vända och söka ta henne, men tvekar då jag känner att krafterna ska svika, men kan ej tänka mig att gå i land utan henne, och hon är ju norsk sort av friskaste typ, därpå är hon uppe bredvid mig efter samma kraftansträngning som jag haft. Vi sa ingenting.

Mitt för Hotellet ligger en liten klippö. Havet rulla in öster om denna och då tidvattnet löper ut tyckes det suga ut väster om ön med den kraft som drar människor ned. Man undrar varför ej någon varning och vakt hålles som på andra badorter där dylikt sug förekommer. För några år sedan blev en hel skolklass kvar där, eller rättare sagt till havs.

Jag fick en liten sensträckning i ena vaden, annars intet särskilt. Vi vandrade lite på stranden så vi torkade men nöjet var borta. Klädde oss och foro hem.

Häftigt Cocktailparty.

Konsul Griegs cocktailparty var i full gång kl. 18 då vi kommo tillbaka från badet. Där voro väl ett 50 tal herrar och 3 damer. Rotundan gjorde sig bra i detta sällskapet, men sällskapet ej fullt så bra. Det var det vårdlösaste supande jag sett. Först cocktails starka och bra så sköljdes de ned med stadiga groggar. Jag fick öl i mitt grogglas. Det såg ju mörkt och kraftigt ut. Gick på däck och satte mig i ett sällskap alla bra fulla, särskilt en som ropade "Aj, aj, Ha-ha-mer" sitt "Aj Aj Ha" så kom där en och gav honom en cocktail som han strax stoppade i mun. Han hann ej svälja den för än den kom utsprutande med en våldsamt fart på däck, där även tandpetarpinnen med körsbäret låg. Jag tror att han skulle svälja allt i ett tag

men att pinnen reagerade i svaljet. Nå vännerna togo honom i förvar, jag antar att de foro hem.

Inne vid baren sjöns och skralades. Så var där en som sjöng kraftigare än Caruso och fick t.o.m. applåder fast man hörde spriten inverkan på halsmuskulerna. Så tystnade sången. Det märktes dock ej nämnvärt ty backanalen var högljudd på alla andra håll. Kl. var över 21 och jag hade min mage ställd på 19 och eftermiddagens badäventyr sög. Över att gå och lägga sig ombord var otänkbart. Trötthet och hunger kom mig att tänka på sjömanskrogen tvärs över där jag var dagen förut. På väg dit tittar jag genom fönstret till lyxhytten. Där ligger "Caruso" avklädd på golvet och en annan kamrat ligger i sängen med bar överkropp. Tre kamrater försökte sätta liv i dem och tvättar dem med kluven grapefrukt. Han gnider den över den nakna kroppen på Caruso och så tar han den till mun och suger på den. Nå det var ej vidare aptitligt att se på men man kunde ej låta bli, så lustigt var det. Så släpade de in sina vänner i badrummet och blötte dem med vatten viftande med handdukar etz. Se vidare 17:de.Maj.

Nå, jag gick på krogen och åt och drack för 8 milreis liksom dagen förut. Då jag kommer igen kl. 22.15 äro en hel del gäster kvar. Nu öppnas champagnen. Efter den började det att sägas godnatt och jag och kapten sågo gärna ajö till sällskapet. Grieg den egentliga värden har förlorat medvetandet sedan kl. 21. En jättstor norrman, så pass berusad att han endast kunde jollra verser som han lärt i skolan som barn, och som tydligen var sista i hans medvetande, näst efter tydligen visat missnöje med mig och kaptenen som ej satte oss utan stod vid hans sida med utsträckt hand till godnatt. Efter 10 min. deklamerade, utan att få oss att sitta, klämde han i "Halvorna de tages på mångahanda vis. De lägga sig på hjärtat som rumpan på en gris". och så ger han sig i väg, tro vi, men finna honom i pentryt där han lyckas få en flaska wiskey under armen. Jag visade mig ej. Hoppas han fick den hel hem eller kanske att tullen tog den, ty om han föll på kajen kunde glasskärvarna va farliga. Klockan var över 11 innan jag kom i hytten. H.D.Ö.F.K.

9 Maj. En norsk affärsman Alf Nielsen med fru, gamla vänner till kapten bodde på Praian bjödo på cocktailsparty honom med systerdotter och mig till bad och lunch följande dag d.v.s. söndag. Han hämtade kl. ½ 12 och så foro vi ut, klädde om oss för badet i deras hem. På denna Paian låg fullt med bränt kaffe, rester från de stora lager som Brazilregeringen låtit bränna för att hålla priset uppe. Det såg ut som grovkornig svart sand. Efter lunchen gick jag ned till konsul Lundqvist. Hade te med dem och så körde han mig hem vid 18 tiden. Jag åt middag ensam och satt på däck till framemot kl. 21. Då var jag trött. Ingen hade kommit ombord. Jag väntade ej utan la mig och somnade. Hörde ej någon komma, sov gott på morgonen. H.D.Ö.F.K.

10 Maj. På svenska konsulatet med 20 vykort till vännerna därhemma. Undersökte möjligheten att resa till New York. Där fanns ej någon hytt ledig på "American Leage" som skulle gå den 19:de. Telegraferade hem och Meurk om detta. Fick besked av Grieg att han bjöd på middag kl. 19.15 utan omklädning. Fick ordnat med bil som hämtade mig med kapten kl. 19. Gick så till båten för lunch. Där funnos ingen mer än styrman och fröken Röer. Vi enades om att gå med bergbanan upp på kasinot Mont Serrat för vårt kaffe. Promenaden förbi butiker och krogar var rätt intressant. Uppkomna till Kasinot, som var luftigt och trevligt beställde jag kaffe, men det serverads ej så där på eftermiddagen, endast kalla drycker. Vi delade en Aqua tonic och togo en promenad runt bergstoppen. Njöt av utsikten över Santos hamn och banaplantagen etz.

Sågo det nya Royal Mail fartyget lägga till vid 16.

Så gingo vi in i det lilla kapellet. Stämmingsfull som alltid, kanske mera här för det var så primitivt och enkelt med massor av pappersblommor vid altaret, där folk voro och tände sina ljus.

På höger sida sammanbyggt med kapellet fanns ett långt rum. I övre ändan var avbalkat för biktrum med stol. Hela rummet i övrigt var fyllt av en massa olika saker mest av fotografier. De intressantaste av dessa voro brudpar i djupa ramar med brudslöja och krona draperade runt om bilden, många riktigt vackra. Slöjan gav ett perspektiv som om de stodo i ett moln. På flera fanns en svart fruntimmerhårfläta inlagd som ornament. Så hängde där vaxarmar, ben, bröst, mage etz allt delar av kroppen, som på något sätt varit angripna och hängts in som en bön om helbregdagörelse. De svarta flätorna voro från flickor som lovat att offra dem om de vunno just den mannen och vid bröllopet efter det bilden tagits offrat flätan.

I andra flygel hade portvakten massor av sådana saker att sälja till för den som vill offra. Vi offrade intet, skrev dock våra namn i boken och gingo ned till banan och foro ned för att gå och se på M.S. Asturia. Vi fingo gå ombord och sågo på hela inredningen. Flott men stort och klumpigt. Vi slogo oss ned och frågade om vi kunde få te, det var nämligen tedags för passagerarna. Det gick inte att få köpa, men så blinkade han och så kom där en med sandwich och en annan med teet. Det var riktigt trevligt med en testund då vi inte fått något kaffe. Sedan vi besett båten och skulle gå iland stod där en myndig Brasil och ville ha pass och andra uppgifter men jag bara såg hög ut och så kom han sig inte för att bråka utan vi följde kajen ned mot vår British Columbia Express. Jag visste ej då hur farligt det hade varit om han behållit mig för undersökning, mitt pass var ju aldrig visierats. Se 16:de Maj.

Från kajen ser jag Johnsonbåten Santos. Vi gå ombord för att hälsa på kapten. Han bjuder på grogg. Vi säga nej dricka ginger ail och blir bjudna

på lunch dagen därpå. Nu är det tid att gå hem för att byta för middagen hos Grieg. På vägen ser jag en jättestor spindel nästan som en stor svart kräfta kommer den krypande över kajen. Jag fångar den på min tidning, som han kommit på den tycktes han ej våga hoppa ned från den kryper runt, runt men jag går. Arbetarna ropa varnande, så jag förstår den är giftig och håller den därefter. Så kommer en vykortsäljande yngling som blir mycket intresserad. Han tänder tändstickor och söker bränna den och får eld på hela tidningen då spindeln förkolnas varefter vi kasta den i sjön.

Kl. 19 foro vi 3, Paulsen, systerdottern, och jag till S:t Vincente där Grieg hade byggt sig ett slott i funkisstil. Det var mycket flott inrett. En dam tog emot oss och sa "do you speak English" på vilket vi svarade "Yeas of course". Det var värdinnan, tunn, mager amerikanska svartögd. Mor var tysk, far ____, född i Brasil och uppfostrad i New York. Efter en långsam cocktail i stora rustika glas gå vi till bords. Råkor i snäcka men tjock vit sås och en mushroom på toppen, alldeles utmärkt. Jag tog två. Stort glas öl, senare brännvin O.P. för de som vill ha, så Rehnvin. Skinkan skärs av värden. Till den grönsaker. Sedan frukt, mycket söt druvor. Under tiden serveras O.P. till de som ville ha och Kapten Hjort på "Salta" sjöng ett dussin svenska snapsvisor. Stämningen var glad. Så gingo vi i salongen där en brasa brann. Kaffe, cognac och munk senare en wiskygrogg. Vi voro och såg Griegs orchideéhus, 400 olika sorter, nog ett de förnämsta i världen. Han vill ha: Kränzlin: Beiträge zum Orchideenkunde Süd Amerikas, Stockholm 1911. som jag lovade skaffa. Vi voro hemma kl. 12. H.D.Ö.F.K.

11 Maj. Hade frågat Kapten ____ på „Santos, som så gärna ville se vår båt "Br.Col.Exp" att äta frukost med oss kl. 8.30. Så i dag är det ej kaffebricka med mors skorpor och pepparkaka kl. 6.30. Så är folk aldrig punktliga till 1:sta frukost. Kl. 9 fick vi sätta oss till bords.

Steward Johansson kom in med tidningen från San Paulo om Götaverken och Hammar. Det tyska inslaget kommer in över allt här.

Här artikeln och en Svensk översättning.

Apelsinlådor och stuvare.

Har sett på arbetarna. De äro mycket dåliga här, ingen rutin och ordning. De kunna röka alla, några sköta langningen med jättestora cigarrer i munnen. De göra svårigheter om allt, liksom våra kommunister på G.V. men arbetar ej så bra som de. De har ackord per st apelsinlåda stuvad, men då endast 8 i höjd. De lådor som komma ovanför är det mycket bråk om. Lådorna skola vara vissa standarddimensioner, men varierar i storlek allt för mycket. Tillförseln av fruktlådorna sker utan plan.

Arbetet skulle börja kl. 7. Nu är hon 7.25 och arbetarna gå i kring röka, prata och läser tidningar. Kl. 7.40 kom den 1:sta apelsinlådan ombord. Jag var föröver men där var det värre ändå. Lådorna är ett intressant problem. På tekniska högskolan i San Paulo hade de en sexkantig trumma, varje sida av densamma var ca 2 meter. Den drevs med elektrisk motor och så lade man in fruktlådor av olika träslag för att "vetenskapligt utforska" lämpligaste och starkaste konstruktionen. Men det viktigaste hade de glömt nämligen att se till att lådorna voro av samma storlek. Detta fel gör ej endast att lådorna bli svåra att stuva, men även att de utsätts för nästan oberäkneliga påkänningar då de ligga ojämnt.

Lunchen på Santos var kraftig. Cocktail och O.P., öl, vin kaffe och cognac till ett svenskt smörgåsbord där stekt strömming smakade bäst. Närvarande voro Konsul Lundqvist, hans närmaste man Bobeck, Kapten Poulsen, Mr Simpson, Befälhavaren och jag samt en passagerare Dillner, som var ute för att resa. Han "viste ej vart" sa han. Han frågade mig mycket intresserat om Åkermans Bankirfirmas chef ___ som nu hade fått hand om hans förmögenhet. Jag hade intet att säga, ansåg mig känna mannen för lite.

Jag förstod att Dillner ville tillbringa eftermiddagen på British Columbia Express så jag skyndar hem och tog baddräkt med badkappa och åkte med spårvagn 4 ned till Plaian. Den gick till östra ändan av plaian. Där funnos två segelsällskap en "Vasco de Gama" och den andra något annat som slutade på "___ da Gama". De såg trevliga ut. Jag kunde ej gå in och klä om mig där utan vandrade plaian fram och studerade naturen och människorna. Jag tog av skorna, vek upp byxorna och vandrade barbent på sanden, det var skönt, efter 2 ½ á 3 timmars promenad var jag trött, satte på skorna då jag ej funnit något omklädnadsplats utan att gå in på Hotellen och hyra rum. Åkte hem med spårvagn 3 och kom lagom att jag hann spola svetten av mig och vaska mig byta och äta. Efter måltiden gick jag tvärs över gatan till mitt gamla bord och fick en kaffe med en cognac. Det kaffet smakade och så skrev jag detta. H.D.Ö.F.K.

12 Maj. Promenaden hade gjort gott. Jag har sovit i ett sträck från kl. 22 - 7. Kaffe och lyckönskan till Charlotta. Här låg telegram från Meurk att ångaren "American Leaga" skulle vara i N.Y. den 2 juni och Kungsholm gå till Göteborg den 5:te, vilket skulle ge oss god tid för konferens. Men jag kunde inte få någon ensamhytt på A.L. så jag beslutade telegrafera Meurk att jag tar denna båten hem och ber honom sätta sig i förbindelse med Hedén som har bekvämare möjlighet att komma till New York, eller för mig att därifrån fullfölja förhandlingarna.

Ett tidningsklipp till samma innehåll, men en annan bild.

Lundqvist står i ständig förbindelse med minister Weidel i Rio, att ordna ett sammanträffande med Amiral _____ chefen för Lloyd Brasileiros, som

ska omorganiseras och göras helt statligt. Vi planlägga en mottagning ombord på M.S. Argentina, som ska komma dit i dag, vi hade tänkt flyga torsdag för att ha lunchen ombord fredag och fara med båten hit på natten och således kunna följa med Br. Col. Exp. om lördag afton. Nu skulle kröningen firas exakt på fredag och Argentina blir ej färdig att gå förr än på lördag kväll så hela resan skjuts på till fredag och lördag om Br.Col. Exp. ligger kvar till söndag.

Rotary möte.

Rotary lunch på Park Hotellet i Santos. Ej fullt 40 därav 9 gäster bland dem två off. från den Am. jagaren. Presidenten hade en skeppsklocka att slå på, vilket han gjorde omedelbart för att alla skulle sätta sig. Soppa, fisk, kött eller spagetti, den senare tog jag men de voro torra och svårtuggade och så äpplepaj. Jag och Lundqvist drucko öl, alla andra drucko isvatten. Kaffet var som vanligt här utmärkt.

Cermonien började med att ordförande uppmanade gästerna att anmäla sig. Vi voro två Rotationer från främmande länders klubbar, som anmälde oss, namn, hemmaklubb, klass. Så kom en herre och ställde sig bakom ordf. och anmälde de brasilianska gästerna, som då reste sig i tur och ordning. Så reste sig en advokat och talade om dagens stora händelse kröningen. Han var en utmärkt talare. En annan talare som hade sin födelsedag den veckan hade enl. stadfäst bruk att tala om något minne eller episod i sitt liv. Han tog upp "slaveriets avskaffande i Brasil", vilket var daterat den 13:de Maj, hans födelsedag. Han talade länge och väl. Så talade någon om Hindenburg olyckan och föreslog att tyska klubben i Santos skulle sända ett telegram, ej Rotary som i San Paulo. Därefter hölls ett anförande om tiggeriets avskaffande, vilket ledde till en mycket livlig diskussion. Då tiden var inne för att skiljas talade ordf. för gästerna och både dem ta Santosklubbens hälsningar med till resp klubbar.

Efter sammanträdet körde Lundqvist mig hem. Vi köpte en flaska raksprit och så voro vi ombord för att träffa kapten och ordna med middag på Park Hotellet. På eftermiddagen var jag med Paulsen på affär och köpte souvernirs enl. räkning. Den ena väskan fick flickan Röer som minne. På hemvägen köpte jag ett par bruna strumpor för 38 öre.

Konsul Lundqvist bjöd på middag på Park Hotel och därefter på kröningsfest som engelska klubben ordnade på "Santos Atletie Club" där jag fick användning för både frack och ordnar.

Fru Lundqvist hade fått resa till San Paulo då dotter skulle ha sin första baby. Det hade gått bra så glädjen var stor. Vi voro vid middagen herrarna Grieg och Bobeck med fruar, kapten Paulsen med fröken Röer, fröken Lundqvist var värdinna i brist på mor, som var borta. Middagen var bra.

Fisk med svamp och öl, kött med palm topp som jag njöt av, salladen var ej något särskilt. Mellanrätt någon sorts pannkaka. Efterrätt paj och glass och frukt. Vinet sött och ej i min smak. Efter kaffet foro vi till Kröningsfesten. Fullt hus, mest damer i alla sorter toaletter. Dansen var mycket livlig och jag gnodde värre. En whiskygrogg då och då och så sandwichar och frukt höll oss i gång så jag kom hem kl. 3. H.D.Ö.F.K.

13 Maj. Sov till kl. 10.30 och har sedan skrivit dagbok. Det regnar, men nu får jag gå till konsuln och höra om resan till Rio. Konsuln meddelade att vi hade biljetter till Rio, och att han just sänt oss två telegram ett från Europa och ett från N.Y. Naturligt ville han sända bud till båten att hämta dem. Men N.Y. gjorde mig tveksam. Jag trodde att de hade skaffat mig en Cabin på "American League" och jag ville helst hem, så jag sa konsuln att jag skulle ha ett bad i Plaian och sen fara hem och läsa telegrammen. Han ville att jag skulle gå in till hans dotter som var hemma och byta där så jag slapp att hyra en badhytt. Nå, då jag ringde på villa Nina kom en svart en och öppnade en lucka. Jag lämnade mitt visitkort och då öppnade hon dörren. Det var väl en kompliment. Hade hon sett mig vid föregående besök borde hon öppnat strax, men sedan hon läst på visitkortet Götaverken Gbg. öppnade hon på vid gavel. Fröken Silva var ej hemma. Så jag gick ned till ett pensionat och fick en badhytt av en svarting som tog en milris för hytten och så fick hon ½ m. för att vakta min undertröja som var våt av svett. Badet var i rena kaffesumpen. Som ni minns så brände man kaffe då skörden var större än efterfrågan. Det brända kaffet hade flutit ut och förts av tidvattnet in i bränningarna och så flöt det kring i vattnet. Badet var skönt, men man vill ju ha klart vatten och om det ej är klart så är det gott att veta att det är kaffe man badar i. Det var salt och friskt och ej sockerblandat.

Så for jag hem med spårvagnen och var på båten kl. 6. Kl. 7 hade ordnats middag för svenske och norske kolonin. Vi sutto där och tittade på varandra till kl. blev 7.30 och väntade på fru Grieg. Då sa jag till kapten. låt oss alla ej lida för fru Grieg och så serverades cocktail och pratades lite. Fru Grieg kom och fick sin cocktail och kapten frågade om det ej skulle va en till, men då sa jag "Jag är bjuden på middag kl. 7 och nu är hon 8 så nu ska jag ha mat och alla gingo med på det. Soppa och brännvin och öl och så "piggvar" utmärkt med god Mosel. Kycklingen och grönsaker, blamanché med saft och tal. Kapten talade för svensk-norska kolonin och mest för Hammar. Vi voro: Griegs 2, Lundqvists 2 Nielsens 2, Brobeck 2, Kapten 2 Chiet 1, Dahl 1 Simpson 1, Hammar 1, summa 15 personer. Grieg talade för svensk skepbyggnadskonst och mig. Jag svarade för Norsk sjöfart och dess sakkunskap. Därefter kaffe och dans. Detta skrives mellan danserna. Men nu är jag trött. Skulle gärna se att få vila. H.D.Ö.F.K.

14 Maj. Solen lyser mellan molntapparna en strålande morgon. Svenska Lloydbåten Seotia ligger på strömmen utanför mitt fönster och väntar på kajplats. Dansken Maryland halar till kaj. Före 8 ingen lastlåda apelsiner ombord. När ska de bli klara. Nu skall Lundqvist komma och hämta mig för resa till Rio med flyg. Jag hade telegram om att besöka Hedqvist och så vill jag gärna anmäla G.V. för Lloyd Brasiloiso. Resan tillbaka går med M.S. Argentina som skall vara här söndag morgon och så skall vi vara färdiga att fara på söndag e.m. Hoppas detta klarar sig fast stuveriarbetet går dåligt.

Rio de Jeaneiro.

Lundqvist kom kl. 11. Jag stod vid landgången med min väska. Men den fick jag ej ta med mig. En tullvakt sa nej. Lundqvist fick resa till tulldir. och få en permit. Han stack 10 milreis i handen på denne höga tullare. Vaktmästaren lönades det sig ej att muta. "Han var ett djur" som ej förstod sig på sådant. Nå vi voro på flygfältet i god tid . Det var en Condor d.v.s. tysk flygmaskin "Luft Hansa". Märkligt vad tyskarna förstår att hålla sig framme. Vi flögo längs kusten i hydroplan lågt och trevligt. Vi lämnade 12.30 och landade i Rio kl. 14.30. Rio var verkligen värt att se från flygmaskin med sina egendomliga höga spetsiga bergstoppar mitt i en måleriska trädgårdsstäder. Kristusbilden gjorde sig utmärkt i solbelysningen på en av de högsta topparna.

Campos, Johnsons ombud, mötte vid flygplatsen. Vi for först till ett kafé för att få kaffe och bakelser i stället för lunch. En sorts toast, men mjuk med mycket olja, smör fingo vi även. Kl. 15.30 voro vi hos minister Weidel, som ha mycket att säga. dock ej något som jag la på hjärtat. Kl. 16 hade amiral (Almirante Graca Arauka) chefen för Lloyds Brasileiro lovat att ta emot oss. Minister följde med tog ledningen. Bjöd Amiralen och så många han ville ta med på lunch följande dag, halvett. "Punctual twelv thirty, I am an old sailor, punctual you know." Så var den visiten slut. Vi hade fortfarande våra väskor i Campos bil. Han förde oss nu till M.S. Argentina, där vi fingo var sin hytt. Vilket lugn och trevnad i den hytten. Jag höll i själ och hjärta med Kapten Gädda att det var bättre bli ombord och äta middag än att ge sig ut i staden. Men Lundqvist ansåg att vi borde se Rio en natt och så beslutade vi att fara ut. Campos tog oss i sin bil. Vi foro genom en mängd olika stadsdelar långa vackra avenidor och trånga gränder genom en lång tunnel och så ut på en milslång plaja med palats och el. ljus. Vi stannade vid ett stort flott hotell något funkis. Slogo oss ned på terrassen mot havet vid en dry martini och så skulle middagen ordnas. Men hotellet, som egentligen är att Kasino, var så fint att middag ej serverades för kl. 21. Lundqvist och jag hade ju knappt haft mat på hela dagen så vi åkte tillbaka in 20 km i Rios centrum och fingo där en matsal

med en "Jättebackus på tunnan", grova kalkväggar, högt till tak med en jättebelysningsanordning i stil med vad vi hade i matsalen på Stella Polaris men många gånger större. Fullt med folk. Så fick vi in sardiner med sallad majonäs, gott och en Holland genever och en fiskrätt med pilsner, frukt och så kände vi oss bra.

Klockan var nu 22 så vi kunde fara till ett Kasino även detta tillhörande ett av de stora eleganta hotellen. Spelsalarna voro ungefär desamma som på andra platsen och publiken likaså. Vi gingo in i kaffet där en utmärkt dansorkester spelade. Drucko vårt kaffe och sågo dansen, som var livlig, vanligen ett par uppe för varje nummer. Så kom där ett konstnärspår. Han bar henne omkring i valstakt.

Som gäster var mest parvis, så det var liten chans att få en sväng. Jag observerade en dam med bra danssteg och Lundqvist gick upp och frågade om den gamle herren fick en dans. Hon var tveksam för hennes man var så svartsjuk om hon dansade med andra. Då de betraktade mig försvann farhågan. och så svävade vi utmärkt. Mannen var så förtjust så han ville ha mig till sitt bord. Jag fick ett par danser till och så foro vi hem. H.D.Ö.F.K.

15 Maj. Sov bra, madrassen i sängen ligger fri och bekväm utan den där trälemmen som jag haft så mycket bekymmer med på Br.Col.Exp. Kl. 7 kom flickan med grapefrukt och kaffe och klädde jag mig för visit i staden.

Sociedade Consignataria Hobeco Ltda är en gammal firma som tyckes varit skola för många. Där ha Holmberg, Beck. Ståhl, Tysklind m.fl arbetat. Nu arbetar den med Hedqvist, Gran m.fl. Vi ringde Hedqvist som skulle vara inne kl. 9.30. Då jag kom dit fann jag även herr Lauritz Lachmans firma AAPRO & Lachman Ltda som var den som stod Aleneida deras redarkund närmast. Aleneida hade kontroll över 4 rederier b.a. Lloyd Nacional Cozteira, som önskade få anbud enl. lista. Jag sa dem att f.n. kunde inga pris lämnas. De små ångbåtarna kunde köpas på annat håll. 8000 tonnare skulle vi offerera för motordrift. Dansken var mycket energisk och tog mig ut att se av de omfrågade passagerarbåtarna. Den var något i stil med våra planerade Johnsonbåtar för 200 passagerare. En lucka förut direkt, en med schakt genom inredningen förut, två luckor akter direkt till lasten. Inredningen dels i rummet och del i däckshus det nedre med stora fönster i metallramar det övre med teakramar. Enkelt och luftigt.

Vi måste lämna anbud, men få vara mycket försiktiga, ty Hedqvist verkar svag och spekulativ. Jag visade herrarna M.S. Argentina som de måste beundra. Jag hade knappt sänt dem iväg för än kl. 12.10 Almirante Graea Aruaka stod på trappan med 5 st följeslagare. Souschefen Kommendante Motta och den tekniske chefen Dr Roul Canecos. Jag och Kapten togo dem runt i maskinrum och salonger. Vi blevo färdiga 12.50 och sutto till bords kl. 1 d.v.s. endast en halvtimme försenade. Svenskt smörgåsbord brännvin

och öl som även dracks till fisken. Vid steken serverades Bourgogne då kapten hälsade välkommen. Vid efterrätten serverades champagne då Lundqvist höll tal för Brasil och Sverige. Våra gäster "Almirante" tackade och talade för svensk teknik och så höll Minister Weidel ett tal för hur duktig han och vi svenskar voro, det skulle vara tack för maten och så grymtade "Almirante" ett tag som skulle föreställa hurra för Sverige.

Så gingo vi på verandan fingo kaffe och hörde hur duktig Weidel var. Löjtnant Grahn tog mig enskilt och talade om affärer med skolskeppet hur bra han hade skött den med uppskov etz för att få tid för vårt anbud och hur obehagligt det var att vi voro så dyra etz. Han säljer nu sotrensare från en Stockholmsfirma och förvärmare för Lindholmen. De hade dock ej intresserat sig mycket. Lundqvist funderade på att vi skulle kunna använda honom för våra ångekonomiska uppfinningar. Tysklind upplyste om att han alltid slarvade bort pengarna och således var farlig liksom Hedqvist.

Caneco var en typ för sig, mörkhyad och skarpt sydländs ingenjörstyp. Fyra första utbildningsåren i England, Armstrong & Vickers hade haft honom. Så gick han 4 år vid Michigan University. Han kunde allt. Ångan skulle gå genom högtrycksturbin till kolvmaskin och så åter i lågtrycksturbin för att få full effekt och så i den stilen. Människosläktet stod inför en helt ny period. Där voro endast tre raser som skulle överleva Danskarna, Irländare och Skogsbrasilianare. Det förödande kriget kunde undvikas om tillverkning av krigsmaterial upphörde men det tillät ej kapitalismen för då kom arbetarrevolutionen. Jag bjöd honom hem, fri resa ty det blir nog den som får mycket att säga om Lloyd Brasilenso nydaning.

Då båten kastade loss kl. 5 var jag glad att få vara i ro en stund. Rio från havet är så känt och berömt. Jag njöt en stund. Kl. 18 sågo vi redan alla ljusen från Prajorna. Vi åto kl. 18.30 och så gick jag till kojs. H.D.Ö.F.K.

16 Maj. voro vi inne vid inloppet till Santos. kl. 6.30 kom flickan in med frukt och kaffe. kl. 7 var jag färdig att möta tull och passkontroll. Mitt pass var ej viserat för Brasil så det har ej varit använt. Det stora bekymret var nu, hur skulle jag komma in och slippa vänta till måndagen, då tull- och passkontrollöverledning var i tjänst. Underordnade kunde ej ta mutor och således ej heller bedöma om frågor. Bobeck hade dock tänkt på detta, så han kom ombord med kontrollfolket och hade en "Declaracao" med sig som löste den frågan. Jag gick och kom som jag ville. Svårare var det med väskan. Taxan för att klara en sådan på söndag var 1000 milreis. Det var väl mycket så jag tog två skjortor på mig. Hade nämligen haft en med i reserv till Rio och den behövdes mer än väl på resan hem. Mor är alltid så snål på skjortor och jag vill gärna ha minst en ren med mig hem. Klädd i två skjortor, med rakdon tandborste och hårborste i fickorna, klädesborste och en del mindre viktiga saker i portföljen som de eventuellt kunde ta,

gick jag i land och över till Br.Col.Exp. där lastning fortgick. De skulle bli färdiga på kvällen.

Där var mycket folk och prat så jag beslöt att i tysthet smita ut på plaian bada och prova de sydamerikanska ostronen. Lundqvist skulle väl resa upp och se på dottersonen Ronald. Jag tog windkappa och badkläder och gav mig iväg för att finna en lämplig spårvagn, som tog mig till västra sidan. Framkommen till konsulatkontoret där jag tänkte höra om min räkning ropar en norrman på gatan att Tysklind sökte mig på båten. Nå det var väl ej annat än att vända. Där sutto de en hel hög och groggade. Tysklind hade två ingenjörer med sig, som skulle förklara fönsterkonstruktionen. De gävo mig en ritning som var bra, så jag bjöd dem på lunch och bad på praian. Tysklind hade sin bil och så foro vi över hamnen bort till Gaceruja där vi stannade vid Grand Hotel, vid vars badplats jag hade haft det otrevliga äventyret 8 Maj.

Vågorna vräkte in grova så det nästan ryste i mig. Vi beställde lunch till om en timme och så foro vi över den praian genom ett pass ut på en annan praia 6 km lång en underbar promenadplats om man hade hela dagen på sig. Sanden var fast som sten men ytan mjuk som sammet att trampa på. Något behagligare för en vandrande fot kan jag ej tänka. För bilen kan det vara något värre ej på själva planen ty den är fast som cement chaussé, men 3 bäckar rinna ut över sanden. Där kan hjulen sjunka ner. Det hade hänt Tysklind, som ofta är där med barnen, att bilen sjunkit ned i en sådan bäck och stått där i flera timmar. Med det inkommande tidvattnet är situationen rätt otrevlig. En gammal Ford med höga hjul körde före och visade vägen. Det gick bra för oss båda. Vid praians östra ända invid en brant klippa klädd med ogenomtränglig djungel stannade vi. Här finnes ingen sugning eller grov sväll. Då Tysklind släpper barnen där på morgonen har de inga bekymmer och barnen intet intresse för föräldrarna. De äro sysselsatta. Här hade jag ett härligt bad med bilen som badhus.

Så foro vi till lunchen. Ostronen påminde om de sydafrikanska. Skalen voro lika krokiga, men klenare. De voro ej på is, utan samma temperatur som luften 25° vilket ej passade mig. en cocktail och pilsner passade bättre och så hade vi fiskfilet frité och till köttet palmkärna och andra grönskar, som jag njöt särskilt av vid denna avskedsmåltid. Till efterrätt tjock skiva gul ost fast som schweitzer men utan hål på den breddes tjockt med marmelad. Pawpaja hade vi också, de kallas här Mamão (maong). Den kostade i allt med dricks 105 millreis (28 kr.) för 4 herrar, 7 kr per person. Vad säger Grand om detta. Nå vi måste tillbaka. Tysklind och hans vänner skulle se Gädde på Argentina. De hade försökt på morgonen men ej fått gå ombord. Vaktmannen var ett sådant där "djur" som ej lät sig mutas.

Nu hade jag min inspektionscertifikat och behövde inte ingenjörerna med. Det gick bra. Där var också groggbord. Jag höll mig till vattnet. Vi pratade och skämtade. Tysklinds ing. ___ skulle resa med Argentina hem. Jag framhöll då att det nog skulle gå lika bra som när kapten Gädde tog Karl XII hem från Stralsund. Jag var i min hytt och tog mors pullover och mina tofflor i regnkappan för att smugla dem över till Br.Col.Exp. vilket gick bra.

Där samlades en massa folk, även fruktexportörer som i sista stund ville ha några hundra lådor med. En kom med 1000 lådor, då sa Kapten nej. Han skulle gå på kvällen kl. 20. Vi skulle som vanligt äta kl. 18.30 men där fick dukas om för de många gästerna kl. 20 sutto vi till bords kl. 22 voro vi färdiga att hala ut. Jag stannade på däck till jag sett ulla ljusen på praian och så sa jag adios till Santos. H.D.Ö.F.K.

Hugo Hammars Dagbok Nr 10. 1937.

Kap. 3. Från Santos till Le Havre, Frankrike och genom Tyskland hem till Malmö och Sverige. 17 Maj - 2 Juni 1937.

17 Maj 1937. Soluppgång kl. 6.30. Guldkantade moln över dunkelblått vatten mot nästan lilaskiftande konturer av Sydamerikanska kusten, som fyllde hela nordvästra horisonten i toppiga vågformationer ibland erinrande om kyrkspiror. Havet stilla, ingen bris. Farten ger en skön svalka på däck. Där skall jag ligga vila och drömma, alldeles ensam i ro. Inga nya passagerare, så allt är lugnt. En Johnson båt "San Francisco" kryper tätt under kusten. Vi hälsar ty den hissar flagg. Vi går med Norska flaggan uppe för 17:de Maj. Efter badet vilar jag och somnar. Vaknar först då kl. närmar sig middagstimmen. Har brått att klä mig. Men märker fuktighet i mattan under sängen som ej kan förklaras. Jo, Lyxhytten är full av vatten, som runnit in där allt ifrån att varmvattnet drogs på i maskin för min badtid. Cocktailsherrarna hade öppnat kranen och stängt pluggen i badkaret, vilket ingen tänkt på då ju hytten står obegagnad.

Just som vi lämnade Santos fick jag 3 st G.H.T. och ett vykort från Onassis, som tackar för 534. De ha varit min lektyr i dag. Farten dålig. Hon ligger på näsan 1 fot. Müllerbogen vråker fram en fruktansvärd våg. Aktervägen finfin.

18 Maj. Sol och stilla. Två lastfartyg passeras medan jag klär mig. Vi har ökat farten 16 knop. Hela dagen går vi i "Walåte" något som påminner om saragasso, samma bruna färg, men trådar mycket finare så kapten trodde

först att det var utpumpad olja. Djurlivet intet, en flygfisk, en tumlare eller dylikt som med racerbåtfart styrde rätt på oss och dök under sidan. Kanske fartygets Müllerform den gången var till nytta för fisken. Två flugor lekte på golvet framför mig här i hytten. De hade så trevligt dansade och svängde runt. Så hoppade den lilla flugfrun upp på mitt knä. Jag knuffade ner henne med sådan kraft att hon låg livlös på mattan. Maken kretsar hels tiden runt henne luktar och känner på henne. Jag känner mig ledsen att ha stört kärleksidyllen och näns nu ej att slå ihjäl den sörjande flugan. Hade annars tänkt komma över euqvatorn utan en enda sådan i min hytt. De ha varit så besvärliga i Santos. I Rio voro de flera, men där sutto de som långa pärlband och ornament i taket på M.S. Argentinas matsal. Flugorna liksom alla andra trivdes bra där.

Vi ha haft en underbar dag ,27° varmt och en lätt bris, som gör att det känns just skönt. H.D.Ö.F.K.

19 Maj. Bad, sol, skol. H.D.Ö.F.K.

20 Maj sovit något sämre än förut, har för första gången ombord läst på natten. Det känns varmare i hytten. Vi närmar oss euqvatorn, skall passera den i morgon förmiddag. Men komma ej mitt under solen förr än om måndag eller tisdag.

Magen har nog varit orsaken till sömnlösheten ty för första gången är den "lös". Badet var skönt. Har varit på W.C. två gånger. Det hela beror nog på att mandarinerna äro lite övermogna. Jag åt 8 mandariner i går. I dag bara 2. Har badat 3 gånger. Washington Express passerade i dag på väg till Santos. Vi sågo den ej då den var 15 min. väst om oss. H.D.Ö.F.K.

Klädbekymmer.

21 Maj Natten har varit bra. badat skönt och kaffet gott. Jag har ej mer än 14 pepparkakor kvar och ingen choklad. Skulle ha köpt i Santos, men sista dagen var söndag och så jäktig med besök etz. Får väl klara sig. Värre är det med skjortor. Här gå vi alla i tropikskjortor. Den ena är nu så smutsig så Mor skulle gräla och tvätta den, den ligger i smutssäcken. Den andra, som jag lät tvätta i Santos, mot Mors order har jag haft till aftonskjorta då vi ätit. Den har endast fått sitta på den timma vi varit samlade på kvällen. Även den har nu en liten ljusskär fläck av någon saft, men längst ner till höger så den syns knappast. Jag funderar nu att ta nattskjortor till dagskjorta. Av dessa, som jag ej alls har användning för om nätterna, har jag tre alldeles obegagnade. Det är endast den röda ränderna kring kragen som merkerar nattskjorta, annars är det ju fullkomlig tropikstil på den. Jag har nu försökt en och det skulle gå bra och först tyckte jag utmärkt bra ty skjortan var så lång att jag sparade kalsonger. Men när jag skulle gå in till frukost fann jag att skjortan hängde ned under mina "shorts". Ska jag

klippa av nattskjortan. Dessa byxor älskar jag mer än något plagg. Av de 4 vita dräkter som Mor sände med har jag en "palm beach" till middagen på kvällen. I Santos var det för smutsigt att gå i kring med nytvättade vita dräkter och "palm beachen" la jag undan, som använd i Santos. Men har nu tagit den till godo som aftondräkt. Funderar på att klippa av byxorna och göra den till "shorts", ty dem jag har äro nu så smutsiga att jag skäms. Vad skulle då Mor göra? Nå nu må jag gå in till frukost där jag varje morgon sitter ned vid bordet fast jag bara äter en grapefrukt. Mina klädbekymmer gör att jag får gå till frukost orakad. Det är väl ett allvarligt fall.

Jag har gjort upp med Steward att tvätta mina shorts och en tropikskjorta. Får gå i långa byxor under tiden, men det blir bara under måltiderna. På däck går jag i baddräkt och i hytten sitter jag i tropikkalsongerna. De äro bra att ha i stället för nattlinne också. Håller magen varm om jag vänder dem bakfram och ventilationshålet där bak. Den nattdräkten borde patentteras.

Kapten och jag har spelat shovelboard. Visste ej att sådant fanns ombord förrän i dag. Jag klådde honom i två spel. Sen badade jag och vilade. Bjöd på snaps och pilsner samt Brasilcacao till aftonmålet, skulle väl fira min seger och så att vi voro över till norra halvklotet, så mycket närmare hemma. Karlavagnen syntes men ej nordstjernan. Vi sutto och pratade till kl. 23. Det blev en rätt trevlig afton på däck. H.D.Ö.F.K.

22 Maj. Sovit bra, badet var extra skönt. En Blue Starliner är framför oss. Vi tar bra på den, allt för bra, ty medan jag äter min grapefrukt och mitt ägg har den passerats. Hon arbetar tungt i sjön. Måtte ej göra mer än halva vår fart och har dock passagerare. Måste va ledsamt för dem att se en främmande lastbåt gå förbi med så god fart.

Det regnar in på boken nu när jag skriver, måste stänga fönstret.

Har läst brev i dag. Fann bl. a. Mors brev till mig 25 Mars 1892 då hon svarar på mitt meddelande att jag ämnade gifta mig. Illa skrivet, illa stavat är det mitt finaste brev. Jag ska lägga undan det så jag får det med mig när jag ska gå tillbaka till henne. Har jag då den gamla blå skjortan med de röda ränderna. som Mor gjort också så känner hon nog sin pojke.

Har läst fru A. Ullmans "Våra barn och vår skola". Det vart bäst och mest om "vår skola". Jag har nu läst så mycket om barnuppfostren så jag börjar känna igen olika idéer. H.D.Ö.F.K.

23 Maj. Svalorna komma till Öland, Annas födelsedag. Fortfarande 28° i luften, 27° i vattnet. Härligt att gå i shorts, som jag har nytvättade i dag. Det har Steward gjort bra. Jag skulle tvätta tropiktröjan själv men det tog

mig nästan hela dan fastän jag följde receptet på "Sunlight" Det yrket passar jag ej för. H.D.Ö.F.K.

24 Maj. Samma lugna hav. Nu borde det vara som varmast, men vi äro ej över 28° i luften och vattnet är kallare så nu kunna vi kanske få ned temperaturen i fruktrummen. Alla generatorerna gå, men hittills har det varit omöjligt komma ned till 60°F. Igår var det visst 62°F och då ha vi varit ut 7 dagar.

Hemlängtan.

"Var timme är som en dag så lång, var vecka som ett år, så längtar jag till dig min lilla vän". Du sitter mer och mer envist fast i tankarna dessa dagar, och så tittar du så argt på far, "Argbigga" säger jag då jag ser bilden. På det stora fotot syns bara en hatt och tre bra pågar. Ej ett ord hemifrån sen den 12:te då de anmodade mig att flyga till Rio. På detta svarade jag vid min återkomst söndag 16:de att vi gingo till Havre samma dag. Hade väntat ett ord på lördag kväll. Telegraferar i kväll "Brahammar", som betyder allt är bra utom Mor, som jag ej vet nå't om och nu funderar på. Jo nu vet jag. Det är håret. Ej klippt sen jag var i Göteborg är det långt och tovtigt. Jag kan knappt kamma det, så jag må gå till barberaren innan jag visar mig för Mor.

Jag har nu suttit vid handfatet och försökt tvätta det med tvål och vatten som Mor brukar, men det var besvärligt, nästan värre än tropiktröjan, och ändå är varmvattnet vid kokpunkten. Kallvattnet är lagom varmt med lite från varmvattenkranen. Karaffens vatten är svalare. Får se om "Argbiggan" är min vän nu efter tvagningen.

Kl. 3 sikta vi San Autono bland Cap Verdeöarna, så nu äro vi i den gamla världen. Skulle fotografera och filma San Antonio och vågskummet över fördäck, då jag föll på kommandobron och skadade vridnyckeln på filmapparaten. Sen vi fått den lagad skulle jag lägga in den i skåpet och finner en hel burk med choklad som mojan gömt för mig, men tog fram nu, så nu tror jag hon är go igen lilla vännen min !!

Hörde sedan att jag hade telegram hemifrån Göteborg. Fick veta om #510 sjösättning om måndag och att Jacobson reser till Tyskland för materialproblem, och så skulle det vara 4 ord till men dem kunde han inte få förr än senare. Jag satt uppe hos Kapten och väntade på vad Mor hade att säga, som radion ej orkade ta. Vi tog oss en pils men vi satt och pratade. Kl 11 kom det "Allright" så det var ju väl det och kanske bättre än om det varit många ord. Kl. över 23. H.D.Ö.F.K.

25:te Maj. I dag ska vi gå under solen och få den söderut och ej norr som vi nu haft den sedan den 28 April. d.v.s. 4 veckor. I dag blåser det hård

nordlig så det känns svalt. Jag badade kl. 6.30 men gick strax in i hytten för kaffet. Har ännu tropikkläderna på men satte Mors pullover på för att hålla värmen. Badade sedan kl. 16.45 och solade och sam till 17.40 kanske väl mycket så jag fick ej värmen åter så bra, men så är det endast 21°.

H.D.Ö.F.K.

26:te Maj. Termometern visar 20°. Jag sätter vinterunderkläder på, men snobbar i "banankläderna" utanpå. Badade och hade kaffe som vanligt men vilade mellan lakan och filt efteråt.

Skall nu ha Järnskog in för att höra om maskineriet. Vi göra nu bra fart 16 $\frac{3}{4}$ knop. Hon ligger nu på bättre trim och vinden har mojnät. Min vita "caps" som jag i går kastade bland smutstvätten tog jag fram igen.

Har telegraferat hem: MÅNDAGADRESS, MAISON FELLER ET COMPANIE. 52.RUE JUES SLEG FRIED BOITE POSTALE N571 TÉLEPH. 62.15 INTER 5.48 ADR TÉLÉG. RELLEF.HAVRE.

Nå inte hela denna adr. som jag antecknat av ett brev som kapten. lånade mig.

Norsk Radioexpresse meddelade i dag : "Tankdampern American Legion 14.000 ton fra New York er i dag utbrutt brand ved eksplosjon. Besetningen gikk i båtene. En man omkom i flammerne. Hele fartoiet er omspent av flammer". Stor uppståndelse alldenstund jag hela tiden i Santos försökte få biljett på American Legion till New York. Men så funno vi att detta var en "tanker" med det namnet och ej passagerarbåten. H.D.Ö.F.K.

27 Maj. Försovit mig kl. är 7, havet som en spegel, solen lyser varm, bassängen härlig under 20° och så morgonkaffet och rapporten. Intet särskilt i dag men jag ska berätta om mina kamrater vid bordet.

De är alldeles som hemma. Kapten han är mor. Han är så rädd om mig, som om de var en baby han hade . Han nästan grät då det var fråga om att jag skulle resa via New York hem. Så på andra sidan Calleman, men det är en flicka Röer, som hon petar i maten precis som C.G. kan inte äta sill eller kål och så har vi tjocke Hugo. Han kan äta och sätta i sig. Det är chief eng. Olson han är en lebensbroder fet och välmående och leende. Så kommer Nisse Måns styrman solhöi liten solig och nätt, och så ha vi Tant Astrid, Mr Simpson. Han pratar hela tiden men jag hör och förstår aldrig vad han säger. Jo att han är mycket stolt över att vara "farfar" ungen, nej pojken fyllde en månad i går. Det var viktigt det. Han längtar hem med all makt att få se honom. Från Santos sände han hem brev om detta, mer än om resan. Det brevet sändes: ett per flygpost, ett som rekommenderat och en kopia behöll han själv för att veta och kunna läsa vad han skrivit. Detta är riktigt vi ha hört det flera gånger. På det 1:sta brevet stod: "By Air Mail, Par

Avion, Por Correios de Air”. På det andra endast: “Carta Registrada, By Registered Post”.

Fick nu telegram hemifrån, som korsat det jag sände i går. Det är alltid så, men jag kunde ej vänta längre att sända adressen i Havre, ty där måste jag ha brev. Får se om Mor haft tid att tänka på mig till dess.

Madeira i sikte. Vi gå nära men kunna tyvärr ej njuta av de härliga blomsterna på ön. Vi ha stått på däck och beundrat Madeira. Dess konturer, raviner, skuggor och dagrar och i en sån underbar sommardag som denna 22°. Det var fr. Röers 17 årsdag så vi sutto en stund vid en kopp kaffe med Brasiliansk cacaolikör.

Jag fick telegram: “Strålände sol över Hasselbacken. Herrar i smoking. Mannekänger i baddräkter. Alla sakna Hugo Hammar. Edström.

Jag tecknade ordet “sabra” på papperet. Var det dumt att resa från dem. Nej. Jag har haft tillfälle och tid att tänka mig in i och närmare studera studentfrågan. Detta går före. H.D.Ö.F.K.

28 Maj. Jag tror vi ha kommit i en ankdamm eller annan smutspöl. Så grått och stelt är vattnet i dag på morgonen. Molnen hänger tungt över det hela. Jag måste ut på däck och se skummet kring fartyget och så i bassängen. Det var friskt och härligt, men nu ligger man ej i badet länge, vattentemperaturen är under 20° och så skrubba sig bra och en kopp kaffe, en solglimt och strax lite gladare. Vi gå fram med full fart 17 ½ knop. så vi äro i Havre redan på söndag. Om vi kunna komma vid middagstiden så vi få gå in med högvattnet beror på ?? annars få vi ligga till midnatt, nästa högvatten. Om vi äro inne på söndag middag funderar jag på att flyga hem och vara med på 310 ans sjösättning. De va la dumt tänkt.

Vi ha gått hela dagen som i en väldig frusen insjö med stora blanka fält finfin skridskois och så strimmor av svag lokal krusning bryter enformigheten. Nu fram på e.m. kommer en lång svag sväll in från väster nästan som när vi tog svikt på isen. Ja dagen har varit härlig. H.D.Ö.F.K.

29 Maj. Grått och kallt, Sprang i bassängen men den var sval så jag låg ej länge. Nå jag hörde sedan att den var 15°. Luften är lika sval så i dag lägger jag ned allt vad “banankläder” heter. Har satt på mig vinterkostymen och Mors pullover. Den värmen behövs gott. Vi äro på väg över Biscayabukten. Ingen sjö men disigt och mulet med en dimbank då och då. Har nu packat alla studentskrivningarna. De voro mycket intressanta först men vill jag ej ta i dem mera. Lärarna ha det nog tröttsamt i bland. H.D.Ö.F.K.

30 Maj. Inget bad, men kaffet kom 6.30. Samma väder som i går, lugnt, kallt och så en sakta dyning då och då så att hon häver över. Ännu aldrig så

mycket att vi behövde stuva något. Det enda som någon gång ramlat i golvet är saxen, som med sin glatta yta ligger på det polerade skrivbordet.

Vi ha passerat "Ushant" men Kapten har ej sett det, så nu får vi väl ingen landkänning förr än vid Casquets, vilket blir vid 4 tiden.

I morgon bittida ska jag ha nyheter och brev. Undrar om Mor har något kärt att säga. Det har hon nog. Sista dagen är lång. Natten var kort. Jag har i natt, som faktiskt under hela resan knappt märkt natten. Slocknat vid tiotiden och så vaken kl. 6 eller senast som i morse kl. 6.30. En enda natt har jag varit lite vaken och läst. Det finns visst omnämnt här i boken.

I dag åt jag upp min näst sista pepparkaka. Den sista må jag gömma till i morgon bittida innan brev och telegram säga vad jag ska göra nästa vecka.

Har varit uppe i navigationshytten för att studera Franska kusten och färden in till Havre. Vi få nog sikte på Guernsey och Jersey strax efter middagen, som här äts kl. 1.

Amatörvetenskap.

Där uppe var Mr Simpson. Han har nu gjort upp en noggrann tabell över de djup han har sovit på under nattens timmar. Då han la sig hade vi 15.000 ft under kölen och nu var det ej mer än 300. Tabellen visar djupet varje "timme, mycket intresting." På samma sätt har han temperatur max och min under varje vakt d.v.s. 6 gånger om dagen för hela resan. Barometertrycket äro även noga observerade var 4:de timma. De ha ej varierat sen vi lämnade Kanalen och till i dag har de varit 761-763 max aldrig under 760. Då vi lämnade Göteborg var barometerståndet 748 men sen kröp det upp till 760. I tropikerna ser jag aldrig barometern ändra sig. Dessa anteckningar äro för Mr S. ytterst viktiga. Han kan hålla långa föredrag om dem. Flickan Röer tog sig till att ändra på termometerens max och minvisare med en magnet vilket ett slag gav honom mycket bekymmer. Men så fann han ut att allt det där finnes antecknat i loggen så det är bara att skriva av den. Jag ville att han även skulle ha havsvattnets temperatur, som ju egentligen är det viktigaste. Men det intresserade honom ej, ty det kunde han endast få ur maskinloggen, som har detta noga antecknat. Hans vetenskap är ju endast vanlig sjömanskap.

Han berättade om sina hemtrakter på "sydvästkusten" av England. Det skulle vara så underbart vackert. Tornay finnes stora flotta hotell men hela kusten mot Brixham och även uppåt finnas utmärkta pensionat för familjer.

Vid middagen sågo vi Guernsey som en dimfigur ett molnbank. Kl. 15.30 hade vi god sikt på Casquits fyr så följde vi tätt utmed Aldernemylandet vackert med härliga badstränder. Så ha vi Cape de Haque den 1:sta Franska fyren. Och så följa vi det franska landet mot Cherbourg. Simpson är

förvånad att se det odlat och uppdelat med häckar som gårdsgårdar liksom i England. Ett och annat franskt slott ligger vid stranden. Berömda badplatser.

Vi som komma utifrån tycka att vattnet ser smutsigt ut. Där kommer så mycket skräp seglande med tidvattnet ut så man måste tänka på Paris. De är så jag knappt vill bada. Men vi äro ännu 5 timmar a 17 knop till havs minst 70 mil från Seines utlopp så det är väl ej farligt och det är min sista chans till ett havsbad denna gång. Strömmen går ut med 5 knops fart. Annars skulle jag haft Mors brev kl. 21 nu blir det väl ej före kl. 22.

Efter supen hade vi den vackraste solnedgång jag sett. Klockan är nu 20.30 här och sedan 19.30 ha vi haft de underbaraste färgskiftningar. Nu ha vi orange blårott och små blå fält. I tropikerna försvinner solen, här ger den oss timslång njutning. Men jag frös om benen. Gått i tropikbyxor med bara ben i 4 veckor och så långstrumpor med tillhörande vinterunderplagg och byxor i dag.

Äntligen brev hemifrån.

Nå jag måste upp på bron och se fyrarna och inloppet och möta lotsen som hade en väska med brev till oss alla, men jag tror mest till mig. De var kl. 12. Jag läste och läste, 6 brev hemifrån ett från varje gosse och så två från Mor och så måste vi prata om programmet och tiden gick. Kl. blev 3 och då kunde jag ej somna för första gången på hela resan.

Le Havre.

31 Maj sov till kl. 7.30 och klädde mig och hade morgonkaffe med de andra. For omedelbart upp till Maison Feller & Cie för att sända telegram och tala med dem därhemma. Jag sände telegram till Marieclaire som sjösatte M.S. Colombia. I renskrivning av telegrammet skrevs Madame Colombia istället för M.S. Telefoner i Frankrike är tröttande med sitt ständiga hallåande.

Men kl. 11.30 voro vi klara. Foro ned till båten och fick Kapten och passagerarna med Chief eng. med på rundtur kring staden. För mig var detta ett 50 årsjubileum. I slutet av Maj 1887 kom jag nämligen till Havre med ångaren Aegir. Min första färd ut i världen. Mycket hade ändrats. Hamnen var mångdubbad med väldiga bassänger. Den gamla katedralen, den första jag sett och besökt, stod kvar. Frascati var ej så flott badhotell nu som då. Nu ligger det inom hamnpiren med det smutsiga vattnet framför. Då låg det vid öppna havet, det första av lyx och elegans som jag sett. På den gamla sandstranden gick en flott bilchausse upp till dela Héve. Det gick endast en stig då. Utsikten därifrån och blommorna på höjden voro lika vackra som någonsin. Nedanför berget vid stranden låg villa vid villa. Den största och

flottaste något isolerade hade Belgiens konung haft under kriget som sitt residens. Ett stycke därifrån låg en väldig byggnad, som såg ut som ett hospital eller dylikt, hade varit Belgiska Regeringsbyggnaden.

Så foro vi till restaurant "File de Sole" och hade en utmärkt sådan med ett förnämligt franskt bord och röda och vita Bordeauer och en liten cognac till kaffet. Detta var rätt mäktigt. Vi lade ut kl. 17. Jag var glad att få dra mig tillbaka för att ordna med min hemresa. Jag vill ej gärna resa genom Tyskland med alla deras undersökningar krångel om pengar och dylikt så jag har telegraferat till "Suedieum" London att skaffa mig biljett hem med S.S. Britania. H.D.Ö.F.K.

Hoek van Holland.

1 Juni 1937. Vaknade i Rehnmyningen just som lotsen tas ombord. Vi ha lagt till vid Hook of Holland. Harwichbåten ligger strax akter om oss. Det blir lätt att byta båt om jag nu har sovplats på den och på Britania. Får se. Har nu packat vad jag vill ha med mig hem. Resten får stanna ombord här till dess British Columbia Express ligger i Frihamnen

2 Juni. Skritet ombord färjan Konung Gustaf V.

Fick telegram att båten från London gick ej förr än torsdag och jag ville vara hemma senast fredag morgon så jag beslutade helt hastigt att ta vägen genom kontinenten. Skeppsprovninganstalten i Wagningen hade länge legat i mitt program att få besöka. Så jag hade redan ordnat med bil för detta då telegram om ändrade båttider kom så jag gav mig iväg. En tre timmars bilfärd genom Holland 1:ste Juni är värd att göra. Blommor vackra trädgårdar med förnämliga bostäder hela vägen. En och annan stad verkade medeltida med smala krokiga gator. men det endast förhöjde njutningen. Holländarna måtte vara förmögna. Man såg inga ruckel eller trasigt. Välklädda och en del i sina trevliga träbottnar. Många cyklade inbland kommo dessa i stora flockar. I kanalerna foro deras konstnärligt byggda fartyg och här och där en fiskare med spö, som rakte ut i kanalen.

Skeppsprovninganstalten i Wagningen.

Vi hade lite svårt att finna Skeppsprovningstanken. Chauffören visste ej var Wagningen låg måste fråga flera gånger. Då vi kommo fram blev jag mycket väl mottagen och fick två timmars intressanta studier där. Jag frågade varför de lagt den så långt borta och fick till svar att det var grundförhållandena i Holland som varit avgörande. Jag skall diktera en rapport om detta för fröken Svensson. Ingenjör Konig som var min ciceron var mycket uppmärksam och intresserad. Han körde mig till Arnhem där jag skulle få tåget till Hamburg.

Han förde mig till en verkligt förstklassig restaurang alldeles i närheten av stationen. Jag hade två och en halv timme på mig innan tåget skulle gå så det var god tid. Jag inbjöd ingenjör K. att spisa med mig. Han sade nej och jag tyckte det skulle vara skönt att sitta ensam och smälta allt vad jag sett. Jag var även för trött att prata främmande språk och teknik.

laktagelser på en restaurang.

Jag köpte först en biljett och så slog jag mig ned och bad hovmästaren göra sitt bästa. Jag fick "Jägermalzesnitt" och varm potatis och en Genever och så utmärkt lax och ål och en flaska Pisporter Natur som passade förträffligt. Nu började Hugo känna sig bättre, studerade publiken och lyssnade till musiken. Den var bra och vilsam och så var det att sitta alldeles ensam. Det har jag ej fått göra på hela resan. Sitta och räkna ut vad de andra gästerna ha för romaner. En grosshandlare med fru och dotter och så den stiligaste mest karlavulrne löjtnant jag sett på länge. Det bli nog ett bra par. Gubben skakade om vinet väl i sitt glas innan han med en gillande nick smakade av det och lät servera för de sina. En äldre herre som hade många ärenden ut i telefon hade en sjuhejdundrande middag för sin fru som lät sig väl smaka i trots av hennes gubbe gick tämligen stappligt när han hade sina ärenden ut. Krueger drack vatten. Fyra damer drack vin och instämde med mig när jag applåderade musiken. Fiolen kom då och spelade särskilt för mig. En ung man kom in med en dam, som tydligen beslutat att gifta sig med honom. Han såg orolig ut. Han kunde ju se på paret bredvid. Hon hade beslutat och ta honom för 25 år sedan och beslutade fortfarande. Hon var glad och trevlig och han väl uppfostrad. Så gick tiden och jag måste gå. Då kom en herre upp till mig och uttryckte direktionens glädje att se mig på denna restaurang. Jag vet ej vad som gjorde dem den glädjen annat än möjligen att då vaktmästaren fäste min uppmärksamhet vid att det ej fanns några halva flaskor av det vin jag begärde han fick besked "I am a fullgrown man you see".

Bekymmer i Tyskland som vanligt.

På tåget började mina bekymmer. Nå de visste jag skulle komma. Jag hade inte biljett längre än till gränsen. Konduktören var tysk och för en slant ordnade han sovplats åt mig och så fick han veta vad pengar jag hade och så somnade jag, men väcktes av att de bankade på dörren och så måtte jag upp och visa mina pengar för en officer som tydligen kommit ombord vid gränsstationen. På morgonen fick jag växla £2 att betala biljetten till Hamburg. Kursen var då £ 1 = 11.80 mark.

Så fick jag en bärare som inte ville ha min väska till dess Sassnitztåget gick. Klockan var nu ½ 7. Före kl. 7 kunde jag ej växla till mig pengar. Bärare skulle enl. taxa ha 30 pfennig för att bära väskan till garderoben.

Han fick en Eng. tvåskillingsstycke. De var den minsta peng jag hade men 4 gånger mer än vad han skulle ha. Nu ville jag ej låta klå mig mer. Så jag hörde efter vad en biljett skulle kosta till Trelleborg, de kunde de ej säga men till Sassnitz 24.80 mark. Jag växlade då £ 2/10 s och fick 30 mark d.v.s. bättre än på tåget.

Köpte biljett till Sassnitz 2 klass med alla tillägg och så hade jag 5 mark att leva på- Fem bananer, som matsäck jag var ju så bortskämd med frukt 35 C. så gick i 1 kl rest. för frukost. Kaffe smör bröd marmelad och 1 kokt ägg 1.50 med dricks. Hamburger Fremdenblatt 15, väskan 20. Jag bar den själv in i den norska vagnen, men i den liksom den svenska skulle vara platsbiljett och det hade de ej sagt mig. Då jag beklagade mig för stinsen sa han att jag kunde resa i Tyska vagnen för där fodrades inga platsbiljetter. Nu mindes jag att så var det också då jag reste med Hugo. Det är såna där småhistorier som stör. Jag fick bra plats i den tyska vagnen, visserligen rökkupé och en stor tysk herre som flyttade i Lübeck över i icke rökare och satte sig att röka där. Det smakade kanske bättre då det var förbjudet.

I Sassnitz gick allt bra med visering etz. Jag hade lunchat för 2.10 så jag hade 70 pf. att ge bäraren. Det stod på mitt visum förbud att ta Tyska pengar alls med mig så jag tog upp mina 70 Pf och visade dem för kontrollanten att det var allt jag hade om bäraren ville ta min väska för det. Jo det ville han gärna. Det var dubbelt vad han skulle ha. Men så kom konduktören och sa att jag fick inte gå ombord på färjan utan biljett. Den måste köpas i land. Nå jag ville köpa den för svenska pengar. Nej det skulle vara tyska till Mitte See. "Hur mycket var det". "Jo 4.80 mark." Jag gick då och köpte dessa 4.80 mark. Då jag kom till biljettluckan var ett väldigt bråk om biljetter. En herre stod där i 8 minuter och en dam i 3. Efter henne var det min tur. Jag la fram de 4.80 marken och en 10 kr. och så var där en annan man i biljettluckan. Han gav mig en biljett behöll 10 kronan och tog endast 1.80 av de Tyska pengarna. Där stod jag med 3 mark i silver som jag var förbjuden att ta med mig.

Nå det gav jag 17. Jag visade min biljett och gick ombord. Nu befanns det att han givit mig en 3 kl. biljett. Jag gick till biljettluckan på båten och berättade vad jag fått genomlida. Han sa att jag fick resa för den och så köpte jag en biljett Trelleborg - Malmö för där ska jag ligga i natt sedan jag talat vid Mor. Vi ha ett förskräckligt väder. Det flesta äro sjösjuka. Man kan ej gå ute varför jag sitter här och skriver för att sluta av reserapporten.

Det är ju rätt eget, att under de 6 veckor som jag varit ombord i British Columbia Express ha vi ingen enda timma haft tillnärmelsevis sånt väder som här på överresan med färjan. British Columbia Express ska i kväll gå från Antwerpen till Hamburg. Är det sådan vind i Nordsjön som här så kommer hon att dyka ordentligt. Jag har hela tiden klandrat Kapten för att

jag ej fått tillfälle prova båten i en ordentlig sjö. Men nu kan han säga att det var Hugo Hammar som var feg och smet när det riktiga vädret skulle komma.

Här slutar första delen av Dagbok 10 med denna resa till Santos 1937. Nästa är Dagbok 9. "Sista halvåret vid Götaverket" 1938. Andra delen av Dagbok 10 är "1:sta resan till södersol efter kriget." 1946.

Lund den 18 december 1993.

Nils G. Hammar.

Renskrivare.

HUGO HAMMAR DAGBÖCKER Nr 9

Sista halvåret vid GÖTAVERKEN.

Kap. 1. Verkstadsarbete med många resor till Stockholm och många beställningar. 1 Januari till 2 Mars 1938.

.

1 Januari. Julhelgen firades i den slutna familjekretsen. Pojkarna voro krya och glada. Alla voro vi friska och allt var trevligt.

2 Januari voro vi alla på Karl Gerhards revy, som roade oss mycket. Han vitsade mina minnen med "Från Ölands Alvar till gödda Kalven"

3 Januari började arbetet på verkstaden, många förfrågningar, men bekymmer för avtalet inom verkstadsindustrin. Alla fartyg voro under slututrustning för att hinna ut innan avtalsförhandlingarna eventuellt skulle avbrytas med konflikt.

På kvällen var jag hos Einar Lange på hans födelsedagshippa, som nu vuxit till ett hundratal gäster. Mycket mat och dryck och prat.

Lyckad provtur för Transatlantic.

Den 4 Jan, Kl.7 for jag ned till Götaverken och gick ombord på M.S. Karangoora. Vi hade haft stora svårigheter med systemskeppet M.S. Goonavaras maskineri, varför denna tur var avsedd att vara en förberedande verkstadstur. Jag gick ombord på morgonen för att få se hur allt skulle fungera och få direkt rapport från ingenjörerna. Ingenting inträffade så jag satt i lyxhytten och skrev mina minnen från Amerikatiden.

Kl.11 kom rederiets representanter och några intresserade resande ombord. Som provturen ej var officiell funnos inga gäster och ingen representation. Allt gick lugnt och felfritt och fram emot kl.5 hade vi lyckligt gjort alla proven utan något mankemang. Vi hade nått 19 knops fart, den högsta hastighet som hittills presterats av svenskbyggt handelsfartyg.²⁾

Rederiet beslöt att godkänna provturen som leveranstur. Fartyget gick till Östersjön med Rederiets styrelse och lastade för Australien.

6 Jan. fyller Skeppsredare Werner Lundqvist 70 år . Jag har skrivit i den med anledning av jubileet utgivna boken, om hans beställningar av fartyg. Hur vi planerade och byggde de första moderna lastbåtarna för svensk rederinäring. Boken överlämnades till Lundqvist i hans hem av Sjöfartsmuseets styrelse som var väl representerad där. ³ Ordföranden Herbert Jacobsson höll ett bra tal. Och så förfriskningar och prat med massor av besökande.

Därifrån gick jag att möta mor och gossarna och så gjorde vi en tur över Delsjön och så hemåt genom en del nya stadsdelar av Göteborg. Hemkomna bjöd mor på glögg.

Oro på arbetsmarknaden men goda tider för Götaverken.

Hela följande veckan oro för verkstadsavtalet och underhandlingar om nya kontrakt.

Flera sådana avtalades:

3 st 16,500 tons tankers á 4,600,000 kr st

3 st 15,200 tons tankers á 4,200,000 kr st

Johnson skulle ha 2 nya stora fartyg för sin Vestkustlinje. Vi ha bjudit bygga dem på två år till ett pris av 8,800,000 kr st.

11 Jan. Hugodagen firades med familjefest.

13 Jan. Göteborgs stadsfullmäktige fira jubileum på Börsen. Först sammanträde och så middag med bal, som kom till som extra på min särskilda begäran.

14 Jan. Nils och Carl resa till skolan.

²⁾ Fartyget har sedan gått klanderfritt och tog sedan "The blue ribbon" hastighetsrekordet för färden Melbourne - London.

³⁾ Werner hade bekostat boken själv, och fått förutom mig, Traung, Hedén och Romdahl att skriva.

15 Jan. Heymans ha bröllop för sin dotter, som vigdes vid en läkare Nyman. Många gäster bra tal och så dans till deras tåg skulle gå till Köpenhamn.

Vi skulle dit för att se Ernst Swensons son Stig vigas vid en liten danska. Foro dock hem för att byta kläder och mötte Heymanska brudparet vid tåget.

Vi hade tagit vagnen direkt till Köpenhamn för att slippa att byta. Man hade även lovat att vi skulle slippa tulla förr än vi voro framme. Passkontrollen i Helsingborg väckte oss, vilket var anständigt.

16 Jan I Köpenhamn fingo vi rum på Terminus, där vi hållit till sedan 1929. Vi togo dagen lugnt till dess vi måste klä oss för brölloppet, som var i ____kirken. Denna kyrka ligger mitt i Burmeister & Wains verkstadsområde.

Bröllopsmåltiden hos Nimbs var storartad med 45 gäster och flera tal. En herre _____ talade en flerfald gånger. Jag hade att hålla ett tal för den nordiska tanken, som nu var så modern och här fick en praktisk tillämpning.

Sedan hade vi en underbart trevlig dansafton. Det blev sent.

17 Jan. Besökte Burmeister & Wain. De talade om sina svårigheter med kreditgivning. I övrigt nöjda. Hemresa, Mor stannade i Malmö.

18 Jan. Mycket att styra om på verkstaden. Reste med aftontåget till Stockholm. Hotellstrejken var i full gång. Jag fick rum på Dehn pensionat, Strandvägen 7. Det var utmärkt.

Skulle underhandla med Johnsons om båtarna. Nu skulle de göras större och med rymligare soldäck.

Marinförvaltningen var som vanligt älskvärda, men måste av rädsla för statsrevisorerna och voro särdeles småaktiga.

Föga blev uträttat i affärer. Men memoarerna i Amerikaminnen gick det bättre.

22 Jan. Sjösatte vi en linjebåt för Knut Knutsen i Haugesund. Unge Knutsen var där. Fru Elof Hanson sjösatte båten, allt gick flott och bra. Vi hade lunch på Gotia. Marks hade middag på kvällen

24 Jan. Kgl. Vetenskaps o Vitterhetssällskapet hade sin årshögtid som var på alla sätt bra i trots av att vi nu hade ny sekreterare. Middagen efter det officiella mötet avåts i Högskolan.

25 Jan. Förhandlade om en motortanker för Bergs.

26 Jan. Hade mor middag för 2 ombud herrar. Grahn _____ Vid middagen hade vi Borgström, Norman, Motorolle _____? Norman var just återkommen från Holland där han hade tagit M.S Volrath Tham i konkurrens med hela världen, d.v.s. Grängesbergs bolaget gav oss ett litet överpris då.

Resa till Holland.

Jag skulle på kvällen resa till Rotterdam för att träffa den Brasilianska kommission, som låg där för att beställa 12 fartyg. Vi hade lämnat anbud på 4 av dem. Den typ som bäst motsvarade våra liners. Båten gick redan kl.8. S.S. Belgia.

Tidningarna hade varit fulla av rubriker angående den väntande arvtagare till Hollands tron. Juliana hade redan för en månad sedan börjat låta tala om detta. Var dag nya rapporter, så mor sa: Det är väl bäst att far reser ner och ordnar det där när inte Norman kunde, så är det väl ej mer än far som kan.

29 Jan Svår storm i Nordsjön.

Synpunkter på inredningsdetaljer.

30 Jan. Hela natten ha möblerna dansat runt i min fina drottninghytt. Det var nästan omöjligt att röra sig. Vid en överhalning skulle jag hålla mig fast vid handtaget till badrumsdörren, som stod öppnad och hakad fast som jag trott. Men det var ett fjäderfäste som släppte med påföljd att jag slungades bort bland möblerna och slog mig mig otäckt. Hade stora blödande sår på armen. Detta är ett intressant fall. En hasp kostar bara några ören. En fjäderanordning många gånger mer och därför skall redaren och hans ombud ha den, ty det dyraste är naturligtvis det bästa. Hade jag ej varit så god vän med redaren skulle jag ha begärt skadestånd.

Prinsessa av Holland, Beatrix.

31 Jan. voro vi inne i Antwerpen. Jag fick ett snälltåg och var i Holland på en halvtimme. Efter ännu en timma flög flaggorna i topp. Prinsessan var kommen! Det blev liv och glädje på gator och torg och restauranger. Jag fick mitt beställda rum på Atlanta Hotel, men sedan var det svårt att få något. Det blev nästan omöjligt att få mat på hotellet, Det blev än värre dagen därpå, som skulle bli den verkliga jubileumsdagen. Första dagen hade ju gått några timmar innan man fått hissa flagg. Man måste ju förbereda sig fastän de hållit på med förberedelser och dekorationer en hel månad.

31 Jan. Var jag hos Brazilianerna med mitt anbud kl.2 enligt bestämmelse, ingen fanns där på grund av festen. Jag lämnade daty? till en vaktmästare.

Endast ett brev där "jag" konstaterade mitt besök. I samma byggnad var ett kaffé Atlantie där jag fick en bra lunch.

På kvällen var det omöjligt att bli serverad på mitt hotell. Alla platser voro belagda veckor i förväg. En holländare bjöd mig sitta vid sitt bord. Jag tog en promenad för att se livet. Kommen till Atlantia kaffé fann jag detta endast 70% belagt. Jag fick en god måltid och en lugn stund. Återkommen till hotellet var det riktig första Maj stämning. Alla sjöng.

1 Febr. Träffade Brazilianarna och lämnade anbudet. En ingenjör i kommissionen talade bra norska. Hans mor var norsk.

Så nattåget till Hamburg, passerade Tyskland utan att växla en enda av mina turistcheckar, Fick 2 mark av Johnsons ombud. Fortsatte till Fredrikshamn och med Kronprinsessan Ingeborg hem till Göteborg.

6 Febr. Resa Stockholm.

7 Febr. Middag hos Marinöverdir. Schorman. Amiral Åkermark var där med fru. En glad och trevlig afton.

8 Febr. Förhandlingar med Axel Ax:son Johnson. Båtarna skulle nu ändras igen.

9 Febr. Hemresa utan resultat

14 Febr. ESAB styrelse, resultatet bra. Enades om att träffas i Milano.

Sjösättning av La Pampas.

15 Febr.. Sjösättning av La Pampa för Dreyfuss. Båten ska gå under Engelsk flagg så vi hade redaren med fru som gäster. Mr och Mrs Mann voro trevliga. Efter sjösättningen, som ägde rum kl.12,30 just efter det arbetsvisslan blåst till arbete, tog jag Mr och Mrs Mann upp på Ramberget. Göteborg låg i strålände sol. Det var festligt. Nedkommna till Gotia funno vi ett 50 tal inbjudna där för vår vanliga sjösättningslunch.

Cocktail och små smörgåsar och biskets på sidebord, grapefruit på bordet, champagne serverades omedelbart, stekt sjötunga och tårta, kaffe.

På kvällen hade vi middag hemma för 22 gäster.⁴

⁴) Gäster enligt gästbok: H.G Mann, London, G.M. Mann, London, Gianni Prococei, Paris, Ingeborg Mark, Herbert Jacobson, Bell Dickson, John Mann, London, Agnes Lange, Anna Seldén, Folke Seldén, Hans Oswald Nilsson, K.E. Jacobson, Tullan Hedén, Ernst A. Hedén, Knut J:son Mark, Einar Lange, Gustaf Burin, N. Oswald Nilson, Greta Hedén och Asta Jacobson.

Middag för Landshövdingen.

17 Febr. Middag för Landshövding Jacobson i allt 23 gäster, bland vilka Hugo fanns. Han var hemma för 3 dagars skollov.⁵

Resa till Växjö.

25 Febr. Resa till Carl och Nils. Vi bodde första natten i S, Sigfrids skola. Vi hörde på lektioner m.m. och funno allt bra. Fru Ullman var sjuk, liksom Magister Andersson. Hoppas de krya till sig. De betyda så mycket för skolan. Jag delar dock inte Magister A.s mening att det är nyttigt och nödvändigt med det väldiga grammatikplugget.

På lördagen, **26:te**, flyttade vi till staden och hade gossarna med. Vi bodde alla på Frimurarhotellet, som var öppet i trots av strejken. På kvällen voro Mor och gossarna på bio, jag satt hemma.

På söndagen, **27:de**, reste vi vid 4 tiden. Gossarna ville hem och jag skulle till Stockholm. Mor som var med samma tåg fick vänta 2 timmar i Alvesta.

Bekymmer med Marinförvaltningen.

Febr. 28. Förhandlingar med Schoerman om reparation av Jagaren Göteborgs pannor. Karsberg och Skog hade enats om en ersättning av 10,000:- kr. Schoerman begärde 120,000 kronor. Rena vansinnet. Vi enades om att ta upp frågan på nytt i April månad.

Mars 1. Johnson kunde ej heller nu komma till beslut. Kromnow skulle göra flera utredningar. Måste stanna till nattåget utan resultat.

Mars 2. Hemma för styrelsemöte med Götaverken. Sedan förra styrelsemötet hade vi fått beställningar för sammanlagt 25 millioner kronor. Den största orderrapport jag kunnat ge för så kort tid som 2 ½ månad.

Vi firade min födelsedag ensam. Tat och Kajsa tittade in en stund.

HUGO HAMMAR DAGBÖCKER Nr 9.

Kap. 2 Resa till Taormina på Sicilien, semester med bergsklättring, promenader och bad samt besök i Rom på vägen hem. 3 Mars till 31 Mars 1938.

⁵⁾ Gäster enligt gästbok: Malte Jacobson, Emma Jacobson, Gullan Heyman, Tyra Bildt, Carin Hammar, Gunnar Carlsson, Marianne Bratt, Erik Belfrage, M. Hedenskog, Olga Carlsson, G.A. Bratt, Aina Belfrage, Stina Zander, Hugo Heyman, Axel Jonsson, Allan Zander, Henrik D. Norman, Astrid Hedenskog, Gunhild Norman och Knut Bildt.

Mars 3. 1938.

Kl.7,20 gick Kronprinsessan Ingrid till Fredrikshamn. Mor och jag voro med. 6 väskor som bagage och ett program för 6 veckor. God och lugn resa på båten med 2:dra frukost. Den 1:sta hade vi hemma kl.6,40. Resan genom det vackra Danmark gick programenligt. Inga störande moment. Gränsen vi Flensburg gick förvånansvärt bra. Jag lämnade följande deklARATION:

Svenska kronor	190:-
Danska kronor	20:-
Italienska lire	1.10
Österikiska shilling	9.33
Schweiz franes	7.15
Tyska mark	25.00
Engelska shilling	10:-
Franska franes	250:-

Jag fick växla 50 turistmark så nu skulle vi klara oss bra genom Tyskland. Vi åto på tåget till en flaska Mosel. I Hamburg tog vi en promenad och så hade vi smörgås och en sejdell innan nattåget gick.

4 Mars 1938. Vi voro tidigt framme i Köln och lämnade bagaget till en bärare. Besökte Domen, som alltid ger en känsla av högtid. Det var min födelsedag, men frukosten blev den vanliga tyska kaffebröd och marmelad. Stämningen i frukostsalen var dock hög, eller kanske hellre en eftergask. Det var nämligen dagen efter karnevalen. Vid ett bord satt ett sällskap så fulla och högljudda att mor fordrade att sitta så långt ifrån dem som möjligt. Det lugna hörn vi fick störcdes endast av snarkningar. Vid de flesta borden satt gäster som somnat. Två damer som ej velat luta sig mot bordet som herrarna i allmänhet hängde baköver stolryggen med munnarna öppna och ovårdad frisyra, verkligt komiskt.

Besök hos bekanta i Trier.

Nå vi kommo med tåget till Trier där vi anlände vid 11 tiden. Fru Elsa Kortum var nere vid stationen för att möta oss med bil, som förde oss till disponentvillan för den tobaksfabrik som hennes man Major Kortum skötte. Det var ett solitt tyskt hus med en utmärkt trädgård, med det gamla tidens lusthus som numera är verktygsbod. Fru Kortum är mors väninna från Fiskebäckskil och vi skall vara deras gäster en dag. Ett utmärkt gästrum, en god lunch, middag med en flaska Mosel. Så en 3 ½ á 4 timmars bilfärd längs Moseldalen med dess vinberg. Alla ännu bara, men med intressanta färgskiftningar i det strålände solskenet.

Vi stannade vid _____ varifrån det välkända vinet kommer. Vi fingo veta att detta växer endast på en liten fläck av berget. Alla de olika sorter

som Nathan säljer i Sverige är hans egna uppfinningar. På ett enkelt litet värdshus, med egen vingård, ha vi två flaskor mosel med ost och svart bröd.

Kl.18 skall Majoren vara på sammanträde i Trier och vår bil stannar där på slaget 18. Vi får order att möta honom på en ölrestaurang kl.19,30, äro där punktligt, han kommer något senare. Var sin sejdöl i en ny och trevlig bierstube och så bryter vi upp för att fara hem för abentessen, en mycket förnämlig middag. Vinet var två flaskor Mosel. Efter middagen kaffe och så ein weinbrand., tre flaskor. Denna dag således för 4 personer 8 flaskor vin och en sejdöl. Vinet var dock "natur". Vi hade ej minsta obehag efter det. Natten var lugn och på morgonen kl.8 sutto vi krya och glada på tåget till Carlsruhe, Basel, Milano. I Basel växlade jag till mig Sweizerfrance och Italia lire, så vi kunde klara oss bra på tågrestaurangen.

Den 6 Mars. 1938. Kl. halv ett på natten kommo vi till Hotel Cavouri Milano. Rum som var beställt var gammalmodigt i utseende och möbler. Vi hade stort sovrum och ett mindre mottagningsrum. Mellan dem låg ett rätt så bra badrum. Edström som hade beställt rummet var borta på morgonen då vi kommo ned. Han och svågern _____ voro i Rapallo och golfade och såg på seglingarna. ESAB:s verkställande direktör där Fénykövi kom på visit och ordnade med lunch på Ristorante _____. Det var en av de trevligaste lunchrestauranter vi träffat på våra resor. I första rummet satt chaufförer och dyligt, så kom matbänkar med kött och levande fisk etz, inaför stora matsalen runt en gård med glas. Sparrisen som vi fick där glömmet jag sent eller aldrig.

Efter lunchen hade vi besök av Excel. Mariani som ville komma in i ESAB:s styrelse. Han var mycket älskvärd och talade svenska bra. För mig en överraskning, då det var 20 år sedan han var minister i Stockholm. Cyssan fick en orchidé i ett trevligt glas.

La Scala operan i Milano.

Sedan kom ett par familjer, släkt med Prococci, som lovet att bistå mig i råd och dåd uti Italien. Vi hade cocktail och frukt och pratade om lite av varje. Så ringde Edström. Vi skulle träffas till middag i hotellet. Frack all-dienstund vi efter middagen få vara med om en operapremiär i Milanos världsberömda La Scala. Biljetterna kostade 400 lire per person. ESAB bjöd, väl var det ty för mig var den operan lik alla andra operor, tröttsam.

Vi sutto på parketten med idel högtidsklädda människor omkring. Den var väl låg så framför sittande skymde alltid något av scenen och det var synd, ty dekorationerna voro storartade. Jag tror det bästa jag sett. Briggen i

andra akten var storartad i sin korrekta naturtrogenhet och så placerad på ett sätt som gjorde scenen till en de vackraste jag sett. De som sutto på raderna hade det bättre. men där fanns endast privatloger. Några av dem voro dekorerade med speglar och tavlor. Totalbilden av de röda logerna var för mig bara bra. En gång skulle jag vilja gå på 5:te eller 6:te raden, som tycks vara för allmänheten och kostar bara några lire, Ja inte märks någon demokrati här. Operans namn var La Gioconda. Operan slutade kl. 1 på natten så nu är det 7 Mars 1938.

Vi gingo till en dansrestaurang där vi fick champagne och smörgåsar. Jag drack cognac och vatten. Vi blev ett sällskap på 14 personer. Edström. Johan, Hammar o fru, Bönninger m. fru, J Fenykövi m. fru. Ungrare gift med en fru Sonja , född i Sibirien. Han hade kommit till Sibirien som krigsfånge och träffat denna förtjusande ryska.. De övriga voro italienare, namn glömda eller kanske rättare aldrig uppfattade. Vi dansade och hade trevligt till kl. ½ 3. En liten italienska sa om mig:

“Han dansar som en 25 åring fast han ser ut som en 55 åring.”

Här är några tomma blad i dagboken , tydligen lämnade för att fylla i senare, vilket tydligen inte har skett. Då det åter är skrivet är det den 11 Mars och de har tydligen kommit fram till Taormina, på Sicilien, och bodde på Hotel Miramar.

11 Mars 1932. Fingo matsäck och så gingo vi trappvägen utför berget ned till stranden där vi funno en utmärkt badplats. Alla avklädningshytterna voro redan belagda. Cyssan fick en dukstol att sitta på och jag gick bakom en klippa och klädde mig i baddräkt. Hade ett skönt dopp i havet. Under tiden blev en hytt ledig för mina kläder. Jag solade och badade till kl. 1 då det blev tid att luncha. Klädde mig och så gingo vi på Badhotellterrassen, som var tillåten för Miramars gäster då vi hade en matsäck med vårt hotells namn. Fingo ½ flaska Vino rosé ord. för 3,5 lire och så betalade vi 1 lire per person för platsen med tallrik, kniv o gaffel samt servett.

Hemvägen togo vi på en bergsstig, som var mycket trevlig, långa sträckor alldeles vild. Vi sågo där varken människor eller hus. En gosse kom samma väg som vi och passerade då vi satte oss för att vila. Den vilda ödsliga bilden inspirerade Cyssan att sjunga “Sverige, Sverige” som avtonade sig vackert mot bergväggarna. Gossen lyssnade andäktigt. Om en stund stämde han upp en sång som verkligen gick oss till sinnes och försökte vi

kommunicera med honom. Det var mors lilla italienska flirt. Hemkomna vilade vi en stund. Så började jag denna dagbok. Jag hann till den 15 Januari före middagen.

Efter middagen gingo vi till en liten restaurang, närmast lik Gyllene Frenden, men helt i källarvåningen. Där gavs nationaldanser. Musiken var utmärkt, så mor och jag tog oss till att ge en förevisning då musiken spelade en vals. Denna applåderades. Sedan började publiken delta i alla danserna. Jag hade en step dans med den lilla "ballerinan" i nationaldräkt. Hon var nog ej över fyllda 15 år.

Kaffe serverades ej,. Vi fingo var sin cognac (Italiensk) den var ej bra. Så försökte vi ett glas vin, sött och ej heller bra. Men musiken var bedårande och höll oss kvar flera danser. Kl. 11 voro vi hemma.

12 Mars, Hade huvudvärk och stannade i säng till kl.12. Cyssan gick till staden och har nu noga studerat butikerna. så nu vet hon vad vi ska ha våra pengar till.

Vi lunchade tillsammans i matsalen och så ha vi skrivit brev m.m. På e.m. till posten och en bit utför berget åt västra sidan. Det började regna. Efter middagen spelade vi kort och gingo tidigt till kojs.

13 Mars. Trodde vi oss se en hägring. Ett väldigt berg ligger i havet utanför vårt fönster. Det har förut varit ett moln i trots av att vi haft strålände sol. I dag är mulet så jag trodde det var en hägring. Det var Italienska Stövelns tå, M. Alto, som först i dag blivit synlig för oss. Vi se bebyggelsen och bergväggarnas skiftningar. Det är en vacker tavla som ram till det spegelblanka Medelhavet och viken upp mot Messina sundet.

Mor var i staden för att köpa apelsiner och tändstickor. Jag skrev. Tändstickor kunde hon ej få annat än i tobaksaffären så jag måtte gå med. En ask kostade 1 lire.

Vi fortsatte till Hotel _____, där vi hyrde en bil som mot 30 lire körde oss upp till Mola Castel en ansenlig höjd. Vi hade en bra utsikt därifrån. Solen bröt genom molnen här med den mest växlande färgspel utmed fjällväggarna. Ett slag såg vi Etnas vit topp skarpt belyst inramat i en krans mörka moln. Mor sa den tavlan överträffar Marcus Larsons fantasier.

Från utsiktsberget på vars topp låg en gammal borg, synlig från alla platser i Taurmina och omgivning gingo vi ned i Mola samhälle. Det var det fattigaste och eländigaste jag har sett. I Centralamerika kan man finna bostäder som är kanske sämre, men dessa voro mindre och mörkare och så är klimatet här ett annat än under tropikens sol. Vi hade en by med snöblandat regn. Stora snöflingor kom seglande ner. Husen saknade golv. Väggarna voro av oputsad sten liksom bergväggen och ej ett fönster, ljus kom in genom en glugg i dörren. Ibland fanns en glugg i väggen, men

sällan såg man glas i den. Vi gingo i de olika vindningarna där och enades om att detta kunde vara något för socialminister Gustaf Möller. Ja, Musse har gjort storverk i Italien, men han har mycket ännu att göra.

Vi vandrade utför berget ned mot staden. Ungefär halvvägs fingo vi skydd mot ovädret i en liten restaurang Taormina. Namnet kommer från den andra bergstoppen här kallad Taormina Castel. Därinne fanns tre bord. Vid två av dem satt en äldre stor tjock tysk dam. Vid det tredje ett ungerskt par, som hjärtligt beklagade mor då de sågo de stora svarta spackelblommorna på hennes klänning, som de trodde var väta från ovädret. Alla skrattade gott då de funno att klänningstyget var gjort så. Vi fingo in ett bord och så serverades lunchen, för vilken vi kommit just lagom. Det var utmärkt. Den bästa vi fått på denna resan med undantag av Ciannino i Milano. 1) Stekta risbullar, 2) gröna ärtor särdeles fina, 3) kokt lamm med sallad, syrads med citron, ost, kaffe och så en flaska rött vin.

Gumman som skötte det hela hade varit i Danmark och talade "Dansk" rätt bra. Hennes man satt och var fin, hade inget att styra med. De hade en liten flicka ca 5 år. Det hela var trevligt och gott så vi komma igen. Räkningen blev 34 lire och så 5 lire i dricks.

Under lunchen hade vädret klarnat, vi vandrade runt och studerade. Kyrkogården var stängd, men alla affärer öppna. Man såg ej någon skillnad i gatulivet. Tyska talas på gatorna överallt. så den turistklassen dominerar så kommer danskar och svenskar. Ett slag voro vi 9 svenskar i matsalen på Miramar, kanske flera, ty många gäster tala ej och då blir det gissning. Vi gingo hem och fick post och tidning, vilade, klädde oss för middag.

Vi besökte Palazzo Night Club och dansade. Kaffe + cognac för 2 kostade 33 lire + 5 l. i dricks. Vi kojade kl.23.

Utflykt till Etna med snöstorm.

14 Mars. Uppe före kl.7 för att göra oss i ordning för en utflykt: Taormina - Raudanso - Bronte - Adrano - Belpasso - Nicolosi (Etna) - Catania Aeireale - Mascali - Taormina. Stor flott bil, med bekväma stolar. Öppet i taket. där solen lyste in härligt. Då vi kommo högre upp blev det rätt kallt, så chauffören stängde. En mycket intressant färd, genom fattiga byar kanske något bättre än Mola Castel ty några hus hade fönster. Alla hus, ja varje port om den ledde till boning, stall eller avträde hade nummer på fina emaljerade skyltar. De fanns överallt och den organisationen har säkert kostat mycket mer än om man skaffat en glasruta i varje dörr till en boning.som saknade sådan.

På husväggarna voro proklamationer i korta satser, kanske hellre upprop eller tankespråk målade prydligt med stora svarta bokstäver de flesta med Musselini som underskrift, några hade endast ett M.

Fälten voro intressanta med sina lavahögar, ibland så stora och nya att vegetationen var omöjlig att upptäcka. Några s.k. förhistoriska fält saknade även vegetation i egentlig mening, men där fanns lavar av olika slag och mindre blomsterväxter. I allmänhet var fälten fyllda av rik växtlighet såväl vild som odlad. Av odling sågo vi mest vin, de funnos ända upp till 1200 meters över havet. Vinet hade ej ännu börjat gro. Mandelträden voro i blom 1000 meter över havet. På stora fält voro de spridda så långt ögat kunde se. De verkade som en vit spetsgardin i svag rosa skiftning över de mörka lavafälten.

Vi stannade vid Nicolosi, där vi fick soppa med mycket ris och andra vegetabilier i och så spagetti. Mor skulle även ha köträtten, därför att jag nickat åt mannen då han kom fram till vårt bord med några frågor som vi ej förstodo. En stor flaska lantvin smakade bra och värmdes tillsammans med soppan i det kyliga klimatet. Lunchrasten var knappt en timma. Mor hann dock plocka lava till sina gossar och att öka bagagevikten.

Så foro vi upp mot Etnas kratermyning. Här mötte vi snöiga berg och full vinter, som utvecklade till full snöstorm. Då vi kommit på ca. 1700 m. höjd var vägen spärrad av höga snödrivor. Chauffören vågade ej vidare. Vi fingo stiga ut medan bilen vände. Cyssan fick en snöboll i nacken av mig och hon tvättade nosen på sin man med snö.

Så foro vi ned till Catania, som ligger vid Medelhavet. På mindre än en timme från snöstorm ned i sommarprakten. Någon riktig sydlänsk värme var det dock ej. Jag var glad att ha pullover och dubbla strumpor på. Mor hade ett par av mina utanpå sina. Hon kavlade ej upp dem så de rynkade sig något, vilket såg rätt lustigt ut då vi promenerade på Catantias fina af-färsgator. Vi skulle nämligen stanna där för att vila ut lite en ½ timma.

Begravning efter svår järnvägsolycka.

Det blev dock nära en timma. Vi skulle se ett stort liktåg. Fjorton människor hade blivit offer för en järnvägsolycka och skulle jordfästas här. Gatorna voro kantade med människor. Bussen fick ej gå förr än processionen försvunnit. Först kom 12 par var och en bärande stora blomsterdekorationer i form av kransar, kors, segerpalmer m.m. alla med band i färgade hyllningshälsningar med stora bokstäver i guld eller färg. Så kom tre trupper från olika regementen med olika uniformer. Den första truppen hade stormhjälm, de övriga mössor. Så ett trasigt standar, för detta gavs allmän hälsning med blottade huvuden, så musiken med dova trumslag. Första likvagnen hade 4 kistor de två andra hade 5 kistor var. Likkistorna

voro av mörkbrunt hårt trä alla särdeles väl utsirade med snidade ornament, mycket vackra. På kistlocken låg vackra blommor. Efter varje likvagn gingo ett hundradetals människor, antagligen anhöriga. (Av svenska tidningar funno vi att Palander var med bland de förolyckade.)⁶.

På hemvägen följde vi stranden, beundrade havet med dess bebyggelse. Vi voro trötta. Fingo ej tid att vila. Måste klä oss för middag.. Spelade kort en stund och så la vi oss.

15 Febr. voro vi nere på biljettkontoret för att söka ordna resa till Roma över Palermo och så med båt till Neapel. Det är svårt då ingen resebyrå kan ordna det, utan man måste tala vid stinsen, som har sitt kontor 300 meter under staden och talar endast italienska. Vi kunde vänta några dagar. Så togo vi en promenad upp åt Taormina Castellet. Härligt solsken. Mor lämnade in väskan med våra grejor hos Ristorante Taormina Castell och så klättrade vi upp på berget med det gamla slottet. Härlig utsikt. Ned till Ristoranten för en god lunch som avåts i solskenet på terrassen. Det var hemtrevligt uppe på denna enkla plats, men vi måste ju ge oss hem.

Lämnande stora vägen gingo vi bergsstigen genom praktfullt blomsterklädda sluttningar. Vi sågo en stor kulle med en gammal byggnad som vi togo för en slottsruin. Men där fanns folk. En gumma som tvättade en jättestor gris, som mor var rädd för i trots av att den var tjudrad och så var där getter och hornboskap, så det var att gno därifrån så fort som möjligt över ett klöverfält som gränsade till stadsmuren. Där fanns en port, men den var låst.

Besök i ett hem.

En fru kom och öppnade den. Jag gav henne 2 lire och hennes lilla flicka en halv. Vi blevo inbjudna i hemmet som låg en trappa upp från porten. Det var intressant att se detta hemmet. Ett rent och prydligt stengolv, dörr och fönster mitt emot varandra släppte in bra med ljus och luft. Tre bra sängar spis att koka på. Ett stort lerkrus med vin i som vi inbjöds att dricka. På väggen inramade bilder av föräldrar och så stor bild av brudparet, men jag såg ej någon bild av Il Duce. En uniformsmössa tydde på att mannen var militär. Vi fingo ej veta var.

⁶. Notis från G.H.T.: Natten till söndagen inträffade vid Catnina en kollision mellan en rälsbuss och ett godståg, varvid tolv passagerare omkommo.

En annan notis : Skriftställaren Kjell Folkesson Palander har, enligt meddelande till de anhöriga i Stockholm, omkommit vid en tågolycka vid Catania på Cecilien i söndags. Han var 27 gammal. Den bortgångne väckte för tre år sedan stor uppseende och diskussion genom sina psykiska experiment, som han företog i Skåne. Vi d ett tillfälle utförde han sina tankeläsningsexperiment under kontroll av en hel del vetenskapsmän i Lund.

Vi fortsatte den smala gatan till en shop där vi skulle köpa apelsiner. Där satt 4 män runt ett bord med vin och sjöng och hurrade. De drogo en hyllningssång för Il Duce, som Cyssan stämde in i. De ville ovillkorligen ha mig ned vid bordet att dricka vin, men jag vågade ej. Vin till lunch. vin vid stadsporten, vin vid köp av apelsiner blev väl mycket. Efter ännu en sång gingo vi vidare.

“Scalia Carlsson”.

Så passerade vi en liten shop som hade till skylt “Scalia Carlsson”. De sålde vin. Mor gick in och frågade efter tändstickor för att höra om de kunde svenska, men det kunde de ej utan ropade på en gubbe som satt på gatan och rostade kaffe. Han kunde ej heller svenska, men ropade något upp mot en balkong. Där kom en kvinna ut och ropade: “God dag, God dag, kom upp”

Vi gingo upp en trappa och funno ett borgeligt möblerat rum. På väggen Kalmar slott. Hon var från Nybro. Hade kommit till U.S.A. 1912, träffat en “Dago” och gift sig där. 1922 skulle svärfadern opereras och reste de hem till honom i Taormina. Han dog och efterlämnade en bra affär som de övertogo. Men så kom Italiens storhetstid med höga skatter och inga turister och så måste de lämna affären. De hade nu den här lilla vinshoppen.

Hon hade prins Bernadottes foto och så en tavla som han sänt henne. Han hade besökt henne med anledning av namnet Carlson på. Universitetskansler Trygger hade firat sin 75 årsdag där med en kopp te och sänt henne en silverbägare med italiensk inskription. Hon lade fram besöksboken. Där fanns, som det stod i ett tidningsurklipp om henne från en stockholmstidning, halva adelskalendern bl.a. Gustaf Tham. Vi funno även många bekanta bland de borgliga.

Vi lovade att söka upp hennes syster fru Olson, folkskollärarynna på Öland. Utkomna på gatan mötte vi Fru Florman. som vi även funnit bland besökarna hos Fru Scalia Olson Carlson. Scalia var mannens namn. Han var i Abessinien och bröt mark där som nybyggare. Hon ville ej fara dit. Planerade att göra ett Danskt Konditori.

Så gingo vi hem vilade och hade vår kväll som vanligt. Till sängs kl. 11 Sängarna knarrade något fruktansvärt. Vi kunde ej komma underfund med varför.

16 Mars. På morgonen gjorde jag en ingående undersökning av felet med sängen . Det var endast att de voro ställda med sängbenen i spänn mot vägglisten. En enkel förskjutning tog bort oljudet.

Strax efter klockan 9 började vi vår vandring upp mot Monto Ziretto. Första etappen togo vi den branta Zizack vägen mot Taormina Castel. Det var rätt så ansträngande . 300 meter upp på en bergvägg där man bitvis hade trappor, men med steg utan proportion så mestadels fick man ta två steg för ett trappsteg ibland 1 ½. Oregelbundenheten i rörelsen vid en sådan vandring är nyttig säger man. Hoppas de.

Vid Taormina Castel vilade vi i det härliga solskenet en halv timmas tid och så fortsatte vi vandringen mot stora vägen upp till Mola Castel. Nära där uppe tog vi en stig som ledde mot Ziretto Monte. Sir Wüllner hade ett anslag om att man på 30 minuter kunde gå den vägen till hans Ristrante, som serverade tysk mat. Nu fingo vi vandra nedåt igen väl 100 meter och så uppåt på en besvärlig bergstig. Efter 30 minuter voro vi verkligen vid Wüllners villa, men endast vid porten, så hade vi ytterligare några minuters bergsklättring på dåliga stentrappor. Vi voro där kl.12. Det hade tagit i allt ej fullt 2 ½ timme från Miramare, men en lönande vandring. Utsikten under hela vägen var bedövande och här uppe kunde man ej se sig mätt på fjällväggar klädda med kaktus och blommor och så det blånande Medelhavet.

Lunchen var varken tysk eller särskilt god. En omelett med citronbehandlad sallad var dock fullt tillfredställande. Kl. 3,20 gingo vi därifrån. Från Taormina Castel ned fann vi en ny bergväg nordväst om berget. Alltid lite omväxling. Hemma strax före kl.5, hade vi H.T. och så vilade jag till middagsdags. Kvällen som vanligt.

P.S. I Handelstidningen läste vi om Ludvig Wüllners död så vi gingo dit igen .⁷ Se 21 Mars.

125 årsdag.

Torsdagen den 17:de Mars 1938.

I dag är jag 74 år och 13 dagar, samma antal dagar fattas i Cyssans 51 år, alltså summa ålder 125 år. Det är ju vår ungdoms fagraste vår. Vi äro nu hundra plus fem och tjugo år. Det är sol och värme över berg och hav, så ned för fjällen mot havsstranden går vår väg, förbi kyrkogården ned mot San Antonis utmed en sprudlande bäck, som under tiderna skurit sig genom, klipporna, som på så sätt ibland visar avlagringar från olika tidsperioder. På två ställen utvidgningar som släppet fram sol, voro stora tvättanstalter. Det vill säga, kvinnfolket funno här lämpliga platser att skrubba tvätten över en stor sten där vattnet spolar friskt och så hänga upp den i solen för torkning. Så fann vi en stig över bergen ned mot landsvägen. Vi

⁷. Notis G.H.T. : **Ludwig Wüllner död.** Den bekante tyske skådespelaren, sångaren och recitatören dr Ludvig Wüllner har avlidit. nära 80 år gammal.

kunde nu följa denna fram till fiskesamhället men klättrade över järnvägsbanken för att komma ned på stranden. Där var grov sand och grus , lugnt att gå på. Vi stannade hos en fiskare som pratade om sina "barea och pecha." Vi begrep intet förr än han bad om cigaretter och då mor inga hade måtte vi ge honom en lire.

Det var tungt i gruset, så vi arbetade oss upp till fiskeläget där vi finna en ristorante. Samhället såg nämligen snyggt ut på avstånd , men komma dit funno vi det likt de andra lantliga samhällen vi sett här. Hus utan fönster, fattigdom och vad vi knappast förut sett här, det gamla italienska tiggeriet över allt. Barn så väl som äldre bad om en slant. Vi beslöt vända till Marrani badet. där vi varit den 11 ds. Vi fick mackaroni, ost och frukt ned på stranden medan Cyssan satt och solade. Så beslutade vi gå hem landsvägen, Det var 6 kilometer. Landsvägspromenaden var förtjusande. Vi visste ej att där fanns så många verkligt förnämliga privatvillor utefter berget som här. Alla med välskötta trädgårdar. En bedårande blomsterprakt.

Högst uppe gingo vi genom stadsparken, som även den var en blomsternjutning. Utkomna låg en affär, Pompei. Mor måste in och se på deras handarbeten. Beställde en blus för 50 lire. Hela gatan här var full av små hantverksbodas av alla de slag, spetsar, smiden, möbler etz. Här arbetades från tidiga morgonen till kl. 21 o 22.

Så hem för att vila och ordna för middagen. Vi hade brev från alla tre gossarna så det var ju finfin festlighet.

Det skulle bli extra, med anledning av födelsedagen 125 år. Blomsterornament på bordet. hors d'oevers, Evningdress. smoking, men jag hade ingen svart halsduk, så det var bara mor som var fin. Bordet var belagt med blommor och blader och smörgåsbricka med alla de finesser. Bland dessa intresserade oss skivor av som vi trodde en jättstor lök. men den påminde mera om selleri. Fråga vad den hette lönade sig ej med våra språkresurser. Vi åto och mådde bra och talade om att gå på dans. men därav blev intet. Mor. som gick upp från kaffebordet något före mig hade somnat djupt då jag kom in på rummet. Jag gick ut att läsa en stund. Då jag kom in igen hade hon lagt sig. God Natt.

18/3/38. Promenad upp mot Monte Venera. Men som detta låg högre än Mola Castel studerade vi blommor och sutto lyssnade till smedens sång. Han drog de klaraste arior vi hört på opera medan han slog på städet eller drog på bälgen. Vi hade nu hört honom några gånger och jag tror att mor vill upp till smedjan en gång till.

Så drog vi oss ned till Taormina Castel Ristorante, där vi vilade i solen medan lunchen lagades. Den är för god. Mor blir så tjocker.

På vägen hem mötte vi Grevinnan Sparre med dotter, men hälsade ej.

På kvällen efter middagen några danser på klubben, som verkar vila jämfört med att klättra i berg, I dag har vi klättrat upp 2000 ft.

19/3/38. var vid järnvägen för att söka få ordnat med resa till Rom över Palermo. Men det var omöjligt att tala med någon där. De svarade endast med italienska t.o.m. då jag svor på svenska.

Så gingo vi stranden ned till badet. Vi kommo dit kl.12,20. Jag ville gärna ha ett bad före lunchen och sa till kyparen att ha lunch i ordning om $\frac{3}{4}$ timme och så gick jag och hade ett skönt bad. Åter kommen fick jag veta att de serverat Cyssan omeletten och vinet med det samma. Hon hade ätit den men bett dem vänta med osten och frukten till dess jag kom.

Efter lunchen sutto vi i strandstolar, dāsade och sov till halv fyra då vi klättrade upp för berget hem till hotellet. Inga brev. Jag har ej fått post på två dagar nu, så jag börjar tro att den censureras.

Det är stor helgdag i dag, men vi ha ej kunnat se någon skillnad mot de andra dagarna än att skolbarnen äro lediga.

Söndagen den 20 Mars 1938.

Mulet. Mor går till staden för att få sitt hår behandlat. Jag sitter hemma och väntar post. 3:dje dagen utan sådan. Nå i dag kom den med 2 Handelstidningar och två avsnitt av mina minnen från Amerika. Nu blir det att läsa korrektur.

Vi gingo till Restaurante Taormina för lunch. Kronärtskockorna voro så utmärkta att vi måste gå dit en gång till. Det skall bli om Tisdag.

Fru Rose Maria Heine.

Det är ett intressant livsförlopp vi här söka se in i: Fru Rose Maria Heine har helt plötsligt fått lämna Tyskland, där hon är född. Fadern var tysk, modern italienska. Familjen har tydligen varit "well off". Cyssan beundrade hennes porslin, som är gammalt ungerskt, påminnande om det porslin Betty och jag fick i lysningspresent av Rickson 1893. I dag gjorde Cyssan anmärkning på att vi fick för stora fina servetter till lunchen, men fru Rose Marie svarade att så fina servetter skall det vara, men då Cyssan vidhöll den ekonomiska syn på frågan suckade R.M. och sa att hon hade inga andra än de hon haft med sig hemifrån. Det är nu bara 6 månader sedan hon lämnat Tyskland och försöker sig på denna lilla affär, som vi har svårt att se hur den kan gå med så mycket verkligt god mat och fin utstyrsel i ett litet alldeles okänt kaffé. Där finns en herre med, som jag anser vara någon sorts vetenskapsman, kanske tidningsman. Han ser mycket fin och intelligent ut så vi anse att han fått lämna sitt fädernesland av naziskäl. Han kommer varje dag kl.13 från staden med brev och andra ärenden. Det tycks

vara hans enda sysselsättning och så att prata med gästerna. Han talar ej engelska. De berättar ej något om de orsaker som fört dem hit. Vi fick dock veta att mannen var hennes svåger.

Hon har som hjälp en italiensk ungt par. Han är upppassare och sköter gästerna frun hjälper med serveringen. Deras lilla flicka leker och roar oss med sina danser etz. De tre äter middag med herrskapet d.v.s. de är 5 vid bordet efter det att de serverat oss. Där kom tre damer in i dag då vi hade ätit och familjen hade sin måltid. De blevo ej serverade förr än den var över. Detta unga upppassarepar får fri kost och så har han drickspengarna att leva på. Förutom dess 3 finnes kokerska och tvätterska.

Måndagen den 21 Mars 1938.

Mulet och svalt. Vi beslutade att gå upp till Monte Ciretto för lunch. Hade tänkt sitta ute på terrassen, men duggregn gjorde det omöjligt, så vi måtte flytta bordet in i s.k. matsalen. Förutom oss två fanns endast en gäst en inackordering med dotter en 4 års flicka.

Ludwig Wüllner.

Vi fingo nu tillfälle närmare få reda på detta välkända kafés historia. Från början var det vilohem för en av Tysklands mest mågnsidige konstnär Wüllner. Skald och sångare av naturen hade han först försörjt sig som professor i språk, men sedan övergått till scenkonsten. Huset var byggt som sommarhem på klippans krön, en den mest dominerande utsikt åt alla håll utom åt nordost. Där låg bakom huset en bergknalle ur vilken man gjort ursprängningar för visthus och dyl. I höjd med 2;dra våningen låg vinkällaren. Runt om voro byggda och sprängda terrasser planade med cementgjutningar. Mycket dyrbart. Då kriget kom 1914 konfiskerades egendomen och övertogs av förvaltaren d'Allure som hade gjort den till en Ristorante och vinplantage. "Ziretto Bianco" var i mitt tycke det bästa vinet här betydligt bättre än de kända märkena Laeyme chriti m. fl.

Hemmet var så vitt vi kunde se oförändrat som Wüllner ordnat det, där fanns ett kopparstick av honom och så ett foto av tre där han var en Goethe, _____, och en del bilder av grekiska statyer prydde väggarna. En liten bild av Musse. Möblerna voro tunga gamla sicilianska. Nå inredningen var ej den smak och trevnad som vi önska hemma i Sverige. Berget runt om med blommor terrasser och utsiktsplatser var bedårande.

Så gick vi hem. Mor gick till Scalia Carlson och fick veta rätt mycket om livet här och svårigheten med föda. Kardemumma, omöjligt, jäst, ransonerat etz.

Vi mötte Friherrinnan Sparre med sin svarta dotter. De voro så förtjusta i Taormina och allt som fanns där. Vi rekommenderade Ristorante Taormina för lunch och de rekommenderade källarlokalen med folkdansen, där vi hade varit den 11:te Mars. Efter middagen gingo vi dit en gång till. Dansade ett par danser, drack ett glas av Taormina Bianco och så gingo vi hem.

Tisdag 22 Mars 1938.

Natten var orolig, på morgonen hade jag huvudvärk i trots av att vi ej förtärt något. Det var liksom efter förra besöket i danskällaren. Vi gå ej vidare dit.

Vädret var mulet och svalt så vi gingo upp till Taormina och hade en utmärkt lunch och bad adiö till vännerna där. På vägen ner voro vi inne hos en stor antikköpmän, Antichita Galleria Costanzo och skulle betala en tavla föreställande "De tre konungarna" med gåvor till Jesusbarnet, målad på glas. 400 lire. Cyssan fick se ett pärlhalsband som han gav oss skriftligt på att det var äkta orientalpärlor. Mor tog det och jag förband mig att sända pengar, Lire 1000.

Kvällen som vanligt med kort

Onsdag den 23 Mars 1938.

Härlig morgon. Jag går ned till stranden och har 3 härliga dopp i Medelhavet med sol emellan. Så går jag upp för att möta mor. Vi lunchade på ett mindre hotell på storgatan och så skall vi se paraden, som ordnas som ett minne av facismens genombrott. Nå den skulle börja kl.6 så vi sågo ej så mycket för vi skulle vara hemma kl.6,30 för att äta och ordna för resa till Rom. Mor gick in i en guldsmedsaffär för att få minnesskedar till gossarna. Där fann hon halsband av "odlade" pärlor som kostade 300 lire. Vår vän som hade den stora affären hade tydligen lurat oss, ty vi kunde ej se någon skillnad på hans "äkta orientaler" och dessa "odlade" pärlor.

På väg mot Rom,

Vi kommo lyckligt på tåget och på färjan måste vi beundra ljustavlan på båda sidor om Messinasundet. Aftonen var härlig. Ett glas öl skulle smaka innan vi kojade. Hade ju ej fått öl under hela Sicilienvistelsen. Det såg härligt ut, men vilken missräkning då jag fick det i mun. Natten lugn och skön.

Torsdagen 24 Mars på väg till Rom. Tåget var inne i rätt tid och på Hotel di Russie fick vi ett utmärkt soligt rum åt trädgården till. Härlig blomsterprakt i trädgården och på vår balkong.

Besökte Dreyfuss platschef Hirsek. Han var från Elsas men född i Paris och således fransman. Hade varit sjöman, men fått denna förnämliga plats inom världskoncernen. Dreyfuss sjöfartsdirektör hade lovat mig kontanter som skulle bli minst lika förmånliga som turistliran och det gick Hirsek med på, men hade inga inne just då.

På hemvägen gingo vi genom den förnämliga spanskbyggda kyrkan "Santa Maria degli Angeli's". Då Spanien var i sin makts glansdagar byggde de kyrkor i Rom. Nu skjuta Italienarna ner kyrkorna i Madrid.

Vi lunchade i en mindre restaurante intill pensionatet _____, där vi från början hade tänkt att bo och dit vår postadress var bestämd. Middagen på Hotellet var bra x) , och så en liten aftonpromenad för att se livet. Det var tyst och lugnt.

x) En skål för mor i vit Loergr?? Christie . Det var ju hennes födelsedag.

Mars 25. De gamla ruinerna och så S:t Petri kyrkan, tog oss hela dagen.

Mars 26. Åter gamla ruiner och S:t Petri kyrkan. På kvällen ringde Sa-reedotti, chefen vid Triestevarvet. Jag bad honom komma och äta middag med oss. En upplysande och intressant afton.

Mars 27. Hirsek kom och hämtade oss för en bilutflykt med lunch långt in i landet. Hans fru var mycket angenäm. Vi bjödo dem att äta middag med oss på Hotel de Russie den 30 Mars, som ju skulle vara en festdag för oss.

Måndagen den 28 Mars. besökte jag vår beskickning i Rom. Träffade Marinattachéen Kapten Hammargren, som var mycket intressant och väl kände till flottans problem. Jag bad honom komma hem och äta middag med oss för att få prata ut. Det blev en intressant afton

Angående Sveriges sjöförsvär.

Jag framlade min åsikt att för vårt försvar ska vi ha de grövsta möjliga kanoner. Samma storlek som på Sverietypen borde ju vara lämpliga för att ha så enhetlig ammunition som möjligt. Farten kan ej betyda så mycket med de korta distanser som förekomma i kustförsvär. Skulle farten ha något att betyda bör den ligga betydligt över 30 knop. Då finns ej plats för artilleri, som dock är huvudsaken. Därför finnes intet annat val än en bitvarg som de snabbgående kryssarna ej våga sig på. Min ide är Sverige-typens kanoner och fart med den modernisering som den tekniska utvecklingen ger.

Torpedbåtana som drivas med motor intill 50 knop intresserade mera som tekniskt problem. De bygges mest av trä. Hammargren lovade låta mig veta mera om dem. Han skulle närvara vid Hitlerparade: 200 fartyg den största som någonsin varit i Medelhavet. Samtalet ledde till att jag skrev till Per

Albin att stå till förfogande om fosterlandet hade användning för min erfarenhet.

Besök på skeppsprovningstanken.

Den 29 Mars. Foro vi till Provningstanken. Chefen ,Ex Rota, mottog mig mycket hjärtligt. Han talade dålig engelska, men var klar och meddelsam. Jag fick deras senaste årsbok, som jag sedan överlämnade till Chalmers med en rapport om mina intryck från besöket.

Sedan sågo vi S:t Paulikyrkan, som ej imponerade så mycket på Cyssan, som jag tänkt mig. Även jag fann den entusiasm jag haft 1:sta gången för 5 år sedan, något reducerad.

Den 30 Mars 1938. Fyller mor 51 år. Jag uppvaktar henne med förgätmigej som hälsning från hennes tre "älskade" därhemma. Nå det kunde ju ej behövas för dem glömmet hon aldrig, men hon tyckte det var en rörande festlig hälsning på födelsedagen. Vi tillbragte en stor del av dagen i Vatikanen, där vi studerade parker och anläggningar. Jag tog en växt i fickan för att plantera hemma och mor fick S:t Per i mosaik som födelsedagsgåva.

På aftonen hade vi Hirsek till middag, lite extra på bordet och en flaska fransk champagne gjord stor effekt. Hirsek ställde sin bil till vårt förfogande följande dag.

Den 31 Mars. Vi foro till hamnen i Austria. Där var ej mycket att se. Vi sågo strålkastare på höga torn, liksom förra gången vi voro i Hirseks bil på utfärd. Bakom dem funnos väl artilleri för flygare. men de voro väl gömda. Badsäsongen hade ej börjat. Jag klädde av mig i bilen de största plaggen men behöll underkläderna på ty det blåste hårt. Rusade under skydd av en av strandens badhytter för att fullfölja avklädningen och ge mig ut i havet. Det var svalt och skönt.

En utpressare.

Då kommer en man gestikulerande och pratade. Han ville göra klart för mig att det var olagligt att bada och klä av sig vid hans badhytt. Jag bjöd honom en 5 lira, vilket var var priset för en badhytt på Sicilien, men han avslög indignerat. Han skulle ha 20 lire. Så öppnade han dörren till badhytten och bad mig stiga in. Det tackade jag nej till ty han såg ut som om han ville låsa in mig där. Jag klädde mej färdigt och gick till bilen. Chauffören kunde ej hjälpa mig. Vi förstod ej varandra. Badhyttsägaren antecknade bilens namn och skulle anmäla oss. Det skulle ej generat mig det minsta om bilen varit hyrd. Nu var det en bil som blivit ställd till mitt förfogande av en fransman som hade affärer i Italien. Han var därtill jude.

Jag var därför rädd att någon av mina handlingar här skulle kunna användas för att trakassera min värd, varför Cyssan och jag enades om en uppgörelse med den fräcke italienaren. Hon skulle som vanligt bli min Charge d'affair. Tog 20 lire med sig bort till italienaren just som vi voro färdiga att fara. Räckte honom en 10 lire, som han tacksamt tog emot och sprang bort och försvann bakom badhytterna. Förvånade sågo vi oss omkring och får se en polis komma. Det var den som skrämde utpressaren.

Detta var nättop det enda fallet då en Italienare bar sig illa åt mot oss. Annars voro de överallt förekommande, artiga och hjälpte bortkomna främlingar på alla sätt och vis.

Vi lunchade på ett enkelt värdshus, spagetti och lantvin passade bra och så foro vi ut på landet studerade folk och blommor. En härlig dag.

HUGO HAMMAR DAGBÖCKER Nr 9

Kap.3. Hemresa över Trieste, Wien, Berlin, Malmö och hem till Göteborg. Många möten och sjösättningar.

1 April till 25 Maj 1938.

1 April 1938. Förmiddagen användes till förberedelsen för resan. Efter en god lunch sutto vi på tåget bekvämt skönt och gott. Landskapet var vackert och intressant. Vi voro i Florens efter några timmar, där man rådde oss att byta tåg vilket blev en missräkning. Enligt tidtabellen skulle vi kunna stanna ytterligare ett par timmar på tåget och där haft vår middag. Nu måste vi flytta över i en rälsbuss. Vi upphandlade en liten matsäck och lydde. Där var varje plats upptagen. Någon tillstymmelse till bord fanns ej. Vi skulle ha maten i knäet. Det gick väl an, men pappersbägaren med vinet i måste tömmas för var gång.

Vi kommo fram till Trieste vid 11 tiden. I Hotel _____ funno vi Axel Johsson med hela sin stab, för byggandet av M.S. Stockholm. Ingeniörerna Sten o Runhagen, Christianson, Arkitekterna Ericsson o Alde och några mer. Vi hade en cocktail med dem och så gingo vi in i matsalen för att få en omelett och så kommo vi tillbaka till vännerna för kaffe cognac och en dans.

2 April. hämtades vi till Monfaleone där M.S. Stockholm låg under byggnad. Hon var nära sjösättningsklar. Ritningarna voro framlagda, ett i sanning intressant studium. Framför allt beundrade jag anordningen med matsalarna som kunde slås tillsammans på en cruise då alla passagerarna äro turist. Kök och serveringsrummen voro i mitten av matsalsutrymmet. Där fanns endast plats för dagsförrådet som fördes dit om natten från de

stora förråden i undre däckan. Plåtslageriet i bygget var välgjort. Elektrisk svetsning användes endast för att få jämna och släta förband, men ej i konstruktiva delar.

Arbetet drevs intensivt. Mannarna stannade vid maskinerna till dess att signalen gick, ibland något efter. Detta har jag aldrig sett förr. Jo i Gävle hos Brodins då vi "skoftade" (hade ackord).

Den gamle chefen (f.d. ägaren) var mig bekant sen flera tillfällen. Han var lugn och trevlig som vanligt och bjöd på lunch. Vi sutto i den stora matsalen. där bord voro ordnade för inspektörer. Var och en grupp hade sitt bord. Cosulitz hade ett långbord vid ena långväggen. Där sutto vi svenska gäster utom två arkitekten Ericsson och en ingenjör som hade bråttom och därför satt sig vid det för svenska båtbyggare avsedda bordet. Det hela verkade demokratiskt och trevligt. Den andra demokratien som Axel Johnson och svenskarna hade sådan beundran för. var verkets teater, bio och föreläsningssal. Det s.k. kulturella arbetet. Hos oss skulle detta ej gått under min tid. Det hade av arbetarna tagits som propaganda, vilket det ju även är. Med det demokratiska genombrottet i vårt land kanske det kommer. På kvällen gav Axel Jonsson middag för oss och övriga svenskar där. Flera av dem reste till Budapest för att studera vissa leveranser för M.S. Stockholm.

Grottor i Jugoslavien.

Söndagen den 3:dje April bjöd Sten på en tur till de stora grotterna. Färden var mycket intressant. Syrenerna stod i knoppning. I Jugoslavien hade folket sina gamla kläder och enkla hus som sågo så eländiga ut vid de stora militärpalatsen, kasernerna, med granna uniformer, allt symbolen för makt och glans. På kyrkogården sågo vi bara Jugoslaviska inskriptioner på gravstenarna. Vi fråga med Wallins Dödens Änglar: "Vad är all ära, all glans, all makt".

Vi foro med spårvagn in i grottan. Sedan fingo vi promenera 2 ½ timma i underjorden. genom de underbaraste salar av stalaktiter och andra stenformationer belysta av elektriska lampor, som tändes allt efter som vi gingo framåt. Det var en oförgänglig tur. Grotterna påminner något om Mallorcagrotterna men är betydligt vidsträcktare.

Besöken voro ordnade på så vissa tider och som vi anlände just som ett sällskap for in hade vi tre timmar att vänta. Dessa användes till studie av fjället ovan grottan och så för lunch som var välordnad i grottan. Efter lunchen hade vi vår promenad genom underjorden. Sen den var slut smakade det gott med en kopp te och så foro vi hem, efter en mycket lyckad dag.

Sareedotti hade skickat blommor till mor. Jag ringde honom och sa adieu. Cyssan packade, och så voro vi på nattåget till Wien.

4 Mars 1938. Resa till Wien. Intryck från Italien.

På tåget hade jag samlat mina intryck från Italien. Landet är ruinerat säga folk som anses förstå något. Men för mig har allt verkat trevligt rent och snyggt och framför allt har det varit mig en fröjd att se den arbetsglädje, som syntes över allt. Jag har fått den uppfattningen att guld i riksbankens kassavalv betyder ej så mycket som fullgod arbetsprestation på alla håll. Musselini har gjort underverk med dessa "dagos" som vi i U.S.A. brukade titta ned på som en apan närstående ras. Diktatorn har nog sin plats i arbetet att skola människosläktet för det tusenåriga riket. Fast nog känns det kusligt.

Dessa reflektioner kommo för mig på väg till Wien, dit man väntade Hitler, för att ta hand om det folkets guld och i stället ge dem instruktioner att arbeta.

Vi togo in på Grand Hotel. Där funno vi hela Tyska militärstaben, med vaktposter vid dörrarna.

Wien vid "Anschluss"

Cyssan packade upp och ordnade för 4 dagars vistelse. Jag skulle nämligen studera tanken och ha överläggningar med Dr Geber om vår tank i Göteborg. Medan jag gjorde detta fick Cyssan studera det glada Wien och dess fina butiker. I dess fönster stod över allt "Arier" med stora bokstäver. Hakkorsen lyste emot oss var vi gingo och man kunde konstatera en stark stämning för anslutningen.

Dr Geber var en kunnig och regil man. Det var ett nöje att få överlägga med honom. Han satte mig i förbindelse med de firmor som offererat oss olika delar. Traversbyggaren _____ var ej att träffa förr än följande dag. Han var i Berlin för att få beställning på järnvägsmaterial upp till 44 miljoner tyska riksmark.

Anläggningarna voro avsedda att normalt sysselsätta 4000 man fördelade på två fabriker. En i Wien och den andra _____. I Wienfabriken funnos endast knappt 10% av anställda, resten var arbetslösa. Man kan förstå med vilken glädje dessa skulle hälsa beställningen, som gav dem alla arbete och bröd. Då jag följande dag gick med chefen genom verken hälsades han överallt med glatt "Heil Hitler" Det var sanna entusiasmen.

Det samma fann jag dagen därpå hos _____ en gammal trevlig hantverkartyp, som gjorde fina instrument och dyligt. Vi hade beställt 2 st propellermätinstrument för _____ shilling. Nu skulle det priset ändras till

Mark, enligt Schachts bestämmelserna ____ Mark således en prisökning för oss av 14,000 kronor. Vi enades om att ändra kontraktet till £ sterling, vilket blev en prisökning av 7,000 kr.

Intressant var att höra hans glädje över att Österrike nu var förenat med det mäktiga Tyskland. Han hade för några år sedan sålt maskinerier och instrument till Brasilien, men då de levererades vägrade regeringen där att ta emot och betala dem. Detta skulle numera ej våga gent emot en tysk firma.

Liknande uttryck av belåtenhet med anslutningen funno vi på andra håll. På gator och torg var hakkorsflaggor överallt, färger och glädje. De som sutto bakom de nerrullade gardinerna och begrundade sitt öde, träffade vi ej.

Ja så voro vi i det glada Wien. På Grand Hotel var militärpomp och ståt, men ingen dans. Cyssan ville dansa wienervals så vi gick på Casino, där vi hade en god supé. Där fanns förutom oss två, två andra par och ett bord med 6 amerikanare damer och herrar. Ett halvt dussin officerare i vackra uniformer, som i tur och ordning bjöd upp en dam som satt ensam längst bort. Hon var tydligen den enda dancinggirl, som kommit.

Musiken var den vanliga amerikanska så på order av Cyssie fick jag säga överhovmästaren att hon rest till Wien för att få en Wienervals. Nå musiken spelade nu en vals. Mor och jag dansade den ensamna på golvet och fingo en applåd då den var slut. Ja det var det glada Wien. Vi blevo inte sena på det stället.

7 April 1938. Åter några överläggningar med Geber och så ordna för hemresan. Man fick ej använda shilling längre så jag växlade mina lire i mark att ha som reskassa.

Vid stationen skulle allt bagage granskas mycket noga. Vi passerade jämförelsevis lätt, men för andra tömdes alla väskor och plagg granskades. En dam togs in för kroppsvisitation. Alldeles som under kriget. Sedan vi kommit en halvtimmes färd från Wien så försvann flaggprakten. En hakkorsflagga på en station var allt, och efter en timma var även den borta.

Valutabekymmer.

I restaurangvagnen kom nya valutabekymmer. Shilling fick ej användas. Komna över gränsen till Tjeckoslovakien måste vi ha tjeckiska pengar och så skulle främmande valuta växlas. Men då växlades hela sedlar i detta mynt. En herre fick växla en £5 not och fick famnen full av tjeckiska sedlar. Jag hade tre 10 marksedlar, som jag behövde i Berlin, men dem fick jag ej ha över natten ty tåget går genom Tjeckoslovakien och Tyska marksedlar får ej exporteras. Nå export var ju klarad ty vi voro redan över gränsen, men de fick på inga villkor importeras till Tyskland. Jag försökte

förklara för dem hur lite det kunde betyda för den stora Tyska finansplanen om dessa tre sedlar lågo i min plånbok medan vi passerade gränsen. En högre officer sa lugnt här gäller ej sunt förnuft utan paragrafer och så växlade han en sedel i silver åt mig så jag skulle ha till bäraren då jag kom fram på morgonen. Schaffnern på tåget skulle ha ersättning för bäddning och en pilsner. Han fick bra överbetalt för att han växlade den 2:dra tian. Jag tror detta var ett utmärkt sömnpulver för mig den natten ty ej ett ljud störde mig förr än vi voro framme i Berlin där jag hade god användning för min tia och mina silverdukater.

8:de April. Kaffe på stationen. Så en bil till Skeppsprovningstanken i Charlottenburg. Jag blev väl mottagen och hade en intressant studie.

Berlin i ny skepnad.

Sedan jag var färdig beslutade Cyssan och jag att promenera genom parkerna och fram till stationen där vi hade vårt bagage förvarat till vårt tåg skulle föra oss hem. Promenaden var intressant. Jag såg de stora arbetena som nu utfördes i Berlin för de breda chanséer som byggdes att gå genom staden. De hade ändrat så mycket att jag hade lite svårt att orientera mig i denna stad där jag på sin tid var så hemmastadd och där jag gjort så många promenader särskilt under kriget då bilar ej stod att få.

Tågresan gick bra med undantag av lite palaver med konduktören om platsbiljetter, men det hör ju till resor i Tyskland. Vi gladdo oss åt ett få äta vår middag på den svenska båten. Då tågbetjäningen meddelade att dagens färja var tysk beslutade vi ta deras tåglunch och supera i Malmö.

Gränskontrollen var ovanligt trevlig och bra såväl i Satznitz som Trelleborg och kl 22 voro vi på väg till Savoy's ypperliga supébord.

Hemma är bäst, sa vi i trappen, men där mötte jag Kockums, som efter avslutade maskinprov hade stort kalas på Savoy. Där var ostronsupé och jag måste vara med och Cyssan fick äta ensam.

Försvarstankar.

Amiral Åkermark, över dir. Schoerman, marin dir, Herlin och en hel rad gamla vänner voro där och vi talade flottkonstruktioner ganska livligt och ogenerat.

Jag hade förut hållit mig ifrån att ha en åsikt om vårt försvar, dels därför att jag ej ansett mig ha den militära sakkunskapen men kanske mest att jag som leverantör ej velat blanda mig i beställarnas inre strider.

Som jag nu skulle lämna min anställning som chef för Götaverken, ansåg jag mig kunna gå fram lite mera självständigt. Den Österrikiska krisen hade

skrämt upp våra socialdemokrater så att riksdagen gjort extra försvarsanslag och skulle nu även förstärka flottan. Efter mina samtal med Kapten Hammargren i Rom hade jag skrivit till Per Albin och sagt att om han behövde mina kunskaper i en kritisk tid som denna så skulle jag ställa mig till förfogande. Jag ansåg mig nu kunna lägga fram min åsikt om våra blivande artillerifartyg. Då vi ej kunde få högre fart på de stora utländska måste vi ha så pass kraftigt artilleri att kunna hålla deras snabbgående fartyg på avstånd. Således Sverietypen men med alla de förbättringar i skydd etz som senare tiders erfarenhet kunde ge. Detta krävde bredast möjliga fartyg om ca 8000 tons depl. och 22 á 23 knops fart. Amiralen var alldeles enig härom och även i en del andra synpunkter jag fann lämpliga lägga fram.

Mor hade superat ensam.

April 9. Besök hos Kockums och överläggningar om International Shipping Construction. (I.S.C.) som skulle ha möte i Göteborg.

Olof hade middag för sin chef Hulterantz och oss. Ett lugnt party. Fick ej mycket intryck av slutresultatet.

April 10. Hemresa. Stannade över i Halmstad för att se till Signe Kanth, som fått en hjärnblödning. Hon var mycket nere. Robert's sorg var stor, hade hoppats att Signe skulle följa honom till slutet och Signe var rörande då hon sa att hon hade alltid tänkt sig detta då R. hade så svårt att klara sig ensam.

Åter på Verkstaden.

April 11. På verkstaden, stora beställningar hade ingått, men Johnson hade ej kommit någon väg. Jag måste resa upp till och höra hur han tänkt sig.

12 April reste till Stockholm. Hotellstrejken i full gång. Matsäck på tåget och så tog jag in på Pensionat Strandvägen. Det var bra och bra mat fick jag även där.

Johnson var knappast anträffbar så jag använde dagen för mitt redigeringsarbete med minnerna; Som emigrant i U.S.A. Detta var **den 13 April.**

Den 14 April följde jag med till Berga där Helge bjöd på god lunch. Vi hade ingående samtal om Johnsons nya typ men han var ej beredd att fatta något beslut och göra så stora beställningar i fallande konjunktur. Reste hem med eftermiddagståget och fann alla pojkarna hemma för att fira påsken.

15 - 18 April härliga Påskdagar med promenader. Hugo, Carl och jag gingo påskdagen från Floda till Hindås där Cyssan mötte med Nils och en

torr undertröja och så hade vi en god lunchmiddag och foro tillbaka med 5 tåget för att ha vår lilla supé i köket.

Den 16:de hade vi Fastrarna på påskäggsfest.

April 19. Sammanträde om Tanken. Jag redogjorde för mina observationer och så diskuterades olika förslag att ordna med bygge och utrustning.

Jagaren Göteborg igen.

På kvällen reste jag till Stockholm för att överlägga med K.M.F. om Jagaren Göteborgs pannor. En hade de själva kört sönder, de andra två skyldes på konstruktionen, för vilken vi skulle vara ansvariga i trots av att K.M.F. tydligen bestämt vilken panntyp och vilket material som skulle användas. (Penöt Karsberg skulle resa till Carlskrona för att på ort och ställe få en uppgörelse med ingenjörerna på platsen).

April 20, 21 och 22 slutredigering av "Minnerna II"

April 22. Reste hem för att ordna med sjösättning på Lördagen den 23. Norrmän och stora kalas, även på söndagen den 24:de.

25 April 1938. International Shipbuilders Conferens skulle mötas på Grand kl. 11. Redan kl. 10 möttes Industriföreningen för förberedande överläggningar. Kl. 11 möttes 2 representanter från vardera landen, England, Holland, Tyskland, Danmark, Norge. Från Sverige voro vi 4 stycken. Förhandlingarna gällde egentligen prissättningen, regler att följa vid förfrågningar. Bl.a. beslöts att meddela en ombudsman i Oslo för skandinaviska förfrågningar, och en ombudsman i Holland för de andra länderna.

Efter förhandlingarna gemensam lunch. Därefter besök på de olika varven. På aftonen brakmiddag på Lorensberg. Jag reste med 10,45 tåget till Stockholm.

26 April Förhandlingar med Johnson om de nya stora båtarnas konstruktion. Matsalen skulle upp ett däck. Hytternas antal ökas. Soldäck föröver etz. På aftonen industriförbundets middag.

Överläggningar med P.A. Hansson.

På industriförbundets middag träffade jag P.A. och tackade för det vänliga svar jag fått på mitt brev till honom av den 30 Mars.⁸⁾ Vi enades om att

⁸⁾ Koncept. Till Stadsminister P.A. Hansson. 30 Mars 1938.
Högt ärade broder.

Det är i dag 50 år sedan jag fick mitt betyg som skeppsbyggmästare. Under dessa år har jag arbetat 8 år i främmande land och 42 år i Svensk varvsindustri, - en i allmänhet lagom lång arbetsdag för att berättiga

träffas på hans arbetsrum i riksdagshuset följande dag för att närmare diskutera frågan.

Den 27:de hade vi en överläggning, som slutade med att riksdagen som i år ej kunde bevilja medel till nya pansarskepp skulle anslå 100,000 kr till konstruktionsarbeten för den nya typen, som skulle beställas omedelbart efter det riksdagen fattat sitt beslut. Då skulle ritningarna vara så långt framskridna att arbetet med kölsträckning etz kunde påbörjas omedelbart. Detta skulle marinförvaltningen få order om att överlämna till oss mot en ersättning per bok och räkning. Amiral Åkerman var mycket nöjd med detta. Överdirektören verkade lit tveksam. Var antagligen rädd för att jag skulle ta äran för konstruktionen från honom.

Den 27:de hade E.A. Hedens födelsedag. Han skulle ha den enskildt i sitt hem i Norsesund. Ingen skulle veta var han fanns. På morgonen hade han stor mottagning hemma i bostaden. Därefter reste han med familjen ut till Norsesund. Då jag hade allvarliga förhandlingar i Stockholm kom jag ej hem. Cyssan reste ut till Norsesund och framförde min hyllning.

29 April återvände från Stockholm för att hemma arbeta om Johnson båtarna enligt senaste diskussionen.

30 April. Överläggningar om fartygen.

På aftonen voro mor och jag i Trädgårdsföreningen och hade en valborgsmässoaftonsdans. Hotellstrejken var nu slut. Tat och Kajsa voro våra gäster. Eriksberg hade en sjösättning, många av gästerna kommo ned från övre våningen i danssalen för en sväng om, bådo mig gå med dem, men jag tackade nej.

1:ste Maj promenad ut åt Näset.

mig att övergiva plåtslageriet. Jag har därför sagt upp min plats vid G.V. till den 1:ste Juli, varefter jag skulle vara helt fri att egna de återstående åren åt minnena, Sjöfartsmuseet m.m. dyl.

Emellertid ser jag att tiderna just nu ej äro ägnade för vila. Här arbetas och rustas intensivt. Jag har fått den största respekt för vad som göres i Italien. Satt i går afton med Kapten Hammargren, Militärattachéen, och fick en känsla av att kanske min samlade erfarenhet kan ha något värde och då står den till fosterlandets förfogande helt och fullt, sedan jag lämnat verkstaden. Jag reser hem över Wien för att vara i Göteborg i medio av April.

Tillgivnast Hugo Hammar.

Svar:

Ärade Broder.

Tack för ditt brev och ditt löfte! Jag skall ha det i minne. När Du kommer till Stockholm hoppas jag Du kan finna tid för att besöka mig och berätta något om vad Du erfarit under Din resa .

Tillgivne vännen

19/4 1938

P Albin Hansson.

2:dre Maj överläggningar på G.V.

3:dje Maj. ESABs bolagsstämma, därefter stor middag för ett 30 tal i Trädgården. Jag och Cyssan foro med nattåget till Stockholm.

Div möten i Stockholm.

Maj 4. Lloyds com. möte på Grand Hotel Royal och middag i Spanska rummet. Flott och fint. Många tal och bra meningsutbyte. Ett stycke sjöfartsriksdag enligt Lloyds gamla traditioner där man träffas på en krog för att tala shipping.

Maj 5. Sveriges Allmänna Sjöfartsförening möte i Teknologföreningen. På aftonen middag på Hasselbacken, numera äro dessa tillställningar lite givande och tråkiga. Kapten Norberg sökte kritisera regeringens förslag till bemanningslag och misslyckades, dock ej så radikalt som Dir Öberg i Sveabolaget.

Maj 6. Varvsindustriföreningen årsmöte. Jag lät mig återväljas för ett år, alldenstund man ej hade klart för sig hur den nya styrelsen skulle se ut. Dansade på Strand.

Svenska Teknologföreningens avdelning för skeppsbyggnadskonst hade även sitt vårmöte samma dagen (den 6:te Maj). Av intresse var Karlstads propeller med vridbara blad, som bör ha en viss betydelse för bogserbåtar och dyl. Capt. _____ från Engelska flottan höll föredrag om Ekolod och visade hur man med detta kunde röntgenfotografera sjöbotten. Detta skulle passa utmärkt. Elvsborgsfjorden där vi nu planerar stora industri-anläggningar för vilka fodras djupgående inlopp. Kostnaderna härför beror på hur långt under leran berget kommer upp. Jag bad honom kommat till Göteborg, vilket han meddelade att han skulle göra i alla fall.

Skageraks ekolod.

Han skulle nämligen konferera med K.B. om Skageraks ekolod. Från början hade vi installerat ett Tyskt ekolod. Vetenskapsmännen föredrar alltid det tyska, och för oss var detta det billigaste, så här var stor enighet. Men så visade det sig att ekolodet ej fungerade. Tyskarna förklarade att detta berodde på att vår varmluftsmaskin skakade fartyget för mycket. Detta var enligt vår mening vanlig tysk affärsprincip att skylla på andra. Vi satte in ett Engelskt ekolod, som fungerade utmärkt. Då bådo tyskarna om att få ändra sitt, vilket K.B. beviljade. Båten dockades och så sattes där 4 lådor på botten av båten, tätt intill kölen med dålig strömlinjeform så de förorsakade så stor turbulens att denna störde det engelska ekolodet så att det ej fungerade annat än vid stillaliggande. Tyskarna påstod nu att

engelsmännen mixtrat med sitt lod så att det ej skulle kunna fungera under gång och på så sätt tvinga tyskarna att ta bort sina lådor.

Sigtuna och Hugo.

Lördagen den 7 Maj reste vi på eftermiddagen till Sigtuna för att vara samman med Hugo. Han kunde ej klara Engelska, Tyska och Latin, så jag måste tala med rektor Brunius om huruvida han skulle ha någon chans att läsa upp sig i andra ringen. Han ville gärna sitta om ett år för att vara med i den under bildning varande reallinjen.

Brunius tillstyrkte att han satt kvar och lovade försöka få en reallinje till stånd. Hugo skulle ta en extra kurs i Tyska genom att följa med en studiegrupp till Stockholm. Där skulle han särskilt lägga sig vinn om Tysk grammatik.

Vi åto middag kl. 4 med ungdomarna i skolan. På kvällen var fest för f.d. elever. Pojkarna hade gjort en massa roliga nummer så som sed är i skolorna. Jag brukade där alltid vara klädd till kvinna, så var även Hugo här. Han skulle dansa "Den döende svanen". Dräkten var dråplig. Klänningslivet öppet där bak ända ned under midjan visade hans mullighet på ett sätt som gav en stormapplåd. Mor vrålade så det hördes av Hugo på scenen. Men detta störde honom ej. Han trampade i väg efter musikens toner och folkets jubel till han med dramatiska gester sjönk ned på golvet. Så rullades han ut. Publiken vrålade. Så nog var hans debut lyckad.

Sen var där danser av olika slag. Mor och jag svängde med. Så samlades vi alla vid estraden under Rektor som kommenderade hälsning för God Natt Vi hade haft så trevligt så vi tog oss en liten supé på hotellet och dansade där ett slag innan vi gingo till kojs.

Söndagen den 8 Maj. hade vi lunch med Hugo och så reste vi till Stockholm. Jag skulle träffa en korrekturdam där för Minnena II. Det var på Strand. Sedan vi voro färdiga promenerade mor och jag ned till tåget Kl. 16,40 gick tåget. Vi hade en liten trevlig middag med ett glas vin och så voro vi i Göteborg lagom att gå till kojs.

Bekymmer med B & W.

Måndagen den 9 Maj fick vi meddelande om att Burmeister & Wains chef, Dir Möller, lämnat anbud på en båt för Svenska America Mexico Linjen, som vi redan gjort upp om med nämnda rederi. Det gällde endast några detaljer och så en justering av priset. Beställningen var meddelad till den skandinaviska ombudsmannen Herr Bang i Oslo. Från honom hade vi

ej hört att någon annan än Eriksberg fått förfrågan och de hade avstått denna beställning till oss mot annan favör.

Under det att vi måndagen den 25 April satt i I.S.C. och beslöt om priser och former att hålla dem uppe, gick således Möller till S.A.M. Linjen och erbjöd sig bygga båten utan att följa någon av de gjorda avtalen inom I.S.C. Vi hade mycket bekymmer med detta. Vi kunde ej gärna låta utländska varv ta denna beställning, nu då priserna voro fallande och vi måste hålla oss väl fyllda för att ej behöva avskeda folk. Nå, jag fick kontraktet klart men prutade 220,000 kronor för att kunna möta B & W:s pris.

12 Maj hade K.A.K. sin stora vårbal. Dansen roade mig. Cyssan ville ej gå med ty sällskapet roade henne ej. Jag träffade många där, som voro av ett intresse att få tala med.

Sjösättning Nordstjernans "Peru".

Den 14 Maj voro vi färdiga att sjösätta Axel Ax:son Johnsons nya båt. Ingeborg Mark skulle bli gudmor och ge fartyget namnet "Peru" Sjösättningscermonin gick enligt program och så foro vi till Trädgårdsföreningen för lunchen, och talen. Då man sjösatt så många fartyg och fått hålla så många tal viste jag knappt vad jag skulle hitta på. Knut Mark var sjuk så jag skulle presidera som Styrelsens ordförande och som V.D. Det blev således 1) hälsningstal, 2) tal för rederiet, som jag viste skulle besvaras elegant av Axel A.son och 3) så måste jag tala för fartyget och Gudmor och överlämna armbandet. Vi hade i år redan haft 3 sjösättningar där jag hållit dessa tal och nu var det tre till innan jag kunde dra mig tillbaka. Det kändes lite tröttsamt.

Då kom jag att tänka på en gång när vi lämnade Lindholmens Verkstad och skulle ha en middag för s.k. Lundbyvännerna, så sa Betty till mig. Vi har ej råd att göra någon fin middag så det hela verkar lite enkelt. Du får göra något bra tal så det verkar festligt. Jag hade just då läst ett skådestycke som började:

Där viskar en sång i mitt öra

Den dansar så lätt upp på tå

Den tog jag till utgångsstycke och lät vännerna få rim om all vår glädje vi haft i Lundbysociteten. Det blev stor succé och festen blev bra. Sedan har jag använt mig av den ett par gånger med framgång. Varför ej även nu? Jag skrev således och fortsatte:

lyss vänner så ska ni få höra
om Ingeborg Hugo de två.

#

Den ligger så långt bort i tiden
Att Göta Verkén knappt var drömt
av andra än Knut och Druiden

- jag själv, som fick knoga födömt.

#

Då gick jag, besvärligt och solig
I kläder, som slängde och slog
Åt plåtslagaren senig och knotig
De sköna på smilbandet drog.

#

Dock lekte mig stordåd i hågen

- men ensam är långt ifrån stark jämt drev i motström på vågen Till
mötet med Ingeborg Mark.

#

Som Nordlandets rakvuxna tärna
Hon kom lik en strålande fe
En tindrande eggande stjärna
att skapande glöd åt mig ge.

#

Hon följt mej i dagar som svunnit
i stävsamma brusande år
För henne jag svärvat och brunnit
och lika bedårad jag går.

#

Två skepp bära frejdigt på färden
de klingande namn du dem gett
I dag har "Peru" ut i världen
Lyckönskad av dig sig begett.

#

Jag tackar dig varvshertiginna
som hjälpte mig ung och spartansk
Nu kanske jag blivit - Gudinna
mer sirlig och Gustaviansk.

#

Det blev stora applåder och jag måste lova att ge verserna till Ingeborg.
Hon fick dem senare med ett album, som visade ej endast fartyget utan
även byggnad och sjösättning. Plåtslageriet måste vara med.

Johnson hade i sitt tal uppmanat Landshövding Jacobson att ordna en fest
för G.V:s arbetare. Han anslog Kr 50,000 till detta. Det blir "etwas noch
nie da gevesen" och mycket bekymmersamt. På kvällen hade Ingeborg

Mark middag. Knut var sjuk, ingen fick se honom mer än jag som hade ett långt intressant samtal med honom om framtida ordningar för Götaverken.

Söndagen den 15 Maj. Johnsons voro kvar i staden, men jag ville vila, höll mig undan, ty följande dagar hade jag många stora uppgifter för mig.

Måndagen 16 Maj. På förmiddagen uppvaktning hos Svenska Am. Liniens Redare Axel Jonsson, som fyllde 50 år. Presenternas mångfald och dyrbarhet överträffade vad jag hittills sett.

Sedan gingo vi till Oscar Medelius som fyllde 75 år. Det var enklare men säkert lika mycket hjärta.

Axel Jonssons 50-års kalas.

På kvällen hade Axel Jonsson stor middag för ___ personer. Den var ordnad på vinden, med dekorationer etz från fartygens Crusingsfester. Mycket lyckat det hela. Överst hängde en skylt på vilken stod att läsa: "Totalförbudet avskaffat. Talförbud infört. 100 kronors böter för varje tal". Detta lyste med vandrande elektriskt ljus.

Om en stund började Gustaf Janson ett tal för 50 åringen. Då blev fru Elin Janson, hans mor ond, för hon hade tänkt att bryta mot förbudet med ett tal för sin svärson. Jag som förde fru Elin till bordet hade svårt att lugna henne. Så enades vi om att jag skulle hålla ett tal för Axel, där jag fick egna hans bortgångna maka en hyllning för vilken alla reste sig. Mycket stämningsfullt.

Sedan kom där tal efter tal och vid desserten höll Elin Janson ett tal för Axel, originellt, spirituellt, hjärtligt, nog ett av de bästa på kvällen. Aftonen blev glad med dans och stor supé.

Ocean.

18 Maj. Hade Ocean sin stora årsmiddag. Det hade vuxit från att för 20 år sedan vara en liten familjemiddag, där Karl Ahlberg bjöd sina närmaste vänner efter bolagsstämman, till att bli säg ett tjog på Trädgårdsföreningen, där vi alla sutto bänkade vid ett långbord. Nu voro vi över 100, vita salen var fullpackad, gästerna många, rätter och viner därefter.

Jag hade hedersplatsen och var bekymrad över att behöva hålla tal och tacka för maten. Gustaf Janson, som satt på andra sidan värden, bad att få säga några ord. Så höll han sitt tal som han hade berett sig på och som ju måste komma fram. Nå det innehöll inget annat än ett tack för maten, som jag tydde på att han var missräknad att ej ha fått den platsen, som passade för det talet. Emellertid blev formen av hans tal sådan att jag ej befriades från att hålla det officiella tacktalet.

19 Maj. kom Scareedotti från Norge, där han avlevererat M.S. Vega, som var det flottaste fartyg som nu uppehåller trafiken Norge - England.

Axel Jonsson hade stor lunch för honom i Trädgårdsföreningen. Ganska angenämt, men dagen blev förstörd och sen.

Gouthia.

20 Maj hade Gouthia 75 årsjubileum. De hade ej haft någon middagar sedan krigets första dagar, då de även brukade bjuda mig. På den tiden med fri brännvinsutskänkning ansågs en sup till maten ej fint. Dock fanns en och annan, som höll på nubben. Jag observerade att vaktmästaren höll med ett glas brännvin bakom ryggen på Gustav Ekman styrelsens vice ordförande, som satt som vice värd vid middagen.

Följande år svarade jag på inbjudningen till årsmiddagen att jag skulle komma men satte som villkor att jag liksom visevärden fick en sup till maten, även om det skulle ske i smyg. Vi fick alla en snaps.

I dag skämtades mycket med denna lilla episod, så jag måste hålla tal och berätta om gamla minnen. Middagen var officiell och Landshövdingen tackade för maten och utdelade förtjänstmedaljer. Dir. Bergendahl skulle se överraskad ut då han fick Vasaorden, och det gick bra för honom, men ej för oss som läst det i dagens tidningar. Mat och dryck var det mest överdådiga. på mig verkade det vräkigt.

Svenska Mässan.

Lördagen den 21 Maj öppnade Svenska Mässan. Högtidliga tal av Fallenius och Landshövding och föredrag av Ex. Björn Prytz, så lunch med dåliga tal och do.mat.

På eftermiddagen Tekniska Samfundets stora mässmöte. Ämnet hette _____. Det behandlades bra av Dir Schmitt i Göteborgs Bank. Under diskussionen yrkade jag på bättre förståelse för att utnyttjande av yrkeskunnighet i försvaret. Att t.ex. låta en utbildad förstklassig motormontör tjänstgöra som signalmatros var ej ett rätt utnyttjande av våra försvarsresurser. Jag förstod mycket väl att en militär ej gärna kunde avgöra mannens lämplighet, men här borde ett intyg från hans förman ha en viss betydelse. Detta kom i pressen. Jag fick brev från staben om detta, där de sökte försvara sig på vilket jag fick göra ytterligare utredning.

Vid middagen hade de plaserat mig närmast till höger om värden och så vår gäst Överste Rapp efter mig. Som väl var fick jag ändrat detta så översten ej märkte det, och han fick hålla sitt tal där, som var en nödvändighet då han ej yttrat sig i diskussionen.

22 Maj. Långpromenad.

24 Maj. Davy Robertsons stämma.

Sjösättning av M.S. Tunaholm och Elin Janson.

25 Maj. Sjösättning av Mexicolinjens M.S. Tunaholm. Själva dopet skulle förrättas av Ragnhild Jonsson. Jag hade talat med hennes mormor Elin Janson om detta på Axels födelsedag och hon hade framkastat att få ha sjösättningslunchen, vilket jag genast accepterade. Vi skulle ju spara någon tusenlapp på detta och så ett avbrott i enformigheten på restaurang.

Från Elins sida hade detta från början kanske endast varit ett hugskott. Men då hon såg hur intresserad jag visade mig så tog hon det mera allvarligt. På Torsdagen såg vi i tidningen att hennes sons svärfar hade gått bort, så jag ringde på Fredagen och frågade om vi ej skulle ändra om det hela. Men nu var det ordnat och nu ville hon fullfölja programmet. Ja så kom det för mig att ordna med tal. Knut Mark var fortfarande sjuk och jag själv lite trött.

Så kom jag på iden att be Söderskog (redaktör för "Sjuan" och elektrikerförförman hos oss) skriva vers till Gudmor efter vissa direktiv från mig. Han hade hjälpt mig med några versfötter på Ingeborg Marks verser. Han fick mina Minnen I och kunde ju använda "solvändan" vilket han gjorde bra. Verserna bifogas: ⁹⁾)

⁹⁾ Ack solvända, blåklint och alvarsviol!
Ni klarögda barn, som på Alvaret skratta,
och skapats vid sjövindens flirt med fru Sol.
mot Rosen de färger bli matta.
Ty rosen är Ragnhild, en älva, en dröm,
en nyck av naturen i frostiga norden,
en bländande hägring på vardagens ström,
en skönhets ängel på jorden.

Jag plockade blommor i ungdomens vår
linnéor i skuggan och alpros på klippan,
och stacks jag av törnros i vildvuxna snår,
så sökte jag lärdom hos sippan.
Men utlandets yppiga flora försvann
och doftade strävt, liksom grekiska pimjen
när jag på den hisingska strandbädden fann
en ros från Amerika-Linien.

I dag, vackra ros, "Tunaholm" har Du döpt!
Du förde dig stolt, men Din hållning var ledig.
Den synen var grann, och din bild har Du stöpt
i minnet på dem, som fick se Dig.
Men själv blev Du träffad av allvarets stänk
- en ros får till slut även den sina märken -
och nu binder jag Dig med en gyllene länk
för all framtid vid Götaverken.

Sjösättningen var på bädd Nr 4 som hade stor plattform. Heyman hade bjudit våra rörmokarkunder att närvara vid högtidligheten och efter den stor lunch på Långedrag. I sista stund kom en hel del rörmokaredamer med, som även skulle vara på lunchen. Jag ansåg att fru Heyman då skulle följa med dem, men hon fann det finare att gå på Jansons lunch, vilket förargade mig mycket. Har alltid hållit på att uppmärksamhet mot våra kunder går före personlig trevnad.

Sjösättningen gick programenligt. Då visselpipan blåst av arbetet sa Ragnhild sina ord och krossade flaskan mot Tunaholms bog, som omedelbart gled ut i vattnet. Så skildes de två sällskapen, Heyman till Långedrag och vi andra till fru Janson, som ordnat sittande bord för ett 40 tal gäster.

Gudmor och hennes syster Ingela samt två Broströmsflickor sutto med Dan Axel vid ett särskilt bord. Då turen kom för mig att överlämna armbandets till Ragnhild Jonsson steg jag upp från min plats bredvid värdinnan, ställde mig vid Gudmor och vände mig till de tre andra:

Ack Solvända (den soliga Ingela Jonsson)

Blåklint (Kerstin Wijk i blå kostym)

och Alvarsviol (den högtidligt allvarliga)

ni klarögda barn etz.

Jag läste bara 1:sta och 3:dje versen, men där blev stormande applåder.

Allt annat gick som som vanligt. Men alla voro ense om en ovanligt trevlig sjösättningslunch. Elin Janson hade all heder åt festen.

HUGO HAMMAR DAGBÖCKER Nr 9

Kap 4. Sista månaden vid Götaverken med förhandlingar, invigningar, jubileer, provturer, sjösättningar och förberedelse för sista dagen på jubbet. 26 Maj till 30 Juni 1938.

Förhandlingar med Axel Ax:son Johnson.

Den 26 Maj. Kristi Himmelsfärdsdag rester jag till Stockholm för att träffa Axel Ax:son den 27 Maj. Vi hade nämligen en plats för ett nybygge att leverera 1939 ledigt och detta hade hela tiden varit avsedd för Axel Ax:s sons nionde båt av Nordstjernantypen. Johnson hade alltid sagt att han måste ha den men hoppades att priset skulle falla innan han beställde.

Nu kom Rolf Sörman och ville belägga den platsen med en 12,000 tons tanker och ett hyggligt pris. Jag ansåg dock att jag skulle se Johnson innan

vi antog Sörmans erbjudande. Sörman gav oss stora företräden för att som han sade få skriva under det sista kontraktet som Hugo Hammar gjorde.

Jag sökte upp Johnson och bjöd honom den nionde båten för 4,100,000 kronor. För den 8:de hade han betalt 4,750,000. Han ansåg mitt erbjudande mycket lågt. Men Johnson ville ha än lägre pris och så blev det ej affär med honom. Sörman fick leveranschansen och vår affär med honom var bättre än med Johnson.

A.O.O. bolagstämma. Jag valdes till vice ordförande efter L. Yngström. På kvällen middag med A.O.O. Där hade jag doktor Söderlund till bordsgranne. En förtjusande man, som jag skulle ville ha till operatör om något sådant skulle krävas för mig eller de mina.

Efter middagen spelade alla kort. Jag gick ned på Grand Hotel Royal och hade ett par danser med Birger Hammars damer.

Invigning Stockholms Marinmuseum.

28 Maj 1938. invigdes Stockholms Marinmuseum. Jag var inbjuden att representera Sjöfartsmuseet i Göteborg. Hög hatt chaquette. Mycket flott inbjudan. H.M. Kung Gustav, Kronprinsen med Prinsessa och de övriga kungliga huset. Alla våra amiraler såväl tjänstgörande som pensionerade 9 st. Så kom Josef Sachs inmascherande . Jag frågade Amiral Ericsson, vad han hade gjort för flotta och sjöfart. Amiralen sa: "Inte ett dugg och är ej inbjuden. Han har sträckts upp sig så fin för att kunna sätta sig bland de inbjudna".

Då jag träffade Josef sa jag: "Så trevligt att se dig här. Jag trodde att du ej skulle offra nöjet att va med i morgon när Stockholm sjösätter i Trieste av prinsessan Ingeborg. Du är ju så intresserad i det bygget" "Nej".sa han "det Nordiska Campen?? som ha intressen där och jag lägger mej i de där småaffärerna".

Det var en strålande solig dag, som väl var för arrangörerna, ty något skydd för vind och regn kunde ej skaffas. Allt var stiligt och flott. Cormans tal var elegant. Sen kungen sagt sitt ord, fick vi tåga in i museet och göra rondan. Jag hade gjort den förut som väl var ty nu kunde man ej se något i trängseln. . Hälsa på en massa vänner och bekanta. Kronprinsessan kom och hälsade. Jag märkte henne ej förr än hon stack fram handen och sa "Goddag".

På aftonen var ordnad en middag på "Solliden" på Skansen. Smoking: Ena benet på den U-formade veranda restaurangen var avbalkad med förhängen för oss. Vi voro väl i allt ett 60 tal. Curman presiderade. Amiral Åkermark satt hedersgäst sedan kom jag och så Amiral Ericsson. Mitt emot

satt Traung, som väl var, ty annars hade jag kanske fått svårt att klara mig som representant för Göteborgs Sjöfartsmuseum.

Det hade meddelats oss att inga tal skulle hållas, men just som vi satte oss till bords sade Amiral Wester till mig: "Du får nog lov att säga några ord för Sjöfartsmuseet i Göteborg. Här kommer att överlämnas adresser och presenter till oss under middagen. Göteborg har ju givit oss den vackra modellen av "La Coquette". Då de andra ländernas museirepresentanter tala så kommer de att vänta något från Göteborg"

Nå jag tog en papperslapp och började anteckna några stolpar att hålla mig till redan vid smörgåsen. Amiral Ericsson som satt vid min sida sa då bestämt: "Nonsens här får inga tal hållas". Curman reste sig vid snapsen och hälsade gästerna välkomna. Rödvinet serverades innan soppan hunnit komma på bordet och vid detta höll Curman ett längre tal där han vände sig till var och en av representanterna från de olika museerna.

På detta reste sig Norge omedelbart och höll sitt tal och överlämnade sin gåva, så kom Finland, Militärmuseet i Stockholm och Albe således 4 tal innan soppan åts och serverades. Serveringen störde föga ty bakom avskärmningen satt ett bord med ett duzz damer som hade en jubileumsfest, som var så högljudd att talarna vid vårt bord måste använda alla sina röstresurser för att bli hörda.

Curman bad mig ej tala förr än efter steken, vilket jag med glädje biföll så blev det en stunds ro till dess att Dansken började. Han höll tre långa tal i rad. Det var svårt att förstå honom, men nu voro vi ej längre hungriga så vi togo det gemytligt. Så kom min tur. Traung hade med sig en tavla målad av Hägg på 60 talet. Den visade briggen Gladan med örlogsflagg, men innan hon hade ändrats till örlog från att vara ett handelsfartyg. Kanonportar och dylikt fanns ej. Gladans mast står framför Museet och hade med sitt flaggspel i hög grad bidragit att höja festligheten vid invigningshögtidligheten. Detta gav mig utmärkt stoff till mitt tal, som gjorde vår gåva till en väl genomtänkt sak. Enligt vad Curman sa i sitt tack.

Sen kom det ena talet efter det andra. Kl. strax före 12 gick jag. Då höll Kapten Elsén på att tala. Vid utgående stannade jag vid dambordet, som hade stört oss så mycket och sa: "Har ni inte tänkt på att någon stund lyssna till oss i stället för att störa oss med edert snatter" "Jo" svarades strax "Vi ha lyssnat enträget men aldrig hört ett ord från Eder värt att egna någon uppmärksamhet". Ja de hade kanske rätt.

29 Maj. Reste hem med morgontåget för att få äta söndagsmiddag med mor i vårt hem.

Följande dagar full sysselsättning med att ordna för min avgång.

Hedén skulle övertaga V.D. ansvaret, Heyman vice V.D. Jag hade tänkt mig att Borgström skulle utses till andre vice direktör. Men Heyman ville ej detta. Var rädd för att då komma i skuggan under skeppsbyggaren. Hedén ansåg att det var svårt att gå förbi Seldén. Han var ju praktiskt taget krympling, så han fick sitta kvar på sin stol och sköta rent tekniska detaljer med kunderna. Ja det var mycket fram och tillbaka.

Själv gick jag i avskedskänslor. Styrelse och högre tjänstemän hade jag sett så mycket och haft dem hemma på middagar och dyl. Men avdelningscheferna ej. Någon gång en som haft särskilt med den eller den affären som avhandlades hemma, men aldrig fruarna och det hade ju varit de som hållit gossarna i god form.

Två middagar.

Den 30:de Maj hade vi middag för ett dussin av dem med fruar. Den blev mycket munter, tack vare att Bülow som även var med, pratade så många dumheter. som i den kretsen togs upp som lustigheter.

Den 1:ste Juni hade vi den andra middagen. Det var mest Götaverkare och fruarna. Billvall o Dahlin, gamla gardet. Intimt och trevligt. Vi körde ut dem lite för tidigt tyckte de, men jag var ju gammal. (Enl. Gästboken stor glädje).

Pension

Hade på förmiddagen haft styrelsen samlad för slutlig och officiell bestämmande om min pensionering den 30 juni och om verkstadens organisation. Knut Mark hade ett enskilt samtal med mig där han bjöd extra pension, då enligt hans mening den ordinarie kr. 5,000 (per år) var för liten. Av principiella skäl avböjde jag detta, ty om en tjänsteman med min höga inkomst ej kan samla av den till gamla dar, hur skall man då begära att de andra ska kunna göra det. Så framkastades det att bolaget skulle betala mina skatter 2 år framåt. Gärna det, men då skulle detta gälla alla tjänstemän, som pensioneras. Sammanträdet var stämmningsfullt och lugnt. Med en del vänliga uttalanden. av vilka en del antecknades i protokollet.

Ingångna beställningar var rekord.

3 Juni. ESAB styrelsemöte utan middag. Jag hade gossarna hemma från skolan med.

4 Juni, Tat och Kajsa med gossarna till middag.

5 Juni. Fotvandring.

Studentjubileum i Kalmar.

6 Juni resa till Kalmar, där jag anlände strax före kl. 10. Hungrig ty tåget var försenat så vi fick ingen matrast i Nässjö. Jag gick in i restaurangen för att äta. Där var dans. På matsedeln såg jag gravlax, något som jag åt första gång efter studentskrivningen. Jag var ju kommen för att fira studentdagen så det passade bra, och smakade utmärkt. Det var länge sedan jag hade den rätten. Jag träffade många bekanta, dansade och hade det bra.

Den 7:de Juni gick jag till Ingeborg Hammar som hade mycket att säga. Vi tog en bil och for till torget för att köpa blommor, en för Mimmi och en för Henrik, så åkte vi ut till Dörby kyrkogård. Mimmis grav var ej så väl hållen, som syskonbarnen och arvingarna där på platsen borde ha den. Henriks grav i Kalmar kyrkogård var finfin.

Vi hade stämt möte vid fontänen mitt för Frimurarhotellet kl. 14. På väg dit möter jag två unga studentskor. Marie Louise Nordmark och fru Svensson båda från Borgholm. Den gamle studenten tog en på var sida och så kommer vi till mötesplatsen där Josef Lind och Alinus Engström möta. Flickorna fick gå. Vi upphandlade blommor för våra vänners gravar och bege oss till kyrkogården, där rektor Marens Bergman, Södén m.fl. hyllas.

Så är det läroverket där studentexamina försiggår, Vi beundra Prins Eugens målning och mycket annat. Det välordnade flotta laboratoriet gör tanken på ett tekniskt gymnasium här helt naturligt. Det skulle ej kosta något nämnvärt.

Jag går hem, badar och vilar för att kry kunna möta upp till middagen kl. 6,30. Kl. 6 hör jag studentsång utanför. Skyndar ner för att finna de nybakade mössorna på marsch från skolan till Teatervallen. Jag skyndar förena mig med dem. Kommen mitt i tåget mellan två flickor marscherande upp på vallen under munter sång.

Josef som står där tar mig från flickorna och för mig till vårt bord där Alinus står och väntar. Så sjungs sången som vi avhöra stående. Marie Louise och hennes väninna uppvaktar mig. Fotografen passar på tillfället.

Nå så ha vi vår lilla middag endast tre Fritz Söderberg blev förhindrad att komma liksom John Fletcher.

Den 8 Juni med första tåget till Göteborg för att kunna vara med på Einar Langes stora årsmiddag. Hedén och Heyman voro förhindrade att vara med, så måste jag komma, då G.V. direktion ej kunde vara helt borta. Landhövdingen var i sista stund förhindrad komma och så måste jag hålla tacktalet för middagen. Det var det gamla vanliga flott och gott, utan att lämna något särskilt att minnas dagen därpå.

**50-års jubileum som skeppsbyggare med provtur med Onassis
"Ariston"**

Den 9:de Juni skulle Chalmers ha sin årsfest. Vi 1888 års klass firade 50 årsjubileum. Vi hade provtur den dagen med 15,500 tons tanken "Ariston" byggd för Greken Onassis, som var skriven i Argentina. Kontor i London. Fartyget seglade under svensk flagg, allt något som skulle ha låtit som en saga om man talat om det för 50 år sedan.

Jag hade bjudit mina årskamrater att delta i provturen. De kommo alla kvarlevande utom Carl Ulr. Möller, som var förhindrad av en bronchitis.

Närvarande var således: Friherre Truck, Disp John Busk, Stadsing. Kinnman, Disp. Sigv. Reutersvärd samt Skeppsbyggarna Hugo Schubert, Oscar Medelius och jag själv. Möller sände hälsningstelegram. Vi voro således samlade alla 4 utexaminerade 1888. Ingen var död. Av övriga kurser voro bland ___ elever endast 4 ovannämnda kvar.

På morgonen besökte vi skeppsbyggaren Kapten Tryggers grav där vi nedlade en krans för att på så sätt hedra vår gamle lärare.

Kl. 9,15 foro vi till gamla Chalmers gård, där de övriga åttioåttorna mötte med en krans för rektor Wikander och så foro vi till bogserbåten vid Stenpiren, som skulle ta oss ut till M.S. Ariston som låg på Rivöfjord och gjorde nödiga kompassjusteringar före provturen.

Vi hade sökt Hugo Schubert över allt. Han hade lämnat in sin väska på Grand Hotel och sedan gått ut att se staden innan bogserbåten var färdig att gå. Han hade ej fått besked om kransnedläggelsen. Kl. 10 tog jag en bil och for tillbaka till Grand Hotel, men han fanns ej där så det var ej annat än att gå utan honom. Mycket ledsamt.

När vi kastat loss går jag omkring och hälsar på gästerna ser jag en man i blå glasögon. Det är Hugo Schubert, som glasögonen gjort oigenkännlig för oss alla. Själv såg han så dåligt att han ej kände igen någon.

Sedan vi kommit ombord lyftes ankare och bjöds på te, sedan besågo vi pumparrangemanget m. m.

Vi voro över 100 gäster ombord så lunchen serverades på däck, där skyddande segelduk blivit uppsatt. Allting fungerade enligt plan, allt från nubben till motorerna som utvecklade 6,500 EHK. Farten blev $\frac{1}{4}$ knop mer än garanterat. Stämningen var god då vi vid femtiden komma in i Göteborgs hamn. Kl. 8 var Chalmersfesten. Vi hunno således bada och vila lite före densamma.

Nå den festen var ju det gamla vanliga för 6 kr per person men den skillnad att vi 50 åringar hade hedersplatserna och ägnades särskild hyllning. 40 åringarna hade haft middag för sig själva och kom in för nachspiel med tal och sång.

Sjösättningsbekymmer.

10 Juni mycket besvär med att ordna med sjösättningen av Gundersens fruktbat. Ledamoten i ångbåtsbolagets styrelse ____ hade fått löfte om att hans fru skulle döpa båten. Men så hade han skilt sig från henne och hade en annan som han skulle viga sig vid, och som han ansåg var enligt löftet berättigad till att förrätta sjösättningscermonien. Brev och telefonsamtal. Fru Gundersen sa blankt nej. Gundersen kom så på den iden att då det var det sista fartyg som Dr Hugo Hammar sjösatte, så borde hans fru förrätta dopet. Nå det gick Cyssan med på. Det skulle ske den 18 Juni.

Hugo reste till Stralsund för en kurs i Tyska.

11 Juni. Pensionskassans årsstämma. Jag avgick. Hedén valdes till ordförande och Jacobson kom in i styrelsen.

12 Juni. Söndag vila och promenad.

13 Juni Chalmerska Tankbygge Kommitten. hade ett tre timmars sammanträde . Arkitekter äro alltid utan sunt omdöme.

14 Juni. Carl reste till Kalmar och Repplinge för konfirmation. Stannade hos Ingeborg över natten.

15 Juni. Fick sätta in all energi på ett föredrag att hållas vid Folkpartiets ungdomsmöte i Wendelsbergs. "Industrins krisberedskap" svårt men intressant. Det skulle hållas midsommarafton kl.4.

Åsikter om röda naglar.

Vid avslutningen av Göteborgs Handelsinstitut hade ordförande hållit ett tal där han bl.a. vände sig till de avgående damerna med rådet att ej uppträda med allt för demonstrativ skönhetsmålning, framför allt varnade han för röda naglar.

En kvinnlig röst från H.T. ringde mig och frågade min mening om röda naglar på vilket jag svarade: "den frågan aldrig förekommit här. Har ej sett några på denna verkstaden annat än vid sjösättningar, men det är ju så kort tjänstgöring, ej jämförlig med arbetet på kontoren, där de nöts bort på mindre än en vecka". Så kom jag att tänka på Cyssan som skulle sjösätta nästa båt och som aldrig haft färg på naglarna så jag sa som slutkläm: "Vid nästa sjösättning här om lördag som är den sista under mitt chefskap kommer gudmor ej att uppträda med färgade röda naglar, det kan jag försäkra Eder".

Detta ledde till "Bittis" kåseri och Gustaf Cederströms Iduns krönika.

Fick även ordna en middag för skeppsredare Gundersen.

16 Juni. Fick återbud från skeppsredare Gundersen med fru, att de ej kunde komma till middagen på grund av illamående. Hedersgästen måste ersättas och som vanligt då något felas vänder vi oss till husläkaren Eric Belfrage och Aina, som beredvilligt hjälpte oss. Flera andra hade haft förhinder. Till sist blevo vi förutom Belfrages, Rolf Sörman med fru. Han höll på med det sista kontraktet med mig innan jag skulle lämna och så Fries, som lånat mig tidningsklipp från Amerikatiden och Dr Knut Petersons fru.

Vi började med att tömma H.M. Kung Gustavs skål stående och så hade vi en glad afton.

Delaware utställning på Sjöfartsmuseet.

17 Juni. Tidigt till Sjöfartsmuseet, som den dagen skulle öppna sin Delaware utställning. Det skulle göras av Rinnman och Malte Jr. Kronprinsen skulle komma senare med tåget från Stockholm, där han firat H.M.K. Gustavs 80-årsdag.

Vid öppningscermonien deltog Götaverkens sångkör. De sjöngo bra, så bra att jag råkade yttra: "De gossarna, mina gamla arbetskamrater, borde ge mig en sång i morgon då jag sjösätter min sista båt".

Nå cermonien gick sin gilla gång och utställningen var originell och bra. Det var med en viss stolthet vi kunde visa för H.K.H. Kronprinsen och hela Delawaresamlingen.

Kronprinsen såg trött ut. Cyssan sa till mig: Han borde aldrig göra denna resan. Jag menade att en vecka i lugn och ro på sjön skulle göra honom gott. Efter hurrarop och sånger gingo vi hem.

Den 18 Juni 1938. Började jag flytta över mina böcker och andra grejor till Sjöfartsmuseet, där jag fått ett litet arbetsrum.

Sjösättning av M.S. Duala.

Redaren med fru hade kryat till sig så de skulle komma. Kl. 11 meddelade Jacobsson mig att arbetarnas sångkör skulle sjunga vid sjösättningen av Nr 524. Det skulle ske på slipen. Därifrån glider fartyget så sakta, så det blir ej en vanlig sjösättnings spänning. Där samlades en jämförelsevis liten skara. Redaren önskan så få som möjligt.

Mina systrar Gertrud och Karin hade aldrig varit med om en sjösättning på Götaverken. Jag hade alltid hållit på att detta ej var en privat affär utan bolagets, för vars medel jag var ansvarig. Nu skulle de vara med. Även våra jungfruar, de senare dock ej på lunchen.

Sjösättningen skulle äga rum kl.1, d.v.s. just som arbetet för veckan var slut och midsommarsemestern började. Jag hade väntat att de flesta arbetarna skulle ha skyndat hem för semesterfirandet. Båten var liten och från slipen är sjösättningar ingen sensation. Men jag fann stora skaror på alla sidor om slipen. Det var väl ryktet om sången som dragit dem. Sångarna stodo där, en grupp grova karlar i sina arbetskläder, just så som jag kände dem sedan år tillbaka.

Då visselpipan blåst av arbetet, började de "Naar fjordene blaaer", som passade utmärkt till den norska flagga som skulle pryda fartyget. Mor sa sedan högt och klart så det hördes vida omkring: "Ditt namn är Duala, ty du skall föra tropiska frukter från denna hamn till Norden. Må det bli till glädje och nytta för såväl ditt rederi, som för alla som får syssla med dig", och så krossade hon flaskan och fartyget gled lugnt och behagfullt ut i älven. När jag såg det ligga där säkert och elegant i varje detalj enligt beräkning utbragte jag: "Held och lycke för Motorskip Duala ett fyrfalt leve", som besvarades hjärtligt från alla håll och så sjöng sångarna: "Gud signe dig Norge mitt dejliga land - -" och "Vår sångarhyllning tag".

Rörd trädde jag fram till sjösättningsplattformens barriär och ropade: "Tack för sången! Det var mig en kär avskedshälsning och god anledning att få ropa ut hur tacksam jag är för allt det goda jag känt och rönt från Eder alla under framfarande år. Jag har stått mellan beställare och arbetskamrater. De förstnämnda har här närvarande skeppsredare Gundersen, en förnämlig representant som jag hyllar för god och klok planläggning och tackar för alltid visat förtroende. Detta är det femte fartyg jag byggt för honom.

Främst i tankarna kommer dock en stund som denna mina arbetskamrater. Tack ska ni ha för allt. Visserligen ha vi understundom haft olika meningar och skiftat skarpa hugg. Jag har mitt heta temperament, som det är svårt att lägga band på, då jag talar med vänner. Ni har gott förstått mig ty ni äro alla mina kära vänner, som ärligt arbetat för vårt gemensamma mål; Götaverken starkt och kraftigt i kampen för tillvaron. Min dröm, min förhoppning är att det skall utvecklas så att det ger en allt bättre och säkrare försörjning åt alla dem som äro beroende av dess verksamhet".

Så klämde jag i med ett leve för Götaverken som upptogs av alla, omedelbart ett leve för mig, varifrån vet jag ej, men även det blev väl besvarat och så sjöng kören "Vår sångarhyllning tag", som togs om flera gånger. Det blev entusiasm och stämning.

Så sjöng kören Petterson Bergers vandringsång, varefter jag skakade hand med alla sångarna och naturligtvis även med gästerna. Med dessa senare foro vi till Långedrag där vi hade lunch. Det blev ej tyst och stilla såsom begärts av redarparet. utan rätt så glad och animerad. De ville ej skiljas så vi fick ordna supé och dans i Trädgårdsföreningen till kl. 9 på e.m. Den varade till kl. 2. ¹⁰⁾ ¹¹⁾

Söndagen den 19 Juni. 1938. Höll jag mig hemma hos mor hela dagen.

Nordstjernen igen.

Den 20:de Juni. kom Kromnow ner från Nordstjernen för att ordna med sina byggen. Han fick då se att mitt meddelande till Axel Ax:son Johnson den 26 Maj att Rolf Sörman belade sista nybyggnadsplatsen för leverans 1939 ej var en "handelsresande bluff", utan att platsen verkligen var belagd och att det ej fanns någon leveranstid för Johnson nu förr än 1:ste April 1940. Stor uppståndelse, telefonsamtal och hårda ord m.m.

Den 21 Juni fortsatte förhandlingarna. Jag började plocka fram brev och anteckningar etz angående denna affär och gjorde en berättelse härom som klart visade att det ej var vårt fel att Johnson ej fått sin placering utan hans eget stora fel, att aldrig kunna fatta ett beslut. Brevet avsändes.

Den 22 Juni förberedde jag mitt anförande vid Wendelsbergs folkhögskola.

Den 23 Juni foro vi dit, jag och mor med bil. Närvaro vid faninvigning, öppninghögtidligheter etz. Föredrag etz till middagen serverades kl. 2. Kl.

¹⁰⁾ Härtill finns tidningsutklipp från Göteborgs Morgonpost, Göteborgs Tidningen, Göteborgs Posten och Göteborgs Handels och Sjöfarts Tidningen. Som sjösättningen äv väl beskriven ovan kan här endast noteras:

"Skrovet, som skulle vigas till sin blivande tjänst på haven, avser ett fruktmotorfartyg om ca. 2,000 ton d.w. för A/S Castillo i Oslo. Beställaren Chr. Gundersen, som själv med sin fru infunnit sig är en gammal kund till Götaverken. Redan 1927 mottog han från varvet sitt första fruktmotorfartyg "Gundersen". Dessutom närvaro som representanter för rederiet bankdirektör Fangen, skeppsredare Hafslund och disponent Bernts. Götaverkens styrelse representerades av doktor Hammar och direktör Gustaf Bolin".

"Vad själva fartyget beträffar kan omtalas att Duala är ett systerfartyg till det förra året till samma beställare levererade fruktmotorfartyget Sama. Det är 320 fot långt överallt, 40 fot brett och 25 fot djupt till shelterdäck. Kylrummens samlade kubik uppgår till 105,000 cubf. Fartyget bygges till högsta klass i Norske Veritas. Propellermaskineriet blir två enkelverkande 2-takts dieselmotorer av B. & W. typ och Götaverkens tillverkning om sammanlagt 2,550 ahk beräknande att giva en fart på fruktlast av 15 knop". Enl. G.H.T.

"Götaverkens sångkör under ledning av Dirigenten Konstantin Andersson".

¹¹⁾ P.S. M/S Duala har räddat besättningen på tankern "Jaguara" 38 man den 20 Januari 1939.

4 skulle jag hålla mitt anförande. Det tog 1 ¼ timme en liten diskussion och så voro vi fria att fara hem att fira midsommarafton med Nils Magnus.

24 Juni. Midsommardagen i lugn och ro.

25 Juni. Ensam tjänstgörande på varvet. Nils Magnus var med och såg hur posten öppnades i det avfolkade direktionsrummet. Han vill bli brevöppnare åt mig.

Söndagen den 26:te allt lugnt.

Den 27:de ägnades helt åt min avflyttning från kontoret samt åt att ordna arbetet för folket som skulle komma igen.

Äntligen klart med Nordstjernen.

Den 28:de. Ringde jag Nordstjernans kontor för att söka få en kontakt med generalkonsul Axel A.son Johnson. Först var det omöjligt för han var på resa och kunde ej träffas, men om en stund kom han själv i telefon och sa att han skulle komma till Göteborg med aftontåget och att han gärna såg mig där. ”Supera med mig på Grand” var mitt förslag. Han tackade ja, men sa ej hur många de voro. Vid förfrågan på Grand fick jag veta att sängar var beställda för 5. Nå jag ordnade kaviar och rökt lax för 6. Så kom Hessler. Jag ringde Cyssan så vi blevo 8. Vi hade en flott champagnesupé och resonerade affärer.

Klockan 2,15 på natten sände Axel ett telegram till Nordstjärnan att han gjort upp med mig om den 9:de båten av Nordstjernans nya serie till ett pris av 4,000,000.

Den 29 Juni voro herrar Hedén och Heyman åter hemma från sin semester. De voro glada över vår överenskommelse med Johnsons. Vi ordnade detaljer. Kromnow och Björkman hade vissa småsaker som skulle klaras.

Sista dagen vid Götaverken.

Den 30 Juni 1938 sammanträde som vanligt i Direktionen. Sedan det var slut överlämnade jag ordförande stolen till Ernst med ett tack för gott samarbete.

Från direktionen en flott bukett med vita liljor och blå svärdsliljor samt vackra ord. Så kom en serie hyllningar som jag delvis antecknat här, men som jag ej kunnat klara i minnet. Tidningsklippen ger mera.

Just inkommen på mitt kontor kommer fröken Svensson (min sekreterare) in med ett fång blommor och framför den kvinnliga personalens hälsning

och ett tack för dessa år. Jag blev så rörd att jag endast kunde säga "Tack, Tack" och så kysste jag henne. ¹²⁾

Verkstadsbefälet stod där i dörren för sin uppvaktning. Min gamle vän och medkämpe Martin Larsson förde ordet. Han hade en träskulptur i handen skuren i teak. Det föreställde en ånghammare vid ventilspaken satt en gubbe, Johan Andersson, känd i verkstaden under namnet _____. Framför hammaren står Hugo Hammar och håller en tång med det röda järnstycket som skall formas. Det var skuret av en arbetare på verkstaden. Gubben som höll tången med stycket som skulle formas hade min profil och hatt och jag var således smedmästaren.

Så höll Martin ett tal för mig och min gärning. Han liknade Götaverken vid det verktyg som han höll i handen, som ju inte har något värde utan de goda mannar som sköter det, särskilt mästaren chefen som bestämde hur stycket skulle formas. Det hade Hammar gjort på ett sätt som de nu alla ville tacka för.

Nå jag svarade att jag själv var hammaren, som ej kunde uträtta något om jag ej haft denna goda stab av vänner omkring mig, som hållit styckena så väl att hammarslagen träffat rätt.

Så tackade vi varandra och skakade hand medan arbetarna representerade av sjukkassans styrelse kom in med ett väldigt fång rosor, som en hyllning och ett tack särskilt för vilohemmet Tryggestad, som de uppskattade särdeles. Allt detta var lika oväntat. som för mig rörande.

Vid Götaverkens arbetsledarekårs blomsterbukett fanns ett kort med följande ord:

Till Dr Hugo Hammar.

30 Juni 1938.

"Seglatsen gick tryggt under Ert befäl
fast sjögången ofta var svår
Nu säga vi tack men inte farväl
när ner från bryggan Ni går".

#

Jag sa inte farväl då jag plockade ihop mina grunkor och for hem. Mor och jag med Nils Magnus hade vår lilla middag i all trevnad.

Följande dag gjorde vi oss i ordning att **Lördagen den 2 Juli** resa med morgontåget

¹²⁾ Kortet på denna bukett är väl bevarat och inklistrat i dagboken:

"Götaverkens kvinnliga personal ber härmed få framföra sitt varma tack till den avgående chefen".

“Från Livets allvar till Ölands Alvar”.

Slut på dagbok nr 9.

Bifogade till dagboken är tidningsartiklar med anledning av chefsbytet på Götaverken från följande tidningar: Göteborgs Morgontidning, Göteborgs Morgonpost, Göteborgs Posten, Ny tid samt Göteborgs Handels och Sjöfarts-tidning som jag här vill redovisa. Det intressanta är här är avsikten att skriva vidare på Minnerna vilket tyvärr inte blev gjort i annat än vissa kapitel som nu håller på att publiceras av Chalmers Tekniska Högskola , Centrum för teknik och industrihistoria.

Göteborgs Handels och Sjöfartstidning 30 / 6 1938

Från Götaverken till Sjöfartsmuseet.

Hugo Hammar hyllas.

“Seglatsen gick tryggt under Edert befäl”

De blommor Du ser här på bordet äro inga avskedsblommor, de äro blott ett uttryck för den stora tacksamhet vi känna för Din gärning, sade direktör E.A. Hedén till dr Hugo Hammar i morse, då den senare för sista gången deltog i direktionssammanträde på Götaverken. I dag äger chefsskifte rum, och dr Hammar lämnar det företag han tillhört i över trettio år, vars chef han varit sedan 1910.

Direktör Hedén, den nye chefen, slutade sitt korta anförande med att önska dr Hammar välkommen åter till Götaverken. Dr Hammar sade sig ha svårt att finna ord för vad han kände i denna stund och tackade för all överseende förlåtelse, som man städse visat honom.

I direktionssammanträdet deltog utom hrr Hammar och Hedén direktör Hugo Heyman, överingenjör A. Borgström, driftsingenjör S.H. Heden-skoug och kamrer K.E. Jacobson.

Blommorna voro prydda med band i Göteborgs färger. Blommor stodo också på skrivbordet i det rum, som dr Hammar i dag lämnar åt sin efterträdare. Där träffade H.T:s medarbetare före direktionssammanträdet, ty dr Hammar var som vanligt en av dem som kommo tidigast till Götaverkens kontor.

- Ja , nu får jag ett annat arbetsrum, sade dr Hammar. Man har skaffat mig ett rum på Sjöfartsmuseet, och där skall jag skriva fortsättningen på mina Minnen. Det blir besvärligare med det som kommer än de hittills utgivna två delarna, ty nu skall jag skriva om Göteborg och om senare

tider. Jag har ofta haft min egen lilla mening om saker och ting, och det gäller att uttala sig försiktigt i många avseende. Memoarskrivningen kommer att fylla det mesta av min tid.

Dr Hammar står framför en träskulptur av en gammal ånghammare, som han fann på sitt skrivbord i morse. Det är en gåva av ingenjör Martin Larsson, en arbetskamrat sedan 1900 till den avgående götaverkschefen. Vid ånghammaren står två män, den ena av dem företer en inte obetydlig likhet med dr Hammar. Ånghammarskötaren, den andra figuren, skall minna om Johan Andersson, en av Götaverkens äldste. En rörläggare har gjort skulpturen.

En tjänsteman kommer in med ett stort blått läskpapper, lägger det på skrivbordet och tar bort det, som låg där förut. Man kan väl inte låta ett nerbläckt läskpapper ligga kvar, då man lämnar sin arbetsplats, säger Hugo Hammar.

Ingenjör Larsson förde de högre tjänstemännens talan, då dr Hammar vid halv ett-tiden i dag uppvaktades av representanter för dessa, bl.a. ingenjör Hedenskoug, kamrer Jacobson och ingenjör Knut Öberg. Blommor överlämnades.

Också Götaverkens arbetsledarkår hyllade den avgående chefen. Dess deputation bestod av ordföranden verkmästare Carl Thorsson, verkmästarna Victor Göransson och Karl Kristensson samt förmännen Gustaf Lindér och Anders Olsson. En blomsterkorg överlämnades och på denna var följande avskedshälsning anbragt:

Seglatsen gick tryggt under Edert befäl
fast sjögången ofta var svår.
Nu säga vi tack, men i n t e farväl,
När ner ifrån bryggan Ni går.
G.H.T. 30/6 1938.

Här vill jag avsluta Dagboken "Sista halvåret vid Götaverken" med en artikel publicerad 26 Oktober i publikationen "Götaverken"

Aftonstämning

Jag sitter här vid Gullmaren, ser solen sjunka bland klipporna i havet. Färgspelet, skimret över vattnet kring skär och holmar är trolskt. Det är som om all glansen i himmlens salar strålade ut över mänskligheten, till belöning och uppmuntran efter en dag av hård vind, stormbyar och moln.

Nu är det alldeles lugnt. Vattnet ligger som en spegel, refererande den glädjestämning, som fyller en människa efter fullgjord arbetsdag med dess växlande och krävande uppgifter. Denna känsla lever, så att säga inom mig, jag har nu gått och burit på den en månads tid, medan jag efter slutad verksamhet åter fick uppleva barndomens drömmar på Ölands soldränkta Alvar. I denna min hembygd, som jag för 55 år sedan lämnade för att ge mig ut i kampen för tillvaron, har jag fått njuta av sköna, vilsamma dagar. De har skänkt mig ett gott perspektiv över flydda år.

Återkommen till västerhavets kust sitter jag här vid stranden i mina tankar. De vandra tillbaka till svunna tider, fyllda av växlande väder. Än har medgångens sol lyst och varmt, än har motgångernas och svårigheternas hårda vindar slitit i tackel och tåg. Särskilt kretsar tankarna kring minnen från det senaste tredjedels seklet kring Götaverkens varande och tillblivelse.

I sju långa år - de sju första av denna tid - låg vinden hårt emot, så hårt att frestelsen att ge upp många gånger var stor. Men skaldens ord om vikingen i storm ringde i mina öron och eggade till nya tag:

“Hårdare han seglen fäster
Skarpare han vågen skär.
Rakt i väster, rakt i väster,
Skall det gå, vart böljan bär”

Och kursen gick mot bättre varvsmöjligheter på Göta älv. Isbrytaren “Peter den Store”, Grängesbergsångaren “Abisko”, pansarbåten “Sverige” och motortankfartyget “Varjag” voro goda lysmärken i farleden. De visade, att vägen var rätt vald och borde leda till det önskade målet.

Så kom världskrigets kastvindar. Oberäkneliga och farliga voro de, men allt emellanåt kunde de tillföra oss god chanser, tillfällen som det gällde att väl ta vara på för att kunna möta efterkrigstidens stormbyar, som sänkte så mångt gott företag. Götaverken klarade sig.

Av skiftningar ha vi haft en mångfald och flera äro att förvänta. Nu stå vi frågande inför svårtydda tecken. Dimmor i öster, åskmoln i söder och väster. Vad kan en urladdning föra med sig? Nya svåra situationer? Det är ej endast verkningarna av ett öppet krig vi ha att frukta. Det handelskrig som nu pågår med dess allt hårdare och hänsynslösare statingripanden, kan bli ännu farligare för en fri närings sunda utveckling, ja, för dess bestånd.

Beror det endast på personlig förmåga kunna vi ta det med tillförsikt. Götaverken har vid rodret en man med stor erfarenhet och säker blick att läsa tidens tecken. Vid sin sida har han en väl tränad och ansvarsställande

befälskår och besättning, alla beredda att göra sin plikt till det yttersta för att hålla farkosten klar för bränningar och skär.

Den gamla patriarkaliska tiderna är visserligen svunna. Men deras grundprinciper, att människorna i ett företag äro sinsemellan förenade av ömsesidiga förpliktelser, står kvar, fastare än någonsin. Kravet på samarbete dikteras numera ej av patron, som kanske någon gång hade en allt för ensidig syn på tingen, utan av den **laganda**, som envar måste känna gentemot det företag, som skall ge honom själv, hans kamrater och alla deras familjer sin bärgning. Här liksom i bollspel får man säkrast mål genom ett gott samspel, där ingen tvekar att offra sig själv för det helas framgång.

Jag har en känsla av att just denna anda inom industrin, som under senare tider ersatt den gamla feodala, är en fast klippa att bygga på. Lagandan har vuxit fram till stor del tack vare fackföreningarnas strävan att fostra sina medlemmar till starkare social ansvarskänsla, Förhållandet mellan ledning och arbetare bör präglas av det ömsesidiga förtroende, som är nödvändigt för att i längden säkra ett företags framgång.

Detta är emellertid icke liktydigt med att icke även kritik kan förekomma parterna emellan. Ingen bör eller kan ha någonting emot en sund kritik. Den är tvärtom nyttig. Men endast om den är vederhäftig och ärligt framlägges inför rätt forum.

I den stund, då jag säger mitt farväl till alla dem, med vilka jag såsom chef för Götaverken haft samarbete, skulle jag vilja framhålla hur tungt det ansvar är, som ledaren för ett sådant företag måste bära - ett ansvar, som han inte friar sig ifrån endast genom att plikttroget handla efter vissa fastställda paragrafer. Han måste allt emellanåt taga stora risker, många gånger även rent personliga sådana, för att kunna bereda verkets personal tillräckliga arbetsmöjligheter. Särskilt gäller detta vid lågkonjunktur, då avskedande på grund av bristande arbetstillfällen måste förebyggas nästan till vad pris som helst. Dock ej genom att äventyra verkets existens. Det priset är för dyrt. Ty om en verksamhet som denna en gång rivs ned, tar det många, långa år, kanske decennier, för att återuppbygga densamma.

Den är nämligen i allt väsentligt beroende av goda förbindelser, såväl inom som - och detta kanske i ännu högre grad - utom landet. Sådana förbindelser vinnes långsamt. En grundbetingelse för att skapa och behålla dem är ett gott samarbete, och ett sådant ernås endast genom en insiktsfull och förstående behandling av de skiftande, många gånger svårlösta problem, vilka uppkomma vid så pass invecklade och vansklige företag som fartygsbyggen. Götaverken har haft glädjen att i sina uppdragsgivare vinna verkliga, trofasta vänner - en vänskap, varav jag som chef med tacksamhet mottagit min del och som jag av varmaste hjärta bevarar. Erinringen om

dessa vänner är kanske den klippa, som vackrast avtecknar sig mot aftonhimlen i den minnesgård, som just nu utbreder sig för min blick.

Men bilderna skiftar fort i aftonsol. Den belyser nu ett stort, mäktigt klipparti, sammansatt av mångahanda material, mina arbetskamrater av alla grader. Färgspelet blir här fångslande, bilden etsar sig in på min näthinna. **Detta** är ju den fasta klippa jag haft att lita mig till, att bygga på under den långa arbetsdagen alla skiftande väder!

Jag skulle vilja ropa ett tack till alla dem, som jag under mitt värv vid Götaverken kommit i beröring med. Har det en och annan gång förekommit någon liten irritation - låt den vara glömd nu, då jag sitter här så lycklig, så full av tacksamhet! En tacksamhet så varm, så stor, att den kommer själ och sinne att glöda i aftonens skimmer.

Fisebäckskil den 2 Augusti 1938.

Hugo G. Hammar.

Hugo Hammars Dagbok nr 10. Del 2, 1946.

1:sta Resan till Södersol efter Kriget.

Med Rederiaktiebolaget Svenska Lloyds M.S. "SAGA" på kryssning till London, Madeira, Casablanca, Cadiz m.m. 26 Oktober till 22 November 1946.

Vår käre son Hugo ville gifta sig första dagarna i Nov, men då mor och jag önskade att än en gång få komma ned i de södra havens sol och värme och använda oss av "Sagaturen" 26 okt. - 23 Nov, så sköts bröllopsdagen fram till 19 Oktober. Vi reste således till Stockholm med morgontåget **den 17:de**. På Kvällen hade mor en konferens med Hugo och jag åt middag med 1864-års män. Vi samlades 11 stycken glada och krya på Rosenbad och fick en härlig afton med god mat och dryck och många goda minnen.

Den 18:de voro vi på besök i brudparets blivande hem på Mälarhöjden, Lika uppskräpat, som vi brukar ha det på båtarna dagen före en provtur.

På aftonen samlades vi 4 syskon Hammar med 4 syskon Svenson och våra närmaste anhöriga i allt 18 släktingar och så den nyförvärvade slakten Tor Almgren med Karin och så de tre kvinnor som skött om Hugo från barndomen Tant Astrid, Fröken Sterky och Fru Anna Lisa Carlson i Strands trevliga festvåning. Cyss barndomsvän Gustav Möller var med och höll ett trevligt minnestal som tack för maten. Cyss hälsade välkommen

och höll tal för Hugos tre sköterskor som varit så omtänksamma och goda för honom. Även Olof ägnade hon en skål och så sände vi ett telegram.

Bröllopet den 19:de var mycket högtidligt i Kyrkoherdens hem, där särskilt rum var insett för kyrkliga ceremonier. Därifrån foro vi i bil till sjöofficersmässen i Låga Längan på Skeppsholmen, där festmiddagen var ordnad för 42 gäster. Allt fint och trevligt, så dansade vi till brudparet for, varefter mor och jag for hem till Strand överlämnande nattmaten till övriga gäster.

Söndagen den 20:de reste jag hem med 12-tåget. Det gick bra. Mor stannade till tisdagen. Så gällde det att ordna för Sagafärden den 26:te. Chalmers och Götaverken tog min tid med olika frågor. Viktigast begravningshögtiden den 22:dre för min gamle trogne vän och gode rådgivande arbetskamrat Hilding Hedenskoug.

Den 26:te Oktober voro vi ombord på Saga kl 4.30. Allt med tull och pass hade klarats utan svårigheter. Även då det gällde pengarna var det endast att svara på frågor. Inga undersökningar.

Båten skulle gå kl. 7 och då hade vi tänkt få mat. Sådant får ej serveras förr än fartyget är till sjöss. "Svecia" som gick kl. 5 råkade kollidera med en malmbåt vid Nya Varvet och fick vända vilket gjorde att Bökman måste i land för att ordna med reparationen. Så blev vi försenade så maten serverades ej förr än kl. 8. De Svenska förordningarna äro tråkiga. På Svecia skulle serveringen avbrytas då fartyget förtöjde vid kaj. Men tullen tog hänsyn till de 200 hungriga passagerarna så de fick ha fri servering hela tiden under reparationsarbetet, som var färdigt på morgonen så båten kunde gå kl. 9.

Vi fingo en utsökt middag och rederiet bjöd på vin och efter några stela presentationer drog vi oss till våra kojor.

27 Okt. 1946. Natten har varit lugn och skön. Vi hade kaffe på sängen som tycktes passa Cyssan bra, men ute i Nordsjön började Saga att rulla och Mor stannade i säng. Vid lunchen, som serverades med ett härligt gemensamt smörgåsbord fann jag en utmärkt rökt lax som jag gjorde en smörgås av till Mor som åt den med nöje, men kunde ej behålla den och så låg hon mycket dålig hela dagen. Bökman bjöd oss på middag i lilla matsalen, men Mor kunde ej gå med så vi voro endast tre, Karl Rudolf, Elsa och jag. Mycket fin måltid med Chatau Cheval Bl. (38 Kr) som höjde stämningen. Vid kaffet som intogs i verandan utanför dansrotundan öppnade jag balen med Elsa Bökman och så var den dagen slut.

Natten var orolig med sjögång så att det bord jag nu skriver på föll omkull och massor av saker på golvet.

London.

28 Okt. stego vi upp vid 8 tiden. Fartyget gled nu lugnt fram på Themsen där vi sågo livlig trafik av alla de sorter fartyg. Till ankars voro ett par tyska passagerarfartyg som Engelsmännen lagt beslag på, men ej kunde använda i trafik då allt var förstört invändigt även maskineriet.

Vi gled fram till London Bridge i hjärtat av London och hade vår passivering och andra formaliteter ordnade så att då vi lågo väl förtöjde med alla flaggstänger upp mot brovalvet klockan två, kunde vi ordna oss för att gå i land.

Cyss hade kläder och gotter för vår gamle vän "Billy", Miss Violet Detmold, som vistats hos oss under sommaren 1921 och lärt Cyss engelska. Vi togo underground vid Monument Station till S:t James Park, sedan tullen tittat på och godkänt våra gåvor. Billy hade åkt in till London från Isle of Wight och bodde i Yurk Chambers, 12 Duke of Yorkstreet, S:t James och vi fann henne där till allmän förtjusning. Efter en god pratstund vid en kopp te gingo vi ut i staden och passerade Trafalgar Square, som till vår glädje var helt oskadat och så genom Haymarket där vårt gamla Carlton Hotel låg stängt och mörkt. Endast grillen var öppen. Hotellet för övrigt var för militären. Piccadilly Circus var nästan som vanligt. Vi gingo in i "The Regent Palace Hotel" i vars stora hall vi varit många gånger förr. Där stod anslaget "Dinner and dans 4/6" överraskande billigt. Vi fick ett bord och serverades hors d'oeuvre grönsaker och en bit salt sill, lammstek och så glass. Bröd förekom ej, om sådant skulle serveras måste man avstå en av de tre rätterna, smör, mjölk eller kaffebrädde fanns ej. Stora ölbägare användes flitigt. Stämningen var god och gav anledning till en flaska vitt gott vin och många gamla goda minnen. Jag dansade med mor och så var det tid att fara hem.

En polis lovade att hjälpa oss med bil, och då den resande steg ut för att betala och vi gick in i bilen fick vi order av chauffören att gå ut igen, och vänta till dess han fått betalt av förste resande. Sedan fick vi gå in och han körde oss till båten för 2/10. För mig var detta en stor överraskning.

29 Okt. 1946. Efter frukost gingo vi ut för att se staden med många historiska byggnader och bombskador. Det var mycket ruiner att se och därför glädde det oss att finna "Towern" och "Exchange" byggnaderna helt oskadade ävensom S:t Pauls Cathedral som låg i ett fält av nedbombade hus. Tätt intill låg ett litet kapell med endast tornet kvar och murarna utan fönster. Dörren under tornet fanns och jag öppnade den för att se lite närmare på förstörelsen och finner då att en äldre dam sitter där med en andaktsbok i handen. En för henne lämplig plats att helga minnet av någon bombsorg, men ej för mig att störa så jag vände med det samma.

I Kathedralen fanns ej spår till skador. Vi gingo runt där för att se konstverken över Englands storheter. Då jag stannade inför Lord Nelson försvann Cyss så jag kunde ej finna henne i den stora mörka kyrkan. Efter en kvartstimme gav jag mig i väg hem till båten där vi var bjudna på lunch kl. 1 av redaren Bökman. Gäster skulle vara The Lord Maire of London och hans adjutant Mr Polland med maka och så vår minister Björn Prytz med Kapten Person i allt 10 personer. The Lord Maire hade sitt stora ordensband med kraschan om halsen. Han hade en betjänt som stod bakom honom under hela måltiden med cigaretter etz. En sekreterare var också på besök under lunchen med papper att skriva på. Maten var (förutom cocktail med små bröd medan vi hälsade) vid bordet caviar i stora portioner ur burk, järpe och tusenbladstårta. Heidsieck magnum och Amontillado. Fint.

Efter lunchen tog vi, mor och jag en promenad upp förbi Savoy Hotel och den vackra Strand. Bubendicks på Heymarket måste Cyss besöka för att höra om en regnkappa, men ingen fanns. Där kom vi i sår. Jag gick då ner Regent Street och efter en timmas promenad mötte jag henne där. Jag visste ju att det var det intressantaste för henne. Butiksfönstrens silver och juveler. Hon såg en diamantbroch, alldeles lik den hon har som kostat 800 kr. De begärde £ 100, vilket hon gärna velat ge om vi hade haft pengarna. Vi hade ju ej fått ta med oss mer än £ 10 var, av vilka £ 3 hade använts på Billykalaset. Så hem i buss 13, omklädsel, middag kl. 7 i säng kl. 9.

30 Okt. vid frukosten bad Hagelin att vi skulle vara till hands kl. 11.30 för radiointerview, men Cyssie ville än en gång se London, så vi begåvo oss ut omedelbart efter frukost och fick buss 13 till Regent Street promenerade den hela vägen och fram till Svenska legationshuset. Därifrån Oxford Street till S.t James park. Så buss 17 genom de förut besökta stadsdelarna. Överallt bombträffar och förstörelse. På några ställen hade de ordnat bostäder under plåttak på de bombade gårdarna. Många av dem hade stora vattensamlingar. På en sådan stod anslag om att vattnet var mycket djupt.

Vi voro hemma i god tid för radiohistorien och så klarade vi respapperen före lunch. Kl. 3 kastade vi loss och gick följd av två bogserbåtar genom Themsen mot havet. Greenwich med de två tornen för 1:sta meridianen imponerade mycket på mor. För att höra radioresultatet kl. 6.30 ordnade vi oss för en cocktail för första gång på resan, då fru Warfvinge höll oss sällskap. Så blev det ingen snaps till middagen, men en flaska Mendosa Argentius gick åt. Mor sa vinet var för lätt. Vid kaffet fick vi sällskap av två Engelmän av vilka den ene hade träffat oss på Gripsholmscruisen. Den andre hade en så sorgsen dyster blick i sina ögon att man fick en känsla av att han bar på all världens svåra lidande för dagen.

31 Okt. Solen gick upp klar över Guernsey och det franska öarna men så mulnade det. God medvind gjorde att det var lugnt och skönt på däck. Efter

lunchen kom solen fram ett par timmar, men då vi vid ½ 5 tiden passerade Ushant låg landet där dolt i dis. Efter middagen en dans med fru Wallenius.

1 Nov. Strålande sol med vinden mera från öster. Ligger i däcksstol och solar och gläder oss åt att Biskayan är så pass lugn. Cyss har ej någon som helst känsla av sjösjuka. Passerade Cap Finisterra kl. 3, landet i dis.

2 Nov. Grovsjö. Cyss och jag klädde oss i smoking för middagen men mor fick gå och lägga sig.

3 Nov. Strålande sol och lugnare sjö, allt skönt. Mor uppe hela dagen och firade Nisse Måns 20 årsdag med en flaska "Cote d'Ore".

Madeira.

4 Nov. Klockan sattes tillbaka ytterligare en timma. Strålande sol över Madeira. Ankrade på redde kl. 7 då frukosten serverades, passkontroll kl. 8 då vi även fick pengar att gå i land för.

Fru Margot Hallberg, dotter till "1:sta Majblomman", som Cyss hade planerat att söka upp först av allt genom Svenska konsulatet. kom och hälsade på mig då jag kom ut från frukostrummet. Stor glädje för alla parter. Hon hade kommit ombord för att hjälpa fru Belande, som skulle ta in på Hotel Miramar. De foro upp dit i bil, vi kom efter i slädar dragna av oxar, en Funchal riije ???. Så hjälpte mor Fru ___ med en del inköp m.m. Att växla pengar var stor svårighet. Vi försökte på bank men med små resultat. Fru Hallberg åt middag med oss.

5 Nov. Skrivit vykort till släkt och vänner. For in till staden med ½ 10 båten, besökte torget med espadan- den långa mörka fisken från 1000 meters djup- grönsaker i alla färger. Kött fanns ej. Krogar i massor. Gick på banken för att växla. De ha ej mer än 20 Es sedlar. Då jag skulle betala chauffören 10 Es för resan kunde han ej ge tillbaka på en 20 Es. Jag fick ge honom en 50 Es + 3 st 20 Es = 110 så gav han mig 100 Es och fick på så sätt 10 Es. (En Es = 16 öre). Vi mötte Fru Hallberg som skaffat bussbiljetter upp till Lavadan där vi vandrade i sol och blomster ett par timmar. Besökte sockerkungen Hiltons vackra trädgård i förnämliga terrasser med storartad utsikt över land och hav. Då Christoffer Columbus hus revs, för år sedan, hade han räddat ett särdeles vacker fönsterram av sten som han satt upp som vetter mot Amerika. Detta var vänt mot fjället så den bästa utsikten från Columbus fönster fick man att se genom det åt öster. Där under låg staden och havet. Så vandrade vi vidare och kom in i vinhandlaren Pauls tropiska trädgård med jättestora träd av alla slag. En väldig blomsterklase som väckte vår beundran, skar trädgårdsdrängen ned och skänkte Cyssie, som då hon råkade se ett par myror på den, ej ville behålla den. Jag gav den då till vår uppasserska i matsalen som var storm-

förtjust. Rundturen slutade i Fru Hallbergs bostad en trevligt tvåvåningshus, med god utsikt i andra våningen över bananskogen och annat grönt. Hon bodde utmärkt där och trivdes bra för \$ 150 i månaden för rum upppassning tvätt och frukost.

Vi fick bil hem och badade och vilade till middagen där fru Hallberg gjorde oss sällskap och Kapten bjöd på ett glas vin. Efter middagen gick gästerna till Casino men vi stannade ombord.

6 Nov. Regn och dyning gjorde det svårt att gå i land, men vid elvatiden lyckades vi komma i barkassen som förde oss till hamnpiren, varifrån vi gingo till ett kafé där vi brukade träffa fru Hallberg. Vi satte oss där och lät en gosse putsa våra skor, och så kom hon och förde oss till Hospicio de Princesco Amelia, byggt av prinsessans moder, syster till vår drottning Josephine, som övertog det och gjorde det till ett förnämligt lungotsatorium skött av nunnor i ren katolsk form. Porträtt fanns där av drottningen och Kung Oscar I, Oscar II, Gustav V. och Gustav Adolf med Louise. Mycket rent och fint.

En timme på kyrkogården mitt emot ger en bild av vad som föregått och som föregår på ön, så till exempel en gravsten över en tysk som på hemresan avlidit på ön. En mängd engelska gravstenar och så den mängd lådor med blommor skyddade med glas för den som ej hade råd, typiska små gravkapellen med blommor.

Kl. 2 skulle Saga lyfta ankar så kl. 1 voro vi nere i hamnen för att gå ombord och funno till vår tillfredsställelse att hon var förhalad i lä av stora hamnpiren så embarkeringen gick jämförelsevis lätt. Lugn och solig eftermiddag.

Teneriffa.

7 Nov. Vaknade och såg solen belysa Teneriffas fjälltoppar. Skulle gå rundtur sedan Saga förtöjt vid kaj, men måste vänta på läkare och tullmyndigheter i nära två timmar för att få veta att visering var obehövlig. Jag gick då direkt i bilen, men måste där vänta en halvtimme på ? Ja, jag vet ej vad. Besågo ett Drakträd "1500 år gammalt" så La Laguna med sin förnämliga Cathedral. Där ha de sin egendom samlad i ädla metaller och stenar och silkedräkter m.m. och lever i trasor och smuts. Banangårdarna i Orotava voro storartade med sin konstbevattning.

Vi fick en överdådig lunch: ärtsoppa Espada, kyckling, glass och frukt. En helbutelj Lissna, ett vitt Tenerifvin smakade så bra i värmen och mor tyckte vi skulle ha en flaska Teneriffarödvin också, men hovmästaren gillade ej två helflaskor på ett bord med endast en herre och en dam, så han fyllde våra tomma glas med det röda vinet och behöll flaskan. På hemvä-

gen sågo vi den botaniska trädgården med praktfull tropikvegetation. Hem kommen ett salt bad och så ett par timmars vila, en lätt middag, och så i buss med samtliga passagerare till "Nautiska klubben". Musiken spelade dans och där var mycket liv, så kom en nationalklädd orkester och gav nationaldanser i stil med vad vi ha hemma. Jag tyckte att våra nationaltillställningar äro mycket bättre än vad de gav här.

Så promenerade vi hem hela vägen utmed kajer och piren. På den senare funno vi massor av stadens ungdomar. Promenaden tog 35 minuter. Jag gick till kojs. Mor stannade uppe för att se de hemvändande passagerare och supera med dem och vinka adjö till Teneriferna då båten kastade loss för Casablanca.

8 Nov. Telegraferade till Axel Ax:s sons festen på Berns. Härlig sol, långt till frukost. De ha ej ändrat klockan till Greenwichtime fastän vi varit inne i den ett helt dygn. Solen gör gott. Har suttit och solat halvnaken hela förmiddagen, eftermiddagen mulet, lugn sjö.

Casablanca

9 Nov. Skulle vara i Casablanca kl. 7 men voro av stark ström 2 timmar försenade. Gick på f.m. upp i staden, förfördes av dessa ruskiga arabtyper som finnas i sjömanskvarteren med alla sorters förslag. De ville bl.a. "växla pengar" och gävo fantastiska bud som 2000 frans för 1£ o.s.v. Ytterst besvärande och jag tror farligt om de lyckas få fram en sedel. Vi sökte upp en antikvitetsfirma "L'art Vivant, 23 Rue de l'Horloge", som hade sänt kort ned till båten och funno där en hygglig dansk, som gav oss en del goda råd, och så gävo vi oss ut i stan med dess många butiker allt i fransk stil. Det började regna och vi funderade på att ge oss hem men hade kommit vilse och utan sol hade vi ej vädersträcken klara för oss och hade ingen adress där båten låg, men frågade efter Rue de l'Horloge" och kommo till den funno vi dansken, som gav oss adressen till en liten nätt restaurang, som skulle ha ostron. Vi hade nämligen sett sådana på torget eller rättare i saluhallskomplexet. Nå de hade inga ostron men skulle få i morgon. Så beställde vi deras dejeuner a 50 fr. som bestod av hors d'oever, tomatsallad, huvudrätt en fisk så hård så mor ville ej äta den, för mig var den bra, särskilt med grönsakerna som mor gillade helt. Efterrätt glass. På detta beställde vi en portion ost för att få en flaska rött vin. Det vita vi fått till lunchen var mor ej nöjd med. Det hela kostade ej fullt 300 franes d.v.s. knappt 10 kronor.

Så gick vi ut att se på mattor. Mor skulle ha en sådan för Daily. Efter en timmas sökande gick vi tillbaka till L'art Vivant och dansken följde med oss och ordnade med köp av matta och väskor m.m. Så gick vi hem, vilade

åt middag som vanligt. Jag la mig vid 10 tiden, men mor stannade och hade ostronsupé.

10 Nov. Vi hade biljetter till rundtur för dagen. Enligt program skulle vi gå ombord i bussen kl. 8.45 och då frukosttiden var 8.30 anmärkte vi på den korta tiden $\frac{1}{4}$ timme för frukost. Ändrade frukosttiden till kl. 8 voro vi färdiga att gå i bussen enl. program, den kom dock ej förr än kl. 9 och så satt vi där och väntade till 9.30 då mor gick ombord ock klagade. Den engelske färdarrangören kom då och beklagade att han skrivit fel på tiden. Det skulle vara 9.45 och ej 8.45 som det stod på anslaget. Nå vi kom i väg och såg en del förnämliga saker i det nya Casablanca. Bostadskvarter för affärsfolk och dylikt var vackra och verkade lyxiösa. Det var plågsamt att sedan gå genom arabkvarterens smuts och trångboddhet i mörka hål utan sol. Halmstugorna på fälten utanför verkade nästan lyx mot detta elände. Fruntimmer i trasor och en duk för ansiktet, män i kraftiga helskägg och dyster blick. Hur ska demokratin ordnas här. Vi såg sultanens välordnade trädgård och med det dyrbara lusthuset där Roosevelt och Churchill enats om hur en bättre värld skulle byggas och så for vi till Fedala vid havet att få luft och lunch. Den var det vanliga i en förnämlig matsal med utmärkt lantvin som hörde till måltiden. Så gick mor och jag vid stranden och njöt av sol och luft till tiden var inne för återfärd. Vi voro vid torget kl. 4. Så gick vi hem med några vykort för vännerna därhemma och vila före middagen. Aftonen som vanligt.

11 Nov. Utfärden till Fedala i buss hade varit givande, men vi hade ej kunnat gå och göra de många köp som mor funnit så frestande första dagen. Nu gällde det att ta vara på tiden, få klarat uppköpen och få sakerna ombord före kl. 12 då allt skulle vara i ordning innan vi kastade loss. Först hade vi tänkt gå på banken och växla pengar men det gick ej. Alla banker voro stängda på grund av att 11 Nov firades som en nationalhögtid till åminnelse av Krigsslutet 1918. Posten var öppen och där lämnade vi våra vykort och ett brev till Daily. Så gällde det butikerna. I en köpte vi en portfölj för Betty ett syskrin för Lillemor och en sypåse för Elisabeth allt i skinn allt till ett pris av 1500 franes = 46 kr. Så gick vi till Dansken och betalade mattan med £ 16 beräknade till 500 franes = 8000 fr + 8500 fr kontant = 500 kr. Så köpte mor en arabkniv för Nils, ett kruthorn för Carl och så ett dryckeshorn för Hugo allt för 55 kr. kontant. Dagen förut hade mor fått en väska för Greta och en portfölj för mig. Dansken tog sin bil och körde oss med sakerna ombord och så var det tid för Saga att kasta loss.

Havet var lugnt men himlen mulen så e.m. blev använd att ordna papper och grejer. Härligt bad och så gåsmiddag, festligt med en arabklädd gås på matsedel. Svartsoppan utmärkt och så pass kraftig att vi måste ha amontillado till den, gåsen hade vi Bourgogne Cote d'ore och så hade vi

telegram från gåsfesten därhemma. Efter middagen oenighet om min danslusta.

Malaga.

12 Nov. vaknade några minuter före kl. 7. Enligt program skulle frukost serveras mellan 7 - 8 och så skulle tredagarsturen till Cadiz gå 7.30 och heldagsturen till Granada kl. 8 och så en rundtur, som vi anmält oss till kl. 9. Stora svårigheter att lägga till vid kajen utan bogserbåtar gjorde att ingen passagerare kom i land före kl. 9, då långtursbussarna gingo. Vår tur måste inställas i brist på fordon och det var rätt så bra då regn och dimma gjorde att vi helst stannade ombord. Stadens myndigheter som hade hand om viseringen med mera voro många, men gjorde inga detalj-undersökningar som i London. Det hela gick fort och enkelt. Det var dock en viss oro överallt. Det är troligen den väntade revolutionen som verkar oroande. De hade sommartid här vilket roade oss att det var enda av sommaren som var kvar. temperaturen är nu kl. 12 sommartid 11° cel. Kl. 12.30 kom bud att svenske konsuln i Malaga bad oss välkomna på uppvaktning. Kapten, Hagelin och några herrar och damer gav sig dit och vi följde med. Där var mycket folk samlade i konsulatet ett gammalt trevligt spanskt hus med mycket spanska saker. Hans namn var tydligen tysk familj men tredje generation som svensk konsul i Malaga. Där var dukat med viner av alla de slag och konjak m.m. så sandwiches av olika sorter, frukt och konfekt. Det blev lagom lunch för oss. Då vi kom tillbaka till Saga tog vi en kopp kaffe och en ostsmörgås som avslutning på festen.

Klockan var 2.30 svensk tid och solen sken på klar himmel, allt idealiskt för att studera staden och livet. Vi besökte först katedralen känd och erkänd för sin storslagenhet. Så vandrade vi upp i det gamla moriska slottet som man nu höll på att restaurera. Där var många kammare och långa vägar förbi planteringar och dammar med fågelliv bl.a. stora praktfulla fasaner. Trapporna ledde upp till själva slottsalarna, som nu ordnades med glasdörrar för djupa nischer tydligen avsedda för museiföremål. Det blir helt säkert ett av de förnämligare museer i Europa, högt upp i slottstornet hade vi en storartad utsikt över staden och dess omgivningar samt hamnen och havet.

Så gick vi ned i staden dess olika gator smala och tätt bebyggda, men rentligt och snyckt. Butikerna tycktes finnas i grupper t.ex. en lång smal gata med mest skobutiker, en annan med klädesvaror etz. Så kom vi till sist på de stora gatorna med varuhus och restauranger. På väg till båten passerade vi en sjömanskrog där de ville gratis ge oss cognac, just sättet att plundra gossarna sen de fått dem fulla. Middag och afton som vanligt Båten gick kl. 24.

Cardiz.

13 Nov. 1946. Anlände till Cardiz kl. 16 allt klarades så vi kunde gå i land vid 17 tiden, studerade folklivet på de smala gatorna och de vackra byggnaderna på öppna platser. Varvet var väl belagt med fartyg, nybyggen och reparationer, flytdocka och kranar allt verkade modernt. Fartygen under byggnad hade våra moderna former. Så köpte vi två flaskor spansk brandy: Pedro Domecq Solera Especial Carlos I á 100 Pst. och Gonzales Byass Brandy Jerezano á 17 Pst. Den senare försökte vi till middagen och fann utmärkt trots det billiga priset. Blir Carlos I sex gånger så bra så måste det bli underbart. Följande dag skulle börja med frukost kl. 7 utfärd kl. 7.30 så vi drog oss tillbaka tidigt.

14 Nov. Väcktes kl. 6, klädd kl. 6.30, frukost 6.45 och så ner på kajen för att fara till Sevilla kl. 7.30, men där var det Spanska "manjana" så klockan var över åtta då vi kom iväg. Vi hade lyckats få de båda främsta platserna i bussen med härlig utsikt både framåt och åt sidan. Resan genom den långa halvön med sina saltupplag var oss bekanta sedan 1929 men kanske just därför så mycket intressantare.

Så kom vi ut på "Ölands alvar och över Gesta åsen" till Jerez där vi hade 10 min. vilouppehåll. Mor använde tiden att köpa sig en svart mantillia för 32 Pst. Så bar det i väg över "Skånska välodlade marker" med vinfält här och var men ej så rikligt som vi väntat. Vid vägen lyste en liten gul blomma och här och där blå krocus, höst och vår i god blandning.

Vi anlände till Sevilla strax före kl. 12 och stannade vid de gamla berömda slottet där Spaniens kungar och före dem Morernas härskare brukade njuta av sina fröjder. Praktfullt men ingen hemtrevnad. Jag bor hellre i mitt lilla "Ljunghaga" och vännen från Öckerö har väl aldrig varit så kär i Bohuslän, som hon var nu då hon såg den moriska prakten.

Sevilla stad bjöd oss där som sina gäster på vin och förfriskningar samt dansande donnor klädda i praktfulla dräkter av olika slag ja t.o.m. i ett slag i karlkläder. Musik och det hela i den festliga solen gav ett storartat intryck på samtliga gäster. Borgmästaren hälsade oss genom intendent Eriksson som var färdledare och som utbrakte flera leven: ett för Sevilla och dess borgmästare, ett för de dansande damerna och så för vice borgmästaren, som arrangerat det hela. Vi hurrade kraftfullt och stämningen var hög då vi samtliga vid 14 tiden begav oss till Hotel Madrid för lunch. Tre rätter mat och Spanskt Renvin. Så skulle de resande ut och studera stadens övriga sevärdheter och kl. 17 fara från Kathedralen till Sherey. Vi som hade sett det där hade andra intressen.

Mor ringde ingenjör Björge, som vid våra föregående besök varit vår gode ciceron. Han tog oss till ett antikvariat där mor köpte en stor Mantilla för 700 Pst. Den ska passa till brudslöja för en svärdotter som ej är fränskild

fru sa hon. Så tittade vi på de gamla platserna, Hotel Ingleterre där vi bott förr och så hem till Björge som bjöd på vin. Han hade ett stort konstgalleri. Han gav mor en tavla som minne. Den mäktiga katedralen hade förlorat något av sin högtidsstämning för mig. Det är väl den demokrati som nu ligger i luften som påverkar oss att ej gilla att så mycket kostnader och arbetskraft användes på kyrkan då folket bor i jordhål.

Det var svårt att samla alla de resande. Vin och glädje kom dem att glömma tiderna. Kl. 18 lämnade vi Sevilla för att fara till Jeres. Vi reste genom de nybyggda välordnade stadsdelarna som tedde sig storartat i aftonsolens skimmer. Det mörknade fort. Bussföraren sparade på ljuset. Tände det endast då han mötte eller skulle köra förbi någon. Kl. 20.30 voro vi i Jeres och slog oss ned vid ett bord med Ingenjör Lilliegren och fru samt dotter. Jag måste bjuda på Domecq champagne som mor varit så förtjust i förra gången vi var där. Men nu var den väl söt, så vi fortsatte med deras rödvin. Middagen var klar före kl. 22 och kl. 23 voro vi vid Saga färdiga för avfärd. Mor var mycket trött. Jag var särdeles nöjd med min dag då jag efter 18 timmar släckte för att vila ut.

15 Nov 1946 vaknade kl. 7.45 kry och glad att få frukost kl. 8.30. Vi va nu på väg mot Lisbon, lugn sjö och 15° varmt. I Stockholm har de 5° kallt. Ordnade plats på däck för dagen som ska bli en riktig vilodag hoppas jag. Mötte en del fartyg och studerade kustlandskapen.

Lissabon .

16 Nov. till ankars i Lisboas hamn för att bli inspekterad av vederbörande. Sedan detta var uträttat halades den gula flaggan ned och så lyftes ankare och fartyget fördes till kaj där vi voro vid 9 tiden. Kajplatsen hette "Rocha". Därintill var ett varv med ett nybygge på stapeln, en del fartyg i smådockor och ett mycket stort fartyg utan förskepp. Det kan nog ej repareras där. Men kanske de ha större docka någon annorstädes här i hamnen.

Vi tog taxi till Avenida Palsce Hotel där vi bodde 1929. Härifrån kände vi staden och gjorde våra studiebesök bl.a. i Petermanns matservering där vi dock bara såg oss om. Så var det butikerna. Mor köpte ett filegramarbete för \$ 150 = 21 kr.

Kl. 1 voro vi inriktade att äta lunch med minister Weidler och hans fru och svenska generalkonsul Hansen, en förtjusande trevlig norrman från Bergen och kusin med vår vän Amelin, lika klar i sina repliker som han. Sonen var ock med som svensk konsul. Hans fru fann Cyssie mycket tycke för. Vi voro 7 herrar med fem damer i allt 12. Lunchen var förnämlig med snapsar och champagne så stämningen blev mycket glad. Minister hade fått en så hög tanke om mig på grund av något yttrande av Per Albin Hanson. Därför

måste vi lägga bort titlarna. Jag hade varit gäst hos Ministern i Rio 1937 och gjort anmärkning på en jättestor kackelacka som lär kommit krypande fram på det bonade golvet. Efter lunchen tog Cyssie och jag en studiepromenad i stan. Köpte nya kort och frimärken för att sända våra vänner att vi voro på väg hem i gott behåll.

17 Nov. Legationssekreterare Curt Leions fru Elsa, en gammal vän till oss från Mallorcatiden kom ombord och bad oss välkomna till deras hem i Caseaes och äta lunch kl. 1. Vi och fru Lindell som även var bjuden tog en bil ut till deras ställe, men stannade vid kasinot i Escoril för att få en promenad. Det var nämligen sol och sommarväder. Curt Leion var borta på semester, men hans maka hade ordnat en utmärkt lunch, särskilt fiskrätten.

Efter kom en utfärd i bil upp till det gamla slottet och en massa andra platser allt av största intresse mest kanske "djävulsgapet" ett jättestort hål i strandklippan där havet bröt in. Solen hade nu gått bort och på bergshöjderna hade varit kyligt ett ej så bra omväxlande från sommarpromenaden och vin lunchen. En kopp the gjorde gott och så fick vi taget hem och en taxi så vi voro ombord lagom för middagen. Vi sökte där få upp temperaturen med lite sherry men det gick dåligt så vi kröp till kojs tidigt.

Den 18 Nov. Sista dagen i land på vår resa kände vi oss lite skrovliga i halsen, men beslöt att försöka en promenad och finna postkontoret för ett flygkort till Chicago som var dyrare än till Sverige. men hur mycket visste ingen ombord. Vi misslyckades och tog en taxi för att vara ombord vid 11 tiden. Kl. 12 skulle vi kasta loss. men då saknades två passagerare, en hade blivit tagen av militären funnen fotograferande deras anläggningar. Konsuln och ministern gjorde allt för att få honom fri och lyckades så han kom ombord strax efter kl. 1. Den andre en skräddare hade ingen sett till sen i går f.m. och kl. 2 beslöt Kapten att gå utan honom.

Vi ha passerat alla de vackra platserna nordvästra sidan av utfärden och är nu på havet. Cyss ligger och vilar och jag ska följa exemplet. Tiden är kl. 4.15. Medan jag gjorde mig i ordning för vilan hörde jag fartygets siren gång på gång. Det var tjocka. Middagen sköts fram till Svensk tid, ty vi skulle ha maskerad i det här vädret.

Maskerad.

En massa middagsgäster klädde om sig, mest i moriska typer. Hagelin var klädd till mästerkock och presiderade vid kaptensbordet. Kapten Person var på bron, vädret krävde hans vaksamhet. Cyssie var dålig och ville ej delta i något. Hon åt en rätt mat och så gick hon upp. Jag hade funderat på att uppträda som sjöman i min pullover och med den röda varma halsduken, som just då skulle passat min skrovliga hals, men mor hade inget intresse. Hon gick till kojs och jag satt bredvid och la patiens till vanlig läggdags

hemma kl. 10. Var dock uppe en kort rundtur för att se maskeradlivet och dansen.

19 Nov. Natten har varit lugn. Jag frågade Cyssan kl. 8.30 om hon ville ha sin frukost "på sängen" men då hon ansåg sig kry nog att sitta uppe, klädde jag mig och gick ut på däck där jag träffade Kapten som var nöjd med nattresan. Vi hade passerat Cabo Finisterre kl. 6 och voro på väg ut på den fruktade Biscayan. Mor kom snart efter och vi hade frukost tillsammans med slingerställen uppe på matborden och kaffekopparna stående utan fat på fuktad duk. Ja så får man ordna sig i Biskayan.

I matsalen fanns ej mer än ett par tre gäster. Maskeraden har tagit på krafterna. Vi gjorde en rond för att se halvutdruckna glas, cigarettstumpar m.m på borden. En herre låg och sov på en soffa klädd i smoking och då kapten väckte honom, med en maning att gå ned i hytten och ordna sig sade han "allt för ont i huvudet för detta".

Det regnade. Verkligen dagen efter stämning. Fram på dagen skaffade en bra plats att sitta och sola och bad Cyssan komma dit, men båten var så orolig i sina rörelser och förkylningen som satt kvar gjorde att hon gick till kojs och stannade där hela dagen. Jag satt i solen till kl. 4 och så badade jag vilade och åt middag ensam och la en patiens i hytten och gick till kojs.

20 Nov. Natten har varit mycket orolig så nog har turisterna ett Biskayanminne hem. Vi är nu vid 9.30 tiden svensk tid inne under franska landet. Passerade Ushant kl. 8. Sjön rullar kraftigt in på B.B. låring så fartyget rullar våldsamt. Mor fick sitt kaffe i sängen och där hon stannade till middagsdags, då hon gjorde mig sällskap och följde med upp på verandan för kaffe. Vi voro där samman med Dr Hanson och fru och familjen Lilliegren. Hade en cognac till kaffet, men mor vägrade att smaka, gick tidigt. Doktorn kom ned i hytten med en termometer, hon hade 38.8° Natten var orolig. Jag hostade och nös.

21 Nov. togo vi båda temperaturen med resultat 37.6 för mig och 38.6 för mor. Vi stannade i säng. Doktorn undersökte mig, hals och lungor, men fann ej något fel. På e.m. hade min temp stigit till 37.8 mors fallit till 38.6 för mor. Doktorn gav mig insprutning. Middagen smakade mig bra, men ej mor. Jag hostade och nös ända till midnatt. Sedan blev det lugnare, ja så bra att jag på morgonen

den 22 Nov blev överraskad att min temperatur stigit. Den var nu 38.2, mor var 37.6. Telegraferade omedelbart till Chalmers att förkylning hindrade oss från att delta i deras högtidligheter under morgondagen.

Doktorn vill ha oss från båten redan i dag.

Här slutar dagbok nr 10 skrivna av Hugo Hammar.

Det blev transport direkt till Salgrenska där Far blev liggande med lunginflammation till den 8 Januari 1947 då hjärtat inte orkade mera och han avled vid 5 tiden på morgonen. Kistan kom till Föreningsgatan 17 på Hugodagen den 11 Januari och begravning den 13 Januari i Haga kyrka i Göteborg.

Lund den 22 December 1993.

Nils G. Hammar.

Renskrivare.